فتاوي رحمانية

مکمل پښتو

په اسانه اوروانه کندهاري پښتو

دريم ټوک

المكتبة النعمانية

@ketabtune

شمېره د فتاوی رحمانیه د دریم ټوک د مضامینو فهرست صفحه

بسم الله الرحمن الرحیم

باب مایتعلق باحکام المفقود

باب ثبوت النسب

باب الحضانت

باب النفقات

متفرقات النکاح

کتــــاب الطــــلاق

باب الظهار

کتاب الایمان والنذور

باب الایمان

باب النـــذور

کتاب السرقة

کتاب الحدود والتعزیرات

کتاب القصاص والدیات

کتاب الجـــــهاد

کتاب الامارة والقضآء

بیـــت المال

کتاب اللقـــطه

کتاب الوقف

باب مایتعلق باحکام الوقف

باب مايتعلق باحكام المساجد

كتاب احياآءالموات

كتاب الهـــبه

كتاب البيوع

باب مایجوزبیعه ومالایجوز

باب الربوا

باب الرهن

باب السلم

باب الشركة

باب الديون

باب الاحتکار

باب المضاربت

باب الحواله

باب الامانات

باب الضمان

باب الاجـارة

باب الغصب

باب الشــفعه

متفرقات البیوع

کتاب الذبائح

کتاب الاضحیه

کتاب الحظر والاباحة

باب الاکل والشرب

باب الضیافات

باب التداوي والمعالجه

باب الرشــوة

باب الحقوق والمعاشرة

باب المعاصي والتوبة

باب حقوق الزوجين

فصل في الجماع و متعلقاته

باب السلام و المصافحة

باب الستر والحجاب

باب اللباس والزينة

باب الاسماء

باب خصال الفطرة

باب الصلوة علی رسول الله والتعویذات

باب التصـــاوير

باب الموسيقي

باب الملاهي والالعاب

باب المعاملات مع الكفار

متفرقات الحظر والاباحة

کتاب الفرائض

باب مایتعلق باحکام المفقود

دمفقود دښځي څه حکم دی ؟

سوال ۱ : یو کس خپل ورور ته کوزده کړېده او س يې ورور تقریبا نهه کاله کیږي چي ورک دی دژوند او مرګ درک يې معلوم نه دی ددغه کس دښځي چاره په شریعت کښې څه ده ؟ او تر څه وخته باید دغه ښځه ناسته وي ؟

جواب : دمفقود دښځي دپاره اصل حکم دا دی چي په عفت او عصمت سره خپل ژوند او زندګي تېره کړي . لیکن که چیري دغه ښځه دخپل ورک خاوند دنکاح څخه خلاصون غواړي نو د لاندي لیکل سوي صورت په اختیارولو سره يې شرعا ګنجایش سته

ددغه ورک سړي ښځه دي خپله مقدمه (صورت دعوه) دیو مسلمان قاضي په عدالت کښې پیش کړي او په شاهدانو سره دي داثابته کړي چي زما نکاح دفلانکي شخص سره چي او س لادرکه دی سوېده . بیا دي په شاهدانو سره ددغه ورک سړي ورکېدل ثابت کړي . ددې څخه وروسته دي قاضي خپله په خپل طرز او طریقه سره ددغه مفقود (ورک سړي) هلته تفتیش و تلاش وکړي چیري چي دده دتللو غالبه ګمان وي هلته دي سړي واستوي . او چیري چي دده دتللو غالبه ګمان نه وي فقط احتمال وي نو هلته دي خط ولیږي . او که درسنیو په ذریعه سره دپیدا کولو امید وو نو دي درسنیو په ذریعه سره اعلانونه شائع کړي . الغرض په تفتیش او تلاش کښې دي پوره کوشش وکړي. او هر کله چي يې دپیدا کولو څخه مایوسه سو نو به قاضي و دغه ښځي ته تر څلورو کالو پوري نور دانتظار حکم ورکړي . او که بیا په دغه څلور کالو کښې يې هم درک معلوم نه سو . نو دي دغه ښځه وقاضي ته دوهم وارخپل درخواست (مقدمه) پیش کړي پر دغه درخواست باندي به قاضي دهغه ورک سړي دمرګ فیصله وکړي .

ددې څخه وروسته به دغه ښځه څلور میاشتي او لس ورځي ددغه خاوند دمرګ عده تېره کړي . وروسته بیا دغه ښځه بل ځای دنوي نکاح دکولو اختیارلري .

او که چیري دغه ښځه د زنا او په بدکارۍ کښې داخته کېدو شدیده او سخته خطره ښکاره کړي نو په داسي صورت کښې دڅلورو کالو د انتظار کولو حکم ضروري نه دی . بلکي دې ته کتل کیږي چي دخاوند دورکېدو دوخته څخه تر اوسه پوري کم تر کمه یو کال وخت تېر سوی دی که نه دی ؟ که تېر سوی وو نو قاضي یي ځای پر ځای باندي هم نکاح ورختم کولای سي . همداشان که چیري ددغي ښځي په زنا کښې دمبتلا کیدلو خطره نه وه لیکن مفقودتر شا دومره مال نه دی پرې ایښی چي ددغه ښځي دنفقې دپاره په څلورو کالو کښې کافي سي ، یا ددغي ښځي دپاره د مفقود دماله څخه نان او نفقه حاصلول مشکل معلومېدی نو په داسي صورت کښې که چیري دغه ښځي دنان او نفقې څخه بغیر کم ترکمه یوه میاشت وخت تېر کړی وو نو هم قاضي ددوی نکاح ورختمولای سي . لیکن په دغه آخري دوو صورتو کښې به دا ښځه دوفات دعدې پر ځای باندي دطلاق عده تېروي چي دقاضي دفیصلې دوخت څخه یې موده شروع کیږي .

یادونه : ددغي مسئلې اصلي مأخذ دشیخ الاسلام حضرت مولانا مفتي تقي عثماني دامت برکاته مشهوره فتاوی فتاوي عثماني ده البته دتایید دپاره مو دنورو کتابونو حوالې ورته ورکړي دي .

لما قال العلامة ابن نجیم المصري رحمه الله تعالی فی البحر الرائق شرح کنزالدقائق : وَلَا يُفَرَّقُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا) أَيْ وَبَيْنَ زَوْجَتِهِ لِقَوْلِهِ – عَلَيْهِ السَّلَامُ – فِي امْرَأَةِ الْمَفْقُودِ «إنَّهَا امْرَأَتُهُ حَتَّى يَأْتِيَهَا الْبَيَانُ» وَقَوْلِ عَلِيٍّ – رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ – فِيهَا هِيَ امْرَأَةٌ أُبْتُلِيَتْ فَلْتَصْبِرْ حَتَّى يَتَبَيَّنَ مَوْتٌ أَوْ طَلَاقٌ .... وفی شرح الجلیل علی مختصر الخلیل :فیؤجل اربع سنین ان دامت نفتها ..... فان لم ندم نفقتها من ماله فلها التطلیق لعدم النفقة بلا تاجیل ، وکذا ان خشیت علی نفسها الزنا فیزاد علی دوام نفقتها عدم خشیتها الزنا .... وفي حاشیة الدسوقي : (فَيُؤَجَّلُ) أَيْ الْمَفْقُودُ الْحُرُّ أَرْبَعَ سِنِينَ ان دامت نفقتهامن ماله ولا طلق علیه لعدم النفقة اه .... وفي شرح الصغیر : والا فلها التطلیق علیه لعدم النفقة ....

(وَدَامَتْ نَفَقَتُهَا) : أَيْ وَلَمْ تَخْشَ الْعَنَتَ وَإِلَّا فَتَطْلُقُ عَلَيْهِ لِلضَّرَرِ فَهِيَ أَوْلَى مِنْ مَعْدُومَةِ النَّفَقَةِ كَذَا قَالَ الْأَشْيَاخُ.

وفى الفقه الاسلامي وادلته للشيخ الدكتور وهبة الزحيلي رحمه الله تعالى : ورأى المالكية والحنابلة جواز التفريق للغيبة إذا طالت، وتضررت الزوجة بها، ولو ترك لها الزوج مالاً تنفق منه أثناء الغياب؛ لأن الزوجة تتضرر من الغيبة ضرراً بالغاً، والضرر يدفع بقدر الإمكان، لقوله صلّى الله عليه وسلم: «لا ضرر ولا ضرار» وجعلوا حد الغيبة الطويلة سنة فأكثر على المعتمد، وفي قول: ثلاث سنوات.

وفى الأحوال الشخية للشيخ محمد أبو زهرة: والتفريق للتضرر من الغياب هو مذهب مالک وأحمد، لأن المرأة قد تقع فى جريمة دينية با همالها.. ولابد للتفريق بالغياب ان تمضى مدة تستوحش فيها الزوجة وتتضرر فعلا، لأن الفرقة بسبب ذلک هى للضرر الواقع لاللتضرر المتوقع فقط، وقد جعل أحمد أدنى مدة يجوز أن تطلب التفريق بعدها ستة أشهر....أمامذهب مالک رضى الله عنه فقد اختلف فى الحد الأدنى للتضرر، فقيل: ثلاث سنين، وقيل: سنة،وبهذا أخذ القانون أھ (ص: ٣٩٠)

وفى الشرح الصغير: وتعتد زوجة المفقود حرة أو أمة صغيرة أو كبيرة فى أرض الاسلام متعلق بالمفقود عدة وفاة على ماتقدم، ابتداءها بعد الأجل اھ (ج:٢ ص:٦٩٤)

وفى شرح منح الجليل: ثم بعد التلوم وعدم وجدان النفقة والكسوة طلق وان کان غائبا.... يعنى ان الغائب البعيد الغيبة وليس له مال او له مال لايمكنها الوصول اليه الابمشقة حكمه حكم العاجز الحاضر آھـ.

وفيه: وله أى الزوج المطلق عليه لعدم النفقة الرجمعة للزوجة المطلقة لأنه طلاق رجعى، ابن عرفة. (ج:٢ ص:٤٤٣)

وفى اخر فتوى العلامه هاشم رحمه الله مفتى المالكية بالمديمنة المنورة زادها الله شرفا: وهذا (التطليق) بعد التلوم بنحو شهر أو باجتهاده عند المالكية (يعني فى صورة عدم

النفقة)..... وان کان لخوفها الزنا وتضرر ها بعدم الوطی والعنانة مع وجود النفقة والغنا فبعد صبرها سنة فاکثر عند جل المالکية اهـ. (الحيلة الناجزة ص:۱۲۴).

(البحر الرائق شرح کنزالدقائق ج ۵ ص ۱۷۸ کتاب المفقود بیروت چاپ مکتبه شامله / في شرح الجليل علي مختصر الخليل ج ۲ ص ۳۸۵ بیروت چاپ مکتبه شامله / حاشية الدسوقي ج ۲ ص ۴۷۹ باب المفقود بیروت چاپ مکتبه شامله / شرح الصغير ج ۲ ص ۶۹۴ الزوج المفقود في دارالاسلام بیروت چاپ مکتبه شامله / الفقه الاسلامي وادلته للشيخ الدکتور وهبة الزحيلي رحمه الله تعالي ج ۹ ص ۵۰۰ کتاب المفقود بیروت چاپ مکتبه شامله / فتاوی عثماني ج ۲ ص ۵۱۴ کتاب الطلاق مکتبة العلوم دينيه پښتو / اردو ج ۲ ص ۴۴۸ کتاب الطلاق مکتبه معارف القرآن کراچي / الفتاوی الهندية ج ۲ ص ۲۹۹ ج۶ ص ۴۵۶ / المبسوط ج ۱۱ ص ۳۸ / الدرالمختار ج۴ ص ۲۹۲ / فتاوی محموديه ج ۱۳ ص ۲۱۱ / کفايت المفتي ج۸ ص ۴۹۹ / الموسوعة الفقهية ج ۳۸ ص ۲۶۷ بحث المفقود / فتاوی حقانيه ج ۴ ص ۷۴ بحث المفقود / فتاوی عباد الرحمن ج ۳ ص ۶۱۱ بحث المفقود / قاموس الفقه ج۵ ص ۱۳۲ / جديد فقهي مسائل ج ۲ ص ۳۱۷ بحث المفقود / الاحوال الشخصية للشيخ محمد ابو زهرة ص ۳۹۰ / الشرح الصغير ج ۲ ص ۶۹۴ / الحيلة الناجزة تاليف حضرت مولانا اشرف علي تهانوي رحمه الله ص ۱۲۴ اردو وعربي)

باب ثبوت النســـــــب

تر واده يې اووه مياشتي وروسته اولاد پيداسو

سوال ۱: د يو کس د خپلي ښځي سره تر يوي مياشتي د واده وروسته اړيکي خرابي سوي او طلاقه يې کړه د واده د ورځي څخه نيولي پر اوومه مياشت د دې ښځي اولاد پيدا سو آيا دغه ماشوم اوس د دغه سړي دي چي دغه خپلي ښځي ته يې طلاق ورکړي دی او که د ده څخه يې نسب نه ثابتيږي ؟

جواب: شرعاً دغه ماشوم د دغه کس اولاد دی کوم شخص چي و دغه ښځي ته طلاق ورکړي دی او د ده څخه ثابت النسب دی او د ده رواه وارث دی ځکه چي د ماشوم د پيدا ايښت اقله موده شرعاً شپږ مياشتي ده.

لمافي الهندية : وَإِذَا تَزَوَّجَ الرَّجُلُ امْرَأَةً فَجَاءَتْ بِالْوَلَدِ لِأَقَلَّ مِنْ سِتَّةِ أَشْهُرٍ مُنْذُ تَزَوَّجَهَا لَمْ يَثْبُتْ نَسَبُهُ، وَإِنْ جَاءَتْ بِهِ لِسِتَّةِ أَشْهُرٍ فَصَاعِدًا يَثْبُتُ نَسَبُهُ مِنْهُ اعْتَرَفَ بِهِ الزَّوْجُ أَوْ سَكَتَ،

فَإِنْ جَحَدَ الْوِلَادَةَ تَثْبُتُ بِشَهَادَةِ امْرَأَةٍ وَاحِدَةٍ تَشْهَدُ بِالْوِلَادَةِ كَذَا فِي الْهِدَايَةِ. وَلَوْ وَلَدَتْ أَحَدَ الْوَلَدَيْنِ لِأَقَلَّ مِنْ سِتَّةِ أَشْهُرٍ مِنْ وَقْتِ النِّكَاحِ

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۲ ص ۶۴۰ مکتبه رشیدیه / الفتاوی الهندیة ج ۱ ص ۵۳۶ مکتبه رشیدیة / الهدایة ج ۲ ص ۴۱۱ مکتبه حنفیه / فتاوی عثماني ج ۲ ص ۵۵۶ پښتو)

د مسافر دښځي د زنا څخه کوچني پیدا سو دهغه نسب.

سوال ۲: یو کس په کلو کلو د خپله کوره څخه مسافر وو او خپلي ښځي ته یې خرڅ رالیږی د دې ښځي د زنا په وجه د بل چا څخه هلک پیدا سو هغه اصلي خاوند اوس راغلی دی د دغه هلک نسب د چا څخه ثابت دي د پلاره څخه او که د دغه زنا کاره څخه؟

جواب: په حدیث شریف کښي راځي (الولد للفراش وللعاهر الحجر (الحدیث) کوچني دهغه چا دی د چا چي فراش وي یعني د چا په نکاح کي چي دا ښځه وي او د زاني لپاره ډبره ده یعني هغه محروم دی سزا به ورکول کیږي لهذا د کوچني نسب د دغه ښځي د اصلي خاوند څخه ثابت دی دغه د امام صاحب رحمه الله تعالی فیصله ده چي خاوند هرځای وي د کوچني نسب ځني ثابتیږي که څه هم په حقیقت کښي دغه کوچنی ولد الزنا دی مګر موږ ته حکم دا دی چي وده ته حرام و نه وایو.

لماقال الامام ابن عابدین الشامي رحمه الله في ردالمحتار: ان الفراش علی اربع مراتب وقداکتفوابقیام الفراش بلادخول کتزوج المغربي لمشرقیة بینهمامسافة فولدت لستة اشهرالخ

(ردالمحتار ج ۲ ص ۶۸۴ مکتبه رشیدیه / مشکوة المصابیح ج ۱ ص ۲۸۷ / الفتاوی الهندیة ج ۱ ص ۵۳۶ مکتبه رشیدیه / فتاوی دارالعلوم دیوبند ج ۱۱ ص ۱۴ پښتو / فتاوی حقانیة ج ۴ ص ۱۳۲ پښتو)

ښځه په عده کي وه یو چا نکاح ورسره وکړه د اولاد نسب یې ؟

سوال ۳: یو کس د د اسي ښځي سره واده وکړی چي هغه په عدة کښي وه عدة یې لا نه وه ختم سوې په دې دوران کښي یې کوچنی او حمل په نس سو ایا دا نکاح جایزده که یا او دغه کوچنی حلال دی که یا؟

جواب: دغه مذکوره نکاح ناجایزه او باطله ده او نسب دا ولادیې ثابت دی دده څخه حرامي به نه ورته وایو.

لماقال الامام ابن عابدين الشامي رحمه الله في ردالمحتار : أَنَّ الدُّخُولَ فِي النِّكَاحِ الْفَاسِدِ مُوجِبٌ لِلْعِدَّةِ وَثُبُوتِ النَّسَبِ، وَمَثَّلَ لَهُ فِي الْبَحْرِ هُنَاكَ بِالتَّزَوُّجِ بِلَا شُهُودٍ وَتَزَوُّجِ الْأُخْتَيْنِ مَعًا، أَوْ الْأُخْتِ فِي عِدَّةِ الْأُخْتِ، وَنِكَاحِ الْمُعْتَدَّةِ وَالْخَامِسَةِ فِي عِدَّةِ الرَّابِعَةِ وَالْأَمَةِ عَلَى الْحُرَّةِ. اهـ.

(ردالمحتارج ۲ ص ۶۵۹ مکتبه رشیدیه / بدائع الصنائع ج ۲ ص ۶۵۱ مکتبه رشیدیه / الفتاوی الهندیة ج ۱ ص ۲۷۷ ـ ۲۷۸ مکتبه رشیدیه / فتاوی دارالعلوم دیوبند ج ۱۱ ص ۳۳ پښتو / فتاوی حقانیة ج ۴ ص ۱۳۷ پښتو)

ترشپږومیاشتوپه کمه موده کي کوچني پیداکېدل ثابت النسب نه دی.

سوال ۴: یو کس واده وکړی پنځمه میاشت یې لور پیدا سوه ایا دغه نکاح ماته ده که نه ده او ددغي انجلي نسب دخپلي مور داصلي مېړه څخه ثابت دی که یا؟

جواب: نکاح شرعاصحیح او برقراره ده په نکاح کښي هیڅ فرق نه راځي لیکن دغه انجلۍ چي ترشپږمیاشتي په کمه او اقله موده کښي پیدا سوه دخپلي مور د مېړه څخه یې نسب نه دی ثابت بلکي دا دهغه چا څخه ده چي دهغه دنطفې څخه پیدا ده او ددغه پلار میراث هم نه سي وړلای.

لماقال الامام الحصكفي رحمه الله في الدرالمختار : (وَيَثْبُتُ النَّسَبُ) احْتِيَاطًا بِلَا دَعْوَةٍ (وَتُعْتَبَرُ مُدَّتُهُ) وَهِيَ سِتَّةُ أَشْهُرٍ (مِنْ الْوَطْءِ، فَإِنْ كَانَتْ مِنْهُ إلَى الْوَضْعِ أَقَلُّ مُدَّةِ الْحَمْلِ) يَعْنِي سِتَّةَ أَشْهُرٍ فَأَكْثَرَ (يَثْبُتُ) النَّسَبُ (وَإِلَّا) بِأَنْ وَلَدَتْهُ لِأَقَلَّ مِنْ سِتَّةِ أَشْهُرٍ (لَا) يَثْبُتُ، وَهَذَا قَوْلُ مُحَمَّدٍ وَبِهِ يُفْتَى

(الدرالمختارعلي هامش ردالمحتارج ۲ ص ۶۷۶ مکتبه رشیدیه / البحرالرائق ج ۴ ص ۲۶۳ مکتبه رشیدیه / الفتاوی الهندیة ج ۱ ص ۵۳۶ مکتبه رشیدیه / فتاوی دارالعلوم دیوبند ج ۱۱ ص ۳۰ پښتو / فتاوی حقانیة ج ۴ ص ۱۲۵ پښتو)

نسب په زناسره نه ثابتیږي .

سوال۵: يو کس ديوې ښځې سره ناجايزتعلقات درلودل هغه دده څخه حامله سول او بيا يې وروسته دغه ښځه په نکاح واخيسته په دغه صورت کښې داکوچنی حلال سو که حرام او دغه دزنااونکاح څخه ګډپيدا سوی ماشوم ددغه پلارپه ميراث شريک دی که يا؟

جواب: ددغه سرې نکاح ددغې حاملې ښځې سره صحيح ده ليکن کوم حمل چې دنکاح څخه مخکښې وو هغه ثابت النسب نه دی او کوم کوچنی چې پيدا سو هغه ولد الحرام دی او وارث نه دی حديث شريف دی چې ماشوم دمورد ی او زاني لره ډبره يعني سزاده.

وَعَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ عُتْبَةُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ عَهِدَ إِلَى أَخِيهِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ: أَنَّ ابْنَ وَلِيدَةِ زَمْعَةَ مِنِّي فَاقْبِضْهُ إِلَيْكَ فَلَمَّا كَانَ عَامُ الْفَتْحِ أَخَذَهُ سَعْدٌ فَقَالَ: إِنَّهُ ابْنُ أَخِي وَقَالَ عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ: أَخِي فَتَسَاوَقَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ سَعْدٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أَخِي كَانَ عَهِدَ إِلَيَّ فِيهِ وَقَالَ عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ: أَخِي وَابْن وليدة أبي وُلِدَ على فِرَاشه فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «هُوَ لَكَ يَا عَبْدُ بْنَ زَمْعَةَ الْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ وَلِلْعَاهِرِ الْحَجَرُ» ثُمَّ قَالَ لِسَوْدَةَ بِنْتِ زَمْعَةَ: «احْتَجِبِي مِنْهُ» لِمَا رَأَى مِنْ شَبَهِهِ بِعُتْبَةَ فَمَا رَآهَا حَتَّى لَقِيَ اللَّهَ وَفِي رِوَايَةٍ: قَالَ: «هُوَ أَخُوكَ يَا عَبْدُ بْنَ زَمْعَةَ مِنْ أَجْلِ أَنَّهُ وُلِدَ عَلَى فِرَاشِ أَبِيهِ» مشكوةالمصابيح

(مشکوة المصابيح ج ۱ ص ۲۸۷ باب اللعان الفصل الاول / فتح القدير ج ۴ ص ۱۷۸ مکتبه رشيديه / الفتاوی الهندية ج ۱ ص ۵۴۰ مکتبه رشيديه / فتاوی دارالعلوم ديوبند ج ۱۱ ص ۲۵ پښتو / ستاسو مسائل او دهغوی حل ج ۶ ص ۱۶۴ اردو)

باب الحضانت

ښځه چې کونډه سي نو داولادونو دپرورش حقداره يې څوک دی ؟

سوال ۱ څه فرمايي علماء کرام په دغه مسئله که چيري ديوې ښځې خاوند وفات سوی وي او يو زوی چې د دوولسو کالو عمر لري او يوه لور چې د دېارلسو کلونو عمر لري دا ښځه ددغه هلک او انجلۍ سره پر خپل کور يا دورور پر کور باندې کښېنستلای سي او دغه يتيم هلک او انجلۍ اکاګان ځيني بېولای سي که يا ؟

الجواب باسم ملهم الصواب : فقهاء کرامو لیکلي دي چي هلک به تر هغه وخته دمور په حضانت او پالنه کي وي تر څه وخته چي دمور د خدمت او پرورش څخه بې پرواه او بې احتیاجه کیږي چي اندازه یې اوه کلونه دي او انجلۍ تر هغه وخته پوري دمور په پالنه کي او سېډلای سي چي حیض ورته راځي چي اندازه دبلوغ یې دفقهاوو په نزد نهه کلونه دي . لهذا په صورت مسئوله کي که چیري دغه اکاګانو په ایمانداری سره ددغه ماشومانو پر نګرانۍ باندي قدرت درلودی نو هغوی ته به حواله کیږي یعني اکاګان کولای سي چي خپل وراره او وربره دحفاظت او ښه پالني دپاره دمور څخه بوزي همداسي حکیم الامت حضرت مولانا اشرف علي تهانوي رحمه الله تعالی په امداد الفتاوی کي لیکلي دي .

لما قال العلامة الحصكفى رحمه الله تعالى فى الدرالمختار :(وَالْأُمُّ وَالْجَدَّةُ) لِأُمٍّ، أَوْ لِأَبٍ (أَحَقُّ بِهَا) بِالصَّغِيرَةِ (حَتَّى تَحِيضَ) أَيْ تَبْلُغَ فِي ظَاهِرِ الرِّوَايَةِ. وَلَوْ اخْتَلَفَا فِي حَيْضِهَا فَالْقَوْلُ لِلْأُمِّ بَحْرٌ بَحْثًا.(وَغَيْرُهُمَا أَحَقُّ بِهَا حَتَّى تُشْتَهَى) وَقُدِّرَ بِتِسْعٍ وَبِهِ يُفْتَى................ قَالَ فِي الْمِنْهَاجِ لِلْعُقَيْلِيِّ: وَإِنْ لَمْ يَكُنْ لِلصَّبِيِّ أَبٌ وَانْقَضَتْ الْحَضَانَةُ فَمَنْ سِوَاهُ مِنْ الْعَصَبَةِ أَوْلَى الْأَقْرَبُ فَالْأَقْرَبُ،

لما قال العلامة علي بن أبي بكر بن عبد الجليل الفرغاني المرغيناني، أبو الحسن برهان الدين (المتوفى: ٥٩٣هـ) فى الهداية في شرح بداية المبتدي : والأم والجدة أحق بالغلام حتى يأكل وحده ويشرب وحده ويلبس وحده ويستنجي وحده وفي الجامع الصغير حتى يستغني فيأكل وحده ويشرب وحده ويلبس وحده " والمعنى واحد لأن تمام الاستغناء بالقدرة على الاستنجاء.

ووجهه أنه إذا استغنى يحتاج إلى التأدب والتخلق بآداب الرجال وأخلاقم والأب أقدر على التأديب والتثقيف والخصاف رحمه الله قدر الاستغناء بسبع سنين اعتبارا للغالب " والأم والجدة أحق بالجارية حتى تحيض " لأن بعد الاستغناء تحتاج إلى معرفة آداب النساء والمرأة على ذلك أقدر وبعد البلوغ تحتاج إلى التحصين والحفظ والأب فيه أقوى وأهدى وعن محمد رحمه الله أنها تدفع ألى الأب إذا بلغت حد الشهوة لتحقق الحاجة إلى الصيانة

(الهداية ج ۲ ص ۲۸۳ باب الولد من احق به مكتبه شامله / ردالمحتار علي الدر المختار ج ۳ ص ۵۵۵ / ۵۱۷ باب الحضانة مكتبه شامله / اللباب في شرح الكتاب ج ۳ ص ۱۰۱ كتاب الحضانة مكتبه شامله / امدادالفتاوی ج ۲ ص ۵۵۴ پښتومکتبه الحرم)

د کوچني شيدې پر مور دي که پرپلاردي؟

سوال ۲: د ماشوم او بچي شيدې پرچا دي د پلار ذمه داري ده که د مور؟

جواب: شيدې ورکول د پلار ذمه داري ده يعني که چيري مور تی نه ورکوي نو پلار به شيدې ورکوونکې ورته مقرروي چي هغه يې د مورسره ورسره وي او تی به ورکوي ليکن که پلار مسکين وي او موريې څه عذر هم نه لري نو بيا د مور لپاره وکوچني ته تی ورکول ضروري دي.

لماقال الامام الحصكفي رحمه الله في الدرالمختار : (وَلَا تُجْبَرُ) مَنْ لَهَا الْحَضَانَةُ (عَلَيْهَا إلَّا إذَا تَعَيَّنَتْ لَهَا) بِأَنْ لَمْ يَأْخُذْ ثَدْيَ غَيْرِهَا أَوْ لَمْ يَكُنْ لِلْأَبِ وَلَا لِلصَّغِيرِ مَالٌ بِهِ يُفْتَى خَانِيَّةٌ

(الدرالمختارمع ردالمحتار ج ۲ ص ۶۹۰ مكتبه رشيديه / صحيح البخاري ج ۲ ص ۸۰۷ قديمي / تفسير القرطبي ج ۱ ص ۱۵۳ / فتاوی دارالعلوم ديوبند ج ۱۱ ص ۶۷ پښتو / ستاسومسائل او دهغوی حل ج ۶ ص ۳۲۰ اردو)

ترموروروسته دماشوما نودپالني حق دچادی؟

سوال ۳: په شريعت کښې د مور څخه وروسته د ماشوما نو د پالني او تربيې حق چا ته حاصل دی انا ته که خاله ته؟

جواب: د ماشومانو د پالني او تربيي حق تر مور وروسته وانا ته حاصل دی په شريعت کښي يعني د مور مور که هغه نه وه بيا د پلار د مور دی او بيا حق د خاله دی که هغه نه وه بيا حق د عمه دی.

لماقال الامام الحصكفي رحمه الله في الدرالمختار: (ثُمَّ) أَيْ بَعْدَ الْأُمِّ بِأَنْ مَاتَتْ، أَوْ لَمْ تَقْبَلْ أَوْ أَسْقَطَتْ حَقَّهَا أَوْ تَزَوَّجَتْ بِأَجْنَبِيٍّ (أُمِّ الْأُمِّ) وَإِنْ عَلَتْ عِنْدَ عَدَمِ أَهْلِيَّةِ الْقُرْبَى (ثُمَّ أُمِّ الْأَبِ وَإِنْ عَلَتْ)

(الدرالمختار علي هامش ردالمحتار ج ۲ ص ۶۹۲ مكتبه رشيديه / البحرالرائق ج ۴ ص ۲۸۳ مكتبه رشيديه / الفتاوی الهندية ج ۱ ص ۵۴۱ مكتبه رشيديه / فتاوی دارالعلوم ديوبند ج ۱۱ ص

۶۸ پښتو / فتاوی حقانیة ج ۳ ص ۶۱۱ پښتو)

انجلۍ چي داناسره اوسيږي تربلوغ مخکښي يې څوک نسي بيولای.

سوال ۴: يوه انجلۍ چي دخپلي اناسره اوسيږي ترحايضه کېدو مخکي مخکي بې ددې درضااو خوښۍ څخه يوبل قريب لکه ماما دغه انجلۍ دانا څخه بېولای سي که يا؟

جواب: دغه انجلۍ ترهغه وخته څوک نسي بيولای ددې دانا څخه ترڅه وخته چي دحيض دمودي ووخت ته نه وي رسېدلې.

لما في الهداية : فان لم تكن له ام فام الام اولي من ام الاب والام والجدة لام اولاب احق بالجارية حتي تحيض

(الهداية ج ۲ ص ۴۱۳ ــ ۴۱۴ باب حضانة الولد مكتبه حنفيه / فتاوی دارالعلوم ديوبند ج ۱۱ ص ۶۸ پښتو)

په خاله اوا کاکښي دپالني حق دچادي؟

سوال۵: ديوې نابلغي انجلۍ موراوپلار مړه دي يوازي يې خاله او اکا سته په دغه صورت کښي د دغي انجلۍ دپالني حق دچادی ؟

جواب: په دغه صورت کښي دنابلغي دپالني حق دخاله دی اودنکاح ولي يې اکادی يعني دنکاح سرپرستي يې دا کاسره ده .

لمافي الهداية : ثم الخالات أولى من العمات " ترجيحا لقرابة الأم " وينزلن كما نزلنا الأخوات " معناه ترجيح ذات قرابتين ثم قرابة الأم

ولماقال الامام الحصكفي رحمه الله في الدرالمختار: الولي في النكاح الخ العصبته بنفسه علي ترتيب الارث والحجب

(الهداية ج ۲ ص ۴۱۳ مكتبه حنفيه / الدرالمختارعلي هامش ردالمحتار ج ۲ ص ۳۳۷ مكتبه رشيديه / فتاوی قاضي خان ج ۱ ص ۱۹۳ مكتبه يوسفيه / فتاوی دارالعلوم ديوبند ج ۱۱ ص ۷۱ پښتو)

د پالني موده څوده اوترپالني وروسته څه حکم دی؟

سوال۶: دنابالغه ماشومانو دپالني موده دمورسره څومره ده او څومره موده وروسته پلار خپل بچي دمور څخه اخيستلای سي چي هغې ته يې طلاق ورکړی وي؟

جواب: د هلک د پالني حق او وه کاله او د انجلۍ د پالني حق د حيض تر راتلو پورې دی کومه چې فقهاء کرامو نهه کاله ښوولې ده د ذکر سوي مودې وروسته پلار خپل بچي اخيستلای سي.

لماقال الامام الحصكفي رحمه الله في الدرالمختار: (وَالْحَاضِنَةُ) أُمًّا، أَوْ غَيْرَهَا (أَحَقُّ بِهِ) أَيْ بِالْغُلَامِ حَتَّى يَسْتَغْنِيَ عَنْ النِّسَاءِ وَقُدِّرَ بِسَبْعٍ وَبِهِ يُفْتَى لِأَنَّهُ الْغَالِبُ. وَلَوْ اخْتَلَفَا فِي سِنِّهِ، فَإِنْ أَكَلَ وَشَرِبَ وَلَبِسَ وَاسْتَنْجَى وَحْدَهُ دُفِعَ إلَيْهِ وَلَوْ جَبْرًا وَإِلَّا لَا (وَالْأُمُّ وَالْجَدَّةُ) لِأُمٍّ، أَوْ لِأَبٍ (أَحَقُّ بِهَا) بِالصَّغِيرَةِ (حَتَّى تَحِيضَ) أَيْ تَبْلُغَ فِي ظَاهِرِ الرِّوَايَةِ. وَلَوْ اخْتَلَفَا فِي حَيْضِهَا فَالْقَوْلُ لِلْأُمِّ بَحْرٌ بَحْثًا.

(الدرالمختار علي هامش ردالمحتار ج ۲ ص ۶۹۵ مكتبه رشيديه / الفتاوى الهندية ج ۱ ص ۵۴۲ مكتبه رشيديه / فتاوى قاضي خان ج ۱ ص ۱۹۴ مكتبه يوسفيه / فتاوى دارالعلوم ديوبندج ۱۱ ص ۷۵ پښتو / فتاوى حقانية ج ۳ ص ۶۱۲ پښتو)

باب النفقـــــات

په پښو شله ښځه پر خاوند دنفقې حق لري که یا ؟

سوال ۱: که چیري یوه ښځه په پښو شله وي نو بیا دا پر خپل خاوند باندي د نفقې او ډوډۍ حق لري که یا ؟

جواب: ترڅه وخته چي خاوند او ښځه یو د بل په نکاح کښې وي سره نو د شریعت د طرفه څخه خاوند مکلف دی چي خپلي ښځي ته نفقه او ډوډۍ ورکړي ځکه چي نفقه د ښځي حق دی او ترڅه وخته چي هغه نافرمانه او سرکشه نه وي نو پر ده باندي نفقه ورکول لازمي ده . او مریضي یو داسي شی دی چي په دې کښې خپله د ښځي کوم قصور او دخل نسته دا د الله جل جلاله د طرفه څخه د خپلو بندګانو امتحان اخیستل دي . لهذا پر دغه خاوند باندي د دغي ښځي نفقه ورکول لازم ده .

وفى الفتاوى الهندية : تَجِبُ عَلَى الرَّجُلِ نَفَقَةُ امْرَأَتِهِ الْمُسْلِمَةِ وَالذِّمِّيَّةِ وَالْفَقِيرَةِ وَالْغَنِيَّةِ دَخَلَ بِهَا أَوْ لَمْ يَدْخُلْ كَبِيرَةً كَانَتْ الْمَرْأَةُ أَوْ صَغِيرَةً يُجَامَعُ مِثْلُهَا كَذَا فِي فَتَاوَى قَاضِي خَانْ سَوَاءٌ كَانَتْ حُرَّةً أَوْ مُكَاتَبَةً كَذَا فِي الْجَوْهَرَةِ النَّيِّرَةِ

(الفتاوى الهندية ج ۱ ص ۵۵۰ الْبَابُ السَّابِعُ عَشَرَ فِي النَّفَقَاتِ وَفِيهِ سِتَّةُ فُصُولٍ (الْفَصْلُ الْأَوَّلُ فِي

نَفَقَةُ الزَّوجَة) / خير الفتاوی ج ۴ ص ۵۶۲ قسم بين الزوجات)

ايا دنافرماني ښځي نفقه دخاوند پر ذمه لازمه ده ؟

سوال ۲: (۱) يوه ښځه چي د خپل خاوند خبره نه مني (۲) او بېله اجازې د مېړه د کوره څخه وزي د خپل پلار کره ځي (۳) او د مېړه د زوجيت حق هم نه اداء کوي (۴) او کله کله د مېړه د اجازې څخه بغير نورو ځايونو ته هم ځي لکه د بل کورو ته يا بازار ته بېله کوم ضرورته (۵) او اوس د پلار پر کور ناسته ده د خاوند څخه نفقه غواړي يعني خپل خوراکه آيا د شريعت د نګاه څخه داسي ښځه پر خپل خاوند د نفقې او خوراکې حق لري که يا ؟

جواب: دغه ښځه شرعًا دغه حق نه لري چي د پلار پر کور ناسته وي او نان او نفقه د خاوند څخه وغواړي پر دغه ښځي شرعًا لازمه ده چي د خاوند مکان ته راسي د زوجيت حقوق يې اداء کړي او که د خاوند په غوښتنه هم رانه غله نو دا ښځه ناشزه او نافرمانه ده د نفقې مستحقه نه ده . که چيري دغه ښځه و خاوند ته د صحبت کولو اجازه نه ورکوي نو هم يو قول د علماؤ دا دی چي پر خاوند يې نفقه نه ده واجب.

لماقال الامام الحصكفي رحمه الله في الدرالمختار : (لَا) نَفَقَةَ لِأَحَدِ عَشْرَ: مُرْتَدَّةٌ، وَمُقَبِّلَةُ ابْنِهِ، وَمُعْتَدَّةُ مَوْتٍ،وَمَنْكُوحَةٌ فَاسِدًا وَعِدَّتُهُ، وَأَمَةٌ لَمْ تُبَوَّأْ، وَصَغِيرَةٌ لَا تُوطَأُ، وَ (خَارِجَةٌ مِنْ بَيْتِهِ بِغَيْرِ حَقٍّ) وَهِيَ النَّاشِزَةُ حَتَّى تَعُودَ وَلَوْ بَعْدَ سَفَرِهِ

(الدرالمختار علي هامش ردالمحتار ج ۲ ص ۷۰۲ مكتبه رشيديه / الفتاوی الهندية ج ۱ ص ۵۴۵ مكتبه رشيديه / قاضي خان علي هامش الهندية ج ۱ ص ۴۲۶ مكتبه رشيديه / الهداية ج ۲ ص ۴۱۶ مكتبه حنفيه / فتاوی محموديه ج ۱۳ ص ۴۴۴ اردو / فتاوی حقانيه ج ۴ ص ۱۷۶ پښتو)

دعدې د تيرولو دوخت نفقه پر خاوند لازمه ده .

سوال ۳: يو کس خپلي حاملې ښځي ته د حمل په حالت کښي طلاق ورکړی او د کوره يې ويسته اوس دغه ښځه د کوچني تر زېږولو پوري د نفقې او خرڅ حق لري که يا ؟

جواب: فقهاء کرامو ليکلي دي چي په دغه صورت کښې د ښځي خرڅه او نفقه پر خاوند واجب ده تر هغه پوري چي ماشوم زېږوي .

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار :وتجب لمطلقة الرجعي والباين

والفرقة بلامعصية كخيار العتق النفقة والسكنى والكسوة ان طالت المدة.
(ردالمحتار علي الدرالمختار ج ۳ ص ۶۰۹ مطلب في نفقة المطلقة مكتبه شامله /فتاو دارالعلوم ديو بند ج۱۰ ص ۷۴)كتاب الطلاق رشيديه / تبيين الحقائق ج ۳ ص ۳۰۱ رشيديه / الهداية ج ۲ ص ۴۲۱ باب النفقة / فتاوی محموديه ج ۱۳ ص ۴۳۴ باب النفقة مكتبة الفاروق اردو)

متفرقات النکاح

په اسلام کښي په يو وخت دڅوښځو سره دنکاح حکم او دهغه شرطونه.

سوال ۱ :په اسلام کښي ديوه سړي لپاره په يوه وخت کښي په نکاح کښي دڅو ښځو دجمع کولو اجازه سته: او کوم شرائط لري که يا؟

جواب:اسلام ويوه نارينه ته په يوه وخت کښي دڅلورو ښځو اجازه ورکړېده اوپه يوه وخت کښي يې دڅلورو څخه دزياتوښځو په نکاح کښي جمع کول حرام او ناجائز ګرځولي دي البته دڅه شرائطو پربنا باندي اجازه سته هغه شرائط دادي چي ددوی په مينځ کښي عدل او انصاف به کوي يعني دخوراک چيښاک شيان ، داستوګني کور ، دشپې دتېرولو نوبت داهغه شيان دي چي پر يو خاوند دا لازم دي چي په دغو ذکر سوو شيانو کښي به دعدل او انصاف څخه کار اخلي اوکه يو کس دذکر سوو شيانو اهتمام په صحيح طور سره نسي کولای نو دده لپاره تر يوې ښځي زياتي کول نه دي پکار ځکه چي دعدم مساوات په صورت کښي شرعاً خاوند ظالم بلل کيږي او دظالم ځای دوزخ دی

(ضروري يادونه) که چيري ديوه کس په نکاح کښي څلور ښځي وي او په داڅلورو ښځو کښي يې ويوې ښځي ته طلاق ورکړی نو نوموړی کس دبلي ښځي سره نکاح تر هغه وخته نسي کولای ترڅو چي ددغي طلاقي سوي ښځي عده پوره نسي ځکه چي دکومي ښځي چي عده پوره نوي نو هغه ښځه په مکمله توګه سره ددغه کس دنکاح څخه وتلې نه ده نو که چيري نوموړی کس بله نکاح وکړي نودا دده پنځمه ښځه سوه کومه چي په اسلام کښي حرامه او ناجائزه ده

لما قال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى في ردالمحتار على الدرالمختار : تحت قوله ولو من طلاق بائن) وَأَشَارَ إِلَى أَنَّ مَنْ طَلَّقَ الْأَرْبَعَ لَا يَجُوزُ لَهُ أَنْ يَتَزَوَّجَ امْرَأَةً

قَبْلَ انْقِضَاءِ عِدَّتِهِنَّ، فَإِنْ انْقَضَتْ عِدَّةُ الْكُلِّ مَعًا جَازَ لَهُ تَزَوُّجُ أَرْبَعٍ، وَإِنْ وَاحِدَةً فَوَاحِدَةً بَحْرٌ.

(وفی الهندية) وَمِمَّا يَجِبُ عَلَى الْأَزْوَاجِ لِلنِّسَاءِ الْعَدْلُ وَالتَّسْوِيَةُ بَيْنَهُنَّ فِيمَا يَمْلِكُهُ وَالْبَيْتُوتَةُ عِنْدَهَا لِلصُّحْبَةِ وَالْمُؤَانَسَةِ لَا فِيمَا لَا يَمْلِكُ وَهُوَ الْحُبُّ وَالْجِمَاعُ...... فَيُسَوِّي بَيْنَ الْجَدِيدَةِ وَالْقَدِيمَةِ وَالْبِكْرِ وَالثَّيِّبِ وَالصَّحِيحَةِ وَالْمَرِيضَةِ وَالرَّتْقَاءِ وَالْمَجْنُونَةِ الَّتِي لَا يُخَافُ مِنْهَا وَالْحَائِضِ وَالنُّفَسَاءِ وَالْحَامِلِ وَالْحَائِلِ وَالصَّغِيرَةِ الَّتِي يُمْكِنُ وَطْؤُهَا

(ردالمحتار ج ۲ ص ۳۰۸ فصل في المحرمات مکتبه حبیبیه / فتاوی عالمگیریه ج ۱ ص ۳۴۰ الباب الحادی عشر في القسم مکتبه رشیدیه / تنویرالابصار مع الدرالمختار ج ۳ ص ۲۰۱ کتاب النکاح سعید چاپ / البحرالرائق ج ۳ ص ۲۱۸ کتاب النکاح سعید چاپ / فتاوی عبادالرحمن ج ۳ ص ۴۱۴ کتاب النکاح)

هغه ښځه چې دوه میړونه یې کړي وي په آخرت کښې به دکوم میړه سره وي ؟

سوال ۲: که چیري دیوې ښځې خاوند مړسي او هغه ښځه دوهمه نکاح وکړي دبل کس سره نو په آخرت کښې به دکوم خاوند سره وي ؟

جواب: په دغه باره کښې دوه قولونه دعلماء کرامو څخه نقل سوي دي یوقول دادی چې دغه ښځه به په آخرت کښې دآخري خاوند سره وي اوراجح قول هم دغه دی : (وهو المرجح لان النبی صلی الله علیه وسلم تزوج من مات ازواجهن) دوهم قول دعلماوو دادی چې دغې ښځې ته به الله جل جلاله اختیار ورکړي چې دهر میړه سره کیږي دهغه سره به وي .

(مجموعة الفتاوی اللکهنوی ج ۳ ص ۲۵۶ کتاب المتفرقات / فتاوی فریدیه ج ۵ ص ۲۳۴ معجم طبراني ومسند بزار)

دمخطوبې هغه ښځه چې یوڅوک مرکه ورته کوي ښځې مخ ته کتل رواه دي که یا ؟

سوال ۳: که چیري یو کس وغواړي دیوې ښځې سره کوزده اوواده وکړي ایا تر کوزدې مخکې هغې ته یو نظر کتل رواه دي که یا ؟

جواب: دټولو فقهاوو پردغه خبره باندي اتفاق راغلی دی چې یو شخص ته دارواه ده چې هغه ښځې ته یو نظر وګوري دکومې سره چې دی دنکاح کولو اراده اوعزم لري

.وروسته تر جواز بيا حنفي او شافعي او مالكي مذهب دادی چي دغه كتل د نكاح كوونكي شخص ودغي ښځي ته يو مستحب كار دی ځكه چي په حديث شريف كښي د دغه كتلو امر راغلی دی . او علت يي دا بيان سوی دی چي كيدای سي چي دغه كتل د دوی تر مينځ يو قسم محبت او الفت زيات كړي ، او بل دا چي په راتلونكي كي به د پښېمانۍ څخه خلاص وي .

د حضرت مغيرة ابن شعبه رضي الله عنه څخه روايت دی: چي ما ويوې ښځي ته د نكاح مركه وكړه نو نبي كريم صلی الله عليه و سلم راته وفرمايل : ايا تا هغې ته يو نظر كتلي دي ؟ نو ما عرض وكړ چي يا ، نو بيا نبي كريم صلی الله عليه و سلم راته وفرمايل چي ورته وګوره ځكه چي دا خبره مناسبه او لائقه ددې ده چي ستاسي تر مينځ محبت او الفت راپيدا سي .

همدا شان هغه ښځي ته دا روا ده چي هغه شخص وګوري كوم شخص چي د دې سره د نكاح اراده لري.

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا خَطَبَ أَحَدُكُمُ الْمَرْأَةَ، فَإِنِ اسْتَطَاعَ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى مَا يَدْعُوهُ إِلَى نِكَاحِهَا فَلْيَفْعَلْ» ، قَالَ: فَخَطَبْتُ جَارِيَةً فَكُنْتُ أَتَخَبَّأُ لَهَا حَتَّى رَأَيْتُ مِنْهَا مَا دَعَانِي إِلَى نِكَاحِهَا وَتَزَوُّجِهَا فَتَزَوَّجْتُهَا رواه ابوداود (بَابٌ فِي الرَّجُلِ يَنْظُرُ إِلَى الْمَرْأَةِ وَهُوَ يُرِيدُ تَزْوِيجَهَا .

(الموسوعة الفقهية ج ۱۹ ص ۱۹۶ / ردالمحتار علي الدرالمختار ج ۶ ص ۲۶۲ / ج ۵ ص ۲۳۷ بيروت چاپ / ابوداود شريف ج ۲ ص ۲۲۸ بيروت چاپ / مشكوة شريف ج ۲ ص ۲۶۸)

نكاح كول نصف او نيم دين دی .

سوال ۴ : موږ اوريدلي دي چي نكاح يې نه وي كړې نو يې ايمان نيمی دئ او چي واده او نكاح وكړي نو ايمان يې مكمل دئ ددې څه مطلب دئ ؟ .

جواب : د نبي كريم صلی الله عليه و سلم ارشاد مبارک دئ : چا چي نكاح وكړه نو هغه خپل دين پوره او مكمل كړئ نو اوس هغه ته پكار ده چي د نور نيم ايمان په باره كښې هم د الله جل جلاله څخه وبيرېږي .

د حديث شريف شرح : د انسان په جسم كښې دوه شيان داسي دي چي په عمومي طور

سره د فساد او نقصان سبب جوړیږي یو (د شرم اندامونه ، نس)لهذا د حدیث مطلب دادی چي کوم شخص نکاح وکړه نو د شرمګاه د فتني او فساد څخه یې نجات پیدا کړی نو هغه ته پکار ده چي د نس د فتني او فساد څخه ځان لیري وساتي او د الله جل جلاله څخه وبیریږي . یعني د حلالي روزی او حلال کسب په ذریعه سره خپل د ځان او د خپل اهل او عیال کفایت وکړي د دې دپاره چي په دین کښې پوره ښیګړه ورته حاصله وي .

وَعَنْ أَنَسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا تَزَوَّجَ الْعَبْدُ فَقَدِ اسْتَكْمَلَ نِصْفَ الدِّينِ فَلْيَتَّقِ اللَّهَ فِي النِّصْفِ الْبَاقِي . رواه البيهقى فى شعب الايمان .

وفى مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح : (وَعَنْ أَنَسٍ قَالَ: «قَالَ رَسُولُ اللَّهِ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ –: إِذَا تَزَوَّجَ الْعَبْدُ») أَيْ: الْمَرْءُ («فَقَدِ اسْتَكْمَلَ نِصْفَ الدِّينِ») أَيْ: كَمَّلَ نِصْفَ دِينَهُ، وَيَجُوزُ رَفْعُهُ أَيْ: يَكْمُلُ نِصْفُهُ وَهُوَ عَطْفٌ عَلَى الشَّرْطِ وَجَزَاؤُهُ قَوْلُهُ («فَلْيَتَّقِ اللَّهَ فِي النِّصْفِ الْبَاقِي») أَيْ: فِي بَقِيَّةِ أُمُورِ دِينِهِ، وَجَعَلَ التَّزَوُّجَ نِصْفًا مُبَالِغَةً لِلْحَثِّ عَلَيْهِ. وَقَالَ الْغَزَالِيُّ: الْغَالِبُ فِي إِفْسَادِ الدِّينِ الْفَرْجُ وَالْبَطْنُ – وَقَدْ كَفَى بِالتَّزَوُّجِ أَحَدَهُمَا، وَلِأَنَّ فِي التَّزَوُّجِ التَّحَصُّنَ عَنِ الشَّيْطَانِ، وَكَسْرَ التَّوَقَانِ، وَدَفْعَ غَوَائِلِ الشَّهْوَةِ، وَغَضَّ الْبَصَرِ، وَحِفْظَ الْفَرْجِ.

(مشكاة المصابيح ج ۲ ص ۲۶۸ كتاب النكاح / مرقاة المفاتيح ج ۵ ص ۲۰ ۴۹ كتاب النكاح / مظاهر حق ج ۳ ص ۲۵۱ اردو)

کونډه دخپل سرا و خپل اختیار ده که نکاح کوي او که یې نه کوي .

سوال ۵: پوښتنه دا ده چي کونډه په شریعت کښې د خپل سر او خپل اختیار ده که یا ؟ او که یې اختیار د لیورو سره دی چي خامخا به په هغوی کښې یو کوي او یا به د هغوی په خوښه څوک کوي ؟ .

جواب : ښځه چي کونډه سي او بالغه وي نو په شریعت کښې د اد خپل اختیار ده که میړه کوي او که کښېني هیڅوک نه سي کولای چي دا په زور سره یو چاته ورکړي .

لما فى صحيح لمسلم رحمه الله تعالى : عن ابن عباس، أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «الثيب أحق بنفسها من وليها، والبكر تستأمر، وإذنها سكوتها.

(الصحیح لمسلم ج ۲ ص ۱۰۳۷ باب استئذان الثیب في النکاح بالنطق، والبکر بالسکوت مکتبه شامله / الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۲ ص ۳۲۲ کتاب النکاح باب الولي / فتاوی دارالعلوم دیوبند ج ۸ ص ۸۶ / بدرالفتاوی ص ۸۱ / فتاوی حقانیه ج ۳ ص ۵۱۷ کتاب النکاح)

ایا یوه پېغله ښځه دنکاح دپاره یوه ځوان ته کتلای سي که یا ؟

سوال ۶ : ایا په شریعت کښې ددې اجازه سته چي کله یوه ښځه دیو ځوان سره نکاح کول غواړي او بیا ورته وګوري دغه کتل ددې ښځي ودغه ځوان ته دنکاح په خاطر رواه دي که یا ؟

جواب : شریعت مطهره داسي یو جامع او کامل شریعت چي دژوند په هر اړخ کښې یې دهر انسان دجذباتو او احساساتو خیال دیو سلیم فطرته سره ساتلی دی .نو یوه اساني دشریعت دآسانتیاوو څخه داده چي نارینه کله دیوې ښځي سره نکاح کول غواړي یا یوه ښځه دیوه نارینه سره نکاح کول غواړي دواړوه ته دا اجازه حاصله ده چي یو اوبل ته په دغه غرض سره وګوري . چي ددې لیدلو غرض فقط او فقط دنکاح دغه تصمیم ته لاره هوارول وي نه داچي مقصد یې شهوت پرستي وي او دا فقط یوه لاره وهغه ته وګرځوي .

لما قال العلامة ابن عابدین الشامي رحمه الله تعالی في ردالمحتار علی الدرالمختار :
وَهَلْ يَحِلُّ لَهَا أَنْ تَنْظُرَ لِلْخَاطِبِ مَعَ خَوْفِ الشَّهْوَةِ لَمْ أَرَهُ وَالظَّاهِرُ: نَعَمْ لِلِاشْتِرَاكِ فِي الْعِلَّةِ الْمَذْكُورَةِ فِي الْحَدِيثِ السَّابِقِ، بَلْ هِيَ أَوْلَى مِنْهُ فِي ذَلِكَ لِأَنَّهُ يُمْكِنُهُ مُفَارَقَةُ مَنْ لَا يَرْضَاهَا بِخِلَافِهَا. وعَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا خَطَبَ أَحَدُكُمُ الْمَرْأَةَ، فَإِنِ اسْتَطَاعَ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى مَا يَدْعُوهُ إِلَى نِكَاحِهَا فَلْيَفْعَلْ» ، قَالَ: فَخَطَبْتُ جَارِيَةً فَكُنْتُ أَتَخَبَّأُ لَهَا حَتَّى رَأَيْتُ مِنْهَا مَا دَعَانِي إِلَى نِكَاحِهَا وَتَزَوُّجِهَا فَتَزَوَّجْتُهَا

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج۵ ص ۲۶۲ فصل في النظر والمس / فتاوی اللکنوی ص ۳۹۳ / حلال او حرام ص ۱۹۵ ابوداود شریف ج ۲ ص ۲۲۸ باب الرجل ینظر الي المرءة وهو یرید تزوجها)

ایا دطلاقي سوي او کونډي ښځي سره نکاح مکروه ده ؟

سوال ۷ : ځیني کسان په دې موجوده معاشره کښې په دغه نظر او عقیده دي چي د

طلاقې سوي ښځي سره او کونډې ښځي نکاح ګناه او يو د عيب کار او بد کار دی او دغه کار ته دوی د عيب په نظر ګوري نو داسي نظريې او عقيدې شرعًا کوم حيثيت لري که يا ؟

جواب: د کونډي سره نکاح کولو ته عيب ويل او د طلاقي سوي ښځي سره نکاح کولو ته بد ويل د شريعت د نګاه څخه سخته ګناه او جهالت دی هر څوک چي داسي عقيده لري توبه دي وباسي آينده دي داسي عقيده نه ساتي، نبي کريم صلى الله عليه وسلم اوله نکاح د کونډي سره کړې ده يعني د حضرت خديجة الکبرى رضي الله عنها سره او خپله د نبي کريم صلى الله عليه وسلم ځيني لونو پس له طلاقه دوهمه نکاح کړې ده .

قال الله تعالى :وانحوالايامى منكم : و في معجم الفقهاء : الايامى جمع الايم .... من النساء: من لا زوج لها، بكرا ، كانت أو مطلقة أو أرملة من الرجال: من لا امرأة له، تزوج من قبل أم لم يتزوج.

عَنْ أَنَسٍ قَالَ: مِنَ السُّنَّةِ إِذَا تَزَوَّجَ الرَّجُلُ الْبِكْرَ عَلَى الثَّيِّبِ أَقَامَ عِنْدَهَا سبعا وَقسم إِذا تَزَوَّجَ الثَّيِّبَ أَقَامَ عِنْدَهَا ثَلَاثًا ثُمَّ قَسَمَ. قَالَ أَبُو قلَابَة: وَلَو شِئْت لَقلت: إِن أَنسًا رَفَعَهُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(نصب الراية ج ۳ ص ۲۱۵/ ردالمحتار ج ۲ ص ۴۳۴ كتاب النكاح / معجم اللغة الفقهاء ص ۹۹ مکتبه شامله / فتاوى دار العلوم ديوبند ج ۷ ص ۴۵ پښتو / فتاوی حقانيه ج ۳ ص ۵۳۶ پښتو / مشكاة المصابيح ج ۲ ص ۹۶۴ مکتبه شامله)

دانجلۍ دکوزدې او واده تر منځ بايد څومره فاصله وي ؟

سوال۸: د يوې انجلۍ د کوزدې او د واده تر مابين فاصله څومره وخت جائز ده کال دوه کاله چي هيڅ معقول او شرعي عذر هم نه وي صرف دا عذر دی چي ترا وسه يې ما کور نه دی کړی فلانکی شی مي نه دی کړی؟

جواب: شريعت د کوزدې او واده تر مابين کومه فاصله نه ده مقرره کړې البته د ژر تر ژره واده کولو حکم او ترغيب يې بيان کړی دی او دا چي صرف د کور يا د سامان د نه کولو د وجي په واده کي تاخير او ځنډ غلط رسم او رواج دی.

لماقال ابن عابدين الشامي رحمه الله في ردالمحتار : وَقَدْ صَرَّحُوا عِنْدَنَا بِأَنَّ الزَّوْجَةَ إِذَا كَانَتْ صَغِيرَةً لَا تُطِيقُ الْوَطْءَ لَا تُسَلَّمُ إلَى الزَّوْجِ حَتَّى تُطِيقَهُ. وَالصَّحِيحُ أَنَّهُ غَيْرُ مُقَدَّرٍ بِالسِّنِّ بَلْ يُفَوَّضُ إلَى الْقَاضِي بِالنَّظَرِ إلَيْهَا مِنْ سِمَنٍ أَوْ هُزَالٍ. وَقَدَّمْنَا عَنْ التَّتَارْخَانِيَّة أَنَّ الْبَالِغَةَ إذَا كَانَتْ لَا تَحْتَمِلُ لَا يُؤْمَرُ بِدَفْعِهَا إلَى الزَّوْجِ أَيْضًا، فَقَوْلُهُ لَا تَحْتَمِلُ يَشْمَلُ مَا لَوْ كَانَ لِضَعْفِهَا أَوْ هُزَالِهَا أَوْ لِكِبَرِ آلَتِهِ. وَفِي الْأَشْبَاهِ مِنْ أَحْكَامِ غَيْبُوبَةِ الْحَشَفَةِ فِيمَا يُحَرِّمُ عَلَى الزَّوْجِ وَطْءَ زَوْجَتِهِ مَعَ بَقَاءِ النِّكَاحِ قَالَ: وَفِيمَا إذَا كَانَتْ لَا تَحْتَمِلُهُ لِصِغَرٍ أَوْ مَرَضٍ أَوْ سُمْنَةٍ. اهـ.

وَرُبَّمَا يُفْهَمُ مِنْ سِمَنِهِ عِظَمُ آلَتِهِ. وَحَرَّرَ الشُّرُنْبُلَالِيُّ فِي شَرْحِهِ عَلَى الْوَهْبَانِيَّةِ أَنَّهُ لَوْ جَامَعَ زَوْجَتَهُ فَمَاتَتْ أَوْ صَارَتْ مُفْضَاةً، فَإِنْ كَانَتْ صَغِيرَةً أَوْ مُكْرَهَةً أَوْ لَا تُطِيقُ تَلْزَمُهُ الدِّيَةُ اتِّفَاقًا. فَعُلِمَ مِنْ هَذَا كُلِّهِ أَنَّهُ لَا يَحِلُّ لَهُ وَطْؤُهَا بِمَا يُؤَدِّي إلَى إضْرَارِهَا فَيَقْتَصِرُ عَلَى مَا تُطِيقُ مِنْهُ عَدَدًا بِنَظَرِ الْقَاضِي أَوْ إخْبَارِ النِّسَاءِ، وَإِنْ لَمْ يَعْلَمْ بِذَلِكَ فَبِقَوْلِهَا وَكَذَا فِي غِلَظِ الْآلَةِ، وَيُؤْمَرُ فِي طُولِهَا بِإِدْخَالِ قَدْرِ مَا تُطِيقُهُ مِنْهَا أَوْ بِقَدْرِ آلَةِ الرَّجُلِ مُعْتَدِلِ الْخِلْقَةِ، وَاَللَّهُ تَعَالَى أَعْلَمُ

(ردالمحتار ج ۲ ص ۴۳۳ مکتبه رشیدیه / الفتاوی الهندیة ج ۱ ص ۲۸۷ مکتبه رشیدیه / ترمذي شریف ج ۱ ص ۳۳۲ / مشکوة المصابیح ج ۲ ص ۲۷۱ مکتبه حنفیه / ستاسي مسائل او دهغوی حل ج ۶ ص ۱۰۷ اردو)

په کشر عمر کي دهلک او انجلۍ ودونه کول څنګه دي ؟

سوال ۹: په بعضي ځايو کي د انجلۍ او هلک واده سره وکړي او حال دا دی چي د هلک عمر ۱۶، يا **۱۵** کاله وي، او په دغه کشر عمر کي د هلک او انجلۍ واده سره کول ډېري غلطي نتېجې ورکړي دي چي بيان يې ممکن نه دی آيا په داسي کم عمر کي نکاح يا واده کول جائز دی؟

جواب: د هلک او انجلۍ تر بلوغ رسېدو وروسته که چيري يو شرعي عذر او خاص مشکل نه وي واده کول جائز دی شرعًا بلکه د فتنې او د بې حيايې او عريانې په معاشره او ټولنه کي مصلحت هم په دغه کي دی چي ژر تر ژره اولادونه که نر وي که ښځه ودونه وسي، باقي د حلال کار په مخ کي چي کومي غلطي نتېجې راسي هغوته نظر کول او هغه د نه واده په صورت کي چي دوی په يو حرام عمل کي اخته کېدل

مثلا زنا هغو ته نظر نه کول دا هم د نظر او فکر غلطي ده .

وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ وَابْنِ عَبَّاسٍ قَالَا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «من وُلِدَ لَهُ وَلَدٌ فَلْيُحْسِنِ اسْمَهُ وَأَدَبَهُ فَإِذَا بَلَغَ فَلْيُزَوِّجْهُ فَإِنْ بَلَغَ وَلَمْ يُزَوِّجْهُ فَأَصَابَ إِثْمًا فَإِنَّمَا إثمه على أَبِيه.

وعن عمر بن الخطاب وأنس بن مالك رضي الله عنه عن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: " في التوراة مكتوب: من بلغت ابنته اثنتي عشرة سنة ولم يزوجها فأصابت إثما فإثم ذلك عليه «. رواهما البيهقي في» شعب الإيمان "

(مشكاة المصابيح ج ۲ ص ۹۳۹ مكتبه شامله / مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح ج ۵ ص ۲۰۶۴ باب الولي في النكاح واستئذان المرأة مكتبه شامله / ستاسي مسائل او دهغوی حل ج ۶ ص ۱۲۵ اردو)

که يو نر او ښځه دمسخرو ايجاب او قبول سره وکړي .

سوال۱۰: که يو کس يوې ښځې ته ووايې ما ستا سره نکاح وکړه د مسخرو څخه او ښځه هم ووايې د مسخرو څخه چې ما ته قبول کړی يې، همدارنګه په رانيولو او خرڅولو کې دوه کسان د مسخرو څخه ووايې دا شی ما در باندې خرڅ کړی هغه بل ووايې چې ما در څخه رانيوی قصد او اراده د يوه لانه ده رانيولو وي او نه د خرڅولو آيا دغه نکاح او بيع صحت لري که يا ؟

جواب: د نکاح ايجاب او قبول که څه هم د مسخرو څخه وي چې د شاهدانو په مخکښې وسي نکاح صحت پيدا کوي او تړل کېږي، په حديث شريف کښې راځي (ثلاث جدهن جد وهزلهن جد) درې شيان داسي دي چې قصد او مسخرې يې دواړه قصد دی، نکاح، رجوع ، طلاق) لهذا نکاح درست او صحيح ده د رانيولو او خرڅولو ايجاب او قبول چې په مسخرو کښې وسي او حقيقةً رانيول او خرڅول مقصود نه وي رانيونکی او خرڅونکی دواړه دا اعتراف او اقرار کوي چې موږ مسخرې کولې نو دا بيع صحيت نه لري.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: " ثَلَاثٌ جَدُّهُنَّ جَدٌّ، وَهَزْلُهُنَّ جَدٌّ: النِّكَاحُ، وَالطَّلَاقُ، وَالرَّجْعَةُ "(رواه ابي داؤد)

(ردالمحتار ج ۳ ص ۱۲ مکتبه شامله / سنن ابي داؤد ج ۱ ص ۱۴۲ / سنن ابن ماجه ج ۱ ص ۶۵۸ / مشکوة المصابیح ج ۲ ص ۲۸۴ / فتاوی محمودیه ج ۱۰ ص ۴۹۱ اردو / فتاوی حقانیه ج ۳ ص ۵۵۱ پښتو)

که یو شخص نکاح او واده ونه کړي نو څه دی ؟

سوال ۱۱: که چیري یو کس نکاح او واده ونه کړي نو د شریعت له نظره ګناهګاره دی؟ او دغه کس پر دغه قدرت هم لري چي خپل ځان په قابو کښي کړي د خواهشاتو څخه. شریعت په دغه معامله کي څه حکم کوي؟

جواب: د اعتدال په وخت کښي نکاح کول سنت کار دی د قدرت او ضرورت باوجود که یو کس نکاح نه کوي واده نه کوي، نو هغه کس د دغه سنت څخه محروم دی، او د سنت څخه محرومي د شفاعت څخه د محرومۍ سبب ګرځي، او د شهوت او د جذباتو د غلبې او د پرېدو په صورت کښي واده او نکاح واجب ده، او که د ښځي د حقوقو پر اداء کولو قدرت نه وي او د ظلم خطره وي نکاح کول منع او ناروا ده دغه مختلف صورتونه دي.

لماقال الامام الحصکفي رحمه الله في الدرالمختار : (وَيَكُونُ وَاجِبًا عِنْدَ التَّوَقَانِ) فَإِنْ تَيَقَّنَ الزِّنَا إلَّا بِهِ فُرِضَ نِهَايَةٌ وَهَذَا إنْ مَلَكَ الْمَهْرَ وَالنَّفَقَةَ، وَإِلَّا فَلَا إثْمَ بِتَرْكِهِ بَدَائِعُ (وَ) يَكُونُ (سُنَّةً) مُؤَكَّدَةً فِي الْأَصَحِّ فَيَأْثَمُ بِتَرْكِهِ وَيُثَابُ إنْ نَوَى تَحْصِينًا وَوَلَدًا (حَالَ الِاعْتِدَالِ) أَيْ الْقُدْرَةِ عَلَى وَطْءٍ وَمَهْرٍ وَنَفَقَةٍ وَرَجَّحَ فِي النَّهْرِ وُجُوبَهُ لِلْمُوَاظَبَةِ عَلَيْهِ وَالْإِنْكَارِ عَلَى مَنْ رَغِبَ عَنْهُ (، وَمَكْرُوهًا لِخَوْفِ الْجَوْرِ) فَإِنْ تَيَقَّنَهُ حَرُمَ ذَلِكَ

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۲ ص ۲۸۲ مکتبه رشیدیه / البحرالرائق ج ۳ ص ۱۴۰ مکتبه رشیدیه / الفتاوی الهندیة ج ۱ ص ۲۶۷ مکتبه رشیدیه / فتاوی محمودیه ج ۱۰ ص ۴۷۲ اردو / فتاوی حقانیه ج ۳ ص ۵۱۳)

کتــــاب الطــــلاق

د ګونګي طلاق واقع کیږي که یا ؟

سوال ۱ : ایا په شریعت مطهره کښې ګونګی کس وخپلي ښځي ته طلاق ورکولای سي که یا ؟ او دورکولو طریقه یې فقهاء کرامو څنګه بیان کړېده ؟

جواب : فقهاء کرامو د امام ابو حنیفه رحمه الله تعالی دمذهب او فقهي دکتابونو په حواله لیکلي دي چي دګونګي کس طلاق شرعا واقع کیږي البته په نویشته یا په اشاره سره .

لما قال العلامة محمد بن أحمد بن أبي سهل شمس الأئمة السرخسي (المتوفى: ۴۸۳ هـ) فى المبسوط : وَإِذَا طَلَّقَ الْأَخْرَسُ امْرَأَتَهُ فِي كِتَابٍ، وَهُوَ يَكْتُبُ جَازَ عَلَيْهِ مِنْ ذَلِكَ مَا يَجُوزُ عَلَى الصَّحِيحِ فِي كِتَابِهِ؛ لِأَنَّ الْأَخْرَسَ عَاجِزٌ عَنْ الْكَلَامِ، وَهُوَ قَادِرٌ عَلَى الْكِتَابِ فَهُوَ وَالصَّحِيحُ فِي الْكِتَابِ سَوَاءٌ، وَالْأَصْلُ أَنَّ الْبَيَانَ بِالْكِتَابِ بِمَنْزِلَةِ الْبَيَانِ بِاللِّسَانِ؛ لِأَنَّ الْمَكْتُوبَ حُرُوفٌ مَنْظُومَةٌ تَدُلُّ عَلَى مَعْنًى مَفْهُومٍ كَالْكَلَامِ أَلَا تَرَى أَنَّ النَّبِيَّ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – كَانَ مَأْمُورًا بِتَبْلِيغِ الرِّسَالَةِ، وَقَدْ بَلَّغَ تَارَةً بِالْكِتَابِ وَتَارَةً بِاللِّسَانِ .

(المبسوط للسرخسي ج ۶ ص ۱۶۷ باب طلاث الاخرس مکتبه رشیدیه / البحرالرائق ج ۳ ص ۴۳۳ مکتبه رشیدیه / الهدایة ج ۳ ص ۱۴۱ مکتبة البشری / فتاوی حقانیه ج ۴ ص ۳۸ مکتبه جدید / الفتاوی الهندیة ج ۱ ص ۳۵۴ کتاب الطلاق)

دمکره (په زوره ورکړل سوی) طلاق حکم.

سوال ۲ : که چیري پر سړي باندي په زور ؛جبر او اکراه باندي طلاق واچول سي نو ایا په دې سره طلاق واقع کیږي که یا ؟

جواب : په صورت مسئوله کښې داحنافو په نزد دمکره (هغه څوک چي جبر او زور پرې وسي طلاق په واخیستل سي) طلاق یې واقع کیږي له دې وجهي په دې صورت کښې ښځه طلاقه ده .

(قال العلامة الحصكفي رحمه الله) وَيَقَعُ طَلَاقُ كُلِّ زَوْجٍ بَالِغٍ عَاقِلٍ........ وَلَوْ عَبْدًا أَوْ مُكْرَهًا

(وقال العلامة المرغيناني رحمه الله) وطلاق المكره واقع

(وقال العلامة ابن الهمام تحت قوله المكره) قُلْنَا: وَكَذَلِكَ الْمُكْرَهُ مُخْتَارٌ فِي التَّكَلُّمِ اخْتِيَارًا كَامِلًا فِي السَّبَبِ إلَّا أَنَّهُ غَيْرُ رَاضٍ بِالْحُكْمِ؛ لِأَنَّهُ عَرَفَ الشَّرَّيْنِ فَاخْتَارَ أَهْوَنَهُمَا عَلَيْهِ، غَيْرَ أَنَّهُ مَحْمُولٌ عَلَى اخْتِيَارِهِ ذَلِكَ وَلَا تَأْثِيرَ لِهَذَا فِي نَفْيِ الْحُكْمِ، يَدُلُّ عَلَيْهِ «حَدِيثُ حُذَيْفَةَ وَأَبِيهِ حِينَ حَلَّفَهُمَا الْمُشْرِكُونَ، فَقَالَ لَهُمَا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - نَفِي لَهُمْ بِعَهْدِهِمْ وَنَسْتَعِينُ اللَّهَ عَلَيْهِمْ» فَبَيَّنَ أَنَّ الْيَمِينَ طَوْعًا وَكَرْهًا سَوَاءٌ، فَعُلِمَ أَنْ لَا تَأْثِيرَ لِلْإِكْرَاهِ فِي نَفْيِ الْحُكْمِ الْمُتَعَلِّقِ بِمُجَرَّدِ اللَّفْظِ عَنْ اخْتِيَارٍ،

(الدرالمختار علي صدر ردالمحتار ج ۲ ص ۲۳۵ کتاب الطلاق سعید چاپ/ فتح القدیر شرح الهدایة ج ۳ ص ۴۸۸ فصل ویقع الطلاق کل زوج ببروت چاپ مکتبه شامله/الهدایة ج ۱ ص ۲۲۴ فصل ویقع الطلاق کل زوج ببروت چاپ مکتبه شامله/فتاوی عالمگیریه ج ۱ ص ۳۵۳ فصل فیمن یقع الطلاقه وفیمن لایقع طلاقه مکتبه رشیدیه / فتاوی حقانیه ج ۴ ص ۳۶ کتاب الطلاق)

د درواغو اقرار یې وکړی چې زما ښځه طلاقه ده .

سوال ۳: که یو سړي د درواغو بل سړي ته وویل چې ما خپل ښځي ته طلاق ورکړی دی آیا دغه طلاق شرعًا واقع کېږي که یا؟

جواب: کتاب د دغسې مسئلې صورت داسي بیان کړی دی چې یو کس وبل کس ته وویل چي ته خپلي اولي ښځي ته طلاق ورکړه، نو زه به د خپلي لور نکاح ستا سره وکړم هغه بل په درواغو ورته وویل چي ما خپل ښځي ته طلاق ورکړی او په حقیقت کښي یې نه ؤ ورکړی نو بیا هغه بل کس خپل لور ورکړه دغه نکاح د دغې ښځي ورسره صحیح ده او طلاق د یانة بینه وبین الله نه واقع کېږي او قضاء واقع کېږي.

لماقال العلامة ابن نجيم المصري الحنفي رحمه الله في البحر : وَلَوْ أَقَرَّ بِالطَّلَاقِ وَهُوَ كَاذِبٌ وَقَعَ فِي الْقَضَاءِ اهـ.

وَصَرَّحَ فِي الْبَزَّازِيَّةِ بِأَنَّ لَهُ فِي الدِّيَانَةِ إمْسَاكُهَا إذَا قَالَ أَرَدْت بِهِ الْخَبَرَ عَنْ الْمَاضِي كَذِبًا، وَإِنْ لَمْ يُرِدْ بِهِ الْخَبَرَ عَنْ الْمَاضِي أَوْ أَرَادَ بِهِ الْكَذِبَ أَوْ الْهَزْلَ وَقَعَ قَضَاءً وَدِيَانَةً

(البحرالرائق ج ۳ ص ۴۲۸ مکتبه رشیدیه / ردالمحتار ج ۲ ص ۴۵۷ مکتبه رشیدیه / التاتارخانیه ج ۳ ص ۲۶۲ ادارة القران کراچي / فتاوی محمودیه ج ۱۲ ص ۲۳۷ اردو / عزیزالفتاوی ج ۱ ص ۴۷۸ اردو)

دټلیفون په ذریعه طلاق واقع کیږي که یا ؟

سوال ۴ : که چیري یو خاوند وخپلي ښځي ته پرټلیفون باندي طلاق ورکړي دغه طلاق په شریعت کښې واقع کیږي که یا ؟

جواب : دطلاق ورکولو دپاره دښځي حاضریدل ضروروي نه دي خاوند چي هر ځای او په هروقت کښې دخپلي ښځي طرف ته په نسبت کولو سره طلاق ووایي یا یي ولیکي نو طلاق واقع کیږي . نو ځکه که یو سړی دټیلیفون یا ټیلي ګراف دلاري وخپلي ښځي ته طلاق ورکړي نو هم طلاق واقع کیږي . البته په ټلیفون کښې ځیني وختونه اواز نه پیژندل کیږي نو په داسي صورت کښې که چیري خاوند ددې خبري ځخه انکار وکړي چي ما ټلیفون نه دی کړی نو بیا طلاق نه واقع کیږي . او ښځي ته ادرواه ده چي وخاوند ته خپل ځان وروسپاري او که خاوند درواغ وویل نو دالله جل جلاله په نزد به ډیر سخت مجرم وي او زناکار به حسابیږي . او که چیري دخاوند پر دغه ټلیفون کولو باندي دوه شاهدان تیرسي نو بیا به طلاق واقع کیږي .

وفی الدرالمختار: كِتِبَ الطَّلَاقُ، وَإِنْ مُسْتَبِينًا عَلَى نَحْوِ لَوْحٍ وَقَعَ إنْ نَوَى، وَقِيلَ مُطْلَقًا، لما وقال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالی في ردالمحتار على الدرالمختار :وَلَوْ قَالَ لِلْكَاتِبِ: اُكْتُبْ طَلَاقَ امْرَأَتِي كَانَ إقْرَارًا بِالطَّلَاقِ وَإِنْ لَمْ يَكْتُبْ .

(جدید فقهي مسایل ص ۱۹۱ / فتاوی دارالعلوم دیوبند ج ۹ ص ۴۰ / درالمختار وردالمحتار ج ۲ ص ۴۶۵ کتاب الطلاق رشیدیه)

دنابالغه یعني کوچني هلک طلاق واقع کیږي که یا ؟

سوال ۵ : دداسي هلک طلاق و ماینې ته ورکول چي تراوسه لابلوغ ته نه وي رسیدلی واقع کیږي که یا ؟

جواب : فقهاء کرامو لیکلي دي چي دکوچني یعني نابالغه طلاق شرعا نه واقع کیږي .

وفی الهداية شرح بداية المبتدى : لايقع طلاق الصبى والمجنون والنائم وهكذا فى الدرالمختار وردالمحتار والفتاوى الهندية .

(الهداية كتاب الطلاق ج ۲ ص ۳۳۷ / فتاوى دارالعلوم ديو بند ج ۹ ص ۵۱ كتاب الطلاق)

ايا ښځه وخپل خاوند ته طلاق ور کولای سي ؟

سوال ۶ : اي ښځه دا اختيار په شريعت کښې لري چي وخپل خاوند طلاق ورکړي ؟

جواب : په شريعت مقدسه کښې د طلاق مالک او اختيارمند سړي دي نه ښځي لهذا که چيري يوې ښځي وخپل خاوند ته داسي وويل چي زه نوره ستا ښځه نه يم ياته پرما طلاق يې په دې سره طلاق نه واقع کيږي .

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ سَيِّدِي زَوَّجَنِي أَمَتَهُ، وَهُوَ يُرِيدُ أَنْ يُفَرِّقَ بَيْنِي وَبَيْنَهَا، قَالَ: فَصَعِدَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمِنْبَرَ، فَقَالَ: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ، مَا بَالُ أَحَدِكُمْ يُزَوِّجُ عَبْدَهُ أَمَتَهُ، ثُمَّ يُرِيدُ أَنْ يُفَرِّقَ بَيْنَهُمَا، إِنَّمَا الطَّلَاقُ لِمَنْ أَخَذَ بِالسَّاقِ»رواه ابن ماجة

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار على هامش ردالمحتار : (لَا يَقَعُ طَلَاقُ الْمَوْلَى عَلَى امْرَأَةِ عَبْدِهِ) لِحَدِيثِ ابْنِ مَاجَهْ «الطَّلَاقُ لِمَنْ أَخَذَ بِالسَّاقِ» إلَّا إذَا قَالَ زَوَّجْتهَا مِنْك عَلَى أَنَّ أَمْرَهَا بِيَدِي أُطَلِّقُهَا كَمَا شِئْت فَقَالَ الْعَبْدُ: قَبِلْت، وَكَذَا إذَا قَالَ الْعَبْدُ: إذَا تَزَوَّجْتهَا فَأَمْرُهَا بِيَدِك أَبَدًا كَانَ كَذَلِكَ خَانِيَّةٌ –

(الدرالمختار مع ردالمحتار كتاب الطلاق ج ۲ ص ۴۶۲ رشيديه / فتاوى دارالعلوم ديوبند ج ۹ ص ۱۰۳ كتاب الطلاق /ابن ماجة ج ۱ ص ۶۷۲ باب طلاق العبد)

که تا دغه ډوډۍ تېره کړه نو ته پرما باندي طلاقه يې .

سوال ۷ : يو کس وخپلي ښځي ته وويل که چيري تا دغه ډوډۍ تېره کړه نو ته پرما باندي طلاقه يې که چيري دغه ښځه دغه ډوډۍ تېره کړي نو طلاقيږي که يا ؟ .

جواب : داسي طلاق ته دفقهاوو په اصطلاح کښې طلاق معلق وايي ددې حکم دادی چي که چيري هغه شرط موجود سي نو طلاق واقع کيږي لهذا که چيري دغي ښځي داډوډۍ وخوړه نو يو طلاق باندي واقع کيږي .

وفى الهداية شرح بداية المبتدي : وإذا أضافه إلى شرط وقع عقيب الشرط مثل أن يقول

لامرأته إن دخلت الدار فأنت طالق " وهذا بالاتفاق لأن الملك قائم في الحال والظاهر بقاؤه إلى وقت وجود الشرط فيصح يمينا أو إيقاعا " ولا تصح إضافة الطلاق إلا أن يكون الحالف مالكا أو يضيفه إلى ملك " لأن الجزاء لا بد أن يكون ظاهرا ليكون مخيفا فيتحقق معنى اليمين وهو القوة والظهور بأحد هذين والإضافة إلى سبب الملك بمنزلة الإضافة إليه لأنه ظاهر عند سببه "

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۴ ص ۵۹۳ كتاب الطلاق باب التعليق مكتبه امداديه ملتان / الهداية ج ۲ ص ۳۶۴ باب الايمان في الطلاق)

دټولي دنيا ښځي پر ده باندي طلاقي دي .

سوال ۸ : كه چيري يو كس داسي ووايي چي دټولي دنيا ښځي پر ده باندي طلاقي دي نو بيا دده نكاح ديوې ښځي سره صحيح كيږي كه يا ؟

جواب : په داسي ويلو سره پر دغه كس باندي هيڅ ښځه هم نه طلاقيږي ځكه چي تعين دلته نسته چي دغه ښځه يا ددغه كور ښځي او كومو ښځو ته چي ده نسبت دطلاق كړی دی هغه تر اوسه دده په نكاح كښې راغلي هم نه دي . لهذا دغه كس دهري ښځي سره چي وغواړي نكاح كولای سي .

وفی الدرالمختار : قَالَ: نِسَاءُ الدُّنْيَا أَوْ نِسَاءُ الْعَالَمِ طَوَالِقُ لَمْ تَطْلُقْ امْرَأَتُهُ، بِخِلَافِ نِسَاءِ الْمَحَلَّةِ وَالدَّارِ وَالْبَيْتِ:

وفی بذال المجهود : ان النبی صلی الله علیه وسلم قال : لا طلاق الا فیما تملک ولا عتق الا فیما تملک . وهم منقول عن علی وابن عباس وعائشة رضي الله تعالى عنهم . ومذهبنا انه اذا اضاف الطلاق الی سببیة الملک صح کما اذا قال لاجنبیة : ان نکحتک فانت طالق فاذا وقع النکاح وقع الطلاق .

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۳ ص ۲۹۴ مكتبه شامله / بذل المجهود في حل ابي داود ج ۴ ص ۶۵ باب في الطلاق قبل النكاح / تبيين الحقائق ج ۳ ص ۱۰۹ كتاب الطلاق باب التعليق بيروت چاپ / النهر الفائق ج ۲ ص ۳۸۵ كتاب الطلاق / فتاوی محموديه ج ۱۲ ص ۲۵۵ باب وقوع الطلاق / فتاوی هاديه ج ۲ ص ۴۸۸ مكتبه حقانيه)

خاوند دغصې په حالت کښې وخپلې ښځې ته وويل چې زما دکوره وزه .

سوال ۹ : که چیري خاوند وښځي ته دغصې او جګړې په حالت کښې ووايي چې ځه زما دکوره ووزه نو په دغه الفاظو سره پر ښځي باندي کوم طلاق واقع کيږي ؟

جواب : دغه الفاظو ته دشريعت په اصطلاح کښې دکنايي طلاق الفاظ ويل کيږي. دنيت او دلالت حال (دجګړې حالت) څخه پرته طلاق نه واقع کيږي . خو بيا هم دجنګ او جګړې په حالت کښې لکه څرنګه چې دلالت حال موجود دی ددې دپاره پر ښځي باندي طلاق بائن واقع کيږي کوم چې دنکاح په نوي کولو سره بېرته له منځه ځي .

قال العلامة التمرتاشی رحمه الله تعالی : اخرجي ، واذهبی ، قومي ...... ففي حالة الرضاتتوقف الاقسام علی نية .....

وقال العلامة قاضي خان رحمه الله تعالی : اخرجي ، واذهبی ، قومي .... لايقع الطلاق الا بالنية واذا قال لم انوی الطلاق كان مصدقا الخ ..

(تنويرالابصار علي هامش ردالمحتار ج ۲ ص ۵۰۴ باب الکنايات / فتاوی قاضيخان علي هامش الهندية ج ۱ ص ۴۸۶ فصل في الکنايات والمدلولات / الفتاوی الهندية ج ۱ ص ۳۷۵ الفصل الخامس فيي الکنايات / فتاوی حقانيه ج ۴ ص ۵۶ کتاب الطلاق)

يو چا خپل کور والا ته وويل که زما تر کور ووتې پر ما حرامه يي .

سوال ۱۰ : که چیري يو کس خپلې ښځې ته وويل که زما بېله اجازې زما تر کور ووتې او دمور او پلار کره ولاړې نو پر ما حرامه يي په دغه صورت کښې طلاق واقع کيږي که يا ؟

جواب: په دغه صورت کښې که ښځه ددغه سړي دپلار کره ولاړه نو پر خاوند حرامیږي او طلاق باين ورته واقع کيږي خاوند ته په کار ده چې په نوي مهر دوهم وار نکاح ور سره وکړي.

لما فی الفتاوی الهندية : وإذا أضافه إلی الشرط وقع عقيب الشرط اتفاقا مثل أن يقول لامرأته: إن دخلت الدار فأنت طالق

(الفتاواي الهندية ج ۱ ص ۴۲۰ الفصل الثالث في تعليق الطلاق بكلمة إن وإذا وغيرهما رشيديه / فتاوای دارالعلوم ديوبند ج۱۰ ص ۶۴ کتاب الطلاق رشيديه / البحر الرائق ج ۴ ص ۵ رشيديه / خلاصة الفتاوى ج ۲ ص ۱۶۹ / فتاوى محموديه ج ۱۳ ص ۲۴ مكتبة الفاروق اردو / الهداية ج ۲ ص ۳۸۵)

يوازې دزړه په وسوسې سره طلاق واقع کيږي که يا ؟

سوال ۱۱: يو کس صرف په زړه کښې تصور د طلاق وکی په خوله يې تلفظ نه دی په کړی نه کرارنه په زوره ايا صرف دزړه په تصور او خيال سره طلاق واقع کيږي که يا ؟

جواب: طلاق که چيري صرف دزړه په تصور او خيال سره وي او په ژبه يې تلفظ نوي په کړی نه کرار او نه هم په زوره نو طلاق نه واقع کيږي ترڅو چې الفاظ د طلاق په خوله سره ونه وايي او نه هم تجديد دنکاح غواړي ځکه په مسلم شريف کښې حديث دی نبي کريم صلی الله عليه وسلم فرمايي چې بېشکه الله پاک زما وامت ته ترهغه څه ورتيريږي چې ددوی په نفسو کښې راپيدا سي ترهغه وخته چې دوی عمل ياتکلم نه وي په کړی نودې حديث شريف څخه دامعلومه سوه چې محض دزړه په تصور ياخيال راتلو سره طلاق نه واقع کيږي

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ تَجَاوَزَ لِأُمَّتِي عَمَّا حَدَّثَتْ بِهِ أَنْفُسَهَا، مَا لَمْ تَعْمَلْ، أَوْ تَكَلَّمْ بِهِ»الحديث

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار على هامش ردالمحتار :(قَوْلُهُ وَرُكْنُهُ لَفْظٌ مَخْصُوصٌ) هُوَ مَا جُعِلَ دَلَالَةً عَلَى مَعْنَى الطَّلَاقِ مِنْ صَرِيحٍ أَوْ كِنَايَةٍ... وَبِهِ ظَهَرَ أَنَّ مَنْ تَشَاجَرَ مَعَ زَوْجَتِهِ فَأَعْطَاهَا ثَلَاثَةَ أَحْجَارٍ يَنْوِي الطَّلَاقَ وَلَمْ يَذْكُرْ لَفْظًا لَا صَرِيحًا وَلَا كِنَايَةً لَا يَقَعُ عَلَيْهِ كَمَا أَفْتَى بِهِ الْخَيْرُ الرَّمْلِيُّ وَغَيْرُهُ،

(الصحيح لمسلم ج ۱ ص ۷۸ كتاب الايمان قدمي چاپ/ردالمحتار مع الدرالمختار ج ۳ ص ۲۳۰ كتاب الطلاق سعيد چاپ/مراقي الفلاح شرح نورالايضاح ص ۲۱۹ كتاب الصلوة قدمي چاپ/كفايت المفتي ج ۷ ص ۵۶۹ الفصل الثاني فيمن لايقع طلاقه /فتاوى فريديه ج ۵ ص ۲۵۲ كتاب الطلاق)

درې طلاقه دمخه ترواده کولو وښځي ته ورکول څنګه دي ؟

سوال ۱۲: که چیري یو سړی وخپلي ښځي ته دنکاح څخه وروسته اوددخول څخه مخکي طلاق ورکړی اودطلاق ورکولو وروسته یې بیادنکاح کولو خواهش وي نوپه داسي صورت کښي هغه ته څه کول پکار دي؟

جواب: دطلاق دواقع کېدو لپاره دنکاح ملک ضروري دی نوله دې وجهي له دخول څخه مخکښي هم دطلاق دوقوع لپاره کومه مانع نسته لېکن که چیري یې درې طلاقونه متفرق یعني جلا جلا ورکړي وي اویا یې یو ازې یو طلاق ورکړی وي نوپه دغو دواړو صورتو کښي منکوحه مطلقه ګرځي یعني طلاقه ده خوبیا دښځي توب او خاوند توب لپاره یو ائې تجدید دنکاح کافي ده اوکه یې پریوه ځای درې طلاقونه ورکړي وي نوبیا منکوحه مطلقه مغلظه ګرځي.

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار على هامش ردالمحتار :قَالَ لِزَوْجَتِهِ غَيْرِ الْمَدْخُولِ بِهَا أَنْتِ طَالِقٌ ثَلَاثًاوَقَعْنَ وَإِنْ فَرَّقَ بَانَتْ بِالْأُولَى وَلَمْ تَقَعْ الثَّانِيَةُ بِخِلَافِ الْمَوْطُوءَةِ

(الدرالمختار علي هامش ردالمحتار ج ۲ ص ۴۹۲ کتاب الطلاق باب طلاق غیر مدخول بها سعیدچاپ/فتاوی الهندیة ج ۱ ص ۳۷۳ کتاب الطلاق الفصل الرابع في الطلاق قبل الدخول رشیدیه /الهدایة علي صدر فتح القدیر ج ۳ ص ۳۹۱ کتاب الطلاق فصل في التشبیه الطلاق ووصفه رشیدیه/فتاوی حقانیه ج ۴ ص ۴۹ کتاب الطلاق /فتاوی فریدیه ج ۵ ص ۳۰۲ کتاب الطلاق /کفایت المفتي ج ۷ ص ۵۳۵ کتاب الطلاق)

که څوک په خوله طلاق ووایي خو په زړه کي یې طلاق نه وي ؟

سوال ۱۳: که چیري یو شخص خپلي ښځي ته دطلاق الفاظ ووایي خوپه زړه کي یې دطلاق اراده نه وي نو په دې صورت کي طلاق واقع کیږي که یا ؟

جواب : فقهاء کرامو لیکلي دي چي څه وخت دطلاق صریح الفاظ ذکرسي نوپه دې کي دزړه ارادې اونیت لره اعتبار نسته نولهذا که څوک په خوله دطلاق الفاظ ووایي هغه طلاق واقع کیږي .

لماقال العلامة ابن نجيم المصري الحنفي رحمه الله في البحر : وَالْحَاصِلُ أَنَّ قَوْلَهُمْ الصَّرِيحُ لَا يَحْتَاجُ إلَى النِّيَّةِ إنَّمَا هُوَ فِي الْقَضَاءِ أَمَّا فِي الدِّيَانَةِ فَمُحْتَاجٌ إلَيْهَا لَكِنَّ وُقُوعَهُ فِي الْقَضَاءِ بِلَا نِيَّةٍ إنَّمَا هُوَ بِشَرْطِ أَنْ يَقْصِدَهَا بِالْخِطَابِ. . . إلَخْ هَذَا، وَفِي الْقُنْيَةِ عَنْ الْمُحِيطِ رَجُلٌ دَعَتْهُ جَمَاعَةٌ إلَى شُرْبِ الْخَمْرِ فَقَالَ إنِّي حَلَفْت بِالطَّلَاقِ أَنِّي لَا أَشْرَبُ وَكَانَ كَاذِبًا فِيهِ ثُمَّ شَرِبَ طَلُقَتْ، وَقَالَ صَاحِبُ التُّحْفَةِ لَا تَطْلُقُ دِيَانَةً اهـ.

(البحرالرائق ج ۳ ص ۴۵۰ مكتبه رشيديه / ردالمحتارج ۲ ص ۴۶۶ مكتبه رشيديه / الفتاوی الهندية ج ۱ص ۳۵۳ مكتبه رشيديه / فتاوی دارالعلوم ديوبند ج ۹ ص ۴۲ پښتو / فتاوی حقانيه ج ۴ ص ۳۶ پښتو)

ايا دزور طلاق واقع كيږي كه يا ؟

سوال ۱۴ : كه چيري پريو شخص باندي دنوروخلكو له خوا جبر او زور راسي او ددغه زور په خاطر نوموړی شخص خپلي ښځي ته طلاق وركړي نو په دغه صورت دغه دزور طلاق واقع كيږي كه يا ؟

جواب : دامام ابو حنيفه رحمه الله په مذهب كي دهغه چا طلاق چي په زور او جبر سره يې ياد كي واقع كيږي نو لهذا ددغه شخخص طلاق شرعا واقع دی . البته كه چيری دغه مُكرِه كس ظالم وو نو په دې باره كي فقهاء كرام څه نظر لري خصوصا دمجاهدينو په اړه باندي .

لماقال الامام علاءالدين الحصكفي رحمه الله في الدرمختار : (وَيَقَعُ طَلَاقُ كُلِّ زَوْجٍ بَالِغٍ عَاقِلٍ) وَلَوْ تَقْدِيرًا بَدَائِعُ، لِيَدْخُلَ السَّكْرَانُ (وَلَوْ عَبْدًا أَوْ مُكْرَهًا) فَإِنَّ طَلَاقَهُ صَحِيحٌ لَا إقْرَارَهُ بِالطَّلَاقِ

ولماقال العلامة ابن نجيم المصري الحنفي رحمه الله فى البحر : قَوْلُهُ: (وَلَوْ مُكْرَهًا) أَيْ وَلَوْ كَانَ الزَّوْجُ مُكْرَهًا عَلَى إنْشَاءِ الطَّلَاقِ لَفْظًا خِلَافًا لِلْأَئِمَّةِ الثَّلَاثَةِ لِحَدِيثِ: «رُفِعَ عَنْ أُمَّتِي الْخَطَأُ، وَالنِّسْيَانُ وَمَا اُسْتُكْرِهُوا عَلَيْهِ» وَلَنَا مَا أَخْرَجَهُ الْحَاكِمُ وَصَحَّحَهُ «ثَلَاثٌ جِدُّهُنَّ جِدٌّ» كَمَا قَدَّمْنَاهُ وَمَا رَوَوْهُ مِنْ بَابِ الْمُقْتَضَى وَلَا عُمُومَ لَهُ فَلَا يَجُوزُ تَقْدِيرُ الْحُكْمِ الشَّامِلِ لِحُكْمِ الدُّنْيَا، وَالْآخِرَةِ بَلْ إمَّا حُكْمُ الدُّنْيَا وَإِمَّا حُكْمُ الْآخِرَةِ، وَالْإِجْمَاعُ عَلَى أَنَّ حُكْمَ الْآخِرَةِ وَهُوَ

الْمُؤَاخَذَةُ مُرَادٌ فَلَا يُرَادُ الْآخِرَةُ مَعَهُ وَإِلَّا يَلْزَمُ عُمُومُهُ أَطْلَقَهُ فَشَمِلَ مَا إذَا أُكْرِهَ عَلَى التَّوْكِيلِ بِالطَّلَاقِ فَوَكَّلَ فَطَلَّقَ الْوَكِيلُ فَإِنَّهُ يَقَعُ.

(الدرمختار علي هامش ردالمحتار ج ۲ ص ۴۵۶ مکتبه رشیدیه / البحرالرائق ج ۳ ص ۴۲۸ مکتبه رشیدیه / الفتاوی الهندیه ج ۱ ص ۳۵۳ مکتبه رشیدیه / فتاوی محمودیه ج ۱۲ ص ۲۲۵ اردو / کفایت المفتي ج ۷ ص ۵۵۴ اردو / فتاوی حقانیه ج ۴ ص ۳۶ پښتو)

که څوک خپل ورور ته د خپلي ښځي د طلاق اختیار ورکړي څنګه دی ؟

سوال ۱۵ : یوه شخص خپل مشر ورور ته اختیار ورکړ چي زما ښځي خدیجې ته طلاق ورکول او نه ورکول ستا په اختیار کښې دي که یې ورکوې که یي نه ورکوې مشر ورور یې راولاړ سو دستي یې طلاق ورکړ یا یا دغه طلاق واقع سو که یا ؟

جواب: په دغه ذکر سوي صورت کښي طلاق واقع سو. کذا في الکتب الفقه

و فی الفتاوی الهندیة : ولو قال أمر امرأتي بید فلان شهرا فهو على الشهر الذي یلیه ویبطل بمضیه بلا علم کذا في الکافي.

(الفتاواي الهندیة ج ۱ ص ۳۹۲ الفصل الثاني في الامر بالید رشیدیه / فتاوای دارالعلوم دیوبند ج ۱۰ ص ۶۷ کتاب الطلاق رشیدیه / خلاصة الفتاوی ج ۲ ص ۸۹ / ردالمحتار مع الدرالمختار ج ۲ ص ۵۱۷ رشیدیه / الهدایة ج ۲ ص ۱۹۱ / فتاوی حقانیه ج ۴ ص ۷۲ باب الطلاق)

که څوک په خوله طلاق ووایي خو په زړه کي یې طلاق نه وي ؟

سوال ۱۶ : که چیري یو شخص خپلي ښځي ته د طلاق الفاظ ووایي خو په زړه کي یې د طلاق اراده نه وي نو په دې صورت کي طلاق واقع کیږي که یا ؟

جواب : فقهاء کرامو لیکلي دي چي څه وخت د طلاق صریح الفاظ ذکر سي نو په دې کي د زړه ارادې او نیت لره اعتبار نسته نو لهذا که څوک په خوله د طلاق الفاظ ووایي هغه طلاق واقع کیږي .

لماقال العلامة ابن نجیم المصري الحنفي رحمه الله في البحر : وَالْحَاصِلُ أَنَّ قَوْلَهُمْ الصَّرِيحُ لَا يَحْتَاجُ إلَى النِّيَّةِ إنَّمَا هُوَ فِي الْقَضَاءِ أَمَّا فِي الدِّيَانَةِ فَمُحْتَاجٌ إلَيْهَا لَكِنَّ وُقُوعَهُ فِي الْقَضَاءِ بِلَا نِيَّةٍ إنَّمَا هُوَ بِشَرْطِ أَنْ يَقْصِدَهَا بِالْخِطَابِ. . . إلَخْ هَذَا، وَفِي الْقُنْيَةِ عَنْ الْمُحِيطِ

رَجُلٌ دَعَتْهُ جَمَاعَةٌ إِلَى شُرْبِ الْخَمْرِ فَقَالَ إِنِّي حَلَفْت بِالطَّلَاقِ أَنِّي لَا أَشْرَبُ وَكَانَ كَاذِبًا فِيهِ ثُمَّ شَرِبَ طَلُقَتْ، وَقَالَ صَاحِبُ التُّحْفَةِ لَا تَطْلُقُ دِيَانَةً اهـ.

(البحرالرائق ج ۳ ص ۴۵۰ مکتبه رشیدیه / ردالمحتار ج ۲ ص ۴۶۶ مکتبه رشیدیه / الفتاوی الهندیة ج اص ۳۵۳ مکتبه رشیدیه / فتاوی دارالعلوم دیوبند ج ۹ ص ۴۲ پښتو / فتاوی حقانیه ج ۴ ص ۳۶ پښتو)

ښځه په کوم صورت کښې دطلاق غوښتنه کولاي سي ؟

سوال ۱۷: ښځه په کوم صورت کښې د طلاق غوښتنه د خپل خاوند څخه کولای سي ایا شریعت کومه اندازه ورته بیان کړېده؟

جواب: که چیري د میړه او مايني په مېنځ کښې بي اتفاقي وي او هیڅ یو صورت داتفاق نه وي او حقوق د طرفینو څخه نه سي اداء کیدلای نو شرعاً ښځه د طلاق غوښتنه کولای سي ورسته تر غوښتني په طلاق ورکولو کښې د ښځي هیڅ اختیار نسته خاوند ته اختیار دی چي هغه طلاق ورکوي یا یي نه ورکوي.

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى في الدرالمختارعلى هامش ردالمحتار: (ولا بأس به عند الحاجة) للشقاق بعدم الوفاق (بما يصلح للمهر)

وقال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى فى ردالمحتار على الدرالمختار: للشقاق) أي لوجود الشقاق وهو الاختلاف والتخاصم. وفي القهستاني عن شرح الطحاوي: السنة إذا وقع بين الزوجين اختلاف أن يجتمع أهلهما ليصلحوا بينهما، فإن لم يصطلحا جاز الطلاق والخلع. اهـ. ط، وهذا هو الحكم المذكور في الآية. وان خفتم شقاق بينهما فابعثوا حكما من اهله وحكما من اهلهاان يريدا اصلاحا يوفق الله بينهما.سورة النساء

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج۳ص ۴۴۱ باب الخلع مکتبه شامله / فتاوی دارالعلوم دیوبند ج ۹ ص ۳۵ کتاب الطلاق رشیدیه)

په زړه کي وخپلي ښځي ته په طلاق ورکولو سره طلاق نه واقع کیږي

سوال ۱۸: یو کس د خپل ژوند او ګذارې څخه ډیر په تنګ سویو ورځ یي دا خیال په زړه کښې ورغی چي زما حال د فقیری دی ما واده څه کوی په زړه کي یې دا خیال

وربېداسو چې ما خپلې ښځې ته دري طلاقه ورکړي دي ليکن په ژبه يې هيڅ يوه خبره هم نه ده کړې ايا په دغه صورت سره طلاق واقع سو که يا ؟

جواب: په صحيح حديث شريف کښې راغلي دي چې الله جل جلاله عفوه او درګذر کړيدی زما امت ته دهغه وسوسو چې ددوی په زړونو کښې راځي ترڅه وخته چې يې په عمل کښې نه وي راوړي يايې خبره نه وې په کړې: (الحديث) ددې حديث څخه معلومه سوه چې په دغه صورت کښې طلاق نه دی واقع پردغه ښځه باندي.

عن أبي هريرة، قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «إن الله عز وجل تجاوز لأمتي عما حدثت به أنفسها، ما لم تعمل، أو تكلم به»

لما قال العلامة ابن النجيم المصري الحنفي رحمه الله تعالى فى البحر الرائق شرح كنز الدقائق : فقد افاد ان ركنه اي الطلاق اللفظ الدال علي ازالت المحلية.

(البحر الرائق شرح كنز الدقائق ج ۳ ص ۲۵۲ كتاب الطلاق رشيديه / فتاوی دارالعلوم ديوبند ج ۹ ص ۳۶ كتاب الطلاق رشيديه / كفايت المفتي ج ۷ ص ۵۶۹ مكتبة الفاروق اردو / فتاوی فريديه ج۵ ص ۲۵۲ صحيح مسلم شريف ج ۱ ص ۱۱۶ باب تجاوز الله عن حديث النفس والخواطر بالقلب، إذا لم تستقر مكتبه شامله)

د درد او قهر په حالت کښې طلاق ورکول

سوال ۱۹ : که چيري يو کس په دومره درد وقهراوغضب سي چې دده په ظاهري اقوالو اوافعالو کښې ليونتوب راپيداسي هيڅ په ځان نه پوهيږي اوبې حواسه ګڼل کيږي خپل ښځې ته طلاق وکړي دده طلاق صحيح کيږي که يا ؟

جواب: چې ددغه کس دظاهري اقوالواوافعالو څخه دده دبېهوښۍ اوليونتوب اثرات معلوم سي چې لېونی دی په سد کي نه دی نوښکاره خبره ده چې دده دطلاق دواقع کيدو حکم به نه کيږي او چې داسي وي صرف دبېهوښۍ دعوه کوي او په حقيقت کې بېهوښه او بېحواسه نه وي نو بيادده قول نه دی معتبر طلاق به واقع کيږي کذا في الشامي.

وقال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى فى ردالمحتار على الدرالمختار:قلت: وللحافظ ابن القيم الحنبلي رسالة في طلاق الغضبان قال فيها: إنه على ثلاثة أقسام:

أحدها أن يحصل له مبادئ الغضب بحيث لا يتغير عقله ويعلم ما يقول ويقصده، وهذا لا إشكال فيه. والثاني أن يبلغ النهاية فلا يعلم ما يقول ولا يريده، فهذا لا ريب أنه لا ينفذ شيء من أقواله.

الثالث من توسط بين المرتبتين بحيث لم يصر كالمجنون فهذا محل النظر، والأدلة على عدم نفوذ أقواله. اهـ. ملخصا من شرح الغاية الحنبلية، لكن أشار في الغاية إلى مخالفته في الثالث حيث قال: ويقع الطلاق من غضب خلافا لابن القيم اه وهذا الموافق عندنا لما مر في المدهوش

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج۳ص ۲۴۴ کتاب الطلاق مطلب في تعریف السکران وحکمه/ فتاوی دارالعلوم دیوبند ج ۹ ص ۵۳ کتاب الطلاق رشیدیه /فتح القدیر ج ۳ ص ۳۴۳ رشیدیه/ فتاوی محمودیه ج ۱۲ ص ۳۰۹ کتاب الطلاق مکتبة الفاروق اردو)

په طلاق کي د ط پرځاي ت ویل یعني تلاق یا د ق پرځاي ک ویل یعني طلاک.

سوال۲۰: که یو کس دلفظ طلاق پرځاي تلاق ووایي یعني د (ط) پرځای (ت) ووایي یا د (ق) پرځای (ک) ووایي ایا طلاق واقع کیږي که یا ؟

جواب: په دي کښې هیڅ فرق نسته که طلاق ووایي که تلاق ووایي که طلاک ووایي طلاق په دي ټولو صورتونو کښې واقع کیږي.

لما قال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى فى ردالمحتار على الدرالمختار:ويقع الطلاق بهذاه الالفاظ ومابمعناها من الصريح ويدخل نحو طلاق وطلاق وطلاغ وطلاك او طّ ق بلافرق بين عالم وجاهل وان قال تعمدتة تخويفاً لم يصدق قضاءً.

(الدرالمختار علي هامش ردالمحتار ج ۲ص ۴۶۶ ، ۴۶۷ کتاب الطلاق باب صریح الطلاق رشیدیه / فتاوی دارالعلوم دیوبند ج ۹ ص ۵۰ کتاب الطلاق رشیدیه /الفتاوی الهندیة ج ۱ص ۳۴۹ رشیدیه / فتاوی دارالعلوم زکریا ج ۴ ص ۱۱۲ کتاب الطلاق / فتاوی حقانیه ج ۴ ص ۳۳ کتاب الطلاق)

د حیض په حالت کښې طلاق واقع کیږي که یا؟

سوال۲۱: که چیري یو شخص د حیض په حالت کښې وخپلي ښځي ته طلاق ورکړي طلاق واقع کیږي شرعاً که یا ؟

جواب: د حیض په حالت کښې چې ښځې ته طلاق ورکړه سي هغه طلاق واقع کیږي لیکن رجوع ورته کول خپلې ښځې ته واجب ده .

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى في الدرالمختارعلى هامش ردالمحتار: أو) واحدة في (حيض موطوء.....(وتجب رجعتها) على الأصح (فيه) أي في الحيض رفعا للمعصية

(الدرالمختار علي ردالمحتار ج ۳ ص ۲۳۳ باب رکن الطلاق مکتبه شامله / فتاوی دارالعلوم دیوبند ج ۹ ص ۴۴ کتاب الطلاق رشیدیه /الفتاوی الهندیة ج ۱ ص ۳۴۹ رشیدیه / فتح القدیر ج ۳ ص ۳۲۹ رشیدیه / فتاوی دارالعلوم زکریا ج ۴ ص ۱۱۲ کتاب الطلاق اردو / فتاوی حقانیه ج ۴ ص ۳۳ کتاب الطلاق)

ایا د لیکلو په طلاق سره هم طلاق واقع کیږي ؟

سوال ۲۲: که چیري یو کس و خپلې ښځې ته په خط کښې لیکلي طلاق راواستوي مثلاً په خطه کښې لیکلي دي چې ما خپل دغه ښځه طلاقه کړې ده ایا دغه د لیکلو طلاق په شریعت کښې معتبر دي که یا؟

جواب: د لیکلو طلاق چې تحریري طلاق یې بولي دا هم واقع کیږي شرعاً که یې خپله ولیکي او که یې په بل ولیکي فرق نه کوي په دي سره هم طلاق واقع کیږي.

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى في الدرالمختارعلى هامش ردالمحتار: كتب الطلاق ان مستبيناً علي نحولوح وقع ان نوي وقيل مطلقاً

وقال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى فى ردالمحتار على الدرالمختار: لوقال لكاتب اكتب طلاق امراتي كان اقرارً بالطلاق وان لم يكتب

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۲ص ۴۶۵ کتاب الطلاق رشیدیه / فتاوی دارالعلوم دیوبند ج ۹ ص ۴۱ کتاب الطلاق رشیدیه /الفتاوی الهندیة ج ۱ص ۳۷۹ رشیدیه /فتاوی حقانیه ج ۴ ص ۴۰ کتاب الطلاق)

ښځه چې دشریعت تابع نه وي طلاق ورکول څنګه دی ؟

سوال ۲۴: که چیري یوه ښځه د هرقسم پند او نصیحت باوجود خپل اخلاق درست نه کړي او کفري او شرکي رسمونه او خبري نه پریږدي او خاوند د دې ښا د شریعت متبع او پابنده دی او دی په دغه اخلاقو د ښځي ډیر په تکلیف دی ایا طلاق ورکړي؟

جواب: وداسي ښځي ته په دغه صورت کښي طلاق ورکول واجب نه دی لیکن که طلاق ورکړه سي نوصحیح دی او بهتره داده چي خاوند نصیحت ورته وکړي او طلاق ورنه کړي.

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى في الدرالمختارعلى هامش ردالمحتار : وفي آخر حظر المجتبى لا يجب على الزوج تطليق الفاجرة ولا عليها تسريح الفاجر إلا إذا خافا أن لا يقيما حدود الله فلا بأس أن يتفرقا .... وقولهم الأصل فيه الحظر، معناه أن الشارع ترك هذا الأصل فأباحه بل يستحب لو مؤذية أو تاركة صلاة غاية، ومفاده أن لا إثم بمعاشرة من لا تصلي

(الدرالمختار علي هامش ردالمحتار جلد ۳ ص ۵۰ ، ۲۲۸ کتاب الطلاق فروع طلق امرأته تطليقتين ولها منه لبن فاعتدت فنكحت صغيرا فأرضعته فحرمت عليه فنكحت آخر فدخل بها مكتبه شامله / فتاوی دارالعلوم دیوبند ج ۹ ص ۳۷ کتاب الطلاق رشیدیه / الفتاوی الهندیة ج۵ ص ۳۷۲ رشیدیه / فتاوی اللکنوي ص ۱۶۳ / فتاوی محمودیه ج ۱۲ ۱۶۵ باب الطلاق مکتبة الفاروق اردو)

که چا وویل د نړۍ ټولي ښځي زما مندي دي

سوال۲۵: یو کس یو وار داسي خبره وکړي چي دد نیا ټولي ښځي زما مندي دي ایا دغه کس د کومي میرمني یا ښځي سره نکاح کولا ی سي که یا؟

جواب: دغسي وینا شرعاً لغو اوبې معنی ده د کومي میرمني سره چي یې نکاح زړه غواړي کولای یې سي ماسوا د محرماتو څخه.

لما في تبيين الحقائق شرح كنز الدقائق : (إنَّمَا يَصِحُّ فِي الْمِلْكِ كَقَوْلِهِ لِمَنْكُوحَتِهِ إنْ زُرْت فَأَنْتِ طَالِقٌ أَوْ مُضَافًا إلَيْهِ) أَيْ إلَى الْمِلْكِ (كَإِنْ نَكَحْتُك فَأَنْتِ طَالِقٌ فَيَقَعُ بَعْدَهُ) أَيْ يَقَعُ الطَّلَاقُ بَعْدَ وُجُودِ الشَّرْطِ وَهُوَ الزِّيَارَةُ فِي الْأَوَّلِ وَالنِّكَاحُ فِي الثَّانِي.

(تبيين الحقائق شرح كنز الدقائق ج ۳ ص ۱۰۹ کتاب الطلاق ، باب التعليق بيروت چاپ / دارالعلوم دیوبند ج۱۰ ص ۱۱۴ کتاب طلاق رشیدیه / النهر الفائق ج ۲ ص ۳۸۵ / ۳۸۶ کتاب الطلاق ، باب التعليق رشیدیه / فتاوی محمودیه ج ۱۲ ص ۲۵۴ باب وقوع الطلاق وعدم وقوعه مکتبة الفاروق)

د نا بالغ هلک پېغله ښځه بل ځای واده کولای سي که یا؟

سوال ۲۶: د زید ښځه د یو ه کال ځخه پیغله ده او زید کوچنی دی دوه کاله نورهم د بلوغ امید نسته . پوښتنه داده که چیري دزید پر ځای باندي دهغه پلار ، یاورور ، یا اکا دزید وښځي ته طلاق ورکړي صحیح دی که یا ؟

جواب: دغه ښځه به شرعاً د زید تر بلوغ پوري انتظار کوي نه یې د اکا طلاق ورکول شرعاً معتبر دی د زید له طرفه او نه خپله د زید طلاق معتبر دی ځکه چي زید نا بالغه دی . کما وردفي الحدیث الطلاق لمن اخذ بالساق.

حدیث شریف دی چي د طلاق اعتبار او اختیار تر بلوغ پوري دی یعني چي بلوغ ته نه وي رسیدلي د طلاق اختیار نه لري.

عن ابن عباس، قال: أتى النبي صلى الله عليه وسلم رجل، فقال: يا رسول الله، إن سيدي زوجني أمته، وهو يريد أن يفرق بيني وبينها، قال: فصعد رسول الله صلى الله عليه وسلم المنبر، فقال: «يا أيها الناس، ما بال أحدكم يزوج عبده أمته، ثم يريد أن يفرق بينهما، إنما الطلاق لمن أخذ بالساق»

(الدرالمختار علي هامش ردالمحتار باب الکفآءة ج ۲ ص ۳۴۵ رشیدیه / سنن ابن ماجة ج ۱ ص ۶۷۲ باب طلاق العبد مکتبه شامله / شرح سنن ابن ماجة للسیوطي ج ۱ ص ۱۵۱ / مرقاة المفاتیح شرح مشکاة المصابیح ج۶ ص ۳۹۶ رشیدیه / نیل الاوطار ج۶ ص ۲۸۲ / فتاوی دارالعلوم دیوبند ج۱۰ ص ۱۱۴ کتاب طلاق رشیدیه)

یو کس بل کس دطلاق وکیل جوړ کړی اوهغه وکیل دري طلاقه دده ښځي ته ورکړه

سوال ۲۷: یو کس خپل د طلاق ورکولو وکیل بل کس جوړ کړی هغه وکیل را ولاړسو دده ښځي ته یې دري طلاقه ورکړه اوس دښځي خاوند وایي چي ما خو دی دیوه طلاق وکیل جوړ کړی وو او ده دري طلاقه ورکړه په دغه صورت کښي د شریعت څه حکم دی ؟

جواب: په دغه صورت کښي د ښځي دخاوند قول معتبر دی نه دطلاق دوکیل قول اوبل دا چي دخاوند ظاهري الفاظ هم درجعي طلاق تقاضا کوي .

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى في الدرالمختارعلى هامش ردالمحتار :

صریحه مالم یستعمل الا فیه کطلقتك بها الخ ..... واحدة رجعیة وان نوي خلا فیها.
(الدرالمختار علي ردالمحتار ج ۳ ص ۲۴۷ باب صریح الطلاق مکتبه شامله / فتاوی دارالعلوم دیوبند ج ۱۰ ص ۱۰۸ کتاب الطلاق رشیدیه /البحر الرائق ج ۳ ص ۴۴۵ رشیدیه / تبیین الحقائق ج ۳ ص ۴۰ رشیدیه)

زناکاري ښځي ته طلاق ورکول ضروري دی که یا؟

سوال ۲۸: که دیو کس میرمن زنا وکړي او ده هم دغي زنا څخه یې بچی پیدا سي نو طلاق ورکول ضروري دی که یا ؟

جواب: که دغه میرمن توبه ګاره سي پر خپل دغه ناوړه اوناروا عمل باندي توبه وباسي نو طلاق ورکول او له ځان څخه جلاکول یې ضروري نه دی نکاح یې دخپل سړي سره ثابته او قایمه پاته ده خرابه سوې نه ده . درمختار کښې راغلي دي چي دمیړه پرذمه وه فاجري ښځي ته طلاق ورکول لازم نه دی .

لما قال العلامة الحصکفي رحمه الله تعالی في الدرالمختارعلی هامش ردالمحتار : وفي آخر حظر المجتبی لا یجب علی الزوج تطلیق الفاجرة ولا علیها تسریح الفاجر إلا إذا خافا أن لا یقیما حدود الله فلا بأس أن یتفرقا.

(الدرالمختار علي هامش ردالمحتار جلد ۳ ص ۵۰ فروع طلق امرأته تطلیقتین ولها منه لبن فاعتدت فنکحت صغیرا فأرضعته فحرمت علیه فنکحت آخر فدخل بها مکتبه شامله / فتاوی دارالعلوم دیوبند ج ۱۰ ص ۱۰۴ کتاب الطلاق رشیدیه / الفتاوی الهندیة ج۵ ص ۳۷۲ رشیدیه / فتاوی اللکنوي ص ۱۶۳ / فتاوی محمودیه ج ۱۲ ۱۶۵ باب الطلاق مکتبة الفاروق اردو)

وخپلي ښځي ته درې شګي اوډبري غورځول طلاق دی که یا؟

سوال ۲۹: په یوې علاقه کښې دغه دوداو رواج دی چي دطلاق دورکړې پرمهال صرف دمیرمني اوښځي پرلوري درې شګي او ډبري وغورځوي په ژبه هیڅ نه وایي ایا فقط په دغه شګوورغورځولو سره طلاق واقع کیږي که یا ؟

جواب: فقط په شګواوډبرو ورغورځولو سره طلاق نه واقع کیږي ترڅه وخته چي یي الفاظ دطلاق صراحةً او کنایةً په ژبه سره نه وي ویلي اوڅه وخت چي یې په الفاظو سره وویل بیا طلاق واقع کیږي.

لما قال العلامة ابن عابدین الشامي رحمه الله تعالی فی ردالمحتار علی الدرالمختار : وبه

ظهر ان من تشاجر مع زوجته فاعطاها ثلثة احجار ينوي الطلاق ولم يذكر لفظاً لاصريحا ولاكناية لايقع عليه.

(ردالمحتارعلي الدرالمختار جلد ۳ ص ۲۳۰ باب ركن الطلاق مكتبه شامله / فتاوى دارالعلوم ديوبند ج ۱۰ ص ۱۰۱ كتاب الطلاق رشيديه /الفتاوى الهندية ج ۱ ص ۳۵۷ رشيديه / فتح القدير ج ۳ ص ۳۸۷ رشيديه)

که مي نفقه وخپلي ښځي ته ورنه کړه نودنکاح ځخه وتلې او طلاقه ده

سوال۳۰: يو شخص وويل چي که ما خپلي ښځي ته نفقه ورنه کړه نو دا بيا زما دنکاح ځخه وتلې ده اوس اووه مياشتي تيري سوي دي چي ده يوه دغنم دانه هم نه ده ورکړې ايا دغه ښځه پر ده طلاقه ده که يا ؟

جواب: فقهاء کرامو ليکلي دي چي په دغه صورت کښې يو طلاق باين واقع سو دده پر ښځي باندي لهذا دعدي ترختمېدو ورسته دبل چا په نکاح کيدلای سي.

لما فى الفتاوى الهندية : وإذا أضافه إلى الشرط وقع عقيب الشرط اتفاقا مثل أن يقول لامرأته: إن دخلت الدار فأنت طالق

(الفتاواي الهندية ج ۱ ص ۴۲۰ الفصل الثالث في تعليق الطلاق بكلمة إن وإذا وغيرهما رشيديه / فتاوى دارالعلوم ديوبند ج ۱۰ ص ۸۸ كتاب الطلاق رشيديه / البحر الرائق ج ۴ ص ۵ رشيديه / خلاصة الفتاوى ج ۲ ص ۱۶۹ / فتاوى محموديه ج ۱۳ ص ۲۴ مكتبة الفاروق اردو / الهداية ج ۲ ص ۳۸۵)

يو چاخپلي ښځي ته د طلاق وويل خوانشاءالله يي هم وويل

سوال ۳۱: که يو چا خپلي ښځي ته د طلاق وويل چي ته طلاقه يې خو انشاءالله يې متصل ورسره وويل طلاق واقع کيږي که يا ؟

جواب : فقهاء کرامو ليکلي دي چي په دغه صورت کښې چي دغه کس لفظ دان شاء الله متصل ورسره وو ايه حکم دطلاق ساقط دی لهذا دغه ښځه پر ده نه ده طلاقه.

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى في الدرالمختارعلى هامش ردالمحتار : قال لها انت طالقٌ ان شاءالله تعالى متصلاً الخ ..... لايقع.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۲ ص ۵۵۲ باب التعليق ، مطلب مسائل الاستثناء والمشية مكتبه رشيديه / فتاوى دارالعلوم ديوبند ج ۱۰ ص ۸۵ كتاب الطلاق رشيديه / الهداية ج ۲ ص ۳۶۸ /

تبیین الحقائق ج ۳ ص ۱۳۰ رشیدیه / فتاوی محمودیه ج ۱۳ ص ۱۱۳ باب الطلاق مکتبة الفاروق اردو)

که مي فلانکي مړ نه کي نوښځه دي رباندي طلاقه وي.

سوال ۳۲ : زید په خبرو کښې داسي وویل که مي عمر مړ نه کړی نو زما ښځه دي په درو طلاقو رباندي طلاقه وي او داهم نه ده معلومه چي دده نیت څنګه ؤ و اوس دهغه کس پروژلو قدرت نه لري نو داسي طلاق واقع کیږي که یا ؟

جواب: په داسي قسم کي طلاق دژوند په اخرنۍ حصه کي واقع کیږي ځکه چي امکان سته چي ترمړيني مخکي داکار ترسره سي په دغه شرط چي وخت اونښه یې نه وي معلومه کړې .

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى في الدرالمختار : حلف (ليأتينه) فهو أن يأتي منزله أو حانوته لقيه أم لا (فلو لم يأته حتى مات) أحدهما (حنث في آخر حياته) وكذا كل يمين مطلقة.

وقال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى فى ردالمحتار على الدرالمختار : أي لا خصوصية للإتيان، بل كل فعل حلف أن يفعله في المستقبل وأطلقه ولم يقيده بوقت لم يحنث حتى يقع اليأس عن البر مثل ليضربن زيدا أو ليعطين فلانة أو ليطلقن زوجته وتحقق اليأس عن البر يكون بفوت أحدهما ولذا قال في غاية البيان: وأصل هذا الحالف في اليمين المطلقة لا يحنث ما دام الحالف والمحلوف عليه قائمين لتصور البر فإذا فات أحدهما فإنه يحنث. اهـ

(ردالمحتار مع الدرالمختار جلد ۳ ص ۷۵۷ فروع حلف لا يساكن فلانا فساكنه في عرصة دار مکتبه شامله / فتاوی دارالعلوم دیوبند ج ۱۰ ص ۸۰ کتاب الطلاق رشیدیه / الفتاوی الهندیة ج ۱ ص ۴۲۰ رشیدیه / خلاصة الفتاوی ج ۲ ص ۱۶۹ / فتاوی محمودیه ج ۱۳ ص ۲۵ کتاب الطلاق مکتبة الفاروق اردو)

باب الظهار

كه څيري يو كس خپلي مايني ته په خور سره ووايي .

سوال ۱ : كه څيري يو كس وخپلي ښځي ته په خور سره ووايي چي اى خوري يا ته زما خوريې او نيت يې د طلاق نه وي بلكي د شفقت او ګرنوالي دوجي څخه ورته ووايې په دې سره خو به ظهار يا طلاق نه واقع كيږي ؟

جواب : فقهاء كرامو ليكلي دي چي په داسي الفاظو سره نه ظهار واقع كيږي او نه هم طلاق واقع كيږي دا ځكه چي د ظهار دوقوع دپاره تشبيه لازمي ده او هغه دلته نيستي ده . دتشبيه معنى داده چي ددې (دخپلي ښځي) د يوې عضوې تشبيه دخپل محرماتو داعضاوو سره وركول لكه داسي چي ووايي ته پر ما داسي يې لكه زما دخور شا يا زما دمور شا . او د طلاق دپاره دقهر او غصې وخت يا نيت د طلاق ضروري دى او هغه دلته نيستي دي . البته داسي الفاظ وخپلي ښځي ته ويل مكروه دي .

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار : وَيُكْرَهُ قَوْلُهُ أَنْتِ أُمِّي وَيَا ابْنَتِي وَيَا أُخْتِي وَنَحْوَهُ .... وقال العلامة ابن عابدين رحمه الله تعالى فى ردالمحتار : جَزَمَ بِالْكَرَاهَةِ تَبَعًا لِلْبَحْرِ وَالنَّهْرِ وَالَّذِي فِي الْفَتْحِ: وَفِي أَنْتِ أُمِّي لَا يَكُونُ مُظَاهِرًا، وَيَنْبَغِي أَنْ يَكُونَ مَكْرُوهًا، فَقَدْ صَرَّحُوا بِأَنَّ قَوْلَهُ لِزَوْجَتِهِ يَا أُخَيَّةُ مَكْرُوهٌ. وَفِيهِ حَدِيثٌ رَوَاهُ أَبُو دَاوُد «أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – سَمِعَ رَجُلًا يَقُولُ لِامْرَأَتِهِ يَا أُخَيَّةُ فَكَرِهَ ذَلِكَ وَنَهَى عَنْهُ» وَمَعْنَى النَّهْيِ قُرْبُهُ مِنْ لَفْظِ التَّشْبِيهِ، وَلَوْلَا هَذَا الْحَدِيثُ لَأَمْكَنَ أَنْ يُقَالَ هُوَ ظِهَارٌ لِأَنَّ التَّشْبِيهَ فِي أَنْتِ أُمِّي أَقْوَى مِنْهُ مَعَ ذِكْرِ الْأَدَاةِ، وَلَفْظُ " يَا أُخَيَّةُ " اسْتِعَارَةٌ بِلَا شَكٍّ، وَهِيَ مَبْنِيَّةٌ عَلَى التَّشْبِيهِ، لَكِنَّ الْحَدِيثَ أَفَادَ كَوْنَهُ لَيْسَ ظِهَارًا حَيْثُ لَمْ يُبَيِّنْ فِيهِ حُكْمًا سِوَى الْكَرَاهَةِ وَالنَّهْيِ، فَعُلِمَ أَنَّهُ لَا بُدَّ فِي كَوْنِهِ ظِهَارًا مِنْ التَّصْرِيحِ بِأَدَاةِ التَّشْبِيهِ شَرْعًا، وَمِثْلُهُ أَنْ يَقُولَ لَهَا يَا بِنْتِي، أَوْ يَا أُخْتِي وَنَحْوَهُ. اهـ.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۳ ص ۴۷۰ باب الظهار مكتبه شامله بيروت چاپ / البحر الرائق ج ۴ ص ۱۶۵ باب الظهار مكتبه رشيديه / فتح القدير ج ۲ ص ۲۵۲ باب الظهار مصطفي البابي الحلبي

مصر چاپ / الفتاوی التاتارخانية ج ۵ ص ۱۶۶ الفصل الرابع والعشرون في مسائل الظهار مکتبه فاروقيه / تبيين الحقائق ج ۳ ص ۱۹۷ باب الظهار بيروت چاپ / فتاوی محموديه ج ۱۳ ص ۳۱۹ باب الظهار والايلاء مکتبه فاروقيه کراچي)

کتاب الایمان والنذور

باب الایمان

ماديو کار دنه کولو قسم کړی ؤ خوپه هېره هغه کار راځخه وسو ؟

سوال ۱ : ما قسم کړی ؤ چي فلانکی کار به نه کوم خو په هېره بيا هغه کار راځخه وسو اوس پوښتنه دا ده چي دغه قسم چي ما په هېره مات کړی پر دې باندي کفاره سته که يا ؟

جواب : د حنفي فقهي په کتابونو کي راغلي دي چي که يو چا ديو کار دنه کولو قسم کړی ؤ بيا هغه کار په هېره ځني وسو نو دا شخص په دې قسم سره حانث کيږي حتی که چيري د بې هوښۍ يا جنون په حالت کي هغه کار ځني وسي لاهم کفاره باندي لازميږي .

لماقال ابن عابدين شامي رحمه الله في ردالمحتار (قَوْلُهُ فِي الْيَمِينِ أَوْ الْحِنْثِ) مُتَعَلِّقٌ بِقَوْلِهِ وَلَوْ مُكْرَهًا أَوْ نَاسِيًا أَيْ سَوَاءٌ كَانَ الْإِكْرَاهُ أَوْ النِّسْيَانُ فِي نَفْسِ الْيَمِينِ وَقَدْ مَرَّ ، أَوْ فِي الْحِنْثِ بِأَنْ فَعَلَ مَا حَلَفَ عَلَيْهِ مُكْرَهًا أَوْ نَاسِيًا لِأَنَّ الْفِعْلَ شَرْطُ الْحِنْثِ وَهُوَ سَبَبُ الْكَفَّارَةِ وَالْفِعْلُ الْحَقِيقِيُّ لَا يَنْعَدِمُ بِالْإِكْرَاهِ وَالنِّسْيَانِ

وفي الهدايه : ومن فعل المحلوف عليه مكرها أو ناسيا فهو سواء لأن الفعل الحقيقي لا ينعدم بالإكراه وهو الشرط وكذا إذا فعله وهو مغمى عليه أو مجنون لتحقق الشرط حقيقة ولو كانت الحكمة رفع الذنب فالحكم يدار على دليله وهو الحنث لا على حقيقة الذنب والله تعالى أعلم بالصواب

(ردالمحتار ج ۵ ص ۴۹۹ مکتبه رشيديه /فتاوی هنديه ج ۲ ص ۵۲ مکتبه رشيديه /الهدايه ج ۲ ص ۴۷۹ مکتبه شرکة علميه ملتان /الفتاوی تاتارخانيه ج ۴ ص ۴۳۶ مکتبه ادارة القرءان کراچي/ کفايت المفتي ج ۹ ص ۱۲۴ کراچي /فتاوی حقانيه ج ۴ ص ۱۸۱ / قاموس الفقه ج ۵ ص ۳۵۵ اوردو)

هرواري قسم واخلي مات يې کړي څومره کفارې غواړي.

سوال ۲ :يو کس څو واره قسم واخيستې او څو واره حانث سو او س پوښتنه داده چي ډېرو قسمو لپاره يوه کفاره کفايت کوي او که به د هرقسم لپاره جلا جلا کفاره اد اکوي؟

جواب: کله چي يو کس ډېر قسمونه واخلي او په ټولو کښې حانث سي نو دا سي کس د کفارو په هکله د علماء کرامو دوه قوله دي (۱) علامة ابن عابدين رحمه الله او بعضي نور علماء کرام فرمايي چي کله يو کس ډېر قسمونه اخيستي وي نو دده لپاره صرف يوه کفاره کفايت کوي يعني که يوه کفاره اداکړي نو د ټولو قسمو لپاره کفايت کوي (۲) بعضي نور علماء کرام بيا فرمايي چي ډېرو قسمو لپاره به جلا جلا کفاره ورکوي اول قول اسان او دوهم قول بنا بر احتياط دی. البته د ضرورت په وخت کښې پر تداخل د عمل کولو ګنجائش هم سته .

وَفِي الْبَحْرِ عَنْ الْخُلَاصَةِ وَالتَّجْرِيدِ: وَتَتَعَدَّدُ الْكَفَّارَةُ لِتَعَدُّدِ الْيَمِينِ، وَفِي الْبُغْيَةِ: كَفَّارَاتُ الْأَيْمَانِ إذَا كَثُرَتْ تَدَاخَلَتْ، وَيَخْرُجُ بِالْكَفَّارَةِ الْوَاحِدَةِ عَنْ عُهْدَةِ الْجَمِيعِ. وَقَالَ شِهَابُ الْأَئِمَّةِ: هَذَا قَوْلُ مُحَمَّدٍ. قَالَ صَاحِبُ الْأَصْلِ: هُوَ الْمُخْتَارُ عِنْدِي. اهـ. مَقْدِسِيٌّ، وَمِثْلُهُ فِي الْقُهُسْتَانِيِّ عَنْ الْمُنْيَةِ :

وفي التحرير المختار للرافعي (قوله قال صاحب الاصل:هوالمختار عندي)لايخفى ان الكلام من البغية والمنية للزاهدي؛ومعلوم ان ماانفرد به لايعول عليه فلايعتمدعلى القول با التداخل؛بل يعتمدعلى ماذكره غيره من عدم تداخل حتى يوجدتصحيح لخلافه ممن يعتمد عليه فى نقله اه

(ردالمحتار ج ۳ ص ۵۷ مطلب تعددالکفارة لتعدداليمين مکتبه حبيبيه/ تقريرات رافعي علي ردالمحتار ج ۳ ص ۱۳ مکتبه امداديه ملتان /البحرالرائق ج ۴ ص ۴۷۹ کتاب الايمان رشيديه/

موسوعة الفقهية ج ۳۵ ص ۴۸ کویټ/ فتاوی دارالعلوم زکریا ج ۴ ص ۵۰۳ کتاب الایمان/فتاوی عثماني ج ۲ ص ۴۹۷ /ستاسو مسائل اودهغوی حل ج ۵ ص ۵۴۱ /امدادالفتاوی ج ۲ ص ۵۴۶ / فتاوی دارالعلوم دیوبند ج ۱۲ ص ۷۶)

دقسمونو قسمونه په شریعت کښې څو دي ؟

سوال ۳ : نن سبا زموږ په ټولنه کښې خلګ مختلف قسمونه اخلي زما پوښتنه دا ده چي په شریعت کښې دقسم څو قسمونه دي او دهر قسم حکم او ګناه څومره ده ؟

جواب : دقدوري شریفي مصنف رحمة الله علیه فرمایلي دي : چي دقسم درې قسمونه دي : اول :**قسم غموس** ، دوهم : **قسم منعقده** ، دریم **قسم لغوه** .

یمین غموس یا قسم غموس هغه قسم دی چي یو څوک په دروا غو سره دتیري زمانې پریوې خبري باندي قصدا قسم پورته کړي .(مثلا دی قندهار ته تیره هفته نه وو تللی نو بیایې داسي قسم پورته کړی چي والله چي زه تیره هفته قندهار ته ولاړم) ددې قسم حکم دادی چي ددې پورته کوونکی او خوړونکی ګناهګاره دی یعني کبیره ګناه ده . ځکه چي دنبي کریم صلی الله علیه وسلم ارشاد مبارک دی: چاچي ددرواغو قسم وخوړی نو هغه به الله جل جلاله په جهنم کښې واچوي . او ددغه قسم دپاره دتوبې او استغفار څخه علاوه بله کومه کفاره نسته .

یمین منعقده ، یاقسم منعقده هر هغه قسم دی چي یو څوک په آینده زمانه کښې دیو کار پر کولو باندي یا پرنه کولو باندي قسم پورته کړي مثلا (یو کس داسي وایي چي والله زه به قندهار ته بیا نه ځم خو اخر دی ولاړی ، یا یې وویل چي والله زه نن قندهار ته ځم خو بیا نه ولاړی) ددې قسم حکم دادی که چیري دغه کس په دغه کار کښې حانث سو نو پرده باندي دقسم کفاره لازمیږي .

یمین لغوه یا قسم لغوه : دې ته وایې چي یو څوک دتیري زمانې پر یو کار باندي قسم پورته کړي په دغه نیت چي زه په دغه قسم اخیستلو کښې پر حقیقت او رشتیا باندي یم . مثلا (یو کس قسم پورته کړی چي والله احمد پرون درس ته راغلی وو او حال داچي هغه نه وو راغلی . نو په دغه صورت کښې ددې خبري امید الله جل جلاله ته سته چي دقسم اخیستونکي سره به الله جل جلاله مواخذه او حساب ونه کړي ځکه

چي دده دا یقین یا غالبه ګمان وو چي هغه کار سوی دی . دیمین لغو یا قسم لغو نور تعریفونه هم ددغه تعریف څخه علاوه علماوو کړي دي چي تفصیل یي دفقهي په کتابو نو کښې ذکردی .

فائده : د قسم کفاره په شریعت کښې یو څو شیان دي چي هغه به په قسم کښې حانث شخص اداء کوي او یو ددغو څخه اداء کول واجب دي . اول : مریی ازادول. دوهم : او که یې خوښه وه نو دي لسو مسکینانو ته کالي او جامې ورکړي . دریم او که یې خوښه وه نو دي لسو مسکینانو ته دسهار او ماښام درمیانه او متوسطه ډوډۍ ورکړي . او که چیري یو شخص په دغه درو کښې دیوه دا داء کولو قدرت هم نه درلودی نو دي درې ورځې پرله پسې روژې ونیسي او که یې طاقت درلودی روژه نیول کفایت نه کوي .

لما قال العلامة المرغيناني رحمه الله تعالى فى الهداية شرح بداية المبتدي : الأيمان على ثلاثة أضرب اليمين العموس ويمين منعقدة ويمين لغو فالغموس هو الحلف على أمر ماض يتعمد الكذب فيه فهذه اليمين يأثم فيها صاحبها.......... والمنعقدة ما يحلف على أمر في المستقبل أن يفعله أو لا يفعله وإذا حنث في ذلك لزمته الكفارة............

واليمين اللغو أن يحلف على أمر ماض وهو يظن أنه كما قال والأمر يخلافه فهذه اليمين نرجو أن لا يؤاخذ الله بها صاحبها "

ولما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار على هامش ردالمحتار : (وكفارته) (تحرير رقبة أو إطعام عشرة مساكين) (أو كسوتهم بما) يستر عامة البدن) (وإن عجز عنها) (صام ثلاثة أيام ولاء).

(الهداية ج ۲ ص ۴۵۷ كتاب االايمان مكتبه حنفيه / فتح القدير ج۵ ص ۵۹ كتاب الايمان بيروت چاپ / الجوهرة النيرة شرح القدوری ج ۲ ص ۱۹۰ بيروت چاپ / الدرالمختار علي هامش ردالمحتار ج ۳ ص ۷۵۷ كتاب الايمان مكتبه شامله)

که یو کس شتمن اوغني وي اودقسم په کفاره کښي روژه نیسي

سوال ۴ : که چیري دقسم په کفاره کښې مالداره او شتمن کس روژه ونیسي

او مسکینان ماړه نه کړي ایا کفاره یې صحیح سوه که یا ؟

جواب: داسي کس چي دلسو مسکینانو پر کالو اوډوډۍ ورکولو باندي قدرت او طاقت ولري او بیا هم د قسم کفاره په روژي سره داء کوي کفاره یې نه د صحیح .

لما قال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الل تعالى فى ردالمحتار على الدرالمختار : قوله ان عجز قال اشاره الى انه لوكان عنده واحد من الاصناف الثلاثة لايجوز له الصوم .

(ردالمحتار علي الدرالمختار ج ۳ ص ۶۷ / فتاواي درالعلوم ديوبند ج ۱۲ ص ۵۱ احكام اليمين مكتبه رشيديه / تاتارخانية ج ۶ ص ۳۰۱ / فتاوى محموديه ج ۱۴ ص ۵۵ باب الايمان / مجمع الانهر ج ۲ ص ۲۶۴ / الفتاوى الهندية ج ۲ ص ۶۱)

په زړه کښې مي قسم واخیستي چي دا کار به کوم .

سوال۵: ما په زړه کښي قسم واخیستی او په زړه کښي مي وعده وکړه چي دغه فلانکی کار به نه کوم مګر آخر هغه کار را څخه وسو آیا کفاره سته که یا ؟

جواب: په زړه کښې قسم کول او وعده او عهد کول په دې سره قسم نه کېږي او نه کفاره غواړي او نه دا یو قسم ګناه ده، تر څه وخته چي هغه الفاظ د قسم په ژبه او خوله سره اداء نه سي قسم نه دی شرعًا .

لماقال علامه ابن نجيم رحمه الله في البحر : وَرُكْنُهَا اللَّفْظُ الْمُسْتَعْمَلُ فيها وَشَرْطُهَا الْعَقْلُ وَالْبُلُوغُ

ولماقال الامام الحصكفي رحمه الله في درمختار : وشرطها الإسلام والتكليف وإمكان البر وحكمها البر أو الكفارة وركنها اللفظ المستعمل فيها

(الدرمختار علي هامش ردالمحتار ج ۳ ص ۵۰ مكتبه رشيديه البحرالرائق ج ۴ ص ۳۰۰ مكتبة الشامله مجمع الانهر ج ۲ ص ۲۶۰ مكتبة الشامله مشكوة المصابيح ج ۱ ص ۱۸ ستاسو مسائل او دهغوی حل ج ۵ ص ۵۴۸ اردو)

ایا په قرآن کریم باندي قسم اخیستل قسم شمارل کیږي که یا ؟

سوال٦ : که چیري یو کس په قران باندي قسم واخلي ایا داسي قسم شرعا واقع کیږي که یا ؟

جواب : که یې قرآن کریم په لاس کښې واخیستی ، یا یې لاس پر کښېښوي یو خبره یې وکړه لیکن قسم یې وا نخستی ،یا یې داسي وویل چې په دغه قرآن مي دي قسم

وي په دغه صورتو نو کی شرعاً قسم نسته،البته که يې د قرآن کريم طرف ته اشاره ونه کړه ويې ويل چي په قرآن مي دي قسم وي، يا يې وويل په کلام الله مي دي قسم وي ، يا يې قرآن ته اشاره وکړه چي په دغه کي دننه چي کم د الله جل جلاله کلام دی په هغه مي دي قسم وي نو قسم کېږي.

لماقال الامام ابن عابدين الشامي رحمه الله في ردالمحتار : (قَوْلُهُ وَقَالَ الْعَيْنِيُّ إلَخْ) عِبَارَتُهُ: وَعِنْدِي لَوْ حَلَفَ بِالْمُصْحَفِ أَوْ وَضَعَ يَدَهُ عَلَيْهِ وَقَالَ: وَحَقِّ هَذَا فَهُوَ يَمِينٌ وَلَا سِيَّمَا فِي هَذَا الزَّمَانِ الَّذِي كَثُرَتْ فِيهِ الْأَيْمَانُ الْفَاجِرَةُ وَرَغْبَةُ الْعَوَّامِ فِي الْحَلِفِ بِالْمُصْحَفِ اهـ وَأَقَرَّهُ فِي النَّهْرِ. وَفِيهِ نَظَرٌ ظَاهِرٌ إذْ الْمُصْحَفُ لَيْسَ صِفَةً لِلَّهِ تَعَالَى حَتَّى يُعْتَبَرَ فِيهِ الْعُرْفُ وَإِلَّا لَكَانَ الْحَلِفُ بِالنَّبِيِّ وَالْكَعْبَةِ يَمِينًا لِأَنَّهُ مُتَعَارَفٌ، وَكَذَا بِحَيَاةِ رَأْسِك وَنَحْوِهِ وَلَمْ يَقُلْ بِهِ أَحَدٌ. عَلَى أَنَّ قَوْلَ الْحَالِفِ وَحَقِّ اللَّهِ لَيْسَ بِيَمِينٍ كَمَا يَأْتِي تَحْقِيقُهُ، وَحَقِّ الْمُصْحَفِ مِثْلُهُ بِالْأَوْلَى، وَكَذَا وَحَقُّ كَلَامِ اللَّهِ لِأَنَّ حَقَّهُ تَعْظِيمُهُ وَالْعَمَلُ بِهِ وَذَلِكَ صِفَةُ الْعَبْدِ، نَعَمْ لَوْ قَالَ أُقْسِمُ بِمَا فِي هَذَا الْمُصْحَفِ مِنْ كَلَامِ اللَّهِ تَعَالَى يَنْبَغِي أَنْ يَكُونَ يَمِينًا (قَوْلُهُ وَلَوْ تَبَرَّأَ مِنْ أَحَدِهَا) أَيْ أَحَدِ الْمَذْكُورَاتِ مِنْ النَّبِيِّ وَالْقُرْآنِ وَالْقِبْلَةِ.

(ردالمحتار ج ۳ ص ۵۶۵ مکتبه رشيديه / البحرالرائق ج ۴ ص ۴۸۲ مکتبه رشيديه / فتاوی محموديه ج ۲۲ ص ۳ ۵۲ اردو / احسن الفتاوی ج ۵ ص ۴۸۸ اردو)

يو کس ديو چا غيبت کوي او بيا قسم اخلي چي ما دفلانکي غيبت نه دی کړی

سوال ۷ : يو کس ديو بل کس غيبت وکړی او بيا يې وروسته قسم هم باندي واخيستی چي ما دفلانکي غيبت نه دی کړی پوښتنه داده چي دغه کس ګناهګاره دی که نه دی ؟ .

جواب : ښکاره خبره ده کله چي دغه کس د خپل مسلمان ورور غيبت وکړي دا خويوه ګناه سوله چي د شريعت د نګاه څخه په کبيره ګناهونو کښې داخله ده . او بله ګناه داسوه چي دد رواغو قسم يې باندي پورته کړی کوم چي د فقهاوو په اصطلاح کښې يمين غموس بلل کيږي او دا بله لويه ګناه ده د شريعت د نګاه څخه .

داسي کس ته پکار ده چي د دغه مسلمان ورور څخه د هغه کړي غیبت معافي واخلي او د الله جل جلاله په دربار کښې دي پر دغه دروا غ خوړلي قسم باندي استغفار او د مغفرت طلب وکړي.

وَلَا يَغْتَبْ بَعْضُكُمْ بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَحِيمٌ (١٢) سورة الحجرات

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضی الله عنه قَالَ: قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا الْغِيبَةُ؟ قَالَ: "ذِكْرُكَ أَخَاكَ بِمَا يَكْرَهُ". قِيلَ: أَفَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ فِي أَخِي مَا أَقُولُ؟ قَالَ: "إِنْ كَانَ فِيهِ مَا تَقُولُ فَقَدِ اغْتَبْتَهُ، وَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ مَا تَقُولُ فَقَدْ بَهَتَّهُ".

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: قُلْتُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: حَسْبُكَ مِنْ صَفِيَّةَ كَذَا وَكَذَا! -قَالَ غَيْرُ مُسَدَّدٍ: تَعْنِي قَصِيرَةً-فَقَالَ: "لَقَدْ قُلْتِ كَلِمَةً لَوْ مُزِجَتْ بِمَاءِ الْبَحْرِ لَمَزَجَتْهُ". قَالَتْ: وَحَكَيْتُ لَهُ إِنْسَانًا، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "مَا أُحِبُّ أَنِّي حَكَيْتُ إِنْسَانًا، وَإِنَّ لِي كَذَا وَكَذَا".

وفی مجمع الانهر شرح ملتقى الابحر : (وَهِيَ) أَيْ الْيَمِينُ (ثَلَاثٌ) بِاعْتِبَارِ الْحُكْمِ فَإِنَّهَا بِاعْتِبَارِ الْعَدَدِ أَكْثَرُ مِنْ أَنَّ تُعَدَّ (غَمُوسٌ) هُوَ فَعُولٌ بِمَعْنَى فَاعِلٍ وَهُوَ الْحَلِفُ عَلَى إثْبَاتِ شَيْءٍ أَوْ نَفْيِهِ فِي الْمَاضِي أَوْ الْحَالِ يَتَعَمَّدُ الْكَذِبَ فَهَذِهِ الْيَمِينُ يَأْثَمُ فِيهَا صَاحِبُهَا لِقَوْلِهِ – عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ – «الْيَمِينُ الْغَمُوسُ تَدَعُ الدِّيَارَ بَلَاقِعَ وَمَنْ حَلَفَ كَاذِبًا أَدْخَلَهُ اللَّهُ النَّارَ.

(تفسیر ابن کثیر ج ۷ ص ۳۷۹ بیروت چاپ یورة الحجرات / مجمع الانهر شرح ملتقي الابحر ج ۱ ص ۵۳۹ کتاب الایمان / تبیین الحقائق کتاب الایمان ج ۳ ص ۴۲۰ سعید چاپ / الفتاوی التاتارخانیه کتاب الایمان الفصل الثاني في الفاظ الیمین ج ۴ ص ۴۱۶ ادارة القرآن کراچي)

دبېري قرآن اوقسم کول اواخیستل

سوال۸ : یو کس د بل سره مسخرې او ټوکي کولې اخر دیوه د خولې څخه د هغه بل لپاره بې ځایه خبره ووتل هغه هم پسې راټینګ کړی خوده انکار وکړی چي ما دغه

خبره نه ده کړې دخپل بې عزته کیدلو په خاطرېې قرآن کریم په لاس کښې واخیستی قسم یې وکړي درواغ یې وویل داسې شخص ته په شروع کښې کوم عذاب ګوري ایا ددغې ګناه دکمېدو یو صورت سته که یا ؟ .

جواب : درواغ قسم اخیستل په شریعت مطهره کښې کبیره ګناه ده او بیا قرآن کریم په لاس کښې اخیستل قسم کول نوره سخته او دخطري خبره ده . ځیني وختونه داخرت دعذاب څخه ماسوا پردي دنیاهم دداسي جرم سزا الله پاک بنده ته ورکوي دمریضي یا دنورو پریشانیو په صورتې . قرآن کریم په لاس کې اخیستل درواغ قسم خوړل دخپل عزت دساتني او خلاصون په خاطر دداسي کس لپاره دخدای جل جلاله په مخکښې پر دغه نالایقه او نازیبا حرکت باندې په انتهایې پښیمانۍ سره توبه او استغفار ضروري دی امید سته چې الله پاک به یې معاف کړي.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: " الكَبَائِرُ: الإِشْرَاكُ بِاللَّهِ، وَعُقُوقُ الوَالِدَيْنِ، وَقَتْلُ النَّفْسِ، وَاليَمِينُ الغَمُوسُ " رواه البخاري

(صحیح البخاري ج ۸ ص ۱۳۷ مکتبه شامله / جامع الترمذي ج ۵ ص ۲۳۶ مکتبه شامله / سنن النسائي ج ۷ ص ۸۹ مکتبه شامله / سنن ابي داؤد ص ۴۶۲ / مشکوة المصابیح ج ۱ ص ۱۷ / فتاوی محمودیه ج ۱۴ ص ۳۳ اردو / ستاسو مسائل او دهغوی حل ج ۵ ص ۵۲۷ اردو)

دیو کار دنه کولو څخه قسم کول بیا هغه کار کول

سوال ۹ : یو کس دیو کار پر نه کولو باندې قسم واخیستی چې دغه کار به نه کوم خو آخر هغه کار ده وکړی پو ښتنه داده چې اوس به دغه کس څه کوي ؟

جواب : کله چې دغه شخص هغه کار وکړی دکوم په باره کې چې ده قسم کړی وو چې دا به نه کوم نو شرعا پر دغه کس باندې دقسم کفاره اداکول لازمه ده . کوم چې عبارت ددرو شپانو څخه یو شی کول دي چې هغه لسو مسکینانو ته ډوډۍ ورکول دي یا لسو مسکینانو ته جامې ورکول دي ، یا درې ورځې پرله پسې روژې نیول دي .

لما قال العلامة إبراهيم بن محمد بن إبراهيم الحَلَبي الحنفي رحمه الله تعالى (المتوفى: ۹۵۶ھ) في مجمع الأنهر في شرح ملتقى الأبحر : ومنعقدة وَهِي حلفه على فعل أَو ترك فِي الْمُسْتَقْبل وَحكمهَا وجوب الْكَفَّارَة إِن حنث .

ولما في الدرالمختار : (وَكَفَّارَتُهُ) (تَحْرِيرُ رَقَبَةٍ أَوْ إطْعَامُ عَشَرَةِ مَسَاكِينَ) أَوْ كِسْوَتُهُمْ (وَإِنْ عَجَزَ عَنْهَا) (صَامَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ وِلَاءً)

(مجمع الأنهر في شرح ملتقي الأبحر ج ۱ ص ۲۶۱ کتاب الایمان مکتبه شامله بیروت چاپ / الفتاوی الهندیه ج ۲ ص ۵۲ کتاب الایمان ، الباب الاول / تبیین الحقائق ج ۳ ص ۴۲۲ کتاب الایمان دارالکتب العلمیة / فتاوی محمودیه ج ۱۴ ص ۵۲ باب الایمان / النهرالفائق ج ۳ ص ۵۰ کتاب الایمان امدادیه ملتان / الدرالمختار ج ۳ ص ۷۲۵ کتاب الایمان مکتبه شامله بیروت)

په ایمان سره قسم اخیستل رواه دی که یا؟

سوال ۱۰: یا یوه مسلمان لره دارواه ده چي په ایمان سره قسم واخلي چي زمادي په ایمان سره قسم وي او که نه ده رواه؟

جواب: د مسلمان لپاره په کارده چي قسم د الله جلّ جلاله په ذات او صفاتو سره واخلي نه په بل شي لکه په کعبه اورسول او خلقه (خرقه) سره پرته او ماسوا د الله جلّ جلاله د ذات او صفاتو څخه په بل شي سره قسم اخیستل نه دي په کار او نه هم صحیح کیږي .

لما قال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى فی ردالمحتار علی الدرالمختار : ولايقسم بغيرالله تعالي كالنبّي والقُرآن و الكعبة اي لاينعقدالقسم بغير اسماء وصفاته بل يحرم.

(ردالمحتار علي الدرالمختار ج ۳ ص ۵۶ کتاب الایمان رشیدیه /الفتاوی الهندیة ج ۲ ص ۵۲ مکتبه رشیدیه / مجمع الانهر ج ۲ ص ۲۶۰ / البحر الرائق ج ۴ ص ۴۸۰ ، ۴۸۲ رشیدیه / فتاوی دارالعلوم دیوبند ج ۱۲ ص ۳۷ باب الایمان رشیدیه / فتاوی محمودیه ج ۱۴ ص ۳۵ باب الایمان مکتبه فاروقیه اردو)

د بل پر کار باندي قسم اخیستل .

سوال ۱۱: زید و احمد ته وویل چي په خدای مي دي قسم وي چي ته به دا کار کوې او احمد بیا هم دغه کار ونه کړي نو ایا زید په خپل قسم کښې حانث دی که یا؟ او د

بل پر فعل په قسم کښېږ سړی حانث کيږي که يا؟

جواب: زيد په دغه قسم کښې حانث دی شرعا ځکه چې احمد دا کار ونه کړی لهذا زيد حانث سو.

لما قال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى فی ردالمحتار علی الدرالمختار : وفيه الكفارة ان حنث.

(ردالمحتار علي الدرالمختار ج ۳ ص ۶۱ كتاب الايمان مكتبه رشيديه / فتاوی دارلعلوم ديوبند ج ۱۲ ص ۴۱ رشيديه)

د کلمې په ويلو سره قسم اخيستل

سوال ۱۲: که سړي داسي قسم واخستي لااله الاالله محمد رسول الله خداي شاهد دی که به مادا کار کړی وي زه دي د رسول الله د شفاعته نا اميده سم که دا کار وکړم او بيا هم دا کار وکړي ايا دغه سړي حانث سو که يا؟

جواب: په درمختار کښې راغلي دي چې په دغه الفاظو قسم نه صحيح کيږي البته ګناه په کښې سته لهذا توبه او استغفار دي ووايي.

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فی الدرالمختار علی هامش ردالمحتار : وفيه اشهدالله لاافعل يستغفر الله ولاكفارة الخ لعدم العرف .

(الدرالمختار علي هامش ردالمحتار جلد ۳ ص ۵۳ باب الايمان / فتاوادارالعلوم ديوبند ج ۱۲ ص ۴۱ باب الايمان / الفتاوی الهندية ج ۲ ص ۵۵ / خلاصة الفتاوی ج ۲ ص ۱۲۶ / فتاوی حقانيه ج ۴ ص ۱۸۵)

د ځان د هلاکت يا د بې عزتۍ او بې ابرويۍ د بيري درواغ قسم اخيستل

سوال ۱۳: که چيري يو کس يو ځاي بند راسي پر خپل ځان او بي عزتۍ باندي و بيريږي نو غلط او د درواغو قسم اخستل ورته رواه دی که يآ

جواب: فقهاء کرامو ليکلي دي چې د غلط قسم او د درواغو د قسم اجازه شرعا سته خو په شرايطو سره هغه دا چې انسان پر خپل ځان، مال او ناموس و بيريږي او د بي عزتۍ او د بې ابرو کيدو ځاي او محل وي نو بيا درواغ رواه دي مګر ښکاره درواغ به نه وي بلکي تعريضا او اشارة به وي.

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فی الدرالمختار علی هامش ردالمحتار :

الکذب مباح لاحیاء حقه ودفع الظُلم عن نفسه والمراد التعریض لان عین الکذب حرام)
(الدرالمختار علي هامش ردالمحتار ج۵ ص ۳۰۳ مکتبه رشیدیه / فتاواي دارالعلوم دیوبند ج ۱۲ ص ۷۷ باب الایمان / فتاوی محمودیه ج۱۸ ص ۴۷۱ مکتبه فاروقیه / تاتارخانیة ج۶ ص ۲۶ / الموسوعة الفقهیة ج ۳۴ ص ۲۱۱)

که پیغمبر هم راسي خو لا دا کار به ونه کړم (العیاذ بالله).

سوال ۱۴: که یو شخص داسي ویناوکړي په یو کار کښي وو ایي که پیغمبر هم راسي خو دا کار به ونه کړم اوپه اخر کښې توبه وباسي پښیمانه سي اوهغه کار هم وکړي نو کفاره به څه شي ورکوي اوپه دغه الفاظو سره قسم صحیح دی که یا؟

جواب: په داسي الفاظو سره قسم نه دی صحیح او نه یې د کار په کولو څه کفاره لازمیږي لیکن د داسي الفاظو ویل و مسلمان ته هیڅکله هم نه دي په کار.

لما قال العلامة علي بن أبي بکر بن عبد الجلیل الفرغاني المرغیناني، أبو الحسن برهان الدین (المتوفی: ۵۹۳هـ)فی الهدایة في شرح بدایة المبتدي ومن حلف بغیر الله لم یکن حالفا کالنبي والکعبة " لقوله علیه الصلاة والسلام: " من کان منکم حالفا فلیحلف بالله أو لیذر

(الهدایة في شرح بدایة المبتدي ج ۲ ص ۳۱۸ مکتبه شامله /فتاواي درالعلوم دیوبند ج ۱۲ ص۶۵ باب الایمان / تبیین الحقائق ج ۳ ص ۴۲۴ / تاتارخانیة ج۶ ص ۱۷)

د ناجایز قسم په ماتولو کښې هم کفاره سته؟

سوال ۱۵: یو کس د درد او خښم په حالت کښي قسم واخستی چي نور به وطن ته نه ځم د مور او پلار سره به خبري نه کوم د قسم سره سره بیا هم وطن ته ولاړی او د مور او پلار سره یې خبري هم وکړې ایا دی حانث سو که یا؟

جواب: فقهاء کرامو لیکلي دي چي داسي ناجایزه او ناروا قسم باید مات سي او کفاره په کښي لازمه ده دغه سړی حانث دی.

لما قال العلامة ابن عابدین الشامي رحمه الل تعالی فی ردالمحتار علی الدرالمختار : وارادالبروجوداوعدماً فانه یجبُ فیمااذاحلف علي اطاعة ویحرم فیما اذا حلف علي معصیة ویندبه فیما اذاکان عدم المحلوف علیه جائز.

(ردالمحتارعلي الدرالمختار جلد ۳ ص ۵۰ کتاب الایمان رشیدیه / فتاوای دارلعلوم دیوبند ج ۱۲ ص ۵۹ باب الایمان / فتاوی حقانیه ج ۴ ص ۱۸۴ / مختصر القدوري ص ۲۰۲/ شرح الوقایه ص ۱۳۹)

باب النـــــذور

دبزرګانویا زیارت پر نامه باندي نذریا دروږ ایښوول .

سوال ۱: که چیري یو شخص دیو بزرګ پرنامه یا دیو زیارت پر نامه باندي یو خیرات کښیږدي داسي خیرات ایښوول رواه دی که یا اودغه خیرات خوراک شرعاً رواه دی که یا ؟

جواب : دالله جل جلاله دذاته څخه ماسوا دبل چا پرنامه باندي نذر ایښوول او منل حرام او ناروا کار دی او کوم حیوان چي دغیر الله دتقرب او نژدیکت دحاصلولو لپاره ومنل سي او حلال کړل سي نو حلال سوی حیوان حرام او مرداریږي که څه هم یې زرواره دالله نوم باندي ویلی وي او اکثره فقهاء کرام دې فعل ته دکفر موجب وایي البته ځینو په کافر کولو کښي داحتیاط اړخ غوره کړی دی په هرحال داسي مذبوحه د [مَااُهِلَّ بِهِ لِغَیرِاللهِ] په حکم کي شامله ده افسوس پر هغه ناپوه عواموباندي دی چي دزیارتو یا دپیرانو په نامه باندي دروږونه نذر کوي او خیراتوي نوداکار شرعا حرام دی او اجتناب ځیني کول لازم دی .

(قال العلامة ابن عابدين)وَاعْلَمْ أَنَّ النَّذْرَ الَّذِي يَقَعُ لِلْأَمْوَاتِ مِنْ أَكْثَرِ الْعَوَّامِ وَمَا يُؤْخَذُ مِنْ الدَّرَاهِمِ وَالشَّمْعِ وَالزَّيْتِ وَنَحْوِهَا إلَى ضَرَائِحِ الْأَوْلِيَاءِ الْكِرَامِ تَقَرُّبًا إلَيْهِمْ فَهُوَ بِالْإِجْمَاعِ بَاطِلٌ وَحَرَامٌ مَا لَمْ يَقْصِدُوا صَرْفَهَا لِفُقَرَاءِ الْأَنَامِ وَقَدْ اُبْتُلِيَ النَّاسُ بِذَلِكَ.:

وفی الحديث ملعون من ذبح لغير الله

وقال ابن نجيم المصرى رحمه الله تعالى فی البحر الرائق : وَأَمَّا النَّذْرُ الَّذِي يُنْذِرُهُ أَكْثَرُ الْعَوَامّ عَلَى مَا هُوَ مُشَاهَدٌ كَأَنْ يَكُونَ لِإِنْسَانٍ غَائِبٌ أَوْ مَرِيضٌ، أَوْ لَهُ حَاجَةٌ ضَرُورِيَّةٌ فَيَأْتِي بَعْضَ الصُّلَحَاءِ فَيَجْعَلُ سُتْرَةً عَلَى رَأْسِهِ فَيَقُولُ يَا سَيِّدِي فُلَانٌ إنْ رُدَّ غَائِبِي، أَوْ عُوفِيَ مَرِيضِي أَوْ قُضِيَتْ حَاجَتِي فَلَكَ مِنْ الذَّهَبِ كَذَا، أَوْ مِنْ الْفِضَّةِ كَذَا، أَوْ مِنْ الطَّعَامِ كَذَا، أَوْ

مِنْ الْمَاءِ كَذَا، أَوْ مِنْ الشَّمْعِ كَذَا، أَوْ مِنْ الزَّيْتِ كَذَا فَهَذَا النَّذْرُ بَاطِلٌ بِالْإِجْمَاعِ لِوُجُوهٍ مِنْهَا أَنَّهُ نَذْرُ مَخْلُوقٍ وَالنَّذْرُ لِلْمَخْلُوقِ لَا يَجُوزُ؛ لِأَنَّهُ عِبَادَةٌ وَالْعِبَادَةُ لَا تَكُونُ لِلْمَخْلُوقِ

(البحرالرائق ج ۲ ص ۳۲۰ فصل مایوجبه العبد علي نفسه بیروت چاپ /الدرالمختار علي صدر ردالمحتار ج ۶ ص ۳۰۹ کتاب الذبائح /مسند عبدالرزاق الصنعاني ج ۷ ص ۳۶۵ باب من عمل عمل قوم لوط مکتبه شامله بیروت/مسند امام احمد ج ۳ ص ۳۶۸ حدیث عبدالله بن عباس مکتبه شامله بیروت / صحیح ابن حبان ج ۱۰ ص ۲۶۶ باب ذکر لعن رسول الله ﷺ مکتبه شامله بیروت / المعجم الاوسط ج ۸ ص ۲۳۴ مکتبه شامله بیروت/ المستدرک علي الصحیحین للحاکم ج ۴ ص ۳۹۶ کتاب الحدود مکتبه شامله بیروت/ حیلة الاولیاء وطبقات الاصفیاء ج ۹ ص ۲۳۲ مکتبه شامله بیروت/ فتاوی دارالعلوم دیوبند ج ۲ ص ۸۳/ فتاوی حقانیه ج ۱ ص ۱۶۰ کتاب العقائد والایمانیات / جواهرالاحکام ص ۲۷۵)

نفلي لمونځ نذر ایښوول څنګه دی ؟

سوال ۲ : که چیري یو سړی داسي ووایي چي که مي فلانکی حاجت دسره سو نو دومره رکعتونه نفلي لمونځ به کوم نو ایا داسي نذر ایښوول درست دی که یا ؟

جواب : فقهاء کرامو دشریعت مقدسه په رڼا کښې دنذر دصحت لپاره دري شرطونه مقرر کړي دي : **اول شرط** : دادی دغه شی چي څوک یي نذر کوي دده دجنسه څخه به یو شی په شریعت کښي واجب وي اصلاً نه تبعاً . **دوهم شرط** : دنذر دصحت لپاره دادی چي هغه واجب به مقصود وي اصلاً نه تبعاً . او **دریم شرط** : دنذر دصحت لپاره دادی چي دغه نذر کړل سوی شی به ترنذر مخکښې واجب نه وي پر تا باندي . نو بناءً علی هذا که یو چا دنفلو نذر کښیښوی داسي نذر ایښوول شرعاً درست او صحیح دی .

لما قال العلامة المؤلف أحمد بن محمد بن إسماعيل الطحطاوي الحنفي - توفي ۱۲۳۱ هـ) في حاشية الطحطاوي على مراقي الفلاح شرح نور الإيضاح : والمنذور يلزمه "إذا اجتمع فيه" أي المنذور "ثلاثة شروط" أحدها "أن من جنس واجب" بأصله وإن حرم ارتكابه لوصفه كصوم يوم النحر "و" الثاني "أن يكون مقصودا" لذاته لا لغيره كالوضوء "و" الثالث أن يكون "ليس واجبا" قبل نذره بإيجاب الله تعالى كالصلوات الخمس والوتر وقد زيد شرط رابع أن لا يكون المنذور محالا كقوله لله علي صوم أمس اليوم إذ لا يلزمه

[**البحرالرائق ج ٢ص ٣ ٥١٤ مكتبه شامله / مراقي الفلاح شرح نورالايضاح مع حاشية الطحطاوي ج ١ ص باب ما يلزما الوفاء به مكتبه شامله ٦٩٢ مكتبه شامله /ردالمحتار علي الدرالمختار ج ٣ ص ٧٢)**

پرله پسې نذر يې کښينسووی او بيا يې دنيولو څخه عاجزه سو .

سوال ٣: که چيري يو شخص دڅو روژوپرله پسې دنيولو نذر ايښی وي او اوس يې دپرله پسې دنيولو څخه عاجزه وي نو اوس به داسړی څه کوي آيا فديه به ورکوي که بل کوم صورت سته شرعاً ؟

جواب : که چيري دغه شخص دپرله پسې روژو دنيولو نيت کړی وي نو بيا پرله پسې روژې نيول ورته ضروري دي خو که چيري دی دپرله پسې روژو دنيولو څخه اوس دنيولو عاجزه وي نو ترهغه وخته دې وځنډوي تر څه وخته چي دی دپرله پسې روژو قدرت پيدا کوي.

او که يې دپرله پسې نيولو نيت نه ووکړی نو بيا اختيار لري که يې پرله پسې نيسي او که يې جلا جلا نيسي .

وفی الهندية : لوقال لله على ان اصوم شهرا متتابعا لزمه التتابع وان اطلق ليخير . وقال العلامة فخرالدين حسن ابن منصور ابن محمود المعروف بقاضي خان : لوقال لله على صوم مثل شهر رمضان قال ان اراومثله فی الوجوب فله ان يفرق وان ارا و فی المتتابعة فعليه ان يتتابع وان لم يكن له نية فله ان يصوم متفرقاً.

[**الفتاوى الهندية ج ١ص ٢١٠ : كتاب الصوم ، الباب السادس في النذر : فتاوى قاضي خان ج ١ص ٢٠٥ : كتاب الصوم فتاوى حقانيه ج ۴ ص ١٩٠/ ١٩٢**]

يوچا دقرآن شريف تلاوت نذر کړی نو پوره کوي به يې که يا ؟

سوال ۴: که چيري يو کس دقرآن کريم تلاوت پرخپل ځان باندي نذر کړي او بيا يې فقط دوې سپارې زده وي نوري يې زده نه وي نو دانذر به څنګه پوره کوي ؟

جواب : فقهاء کرامو دشريعت مقدسه په رڼا کښې دنذر دصحت لپاره درې شرطونه مقرر کړي دي : **اول شرط** : دادی دغه شی چي څوک يې نذر کوي دده دجنسه څخه به يوشی په شريعت کښي واجب وي اصلاً نه تبعاً . **دوهم شرط** : دنذر دصحت لپاره

دادی چي هغه واجب به مقصودوي اصلاً نه تبعاً . او **دریم شرط** : دنذر دصحت لپاره دادی چي دغه نذر کړل سوی شی به ترنذر مخکښي واجب نه وي پر تا باندي .
نو بناءً علی هذا که یوچا دقرآن کریم دتلاوت او ویلو نذر کښیښنووی داسي نذر اینښوول شرعاً پوره کول لازمي نه دی .

لما قال العلامة المؤلف أحمد بن محمد بن إسماعيل الطحطاوي الحنفي – توفي ١٢٣١ هـ) في حاشية الطحطاوي على مراقي الفلاح شرح نور الإيضاح : والمنذور يلزمه "إذا اجتمع فيه" أي المنذور "ثلاثة شروط" أحدها "أن من جنس واجب" بأصله وإن حرم ارتكابه لوصفه كصوم يوم النحر "و" الثاني "أن يكون مقصودا" لذاته لا لغيره كالوضوء "و" الثالث أن يكون "ليس واجبا" قبل نذره بإيجاب الله تعالى كالصلوات الخمس والوتر وقد زيد شرط رابع أن لا يكون المنذور محالا كقوله لله علي صوم أمس اليوم إذ لا يلزمه

[**البحرالرائق ج ٢ص ٣١٤ مكتبه شامله / مراقي الفلاح شرح نورالايضاح مع حاشية الطحطاوي ج ١ص باب ما يلزما الوفاء به مكتبه شامله ٦٩٢ مكتبه شامله /ردالمحتار علي الدرالمختار ج ٣ص ٧٢ / فتاوی محمودیه ج ٢٢ص ٥٤٢ باب النذر مكتبة الفاروق اردو)**

نذر يې ديوحاجت پر پوره کولو کښېښووی خو هغه حاجت دسره نه سو .

سوال٥ : یو کس داسي نذر کښېښووی که زما ورور دسفرڅخه سبا یا بل سبا راغی نو زه به یوه روژه نیسم خو هغه ورور يې آخر رانغلی نو اوس ددغه کس پر ذمه ددغه روژو نیول لازمي دي که یا ؟

جواب : داسي نذر اینښوولو ته دشریعت په اصطلاح کښې نذر معلق وايي یعني که چیري هغه حاجت پوره سي نو يې پوره کول لازمي دي او که هغه حاجت دسره نه سو نو يې پوره کول لازمي نه دي .

وفى مراقى الفلاح شرح نورالايضاح : (او معلقا بشرط) يريد كونه كقوله ان رزقنى الله غلاما فعلى اطعام عشرة مساكين (ووجد) الشرط (لزمه الوفاء) لما تلونا وروينا .

وفى الفتاوى الهندية : ذَا عَلَّقَ النَّذْرَ بِالصَّوْمِ بِشَرْطٍ، وَأَدَّاهُ قَبْلَ وُجُودِهِ لَا يَجُوزُ إجْمَاعًا، وَإِذَا كَانَ مُضَافًا إلَى وَقْتٍ، وَأَدَّاهُ قَبْلَ مَجِيءِ الْوَقْتِ بِأَنْ قَالَ لِلَّهِ عَلَيَّ أَنْ أَصُومَ رَجَبًا فَصَامَ

رَبِيعًا الْأَوَّلَ مَكَانَهُ فَعَلَى قَوْلِ أَبِي يُوسُفَ – رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى – يَجُوزُ، وَهُوَ قَوْلُ أَبِي حَنِيفَةَ – رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى –، وَعَلَى قَوْلِ مُحَمَّدٍ – رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى – لَا يَجُوزُ كَذَا فِي الْمُحِيطِ.

(الفتاوى الهندية ج ۱ ص ۲۱۰ الباب السادس في النذر مكتبه رشيديه / مراقي الفلاح شرح نورالايضاح مع حاشية الطحطاوي ص ۶۹۴ كتاب الصوم مكتبه رشيديه / احسن الفتاوی ج ۵ ص ۵۰۰ کراچي چاپ)

دنذر دمنلو څخه وروسته دهغه پوره کول ثواب لري او نه پوره کول يي ګناه ده .

سوال ۶ : که چيري يو څوک پر خپل ځان باندي يو رواه عمل نذر کړي دنذر کولو څخه وروسته ددغه عمل پوره کول ثواب لري که يا او که فقط غاړي په خلاصيږي او نه کول يي ګناه لري که يا ؟ .

جواب : دنذر پر اداکولو باندي ثواب سته ځکه چي نذر خپله يو عبادت دی ابن عابدين رحمة الله عليه په ردالمحتار کښي دنذر تعريف په داسي الفاظو سره کړی دی : چي نذر يو مشروع عبادت دی او پر عبادت باندي ثواب خامخا سته (وَاعْلَمْ أَنَّ النَّذْرَ قُرْبَةٌ مَشْرُوعَةٌ، أَمَّا كَوْنُهُ قُرْبَةً فَلِمَا يُلَازِمُهُ مِنْ الْقُرَبِ كَالصَّلَاةِ وَالصَّوْمِ وَالْحَجِّ وَالْعِتْقِ وَنَحْوِهَا وَأَمَّا شَرْعِيَّتُهُ فَلِلْأَوَامِرِ الْوَارِدَةِ بِإِيفَائِهِ،) بل طرف ته حضرت مفتي محمد شفيع صاب رحمة الله عليه په معارف القرآن تفسير کښي داسي ليکلي دي : چي دنذر لفظي معنی داده چي پر خپل ځان باندي يو داسي کار واجب کړي چي دشريعت دطرفه څخه پرتا باندي واجب نه وي وروسته بيا دغه نذر پوره کول پر ده باندي واجب سي .د قرآن کريم په نهه ويشتمه سيپاره دسورة الدهر په پنځم او شپږم آيت کښي الله جل جلاله دنيکانو خلګو اجرونه او ثوابونه په داسي شان سره بيان کړي دي

(إِنَّ الْأَبْرَارَ يَشْرَبُونَ مِنْ كَأْسٍ كَانَ مِزَاجُهَا كَافُورًا (۵) عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللَّهِ يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا (۶) يُوفُونَ بِالنَّذْرِ وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا (۷) سورة الدهر نهه ويشتمه پاره

ژباړه : (بېشکه نيک خلک به چيښي پيالې چي ګډ به وي دهغوی سره کافور او دايوه چينه ده چي چيښي به ورڅخه دالله جل جلاله بندګان او بهوي به يې کوم ځای

ته چي وغواړي دوی دغه کافور) او بیا سوال داپیدا کیږي چي دغه مرتبې الله جل جلاله چاته ورکوي نو جواب یې الله جل جلاله خپله په مخکني آیت کښې ذکر کړی دی چي دا هغه چاته ورکول کیږي کوم کسان چي نذر پوره کوي او دداسي ورځي څخه ییریږي چي شر به یې ډیر عام او پاشلی وي . نو په آیت کښې دا خبره ښکاره بیان سوه چي د نذر پوره کول تر منلو وروسته ثواب لري . اوبل طرف ته دا خبره ښکاره ده چي دواجباتو پر اداء کولو باندي الله جل جلاله وبنده ته ثوابونه ورکوي او پر نه اداء کولو باندي یې سزا ورکوي نو دا خبره هم معلومه سوه چي د نذر پوره کول د منلو څخه وروسته فقط او یوازي دغاړي دخلاصیدو ذریعه نه ه بلکي دثواب او اجرونو دحاصلولو ذریعه هم ده .

لماقال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى فى ردالمحتار : وَاعْلَمْ أَنَّ النَّذْرَ قُرْبَةٌ مَشْرُوعَةٌ، أَمَّا كَوْنُهُ قُرْبَةً فَلِمَا يُلَازِمُهُ مِنْ الْقُرَبِ كَالصَّلَاةِ وَالصَّوْمِ وَالْحَجِّ وَالْعِتْقِ وَنَحْوِهَا وَأَمَّا شَرْعِيَّتُهُ فَلِلْأَوَامِرِ الْوَارِدَةِ بِإِيفَائِهِ،

و قال القاضي محمد ثناء الله المظهري الپانی الپتی رحمه الله تعالى فى التفسير المظهرى: يُوفُونَ بِالنَّذْرِ جملة مستانفة فى جواب ما بالهم يثأبون كذلك او فى جواب الأبرار ما هم فهو تعريف للابرار بانهم يودون الواجبات ويخافون الله فيجتنبون المكروهات ويرحمون العباد ويفعلون الحسنات خالصا لله تعالى ابتغاء مرضاته هذا شأن الأبرار ويحصل ذلك المراتب بعد فناء النفس وزوال رزائله واما المقربون فشأنهم ارفع من ذلك او تعليل لما سبق يعنى ان الأبرار يشربون إلخ لانهم يوفون النذر فى الدنيا والنذر فى اللغة ان توجب على نفسك ما ليس بواجب كذا فى الصحاح وايفائهم ما يوجبوا على أنفسهم ما ليس بواجب عليه يدل بالطريق الاولى على ايفائهم ما فرض الله عليهم من الصلاة والزكوة والصوم والحج والعمرة والجهاد وغيرها فلعله هو المراد بما قال قتادة يوفون بما فرض الله عليهم من الصلاة والزكوة والحج والعمرة وغيرها من الواجبات .

(ردالمحتار علي صدر الدرالمختار ج ۵ ص ۵۳۷ كتاب الايمان بيروت چاپ / خير الفتاوى ج ۶ ص ۱۷۹ كتاب اليمان والنذر اردو / التفسير المظهري ج ۱۰ ص ۱۵۰ سورة الدهر بيروت چاپ /

معارف القرآن ج ۱۰ پاره نهه ويشتمه ص ۱۵۲ مکتبه حبيبيه /التفسير المنير للزهيلي ج ۲۹ ص ۲۸۹ بيروت چاپ)

دبزرګانو پر نامه باندي نذر ايښوول شرعا حرام دی .

سوال ۷: يو کس ديو بزرګ پرنامه دوې بزې نذر و منلې او پر قبر يې ورحلالي کړې غوښې يې تقسيم کړې ايا دغه غوښې شرعاً حلالي دي که حرامي او داکار رواه دی که يا؟

جواب: دالله جل جلاله له ذات څخه ماسوا دبل چا پر نامه نذر منل حرام کار دی او کوم حيوان چي دغير الله دنژديکت او تقرب دحاصلولو لپاره ومنل سي او حلال کړل سي په (وَمَا أُهِلَّ بِهِ لِغَيْرِ اللَّهِ) کښي شامل دي يعني غوښې يې مرادا ري دي او خوراک يې حرام دی او دا کار شرعا غلط او حرام دی لکه زمونږ ځيني جاهل عوام چي پر زيارتو باندي دروږونه دپيرانو پر نامه نذر کوي او حلالوي يې.

په خير الفتاوی کښې حضرت مولانا خير محمد جالندهري رحمة الله عليه دغه ته ورته سوال ته داسي جواب ويلی دی : نذر عبادت دی او عبادت دغير الله حرام کار دی لهذا ديو بزرګ يا پير پر نامه باندي نذر منل جائز نه دی .البته ايصال ثواب دبزرګانو وارواحانو ته کول جائز دی مثلا داسي ووايې : چي ای الله که چيري زما فلانکی کار تر سره سو نو زه به دومره روپې صدقه کړم او دهغه خيرات ثواب دفلانکي بزرګ وروح ته ورښښم او يا بېله نذر کولو څخه عام خيرات وکړي او ثواب يې دبزرګانو وارواحانو ته ورووبخښي .

قال العلامة الحصفكي رحمه الله تعالى في الدرالمختار : وَاعْلَمْ أَنَّ النَّذْرَ الَّذِي يَقَعُ لِلْأَمْوَاتِ مِنْ أَكْثَرِ الْعَوَّامِ وَمَا يُؤْخَذُ مِنْ الدَّرَاهِمِ وَالشَّمْعِ وَالزَّيْتِ وَنَحْوِهَا إلَى ضَرَائِحِ الْأَوْلِيَاءِ الْكِرَامِ تَقَرُّبًا إلَيْهِمْ فَهُوَ بِالْإِجْمَاعِ بَاطِلٌ وَحَرَامٌ مَا لَمْ يَقْصِدُوا صَرْفَهَا لِفُقَرَاء الْأَنَامِ وَقَدْ اُبْتُلِيَ النَّاسُ بِذَلِكَ.

وقال ابن نجيم المصرى رحمه الله تعالى فى البحر الرائق : وَأَمَّا النَّذْرُ الَّذِي يُنْذِرُهُ أَكْثَرُ الْعَوَامّ عَلَى مَا هُوَ مُشَاهَدٌ كَأَنْ يَكُونَ لِإِنْسَانٍ غَائِبٌ أَوْ مَرِيضٌ، أَوْ لَهُ حَاجَةٌ ضَرُورِيَّةٌ فَيَأْتِي بَعْضَ الصُّلَحَاءِ فَيَجْعَلُ سُتْرَةً عَلَى رَأْسِهِ فَيَقُولُ يَا سَيِّدِي فُلَانٌ إنْ رُدَّ غَائِبِي، أَوْ عُوفِيَ

مَرِيضِي أَوْ قُضِيَتْ حَاجَتِي فَلَكَ مِنْ الذَّهَبِ كَذَا، أَوْ مِنْ الْفِضَّةِ كَذَا، أَوْ مِنْ الطَّعَامِ كَذَا، أَوْ مِنْ الْمَاءِ كَذَا، أَوْ مِنْ الشَّمْعِ كَذَا، أَوْ مِنْ الزَّيْتِ كَذَا فَهَذَا النَّذْرُ بَاطِلٌ بِالْإِجْمَاعِ لِوُجُوهٍ مِنْهَا أَنَّهُ نَذْرُ مَخْلُوقٍ وَالنَّذْرُ لِلْمَخْلُوقِ لَا يَجُوزُ؛ لِأَنَّهُ عِبَادَةٌ وَالْعِبَادَةُ لَا تَكُونُ لِلْمَخْلُوقِ

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۲ ص ۱۳۹ مطلب في صوم الست من الشوال مكتبه رشيديه / البحرالرائق ج ۲ ص ۳۲۰ فصل مايوجبه العبد علي نفسه بيروت چاپ / فتاوی دارالعلوم ديوبند ج ۱۲ ص ۸۳ / جواهرالاحكام ص ۲۷۵ باب النذر / خيرالفتاوی ج ۶ ص ۱۸۱ كتاب الايمان والنذر / معارف القرآن ج ۱ پاره دوهمه ص ۶۱ مكتبه حبيبيه)

دنذر سوي حيوان پرځای پيسې تقسيم کول څنګه دي ؟

سوال۸: ماپرځان نذرکښېښودی که مي دغه فلانکی کاروسودغه غوابه حلالوم غوښي به يې پرفقيرانوتقسيم کوم اوس مي الله جل جلاله هغه کاروکړی زه غواړم چي ددې غوا قيمت پرفقيرانو باندي تقسيم کړم ايا په دغه سره زمانذرپوره کېږي که يا اوکه غوا حلاله کړم؟

جواب: دلته لږ شرحه مطلوب ده هغه دا چي د اختري دقربانۍ څخه ماسوادنوروحيواناتو دحلالولو دنذرايښودلو څخه مقصود دهغه غوښي خيراتول دي ځکه دنفس حلالولو نذرايښودل صحيح ندي ځکه چي دقربانۍ داختري څخه دحيوان ذبح کول عبادت مقصود ي نه دی او دنذردصحت لپاره شرط دادی چي هغه شی به دعبادت مقصودي دقبيله او جهته څخه وي. نوهرکله چي حلالول مقصودنه سوه بلکه خيراتول دغوښو مقصود دي نوددې څخه دا ثابته شوه چي ذبحه دحيوان واجبه نه ده بلکه اختيار دی دغه کس لره که غوښه ورکوي او که پيسې ورکوي (۱) دغه غوا دي حلاله کړي غوښي دي تقسيم کړي (۲) يادي ژوندی خيرات کړي (۳)يادي ددغه حيوان قيمت خيرات کړي (۴) يا ددغه حيوان دقيمت سره برابربل دخوراک يا چيښاک شي خيرات کړي غاړي يې خلاصيږي .

لماقال الامام الحصكفي رحمه الله في الدرالمختار : (نَذَرَ أَنْ يَتَصَدَّقَ بِعَشَرَةِ دَرَاهِمَ مِنْ الْخُبْزِ فَتَصَدَّقَ بِغَيْرِهِ جَازَ إنْ سَاوَى الْعَشَرَةَ) كَتَصَدُّقِهِ بِثَمَنِهِ.

(الدرالمختار علي هامش ردالمحتار ج ۳ ص ۷۷ مكتبه رشيديه / الفتاوی الهندية ج ۱ ص ۱۸۱ مكتبه رشيديه / خلاصة الفتاوی ج ۱ ص ۲۴۳ مكتبه رشيديه / الهداية ج ۱ ص ۱۷۴ مكتبه حنفيه

/ فتاوی محمودیه ج ۲۲ ص ۵۴۵ اردو / فتاوی دارالعلوم دیوبند ج ۱۲ ص ۸۵ پښتو / فتاوی حقانیه ج ۴ ص ۱۸۹ پښتو)

که زه الله ﷻ جوړ کړم دومره خیرات به وکړم داڅنګه ده

سوال ۹: که یوناجوړی انسان داسي ووایې که چیري الله ﷻ ماته صحت راکړی نوزه به دونه خیرات کوم ایا دادالله ﷻ سره شرط ایښوول نه دی ایادارو ادی ؟

جواب: دغي طریقې ته په شریعت کښې نذر ویل کیږي داسي ویل شرعادرست دي البته علماء کرام فرمایي چي بهتره داده چي بې له شرطه اونذره دي صدقه اوخیرات وکړي اودالله ﷻ څخه دي دصحت خواست وکړي الله ﷻ به صحت ورته ورکړي .

لمافي الهندية : وَقَدْ رُوِيَ عَنْ مُحَمَّدٍ – رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى – قَالَ: إنْ عَلَّقَ النَّذْرَ بِشَرْطٍ يُرِيدُ كَوْنَهُ كَقَوْلِهِ إنْ شَفَى اللَّهُ مَرِيضِي أَوْ رَدَّ غَائِبِي لَا يَخْرُجُ عَنْهُ بِالْكَفَّارَةِ كَذَا فِي الْمَبْسُوطِ.

(الدرالمختار علي هامش ردالمحتار ج ۳ ص ۷۶ مکتبه رشیدیه / الفتاوی الهندیة ج ۲ ص ۶۵ مکتبه رشیدیه / بدائع الصنائع ج ۴ ص ۲۳۳ مکتبه رشیدیه / قاضي خان علي هامش الهندیة ج ۲ ص ۱۶ مکتبه رشیدیه / فتاوی محمودیه ج ۱۴ ص ۶۹ اردو /ستاسو مسائل او دهغوی حل ج ۵ ص ۲۰۱ اردو)

آیا سید کس دنذر ډوډۍ خوړلای سي ؟

سوال ۱۰ : یو کس خیرات پر ځان نذر کړی دی یا دډوډۍ یا دپیسو وغیره آیا ددغه نذر درقم یا د ډوډۍ څخه سید ته خوراک او اخیستل روادي که یا ؟

جواب : دنذر رقم یا ډوډۍ یا غوښه هر څه چي وي سید ته یې خوړل روا نه دي . البته نفلي خیرات دوقف دماله څخه سید ته اخیستل اوخوړل روا دي لیکن دزکوة پیسې دنذر مال او ډوډۍ یا دقسم یا دبل شرعي جرم کفاره ، یاپه حج کښې داحرام په حالت کښې دښکار کفاره ددغو شیانو خوراک وساداتو (سیدانو) ته یعني بنو هاشمو ته نه دی روا په داسي شیانو کښې ډېر احتیاط پکار دی .

لماقال الامام ابن عابدين الشامي رحمه الله في ردالمحتار : (قَوْلُهُ: وَجَازَتْ التَّطَوُّعَاتُ إلَخْ) قُيِّدَ بِهَا لِيَخْرُجَ بَقِيَّةُ الْوَاجِبَاتِ كَالنَّذْرِ وَالْعُشْرِ وَالْكَفَّارَاتِ وَجَزَاءِ الصَّيْدِ إلَّا خُمُسَ الرِّكَازِ فَإِنَّهُ يَجُوزُ صَرْفُهُ إلَيْهِمْ كَمَا فِي النَّهْرِ عَنْ السِّرَاجِ

(ردالمحتار ج ۲ ص ۷۳ مکتبه رشيديه / البحرالرائق ج ۲ ص ۴۳۰ مکتبه رشيديه / الفتاوی الهنديه ج ۱ ص ۱۸۹ مکتبه رشيديه / خلاصة الفتاوی ج ۱ ص ۲۴۲ مکتبه رشيديه / احسن الفتاوی ج ۵ ص ۴۸۹ اردو / فتاوی حقانيه ج ۳ ص ۳۱۳ پښتو)

نذر په شريعت او دفقهاوو په اصطلاح کښې څه ته وايي ؟

سوال ۱۱ : نذر په شريعت مطهره او دفقهاوو په اصطلاح کښې څه ته وايي ؟

جواب : نذر دعربي ژبي لفظ دي په لغت کښې ديو شي واجب کولو او لازم کولو ته وايي . جمع يې نُذُر او نُذُور راځي .

او په اصطلاح د شريعت کښې يو مباح او رواه کار دالله جل جلاله د تعظيم (لويي) او اجلال په نيت سره پر خپل ځان واجب کولو او لازمولو ته نذر وايي .

وفی الموسوعة الفقهية الكويتية : النَّذْرُ لُغَةً: هُوَ النَّحْبُ، وَهُوَ مَا يَنْذِرُهُ الإِْنْسَانُ فَيَجْعَلُهُ عَلَى نَفْسِهِ نَحْبًا وَاجِبًا، يُقَال: نَذَرَ عَلَى نَفْسِهِ لِلَّهِ كَذَا، يَنْذِرُ، وَيَنْذُرُ، نَذْرًا وَنُذُورًا، كَمَا يُقَال: أُنْذِرُ وَأَنْذِرُ نَذْرًا، إِذَا أَوْجَبْتَ عَلَى نَفْسِكَ شَيْئًا تَبَرُّعًا، مِنْ عِبَادَةٍ أَوْ صَدَقَةٍ، أَوْ غَيْرِ ذَلِكَ وَالنَّذْرُ اصْطِلاَحًا: إِلْزَامُ مُكَلَّفٍ مُخْتَارٍ نَفْسَهُ لِلَّهِ تَعَالَى بِالْقَوْل شَيْئًا غَيْرَ لاَزِمٍ عَلَيْهِ بِأَصْل الشَّرْعِ

(الموسوعة االفقهية ج ۴۰ ص ۱۳۶ نذر المکتبة الحقانية / لسان العرب والمصباح المنير / کشاف القناع عن متن الاقناع ج۶ ص ۲۷۳ / وشرح الصغير ج ۲ ص ۲۴۹ / قاموس الفقه ج۵ ص ۱۷۸ بحث النذر اردو / مغني المحتاج ج ۴ ص ۳۵۴)

دنذر کړه سوي حيوان دبچي حکم

سوال ۱۲ : يو کس ديوې غوا دنذر کولو خيرات پر ځان کښيښووی څه موده پس دغوا بچی پيدا سو ددغه بچي څه حکم دی او ددې سره بايد څه وسي ؟

جواب : ددغي نذر کړه سوي غوا بچی هم ددغي غوا په نذر کي داخل دي يعني دغه بچی به يې هم ددغي غوا سره يو ځای حلاليږي.

لما قال العلامة الحصکفي رحمه الله تعالی فی الدرالمختار : ولدت الاضحيه ولدا قبل الذبح يذبح الولد معها الخ لما قال العلامة ابن عابدين رحمه الله تعالی فی ردالمحتار علی الدرالمختار : لان الام تعينت للاضحية والولد يحدث علی صفات ا لام الشرعية.

(الدرالمختار مع ردالمحتار جلد ۵ ص ۲۲۷ کتاب الاضحیة فتاوای دارالعلوم دیوبند ج ۱۲ ص ۸۳ ، ۸۴ کتاب النذر مکتبه رشیدیه)

دنذر حیوان به څنګه وي اوشرطونه يې څه دي؟

سوال ۱۳ : ایادنذر په حیوان کي هم هغه شرطونه پرځای کول ضروري دي لکه داختري دقربانۍ په حیوان کښې چي ضروري دي اوکه یاداسي نه دی؟

جواب: احتیاط په دغه کي دی چي دنذر حیوان هم دقربانۍ دحیوان په شان وي ځکه چي فقهاؤ دنذرد حیوان قیاس دل دقربانۍ پرحیوان باندي کړي دي دفقهي شریفي په کتابونو کښې ددې خبري تصریح سوېده چي دنذر حیوان به هم دقربانۍ دحیوان په شان وي.

لما قال العلامة الحصکفي رحمه الله تعالی فی الدرالمختار: ولوقال لله عليّ ان اذبح جزوراوتصدق بلحمه فذبح مکانه سبع شیاه جازووجهه لایخفی وهوان السبع تقوم مقامه في الضحایا والهدایا.

(الدرالمختارعلي هامش ردالمحتار ج ۳ ص ۱۷۷ احکام النذر مکتبه رشیدیه / فتاواي دیوبند جلد ۱۲ ص ۸۷ احکام النذر مکتبه رشیدیه)

دنذر کړه سوي حیوان غوښي دفقیرانو فقط حق دی نه دنذر ایښوونکي او نه هم دغنیانو.

سوال ۱۴ : دیو کس زوي ناجوړی سو هغه نذر کښیښوو ی که مي دازوی خداي جل جلاله جوړ کړی دوه پسو نه به خیراتوم ایا ددغه نذر سوو پسو دغوښو خوراک غنیانو خلګو ته رواه دی که یا ؟

جواب: دنذرغوښي اوسامان ټوله دفقیرانو حق دی وغني ته ورکول نه دي پکار او نه يې غني ته دخوړولو اجازه ستهً اوپه خپله نذر کونکي ته يې هم خوراک درست نه دی

لما قال العلامة ابن عابدین رحمه الله تعالی فی ردالمحتار علی الدرالمختار : ناذر لمعینة ولوفقیرا ولوذبحهات تصدق بلحمها الخ .... ولایاکلٌ ناذر منها.الخ ......

وفی القنیة : نذر التصدق علی الاغنیاء لم یصح ما لم ینوا ابناء السبیل .

الدرالمختار جلد ۵ ص ۲۲۵ کتاب لاضحیة مکتبه رشیدیه / فتاوای دارالعلوم دیوبند ج ۱۲ ص ۸۶ مکتبه رشیدیه / ردالمحتار ج ۳ ۲ ص ۶۴ باب المصرف مکتبه رشیدیه)

د نفلي خیراتونو خوراک دغنیانو لپاره هم رواه دی .

سوال ۱۵ : یو کس خپل پرمریضي باندي بیله نذر یوه غوا حلاله کړه اوغوښي یي خیرات کړي ددغه خیرات غوښي اوخوراک دامیرانو اوغنیانو خلګو لپاره روادی که یا ؟

جواب: کله چي دغه شخص دغه غوا په نیت دصدقې اوخیرات حلاله کړي نوغوښي دي پرمسکینانو وویشل سي اوښه کارهم دادی چي مسکینانو ته ورکړه سي البته غنیانو ته یي هم ورکول روا دي کوم حرج نسته ځکه چي غني ته صدقه هبه ګرځي او هبه رواه ده .

لما قال العلامة ابن عابدين رحمه الله تعالى فى ردالمحتار على الدرالمختار : لكنه يجعل هبة وبالهبة للغني أو لمن لا يكون محتاجا إليه لا يكون آثما اھ. أي؛ لأن الصدقة على الغني هبة كما أن الهبة للفقير صدقة

(ردالمحتار علي الدرالمختار حج ۲ ص ۳۵۵ فروع في مصرف الزکوة مکتبه شامله / فتاوی درالعلوم دیوبند ج ۱۲ ص ۱۱۷ کتاب النذر مکتبه رشیدیه / ستاسي مسائل او دهغوی حل ج ۵ ص ۲۲۱، ۲۲۲)

نذر ترخپلي نیټي مخکي مخکي پوره کول صحیح کیږي که یا ؟

سوال ۱٦ : یو کس نذر کښیښوی چي زه به یو کال وروسته یو حج کوم خودی په دغه سږ کال حج ته ولاړی دهغه نذر سوي حج په نیت ایا دغه تروخت دمخه په نذر اداءکولو سره دده غاړي خلاصیږي که یا ؟

جواب: دغه تروخت دمخه نذر پوره کول درست اوصحیح دی لهذا نذر یي اداء سو آینده کال دده پر ذمه بل حج نه دی لازم ؟

لما قال العلامة ابن عابدين رحمه الله تعالى فى ردالمحتار على الدرالمختار : فلونذر التصدق يوم الجمعة بمكة بهذا الدرهم على فلان فخالف جاز ونذرالوعجل قبله فلوعين شهرا للاعتكاف اوللصوم فعجله قبله عنه صح.

(ردالمحتار علي الدرالمختار ج ۳ ص ۲۴۱ کتاب الایمان مکتبه شامله / فتاوای دارالعلوم دیوبند ج ۱۲ ص ۹۲ کتاب الایمان والنذر مکتبه رشیدیه)

کتاب السرقة

دغلا مال وخپل اصلي مالک ته واپس کول ضروري دي .

سوال ۱ : که چیري یو کس العیاذ بالله غلا وکړي نو تر غلا وروسته هغه دغلا مال وخپل اصلي مالک ته واپس کول ضروري دی که یا ؟

جواب : فقهاء کرامو دمال مسروقه یعني غلا کړی سوي مال په باره کي لیکلي دي چي که چیري پر غله کس باندي حد سرقه (دغلا سزا) نه وي جاري سوی نو پر هر حال باندي دغه کس ددغه مال ضامن دی چي مالک ته به یې واپس کوي که چیري هغه مسروقه مال خپله موجود وو هغه به واپس کوي که هغه نه وو بلکي غله ضایع کړی وو یا خپله ضایع سوی وو نو دهغه مال ضمان اداء کول واجب دي .

او که چیري پر غله باندي حد سرقه (دغلا سزا) جاري سو نو بیا که چیري هغه مال دغلا موجود وي مالک ته به واپس کیږي او که ضائع سوی وو یا غله کس قصدا ضائع کړی وو نو تر سزا ورکولو وروسته پر غله باندي ضمان نسته .

لما قال العلامة المؤلف علاء الدين، أبو بكر بن مسعود بن أحمد الكاساني الحنفي (المتوفى: ۵۸۷هـ) فی بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع (وَأَمَّا) حُكْمُ السُّقُوطِ بَعْدَ الثُّبُوتِ لِمَانِعٍ، وَهُوَ الشُّبْهَةُ وَغَيْرُهَا، فَدُخُولُ الْمَسْرُوقِ فِي ضَمَانِ السَّارِقِ حَتَّى لَوْ هَلَكَ فِي يَدِهِ بِنَفْسِهِ، أَوْ اسْتَهْلَكَهُ السَّارِقُ يَضْمَنُ؛ لِأَنَّ الْمَانِعَ مِنْ الضَّمَانِ هُوَ الْقَطْعُ، فَإِذَا سَقَطَ الْقَطْعُ زَالَ الْمَانِعُ فَيَضْمَنُ، وَاَللَّهُ تَعَالَى أَعْلَمُ..... وَالثَّانِي وُجُوبُ رَدِّ عَيْنِ الْمَسْرُوقِ عَلَى صَاحِبِهِ إذَا كَانَ قَائِمًا بِعَيْنِهِ، .

(بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع ج۷ ص ۸۹ باب حکم السرقة مکتبه شامله / ردالمحتار علي الدرالمختار ج ۳ ص ۲۱۰ / قاموس الفقه ج۴ ص ۱۵۱ باب السرقة)

د غلا دروپو د ګټي مالک څوک دی اصلي مالک دی که غل ؟

سوال ۲: يو کس د يو چاروپی غلا کړې او ګټه يې په کښې وکړه په هغه مال کښې د تجارت کولو په وجي سره اوس پو ښتنه داده چي دغه د غلا د مال د ګټي مالک څوک دی د مال خاوند او که هغه کس چی غلا يې کړې ووه؟

جواب: فقهاء کرامو ليکلي دي چي دغه د غلا روپۍ و خپل مالک ته واپس کول واجب دي پر هره طريقه چي وي بايد واپس کړل سي په دې شرط چي هغه مالک وغله ته معلوم وي او که نه ؤ ورته معلوم نو بيا دې ورثه وو ته ورکړل سي که هغه هم نه وه معلوم نو په هغه پسې خيراتول ضروري دي او د دغه مال د ګټي مالک هغه غل دی نه خاوند د مال او د دغه ګټه د دغه غلا سوی مال خيراتول مستحب کار دی .

لقوله تعالي فی القرآن الکريم : وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ وَتُدْلُوا بِهَا إِلَى الْحُكَّامِ لِتَأْكُلُوا فَرِيقًا مِنْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْإِثْمِ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ (۱۸۸) سورة البقرة .

وفی تفسير القرطبي : الْخِطَابُ بِهَذِهِ الْآيَةِ يَتَضَمَّنُ جَمِيعَ أُمَّةِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَالْمَعْنَى: لَا يَأْكُلُ بَعْضُكُمْ مَالَ بَعْضٍ بِغَيْرِ حَقٍّ. فَيَدْخُلُ فِي هَذَا: الْقِمَارُ وَالْخِدَاعُ وَالْغُصُوبُ وَجَحْدُ الْحُقُوقِ، وَمَا لَا تَطِيبُ بِهِ نَفْسُ مَالِكِهِ،

وفی الدرالمختار على هامش ردالمحتار : (عليه ديون ومظالم جهل أربابها وأيس) من عليه ذلك (من معرفتهم فعليه التصدق بقدرها من ماله وإن استغرقت جميع ماله) هذا مذهب أصحابنا لا تعلم بينهم خلافا

(تفسير القرطبي ج ۲ ص ۳۸۸ سورة البقرة مکتبه شامله / الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۳ ص ۳۵۳ کتاب اللقطة مکتبه رشيديه /فتاوی دارالعلوم ديوبند ديو ج ۱۲ ص ۱۵۷ باب السرقة)

کتاب الحدود والتعزیرات

دروشن کمپني څخه روپي پورول او بیا نه ورکول .

سوال ۱ : که چیري یو شخص دروشن کمپنی څخه روپی پور کړي او بیا یې ورنه کړي غاړې یې بندي دي که یا ؟

جواب : دغه عمل په حقیقت کښې چم درغلي او غلا ده او شرعاً او قانونا داسي فعل جرم بلل کیږي .

لماقال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى في ردالمحتارعلى الدرالمختار :

قَالَ الْقُهُسْتَانِيُّ: وَهِيَ نَوْعَانِ؛ لِأَنَّهُ إمَّا أَنْ يَكُونَ ضَرَرُهَا بِذِي الْمَالِ أَوْ بِهِ وَبِعَامَّةِ الْمُسْلِمِينَ، فَالْأَوَّلُ يُسَمَّى بِالسَّرِقَةِ الصُّغْرَى وَالثَّانِي بِالْكُبْرَى، بَيَّنَ حُكْمَهَا فِي الْآخِرِ؛ لِأَنَّهَا أَقَلُّ وُقُوعًا وَقَدْ اشْتَرَكَا فِي التَّعْرِيفِ وَأَكْثَرِ الشُّرُوطِ اهـ أَيْ؛ لِأَنَّ الْمُعْتَبَرَ فِي كُلٍّ مِنْهُمَا أَخْذُ الْمَالِ خُفْيَةً، لَكِنَّ الْخُفْيَةَ فِي الصُّغْرَى هِيَ الْخُفْيَةُ عَنْ غَيْنِ الْمَالِكِ أَوْ مَنْ يَقُومُ مَقَامَهُ كَالْمُودَعِ وَالْمُسْتَعِيرِ. وَفِي الْكُبْرَى عَنْ عَيْنِ الْإِمَامِ الْمُلْتَزِمِ حِفْظَ طُرُقِ الْمُسْلِمِينَ وَبِلَادِهِمْ كَمَا فِي الْفَتْحِ

(ردالمحتار علي الدرالمختار ج ۴ ج ۸۲ کتاب السرقة سعید چاپ / کفایت المفتي ج ۲ ص ۲۲۰ کتاب الحدود والجنایات)

دزور دزنا په صورت کښې دحد دجاري کولو حکم .

سوال ۲ : که چیري پر یو کس باندي زور وکړل سي او زنا کولو ته اړ کړل سي او بیا دی زنا وکړي العیاذ بالله وروسته بیا دیو اسلامي حکومت په لاس ورسي نو په دغه صورت کښې پر دغه کس باندي حد جاري کیږي که یا ؟

جواب : زنا کول په هر حالت کښې حرام حرام او ناروا عمل دی چي په شریعت کښې یې هیڅکله اجازه نسته که په زور سره وي که په رضا سره وي . خو بیا هم که چیري داکراه (زور) صورت تام وي یعني که چیري دی داکار ونه کړي نو په رشتیا سره هم ددغه شخص دمرګ خطره وي نو دمفتی به قول مطابق به پر دغه کس باندي حد نه

جاري کيږي که نر وي که ښځه . که څه هم ځيني علماکرام دغه فرمايي چي په هر صورت کښې حد باندي جاري کيږي . خو فتوی پر دغه قول باندي نه ده .

لما قال العلامة وهبة الزحيلى في الفقه الاسلامي وادلته : فإذا أكرهت المرأة على الزنا: فلا يقام عليها الحد عند جمهور الفقهاء، سواء أكان الإكراه تاماً أم ناقصاً، لقوله تعالى: {ولا تكرهوا فتياتكم على البغاء إن أردن تحصناً لتبتغوا عرض الحياة الدنيا ومن يكرههن فإن الله من بعد إكراههن غفور رحيم} [النور:٣٣/٢٤] فدلت الآية على انتفاء الإثم عن المرأة المكرهة على الزنا، وإذا انتفى الإثم عنها ارتفع الحد............ وإذا أكره الرجل على الزنا ....وقال الصاحبان: لا يجب الحد حالة الإكراه التام، سواء أكان الإكراه من السلطان أم من غيره، ورأيهما هو الأرجح عند الحنفية. وهو رأي أبي حنيفة أخيراً.

(الفقه الاسلامي وادلته ج۵ ص ۴۰۱ المبحث الثالث النوع الثالث / الفتاوی الهندية ج۵ ص ۸۴ کتاب الاکراه الباب الثاني / الدرالمختار علي صدر ردالمحتار ج۶ ص ۱۳۷ کتاب الاکراه / فتاوی حقانيه ج۶ ص ۶۵ کتاب القسمة والاکراه)

که نابالغ هلک غلا وکړه حد پر جاري کيږي که يا ؟ او غلا سوی شي بيرته ورکول ضروري دی ؟

سوال ۳ : که چيري يو کس په کوچنيوالي کښې غلا وکړي حد پر جاري کيږي که يا ؟ او بيا دغه غلا سوی شی بيرته ورکول غواړي که يا ؟

جواب : که چيري يو ماشوم په ماشوم توب کښې يو شی غلا کړي نو حد نه باندي جاري کيږي داځکه چي د حد د جاري کولو دپاره بلوغ ته رسېدل شرط دي . او هرکله چي بلوغ ته ورسېدی بيا يې غلا وکړه نو حد باندي جاري کيږي . او پاته سوه دا چي دهغه شي واپس کول ضروري دي که نه دي ؟ نو جواب دادی چي دهر مسلمان مال ناموس عزت شريعت خوندي کړی دی لهذا هغه غلا سوی مال واپس کول واصلي مالک ته يا که هغه مړ وي نو دهغه وارثانو ته ورکول لازم او ضروري دی .

قال ابويوسف رحمه الله تعالى ولايقام الحد على غلام لم يبلغ الحلم ......

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَحَاسَدُوا، وَلَا تَنَاجَشُوا، وَلَا تَبَاغَضُوا، وَلَا تَدَابَرُوا، وَلَا يَبِعْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ، وَكُونُوا عِبَادَ اللهِ إِخْوَانًا الْمُسْلِمُ أَخُو

الْمُسْلِمِ، لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ، وَلَا يَحْقِرُهُ التَّقْوَى هَاهُنَا» وَيُشِيرُ إِلَى صَدْرِهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ «بِحَسْبِ امْرِئٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ، كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ، دَمُهُ، وَمَالُهُ، وَعِرْضُهُ»

(فتاوی هادیه ج ۱ ص ۱۳۵ کتاب الحدود والتعذیرات / احسن المسائل ص ۱۹۱ / احسن الفتاوی ج ۵ ص ۵۲۲ کتاب الحدود والتعذیرات اردو /خزانة الفقه ص ۲۸۳ کتاب السرقة صحیح مسلم ج ۴ ص ۱۹۸۶ باب تحریم ظلم المسلم وخذله / سنن ابي داود ج ۴ ص ۲۷۰ باب الغیبة)

که څوک قتل وکړي او بیا قرآن واخلي چي ما نه دی کړی .

سوال ۴ : که چیري یو څوک قتل وکړي او بیا قسم واخلي چي ما نه دی کړی او بل طرف ته پر دغه قاتل باندي د مقتول وارثان د دغه وژل سوي کس د وژلو کوم شاهد هم نه لري پو ښتنه دا ده چي دغه قاتل په دغه قسم اخیستلو سره د مقتول د ورثه وو د دعوې څخه خلاصیدای سي که یا ؟

جواب : فقهاء کرامو لیکلي دي چي قسم شرعا مدعی علیه ته کیږي ،او پر مدعي باندي د خپلي دعوې د اثبات د پاره د شاهدانو وړاندي کول لازمي دي ،په ذکر سوي مسئله کښې به هم د هغه کسانو څخه چي پر دغه بل کس باندي د خپل مقتول د وژلو دعوه کړېده د شاهدانو غوښتنه کیږي که چیري هغه شاهدان پېش نه کړه نو به مدعی علیه ته قسم ورکول کیږي خو په دې شرط چي مدعي د قسم د ورکولو غوښتونکی وي که یې قسم پورته کړی نو ښکاره خبره ده چي مدعي علیه د مدعي د دعوې څخه بري دی .

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، «أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَضَى أَنَّ اليَمِينَ عَلَى المُدَّعَى عَلَيْهِ» : هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ وَالعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ العِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَغَيْرِهِمْ: أَنَّ البَيِّنَةَ عَلَى المُدَّعِي، وَاليَمِينَ عَلَى المُدَّعَى عَلَيْهِ .

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «لَوْ يُعْطَى النَّاسُ بِدَعْوَاهُمْ، ادَّعَى نَاسٌ دِمَاءَ رِجَالٍ وَأَمْوَالَهُمْ، وَلَكِنِ الْيَمِينُ عَلَى الْمُدَّعَى عَلَيْهِ»

(جامع الترمذی ص ۱۶۰ ابواب الاحکام باب ماجاء أَنّ الْبَيّنَةَ عَلَي الْمُدّعِي، وَالْيَمِينَ عَلَي الْمُدّعَي عَلَيْه/ سنن ابن ماجة ص ۱۶۸ ابواب الاحکام باب ماجاء أَنّ الْبَيّنَةَ عَلَي الْمُدّعِي، وَالْيَمِينَ عَلَي الْمُدّعَي عَلَيْهِ / صحيح مسلم شريف ج ۲ ص ۷۴ کتاب الحدود باب اليمين علي المدعي / فتاوی حقانيه ج ۴ ص ۴۹۳ کتاب الدعوی والقضاء)

پر مجرم باندي مالي جرمانه مقررول نه ده رواه

سوال ۵ : يو کس داسي پوښتنه کوي چي ايا دوخت حاکم ته دا رواه ده چي پر مجرم باندي مالي جرمانه مقرره کړي که نه ده رواه ؟

ددې مسئلې جواب دمذهب حنفي دمستندو کتابونو په حواله سره راکړئ

الجواب بعون الله الوهاب : فقهاء کرامو ليکلي دي چي پر مجرم باندي مالي جرمانه مقررول شرعا ناروا او ناجائز عمل دی دکوم چي په شريعت مطهره کي هيڅ جواز نسته . دلاندي کتابونو حوالې تاسي مطالعه کولای سئ .

لما قال العلامة المؤلف ابن عابدين، محمد أمين بن عمر بن عبد العزيز عابدين الدمشقي الحنفي (المتوفى: ۱۲۵۲هـ) فی رد المحتار على الدر المختار : مطلب في التعزير بأخذ المال (قوله لا بأخذ مال في المذهب) قال في الفتح: وعن أبي يوسف يجوز التعزير للسلطان بأخذ المال. وعندهما وباقي الأئمة لا يجوز. اهـ. ومثله في المعراج، وظاهره أن ذلك رواية ضعيفة عن أبي يوسف. قال في الشرنبلالية: ولا يفتى بهذا لما فيه من تسليط الظلمة على أخذ مال الناس فيأكلونه اهـ ومثله في شرح الوهبانية عن ابن وهبان (قوله وفيه إلخ) أي في البحر، حيث قال: وأفاد في البزازية أن معنى التعزير بأخذ المال على القول به إمساك شيء من ماله عنه مدة لينزجر ثم يعيده الحاكم إليه، لا أن يأخذه الحاكم لنفسه أو لبيت المال كما يتوهمه الظلمة إذ لا يجوز لأحد من المسلمين أخذ مال أحد بغير سبب شرعي وفي المجتبى لم يذكر كيفية الأخذ وأرى أن يأخذها فيمسكها، فإن أيس من توبته يصرفها إلى ما يرى. وفي شرح الآثار: التعزير بالمال كان في ابتداء الإسلام ثم نسخ. اهـ. والحاصل أن المذهب عدم التعزير بأخذ المال،

(رد المحتار علي الدر المختارج ۴ ص ۶۱ کتاب الحدود باب التعزير ، مطلب في التعزير باخذالمال مکتبه شامله بيروت چاپ / حاشية الطحطاوي علي الدرالمختار ، کتاب الحدود باب

التعزیر ج ۲ ص ۴۱۱ دارالمعرفة بیروت چاپ / النهر الفائق کتاب الحدود باب حدالقذف فصل في التعزیر ج ۳ ص ۱۶۵ مکتبه رشیدیه / فتاوی محمودیه ج ۱۴ ص ۱۴۰ باب التعزیر / دتمیز مسائل دامارت اسلامیه چاپ ص ۵۰ / ۳۸۱)

آیا د زنا کولو د ګناه کفاره سته که یا؟

سوال٦: که یوکس دیوې ښځې سره العیاذبا لله زنا وکړي او د انګریز دقانون دوجې پرده حد نه سي جاري نو پرځای د حد به دی کومه کفاره ورکوي ؟

جواب: په شریعت مقدسه کښې دهغه کس د زنا سزا چې واده والانه وي په اقرار د زنا کوونکي دغه زنا ثابته سي یاپه څلورو عادلو شاهدانوسره ثابته سي سل دُرې وهل دي

او که واده والاؤو نو بیا سنګسارول دي په کاڼو سره ددې څخه ماسوا بله کفاره دغه ګناه نه لری بیله توبې او استغفاره څڅه او په آینده کښی ځان ساتل ددې قبیح او شنیع عمله څخه.

لما فی الفتاوی الهندیة : إذا وجب الحد وکان الزاني محصنا رجمه بالحجارة حتی یموت ویخرجه إلی أرض فضاء کذا في الهدایة............ وإن کان غیر محصن فحده مائة جلدة إن کان حرا

وقال النبی صلی الله علیه وسلم ان العبد اذا اعترف ثم تاب تاب الله علیه متفق علیه:

(الفتاوی الهندیة ج ۲ص ۱۴۵ الباب الثالث في کیفیة الحد وإقامته مکتبه رشیدیه / مشکواة شریف ج ۱ ص ۲۰۳ /فتاوی دارالعلوم دیو بند ج ۱۲ ص ۱۵۲ باب حد الزنا وغیره رشیدیه/ فتاوی محمودیه ج ۱۴ ص ۹۹ /التاتارخانیة ج۶ ص ۳۲۸)

داسي ملک چي دارالحرب وی په هغه کښې د زنا دسزا حکم

سوال۷: داسی ملک او دولت چي دارالحرب وګرځي په هغه ملک کښې به د زنا او غلا حدود وغیره جاري کیږی که یا؟ او دحدودو پر ځای بل بدل په اسلام کي سته که یا ؟

جواب: د فقهي شریفی د کتابونو دعباراتونو څخه معلومیږی چي حدود شرعیة په دار الاسلام کښی جاري کیږی په دارالحرب ملک کښې نه سي جاري کیدلای تر څه وخته چی اسلامی پاچاه نه وي اسلامی نظام نه وي نو د شرعي قانون د جاري کېدو

هیڅ صورت نسته او په اسلامي شریعت کښې د رجم په بدل کښې دیوی بلې سزا تجویز هم نه دئ راغلی البته په تعزیر او سزا ورکولو کښې هیڅ تحدید او تعیین نسته د حاکمِ وخت د رایې سره اړه لري فقط.

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار : وفى دار الاسلام لانه لاحد بالزنافى دارالحرب . وقال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى فى ردالمحتار على الدرالمختار :لاحد بالزنافى دار الحرب:

(الدرالمختار علي ردالمحتار ج ۳ ص ۱۵۵ کتاب الحدود / فتاوی درالعلوم دیوبندج ۱۲ ص ۱۳۹ باب حد الزنا وغیره الفتاوی الهندیة ج ۲ ص ۱۴۳ رشیدیه / کفایت المفتي ج ۹ ص ۱۶۱ کتاب الحدود / التاتارخانية ج ۶ ص ۳۳۹)

د منکوحې ښځې سره زنا حق الله اوحق العباد دواړه دی

سوال۸: دیو مسلمان د ښځې سره العیاذ بالله زنا کول حقوق العباد دي که یا؟ او د دغې ښځې خاوند د زنا څه مواخذه کولای سي که یا؟

جواب: د بل مسلمان د ښځې سره العیاذ باالله زنا کول د الله جل جلاله او بنده دواړو پر حقوقو تیری او تجاوز کول دي په حدیث شریف کښې د کبیره ګناهونو په بیان کښې راځی (ان تُزنی حلیلة جارک) ژباړه :(یوه لویه ګناه داده) چي تاسو زناء وکړی د خپل همسایه د ښځې سره ځکه چی دا هم زنا ده هم د همسایه د حقوقو ضایع کول دي او هم د هغه سره خیانت کول دي که دغه جرم او عمل په شاهدانو یا په اقرار سره ثابت سي حد باندی جاري کیدلای سي پر زاني او مزنیې دواړو باندي.

عن عبد الله بن مسعود – رضي الله عنه – قال: «قال رجل: يا رسول الله، أي الذنب أكبر عند الله؟ قال: " أن تدعو لله ندا وهو خلقك " قال: ثم أي؟ قال: " أن تقتل ولدك خشية أن يطعم معك ". قال: ثم أي؟ قال: " أن تزاني حليلة جارك ". فأنزل الله تصديقها: {والذين لا يدعون مع الله إلها آخر ولا يقتلون النفس التي حرم الله إلا بالحق ولا يزنون} (الفرقان: ۶۸) » متفق عليه.

وقال العلامة الملا علي القاري رحمه الله تعالي فى المرقاة : فهو زنا وإبطال حق الجوار، والخيانة معه أقبح،

(مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح ج ۱ ص ۱۲۱ باب الكبائر وعلامات النفاق مكتبه شامله / الموسوعة الفقهية ج ۲۴ ص ۲۰ / صحيح البخاري ج۶ ص ۱۸ مكتبه شامله / صحيح مسلم ج ۱ ص ۹۰ مكتبه شامله / مشكواة شريف جلد ۱ ص ۱۷ /// فتاوى درالعلوم ديو بند ج ۱۲ ص ۱۳۷ باب حد الزنا وغيره رشيديه)

د شرعي قاضي څخه ماسوابل سړی حد نه سي جاري کولای

سوال ۹: په يوه علاقه او منطقه کښې چي شرعي قاضي نه وي او اسلامي حکومت نه وي که چيري يو عالم خپل پرسر ديو زناکاره کس په باره کي د سلو درود وهلو حکم ورکړي دا حکم به څنګه وي شرعًا ؟

جواب: په داسي صورت کښې د شرعې قاضې څخه ماسوا بل سړي او عالم خود سريزه شرعي حد نه سي قايمولای البتة که دوخت امير د مسلمانانو دغه عالم پردغه منصب د قضاء درولی ؤو نو بيا دغه عالم خپله شرعي قاضي دی حد قايمولای او جاري کولای سي :

لما قال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى فى ردالمحتار على الدرالمختار : بخلاف الحدود لم يثبت توليتها إلا للولاة، وبخلاف التعزير الذي يجب حقا للعبد بالقذف ونحوه فإنه لتوقفه على الدعوى لا يقيمه إلا الحاكم إلا أن يحكما فيه. اهـ. فتح وفى الفتح مايجب حقاللعبد لايقيمه الا الامام لتوقفه على الدعوى.

(الدر المختار علي هامش ردالمحتار جلد ۳ ص ۱۹۸ فرع من عليه التعزير لو قال لرجل أقم علي التعزير ففعله ثم رفع للحاكم مكتبه رشيديه فتاوى حقانيه ج۴ ص ۲۷۸ / بدائع الصنائع ج۵ ص ۵۲۴ /فتاوى دارالعلوم ديو بند ج ۱۲ ص ١٦٨ باب التعزير رشيديه)

داسي کسان چي په عامه او ښکاره سره شراب چيښني دهغوی سزا .

سوال ۱۰: داسي کسان چي په عامه او ښکاره سره شراب چيښني څه سزا ددوی لپاره سته که يا ؟

جواب: که ددؤو عادلو شاهدانو په شاهدی سره ديو چا شراب چيښل ثابت سي نو په شريعت کښې دده سزا اتيا دُورې وهل دي مګر دغه سزا داسلامي حکومت په وجود کښې حاکم داسلام يعنی قاضي جاري کولای سي نه بل څوک لهذا و دغه خلګوته دي دکورنۍ له طرفه خبرتيا ورکول سی يعنی اول دی په دوی توبه ويستل

سي او که دوی وتوبې ته نه وي تیار نو د دوی سره دي خانداني تعلقات ختم کړل سي.

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار على هامش ردالمحتار : ولا يثبت الشرب بها اى بالرائحة بل بشهادة الرجلين الخ ... او يثبت باقراره مرة صاحبا الخ ..... وحد الخمر والسكر فى الحر ثمانون سو طا لاجماع الصحابة يفرق على بدن كمافى حدالزناء .

(الدرالمختار علي هامش ردالمحتار ج ۳ ص ۱۸۰ كتاب الحدود باب حد الشرب رشيديه / فتاوى دارلعلوم ديو بند ج ۱۲ ص ٦٠ ا باب السرقة وغيره رشيديه / الهداية ج ۳ ص ۵۰۸ / فتاوى محموديه ج ۱۴ ص ۱۵۰ / البحر الرائق ج ۵ ص ۴۷ / الفتاوى الهندية ج ۲ ص ۱۶۰)

کتاب القصاص والدیات

که یوه کوچني دبل سترګه وایستل دیت پرچادی ؟

سوال ۱ : څه فرمايي علماء كرام په دغه ذكر سوي مسئله كښې چي دوو كوچنيانو ساتيرى كوى آخر خبره جنګ ته ورسېده يوه كوچني هغه بل كوچنى په سترګه كښې په چاقو باندي ووهى او سترګه يې ورويسته حال دا چي اقرار او شاهدان دواړه موجود دي اوس ددغه سترګي ديت او تاوان پر چا باندي لازم دی ؟

جواب : که چیري صورت حال داسي وي لکه په سوال کښې چي ليکل سوی دی نو په داسي صورت کښې ددغه سترګي ديت ددغه ماشوم په مال کښې لازم دی پر پلار او پر عاقلې باندي شی نسته . او که چیري ماشوم پیسې نه درلودې نو تر هغه وخته انتظار ورته کيږي تر څه وخته چي دی پیسه داره کيږي .

وفى فتاوى قاضيخان : صبيان اجْتَمعُوا فِي مَوضِع يَلْعَبُونَ ويرمون فَأصَاب سهم أحدهم عين امْرَأَة وَذَهَبت وَظهر الصَّبِي ابْن تسع سِنِين أَو نَحوه قَالَ الْفَقِيه أَبُو بكر أرش عين الْمَرْأَة يكون فِي مَال الصَّبِي وَلَا شَيْء على الْأَب وَإِن لم يكن لَهُ مَال فنظرة الى ميسرَة قَالَ الْفَقِيه أَبُو اللَّيْث إِنَّمَا وَجَبت الدِّيَة فِي مَال الصَّبِي لِأَنَّهُ لَا يرى للعجم عَاقِلَة ثمَّ إِنَّمَا تجب

الدِّيَة إِذا ثَبت رميه بِشَهَادَة الشُّهُود لَا بِإِقْرَار الصَّبِي وَلَا بِوُجُود سَهْمه فِيهَا لِأَن إِقْرَاره على نَفسه بَاطِل غنية ......

وفی الفتاوی الهندية : وَلَا قِصَاصَ فِيمَا بَيْنَ الصِّبْيَانِ وَعَمْدُ الصَّبِيِّ وَخَطَؤُهُ سَوَاءٌ عِنْدَنَا حَتَّى تَجِبَ الدِّيَةُ فِي الْحَالَيْنِ فَيَكُونُ ذَلِكَ فِي مَالِهِ ......

وفی الموسوعة الفقهية : وَكَذَلِكَ لاَ يُشْتَرَطُ الْعَقْل وَالْبُلُوغُ، فَتَجِبُ الدِّيَةُ بِقَتْل الصَّبِيِّ وَالْمَجْنُونِ اتِّفَاقًا، كَمَا تَجِبُ فِي مَال الصَّبِيِّ وَالْمَجْنُونِ (مَعَ خِلاَفٍ وَتَفْصِيلٍ) وَذَلِكَ لأَِنَّ الدِّيَةَ ضَمَانٌ مَالِيٌّ فَتَجِبُ فِي حَقِّهِمَا ، وَسَيَأْتِي تَفْصِيلُهُ فِيمَنْ تَجِبُ عَلَيْهِ الدِّيَةُ.

(/ الفتاوی الهندية ج ۶ ص الْبَابُ الثَّانِي فِيمَنْ يُقْتَلُ قِصَاصًا وَمَنْ لَا يُقْتَلُ ۳ مکتبه رشيديه / لسان الحکام ج ۱ ص ۳۹۲ من الغنية بيروت چاپ مکتبه شامله / فتاوی قاضيخان ج ۴ ص ۳۹۳ مکتبه يوسفيه / بدائع الصنائع ج ۷ ص ۲۵۳ بيروت چاپ / الموسوعة الفقهية ج ۲۱ص مکتبه حقانيه / ۴۷ / فتاوی فريديه ج ۲ ص ۶۷۱)

دخوب په حالت کښي دموردتي لاندي دمړکېدونکي بچي ددیت اوکفارې حکم.

سوال ۲ :يوماشوم دخپلي مور په څنګ کښي پروت وو او بيده وو چي دمور تربغل لاندي سو او مړسو نو اوس يې دمور لپاره دديت اوکفارې څه حکم دی؟

جواب :داسي مړګ دجاري مجرىٰ خطا له جملې څخه دی چي په دې کښي پر عاقله باندي ديت او پر قاتل باندي کفاره لازميږي دديت وصولول به په اسلامي محکمه کښي اسلامي قاضي کوي چونکي په نن وخت کښي دقاتل دعاقلې څخه دديت وصولول مشکل دی نوپه دې وجه به يې مور دخپل غاړي دخلاصولو لپاره شپېته (۶۰)روژې دکفارې پرله پسې نيسي او همدارنګه چيري دغه مړ ماشوم دمړګ په وخت کښي دمال مالک وي نو مور به يې دهمدې قتل په وجه دخپل بچي دجايداد څخه به محرومه وي

لماقال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى في الدرالمختار : وَ الرَّابِعُ مَا جَرَى مَجْرَاهُ مَجْرَى الْخَطَأِ كَنَائِمِ انْقَلَبَ عَلَى رَجُلٍ فَقَتَلَهُ... وَمُوجَبُهُ الْكَفَّارَةُ وَالدِّيَةُ عَلَى الْعَاقِلَةِ

لماقال العلامة الكاساني رحمه الله تعالى في بدائع الصنائع : النَّائِم يَنْقَلِبُ عَلَى إِنْسَانٍ فَيَقْتُلَهُ فَهَذَا الْقَتْلُ فِي مَعْنَى الْقَتْلِ الْخَطَأِ مِنْ كُلِّ وَجْهٍ لِوُجُودِهِ لَا عَنْ قَصْدٍ؛ لِأَنَّهُ مَاتَ بِثِقَلِهِ فَتَرَتَّبَ عَلَيْهِ أَحْكَامُهُ مِنْ وُجُوبِ الْكَفَّارَةِ وَالدِّيَةِ وَحِرْمَانِ الْمِيرَاثِ

وقال العلامة الدكتور وهبة الزحيلي رحمه الله تعالي في الفقه الاسلامي وادلته : وبما أن نظام العشيرة قد زال، وبيت المال قد تغير نظامه، واختلف النظام الاجتماعي عما كان عليه في زمن العرب، وفقدت عصبية القبيلة بعضهم لبعض، وصار كل امرئ معتمداً على نفسه دون قبيلته كما في النظام الحاضر، فإن دية القتل الخطأ أو شبه العمد، أصبحت في زماننا هذا واجبة في مال الجاني وحده،

(الدرالمختار علي هامش ردالمحتار ج ۵ ص ۳۴۲ کتاب الجنايات سعيد چاپ/بدائع الصنائع ج ۷ ص ۲۷۱ کتاب الجنايات سعيد چاپ/ الهداية ج ۴ ص ۵۶۱ کتاب الجنايات مکتبه رحمانيه/فقه الاسلامي وادلته ج ۷ ص ۵۷۳۲ مکتبه رشيديه/فتاوی عبادالرحمن ج ۵ ص ۱۰ کتاب القصاص /فتاوی حقانيه ج ۴ ص ۳۱۸ کتاب القصاص والدية / احسن الفتاوی ج ۸ ص ۵۴۴)

یو کس بل کس په خطا سره په موټر ووهی.

سوال ۳: د یو کس څخه په خطاء کي بل کس په موټر ووهل سو او مړ سو بیا هغه کس د مقتول د ورثوو سره په یو څه اندازه رقم باندي صلح وکړه، اوس موږ او رېدلي دي چي په دغه موټر کي سپاره پر ټولو خلکو باندي کفاره لازمه ده یعني دوې میاشتي روژې نیول آیا دغه خبره شرعًا حقیقت لري که یا ؟

جواب: دغه قتل ته په شریعت کي قتل خطاء وائې د خطاء قتل حکم دا دی چي پر موټروان باندي کفاره یعني مریی ازادول یا دوې میاشتي مسلسل روژې نیول لازم دي، او پر کورنۍ او قوم د دغه موټروان دیت اداء کول لازم دی چي لس زره دراهم یا زر دیناره یا سل اوښان دي، او که قاتل او د مقتول ورثه د دیت څخه ماسوا پر څه اندازه روپو سره راضي سي هم صحیح ده لیکن دا خبره شرعًا صحت نه لري چي ټوله سپاره کسان به کفاره اداء کوي.

لماقال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى في الدرالمختار : (وَ) الثَّالِثُ (خَطَأٌ وَهُوَ) نَوْعَانِ: لِأَنَّهُ إمَّا خَطَأٌ فِي ظَنِّ الْفَاعِلِ كَ (أَنْ يَرْمِيَ شَخْصًا ظَنَّهُ صَيْدًا أَوْ حَرْبِيًّا) أَوْ مُرْتَدًّا

(فَإِذَا هُوَ مُسْلِمٌ أَوْ) خَطَأٌ فِي نَفْسِ الْفِعْلِ كَأَنْ يَرْمِيَ (غَرَضًا) أَوْ صَيْدًا (فَأَصَابَ آدَمِيًّا) أَوْ رَمَى غَرَضًا فَأَصَابَهُ ثُمَّ رَجَعَ عَنْهُ أَوْ تَجَاوَزَ عَنْهُ إلَى مَا وَرَاءَهُ فَأَصَابَ رَجُلًا أَوْ قَصَدَ رَجُلًا فَأَصَابَ غَيْرَهُ أَوْ أَرَادَ يَدَ رَجُلٍ فَأَصَابَ عُنُقَ غَيْرِهِ، وَلَوْ عُنُقَهُ فَعَمْدٌ قَطْعًا أَوْ أَرَادَ رَجُلًا فَأَصَابَ حَائِطًا ثُمَّ رَجَعَ السَّهْمُ فَأَصَابَ الرَّجُلَ فَهُوَ خَطَأٌ؛ لِأَنَّهُ أَخْطَأَ فِي إصَابَةِ الْحَائِطِ وَرُجُوعُهُ سَبَبٌ آخَرُ وَالْحَكَمُ يُضَافُ لِآخِرِ أَسْبَابِهِ ابْنُ كَمَالٍ عَنْ الْمُحِيطِ. قَالَ: وَكَذَا لَوْ سَقَطَ مِنْ يَدِهِ خَشَبَةٌ أَوْ لَبِنَةٌ فَقَتَلَ رَجُلًا يَتَحَقَّقُ الْخَطَأُ فِي الْفِعْلِ وَلَا قَصْدَ فِيهِ فَكَلَامُ صَدْرِ الشَّرِيعَةِ فِيهِ مَا فِيهِ. وَفِي الْوَهْبَانِيَّةِ:الخ

(الدرالمختار علي هامش ردالمحتار ج ۵ ص ۳۷۷ مكتبه رشيديه / الفتاوى الهندية ج ۶ ص ۲۰ مكتبه رشيديه / احسن الفتاوى ج ۸ ص ۵۴۴ اردو / اپ كي مسائل ج ۸ ۶۳۶ اردو)

يوچا قتل وكړى دمړي وارثانو وبخښي ايا په آخرت كښې سزا ورته سته كه يا ؟

سوال ۴ : كه چيري يو كس قتل وكړي او بيا دمړي وارثان دغه قاتل معاف كړي نو ايا په دغه معاف كېدو سره ددغه قاتل گناه معافيږي كه يا ؟ دامام ابو حنيفه رحمه الله تعالى مذهب په دغه باره كښې څه دى ؟

جواب : فقهاء كرامو ليكلي دي چي ديو كس په قتل كولو سره دقاتل پر ذمه باندي دوه ډوله حقونه لازميږي . يو دبنده حق يعني دمقتول دوارثانو حق چي دقصاص په اخيستلو سره هغه حق پوره كيږي . او بل حق دالله جل جلاله دى . دحنفي مذهب د فقهاء كرامو په دغه باره كښې دارايه ده چي دقصاص په اخيستلو سره او يا دمقتول دوارثانو په معاف كولو سره كه څه هم دبنده حق اداء كيږي ليكن دغه قصاص اخيستل يا عفوه دالله جل جلاله دحق داداء كولو كفاره نه سي گرځيداى بلكي دهغې دپاره مستقل توبه او استغفار ضروري دى . داځكه چي داحنافو په نزد حدود زواجر (منع كوونكي) دي خو جوابر (پټوونكي يا كفارات) نه دي . البته دجمهورو علماوو په نزد حدود چونكي جوابر (پټوونكي يا كفارات) دي نو ځكه دهغو په نزد په قصاص او عفوي سره دقاتل دذمې څخه گناه دمنځه څخه ځي . والله اعلم

لما قال العلامة وهبة الزحيلي رحمه الله تعالى فى الفقه الاسلامي وادلته : هل القصاص يكفر إثم القتل؟ اختلف العلماء في أمره كما اختلفوا في الحدود، هل هي زواجر أو جوابر قال الجمهور: القصاص من القاتل أو العفو عنه يكفر إثم القتل؛ لأن «الحدود كفارات لأهلها» وهذا عام لم يخصص قتلاً من غيره. قال النووي: ظواهر الشرع تقتضي سقوط المطالبة بالعقوبة في الآخرة.

وقال الحنفية: القصاص أو العفو لا يكفر إثم القتل؛ لأن المقتول المظلوم لا منفعة له في القصاص، وإنما القصاص منفعة للأحياء ليتناهى الناس عن القتل: {ولكم في القصاص حياة} (البقرة: ١٧٩) .

(الفقه الاسلامي وادلته ج ۷ ص ۵۵۷ هل القصاص يكفر القتل مكتبه شامله بيروت چاپ / حاشية الدسوقي علي الشرح الكبير للدردير : ص ۲۳۹ /ج۴ مكتبه شامله بيروت چاپ / رد المحتار : ص ۳۸۹ /ج۵ مكتبه شامله بيروت چاپ / فتاوی حقانيه ج۴ ص ۳۳۰ كتاب القصاص والدية / نيل الأوطارج۷ ص ۵۰ / ۵۳ مكتبه شامله بيروت چاپ / بدرالفتاوی ص ۱۶۶)

دسپاريانو څخه ډک موټر که چيري پر يوسړي تير سي .

سوال ۵ : که چيري يو موټر دسپاريانو څخه ډک وي او بيا موټروان په خطاء سره يو سړی په ووهي يعني ترلاندي يې کړي نو کفاره يوازي پر موټروان باندي سته او که پر موټروان او سپاريانو دواړو باندي سته ؟

جواب : په داسي صورت کښې پرموټروان او سپاريانو دواړو باندي کفاره سته .

قال صاحب الهداية : إلا أن على الراكب الكفارة" فيما أوطأته الدابة بيدها أو برجلها "ولا كفارة عليها" ولا على الراكب فيما وراء الإبطاء، لأن الراكب مباشر فيه لأن التلف بثقله وثقل الدابة تبع له، لأن سير الدابة مضاف إليه وهي آلة له وهما مسببان لأنه لا يتصل منهما إلى المحل شيء، وكذا الراكب في غير الإيطاء، والكفارة حكم المباشرة لا حكم التسبب، وكذا يتعلق بالإيطاء في حق الراكب حرمان الميراث والوصية دون السائق والقائد لأنه يختص بالمباشرة.

وقال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى في الدرالمختار : (قَوْلُهُ وَالرَّاكِبُ عَلَيْهِ الْكَفَّارَةُ فِي الْوَطْءِ) أَيْ وَلَوْ وَطِئَتْ إنْسَانًا وَهُوَ رَاكِبُهَا وَكَذَا الرَّدِيفُ فَإِنَّهُمَا مُبَاشِرَانِ لِلْقَتْلِ حَقِيقَةً بِثِقَلِهِمَا، فَيَلْزَمُهَا الْكَفَّارَةُ، وَيُحْرَمَانِ مِنْ الْمِيرَاثِ كَالنَّائِمِ إذَا انْقَلَبَ عَلَى إنْسَانٍ أَتْقَانِيٌّ

(الدرالمختار وردالمحتار ج ۵ ص / الهداية ج ۴ ص بيروت چاپ / الفتاوى الخيرية علي هامش تنقيح حامدية ج ۲ ص ۳۱۸ / الموسوعة الفقهية ج ۲۴ ص ۱۱۴ / بدرالفتاوى ص ۱۵۳ / الملتقط ص ۳۶۱)

يو كس دبل كس غاښونه په خطا كښې ورويستل نو څه به كوي ؟

سوال ۶ : يو كس دبل كس غاښونه په ساتيري او حملو كښې په خطا ورويستل نو د شريعت د طرفه څخه د دې غاښو بدل څه شي دی ؟

جواب : كه چيري يو كس دبل كس غاښونه په قصدا او عمدا ورويستل نو د دغه ايستونكي پر ذمه باندي قصاص لازم دی چي د ده غاښونه به هم ورايستل كيږي . او كه يې چيري په خطا سره ورويستل نو په دې صورت كښې بيا د هر غاښ په بدل كښې پنځه اوښان ديت د هغه ورايستونكي پر ذمه باندي لازم دی چي هغه كس ته به يې وركوي د كوم چي د غاښونه ورايستلي يا مات كړي دي .

لماقال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى في ردالمحتارعلى الدرالمختار : (وَفِي كُلِّ سِنٍّ) يَعْنِي مِنْ الرَّجُلِ إذْ دِيَةُ سِنِّ الْمَرْأَةِ نِصْفُ دِيَةِ الرَّجُلِ جَوْهَرَةٌ (خَمْسٌ مِنْ الْإِبِلِ) أَوْ خَمْسُونَ دِينَارًا (أَوْ خَمْسُمِائَةِ دِرْهَمٍ) لِقَوْلِهِ – عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ – «فِي كُلِّ سِنٍّ خَمْسٌ مِنْ الْإِبِلِ» يَعْنِي نِصْفَ عُشْرِ دِيَتِهِ لَوْ حُرًّا وَنِصْفَ عُشْرِ قِيمَتِهِ لَوْ عَبْدًا.

وفى الهداية شرح بداية المبتدى : وفي كل سن خمس من الإبل" لقوله عليه الصلاة والسلام في حديث أبي موسى الأشعري رضي الله عنه: "وفي كل سن خمس من الإبل" والأسنان والأضراس كلها سواء لإطلاق ما روينا، ولما روي في بعض الروايات: والأسنان كلها سواء، ولأن كلها في أصل المنفعة سواء فلا يعتبر التفاضل كالأيدي والأصابع، وهذا إذا كان خطأ، فإن كان عمدا ففيه القصاص وقد مر في الجنايات.

وفی الجوهرة النیرة شرح القدوري : (وَفِي كُلِّ سِنٍّ خَمْسٌ مِنْ الْإِبِلِ) يَعْنِي إذَا كَانَ خَطَأً أَمَّا فِي الْعَمْدِ يَجِبُ الْقِصَاصُ ....

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۶ ص ۵۷۸ کتاب الدیات / الهدایة شرح بدایة المبتدی ج ۴ ص ۵۸۶ کتاب الدیات مکتبه حنفیه / الجوهرة النیرة شرح القدوري ج ۲ ص ۱۳۰ کتاب الدیات بیروت چاپ)

دوارثانو دیت اخیستل د مړي ومړګ ته تاوان رسوي که یا ؟

سوال ۷ : که چیري یو کس دیو چا دلاسه څخه په خطا مړ سي او بیا وارثان د دغه مړي کس راولاړسي د دغه وژل سوي کس د قاتل څخه دیت واخلي نو ایا دهغه پر دغه مرګ خو به منفي تاثیر نه کوي یعني دهغه ومرګ ته خو به تاوان نه رسوي چي یا یې ثوابونه کم سي یا په اخرت کښې ورته عذاب ورکړل سي ؟

جواب : کله چي یو کس په خطا سره یو څوک مړ کړي نو دغه قاتل به دغه دیت د مړي وارثانو ته ورکوي او بیا به پر هغوی باندي د شریعت موافق تقسیمیږي او همدغه خبره شریعت په ښکاره الفاظو سره په قرآن کریم کښې بیان کړېده . نو که چیري دغه دیت اخیستل دیو ضرر شی وای یا د دنیا په لحاظ یا دآخرت په لحاظ سره نو شریعت مطهره یې هغه اړخ هم ورسره خامخا بیانوی حالانکي ددې خبري ثبوت په شریعت کښې نسته چي دغه دیت اخیستل د مړي پر مرګ باندي منفي تاثیر کوي . لهذا جواب د مسئلې هم دغه دی چي دغه دیت اخیستل د قاتل څخه د مړي و مرګ ته نه شرعا کوم مشکل جوړوي او نه هم عرفاً والله اعلم بالصواب .

قال العلامة برهان الدین المرغیناني في الهدایة : وأصل هذا أن القصاص حق جمیع الورثة، وکذا الدیة .

وقال العلامة ابن نجیم المصري رحمه الله تعالی في البحر: والورثة فی ذلک کلهم سواء .

(الهدایة ج ۴ ص ۵۷۲ کتاب القصاص في مادون النفس / البحرالرائق ج ۸ ص ۳۱۰ فصل في الصلح علي المال / ومثله في التفسیرات الاحمدیة ص ۱۹۶ / فتاوی حقانیه ج ۴ ص ۳۱۸ کتاب القصاص والدیة)

ماشوم که په نس کښې ووژل سي ؟

سوال ۸ : که چیري یو کس یوه حامله ښځه په نس کښې ووهي او کوچنی یې ورمړ کړي نو ګناه یې دچا پر غاړه او شرعي مسئولیت یې څنګه او چاته راجع کیږي ؟

جواب : که چیري دبده مرغه یو کس یوه حامله ښځه په نس کښې ووهي او بیا په نس کښې هغه جنین (یعني کوچنی چي په رحم کښې موجود وي) هغه ضائع سي نو ښکاره خبره ده چي ګناه دقتل او وژلو یې دهغه وهونکي پر غاړه ده او داخو اخروي ذمه داري سوه ، او دنیوي ذمه داري هغه داده چي ددغه کس پر ذمه باندي پنځه سوه درهمه دیت لازمیږي چي دهغه جنین ورثه وو ته به یې ورکوي . تفصیل دفقهي شریفي په کتابونو کښې ذکر دی هلته مراجعه کولای سی .

وفى الهداية شرح بداية المبتدي : وإذا ضرب بطن امرأة فألقت جنينا ميتا ففيه غرة وهي نصف عشر الدية" قال رضي الله عنه: معناه دية الرجل، وهذا في الذكر، وفي الأنثى عشر دية المرأة وكل منهما خمسمائة درهم. والقياس أن لا يجب شيء لأنه لم يتيقن بحياته، والظاهر لا يصلح حجة للاستحقاق. وجه الاستحسان ما روي أن النبي عليه الصلاة والسلام قال: "في الجنين غرة عبد أو أمة قيمته خمسمائة" ويروى "أو خمسمائة" فتركنا القياس بالأثر، وهو حجة على من قدرها بستمائة نحو مالك والشافعي "وهي على العاقلة" عندنا إذا كانت خمسمائة درهم......

(الهداية ج ۴ ص ۵۹۵ مكتبه حنفيه / المبسوط للسرخسي ج ۲۶ ص ۶۵ كتاب الديات بيروت چاپ)

یو ماشوم دمور او پلار په مینځ کښې دخوب په حالت کښې مړ سو .

سوال ۹ : که چیري یو کوچنی دمور او پلار په مینځ کښې دخوب په حالت کښې مړ سي حال دا چي هغه کس معلوم نه دی چي دی یې وژلی دی چي مور ده که پلار دی که لا بل شی دی نو کفاره به پر مور او پلار دواړو باندي لازمیږي او که به یوازي پر یوه باندي ؟

جواب : په دغه ذکر سوي مسئله کښې دعلماوو او فقهاوو دوه قوله دي یو قول دادی چي پر دواړو باندي کفاره لازمه ده ځکه چي دوی ددغه کوچني دحفاظت ذمه

داري په صحيح معنى سره سر ته نه ده رسولې . او بل قول دادی، چې کفاره پر يوه باندي لا هم نسته ځکه چې دوی، ته غم او صدمه په دې باندي رسيدلې ده نو دالله جل جلاله څخه دي بخښنه او استغفار وغواړي او فتوی هم پر دغه قول باندي ده .

لمافي الفتاوى الهندية : صَبِيٌّ مَاتَ فِي الْمَاءِ أَوْ سَقَطَ مِنْ السَّطْحِ فَمَاتَ، فَإِنْ كَانَ مِمَّنْ يَحْفَظُ نَفْسَهُ لَا شَيْءَ عَلَى الْأَبَوَيْنِ، وَإِنْ كَانَ مِمَّنْ لَا يَحْفَظُ نَفْسَهُ فَعَلَيْهِمَا الْكَفَّارَةُ إنْ كَانَ فِي حِجْرِهِمَا، وَإِنْ كَانَ فِي حِجْرِ أَحَدِهِمَا فَعَلَيْهِ الْكَفَّارَةُ هَكَذَا عَنْ نُصَيْرٍ، وَعَنْ أَبِي الْقَاسِمِ فِي الْوَالِدَيْنِ إذَا لَمْ يُتَعَاهَدْ الصَّبِيُّ حَتَّى سَقَطَ مِنْ سَطْحٍ وَمَاتَ، أَوْ احْتَرَقَ بِالنَّارِ لَا شَيْءَ عَلَيْهِمَا إلَّا التَّوْبَةُ وَالِاسْتِغْفَارُ، وَاخْتِيَارُ الْفَقِيهِ أَبِي اللَّيْثِ – رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى – عَلَى أَنَّهُ لَا كَفَّارَةَ عَلَيْهِمَا، وَلَا عَلَى أَحَدِهِمَا إلَّا أَنْ يَسْقُطَ مِنْ يَدِهِ وَالْفَتْوَى عَلَى مَا اخْتَارَهُ أَبُو اللَّيْثِ – رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى – كَذَا فِي الظَّهِيرِيَّةِ وَهُوَ الصَّحِيحُ كَذَا فِي فَتَاوَى قَاضِي خَانْ

(الفتاوى الهندية ج۶ ص ۳۳ مكتبه رشيديه / فتاوى قاضيخان علي هامش الهندية ۳ ص ۴۴۷ فصل في اثلاث الجنين / فتاوى حقانيه ج ۴ ص كتاب القصاص والدية)

يوه كوچني دبل كوچني سترګه ورړنده كړه

سوال۱۰ : دوو كوچنيانو سات سره تيروی آخر خبره جنګ ته ورسېده يوه كوچني هغه بل كوچني په سترګه كښې په چاقو باندي ووهی او سترګه يې ورويسته حال داچې اقرار او شاهدان دواړه موجود دي اوس ددغه سترګي ديت او تاوان پر چا باندي لازم دی ؟

جواب : كه چيري صورت حال داسي وي لكه په سوال كښې چي ليكل سوی دی نو په داسي صورت كښې ددغه سترګي ديت ددغه ماشوم په مال كښې لازم دی پر پلار او پر عاقلې باندي شی نسته. او كه چيري ماشوم پيسې نه درلودې نو تر هغه وخته انتظار ورته كيږي تر څه وخته چي دی پيسه داره كيږي .

وفى فتاوى قاضيخان : صبيان اجْتَمعُوا فِي مَوضِع يَلْعَبُونَ ويرمون فَأصَاب سهم أحدهم عين امْرَأَة وَذَهَبت وَظهر الصَّبِي ابْن تسع سِنِين أَو نَحوه قَالَ الْفَقِيه أَبُو بكر أرش عين الْمَرْأَة يكون فِي مَال الصَّبِي وَلَا شَيْء على الْأَب وَإِن لم يكن لَهُ مَال فنظرة الى ميسرَة قَالَ

الْفَقِيه أَبُو اللَّيْث إِنَّمَا وَجَبت الدِّيَة فِي مَال الصَّبِي لِأَنَّهُ لَا يرى للعجم عَاقِلَة ثمَّ إِنَّمَا تجب الدِّيَة إِذا ثَبت رميه بِشَهَادَة الشُّهُود لَا بِإِقْرَار الصَّبِي وَلَا بِوُجُود سَهْمه فِيهَا لِأَن إِقْرَاره على نَفسه بَاطِل غنية ......

وفى الفتاوى الهندية : وَلَا قِصَاصَ فِيمَا بَيْنَ الصِّبْيَانِ وَعَمْدُ الصَّبِيِّ وَخَطَؤُهُ سَوَاءٌ عِنْدَنَا حَتَّى تَجِبَ الدِّيَةُ فِي الْحَالَيْنِ فَيَكُونُ ذَلِكَ فِي مَالِهِ ......

وفى الموسوعة الفقهية : وَكَذَلِكَ لاَ يُشْتَرَطُ الْعَقْل وَالْبُلُوغُ، فَتَجِبُ الدِّيَةُ بِقَتْل الصَّبِيِّ وَالْمَجْنُونِ اتِّفَاقًا، كَمَا تَجِبُ فِي مَال الصَّبِيِّ وَالْمَجْنُونِ (مَعَ خِلاَفٍ وَتَفْصِيلٍ) .

وَذَلِكَ لِأَنَّ الدِّيَةَ ضَمَانٌ مَالِيٌّ فَتَجِبُ فِي حَقِّهِمَا وَسَيَأْتِي تَفْصِيلُهُ فِيمَنْ تَجِبُ عَلَيْهِ الدِّيَةُ.

(/ الفتاوى الهندية ج ۶ ص الْبَابُ الثَّانِي فِيمَنْ يُقْتَلُ قِصَاصًا وَمَنْ لَا يُقْتَلُ ۳ مكتبه رشيديه / لسان الحكام ج ۱ ص ۳۹۲ من الغنية بيروت چاپ مكتبه شامله / فتاوى قاضيخان ج ۴ ص ۳۹۳ مكتبه يوسفيه / بدائع الصنائع ج ۷ ص ۲۵۳ بيروت چاپ / الموسوعة الفقهية ج ۲۱ ص مكتبه حقانيه / ۴۷ / فتاوى فريديه ج ۲ ص ۶۷۱)

ديو کس څخه ماشوم په ساتيري کي مړ سو

سوال ۱۱ : يو کس په شفقت او ساتيري سره ديو ماشوم سره لوبي کولې اخر هغه ماشوم دده دلاسه شوه سو مړ سو دغسي عمل يې کوی چي ماشوم هلاک سو اوس ددغه کس لپاره په شريعت کي کومه سزاسته که يا ؟

جواب : دغسي قتل ته په شرع او فقه کي جاري مجرى خطا وايې حکم دداسي قتل څلور شيان دي اول توبه ، دوهم کفاره ، دريم پرعاقلي او قبيلې باندی ديت ، څلورم دميراث څخه محرومه کېدل ، ددیت اداء کيدل به په دري کاله کي وي نه ژر او په تلوراه سره ..

لماقال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى في الدرالمختار : وَ الرَّابِعُ مَا جَرَى مَجْرَاهُ مَجْرَى الْخَطَأِ كَنَائِمٍ انْقَلَبَ عَلَى رَجُلٍ فَقَتَلَهُ... وَمُوجَبُهُ الْكَفَّارَةُ وَالدِّيَةُ عَلَى الْعَاقِلَةِ

(وقال العلامةالكاساني رحمه الله) النَّائِمِ يَنْقَلِبُ عَلَى إنْسَانٍ فَيَقْتُلَهُ فَهَذَا الْقَتْلُ فِي مَعْنَى الْقَتْلِ الْخَطَأِ مِنْ كُلِّ وَجْهٍ لِوُجُودِهِ لَا عَنْ قَصْدٍ؛ لِأَنَّهُ مَاتَ بِثِقَلِهِ فَتَرَتَّبَ عَلَيْهِ أَحْكَامُهُ مِنْ وُجُوبِ الْكَفَّارَةِ وَالدِّيَةِ وَحِرْمَانِ الْمِيرَاثِ

وقال العلامة الدكتور وهبة الزحيليرحمه الله في الفقه الاسلامي وادلته : وبما أن نظام العشيرة قد زال، وبيت المال قد تغير نظامه، واختلف النظام الاجتماعي عما كان عليه في زمن العرب، وفقدت عصبية القبيلة بعضهم لبعض، وصار كل امرئ معتمداً على نفسه دون قبيلته كما في النظام الحاضر، فإن دية القتل الخطأ أو شبه العمد، أصبحت في زماننا هذا واجبة في مال الجاني وحده،

(الدرالمختار علي هامش ردالمحتار ج ۵ ص ۳۴۲ كتاب الجنايات سعيد چاپ/بدائع الصنائع ج ۷ ص ۲۷۱ كتاب الجنايات سعيد چاپ/ الهداية ج ۴ ص ۵۶۱ كتاب الجنايات مكتبه رحمانيه/الفقه الاسلامي وادلته ج ۷ ص ۵۷۳۲ مكتبه رشيديه/فتاوى عبادالرحمن ج ۵ ص ۱۰ كتاب القصاص /فتاوى حقانيه ج ۴ ص ۳۱۸ كتاب القصاص والدية / الهداية ج ۴ ص ۵۵۸ / بدرالفتاوى ص ۱۵۱ /احسن الفتاوى ج ۸ ص ۵۴۳اردو)

كتاب الجـــهاد

په جهاد کښي دریا کولو حکم.

سوال ۱ : کله چي يو مجاهد جهاد کوي خو دغه کس جهاد د (ریا)خلګو ته دځان ښوونې لپاره کوي یعني خلګو ته ځان داسي ښکاره کوي چي زه يو غښتلى اوبهادر شخص يم اوس پوښتنه داده چي يو کس ريا کوي نو شرعاً دهغه کس حکم څه دی؟

جواب: مفتي اعظم افغانستان حضرت مولانا عبدالعلي ديوبندي رحمه الله ودغه سوال ته داسي جواب ويلى دى چي په هر عبادت کښي نيت کول لازمي دى او هغه عبادت به خاص دالله تبارک وتعالى ﷻ درضا لپاره وي بل کوم مقصد او غرض به نلري نودکوم کس چي په کوم عبادت کښي دالله ﷻ رضا مطلب وي نو وهغه کس ته الله پاک ﷻ دهغه عبادت پوره اجر اوثواب ورکوي هغه که جهاد وي يا حج وي يا روژه يا لمونځ وي اوپه کوم عبادت کښي چي مقصد دالله ﷻ رضا نه وي بلکي وخلګو ته دځان ښوونې لپاره هغه عبادت کول وي نوپردغه عبادت خوثواب مرتب نه دى الله ﷻ به عذاب هم ورکي لکه په يو حديث شريف کښي چي نبي کريم ﷺ فرمايي (اولني خلک چي په ورځ دقيامت به حساب ورسره کيږي هغه خلک دي چي په جهاد کښي شهيدان سوي وي څه وخت چي ددوی سره محاسبه کيږي نو الله پاک

ﷻ هغه خپل ټول نعمتونه ورپه یاد کړي چي و ده ته په دنیا کښي ورکړه سوي وه بیا خدا ی تعالی ﷻ ورته وو ایي نو تا په دنیا کښي زما درضا لپاره څه کړیدي په خاطر دشکر اداکولو زما ؛نو هغه سړی به ورته وو ایي چي ماخوستا درضا لپاره جهاد وکی ترداسي وخته چي شهید کړل سوم نو الله پاک ﷻ به ورته وو ایي چي ته درواغ وایې په دې خبره کښي چي (شهید سوم) ځکه چي تا ددې لپاره جنګ کاوه چي خلګ ستا په اړه وو ایي چي ته یو دلاوره اوبا جرئته اوشجاع سړی یې چي خلګو هم داسي وویل ستاسو په اړه چي په دغه ویلو سره ستاسو مقصد پوره سو بیا به وومؤظفو ملائکو ته ددوزخ امر وکړل سي چي دی پرمخ باندي واچوی اوبیا یې ودوزخ لره کش کړی خادمان ددوزخ به دغه سړی پرمخي کشوي څو چي په دغه کشولو سره یې ودوزخ ته واچوي) نو هغه عبادات چي دالله ﷻ درضا لپاره نوي هغه الله ﷻ ته دقبول وړ نه دي او الله ﷻ به ودغه ریا کاره شخص ته په ورځ دقیامت سخته سزا ورکوي الله ﷻ دي زموږ اوستاسي اوټولو مسلمانانو نیتونه صفا کړي آمین .

عن عُمَرَ بْنَ الخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّمَا الأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى، فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى دُنْيَا يُصِيبُهَا، أَوْ إِلَى امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا، فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ»

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ،قال سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: " إِنَّ أَوَّلَ النَّاسِ يُقْضَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَيْهِ رَجُلٌ اسْتُشْهِدَ، فَأُتِيَ بِهِ فَعَرَّفَهُ نِعَمَهُ فَعَرَفَهَا، قَالَ: فَمَا عَمِلْتَ فِيهَا؟ قَالَ: قَاتَلْتُ فِيكَ حَتَّى اسْتُشْهِدْتُ، قَالَ: كَذَبْتَ، وَلَكِنَّكَ قَاتَلْتَ لِأَنْ يُقَالَ: جَرِيءٌ، فَقَدْ قِيلَ، ثُمَّ أُمِرَ بِهِ فَسُحِبَ عَلَى وَجْهِهِ حَتَّى أُلْقِيَ فِي النَّارِ، وَرَجُلٌ تَعَلَّمَ الْعِلْمَ، وَعَلَّمَهُ وَقَرَأَ الْقُرْآنَ، فَأُتِيَ بِهِ فَعَرَّفَهُ نِعَمَهُ فَعَرَفَهَا، قَالَ: فَمَا عَمِلْتَ فِيهَا؟ قَالَ: تَعَلَّمْتُ الْعِلْمَ، وَعَلَّمْتُهُ وَقَرَأْتُ فِيكَ الْقُرْآنَ، قَالَ: كَذَبْتَ، وَلَكِنَّكَ تَعَلَّمْتَ الْعِلْمَ لِيُقَالَ: عَالِمٌ، وَقَرَأْتَ الْقُرْآنَ لِيُقَالَ: هُوَ قَارِئٌ، فَقَدْ قِيلَ، ثُمَّ أُمِرَ بِهِ فَسُحِبَ عَلَى وَجْهِهِ حَتَّى أُلْقِيَ فِي النَّارِ، وَرَجُلٌ وَسَّعَ اللهُ عَلَيْهِ، وَأَعْطَاهُ مِنْ أَصْنَافِ الْمَالِ كُلِّهِ، فَأُتِيَ بِهِ فَعَرَّفَهُ نِعَمَهُ فَعَرَفَهَا، قَالَ: فَمَا عَمِلْتَ فِيهَا؟ قَالَ: مَا

تَرَكْتُ مِنْ سَبِيلٍ تُحِبُّ أَنْ يُنْفَقَ فِيهَا إِلَّا أَنْفَقْتُ فِيهَا لَكَ، قَالَ: كَذَبْتَ، وَلَكِنَّكَ فَعَلْتَ لِيُقَالَ: هُوَ جَوَادٌ، فَقَدْ قِيلَ، ثُمَّ أُمِرَ بِهِ فَسُحِبَ عَلَى وَجْهِهِ، ثُمَّ أُلْقِيَ فِي النَّارِ "،

(صحيح مسلم ج ۳ ص ۱۵۱۳ باب من قاتل للرياء والسمعة استحق النار بيروت / صحيح البخاري ج ۱ ص ۶ باب بدء الوحي بيروت / سنن ابي داود ج ۲ ص ۲۶۲ باب فيما عني به الطلاق والنيات بيروت / جامع الترمذي ج ۴ ص ۱۷۹ باب ماجاء فيمن يقاتل الرياء والدنيا بيروت / سنن النسائي ج ۱ ص ۵۸ باب النية في الوضوء بيروت/ المعجم الكبير للطبراني ج ۱۹ ص ۱۶۷ / مشكاة المصابيح ج ۱ ص ۳۳ كتاب العلم قديمي چاپ / ارشادالمسائل بين الحق والباطل ص ۵۹)

جهاد څه ته وائي؟

سوال ۲: جهاد څه ته وائي؟ نن سبا څه خلګ د جهاد په معنی نه پوهيږي او خپلو غلطو کړنو ته ځني وختونه جهاد وائي.

جواب: جهاد د جُهد څخه اخيستل سوی لغت دی چي معني يې ده په لغت کښې کوشش او تلاش کول يا په يو کار کښې مبالغه کول.

او په شريعت مقدسه کښې جهاد هغه څه ته ويل کيږي چي يو مسلمان خپل ټول طاقت په جنګ کولو کښې مصرف کړي لپاره د ترقۍ او پورته کولو د دين د الله جل جلاله يعني چي نوم د خدای او شريعت محمدي صلی الله عليه وسلم پورته سي او لوړ سي دغه د جهاد شرعي معني ده، اوس نو دغه جنګ کول د کفارو سره هر څنګه چي وي د توپ او توپک په ګوليو سره وي، که په دنيا او مال سره وي، يا په ښه عاقلانه رايه سره وي، يا په تعليم سره وغازيانو ته وي، يا د زخميانو په تداوي سره وي يا د غازيانو په ډوډۍ او اوبو ورکولو سره وي په دغه ټولو حالاتو کښې دغه کس مجاهد بلل کيږي.

ردالمحتار علي الدرالمختار بيروتي چاپ ج ۳ ص ۲۱۷/ارشادالمسايل بين الحق والباطل للشيخ المفتي الاعظم لافغانستان المرحوم عبدالعلي الديوبندي رحمه الله تعالي ص)

ايا جهاد ته تلل د ماينې او ښځي اجازه غواړي که يا؟

سوال ۳: ايا جهاد ته وتل د مجاهد د خپلي ښځي څخه اجازه اخيستل غواړي که يا؟

جواب: که چيري يو سړي بيريږي پر خپله مانيه باندي که زه وجهاد ته ولاړ سم مانيه به راڅخه ولاړه سي يا به بل څه زما ومايني او عيال ته ورپيښه سي نو په داسي صورت کښې بايد د خپلي ماينې څخه وجهاد ته د تللو لپاره اجازه واخلي او که چيري پر ضايع

کیدو د ماینې نه بیربدی نو تلل یې وجهاد ته د ماینې پراجازه نه دي موقوف بیله اجازي هم تللای سي که څه هم دده تلل وجهاد ته دده پر ماینه باندي سخت او مشکل تمامیدله.

(الفتاوی الهندیة ۲ ص ۱۸۹/ارشادالمسایل بین الحق والباطل للشیخ المفتي الاعظم لافغانستان المرحوم عبدالعلي الدیوبندي رحمه الله تعالي ص ۶۶)

د غنیمت د مال د تقسیم طریقه شرعًا څنګه ده؟

سوال ۴: مجاهدین چې د کفارو څخه کوم مال په طور د غنیمت تېنګ کړي د تقسیمېدو طریقه یه شرعًا څنګه ده پر څه طریقه باید تقسیم سي د کشر او مشر مجاهد فرق په کښې سته که یا؟

جواب: هر هغه مال چي غنیمت وي که لږ وي که ډیر وي پر پنځه حصو تقسیمیږي پنځمه حصه یې ایستل کیږي د مېنځه څخه څلور حصي پاته کیږي چي باید پر فتح کوؤنکو مجاهدینو باندي په شرعي طریقه سره تقسیم سي او پنځمه حصه دي و فقیرانو او غرباوو ته ورکړه سي او د مشر او کشر فرق په کښې نسته.

بدائع الصنایع جلد ۳ ص ۲۵۴/ردالمحتار علي الدرالمختار ج ۲ ص ۲۵۴ / فتح القدیر ج ۵ ص ۲۲۵/ارشادالمسایل بین الحق والباطل للشیخ المفتي الاعظم لافغانستان المرحوم عبدالعلي الدیوبندي رحمه الله تعالي ص ۸۹)

هجرت کول کله فرضیږي پر مسلمانانو باندي؟

سوال ۵: هجرت کول پر مسلمانانو کله فرض کیږي ایا هجرت هم تر دارحرب پوري تعلق لري که یا؟

جواب: د هجرت فرضیت او لازم کیدل تر دار الحرب پوري تعلق او ارتباط نه لري داسي کلي او ښارونه چي په هغه کښې مسلمانان د خپل دین اقامت نه سي کولای یا د خپل دین پر فساد او خرابیدو ویریږي او د اسلامي شعایرو د اجراء کولو څخه عاجزه سي نو په داسي حالت کښې هجرت فرض کیږي.

وفی المرقاة شرح المشکوةلملاعلی القاری رحمه الله تعالی : ومنها الهجرة من دیار البدعة إلى بلاد السنة، والهجرة لطلب العلم، وترك الوطن لتحصيل الحج، وفي معناه الاعتزال عن الناس، وأما قوله – عليه الصلاة والسلام –: («لا هجرة بعد الفتح»)

محمول على خصوص الهجرة من مكة إلى المدينة؛ لأن عموم الانتقال من دار الكفر إلى دار الإيمان باق على حاله،

(مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح جلد ۱ ص ۴۶ حديث انما الاعمال بالنيات مكتبه شامله /ارشادالمسايل بين الحق والباطل للشيخ المفتي الاعظم لافغانستان المرحوم عبدالعلي الديوبندي رحمه الله تعالي ص ۸۳)

افغانستان دارحرب دی که نه دی؟

سوال ۶: په موجوده وخت کښي (۱۴۳۰) هجري قمري شاوخوا کښې افغانستان دارحرب دی که نه دی؟

جواب: په ارشاد المسائل بين الحق والباطل نامي کتاب کي چي دالحاج مولوی اختر محمد صاحب او الحاج حضرت مولانا عبدالعلي ديوبندي مفتي اعظم افغانستان رحمهما الله تعالی مشترک تالیف دی په هغه کي دغه سوال ته داسي جواب ويل سوی دی:

په يقيني او قطعي توګه سره الحمد الله افغانستان دار اسلام دی او دارحرب نه دی لکه ځنګه چي فتاوی عالمګیري داسي راوړي دي چي يو دار اسلام په درو شرطونو سره دارحرب کیدای سي.

(۱) چي احکام د کافرانو او بدکارانو په ښکاره توګه سره په اسلام کښي ښکاره سي او ټول اسلامي احکام پکښي منع کړل سي.

(۲) هيڅ مسلمان او غير مسلمان پکښي مامون يعني په امن نه وي د پخواني امن په شان.

(۳) او د اسلامي هيوادونو سره ئي هيڅ روابط نه وي او س په افغانستان کښي لمنځونه او اذانونه کيږي په جماعت سره په ډيره ازادي او اطمينان سره او هم د اخترونو او جمعې لمونځونه کيږي پکښي او مجاهدين د اسلام د کفارو سره په جنګ او مبارزه اخته دي الخ.......

فتاوي هنديه جلد ۲ ص ۲۳۲ ردالمحتار جلد ۳ ص ۲۵۳ / بدائع الصنائع ج ۷ ص ۱۳۱ /ارشادالمسايل بين الحق والباطل للشيخ المفتي الاعظم لافغانستان المرحوم عبدالعلي الديوبندي رحمه الله تعالي ص ۴۸ بيان دارالاسلام ودارالحرب)

مجاهد که په جهاد کښې فرض روژه ماته کړه کفاره نسته باندي

سوال ۷: دیو سړي که دغه پورا یقین وي چي زه نن د کافرانو سره جنګ کوم په دغه نیت سره په دغه ورځ د فرضي روژه ماته کړه او بیا اتفاقا په دغه ورځ جنګ هم نه وسو ایا پر دغه مجاهد د دغي خوړلي روژي کفاره سته که یا؟

جواب: په دغه صورت کښي د کفارې پر واجبیدلو د علماؤو او فقهاؤو اختلاف دی خو معتمد او قوي قول دادی چي پر دغه کس کفاره نسته او علامه ابن عابدین شامي رحمه الله تعالی صاحب درد المحتار وائي ماداسي ثوک نه دی لیدلی چي په سقوط د کفارې کښې دي مخالفت وکړي د مجاهد په باره کښې.

(ردالمحتار علي الدرالمختار ج ۲ ص ۱۷۷ /ارشادالمسایل بین الحق والباطل للشیخ المفتي الاعظم لافغانستان المرحوم عبدالعلي الدیوبندي رحمه الله تعالي ص ۶۹)

د هري ثوک دی او دهریان چاته ویل کیږي؟

سوال ۸: د هري ثوک دی او د هري چاته ویل کیږي او دهري څه حکم لري؟

جواب: د هري هغه ثوک دی چي د صانع او خالق جل جلاله دوجود ثخه منکره وي او هرشی په خپله بذاته پیدا بولي او دغه دهري خلګو ته دعوت او بلنه ورکوي چي د حق دین ثخه کاږه او مائله سي او پر باطله لاره او عقیده باندي روان سي او دهري هغه ثوک دی چي محرمات مباح او روا بولي په ډول د زندیق.

په فتاوي قاري الهدایة کښې روا یي دي چي د هري هغه ثوک دی چي د هر او زمانه خالق بولي او پر خداي تعالی جل جلاله او آخرت باندي ایمان نه لري.

مرقاة المفاتیح شرح مشکاة المصابیح جلد ۴ ص ۴۲ /ردالمحتار علي الدرالمختار ج ۳ ص ۲۹۷ /ارشادالمسایل بین الحق والباطل للشیخ المفتي الاعظم لافغانستان المرحوم عبدالعلي الدیوبندي رحمه الله تعالي ص ۹۷)

د کفارو او مشرکینو مالونه که په جنګ کي یا بېله جنګه ونیول سي څه حکم لري؟

سوال ۹: د جنګ کوؤنکو کافرانو مالونه که په جنګ کښې یا بېله جنګه ونیول سي څه حکم لري شرعًا ایا غنیمت بلل کیږي که یا؟

جواب: دداسي کافرانو مالونه غنیمت دي ځکه چي غنیمت هغه مال دی چي ونیول سي د جنګ کوؤنکو کافرانو ثخه په زور او قهر او غلبې سره.

(بدائع الصنائع جلد ۷ ص ۱۱۷ کتاب السير، فصل في بيان حکم الغنايم /ارشادالمسايل بين الحق والباطل للشيخ المفتي الاعظم لافغانستان المرحوم عبدالعلي الديوبندي رحمه الله تعالي ص ۸۹)

د مجاهدينو د لښکر امير بايد څنګه سړی وي؟

سوال۱۰: اميرد لښکرد مجاهد ينو بايد څنګه سړی وي او کوم کوم صفات بايد په کښې وي د شريعت درويه څخه ؟

جواب: اميرد لښکر بايد دغه لاندي صفتونه ولري.

بايد په حربي تدابيرو باندي ډيرښه پوه وي متقي او پرهيزګاره وي ، پر خپل افرادو او لښکر باندي مشفق او مهربانه وي ،سخي به وي ، د لاوره به وي ، په حلالو او حرامو باندي به عالم وي ، عادل به وي ، قوميت يې ضروري نه دی چي د فلانکي قوم څخه به وي يابه حتماً د قريشو څخه وي داسي شيان ضروري نه دي.

(الفتاوی الهندیه ج ۲ ص ۱۹۲ بدايع الصنائع ۷ ص ۹۹/ارشادالمسايل بين الحق والباطل للشيخ المفتي الاعظم لافغانستان المرحوم عبدالعلي الديوبندي رحمه الله تعالي ص ۹۲)

مهاجر څوک دي او چاته ويل کيږي ؟

سوال ۱۱: مهاجر څوک دی او شرعًا مهاجر چاته ويل کيږي؟

جواب : مهاجر په شريعت کښي هغه چاته ويل کيږي چي مسافر سي د کفر د وطن څخه ووطن ته د اسلام يا د بدعت د وطن څخه ووطن ته د سنتو ولاړسي يا لپاره د علم د تحصيل ولاړسي يا دحج د اداء کولو لپاره مسافرسي دغه کسان شرعًا مهاجرين بلل کيږي.

مرقاة المفاتيح شرح مشکاة المصابيح جلد ۱ ص ۳۹ / ارشادالمسايل بين الحق والباطل للشيخ المفتي الاعظم لافغانستان المرحوم عبدالعلي الديوبندي رحمه الله تعالي ص ۹۶)

مجاهد په شريعت کښي چاته ويل کيږي ؟

سوال ۱۲: مجاهد څوک د ی؟ او په شريعت مقدسه کښې د مجاهد تعريف څه دی؟

جواب: مجاهد هغه څوک دی چي مسلمان وي او خپل ټوله توان او طاقت په جنګ کولو کښي د کفارو سره مصرف کړي چي دين د اسلام او کلمة الله لوړه سي دغه دده توان او طاقت مصرفول په جنګ کولو سره ،معاونت کولو سره ، يا کومک کول په

مال سره وي، يا ښه صلاح او مشوره ورکول و غازيانو او مجاهدينو ته وي، يا په دي نيت ورسره ولاړ سي چي د مسلمانانو فوج او لښکر ډير سي ،يا د جنګ د زخميانو تداوي کوي، يا ونورو غازيانو ته ډوډی پخوي، يا نور خوراکي شيان ورته برابروي، يا او به ورته راوړي دغه ټولو ته په شريعت مقدسه کي مجاهد ويل کيږي.

ردالمحتار علي الدرالمختار ج ۳ ص ۲۱۷ بدايع الصنائع جلد ۷ ص ۹۷ / ارشادالمسايل بين الحق والباطل للشيخ المفتي الاعظم لافغانستان المرحوم عبدالعلي الديوبندي رحمه الله تعالي ص ۹۶)

د کافر څخه کومک غوښتل په جهاد کښي څنګه دي؟

سوال ۱۳: ايا په جهاد کښي چي کله مسلمانان کمزوري وي د کافر ملک څخه کومک او مرسته غوښتل شرعًا رواه ده که يا؟

جواب: د کافر څخه کومک يا مرسته غوښتل رواه ده په څو شرطو نو سره کوم چي فقهاوو بيان کړي دي.

(**۱**) داچي کافران په خپله رضا او خوښئ سره ودوی ته کومک ورکړي.

(**۲**) داچي ددغه کومک کوونکو کافرانو لپاره به عليحده او جلا بيرغ نه وي.

(**۳**) داچي ددغه کومک او مرستي په عوض کښي به ددؤي لپاره د غنيمت په مالونو کښي حصه او برخه هم نه وي.

[تنبيه] په وخت کښي د سخت ضرورت او ناچارئ د کافرانو څخه د مرستي او کومک غوښتنه رواه ده لکه چي په احاديثو او د رسول الله صلي الله عيله وسلم په غزاؤو کښي ددي خبري او عمل ثبوت سته مثلا د خيبر په غزا کي نبي کريم صلی الله عليه وسلم دبنو قينقاع ديهودو څخه کومک غوښتی وو، د حنين په غزا کي نبي کريم صلی الله عليه وسلم دصفوان بن اميه څخه کومک غوښتی وو حال دا چي هغه کافر وو.

(فتح القدير علي الهداية ج ۵ ص ۲۴۳ / ردالمحتار علي الدرالمختار جلد ۳ ص ۱۸۸ / بدائع الصنائع ج ۷ ص ۱۰۱ / ارشادالمسايل بين الحق والباطل للشيخ المفتي الاعظم لافغانستان المرحوم عبدالعلي الديوبندي رحمه الله تعالي ص ۶۱)

ددغه حدیث څه مطلب دی چې قاتل او مقتول به دواړه دوږخ ته ځي ؟

سوال ۱۴ : یو حدیث شریف ما په کتاب کښې لیکلی ولیدی چې داسي حالت به په اخر کښې د زمانې راسي چې قاتل او مقتول به دواړه یعني وژونکی او وژل کړی سوی سړی به دواړه دوږخ ته ځي ددغه حدیث شریف څه مطلب دی؟

جواب: ددغه خبري او حدیث شریف څخه د رسول الله صلی الله علیه وسلم مقصد او مراد دادي چې دوه نفره مسلمانان دیوه کلي یا دیوه قوم چې پر دنیا یا پر قومیت یا بناء پر تعصب او دښمني باندي یو دبله سره ووژني دغه یې مطلب دی او په دې دواړو کښې ده یوه سره کومک او مرسته کول هم جائز او رواه نه ده .

عن الأحنف بن قيس، قال: خرجت وأنا أريد هذا الرجل فلقيني أبو بكرة، فقال: أين تريد يا أحنف؟، قال: قلت: أريد نصر ابن عم رسول الله صلى الله عليه وسلم – يعني عليا – قال: فقال لي: يا أحنف ارجع، فإني سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: «إذا تواجه المسلمان بسيفيهما، فالقاتل والمقتول في النار» قال فقلت: أو قيل: يا رسول الله هذا القاتل، فما بال المقتول؟ قال: «إنه قد أراد قتل صاحبه»

(الصحیح لمسلم رحمه الله تعالي ج ۳ ص ۲۲۱۳ باب إذا تواجه المسلمان بسيفيهما مکتبه شامله /البزازیه علي بیض الفتاوی الهندیة ج ۴ ص ۳۰۹ / ارشادالمسایل بین الحق والباطل للشیخ المفتي الاعظم لافغانستان المرحوم عبدالعلي الدیوبندي رحمه الله تعالي ص ٦٢)

ایا غازي د جهاد روپۍ پر خپل اولاد خرڅ او نفقه کولای سي که یا؟

سوال ۱۵ : که چیري مړو او غنیانو خلکوو مجاهدته مال او پیسې د جهاد لپاره ورکړي وي ایا ددغه ماله څخه دغه مجاهد د خپل اولاد دنفقې دپاره څه پیسې مصرفولای سي که یا ؟

جواب: که چیري دغه مجاهد شخص مسکین وي او ددغه ماله څخه چي ودته ورکړه سوی دی یوه اندازه مال و خپل عیال ته د نفقي لپاره ورکړي پرواه نه لري ځکه چي تلل و جهاد ته بیله نفقې پریښودلو و خپل عیال ته اسانه کار نه دی بلکه یو مشکل کار دی چي دی وجهاد ته ولاړسي او دده عیال دي د خوړلو لپاره نفقه او خوراک ونه لري.

(ردالمحتارعلي الدرالمختار جلد ۳ ص ۲۲۲ / ارشادالمسایل بین الحق والباطل للشیخ المفتي الاعظم لافغانستان المرحوم عبدالعلي الدیوبندي رحمه الله تعالي ص ٦۵)

د یو ملک د دار الکفر کېدلو شرائط او دهغه بیان.

سوال١٦: یو ملک او دولت چي اوله اسلامي وي او وروسته بیا کفار او مشرکین په زوراو تسلط ورباندي غلبه وکړي په کوم شرایطو سره بیا هغه ملک دارالکفر جوړېدلای سي؟

جواب: کوم ملک او دولت چي یو واري دارالاسلام تیرسوی وي بیا چي هغه دارالحرب ګرځي د هغه د دارالکفر دګرځېدلو لپاره د امام اعظم ابو حنیفه رحمه الله تعالی په نزد درې شرطونه لري **اول**: په دغه موجوده حکومت کښې به د سابقه حکومت د امن شرایط او ذمه داري او معافي باقي او پر ځاي پاته نه وي بلکه د مېنځه به ولاړه سي.

دوهم: اسلامي احکام به هلته نه جاري کیږي **دریم:** د دغه ملک او دولت سره به د بل اسلامي ملک او دولت اتصال هم نه وي که ؤ بیا دارالحرب نه ګرځي. او امام ابویوسف او امام محمد رحمهما الله تعالی فرمایي چي د داراسلام او دارکفر تعلق د قانون اسلام او د قانون کفر د نفاذ سره تړلی دی په کوم مملکت کي چي قانون د کفر وي هغه دارکفر دی او په کوم مملکت کي چي قانون د اسلام وي هغه دار اسلام دی په عمومي شکل سره چي وکتل سي متاخرینو علماوو په دغه مسئله کي و دغه. نقطه نظر ته ترجیح ورکړې ده

لما قال العلامة المؤلف علاء الدين، أبو بكر بن مسعود بن أحمد الكاساني الحنفي (المتوفى: ۵۸۷هـ) رحمه الله فی بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع : وَمَعْرِفَةُ ذَلِكَ مَبْنِيَّةٌ عَلَى مَعْرِفَةِ مَا بِهِ، تَصِيرُ الدَّارُ دَارَ إسْلَامٍ أَوْ دَارَ كُفْرٍ فَنَقُولُ: لَا خِلَافَ بَيْنَ أَصْحَابِنَا فِي أَنَّ دَارَ الْكُفْرِ تَصِيرُ دَارَ إسْلَامٍ بِظُهُورِ أَحْكَامِ الْإِسْلَامِ فِيهَا وَاخْتَلَفُوا فِي دَارِ الْإِسْلَامِ، إنَّهَا بِمَاذَا تَصِيرُ دَارَ الْكُفْرِ؟ قَالَ أَبُو حَنِيفَةَ: إنَّهَا لَا تَصِيرُ دَارَ الْكُفْرِ إلَّا بِثَلَاثِ شَرَائِطَ، أَحَدُهَا: ظُهُورُ أَحْكَامِ الْكُفْرِ فِيهَا وَالثَّانِي: أَنْ تَكُونَ مُتَاخِمَةً لِدَارِ الْكُفْرِ وَالثَّالِثُ: أَنْ لَا يَبْقَى فِيهَا

مُسْلِمٌ وَلَا ذِمِّيٌّ آمِنًا بِالْأَمَانِ الْأَوَّلِ، وَهُوَ أَمَانُ الْمُسْلِمِينَ وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَمُحَمَّدٌ – رَحِمَهُمَا اللَّهُ: إنَّهَا تَصِيرُ دَارَ الْكُفْرِ بِظُهُورِ أَحْكَامِ الْكُفْرِ فِيهَا.

(بدائع الصنائع ج ۷ ص ۱۳۰ فصل في بيان معني الدارين دار الإسلام ودار الكفر مكتبه شامله / الفتاوی الهندية ج ۲ ص ۲۳۲ / ردالمحتار ج ۳ ص ۲۵۲ / قاموس الفقه ج ۳ ص ۳۹۵ دارالحرب)

د جهاد لپاره د مور او پلار اجازه اخيستل ضروري ده که يا ؟

سوال ۱۷: بېله اجازي څخه د مور او پلار وجهاد ته تلل څنګه دي شريعت اجازه ورکوي که يا؟

جواب: که چيري په هغه علاقه کي جهاد فرض عين نه وي ګرځېدلی نو بيله اجازې د مور او پلار نسي تللای او که فرض عين ؤ تللای سي بېله اجازې هم، د دغي خبري د تفصيل د فقهي په کتابو کښي سته هلته يي وګوري:

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار على هامش ردالمحتار : لايفرض علي صبي وبالغ له ابوان او أو أحدهما؛ لأن طاعتهما فرض عين «وقال – عليه الصلاة والسلام – للعباس بن مرداس لما أراد الجهاد الزم أمك فإن الجنة تحت رجل أمك» سراج وفيه لا يحل سفر فيه خطر إلا بإذنهما.................. وفرض عين إن هجم العدو فيخرج الكل ولو بلا إذن) ويأثم الزوج ونحوه بالمنع ذخيرة

(الدر المختار علي هامش ردالمحتار جلد ۳ ص ۲۴۱ ، ص ۲۴۲ كتاب الجهاد مكتبه رشيديه / فتاوی دارالعلوم ديوبند جلد ۱۲ ص ۱۹۷ كتاب السير واحكام الجهاد مكتبه رشيديه)

كتاب الامارة والقضآء

آيا ښځه شرعاً قاضي او حاکمه جوړېدلای سي ؟

سوال ۱: آيا ښځه قاضي او حاکمه د محکمې جوړېدلای سي په اسلام کښي چي فيصلې د خلکو ورکوي که نه سي جوړېدلای؟

جواب : د امام ابو حنيفه صاحب رحمه الله تعالی مذهب دادی چي ښځه قاضي او حاکم نه سي جوړېدلای که په حجاب او پرده کي وي که نه وي ليکن که ديوه ملک قوانين ټوله غيري اسلامي وي او ښځه قاضي جوړه کړي نو يي حکم نافذه کېږي .

او څلور سره مذهبونه پر دغه متفق دي چي ښځه قضاء نسي کولاي ځکه چي قضاء او فيصلې ډير غټ دخطر کارونه دي چي اسلام يي حقوق فقط نرته ورکړي دي .

الرِّجالُ قَوّامُونَ عَلَى النِّساءِ بِما فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلى بَعْضٍ

لماقال العلامة: أبو عبد الله محمد بن أحمد بن أبي بكر بن فرح الأنصاري الخزرجي شمس الدين القرطبي (المتوفى : ٦٧١هـ) رحمه الله تعالى في الجامع لأحكام القرآن تفسير القرطبي

وَأَيْضًا فَإِنَّ فِيهِمُ الْحُكَّامَ وَالْأُمَرَاءَ وَمَنْ يَغْزُو، وَلَيْسَ ذَلِكَ فِي النِّسَاءِ

وفي التفسير المظهري : بِما فَضَّلَ اللَّهُ اى بسبب تفضيل الله بَعْضَهُمْ يعنى الرجال عَلى بَعْضٍ يعنى على النساء فى اصل الخلقة بكمال العقل وحسن التدبير وبسطة فى العلم والجسم ومزيدا لقوة فى الأعمال وعلو الاستعداد ولذلك خصّوا بالنبوة والامامة والولاية والقضاء والشهادة فى الحدود والقصاص وغيرهما

(تفسيرقرطبي ج ۵ ص ۱۶۱ / تفسير ابن كثيرج ۱ ص ۴۳۵ / تفسر مظهري ج ۲ ص ۳۱۰ / تفسير معارف القران ج ۳ ص ۳۲ / فتاوى بينات ج ۳ ص ۳۸۳ / فتاوى حقانيه ج ۲ ص ۱۶۸ پښتو)

دمجرم دراوستلو مصرف او اجرة پر چا دى ؟

سوال ۲ :قاضي دوخت په مدعى عليه پسې حال ورولېږى چي راسه هغه رانه غلى وروسته خپله حکومت دوخت پسي ورغلى هغه يې راوستى دغه دلاري او دده دراوستلو مصرف پر چا باندي راځي ؟

الجواب بعون الله الوهاب : په فتاوى کامليه کي ليکلي دي که چيري دغه مدعى عليه سرکشه نه وو نو يې دحاضرولو اجرت پر مدعى باندي دى او که چيري سرکشه وو نه راتلى نو يې دحاضرولو اجرت خپله پر مدعى عليه باندي دى او همداسي مضمون علامي شامي رحمه الله تعالى په ردالمحتار کي نقل کړى دى او دغه مسئله په فتاوى هنديه کي په تفصيل سره راغلې ده .

لما قال العلامة الحصكفى رحمه الله تعالى فى الدرالمختار : وأجرة المحضر على المدعي هو الأصح بحر عن البزازية وفي الخانية على المتمرد وهو الصحيح وكذا السلطان والمفتي والفقيه

وقال العلامة ابن عابدين رحمه الله تعالى في ردالمحتار على الدرالمختار : بخلاف أجرة المحضر للخصوم ففي بيت المال، وقيل على المتمرد شرح وهبانية. قلت: وفي قضاء الخانية هو الصحيح، لكن في قضاء البزازية: وقيل على المدعي وهو الأصح كالسارق .... قال في شرح الوهبانية: قيل أجرة المشخص أي المحضر للخصوم في بيت المال، وقيل على المتمرد كالسارق إذا قطعت يده فأجرة الحداد والدهن الذي تحسم به العروق على السارق؛ لأنه المتسبب .... والحاصل: أن الصحيح أن أجرة المشخص بمعنى الملازم على المدعي وبمعنى الرسول المحضر على المدعى عليه لو تمرد بمعنى امتنع عن الحضور وإلا فعلى المدعي، هذا خلاصة ما في شرح الوهبانية..

وفى الفتاوى الكاملية : سئلت عن اجرة المحضرهل تكون على المدعى ؟ فالجواب : اذا لم يكن المرسل اليه متمردا فالاجرة على المرسل وهو المدعى وان كان متمردا فالاجرة عليه كما فى التنقيح والله اعلم .

وفى الفتاوى الهندية : ولو أعطاه القاضي طينة أوخاتما وذهب به إلى الخصم وأراه ينبغي له أن يقول للخصم: هذا خاتم القاضي فلان يدعوك أتعرفه؟ فإن قال: نعم أعرفه، ولكن لا أحضر أشهد المدعي على ذلك شاهدين حتى يشهدا عند القاضي بتمرده، فإذا شهدا بذلك بعث القاضي من يحضره أو يستعين في ذلك بالوالي واختلف العلماء في أجرة المشخص بعضهم قال: هي في بيت المال، وبعضهم قال: على المتمرد، كذا في الذخيرة هو الصحيح .

(ردالمحتار علي الدرالمختارج ۴ ص ۱۰۴ باب / ج۵ ص ۳۷۲ كيفية القطع واثباته / مطلب في هدية القاضي مكتبه شامله / الفتاوى الكاملية ص ۱۰۷ مكتبة الحرمين الشريفين / الفتاوى الهندية ج ۳ ص ۳۳۷ (الباب الحادي عشر في العدوى وتسمير الباب والهجوم علي الخصوم مكتبه شامله)

د كافر امارت او امامت پر مسلمانانو صحت نه لري

سوال۳: دداسي کافر امامت او امارت چي د خدای جل جلاله د وحدانیت او یو والي څخه منکره وي پر مسلمانانو باندي صحت لري که یا؟

جواب: داسي کافر چي د الله جل جلاله دوحدانیت او یو والي څخه منکره وي دده امامت او امارت پر مسلمانانو صحت نه لري قطعا. ددې خبري دلیل دالله جل جلاله دغه قول دی.

(وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا (۱۴۱)سورة النساء) الله جل جلاله نه ده ګرځولي لاره دکافرانو پر مسلمانانو باندي.

وفی الجامع لأحكام القرآن = تفسير القرطبي إِنَّ اللَّهَ لَا يَجْعَلُ لَهُمْ سَبِيلًا يَمْحُو بِهِ دَوْلَةَ الْمُؤْمِنِينَ، ويذهب ءاثارهم وَيَسْتَبِيحُ بَيْضَتَهُمْ، كَمَا جَاءَ فِي صَحِيحِ مُسْلِمٍ مِنْ حَدِيثِ ثَوْبَانَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: (وَإِنِّي سَأَلْتُ رَبِّي أَلَّا يُهْلِكَهَا بِسَنَةٍ عَامَّةٍ وَأَلَّا يُسَلَّطَ عَلَيْهِمْ عَدُوًّا مِنْ سِوَى أَنْفُسِهِمْ فَيَسْتَبِيحُ بَيْضَتَهُمْ وَإِنَّ رَبِّي قَالَ يَا مُحَمَّدُ إِنِّي إِذَا قَضَيْتُ قَضَاءً فَإِنَّهُ لَا يُرَدُّ وَإِنِّي قَدْ أَعْطَيْتُكَ لِأُمَّتِكَ أَلَّا أُهْلِكَهُمْ بِسَنَةٍ عَامَّةٍ وَأَلَّا أُسَلِّطَ عَلَيْهِمْ عَدُوًّا مِنْ سِوَى أَنْفُسِهِمْ فَيَسْتَبِيحُ بَيْضَتَهُمْ وَلَوِ اجْتَمَعَ عَلَيْهِمْ مَنْ بِأَقْطَارِهَا حَتَّى يَكُونَ بَعْضُهُمْ يُهْلِكُ بَعْضًا وَيَسْبِي بَعْضُهُمْ بَعْضًا

(الجامع لأحكام القرآن ج۵ ص ۴۲۰ سورة النساء مكتبه شامله /شرح العقايد النسفية وحواشيه ص ۱۱۰ /ارشادالمسايل بين الحق والباطل للشيخ المفتي الاعظم لافغانستان المرحوم عبدالعلي الديوبندي رحمه الله تعالي ص ۸۶)

سیاست څه ته وائي اوڅه معني لري ؟

سوال۴: سیاست څه معني لري ایا سیاست د شریعت مقدس سره څه تضاد لري که یا؟

جواب: سیاست د شریعت مقدس سره هیڅ تضاد نه لري بلکي مدار د شریعت پر سیاست باندي دي په حقیقت کښي سیاست [اخلاء العالم من الفساد] یعني سیاست عبارت دی ددې څخه چي ټوله عالم د فساد څخه خلاص وي نو په دغه معني سره سیاست عین شریعت دی.

په خالصه توګه سره د سیاست معنی ده د دین او ملت ساتنه او هم ساتنه د خداي تعالي جل جلاله د احکامو او د بشر د حقوقو. سیاست شرونه او ګناهونه او جنايات د منځه وړي او دنيا د فساد څخه خلاصوي تر دغه اندازي پوري چي سياست مداره هغه څوک دی چي په يوه لاس کښي يې خدائي حقوق نيولي وي او په بل لاس کښي به يې د بندګانو حقوق نيولي دي.

لما قال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى فى ردالمحتار : وهذا تعريف للسياسة العامة الصادقة على جميع ما شرعه الله تعالى لعباده من الأحكام الشرعية، وتستعمل أخص من ذلك مما فيه زجر وتأديب ولو بالقتل، كما قالوا في اللوطي والسارق والخناق إذا تكرر منهم ذلك حل قتلهم سياسة وكما مر في المبتدع، ولذا عرفها بعضهم بأنها تغليظ جناية لها حكم شرعي حسما لمادة الفساد، وقوله لها حكم شرعي معناه أنها داخلة تحت قواعد الشرع وإن لم ينص عليها بخصوصها فإن مدار الشريعة بعد قواعد الإيمان على حسم مواد الفساد لبقاء العالم، ولذا قال في البحر: وظاهر كلامهم أن السياسة هي فعل شيء من الحاكم لمصلحة يراها وإن لم يرد بذلك الفعل دليل جزئي اهـ...............وهي نوعان: سياسة ظالمة فالشريعة تحرمها. وسياسة عادلة تخرج الحق من الظالم، وتدفع كثيرا. من المظالم، وتردع أهل الفساد، وتوصل إلى المقاصد الشرعية فالشريعة توجب المصير إليها والاعتماد في إظهار الحق عليها، وهي باب واسع، فمن أراد تفصيلها فعليه بمراجعة كتاب معين الحكام للقاضي علاء الدين الأسود الطرابلسي الحنفي. اهـ.

(ردالمحتار علي الدرالمختار ج ۴ ص ۱۵ کتاب الحدود مکتبه شامله بيروت / ارشادالمسايل بين الحق والباطل للشيخ المفتي الاعظم لافغانستان المرحوم عبدالعلي الديوبندي رحمه الله تعالي ص ۱۰۵)

د نړۍ په سطح سره نن سباولي کافران پر مسلمانانو مسلط دي ؟

سوال۵: د بنده په فکر کښې دغه سوال ډیر راګرځي چي نن سبا ولي کافران د نړۍ پر مسلمانانو باند مسلط دي وجوهات يې د شريعت د نګاه څخه څه دي؟

جواب: علامه جلال الدين سيوطي رحمه الله تعالی په خپل کتاب [حُسْنُ اُلمحاضرة]

کښي فرمائي دا دالله جل جلاله عادت دی چي څه وخت چي د مسلمانانو ګناهونه ترحد او اندازې زیاتسي او ډیرسي او دخداي تعالی جل جلاله دا حکامو بي حرمتي او بي عزتي وکړل سي او پرشرعي حدودو باندي عمل کول معطله سي نو الله جل جلاله رنګارنګ آفتونه په کرار کرار سره پر دغه خلګو باندي مسلطه کړي که یې چیري پردوی باندي تاثیر ونکړی نو الله تعالي جل جلاله بل عذاب ورباندي نازلوي او پردوی باندي به یو داسي قوم مسلط کړي چي مسلمانان به بیاد هغه د فع نسي کولای.

لقوله تعالی فی القرآن الکریم : وَكَذَلِكَ نُوَلِّي بَعْضَ الظَّالِمِينَ بَعْضًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ (۱۲۹) سورة الانعام .

وفی تفسیر القرطبي رحمه الله تعالی : وَهَذَا تَهْدِيدٌ لِلظَّالِمِ إِنْ لَمْ يَمْتَنِعْ مِنْ ظُلْمِهِ سَلَّطَ اللَّهُ عَلَيْهِ ظَالِمًا آخَرَ. وَيَدْخُلُ فِي الْآيَةِ جَمِيعُ مَنْ يَظْلِمُ نَفْسَهُ أَوْ يَظْلِمُ الرَّعِيَّةَ، أَوِ التَّاجِرُ يَظْلِمُ النَّاسَ فِي تِجَارَتِهِ أَوِ السَّارِقُ وَغَيْرُهُمْ. وَقَالَ فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ: إِذَا رَأَيْتَ ظَالِمًا يَنْتَقِمُ مِنْ ظَالِمٍ فَقِفْ، وَانْظُرْ فِيهِ مُتَعَجِّبًا. وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: إِذَا رَضِيَ الله عن قوم ولى أمرهم خيارهم، إذا سَخِطَ اللَّهُ عَلَى قَوْمٍ وَلَّى أَمْرَهُمْ شِرَارَهُمْ. وَفِي الْخَبَرِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (مَنْ أَعَانَ ظَالِمًا سَلَّطَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ) .

(الجامع لأحكام القرآن تفسیر القرطبي ج ۷ ص ۸۵ سورة الانعام مکتبه شامله /الفتوحات الاسلامية جلد ۲ ص ۳۰ / ارشادالمسایل بین الحق والباطل للشیخ المفتي الاعظم لافغانستان المرحوم عبدالعلي الدیوبندي رحمه الله تعالي ص ۲۷)

مسلمان پاچا که د خلګو مځکي او ملکیتونه په زور سره واخلي دا څنګه کیږي ؟

سوال٦ : که چیري دوخت پاچا مسلمان وي ایا داسي حق لري چي د خلګو څخه په زوراو ظلم سره د هغو مځکي او مالونه واخلي او نورو خلګو ته یې ورکړي؟

جواب: هیڅکله او هیڅ وخت داسي حق نلري پردغه طریقه تصرفات کول او حکمونه چلول ددغه پاچا باطل او ناروا ه دي که څه هم دی مسلمان وي.

لماقال العلامة ابن عابدین الشامي رحمه الله تعالی في ردالمحتارعلی الدرالمختار : لیس للامام حق ان یخرج شیا من ید احد الابحق ثابت معروف بل من بیده شيء فهو ملکه لاحق لاحد الاعتراض علیه ولایکلف لاثباته بالبینه.

(ردالمحتار علي الدرالمختار ج ۴ ص ۱۸۰ مطلب فيما تصير به دار الإسلام دار حرب وبالعكس مکتبه شامله /ارشادالمسايل بين الحق والباطل للشيخ المفتي الاعظم لافغانستان المرحوم عبدالعلي الديوبندي رحمه الله تعالي ص ۸۵)

بيـــت المال

دبيت المال په استعمال کښې خيانت څنګه راځي ؟

سوال ۱ : دبيت المال استعمالول په کوم ځای کښې خيانت بلل کيږي ؟

جواب : دبيت المال دا ستعمال ځايونه ډېر زيات دي ځکه چي بيت المال پر څلور قسمه دی .دهر قسم دپاره خپل مصارف سته چي استعمال يې ددغه مصارفو څخه خلاف بل ځای خيانت بلل کيږي ،ليکن ددغه اقسامو او مصارفو تفصيل دلته ضروري نه دی ، البته دا به وو ايو بايد هرشی دبيت المال چي استعماليږي اسلامي غرض او هدف په نظر کښې نيول سوی وي .

(بدرالفتاوی ص ۴۱۳)

دکفارو څخه چي کوم شيان او سامان بې له جنګه څخه پاته سي دهغه حکم .

سوال ۲:که چيري دکفارو څخه يو شی دجنګ او جګړې څخه بغير پر ميدان پاته سي او دوی بې جنګه او جګړې ولاړ سي هغه منطقه پريږدي ددوی دا وسيدلوپر ځايونو باندي شيان ځيني پاته سي ددغه شيانو اخيستل وعامو خلګو ته رواه دي ؟ .

جواب : په (**زاد المعاد في رسائل الجهاد**) نامي کتاب کښې ددغه سوال په جواب کښې داسي ليکلي دي : چي موږ بعينه دهغه کتاب الفاظ درته نقل کوو . کله چي دکفارو څخه يو شی بېله جنګه پاته سوی وي ، او يا يې دموټر څخه لوېدلی وي او څوک يې پيدا کړي هرکله چي دغه لُقطه (پيدا کړی سوی مال) دکفارو دی .

هرڅوک چي دغه شی پيدا کړي دهغه دی لکه په حمله چي يې واخلي ،دانه مال غنيمت دی نه مال فئ دی ځکه چي په غنيمت کښې جنګ او اعلاء کلمة الله تعالی غواړي . او په مال فی کښې هم ېږه او رعب دکفارو ضروري ده . او دغه لقطه (پيدا کړی سوی مال) نه په تعريف کښې دغنيمت داخل دی او نه په تعريف کښې دفئ داخل دی . او اخيستل ددغه مال ومسلمانانو ته پر هره طريقه رواه دی .

لماقال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى في الدرالمختار : الْغَنِيمَةُ مَا نِيل مِنْ الْكُفَّارِ عَنْوَةً وَالْحَرْبُ قَائِمَةٌ، فَتُخَمَّسُ وَبَاقِيهَا لِلْغَانِمِينَ وَالْفَيْءُ: مَا نِيلَ مِنْهُمْ بَعْدُ كَخَرَاجٍ وَهُوَ لِكَافَّةِ الْمُسْلِمِينَ وفی المبسوط : فاما مع الحربی الذی لا امان له یجوز فی دارالحرب ودارالاسلام ان یاخذبای طریق یقدر علیه لان ماله مباح للمسلم.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۴ ص ۱۳۷ باب المغانم وقسمته مكتبه شامله / كتاب المبسوط ج ۱۰ ص ۲۶/ نخب الافكار شرح معاني الاثار ج ۹ ص ۲ / ج ۳ ۲۵۰ / زادالمعاد ص ۵۱ / مشارع الاشواق ج ۲ ص ۱۰۳۶ / اشترآء المومن ص ۱۲۶ / تفسیر ابن کثیر ج ۳ ص ۱۰۳ / فتاوی حقانیه ج ۴ ص ۳۹۴/ تفسیر المنیر ج ۵ ص ۳۵۰)

كتاب اللقــــطه

دوه ټیلیفونونه مي پیدا کړه خاوند یې نه پیدا کیږي څه په وکړم .

سوال ۱ : یو کس پر لاره باندي روان وو دوه ټیلیفونونه یي پیدا کړه او مالک یې هم نه دی معلوم اوس ددغه ټیلیفونو سره باید څه وسي ؟

جواب : دغه ورک سوي شیان چي کله یو څوک راپورته او پیدا کړي دغه ته د شریعت په اصطلاح کښې لُقطَه وایي ددغه کس پر ذمه باندي لازمه ده چي ددغه ورک سوو شیانو مالک تلاش کړي خپله دې نه استعمالوي . او تر پوره تلاش وروسته که چیري د مالک پته او ادرس نه سو معلوم نو دي پر یو داسي غریب کس باندي صدقه کړي چي زکوة اخیستل ورته رواه وي . او که چیري خپله دغه پیدا کونکی کس مسکین وو نو خپله یې هم استعمالولای سي . او کله چي اصل مالک پیدا سو هغه ته دا اختیار حاصل دی چي ددغه ټیلیفونانو د قیمت غوښتنه وکړي .

وفی الفتاوی الهندية : وَيُعَرِّفُ الْمُلْتَقِطُ اللُّقَطَةَ فِي الْأَسْوَاقِ وَالشَّوَارِعِ مُدَّةً يَغْلِبُ عَلَى ظَنِّهِ أَنَّ صَاحِبَهَا لَا يَطْلُبُهَا بَعْدَ ذَلِكَ هُوَ الصَّحِيحُ، كَذَا فِي مَجْمَعِ الْبَحْرَيْنِ........ ثُمَّ بَعْدَ تَعْرِيفِ الْمُدَّةِ الْمَذْكُورَةِ الْمُلْتَقِطُ مُخَيَّرٌ بَيْنَ أَنْ يَحْفَظَهَا حِسْبَةً وَبَيْنَ أَنْ يَتَصَدَّقَ بِهَا فَإِنْ جَاءَ صَاحِبُهَا فَأَمْضَى الصَّدَقَةَ يَكُونُ لَهُ ثَوَابُهَا .

(الفتاوى الهندية كتاب اللقطة ج ۲ ص ۲۸۹ رشيديه / شرح الوقاية مع حاشية عمدة الرعاية كتاب اللقطة ج ۲ ص ۳۳۵ / ۳۳۶ سعيد چاپ / البحر الرائق ج۵ ص ۲۵۵/ فتاوى محموديه ج ۱۴ ص ۱۶۲ كتاب اللقطة / الهداية ج ۲ ص ۵۹۱ / ۵۸۹)

كتاب الوقف

باب مايتعلق باحكام الوقف

په موقوفه (وقف سوي) مځکه کي وراثت نه جاري کيږي .

سوال ۱ : يو کس خپل په ژوند کي يو څه مځکه دخپلي مځکي څخه دمسجد دپاره وقف کړه او مسجد يې هم ورباندي جوړ کړی وروسته چي دا شخص کله وفات سو نو زامن يې راولاړ سول چي دا مسجد زوړ دی دا به ونړوو بل ځای به بل مسجد جوړ کړو نو هغه دمسجد مځکه يې هم دميراث دوېشلو په وخت کي سره تقسيم کړه .
سوال دادی چي کله يوه مځکه يوځلي وقف سي نو بيا په هغې مځکه کي وراثت جاري کيږي که يا ؟

جواب : فقهاء کرامو ليکلي دي چي کله يو ځل وقف تام او خپل په شرائطو سره پوره سي نو بيا دواقف (وقف کوونکي) او يا دهغه دمتولي دوفات دوجي څخه پر وقف باندي هيڅ اثر هم نه پريوزي او دا به وقف وي لکه وقف چي وه او دا خبره دي هم ښکاره وي چي په موقوفه مځکه کي ميراث نه جاري کيږي . لهذا دغه ورونو چي دغه دمسجد حصه مځکه سره وېشلې ده دا تقسيم يې درست نه دی بلکي دمسجد مځکه دهيڅ چا هم حصه نه ګرځي نو بايد دمسجد دحصې څخه علاوه هغه نوره مځکه سره وويشل سي .

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى في الدرالمختار على صدر ردالمحتار : فَلَا يَجُوزُ لَهُ إبْطَالُهُ وَلَا يُورَثُ عَنْهُ وَعَلَيْهِ الْفَتْوَى ابْنُ الْكَمَالِ وَابْنُ الشِّحْنَةِ . ... وفى الفتاوى الهندية : وَكَذَلِكَ إذَا جَعَلَ دَارِهِ فِي ثَغْرٍ مَسْكَنًا لِلْغُزَاةِ وَالْمُرَابِطِينَ وَدَفَعَهَا إلَى وَالٍ يَقُومُ عَلَيْهَا فَلَيْسَ لَهُ أَنْ يَرْجِعَ فِيهَا وَإِنْ مَاتَ لَمْ تَكُنْ مِيرَاثًا عَنْهُ وَإِنْ لَمْ يَسْكُنْهَا أَحَدٌ .

(الدرالمختار علي صدر ردالمحتار ج ۳ ص ۳۹۲ کتاب الوقف مکتبه رشیدیه / الفتاوی الهندية ج ۲ ص ۴۶۶ الباب الثاني عشر في رباطات / البحر الرائق ج ۵ ص ۲۰۶ کتاب الوقف / فتاوی حقانیه ج ۴ ص ۲۰۹ کتاب الوقف / خیر الفتاوی ج ۶ ص ۳۰۸ کتاب الوقف)

دهدېرې دپاره پر وقف سوي مځکې باندې شخصي تصرف کول ناروا ده دی ؟

سوال ۲ : که چیري یو ځلي یوه مځکه دهدېرې او قبرستان دپاره وقف سوې وي بیا پر هغې مځکي باندي شخصي تصرف کول شرعا رواه دی که یا ؟.

جواب : فقهاء کرامو لیکلي دي کله چي مځکه یو واري دواقف د طرفه څخه وقف سول او وقف تام او کامل سو نو بیا دغه مځکه دمالک دملکیت څخه وزي دالله جل جلاله په ملکیت کښې داخلېږي دمالک دملکیت څخه چي ووتل بیا وروسته په هغې کښې هیڅ چاته دشخصي تصرف حق نه دی حاصل که څه هم هغه تصرف کوونکی خپله وقف کوونکی وي یا دهغه اولاده وي یا نور اجنبي خلک وي . لهذا هغه مځکه چي دهدېرې او قبرستان دپاره وقف سوې وي په هغې کښې شخصي تصرف کول شرعا ناروا او حرام دی .

لما فی الفتاوی الهندية : وعندهما حبس العين على حكم ملك الله تعالى على وجه تعود منفعته إلى العباد فيلزم ولا يباع ولا يوهب ولا يورث كذا في الهداية وفي العيون واليتيمة إن الفتوى على قولهما كذا في شرح أبي المكارم للنقاية.

وقال العلامة الحصفكي رحمه الله تعالى فی الدرالمختار : (وَعِنْدَهُمَا هُوَ حَبْسُهَا عَلَى) حُكْمِ (مِلْكِ اللَّهِ تَعَالَى وَصَرْفُ مَنْفَعَتِهَا عَلَى مَنْ أَحَبَّ) وَلَوْ غَنِيًّا فَيَلْزَمُ، فَلَا يَجُوزُ لَهُ إبْطَالُهُ وَلَا يُورَثُ عَنْهُ وَعَلَيْهِ الْفَتْوَى ابْنُ الْكَمَالِ وَابْنُ الشِّحْنَةِ.

وقال العلامة ابن عابدين رحمه الله تعالى فی ردالمحتار : (قَوْلُهُ عَلَى حُكْمِ مِلْكِ اللَّهِ تَعَالَى) قَدَّرَ لَفْظَ حُكْمٍ لِيُفِيدَ أَنَّ الْمُرَادَ أَنَّهُ لَمْ يَبْقَ عَلَى مِلْكِ الْوَاقِفِ وَلَا انْتَقَلَ إلَى مِلْكِ غَيْرِهِ، بَلْ صَارَ عَلَى حُكْمِ مِلْكِ اللَّهِ تَعَالَى الَّذِي لَا مِلْكَ فِيهِ لِأَحَدٍ سِوَاهُ،......... (قَوْلُهُ وَعَلَيْهِ الْفَتْوَى) أَيْ عَلَى قَوْلِهِمَا يَلْزَمُهُ. قَالَ فِي الْفَتْحِ: وَالْحَقُّ تَرَجُّحُ قَوْلِ عَامَّةِ الْعُلَمَاءِ بِلُزُومِهِ؛

لِأَنَّ الْأَحَادِيثَ وَالْآثَارَ مُتَظَافِرَةٌ عَلَى ذَلِكَ، وَاسْتَمَرَّ عَمَلُ الصَّحَابَةِ وَالتَّابِعِينَ وَمَنْ بَعْدَهُمْ عَلَى ذَلِكَ فَلِذَا تَرَجَّحَ خِلَافُ قَوْلِهِ اهـ مُلَخَّصًا.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۴ ص ۳۳۹ کتاب الوقف مکتبه شامله / الفتاوی الهندية ج ۲ ص ۳۵۰ کتاب الوقف مکتبه رشیدیه / فتاوی حقانیه ج ۴ ص ۲۰۸ کتاب الوقف / کفایت المفتي ج ۱۰ ص ۳ ۵۱ باب مایتعلق باحکام القبر مکتبه فاروقیه / فتاوی قاضي خان علي هامش الفتاوی الهندية کتاب الوقف فصل في المقابر ج ۳ ص ۳۱۴ رشیدیه / الدرالمختار مع ردالمحتار کتاب الوقف مطلب مهم فرق ابي یوسف ج ۴ ص ۳۵۱ ، ۳۵۲ / تبیین الحقائق کتاب الصلاة باب الجنائز ج ۱ ص ۵۸۷ دارالکتب العلمية بیروت چاپ)

باب مایتعلق باحکام المساجد

په مسجد کښې خوب وخوراک کول شرعاً رواه دي که یا ؟

سوال ۱ : تبلیغي حضرات چې کله په سه روزه(درې ورځې) راووزي یا په چیله (څلوېښت ورځي) راووزي نو ناسته پاسته خوراک چیښاک خوب او بېدېدل یې ټوله په مسجدونو کښې وي . اوس پوښتنه داده چې د شریعت دنګاه څخه په مسجد کښې خوب وخوراک کول رواه دي که یا ؟ .

جواب : مسجد شرعاً دلمانځه داداء کولو ځای دی . دارام او استراحت ځای نه دی . البته که کوم شخص مسافروي یا اعتکاف کوونکي وي نو دهغوی دپاره په مسجد کښې دخوراک و چیښاک او دبېدېدلو اجازه شرعاً سته . تبلیغي جماعت والا اکثره مسافرین وي نو هغوی ته ددې کارونو اجازه سته . او که بالفرض مسافرین هم نه وي نو هغوی دسنت طریقوبرپایینده خلګ دي . دوی داعتکاف نیت کوي بیا مسجدونو ته ننوزي . او اکثره خوداسي وي چې دشپې په مسجد کښې پاته وي په تسبیحاتو اونوافلو او تلاوت دقرآن کریم کښې مصروفه وي .او بیت دلږ وخت دپاره ارام او خوب کوي . خلاصه دا چې که ددغه دوو شیانو (مسافري یا نیت داعتکاف) څخه یو هم موجود وي نو په مسجد کښې خوب او خوراک چیښاک شرعاً رواه دی په دې شرط چې دمسجد دتقدس او عظمت خصوصاً دصفایي او پاکۍ خیال وساتل سي .

لماقال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى في الدرالمختار : وَأَكْلٌ، وَنَوْمٌ إلَّا لِمُعْتَكِفٍ وَغَرِيبٍ، وَأَكْلُ نَحْوِ ثُومٍ، وَيُمْنَعُ مِنْهُ؛

لماقال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى في ردالمحتارعلى الدرالمختار : (قَوْلُهُ وَأَكْلٌ وَنَوْمٌ إلَخْ) وَإِذَا أَرَادَ ذَلِكَ يَنْبَغِي أَنْ يَنْوِيَ الِاعْتِكَافَ، فَيَدْخُلَ وَيَذْكُرَ اللَّهَ تَعَالَى بِقَدْرِ مَا نَوَى، أَوْ يُصَلِّيَ ثُمَّ يَفْعَلَ مَا شَاءَ فَتَاوَى هِنْدِيَّةٌ (قَوْلُهُ وَأَكْلُ نَحْوِ ثُومٍ) أَيْ كَبَصَلٍ وَنَحْوِهِ مِمَّا لَهُ رَائِحَةٌ كَرِيهَةٌ لِلْحَدِيثِ الصَّحِيحِ فِي النَّهْيِ عَنْ قُرْبَانِ آكِلِ الثُّومِ وَالْبَصَلِ الْمَسْجِدَ....... وقال ابن عابدين رحمه الله تعالى فى موضع آخر: وَالظَّاهِرُ أَنَّ مِثْلَ النَّوْمِ الْأَكْلُ وَالشُّرْبُ إذَا لَمْ يَشْغَلْ الْمَسْجِدَ وَلَمْ يُلَوِّثْهُ لِأَنَّ تَنْظِيفَهُ وَاجِبٌ كَمَا مَرَّ لَكِنْ قَالَ فِي مَتْنِ الْوِقَايَةِ: وَيَأْكُلُ أَيْ الْمُعْتَكِفُ وَيَشْرَبُ وَيَنَامُ وَيَبِيعُ وَيَشْتَرِي فِيهِ لَا غَيْرُهُ قَالَ مُنْلَا عَلِيٍّ فِي شَرْحِهِ: أَيْ لَا يَفْعَلُ غَيْرُ الْمُعْتَكِفِ شَيْئًا مِنْ هَذِهِ الْأُمُورِ فِي الْمَسْجِدِ اهـ وَمِثْلُهُ فِي الْقُهُسْتَانِيِّ ثُمَّ نَقَلَ مَا مَرَّ عَنْ الْمُجْتَبَى.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۱ ص ۶۶۱ كتاب الصلوة ،مطلب في الغرس في المسجد/ ج ۲ ص ۴۴۹ باب الاعتكاف بيروت چاپ / الفتاوى الهندية كتاب الكراهية ، الباب الخامس في آداب المسجد / الحلبي الكبير فصل في احكام المسجدص ۶۱۲ سهيل اكيډمي لاهور / فتاوى محموديه ج۵ ۱ص ۲۳۳ باب اداب المسجد)

دمسجد پرچت یابام باندي دوكان جوړول څنګه دی

سوال ۲ : یوکس دوه منزله مسجد جوړکړې،خولاندي منزل یې مسجد اولوړ منزل یې دوکانونه کړیدي اوس پوښتنه داده چي دمسجد پرسر دوکان جوړول شرعاً جائزدی که یا؟

جواب : کله چي پريو ځکه مسجد بنا سي نوددې مسجد لاندي منزل اولوړ منزل ټوله دمسجد حيثيت لري يعني نه پرلوړ منزل دمسجد دوكان ياكور جوړول روادي اونه هم په لاندي منزل کښي روادی .

لماقال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى في الدرالمختار : (وَ) كُرِهَ تَحْرِيمًا (الْوَطْءُ فَوْقَهُ، وَالْبَوْلُ وَالتَّغَوُّطُ) لِأَنَّهُ مَسْجِدٌ إلَى عَنَانِ السَّمَاءِ؛وَكَذَا إلَى تَحْتِ الثَّرَى كَمَا فِي الْبِيرِيِّ

(الدرالمختار علي صدر ردالمحتار ج ۱ ص ۶۵۶ مطلب في احكام المسجد سعيد چاپ/ فتاوى بزازية علي هامش فتاوى عالمگيريه ج۶ ص ۲۸۵ كتاب الوقف رشيديه/ فتاوى قاضي خان ج ۳ ص ۲۹۳ كتاب الوقف رشيديه /فتاوى محموديه ج ۱۴ ص ۵۶۰ / فتاوى خيريه ج ۶ ص ۴۱۶ / مسائل رفعت قاسمي ج ۶ ص ۷۸ مسائل مساجد)

دمسجد يا هديرې په وقف سوي مځكه كښې فټ بال وغيره كول .

سوال ۳ : داسي مځكه چي مسجد ته وقف وسوې وي او لا تر اوسه پوري مسجد نه وي باندي جوړ سوى ايا په داسي مځكه كښې فټ بال يا بله لوبه رواه ده كه يا ؟

جواب : دمسجد يا هديرې د وقف سوي مځكي حكم په حيثيت داحترام د مسجد حكم نه دى ترڅه وخته چي مسجد نه وي باندي جوړ سوى هر جائز او رواه كار هلته رواه دى او هرناجائزونارواه كار هلته نارواه دى .

لماقال العلامة ابن نجيم المصري الحنفي رحمه الله تعالى في البحر : وَالْمُخْتَارُ لِلْفَتْوَى فِي الْمَسْجِدِ الَّذِي اُتُّخِذَ لِصَلَاةِ الْجِنَازَةِ وَالْعِيدِ أَنَّهُ مَسْجِدٌ فِي حَقِّ جَوَازِ الِاقْتِدَاءِ وَإِنْ انْفَصَلَ الصُّفُوفُ رِفْقًا بِالنَّاسِ وَفِيمَا عَدَا ذَلِكَ لَيْسَ لَهُ حُكْمُ الْمَسْجِدِ. اهـ.

وَظَاهِرُ مَا فِي النِّهَايَةِ أَنَّهُ يَجُوزُ الْوَطْءُ وَالْبَوْلُ وَالتَّخَلِّي فِي مُصَلَّى الْجَنَائِزِ وَالْعِيدِ .

(البحرالرائق ، كتاب الصلاة باب مايفسد الصلاة ومايكره فيها ، فصل : كره اسقبال القبلة ج ۲ ص ۶۴ رشيديه / الدرالمختار كتاب الصلاة باب مايفسد الصلاة ومايكره فيها ج ۱ ص ۶۵۷ سعيد / الحلبي الكبير ، فصل في احكام المسجد ص ۶۱۱ سهيل اكيډمي لاهور / الفتاوى العالمگيرية كتاب الصلاة فصل كره غلق باب المسجد الخ : ج ۱ ص ۱۰۹ رشيديه / فتاوى محموديه ج ۱۵ ص ۲۰۶ باب آداب المسجد)

پردولتي مځكه باندي بېله ددولت داجازې څخه مسجد جوړول .

سوال ۴ : كه چيري يو ځوك پر دولتي مځكه باندي د دولت داجازې څخه بغير مسجد جوړ كړي ايا دداسي مسجد دجوړولو اجازه شرعا سته كه يا ؟

جواب : شرعا دمسجدونو انتظام او تعمير دضرورت په اندازه پر دولت فرض او لازم دى البته كه دولت خپل فرض نه اداء كوى نو چالره جائز نه دي چي د دولت داجازې څخه بغير پر دولتي مځكه باندي دمسجد تعمير جوړ كړي باقاعده بايد

اجازت حاصل کړل سي او بېله اجازته په مسجد جوړوولو کښې هم شرعا او هم قانونا خطره او اندېښنه سته. فقهاوو هم داسي لیکلي دي.

لماقال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى في ردالمحتارعلى الدرالمختار : قُلْت: وَهُوَ كَذَلِكَ، فَإِنَّ شَرْطَ الْوَقْفِ التَّأْبِيدُ وَالْأَرْضُ إذَا كَانَتْ مِلْكًا لِغَيْرِهِ فَلِلْمَالِكِ اسْتِرْدَادُهَا، وَأَمْرُهُ بِنَقْضِ الْبِنَاءِ وَكَذَا لَوْ كَانَتْ مِلْكًا لَهُ فَإِنَّ لِوَرَثَتِهِ بَعْدَهُ ذَلِكَ، فَلَا يَكُونُ الْوَقْفُ مُؤَبَّدًا اما ان وقت الامر باليوم او الشهر او سنة ثم مات يكون ميراثا عنه لانه لابد من التابيد ....

(ردالمحتار كتاب الوقف ، مطلب : مناظرة ابن الشحنة مع شيخه العلامة قاسم في وقف البناء ج ۴ ص ۳۹۰ سعيد / الفتاوى العالمگيرية كتاب الوقف الباب الحادى عشر في المسجد ج ۲ ص ۴۵۵ رشيديه / فتاوى قاضي خان علي هامش الفتاوى العالمگيرية كتاب الوقف باب الرجل يجعل داره مسجدا او خانا الخ ج ۳ ص ۲۹۰ / ۲۹۱ / فتاوى محموديه ج ۱۵ ص ۱۷۸ باب احكام المساجد)

يو مسجد ته نژدې بل مسجد جوړول .

سوال ۵ : يوه مسجد ته نژدې بل مسجد جوړول څنګه دی ایا په شریعت کښې د دوو مسجدونو تر مېنځ د حد دپاره څه خاص فاصله راغلې ده که یا ؟

جواب : که چیري په يوه کلي يا علاقه کښې يو مسجد تنګ وي لمونځ کوونکي نه په کښې ځاییږي نو دا يو ضرورت شرعیه دی نو د دغه ضرورت پیش نظر بل مسجد جوړول جایز دی که نژدې وي که لیري وي ځکه چي په شریعت کښې د دوو مسجدونو تر مینځ د فاصلې څه حد نه دی راغلی لهذا په څومره فاصله کښې چي وي جوړول يې درست او صحیح دي .

البته بېله ضرورت شرعیه د ومره نژدې يو مسجد د بل سره جوړول چي اقامت او قرآءت سره اورېدل کیږي فقهاوو دغه عمل ته يعني دغه مسجد جوړولو ته نامناسب عمل ويلی دی . بالخصوص بیا په هغه صورت کښې چي د دغه دوهم مسجد د جوړوولو څخه مقصد داول مسجد کسان کمول وي دا خو بیا يو قسم ګناه ده او دغه مسجد د مسجد ضرار سره مشابه دی .

حضرت عمر فاروق رضي الله عنه په خپل دور خلافت کښې یو فرمان جاري کړی وو: چي په هر کلي او محله کښې دي مسجدونه جوړ کړل سي مګر داسي مسجدونه مه جوړوئ چي په هغه سره د مخکنیو مسجدونو ماتول او نړول مقصود وي. البته که چیري اختلاف دلمونځ کونکو تر مېنځ دې اندازې ته رسېدلی وي چي نور ددوی اتفاق نه سره کیږي نو په داسي صورت کښې دوهم مسجد نژدې جوړول هم درست دی، او لمونځ په کښې کول درست دی. پوره تفصیل ددغي مسئلې په امداد المفتین کتاب کښې کتلای سی.

لماقال العلامة ابن نجيم المصري رحمه الله تعالى في البحر : أَهْلُ الْمَحَلَّةِ قَسَمُوا الْمَسْجِدَ وَضَرَبُوا فِيهِ حَائِطًا وَلِكُلٍّ مِنْهُمْ إمَامٌ عَلَى حِدَةٍ وَمُؤَذِّنُهُمْ وَاحِدٌ لَا بَأْسَ لَهُ وَالْأَوْلَى أَنْ يَكُونَ لِكُلِّ طَائِفَةٍ مُؤَذِّنٌ كَمَا يَجُوزُ لِأَهْلِ الْمَحَلَّةِ أَنْ يَجْعَلُوا الْمَسْجِدَ الْوَاحِدَ مَسْجِدَيْنِ فَلَهُمْ أَنْ يَجْعَلُوا الْمَسْجِدَيْنِ وَاحِدًا لِإِقَامَةِ الْجَمَاعَةِ أَمَّا لِلتَّذْكِيرِ أَوْ لِلتَّدْرِيسِ فَلَا لِأَنَّهُ مَا بُنِيَ لَهُ وَإِنْ جَازَ فِيهِ .

وقال العلامة الحصفكي رحمه الله تعالى في الدرالمختار: ولهم نصب متول وجعل المسجدين واحدا كعكسه للصلوة لا للدرس انتهى .

(الدرالمختار علي هامش ردالمحتار ج ١ ص ٤٩٠ / البحرالرائق ج٥ ص ٢٧٠ مکتبه شامله / امداد المفتین ج ٢ ص ٦٤٠ کتاب المساجد / اردو فتاوی فیضیه ص ١٠٩)

پر خرابو او هوار و شوو قبرونو باندي مسجد جوړول ؟

سوال ٦: په داسي هدیره کي چي هلته د قبرونو نښانات خراب سوي وي او س خلګ هلته خپل مړي نه ښخوي آیا پر دغه هوارو قبرونو او داسي هدیرې باندي مسجد جوړول روا دی که یا؟

جواب: په داسي هدیره او قبرستان کښې که چیري خلګو هلته خپل مړي ښخول پرې ایښي وي او د مړو جسدونه هم خاوري سوي وي او د زړو قبرو اثار او نخښې هم خرابې سوي وې یعني هغه قبرونه هوار سوي وي نو پر داسي هدیرې او مقبرې باندي مسجد جوړول روا دی.

لما فی الفتاوی الهندیة : ولو بلی المیت وصار ترابا جاز دفن غیره في قبره وزرعه والبناء علیه، کذا في التبیین.......

وقال العلامة ابن عابدین رحمه الله تعالی فی ردالمحتار : وَقَالَ الزَّیْلَعِيُّ: وَلَوْ بَلِيَ الْمَیِّتُ وَصَارَ تُرَابًا جَازَ دَفْنُ غَیْرِهِ فِي قَبْرِهِ وَزَرْعُهُ وَالْبِنَاءُ عَلَیْهِ اهـ.

وقال العلامة أبو محمد محمود بن أحمد بن موسی بن أحمد بن حسین الغیتابی الحنفی بدر الدین العینی (المتوفی: ۸۵۵ هـ) فی عمدة القاري شرح صحیح البخاري فَإِن قلت: هَل یجوز أَن تبنی علی قُبُور الْمُسلمین؟ قلت: قَالَ ابْن الْقَاسِم: لَو أَن مَقْبرَة من مَقَابِر الْمُسلمین عفت فَبنی قوم عَلَیْهَا مَسْجِدا لم أر بذلك بَأْسا، وَذَلِكَ لِأَن الْمَقَابِر وقف من أوقاف الْمُسلمین لدفن موتاهم لَا یجوز لأحد أَن یملکهَا، فَإِذا درست وَاسْتغْنی عَن الدّفن فِیهَا جَازَ صرفهَا إِلَی الْمَسْجِد، لِأَن الْمَسْجِد أَیْضا وقف من أوقاف الْمُسلمین لَا یجوز تملکه لأحد، فمعناهما علی هَذَا وَاحِد.

(الفتاوی الهندیة ج ۱ ص ۱۶۷ الباب الحادی والعشرون في الجنائز / ردالمحتار ج ۲ ص ۲۲۳ مطلب في دفن المیت / احسن الفتاوی ج ۶ ص ۴۰۹ باب المساجد/ عمدة القاري ج ۴ ص ۱۷۹ باب الصلاة في مرابض الغنم مکتبه شامله / فتاوی حقانیه ج ۴ ص ۲۱۹ کتاب الوقف / البحر الرائق ج ۲ ص ۳۴۶ مکتبه رشیدیه / طحطاوي علي مراقي الفلاح ص ۶۱۳)

دمسجد دوقف شیان څخه شخصي استعمال روا دی که یا؟

سوال۷: یو شی یو چا مسجد ته وقف کړی دی لکه جنرېټر، بیلچه، او نور داسي اسباب چي د مسجد په نامه راغلي وي دغه وقف سوي شیان د مسجد څخه ایستل خپل شخصي کار په اجراء کول او استعمالول جواز لري که یا؟

جواب: د مسجد وقف سامان د مسجد څخه وړل خپل شخصي کار په اجراء کول او هغه استعمالول شرعًا جواز نه لري .

لماقال ابن نجیم المصري رحمه الله في البحر : وَلَیْسَ لِمُتَوَلِّي الْمَسْجِدِ أَنْ یَحْمِلَ سِرَاجَ الْمَسْجِدِ إلَی بَیْتِهِ وَلَا بَأْسَ بِأَنْ یَتْرُكَ سِرَاجَ الْمَسْجِدِ فیه من الْمَغْرِبِ إلَی وَقْتِ الْعِشَاءِ وَلَا

يَجُوزُ أَنْ يَتْرُكَ فيه كُلَّ اللَّيْلِ إلَّا في مَوْضِعٍ جَرَتْ الْعَادَةُ فيه بِذَلِكَ كَمَسْجِدِ بَيْتِ الْمَقْدِسِ وَمَسْجِدِ النبي وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أو شَرَطَ الْوَاقِفُ

وفي الفتاوى الهنديه : مُتَوَلِّي الْمَسْجِدِ ليس له أَنْ يَحْمِلَ سِرَاجَ الْمَسْجِدِ إلَى بَيْتِهِ وَلَهُ أَنْ يَحْمِلَهُ من الْبَيْتِ إلَى الْمَسْجِدِ كَذَا في فَتَاوَى قَاضِي خَانْ

(البحرالرائق ج ۵ ص ۴۲۰ مکتبه رشیدیه فتاوی الهندیه ج ۲ ص ۴۶۲ مکتبه رشیدیه قاضي خان علي هامش الهندیه ج ۳ ص ۲۹۴ مکتبه رشیدیه / خلاصة الفتاوی ج ۴ ص ۴۲۳ مکتبه رشیدیه فتاوی محمودیه ج ۱۴ ص ۶۲۴ کتاب الوقف اردو / فتاوی حقانیه ج ۴ ص ۲۲۳ کتاب الوقف)

دمسجد غسل خانې اوتشنابو نه په حرا مو پیسو جوړ ول؟

سوال۸: د یو چا سره حرام مال او پیسې دي هغه غواړي چي په دغه پیسو سره د مسجد غسل خانې او تشنابونه جوړ کړي او غواړي چي د مسجد د برق او بجلۍ پر تارو یې مصرف کړي شرعًا دغه عمل روا دی که یا؟

جواب: په داسي ځای کي دا پیسې مصرف کول د شریعت له نظره صحیح نه دي او په د غو اشیاؤ یعني غسلخانو او تشنابو کښې یې هم استعمال شرعا نا روا دی.

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار : (قَوْلُهُ لَوْ بِمَالِهِ الْحَلَالِ) قَالَ تَاجُ الشَّرِيعَةِ: أَمَّا لَوْ أَنْفَقَ فِي ذَلِكَ مَالًا خَبِيثًا وَمَالًا سَبَبُهُ الْخَبِيثُ وَالطَّيِّبُ فَيُكْرَهُ لِأَنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَا يَقْبَلُ إلَّا الطَّيِّبَ، فَيُكْرَهُ تَلْوِيثُ بَيْتِهِ بِمَا لَا يَقْبَلُهُ .

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۱ ص ۴۸۷ فروع افضل المساجد / فتاوی محمودیه ج۱۵ ص ۹۵ باب المساجد / امدادالفتاوی ج ۲ ص ۶۷۴ / کفایت المفتي ج۱۰ ص ۲۵۸ باب مایتعلق بصرف المال الحرام في المسجد / الفتاوی الهندیه کتاب الصلاة الفصل الثاني فیما یکره في الصلاة ج ۱ ص ۱۰۹ مکتبه رشیدیه / حاشیة الطحطاوي علي مراقي الفلاح ص ۳۵۸ قدیمي چاپ / احسن الفتاوی ج ۹ ص ۴۳۱ اردو)

له زاړه مسجد څخه دمکتب او کو چنیانود درس استفاده کول؟

سوال ۹: یو ځای د ډېره وخته او زمانې څخه مسجد ولاړ ؤ لمونځونه په کښې کېدل اوس هلته نوی مسجد جوړ سو په زاړه مسجد کښې اوس خلک لمونځ نه کوي آیا د دغه مسجد څخه د مکتب یا د کوټې کار اخیستل روا دی که یا او یا داچي میلمانه

په کښې عذر سي او یا عصري تعلیم په کښې ورکړه سي شرعًا د فقهي شریفي څه حکم دی؟

جواب: دغه مخکنی مسجد مکتب ګرځول یا د کوټې کار ځیني اخیستل قطعًا ناروا دی مسجد چې یو واري مسجد سو بیا تر قیامته پوري هغه ځای مسجد دی که لمونځ په کښې کېږي که نه په کښې کېږي، البته دیني تعلیم ورکول په هغه مسجد کي په دغه شرائطو سره روا دی (۱) بې له تنخوا درس ورکول البته په قدر د ضرورت تنخوا پروا نه لري (۲) واړه ماشومان باید مسجد ته داخل نه سي (۳) د مسجد د آدابو پورا خیال باید وساتل سي.

قال فی التنویر : (وَلَوْ خَرِبَ مَا حَوْلَهُ وَاسْتُغْنِيَ عَنْهُ يَبْقَى مَسْجِدًا عِنْدَ الْإِمَامِ) أَبَدًا إلَى قِيَامِ السَّاعَةِ (وَبِهِ يُفْتِي) حَاوِي الْقُدْسِيِّ .

وقال العلامة ابن عابدين رحمه الله تعالی فی ردالمحتار : وَلَا يَجُوزُ نَقْلُهُ وَنَقْلُ مَالِهِ إلَى مَسْجِدٍ آخَرَ، سَوَاءٌ كَانُوا يُصَلُّونَ فِيهِ أَوْ لَا وَهُوَ الْفَتْوَى حَاوِي الْقُدْسِيِّ، وَأَكْثَرُ الْمَشَايِخِ عَلَيْهِ مُجْتَبَى وَهُوَ الْأَوْجَهُ فَتْحٌ. اهـ.

وقال العلامة ابن نجيم رحمه الله تعالی فی البحر الرائق شرح كنز الدقائق : (وإن المساجد لله) (الجن: ۱۸) وما تلوناه من الآية السابقة فلا يجوز لاحد مطلقا أن يمنع مؤمنا من عبادة يأتي بها في المسجد لان المسجد ما بني إلا لها من صلاة واعتكاف وذكر شرعي وتعليم علم وتعلمه وقراءة قرآن.

عَنْ وَاثِلَةَ بْنِ الْأَسْقَعِ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «جَنِّبُوا مَسَاجِدَكُمْ صِبْيَانَكُمْ، وَمَجَانِينَكُمْ، وَشِرَاءَكُمْ، وَبَيْعَكُمْ، وَخُصُومَاتِكُمْ، وَرَفْعَ أَصْوَاتِكُمْ، وَإِقَامَةَ حُدُودِكُمْ، وَسَلَّ سُيُوفِكُمْ، وَاتَّخِذُوا عَلَى أَبْوَابِهَا الْمَطَاهِرَ، وَجَمِّرُوهَا فِي الْجُمَعِ»

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۴ ص ۳۵۸ فرع بناء بيت للامام فوق المسجد مكتبه شامله / البحر الرائق شرح كنز الدقائق ج ۲ ص ۶۰ مكتبه رشيديه / مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح ج ۲ ص ۴۱۷ / فتاوى محموديه ج ۱۴ ص ۶۱۱ باب احكام المساجد / احسن الفتاوى ج ۶ ص ۴۵۶ باب المساجد/ الموسوعة الفقهية ج۳۷ ۲۰۶ / سنن ابن ماجة ج ۱ ص ۲۴۷ مایکره في المساجد مكتبه شامله)

دسود په پیسو دمسجد دجوړولو حکم؟

سوال ۱۰: ايا د سود په پيسو سره مسجد جوړول صحيح دی که يا؟ يا دوه شريکان دي يو مسجد يې جوړ کړی د يوه پيسې د سود دي او د هغه بل دا پاکي د دې مسجد څه حکم دی؟

جواب: هر هغه مسجد چې د هغه په جوړولو کي حرامي پيسې ولګېږي بالخصوص د سود روپۍ په هغه مسجد کي لمونځ مکروه تحريمي دی او هغه کس ته الله جل جلاله د مسجد د جوړولو ثواب هم نه ورکوي.

لماقال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى في ردالمحتارعلى الدرالمختار : قوله (لو بماله الحلال) قال تاج الشريعة أما لو أنفق في ذلك مالا خبيثا ومالا سببه الخبيث والطيب فيكره لأن الله تعالى لا يقبل إلا الطيب فيكره تلويث بيته بما لا يقبله ا هـ شرنبلالية

.

ولماقال الملا علي القاري رحمه الله في مرقاة المفاتيح : وعن ابن عمر قال قال رسول الله لا تقبل صلاة بغير طهور هو بالضم الطهر وبالفتح الماء الذي يتطهر به نسختان وتقدم تحقيقهما قال ابن حجر أي لا تصح إذ نفي القبول إما بمعنى نفي الصحة كما هنا وإما بمعنى نفي الثواب كما في خبر من أتى عرافا أي منجما لم تقبل صلاته أربعين صباحا ولا صدقة أي التي هي طهارة النفس من رذيلة البخل وقلة الرحمة من غلول بالضم على ما في النسخ المصححة أي مال حرام وأصل الغلول الخيانة في الغنيمة قال بعض علمائنا من تصدق بمال حرام ويرجو الثواب كفر ووهم ابن حجر أو ظن أن الرواية بفتح الغين فقال أي كثير الغل أي الخيانة في الغنيمة وفيه أن المبالغة غير مراد ولذا قال والمراد هنا من تصدق بما خان بأن تصدق من مال حرام فلا يثاب على التصدق به بل يعاقب إن علم أنه حرام وثوابه لمالكه ا هـ ومحل هذا إذا كان يعرف مالكه أو وارثه وإلا فهو مأمور بالتصدق به ولا يتصور أنه يؤمر بالتصدق به ولا يقبل منه رواه مسلم وكذا الترمذي وابن ماجه

(الدرمختار مع ردالمحتار ج ۱ ص ۴۸۷ مکتبه رشیدیه / البحرالرائق ج ۸ ص ۳۶۹ مکتبه رشیدیه / فتاوی الهندیه ج ۵ ص ۳۴۹ مکتبه رشیدیه / مرقاة المفاتیح شرح مشکوة المصابیح ج ۲ ص ۲۷ مکتبه حبیبیه / فتاوی محمودیه ج ۱۵ ص ۱۸۸اردو)

مسجد ته دننوتلو او راوتلو دعا څنګه ده ؟

سوال ۱۱ : مسجد ته دننوتلو او بیا د مسجد څخه د راوتلو دعا څنګه ده ؟

جواب : دنبي کریم صلی الله علیه وسلم ارشاد مبارک دی کله چي په تاسي کښې یو کس مسجد ته ننوزي نو دغه دعا دي وکړي (اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ،) ژباړه : ای الله ماته دخپل رحمت دروازې خلاصي کړه. او کله چي د مسجد څخه راوزي نو بیا دي دغه دعا ووايي (اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ)ژباړه : ای الله زه ستا څخه ستا د فضل غوښتنه کوم .

عن أبي أسيد، قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: " إذا دخل أحدكم المسجد، فليقل: اللهم افتح لي أبواب رحمتك، وإذا خرج، فليقل: اللهم إني أسألك من فضلك .

(ابن ماجة ج ۱ ص ۲۵۴ باب الدعاء عند دخول المسجد مکتبه شامله / صحیح مسلم شریف ج ۱ ص ۴۹۴ مکتبه شامله / سنن ابي داود شریف ج ۱ ص ۱۲۶ مکتبه شامله / سنن النسائي ج ۲ ص ۵۳ مکتبه شامله)

په غالیو سره دمسجد ښائسته کول څنګه دي؟

سوال ۱۲ : د مسجد ښائسته کول او زینت په غالیو او په پردو او په ښائسته او قیمتي قندیلانو سره شرعًا روا ایښت لري که یا ؟ ځیني ځایونه موږ اوریدلي دي چي دا کار مکروه دی؟

جواب: په یو حدیث شریف کښې راځي (ان من اشراط الساعة تزيين المساجد) د دغه حدیث څخه ځیني علماء استدلال کوي چي ډیر تکلفات د مسجد په ښائست والي کي مکروه دي لکه ځیني محرابونه چي تاسي لیدلي وي مختلف رنګونه ښیښې، نقشونه، آیاتونه شعرونه، چي خلل راولي د لمونځ کوونکو په لمونځ او خشوع کښې، او ځیني علماء بیا وایې چي هر څومره ښائست یې ثواب لري ځکه چي په دې کښې د الله جل جلاله د کور تعظیم او عزت دی، زموږ مذهب دا دی چي ښائست د

مسجد هېڅ کراهيت نه لري د حديث توجيه او جواب مورږ داسي ورکوو چي مکروه هلته دی چي ښائسته يې کړي او لمونځ نه په کښې کوي يا دا ښائسته والی يې فقط تر محرابه پوري محدوده کړی وي باقي مسجد په غاليو په پردو او په ښائسته او قيمتي قنديلانو او ګروپانو سره ښائسته کول هېڅ پروا نه لري.

لماقال العلامة ابن نجيم المصري الحنفي رحمه الله تعالى في البحر : أَيْ وَلَا يُكْرَهُ نَقْشُ الْمَسْجِدِ وَهُوَ الْمَذْكُورُ فِي الْجَامِعِ الصَّغِيرِ بِلَفْظِ لَا بَأْسَ بِهِ وَقِيلَ يُكْرَهُ لِلْحَدِيثِ إنَّ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ تَزْيِينَ الْمَسَاجِدِ وَقِيلَ مُسْتَحَبٌّ لِأَنَّهُ مِنْ عِمَارَتِهِ وَقَدْ مَدَحَ اللَّهُ فَاعِلَهَا بِقَوْلِهِ {إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ} [التوبة: ١٨] وَأَصْحَابُنَا قَالُوا بِالْجَوَازِ مِنْ غَيْرِ كَرَاهَةٍ وَلَا اسْتِحْبَابٍ

(الدرمختار مع ردالمحتار ج ١ ص ٤٨٧ مكتبه رشيديه / البحرالرائق ج ٢ ص ٦٤ مكتبه رشيديه / الفتاوى الهنديه ج ١ ص ١٠٩ مكتبه رشيديه / الهدايه ج ١ ص ١٢٧ مكتبه حنفيه / فتاوى محموديه ج ١٥ ص ٢٥٧ اردو /فتاوى حقانيه ج ٤ ص ٢٤٨ پښتو)

دمسجد چنده پر عمومي ځاه باندي (کوهي) مصرفول

سوال ١٣ : دمسجد لپاره جمع سوی چنده او روپۍ پر هغه ځاه باندي مصرف کول چي دهغه څخه دکلي او بازار خلک هم اوبه وړي او دمسجد کارهم ځيني اخستل کېږي مثلاً اودس او غسل په کيږي دغه مصرف کول دروپو جايزدي که يا؟

جواب: دغه جمع شوي مال او روپۍ چي دمسجد په نامه راغلي دي پر هغه ځاه باندي مصرف کول نه دي روا تر څه وخته چي هغه دروپو مالکانو اجازه نه وي ورته کړې ځکه چي داشي صرف دمسجد لپاره وقف سوی دی.

لمافي الفتاوى الهندية : أَرْضُ وَقْفٍ عَلَى مَسْجِدٍ صَارَتْ بِحَالٍ لَا تُزْرَعُ فَجَعَلَهَا رَجُلٌ حَوْضًا لِلْعَامَّةِ لَا يَجُوزُ لِلْمُسْلِمِينَ انْتِفَاعٌ بِمَاءِ ذَلِكَ الْحَوْضِ، كَذَا فِي الْقُنْيَةِ.

(الفتاوى الهندية ج ٢ ص ٤٦٤ مكتبه رشيديه / البحرالرائق ج ٥ ص ٤٢١ مكتبه رشيديه / فتاوى رحيميه ج ٩ ص ٧٠ اردو / فتاوى حقانيه ج ٤ ص ٢٣٢ پښتو / فتاوى هاديه ج ٢ ص ٤٤٣ پښتو)

کتاب احیاء الموات

دحکومتي مځکي ملکيت دابادوونکي شخص دپاره کله ثابتيږي ؟

سوال ۱ : که چیري یو څوک راولاړ سي حکومتي مځکه خپل پر سر بېله اجازې دحکومته اباده کړي نو ایا دداسي مځکي ملکیت دهغه شخص دپاره ثابتیږي که یا ؟او خرڅول یې رواه دي که یا ؟

جواب : په فتاوی حقانیه کښې دغه ته ورته سوال ته داسي جواب ویلی دی . دخرابي او نابادي مځکي داباد ولو دپاره دوخت دپاچا اجازه اخیستل ضروري ده که یا ؟په دغه مسئله کښې دامام صاحب او امام محمد او امام ابویوسف رحمهم الله تعالی اختلاف دی . دامام ابویوسف او امام محمد رحمة الله علیهما په نزد دحکومت اجازه اخیستل ضروري نه ده هرچاچي اباده کړه دهغه ملکیت ګرځي . اودامام صاحب رحمة الله علیه په نزد دحکومت اجازه اخیستل ضروري ده او همدغه قول راجح قول دی او دفقهي په متونو کښې ذکر سوی دی نو خرڅول یې هغه وخت رواه دي چي دحکومت اجازه ورته سوې وي .

لماقال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى في ردالمحتارعلى الدرالمختار : وَقَوْلُ الْإِمَامِ: هُوَ الْمُخْتَارُ وَلِذَا قَدَّمَهُ فِي الْخَانِيَّةِ، وَالْمُلْتَقَى كَعَادَتِهَا وَبِهِ أَخَذَ الطَّحَاوِيُّ وَعَلَيْهِ الْمُتُونُ.

وفى الفتاوى الهندية : وَمَنْ أَحْيَا أَرْضًا مَيْتَةً بِغَيْرِ إذْنِ الْإِمَامِ لَا يَمْلِكُهَا فِي قَوْلِ أَبِي حَنِيفَةَ – رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى – وَقَالَ صَاحِبَاهُ يَمْلِكُهَا .... وَالْمِلْكُ فِي الْمَوَاتِ يَثْبُتُ بِالْإِحْيَاءِ بِإِذْنِ الْإِمَامِ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ – رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى – وَعِنْدَ أَبِي يُوسُفَ وَمُحَمَّدٍ رَحِمَهُمَا اللَّهُ تَعَالَى يَثْبُتُ بِنَفْسِ الْإِحْيَاءِ

(ردالمحتار ج۵ ص ۲۷۸ کتاب احیآء الموات / الفتاوى الهندية ج۵ ص ۳۸۶ کتاب احیآء الموات الباب الاول / فتاوی حقانیه ج۵ ص ۳۶۹ کتاب احیآء الموات / بدائع الصنائع ج۶ ص ۱۹۴ کتاب الاراضي)

کتاب الهـــبه

پلار وزوی ته یو شي هبه او وبخښي اوس یې بیرته ځیني اخلي .

سوال ۱ : که چیري یو پلار راولاړ سي وزوی ته یو شی په خپل ژوند کښې

وروبخښي او زوی هم تصرف او قبضه باندي وکړي اوس پلار بیا راولاړيږي هغه بخښل سوی شی دزوی څخه بېرته اخلي ایآ داسي کول شرعا درست او صحیح دي که یا ؟.

په داسي صورت کښې پلار هیڅکله بیرته رجوع نه سي کولای لهذا کله چي زوی پر هغه بخښل سوي شي باندي قبضه وکړه نور هغه شی دزوی دی، پلار ره یې بیا د شریعت د رویه څخه نه سي بیرته ځیني اخیستلای یعني دغه اخیستل ځیني ناروا ه دي .

قال العلامة المرغيناني رحمه الله تعالى في الهداية : وإن وهب هبة لذي رحم محرم منه فلا رجوع فيها" لقوله عليه الصلاة والسلام: "إذا كانت الهبة لذي رحم محرم منه لم يرجع فيها"؛ ولأن المقصود فيها صلة الرحم وقد حصل

الهداية ج ٣ ص ٢٨٧ كتاب الهبة باب مايصلح رجوعه وما لا يصلح / كنزالدقائق ص ٣٥٥ كتاب الهبة / مجلة الاحكام مادة ٨۶۶ ص ۴٧۶ كتاب الهبة الباب الثالث في احكام الهبة / فتاوى حقانيه ج۵ ص ٣۵١ كتاب الهبة / فتاوى مفتي محمود ج ٩ ص ٢٣۴ كتاب الهبة)

بخښل سوی شي بيرته اخيستل کيږی او که یا

سوال ٢ : یو کس یو شي یو چا ته په بخښنه ورکړي اوس غواړي چي دغه خپل بخښل سوی شي بیرته د هغه کس څخه واخلي ایا شریعت ده ته دا حق ورکوي چي دا بخښل سوی شي د دغه کس څخه وا پس کړي؟

جواب :یو څو صورتونه داسي دي شرعا چي په هغو کي بخښل سوی شي بیالاس ته نسي راتلاي(١) په بخښل سوي شي کي زیاتوالی او نماراسي (٢)یا په هلاکت ورسيږي(٣)یا دغه کس چي بخښنه ورته سوې ده هغه بل کس ته چي ده ته یې بخښنه کړې ده یو شی په مقابل کي عوض ورکړي (۴)یادي دغه بخښل سوی شی د ملکیته څخه ووتی (۵)یا خاوندا وښځي ویوه بل ته یو شی سره وبخښی (۶)یادي داسي قریب ته وبخښی چي هغه په محرم کي راځي لکه د مور ،خور، انا، خوابنې، خاله، امه بخښنه (٧) یا بخښونکی اویا قبضه کونکی مړسي . البته که د جانیبینو څخه رضا راغله بیا رجوع جایز ده.

لماقال الامام الحصكفي رحمه الله في الدرالمختار : (صَحَّ الرُّجُوعُ فِيهَا بَعْدَ الْقَبْضِ) أَمَّا

قَبْلَهُ فَلَمْ تَتِمَّ الْهِبَةُ (مَعَ انْتِفَاعِ مَانِعِهِ) الْآتِي (وَإِنْ كُرِهَ) الرُّجُوعُ (تَحْرِيمًا) وَقِيلَ: تَنْزِيهًا نِهَايَةٌ (وَلَوْ مَعَ إسْقَاطِ حَقِّهِ مِنْ الرُّجُوعِ) فَلَا يَسْقُطُ بِإِسْقَاطِهِ خَانِيَّةٌ.

وَفِي الْجَوَاهِرِ لَا يَصِحُّ الْإِبْرَاءُ عَنْ الرُّجُوعِ وَلَوْ صَالَحَهُ مِنْ حَقِّ الرُّجُوعِ عَلَى شَيْءٍ صَحَّ وَكَانَ عِوَضًا عَنْ الْهِبَةِ لَكِنْ سَيَجِيءُ

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۴ ص ۵۷۴ مكتبه رشيديه / فتاوى قاضي خان علي هامش الهندية ج ۳ ص ۲۷۵ مكتبه رشيديه / شرح مجلة الاحكام للاتاسي مادة ۸۶۴ / احسن الفتاوى ج ۷ ص ۲۵۴ / فتاوى العصر ص ۱۴۶ / فتاوى حقانيه ج ۵ ص ۳۵۰ پښتو)

پلار په خپل ژوند کې زوی ته بخښنه وکړه دا نور وروڼه حق په کښې لري ؟

سوال ۳ : یو پلار را ولاړیږي په خپل ژوند کي دخپلو زامنو څخه ویوه زوی ته دخپل جایداده څخه مثلاً پنځه جریبه مځکه ور بخښي او زوی پر هغه مځکي باندي قبضه هم کوي او سرای باندي جوړ کړي ایا دپلار تر وفات وروسته هم دغه مځکه دده ده که پر دانورو وروڼو بیا دسره څخه ویشل کیږي؟

جواب : په دغه موجوده صورت سره دغه بخښنه دپلار ودغه زوی ته صحیح ده دغه زوی په دغه قبضه سره ددې مځکي مالک جوړ سو په دې شرط سره چې پلار به دغه بخښنه دمرګ په مریضۍ کي نه وي کړې او دته به یي دغه مځکه ورجلا کړې هم وي . او دغه نور وروڼه د دغه ورور په دغه بخښل سوي مځکه کي هیڅ قسم حق نه لري نه په ژوند دپلار نه وروسته تر مرګ دپلار البته دغه خبره یاد ساتل دي چي بیله عذره شرعي نور وارثان دمیراث څخه محرومه کول او داسي بخښي کول ګناه لری حدیث شریف دی (من قطع ميراث وارثه قطع الله ميراثه من الجنة) . ژباړه : څوک چي یو وارث دخپل میراثه څخه محروم کړي نو الله جل جلاله به دغه کس دجنت دمیراثه څخه محروم کړي .

لماقال الامام ابن عابدين الشامي رحمه الله في ردالمحتار : (قَوْلُهُ بَعْدَ أَنْ يُقْسَمَ) وَيُشْتَرَطُ فِي صِحَّةِ هِبَةِ الْمَشَاعِ الَّذِي لَا يَحْتَمِلُهَا أَنْ يَكُونَ قَدْرًا مَعْلُومًا حَتَّى لَوْ وَهَبَ نَصِيبَهُ مِنْ عَبْدٍ وَلَمْ يُعْلِمْهُ بِهِ لَمْ يَجُزْ، لِأَنَّهَا جَهَالَةٌ تُوجِبُ الْمُنَازَعَةَ بَحْرٌ وَانْظُرْ مَا كَتَبْنَاهُ عَلَيْهِ.

(ردالمحتار ج ۴ ص ۵۷۰ مكتبه رشيديه / الفتاوى الهندية ج ۴ ص ۳۷۷ مكتبه رشيديه / خلاصة

الفتاوی ج ۴ ص ۳۹۰ مکتبه رشیدیه / شرح مجلة الاحکام للاتاسي ج ۳ ص ۳۸۱ / احسن الفتاوی ج ۷ ص ۲۵۴ اردو / فتاوی حقانیه ج ۵ ص ۳۴۵ پښتو)

کتاب البیوع

باب مایجوز بیعه ومالایجوز

دبتانو یا دنن سبا غټو او کوچنیو ناوکیو خرخول او رانیول رواه دي که یا ؟

سوال ۱ : ځیني دوکانداران په بازار کښې د کوچنیانو انجونو دناوکیو په نامه سره بتان خرڅوي هغه داسي چي دغه ناوکۍ دمسالې څخه جوړي وي پښې لري لاسونه او سترګي لري خلاصه دا چي دبدن ټول اعضاوي لري او کالي يې هم په اغوستي وي دځینو په باره کښې انسان دا فکر کوي چي ژوندي انسانان دي . په بعضو کښې بیا دننه یو قسم موزیک او ساز هم دکمپنۍ څخه سبت سوی وي ، او ځیني بیا هغه دي چي شله او رقص هم کوي یو قسم سندره دارد و یا پښتو ژبي په ساز کښې هم ورسره ګډه وي . پوښتنه داده چي ددغه ناوکیو یا بتانو رانیول او خرڅول دشریعت دنګا څخه رواه دي که یا ؟ .

جواب : ناوکۍ یا یو بل دماشومانو دساتیري شی که يې چیري صورت او شکل دذي روح او ژوندي شي نه وي لکه هغه ناوکۍ چي ماشوماني انجوني يې خپله د لرګیو او ټوکرانو څخه جوړوي شرعا مشکل نه لري ځکه چي په دې کښې دماشومانو یو قسم ذهني ورزش او بوخت او مشغوله کېدل او په آینده کښې وکار او وظیفي ته امده کېدل دي .

او دغه ناوکۍ کومي چي په سوال کښې ذکر سوي دي واقعة او حقیقة بتان دي او دژوندي انسانانو یعني ذي روح مخلوق پر شکل باندي جوړي سوي دي . او دذي روح مخلوق تصویرونه جوړول او په کور کښې ایښوول او رانیول او خرڅول دا ټوله ناروا دي . ځکه چي بت دمعاصي آله ده . او دا یو قسم اعانت علی المعصیت هم دی . او سربېره پر دې باندي دنبي کریم صلی الله علیه وسلم څخه دبتانو دخرڅولو ممانعت هم راغلی دی .

لماقال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى في الدرالمختار : وَفِي آخِرِ حَظْرِ الْمُجْتَبَى عَنْ أَبِي يُوسُفَ: يَجُوزُ بَيْعُ اللُّعْبَةِ وَأَنْ يَلْعَبَ بِهَا الصِّبْيَانُ. اهـ.

لماقال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى في ردالمحتارعلى الدرالمختار : (قَوْلُهُ عَنْ أَبِي يُوسُفَ) أَيْ نَاقِلًا عَنْ أَبِي يُوسُفَ، وَظَاهِرُهُ أَنَّهُ قَوْلُهُ لَا رِوَايَةٌ عَنْهُ حَتَّى يُقَالَ: إنَّ هَذَا يُشْعِرُ بِضَعْفِهِ وَنِسْبَتُهُ إلَى أَبِي يُوسُفَ لَا تَدُلُّ عَلَى أَنَّ الْإِمَامَ يُخَالِفُهُ لِاحْتِمَالِ أَنْ يَكُونَ لَهُ فِي الْمَسْأَلَةِ قَوْلٌ فَافْهَمْ

اخرج الامام البخاري رحمه الله تعالى : عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، أَنَّهُ: سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ عَامَ الفَتْحِ وَهُوَ بِمَكَّةَ: «إِنَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ حَرَّمَ بَيْعَ الخَمْرِ، وَالمَيْتَةِ وَالخِنْزِيرِ وَالأَصْنَامِ.

عن ابى هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " أَتَانِي جِبْرِيلُ فَقَالَ: إِنِّي كُنْتُ أَتَيْتُكَ البَارِحَةَ فَلَمْ يَمْنَعْنِي أَنْ أَكُونَ دَخَلْتُ عَلَيْكَ البَيْتَ الَّذِي كُنْتَ فِيهِ إِلَّا أَنَّهُ كَانَ فِي بَابِ البَيْتِ تِمْثَالُ الرِّجَالِ، وَكَانَ فِي البَيْتِ قِرَامُ سِتْرٍ فِيهِ تَمَاثِيلُ، وَكَانَ فِي البَيْتِ كَلْبٌ، فَمُرْ بِرَأْسِ التِّمْثَالِ الَّذِي بِالبَابِ فَلْيُقْطَعْ فَلْيُصَيَّرْ كَهَيْئَةِ الشَّجَرَةِ، وَمُرْ بِالسِّتْرِ فَلْيُقْطَعْ وَيُجْعَلْ مِنْهُ وِسَادَتَيْنِ مُنْتَبَذَتَيْنِ تُوطَآنِ، وَمُرْ بِالكَلْبِ فَيُخْرَجْ "، فَفَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ n وَسَلَّمَ وَكَانَ ذَلِكَ الكَلْبُ جَرْوًا لِلْحَسَنِ أَوِ الحُسَيْنِ تَحْتَ نَضَدٍ لَهُ فَأَمَرَ بِهِ فَأُخْرِجَ: " هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۵ ص ۲۲۶ مکتبه شامله بیروت چاپ مطلب في التداوی بالمحرم / مرقاة المفاتیح ج ۶ ص ۲۹۴ رقم الحدیث ۳۱۲۹ مکتبه رشیدیه / مشكاة المصابیح ص ۳۸۶ کتاب اللباس باب التصاویر الفصل الثاني والثالث . قدیمي کتاب خانه / ردالمحتار ج ۱ ص ۶۴۷ مطلب اذا تردد الحکم بین سنة وبدعة سعید / البحرالرائق ج ۲ ص ۴۸ کتاب الصلوة باب مایفسد الصلوة / فتاوی محمودیه ج ۱۹ ص ۵۰۳ باب الصورة والملاهي / فتاوی حقانیه ج ۵ ص ۱۰۹ باب مایجوز بیعه وما لایجوز بیعه)

دماشومانو دساتیري شیان خرڅول او کاروبار رواه دی که یا ؟

سوال ۲ : څه فرمايي علماء کرام په دغه مسئله کښې چې زه دماشومانو دساتیري شیان لکه دمسالې موټران موټرسایکلان طیارې شپیلکې وغیره خرڅوم او دغه

مي کاروبار دی حال دا چي پر دغه شیانو باندي کله کله دژوندي شیانو تصویرونه او عکسونه هم لګیدلي وي . ایا دشریعت دنګاه څخه دماشومانو دساتیري دشیانو خرڅول او رانیول رواه دي که یا ؟ .

جواب :دماشومانو دساتیري شیان که څه هم دژوندي اشیاوو تصویرونه په کښې وي رانیول او خرڅول یې رواه دي . علامه شامي رحمه الله تعالی صاحب دردالمحتار لیکلي دي چي امام ابویوسف رحمة الله تعالی علیه ددغه شیانو درانیولو او خرڅولو اجازه او جواز ورکړی دی .

لماقال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى في الدرالمختار : وَفِي آخِرِ حَظْرِ الْمُجْتَبَى عَنْ أَبِي يُوسُفَ: يَجُوزُ بَيْعُ اللُّعْبَةِ وَأَنْ يَلْعَبَ بِهَا الصِّبْيَانُ. اهـ.

لماقال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى في ردالمحتارعلى الدرالمختار : (قَوْلُهُ عَنْ أَبِي يُوسُفَ) أَيْ نَاقِلًا عَنْ أَبِي يُوسُفَ، وَظَاهِرُهُ أَنَّهُ قَوْلُهُ لَا رِوَايَةٌ عَنْهُ حَتَّى يُقَالَ: إنَّ هَذَا يُشْعِرُ بِضَعْفِهِ وَنِسْبَتُهُ إلَى أَبِي يُوسُفَ لَا تَدُلُّ عَلَى أَنَّ الْإِمَامَ يُخَالِفُهُ لِاحْتِمَالِ أَنْ يَكُونَ لَهُ فِي الْمَسْأَلَةِ قَوْلٌ فَافْهَمْ .

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۵ ص ۲۲۶ مکتبه شامله بیروت چاپ مطلب في التداوی بالمحرم / فتاوی عباد الرحمن ج ۴ ص ۱۶۳ کتاب البیوع)

ترقبضه کولو مخکي دیو رانیول سوي شي خرڅول پر بل چا باندي نه دي رواه .

سوال ۳ : موږ په بازار کښې د مختلف قسم شیانو کاروبار کوو . درانیولو او خرڅولو په وخت کښې هغه مال زموږ په مخ کښې موجود نه وي فقط یې نمونه (سېمپل) یا مارکه کمپنۍ والا رالیږي پر هغه بنیاد موږ سودا سره کوو ایا داسي کاروبار کول رواه دی که یا ؟ . او بل دا چي خریدار (مشتري) دکمپنۍ یا ګودام والا څخه مال رانیسي قبضه یې لانه وي کړې بیا یې پربل چا باندي خرڅ کړي داسي کاروبار رواه دی که یا چي مشتري یو شی نه وي قبضه کړی پر بل چا باندي یې خرڅ کړي .

جواب : بغیر دلیدلو شی رانیول رواه دی لیکن تر لیدلو وروسته که چیري کوم عیب په کښې پیدا سو یا هغه صفتونه نه وه په کښې کوم چي مشتري او خرڅوونکي سره

مقرر کړي وه . نو مشتري دا اختيار لري چي هغه معامله ختمه کړي او بايع دي دغه ختمول قبول کړي . او دد وهمي مسئلې جواب دادی چي پر کوم شي باندي چي تر څه وخته مشتري قبضه نه وي کړې تر هغه يې پر بل چا نه سي خرڅولای . ترقبضې کولو وروسته يې بيا خرڅول رواه دي .

لماقال العلامة ابن نجيم المصري الحنفي رحمه الله تعالى في البحر : «مَنْ اشْتَرَى شَيْئًا لَمْ يَرَهُ فَلَهُ الْخِيَارُ إذَا رَآهُ إنْ شَاءَ أَخَذَهُ وَإِنْ شَاءَ تَرَكَهُ» وَجَهَالَتُهُ بِعَدَمِ الرُّؤْيَةِ لَا تُفْضِي إلَى الْمُنَازَعَةِ لِأَنَّهُ لَوْ لَمْ يُوَافِقْهُ بِرَدِّهِ فَصَارَ كَجَهَالَةِ الْوَصْفِ فِي الْمُعَايَنِ الْمُشَارِ إلَيْهِ وَإِطْلَاقُ الْكِتَابِ يَقْتَضِي جَوَازَ الْبَيْعِ سَوَاءٌ سَمَّى جِنْسَ الْمَبِيعِ أَوْ لَا وَسَوَاءٌ أَشَارَ إلَى مَكَانِهِ أَوْ إلَيْهِ وَهُوَ حَاضِرٌ مَسْتُورٌ أَوْ لَا

وفى الهداية : ومن اشترى شيئا مما ينقل ويحول لم يجز له بيعه حتى يقبضه" لأنه عليه الصلاة والسلام نهى عن بيع ما لم يقبض ولأن فيه غرر انفساخ العقد على اعتبار الهلاك.

(البحرالرائق ج۶ ص ۲۶ طبع سعید / الهدایة ج ۳ ص ۶۹ کتاب البیوع مکتبه شامله / فتاوی عبادالرحمن ج ۴ ص ۱۶۷ کتاب البیوع)

دنسوارو کاروبار (رانیول او خرڅول) رواه دي که یا ؟

سوال ۴ : دنسوارو کاروبار (رانیول او خرڅول) دشریعت دنګاه څخه رواه دي که یا ؟ .

جواب : دنسوارو استعمال مناسب کار نه دی . لیکن بلاشبه نسوار نشه راوړنکی شی هم نه دی نو ځکه شرعا دنسوارو کاروبار (رانیول او خرڅول) رواه شرعا دي .

لماقال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى في الدرالمختار : وَصَحَّ بَيْعُ غَيْرِ الْخَمْرِ) مِمَّا مَرَّ، وَمُفَادُهُ صِحَّةُ بَيْعِ الْحَشِيشَةِ وَالْأَفْيُونِ.

لماقال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى في ردالمحتارعلى الدرالمختار : قَوْلُهُ وَصَحَّ بَيْعُ غَيْرِ الْخَمْرِ) أَيْ عِنْدَهُ خِلَافًا لَهُمَا فِي الْبَيْعِ وَالضَّمَانِ، لَكِنَّ الْفَتْوَى عَلَى قَوْلِهِ فِي الْبَيْعِ، وَعَلَى قَوْلِهِمَا فِي الضَّمَانِ .

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج۶ ص ۴۵۴ کتاب الاشربة مکتبه شامله / فتاوی عباد الرحمن ج ۴ ص ۱۶۳ کتاب البیوع)

دبتانو يا دنن سبا غټو او کوچنيو ناوکيو خرڅول او رانيول رواه دي که يا ؟

سوال۵ : ځيني دوکانداران په بازار کښې د کوچنيانو انجونو دناوکيو په نامه سره بتان خرڅوي هغه داسي چي دغه ناوکۍ دمسالې څخه جوړي وي پښې لري لاسونه او سترګي لري خلاصه دا چي دبدن ټول اعضاوي لري او کالي يې هم په اغوستي وي دځينو په باره کښې انسان دا فکر کوي چي ژوندي انسانان دي . په بعضو کښې بيا دننه يو قسم موزيک او ساز هم دکمپنۍ څخه سبت سوی وي ، او ځيني بيا هغه دي چي شله او رقص هم کوي يو قسم سندره داردو يا پښتو ژبي د په ساز کښې هم ورسره ګډه وي . پوښتنه داده چي ددغه ناوکيو يا بتانو رانيول او خرڅول دشريعت دنګا څخه رواه دي که يا ؟ .

جواب : ناوکۍ يا يو بل دماشومانو دساتيري شی که يې چيري صورت او شکل دذي روح او ژوندي شي نه وي لکه هغه ناوکۍ چي ماشوماني انجوني يې خپله د لرګيو او ټوکرانو څخه جوړوي شرعا مشکل نه لري ځکه چي په دې کښې دماشومانو يو قسم ذهني ورزش او بوخت او مشغوله کېدل او په آينده کښې وکار او وظيفي ته امده کېدل دي .

او دغه ناوکۍ کومي چي په سوال کښې ذکر سوي دي واقعة او حقيقة بتان دي او دژوندي انسانانو يعني ذي روح مخلوق پر شکل باندي جوړي سوي دي . او دذي روح مخلوق تصويرونه جوړول او په کور کښې ايښوول او رانيول او خرڅول دا ټوله ناروا ه دي . ځکه چي بت دمعاصي آله ده . او دايو قسم اعانت علی المعصيت هم دی . او سربېره پر دې باندي دنبي کريم صلی الله عليه وسلم څخه دبتانو دخرڅولو ممانعت هم راغلی دی .

لماقال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى في الدرالمختار : وَفِي آخِرِ حَظْرِ الْمُجْتَبَى عَنْ أَبِي يُوسُفَ: يَجُوزُ بَيْعُ اللُّعْبَةِ وَأَنْ يَلْعَبَ بِهَا الصِّبْيَانُ. اهـ.

لماقال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى في ردالمحتارعلى الدرالمختار : (قَوْلُهُ عَنْ أَبِي يُوسُفَ) أَيْ نَاقِلًا عَنْ أَبِي يُوسُفَ، وَظَاهِرُهُ أَنَّهُ قَوْلُهُ لَا رِوَايَةٌ عَنْهُ حَتَّى يُقَالَ: إنَّ هَذَا

يُشْعِرُ بِضَعْفِهِ وَنِسْبَتُهُ إِلَى أَبِي يُوسُفَ لَا تَدُلُّ عَلَى أَنَّ الْإِمَامَ يُخَالِفُهُ لِاحْتِمَالِ أَنْ يَكُونَ لَهُ فِي الْمَسْأَلَةِ قَوْلٌ فَافْهَمْ

اخرج الامام البخاري رحمه الله تعالى : عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، أَنَّهُ: سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ عَامَ الفَتْحِ وَهُوَ بِمَكَّةَ: «إِنَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ حَرَّمَ بَيْعَ الخَمْرِ، وَالمَيْتَةِ وَالخِنْزِيرِ وَالأَصْنَامِ.

عن ابى هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " أَتَانِي جِبْرِيلُ فَقَالَ: إِنِّي كُنْتُ أَتَيْتُكَ البَارِحَةَ فَلَمْ يَمْنَعْنِي أَنْ أَكُونَ دَخَلْتُ عَلَيْكَ البَيْتَ الَّذِي كُنْتَ فِيهِ إِلَّا أَنَّهُ كَانَ فِي بَابِ البَيْتِ تِمْثَالُ الرِّجَالِ، وَكَانَ فِي البَيْتِ قِرَامُ سِتْرٍ فِيهِ تَمَاثِيلُ، وَكَانَ فِي البَيْتِ كَلْبٌ، فَمُرْ بِرَأْسِ التِّمْثَالِ الَّذِي بِالبَابِ فَلْيُقْطَعْ فَلْيُصَيَّرْ كَهَيْئَةِ الشَّجَرَةِ، وَمُرْ بِالسِّتْرِ فَلْيُقْطَعْ وَيُجْعَلْ مِنْهُ وِسَادَتَيْنِ مُنْتَبَذَتَيْنِ تُوطَآنِ، وَمُرْ بِالكَلْبِ فَيُخْرَجْ "، فَفَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَانَ ذَلِكَ الكَلْبُ جَرْوًا لِلْحَسَنِ أَوِ الحُسَيْنِ تَحْتَ نَضَدٍ لَهُ فَأَمَرَ بِهِ فَأُخْرِجَ: " هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۵ ص ۲۲۶ مکتبه شامله بیروت چاپ مطلب في التداوی بالمحرم / مرقاة المفاتيح ج ۶ ص ۲۹۴ رقم الحديث ۳۱۲۹ مکتبه رشيديه / مشكاة المصابيح ص ۳۸۶ كتاب اللباس باب التصاوير الفصل الثاني والثالث ، قديمي كتاب خانه / ردالمحتار ج ۱ ص ۶۴۷ مطلب اذا تردد الحكم بين سنة وبدعة سعيد / البحر الرائق ج ۲ ص ۴۸ كتاب الصلوة باب مايفسد الصلوة / فتاوی محمودیه ج ۱۹ ص ۵۰۳ باب الصورة والملاهي / فتاوی حقانیه ج ۵ ص ۱۰۹ باب مايجوز بيعه وما لايجوز بيعه)

دغلاسوي مال دا خيستلو او پلورلو حکم .

سوال ۶: ايا ديو کس څخه دغلا کړی سوي مال اخيستل او رانيول او بيا په ګټه باندي پلورل او خرڅول رواه دي که يا ؟

جواب : په شريعت مقدسه کښي ددې خبری تصريح سوېده چي دغلا مال واصلي مالک ته بېرته ورکول واجب دي . دکوم شي متعلق چي په قرائنو او دلائلو سره غالب ګمان داوي چي دا مال دغلا دی نو دداسي مال دا خيستلو څخه پرهيزاو اجتناب واجب دی او که يي چيري په خطاا و ناخبرتيا سره اخيستی وي او وروسته

بیا حقیقت ورته واضح سي نو اخیستونکی دې دامال داصل مالک طرف ته واپس کړي او دخرڅوونکي څخه دي خپلي روپی واخلي .

قال العلامة ابن عابدين رحمه الله تعالى فى ردالمحتار : لوظهر غير حلال اى مسروقا او مغصوبا يرجع عليه المشترى .

وقال الملك العلمآء العلامة الكاساني رحمه الله تعالى في بدائع الصنائع : وَلَوْ بَاعَ السَّارِقُ الْمَسْرُوقَ مِنْ إنْسَانٍ، أَوْ مَلَكَهُ مِنْهُ بِوَجْهٍ مِنْ الْوُجُوهِ، فَإِنْ كَانَ قَائِمًا فَلِصَاحِبِهِ أَنْ يَأْخُذَهُ؛ لِأَنَّهُ عَيْنُ مِلْكِهِ، وَلِلْمَأْخُوذِ مِنْهُ أَنْ يَرْجِعَ عَلَى السَّارِقِ بِالثَّمَنِ الَّذِي دَفَعَهُ؛ لِأَنَّ الرُّجُوعَ بِالثَّمَنِ لَا يُوجِبُ ضَمَانًا عَلَى السَّارِقِ فِي عَيْنِ الْمَسْرُوقِ؛ لِأَنَّهُ يَرْجِعُ عَلَيْهِ بِثَمَنِ الْمَسْرُوقِ لَا بِقِيمَتِهِ لِيُوجِبَ ذَلِكَ مِلْكَ الْمَسْرُوقِ لِلسَّارِقِ،

(ردالمحتار علي الدرالمختار ج ٣ ص ١٠۶ كتاب البيوع / بدائع الصنائع ج ۵ ص ٨۵ كتاب البيوع باب / البحرالرائق ج۶ ص ۶٨ كتاب البيوع باب خيارالعيب / فتاوى حقانيه ج ۵ ص ٧٠)

يوشي ګران خرڅول او دانه بيا نول چي ماپه دومره رانيولي

سوال ٧ : پوښتنه داده چي يو کس يوشی خرڅوي په ګټه باندي خو رانيوونکي ته دانه وايې چي ما په دومره رانيولی دی ايا شرعا داسي خريد وفرخت او معامله رواه ده که يا ؟

جواب : داسي معامله کول خو شرعا رواه او حلاله ده ليکن دمروت (يعني ځوانمردی) خلاف عمل دی بهتره داده چي خرڅوونکی دغه شی په مناسبه قيمت وپلوري دقيمت دښوولو څخه بغير دمبيعې (يعني هغه سامان) په پلورلو او خرڅولو کښې هيڅ قسم قباحت او بدوالی نسته .

لماقال العلامة الكاساني رحمه الله تعالى في بدائع الصنائع : وَلَوْ اشْتَرَى ثَوْبًا بِعَشَرَةِ دَرَاهِمَ، وَرَقَمَهُ اثْنَيْ عَشَرَ فَبَاعَهُ مُرَابَحَةً عَلَى الرَّقْمِ مِنْ غَيْرِ بَيَانٍ جَازَ إذَا كَانَ الرَّقْمُ مَعْلُومًا وَالرِّبْحُ مَعْلُومًا وَلَا يَكُونُ خِيَانَةً؛ لِأَنَّهُ صَادِقٌ لَكِنْ لَا يَقُولُ: اشْتَرَيْته بِكَذَا؛ لِأَنَّهُ يَكُونُ كَاذِبًا فِيهِ.

وقال العلامة المرغيناني رحمه الله في الهداية : المرابحة نقل ما ملكه بالعقد الأول بالثمن الأول مع زيادة ربح، والتولية نقل ما ملكه بالعقد الأول بالثمن الأول من غير زيادة ربح"

والبيعان جائزان؛ لاستجماع شرائط الجواز، والحاجة ماسة إلى هذا النوعِ من البيع؛ لأن الغبي الذي لا يهتدي في التجارة يحتاج إلى أن يعتمد فعل الذكي المهتدي وتطيب نفسه بمثل ما اشترى وبزيادة ربح فوجب القول بجوازهما، ولهذا كان مبناهما على الأمانة والاحتراز عن الخيانة وعن شبهتها.....

(بدائع الصنائع ج ۵ ص ۲۲۳ في تحت بيان المرابحة / الهداية ج ۳ ص ۵۴ باب المرابحة والتولية / ومثله في البحر الرائق ج ۶ ۱۰۷ تحت باب المرابحة والتولية / فتاوى حقانية ج ۵ ص ۱۶۴ كتاب البيوع باب المرابحة)

یوشي په نغدو په یوه قیمت ورکول او په پور سره په بل قیمت ورکول .

سوال ۸ : زه د یو شخص څخه یو شی رانیسم هغه راته وایي که پیسې اوس نغدې راکوې نو داشی په زر روپی درکوم او که یې میاشت وروسته پیسې راکوې نو یې په پنځلس سوه درکوم ایا دغسي سودا چي شی یو شی وي لیکن په نغدو په کم قیمت سره او په پور په زیات قیمت سره ورکول داشرعا جواز لري که یا ؟

جواب : که چیري په هغه مجلس کښې د نغدو یا د پور معامله صافه او وخت یي متعین سي چي د غه خریداري یا په نغدو سره وسوله یا په پور سره وسوه تر فلانکي وخته پوري نو داسي تجارت او معامله خو شرعا جائز ده . لیکن د مروت او اخلاقو څخه خلاف کار دی ځکه چي کوم غریب شخص د خپل ضرورت دپاره یو شی رانیسي او د هغه شي قیمت د هغه سره نه وي نو هغه شخص د رحم و شفقت او کرم مستحق دی د هغه څخه دومره اندازه قیمت اخیستل چي هغه ته خساره او تاوان ورسیږي داد مروت خلاف کاردی باید د هغه سره کومک او امداد وسي .

او په دې سره دا مسئله هم معلومه سوه چي یو کس وایي زه یې په پور ګران رانیسم او بیا یې په لاس او نغدو سره ارزانه ورکوم چي خاص مشکل نه لري .

وقال العلامة المرغيناني رحمه الله في الهداية : لان للاجل شبها بالمبيع الا ترى انه يزاد فى الثمن لاجل الاجل والشبهة فى هذا ملحقة بالحقيقة ./ وفى ردالمحتار على الدرالمختار : لِأَنَّ الْأَجَلَ فِي نَفْسِهِ لَيْسَ بِمَالٍ، فَلَا يُقَابِلُهُ شَيْءٌ حَقِيقَةً إذَا لَمْ يُشْتَرَطْ زِيَادَةُ الثَّمَنِ بِمُقَابَلَتِهِ قَصْدًا،/ قال شيخ الاسلام العلامة المفتى محمد تقى العثماني فى كتابه (

بحوث فی قضایافقیة معاصرة) واما الائمة الاربعة وجمهور الفقهآء المحدثین : فقداجازوا البیع المؤجل باکثر من سعر النقد بشرط ان یبت العاقد ان بانه بیع مؤجل باجل معلوم وبثمن معلوم متفق علیه عند العقد .

(ردالمحتار علي الدرالمختار ج ۵ ص ۱۴۲ کتاب البیوع باب المرابحة والتولیة سعید / الهدایة ج ۳ ص ۷۶ کتاب البیوع باب التولیة والمرابحة مکتبه شرکت علمیه ملتان / بحوث في قضایا فقهة معاصرة / الفتاوی العالمگیریة کتاب البیوع ج ۳ ص ۱۶۳ رشیدیه / فتاوی محمودیه ج ۱۶ ص ۱۵۴ باب حط الثمن وزیادته نقدا ونسیئة)

دکمپیوټرانو اخیستل رانیول او خرڅول .

سوال ۹ : پوښتنه داده چي دکمپیوټرانو کارو بار یعني رانیول او خرڅول او بیا استعمالول یې دشریعت دنګاه څخه رواه عمل دی که یا ؟

جواب : دپوښتني ترجوابیدلو مخکښې دتمهید په ډول (یعني خپل مقصدته دلاري دهوارولو په ډول) په یوه خبره باندي ځان پوه کول ضروري دي .هغه دا چي اصل خبره داده څومره چي په نړۍ کښې دالله جل جلاله مخلوقات ډیریږي او زیاتیږي هم دومره دژوند دتیرولو وسهولتونو او آسانتیاوو ته اړتیاوي پیداکوي . او دغه اسانتیاوي دالله جل جلاله له طرفه څخه یو قسم نعمت دی مثلاً دنن سبا په حساب سره په یوه ښار کښې یا په یوه بلډینګ کښې دومره انسانان ژوند او ګذاره کوي چي که چیري دغه نوي او دوخت جدید سهولتونه نه وي نو بیا په داسي ځای کښې ددومره شمیر انسانانو ژوند تیرول ډیر ګران دی چي ښه مثال به یې دحج دفریضې راواخلو پخوا چي انسانان لږ وه نو دګوتو په شمیر یو څو کسان حج ته تلله هغه هم پر پښو باندي . لیکن څومره چي انسانان ډیریږي هم دومره الله جل جلاله اسباب او سهولیات ورته پیدا کړل نن چي په لکهاوو انسانان دحج مقدسې فریضې ته په دومره ډیر کثرت سره ځي او هلته په اسي معمولي او کوچنۍ علاقه کښې داپه لکهاوو انسانان ځاییږي او په اطمینان سره ورته دعبادت موقع برابریږي داټوله ددغه نوي او جدید تخنیک د مثبت اړخ برکت دی چي دنیا ته راغی که نه نو که چیري یو طرف ته ددغه انسانانو ډیروالی وای او بل طرف ته داسبابو کموالی وای

نو بیا به ډیر کسان داسي هم وای چي په ټول ژوند کښې به ورته دحج کولو زمینه ممکنه نه وای . نو ددې څخه خو بیا داسي یو شی لازم راتلی چي یو شی ممکن نه دی نو موږ بیا ولي الله جل جلاله په هغه سره مکلفه کړي یو ځکه چي په دغه وخت کښې هغه دپخوا قواوي هم په انسانانو کښې پاته نه دي چي ددومره ملکونو څخه تیر سي او بیا هلته صحیح سلامته ورسیږي او بیرته راسي . بس نو نژدې کسانو به دغه فریضه پر ځای کولای نور به ځیني محرومه وای . خوبس هم ددغه نوي اسبابو په واسطه او دالله جل جلاله په فضل سره ددنیا بې شمیره انسانان دغه بابرکت مقام دفیضاتو څخه برخه مند کیږي ..... او دهم دغه جدید او نوي تخنیک وټیکنالوجی د مثبت اړخ برکت دی چي ستاسي تر کوره پوري دالله جل جلاله او درسول صلي الله علیه وسلم خبري او پیغامات دروررسیدل .

البته دغه نوی تخنیک بیا بل طرف ته منفي اړخونه هم لري چي که چیري پر هغه اړخ باندي انسان خپل تګ شروع کړي نو بیا هغه دانسان ددنیا او آخرت په ضرر باندي تمامیږي . خلاصه داچي دلته دواړه اړخونه سته هم مثبت چي دانسان ددنیا او آخرت ګټي پر موقوفه دي او هم منفي اړخونه چي دانسان ددنیا او آخرت ضررونه پر موقوف دي .

اوس به راسو دپوښتني جواب ته هغه دا چي دکمپیوټر استعمالول او رانیول و خرخول رواه دي که یا ؟

نو جواب دادی : چي دکمپیوټر جوړوالی فقط او فقط دمعصیت او ګناه دکارونو دپاره نه دی سوی بلکي دایوه آله ده تاسي کولای سی چي په دغي آلې باندي خپل جائز مقصد تر سره کړی حتی جائز لا څه بلکي ددین کارونه په وکړئ (چي موږ به یې په خپلو کارونو کښې یو ښه مثال درکړو تفسیر دیوبندي چي نن ستاسي په لاسونو کښې په ښایسته او زړه وړونکي انداز سره موجود دی) داټوله ددغه کمپیوټر په جائزه طریقه سره داستعمالولو برکت دی او نور دې ته ورته ډیر مثالونه .....

لهذا دکمپیوټر جوړول او رانیول او خرڅول او استعمالول بنفسه مباح او جائز کار دی، منع یې بیا دنورو عوارضو دوجې څخه راځي چې هغه دانسان استعمال دی، که یې غلط استعمالوي نارواه دی، او که یې صحیح او درست استعمالوي نو بیا رواه دی.

لماقال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى في الدرالمختار : وَأَفَادَ كَلَامُهُمْ أَنَّ مَا قَامَتْ الْمَعْصِيَةُ بِعَيْنِهِ يُكْرَه بَيْعُهُ تَحْرِيمًا وَإِلَّا فَتَنْزِيهًا نَهْرٌ. وقال العلامة ابن عابدين فى ردالمحتار تحت (قَوْلُهُ: نَهْرٌ) عِبَارَتُهُ: وَعُرِفَ بِهَذَا أَنَّهُ لَا يُكْرَهُ بَيْعُ مَا لَمْ تَقُمْ الْمَعْصِيَةُ بِهِ كَبَيْعِ الْجَارِيَةِ الْمُغَنِّيَةِ وَالْكَبْشِ النَّطُوحِ وَالْحَمَامَةِ الطَّيَّارَةِ وَالْعَصِيرِ وَالْخَشَبِ الَّذِي يُتَّخَذُ مِنْهُ الْعَازِفُ،

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۴ ص ۲۶۸ باب البغاة / ج۶ ص ۳۵۰ كتاب الحظر والاباحة / جواهر الفقه ج ۲ ص ۴۴۸ تفصيل الكلام في مسئلة الاعانة علي الحرام / فتاوى رحيميه ج ۱۰ ص ۱۹۶ / ستاسي مسائل او دهغه حل ۷ ص ۶۰ درانيولو او خرڅولو مسائل)

دبل دوکان څخه یو شي را اخیستل او بیا ګټه پر کول.

سوال ۱۰ : یو کس د یو د کاندار څخه یو شی رانیوی لست یې ورکی، مګر هغه شی د دغه دوکاندار سره نه وو د بل دوکاندار څخه یې راوړی، وروسته بیا دغه راوړونکي دوکاندار خپل ګټه هم پر واچول ایا دغه صورت د خرڅولو روا دی، که یا ؟

جواب: فقهاوو د دغي مسئلې دوه صورته لیکلي دي یو صورت روا دی یو نا روادی. (۱) که چیري دغه دوکاندار د دغه خپل ګیراکه څخه پیشګي روپی، او قیمت واخیستی، او هغه کس دغه دوکاندار د رانیولو وکیل جوړ کړی، نو اوس د دغه دوکاندار لپاره د ګټې اخیستلو روا والی نسته ځکه چې دی وکیل دی، او وکیل پر موکل باندي ګټه نه سي کولای. (۲) او که چیري دغه دوکاندار وګیراک ته وویل چې اوس نسته را سره بیا بل وخت راسه یا یې روپی، ځیني وصول کړی بیادی

ولاړی د بل دوکانداره څخه یې سامان راوړی پر ګیراک یې په ګټه خرڅ کړی دغه صورت جائز دی.

لما قال العلامة علي بن أبي بكر بن عبد الجليل الفرغاني المرغيناني، أبو الحسن برهان الدين (المتوفى: ٥٩٣ هـ) رحمه الله فى الهداية في شرح بداية المبتدي :قال :ولو وكله بشراء شيء بعينه فليس له أن يشتريه لنفسه لأنه يؤدي إلى تغرير الآمر حيث اعتمد عليه ولأن فيه عزل نفسه ولا يملكه على ما قيل إلا بمحضر من الموكل،

(الهداية في شرح بداية المبتدي ج٣ ص ١٨٣ باب الوكالة بالبيع والشراء مكتبه حنفيه / البناية شرح الهداية ج ٩ ص ٢٤٧ باب الوكالة بالبيع والشراء مكتبه شامله /فتاوى رشيديه ص ٤٠٤ / فتح القدير علي الهداية ج٨ ص ٤٥ باب الوكالة بالبيع والشراء مكتبه شامله بيروت چاپ)

دتلیفون دلاري رانیول او خرخول کول .

سوال ١١ : نن سبا دنیا او نړی دمادیاتو په سلسله کښې ډېره ترقي کړېده . په عمومي ډول سره تجاران خلګ دلیري لیري ځایونو او ملکونو سره دټلیفون په ذریعه راکړه ورکړه کوي . پوښتنه داده چي دټلیفون په ذریعه سره درانیولو او خرڅولو دغه طریقه شرعا رواده که یا ؟ .

جواب : شریعت مقدسه داخیستلو او رانیولو په وخت کښې دایجاب او قبول دپاره دمجلس یووالی ضروري ګرځولی دی لیکن یووالی بیا عام دی که حقیقي وي او که حکمي وي . حقیقي خو ښکاره دی هر څوک یې پېژني چي دوه کسه مخامخ یو بل ته سره ناست وي ایجاب او قبول وکړي . او دحکمي صورت دادی چي په یوه مجلس کښې ایجاب او قبول وسي او مشتري یعني رانیوونکي ته په یوه مناسبه طریقه سره لکه (خط یا فاکس یا دپیغام رسان) په ذریعه سره ددغه عقد او معاملې اطلاع او خبر ورکړل سي .

په اوسني دور کښې فقهاوو دانساني ضروریاتو او حوائجو داسانی په خاطر دټلیفون په ذریعه بیع او شرا (راکړه ورکړه) طلاق او نور شیان هم په دې زمره او لیست کښې رااخیستي دي . لهذا دتلیفون په ذریعه او واسطه سره که چیري دیوه

شي په باره کښې په باقاعده توګه سره ایجاب او قبول وسي نو دا بیع به شرعا نافذ العمله او درسته وي

قال الدكتور الوهبة الزهيلى رحمه اللهُ في الفقه الاسلامي وادلته : البيع بالمراسلة أو بواسطة رسول: يصح اتفاقاً، ويكون مجلس التعاقد هومجلس بلوغ الرسالة من العاقد الأول إلى العاقد الثاني، فإن تم القبول بعد هذا المجلس لم ينعقد العقد.

(الفقه الاسلامي وادلته ج ۴ ص ۳۰۵ ثانيا البيوع بسبب الصيغة / فتاوى الكاملية ص ۲۸۵ مطلب هل يثبت رمضان بالتلغراف / فتاوى حقانيه ج ۵ ص ۷۲ كتاب البيوع باب شرائط البيع)

په نغدو په لږ او په پور په ډیره خرڅول داسي معامله شرعا روایښت لري که یا ؟

سوال ۱۲ : یو دکاندار یا تجار یو شی په دغه طریقه سره خرڅوي مثلا که څیري اوس روپۍ راکوې نو یې په زر درکوم او که میاشت وروسته نو په دوه زره یې درکوم آیا دغسي رانیول او خرڅول خوسود نه دی؟

جواب: پر دغه ډول او طریقې باندي رانیول او خرڅول سود نه دی داسي بیع شرعًا روا ده البته دا ضروري ده چي رانیوونکی او خرڅوونکی به په هغه مجلس کي یقیني فیصله سره وکړي چي یو ورته وایې دا سامان درکوم په نغدو په دونه روپۍ او په پور په دونه روپۍ او هغه بل به وایې چي صحیح ده زما قبول دی، او که یې فیصله نه سره وکړه بلکه خرڅوونکی صرف هغه قیمتونه ورته بیان کړه نور څه یې نه دي سره ویلي بیا بیع فاسده ده ځکه چي ثمن او قیمت مجهول دی.

لماقال العلامة ابن نجيم المصري الحنفي رحمه الله في البحر : قَوْلُهُ (وَلَوْ اشْتَرَى بِأَلْفٍ نَسِيئَةً، وَبَاعَ بِرِبْحِ مِائَةً، وَلَمْ يُبَيِّنْ خُيِّرَ الْمُشْتَرِي) لِأَنَّ لِلْأَجَلِ شَبَهًا بِالْمَبِيعِ أَلَا تَرَى أَنَّهُ يُزَادُ فِي الثَّمَنِ لِأَجْلِ الْأَجَلِ، وَالشُّبْهَةُ فِي هَذَا مُلْحَقَةٌ بِالْحَقِيقَةِ فَصَارَ كَأَنَّهُ اشْتَرَى شَيْئَيْنِ، وَبَاعَ أَحَدَهُمَا مُرَابَحَةً بِثَمَنِهِمَا، وَالْإِقْدَامُ عَلَى الْمُرَابَحَةِ يُوجِبُ السَّلَامَةَ عَنْ مِثْلِ هَذِهِ الْخِيَانَةِ فَإِذَا ظَهَرَتْ يُخَيَّرُ كَمَا فِي الْعَيْبِ.

(البحرالرائق ج ۶ ص ۱۹۰ مکتبه درشيديه / مبسوط للامام سرخسي ج ۱۳ ص ۹ / خلاصة الفتاوى ج ۳ ص ۶۰ مکتبه رشيديه / ترمذي شريف ج ۱ ص ۳۶۴ / فتاوى محموديه ج ۱۶ ص ۱۵۷ اردو / اپ کي مسائل ج ۷ ص ۹۸ اردو)

دلاټرۍ رانيول او خرخول روادي که يا ؟

سوال ۱۳ : په اوس وخت کي په بازارونو کي يو قسم لاټرۍ خرخيږي خلک يې رانيسي بعضو خلکو ته ډېرشيان پکښي راوځي او بعضي خلکو ته لږ شی راوځي چي هغوی بيا پکښې تاوانېان سي دغه راکړه ورکړه جوازلري که يا ؟

جواب : ځرنګه چي پر دغه لاټريو باندي دقمار تعريف صادقيږي نو لهذا دغه راکړه ورکړه شرعا جواز نه لري .

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: نَهَى عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَالْكُوبَةِ وَالْغُبَيْرَاءِ، (رواه ابي داؤد)

(سنن ابي داؤد ج ۲ ص ۳۲۷ مکتبه امداديه ملتان / مسند امام احمد ج ۲ ص ۳۵۱ بيروت چاپ / ردالمحتار ج ۶ ص ۴۰۳ کتاب الحظروالاباحة فصل في البيع / فتاوى محموديه ج ۱۶ ص ۴۳۷ اردو / فتاوى حقانيه ج ۵ ص ۲۲۵ پښتو)

دماشومانو دساتيري شيان خرخول او کاروبار رواه دی که يا ؟

سوال ۱۴ : څه فرمايي علماء کرام په دغه مسئله کښې چي زه دماشومانو دساتيري شيان لکه دمسالې موټران موترسايکلان طيارې شپيلکي وغيره خرڅوم او دغه مي کاروبار دی حال دا چي پر دغه شيانو باندي کله کله دژوندي شيانو تصويرونه او عکسونه هم لګيدلي وي . ايا دشريعت دنګاه څخه دماشومانو دساتيري دشيانو خرڅول او رانيول رواه دي که يا ؟ .

جواب : دماشومانو دساتيري شيان که څه هم دژوندي اشياوو تصويرونه په کښې وي رانيول او خرڅول يې رواه دي . علامه شامي رحمه الله تعالى صاحب دردالمحتار ليکلي دي چي امام ابويوسف رحمة الله تعالى عليه ددغه شيانو درانيولو او خرڅولو اجازه او جواز ورکړی دی .

لماقال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى في ردالمحتارعلى الدرالمختار :
(اشْتَرَى ثَوْرًا أَوْ فَرَسًا مِنْ خَزَفٍ لِأَجْلِ اسْتِئْنَاسِ الصَّبِيِّ لَا يَصِحُّ) وَلَا قِيمَةَ لَهُ (فَلَا يَضْمَنُ مُتْلِفُهُ، وَقِيلَ بِخِلَافِهِ) يَصِحُّ وَيَضْمَنُ قُنْيَةٌ، لما فى الدرالمختار : وَفِي آخِرِ حَظْرِ الْمُجْتَبَى عَنْ أَبِي يُوسُفَ: يَجُوزُ بَيْعُ اللُّعْبَةِ وَأَنْ يَلْعَبَ بِهَا الصِّبْيَانُ. اهـ. وقال الشامي رحمه الله تعالى : (قَوْلُهُ عَنْ أَبِي يُوسُفَ) أَيْ نَاقِلًا عَنْ أَبِي يُوسُفَ، وَظَاهِرُهُ أَنَّهُ قَوْلُهُ لَا رِوَايَةٌ عَنْهُ حَتَّى يُقَالَ: إنَّ هَذَا يُشْعِرُ بِضَعْفِهِ وَنِسْبَتُهُ إلَى أَبِي يُوسُفَ لَا تَدُلُّ عَلَى أَنَّ الْإِمَامَ يُخَالِفُهُ لِاحْتِمَالِ أَنْ يَكُونَ لَهُ فِي الْمَسْأَلَةِ قَوْلٌ فَافْهَمْ .

(الدرالمختار مع ردالمحتارج ۵ ص ۲۲۶ مکتبه شامله بیروت چاپ مطلب في التداوی بالمحرم / فتاوی عباد الرحمن ج ۴ ص ۱۶۳ کتاب البیوع)

ترقبضه کولو مخکي ديو رانيول سوي شي خرڅول پر بل چا باندي نه دي رواه .

سوال ۱۵ : موږ په بازار کښې د مختلف قسم شيانو کاروبار کوو . درانيولو او خرڅولو په وخت کښې هغه مال زموږ په مخ کښې موجود نه وي فقط يې نمونه (سېمپل) يا مارکه کمپنۍ والا رالېږي پر هغه بنياد موږ سودا سره کوو ايا داسي کاروبار کول رواه دی که يا ؟ . او بل دا چي خريدار (مشتري) د کمپنۍ يا ګودام والا څخه مال رانيسي قبضه يې لا نه وي کړې بيا يې پربل چا باندي خرڅ کړي داسي کاروبار رواه دی که يا چي مشتري يو شی نه وي قبضه کړی پر بل چا باندي يې خرڅ کړي .

جواب : بغير دليدلو شی رانيول رواه دی ليکن تر ليدلو وروسته که چيري کوم عيب په کښې پيدا سو يا هغه صفتونه نه وه په کښې کوم چي مشتري او خرڅوونکي سره مقرر کړي وه . نو مشتري دا اختيار لري چي هغه معامله ختمه کړي او بايع دي دغه ختمول قبول کړي . او ددوهمي مسئلې جواب دا دی چي پر کوم شي باندي چي تر څه وخته مشتري قبضه نه وي کړې تر هغه يې پر بل چا نه سي خرڅولای . ترقبضې کولو وروسته يې بيا خرڅول رواه دي .

لماقال العلامة ابن نجيم المصري الحنفي رحمه الله تعالى في البحر : «مَنْ اشْتَرَى شَيْئًا لَمْ يَرَهُ فَلَهُ الْخِيَارُ إذَا رَآهُ إنْ شَاءَ أَخَذَهُ وَإِنْ شَاءَ تَرَكَهُ» وَجَهَالَتُهُ بِعَدَمِ الرُّؤْيَةِ لَا تُفْضِي إلَى

الْمُنَازَعَةِ لِأَنَّهُ لَوْ لَمْ يُوَافِقْهُ بِرَدِّهِ فَصَارَ كَجَهَالَةِ الْوَصْفِ فِي الْمُعَايَنِ الْمُشَارِ إلَيْهِ وَإِطْلَاقُ الْكِتَابِ يَقْتَضِي جَوَازَ الْبَيْعِ سَوَاءٌ سَمَّى جِنْسَ الْمَبِيعِ أَوْ لَا وَسَوَاءٌ أَشَارَ إلَى مَكَانِهِ أَوْ إلَيْهِ وَهُوَ حَاضِرٌ مَسْتُورٌ أَوْ لَا

وقال العلامة المرغيناني رحمه الله في الهداية : ومن اشترى شيئا مما ينقل ويحول لم يجز له بيعه حتى يقبضه" لأنه عليه الصلاة والسلام نهى عن بيع ما لم يقبض ولأن فيه غرر انفساخ العقد على اعتبار الهلاك.

(البحرالرائق ج۶ ص ۲۶ طبع سعید / الهدایة ج ۳ ص ۶۹ کتاب البیوع مکتبه شامله / فتاوی عبادالرحمن ج ۴ ص ۱۶۷ کتاب البیوع)

ددولتي ځمکي خرڅول یا رانیول جواز لري که یا ؟

سوال ۱۶: که څوک غواړي چي دولتي ځمکه رانسي یا یې خرڅه کړي ایا دغه خرڅول یا رانیول ددولتي ځمکي جواز لري که یا ؟

جواب : دحکومتي مځکي معامله کول یعني خرڅول یا رانیول شرعا باطله بیع ده کومه چي هیڅ اصل او انعقاد نه لري ، او دبیع باطلي حکم دادی چي دخرڅولو او رانیولو باوجود دغه شی دمشتري وملکیت ته نه نقل کیږي . لهذا داسي مځکه خرڅول شرعا جواز نه لري ځکه چي دیوشي دخرڅولو لپاره دهغه شي ملکیت ضروري دی نو څرنګه چي دولتي ځمکه دیو شخص شخصي ملکیت نه دی له دې سببه دابیع ناروا سوه والله اعلم .

لمافي الهندية : وأن يكون مملوكا في نفسه وأن يكون ملك البائع فيما يبيعه لنفسه فلا ينعقد بيع الكلإ ولو في أرض مملوكة له

وفي شرح مجلة الاحكام للاتاسي :الشرط الخامس وهوكون الملک للبائع فيما يبيعه لنفسه فيبطل بيع ماليس مملوكا له اذاباع لنفسه وان ملكه بعده.

(الفتاوی الهندیة ج ۳ ص ۲ مکتبه رشیدیه / شرح مجلة الاحکام للاتاسي ج ۲ ص ۸۸ / الفقه الاسلامي وادلته ج ۴ ص ۳۵۸ / بدرالفتاوی ص ۲۳۱ نورالقران خپرندویه ټولنه)

باب الربوا

بېسیم شرکت زما څخه(۷۵۰) افغانۍ غواړي او په مقابل کښې (۷۰۰۰)سېنټونه راکوي سود خو به نه وي؟

سوال ۱ : بېسیم شرکت زمونږ څخه اوه سوه پنځوس(۷۵۰) افغانۍ غواړي او په مقابل کښې اووه زره (۷۰۰۰) سېنټونه راکوي دغه معامله خو به شرعا په سود کښې نه راځي ؟ .

جواب : په دغه ذکر سوي صورت کښې چي کمپنی کوم محدود او معلوم سېنټونه درکوي او په بدل کښې معلومي روپۍ ګرځوي داد سود په حکم کښې نه دي داخلي ځکه چي د کمپنۍ دطرفه څخه دغه اوه زره سېنټونه دنغدو روپو په حکم کښې نه دي داخل بلکي دا تریوې مقرري مودې پوري دخبرو کولو سهولت او اسانتیا وخپل مشتري ته ورکول دي . په دې وجه دا تبادله د مال په مال سره نه ده بلکي هغه معلومي روپۍ اخیستل ددغه سهولت دورکولو عوض دی لهذا دغه معامله شرعا سود نه بلل کیږي .

(فتاوی هادیه ج ۲ ص ۴۰۶ مکتبه حقانیه / دموبائل ټلیفون شرعي احکام ص ۶۲ تصنیف دحضرت مولانا اورنګزیب حقاني صاحب په تائید دمدرسۀ حقانیې اکوړه خټک)

یوه کاسه اوړه په یوه کاسه اوړو سره دبدلولو حکم.

سوال ۲ :یو شخص دیوه کس څخه لس منه غنم په قرض واخیستل او بیا چي یې کله غنم پیدا کړه نو هغه لس منه غنم یې ورکړل او یا په کورو کښې چي کله دیوه کور څخه یوه کاسه اوړه په پور واخلي کله چي یې اوړه پیدا کړه نو بیا وهغه کور ته یوه کاسه اوړه ورکړي او پوښتنه داده چي یوه کاسه اوړه په یوه کاسه اوړو سره بدلول جائز دي که یا ؟

جواب :په عمومي ډول سره چي په کورونو کښي کوم قرض داوړو په اوړو سره کیږي دې ته علماؤ جواز ورکړی دی. دا ځکه چي هغه دپور معامله نه ده بلکي د قرض معامله ده او د قرض معامله په موزوني او مکیلي شیانو کښې رواه ده .

لماقال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى في الدرالمختار : فَصَحَّ اسْتِقْرَاضُ جَوْزٍ وَبَيْضٍ) وَكَاغَدٍ عَدَدًا (وَلَحْمٍ) وَزْنًا وَخُبْزٍ وَزْنًا وَعَدَدًا الخ الدُّيُونَ تُقْضَى بِأَمْثَالِهَا

(ردالمحتار ج ۳ ص ۸۴۸ کتاب الایمان مطلب الدیون تقضي بامثالها سعید چاپ/ بحوث في قضایا فقیهة معاصرة ص ۱۷۴ مکتبه ادارة القرآن / تنویر الابصار مع الدر المختار ج ۵ ص ۱۶۱ کتاب البیوع سعید چاپ / ردالمحتار ج ۴ ص ۲۶۶ فصل في القرض سعید چاپ / فتاوی محمودیه ج ۱۶ ص ۲۱۵ باب المرابحة والسلم/ کتاب الفتاوی ج ۱ ص ۲۹۶)

زاړه او ځیري لوټونه په کم قیمت رانیول څنګه دي؟

سوال ۳ : زاړه او ځیري لوټونه او پیسې په کم قیمت خرڅول روا دي که یا مثلا د شلیانو زاړه او ځیري لوټونه موږ په پنځلس ورکوو شرعي فیصله په دې مسئله کښې څه ده؟

جواب : زاړه او ځیري لوټونه په کم قیمت سره خرڅول د نوو په بدل کي دا ناروا دي بلکه سود دی حدیث شریف کي راځي ،جیدها و ردیها سواء.

که چیري ډېره مجبوري وي نو د جواز یو صورت یې دا جوړیدای سي پر ځای د دې چي لوټ په لوټ بدل کړل سي د دې زړو لوټو په بدل کښې یو شی رانیسه بیا دي یو څه ګران وي پروا نه لري لیکن نغدي په نغدو بدلول کله چي یې جنس یو وي سر په سر رواه دي نه په بل صورت سره. پاته سوه دا چي بانک والا یې نه اخلي نو دا ښه کار نه دی بلکي بانک والا د دې پابنده دي چي دغه زاړه لوټونه په پوره قیمت د عوامو څخه واخلي .

لمافي الهداية : قال: "ويجوز بيع الفلس بالفلسين بأعيانهما" عند أبي حنيفة وأبي يوسف، وقال محمد: لا يجوز لأن الثمنية تثبت باصطلاح الكل فلا تبطل باصطلاحهما، وإذا بقيت أثمانا لا تتعين فصار كما إذا كانا بغير أعيانهما وكبيع الدرهم بالدرهمين (والقول الراجح هو قول محمد رحمه الله كما في الدرالمنتقى الانهر ج ۳ ص ۱۲۳)

(الهداية ج ۳ ص ۸۳ مکتبه حنفیه / فتح القدیر ج ۶ ص ۱۶۳ مکتبه رشیدیه / القول الراجح ج ۲ ص ۵۹ / احسن الفتاوی ج ۷ ص ۲۲ اردو / فتاوی حقانیه ج ۵ ص ۲۲۶ پښتو)

دپور په ورکولو سره دګټي متعین کول جائز نه دي .

سوال۴ : یو کس بل کس ته مثلا څلوېښت زره روپۍ په پور باندي ورکړي او بیا یې ورته وویل چي پنځه میاشتي وروسته دوه نیم زره کالداري معلومه ګټه غواړم ایا داسي معامله کول د شریعت د نګاه څخه رواه ده که یا ؟

جواب : روپۍ په پور باندي ورکول او پر هغه باندي لس فیصده یا بله معلومه ګټه مقررول شرعا سود دی کوم چي د قرآن کریم او احادیث نبویه وو د لحاظه څخه نا جائز او حرام عمل دی .

لما قال العلامة ابن عابدين رحمه الله تعالى في ردالمحتار : (قَوْلُهُ كُلُّ قَرْضٍ جَرَّ نَفْعًا حَرَامٌ) أَيْ إذَا كَانَ مَشْرُوطًا كَمَا عُلِمَ مِمَّا نَقَلَهُ عَنْ الْبَحْرِ. وقال العلامة قاضي ثناء الله رحمه الله تعالى : وَحَرَّمَ الرِّبا الربوا في اللغة الزيادة قال الله تعالى ويربى الصّدقت والمعنى ان الله تعالى حرم الزيادة في القرض على القدر المدفوع والزيادة في البيع لاحد البدلين على الاخر .

(ردالمحتار ج۵ ص ۱۶۶ باب الربوا مطلب کل قرض جر نفعا حرام / التفسیر المظهري ج ۱ ص ۲۹۹ سورة البقرة / احکام القرآن للجصاص ج ۲ ص ۱۸۹ سورة البقرة / فتاوی حقانیه ج۵ ص ۲۱۴ کتاب الربوا)

د روشن کمپني چي پور درکړي نو بیا یو څه فیصدي پراچوي دا سود دی که یا ؟

سوال ۵ : روشن کمپنی خپلو مشتریانو ته پنځه څلویښت روپۍ په قرض ورکوي کله چي هغه مشتري کارډ جمع کړي نو بیا کمپنی والا پنځوس روپۍ ګرځوي . پوښتنه داده چي د غه پنځه روپۍ چي کله دوی زیاتي وګرځوي دا خو به سود نه وي ؟

جواب : په دغه ذکر سوي صورت کښې چي کمپنی کوم زیات رقم یا روپۍ ګرځوي داد سود په حکم کښي نه دي داخلي ځکه چي د کمپنی د طرفه څخه داد پنځه څلویښتو روپو بیلنس د نغدو په حکم کښې نه دی بلکي دا تریوې مقرري مودې پوري د خبرو کولو سهولت او اسانتیا ده . په دې وجه دا تبادله د مال په مال سره نه ده بلکي هغه زیاتي روپۍ کاټول د دغه سهولت د ورکولو عوض دی .

(فتاوی هادیه ج ۲ ص ۴۰۶ مکتبه حقانیه / دموبائل ټلیفون شرعي احکام ص ۶۲ تصنیف دحضرت مولانا اورنګزیب حقاني صاحب په تائید دمدرسۍ حقانیې اکوړه خټک)

میده روپۍ په یوه نرخ اوقیمت رانیول او غټې روپۍ په بل نرخ باندې رانیول .

سوال ۶ : نن سبا په بازار کښې داسې یو قسم سوداوې روانې دې چې کله صرافی ته ورسي پیسې واته کوې نو غټې په یوه نرخ درڅخه رانیسي او میده روپۍ په بل نرخ باندې درڅخه رانیسي .ایاشرعا داسې معامله په سود کښې راځي که یا ؟

جواب : که چیرې افغانې د کالدارې سره واته سې او بیا یې د میده او غټو په نرخ کښې تفاوت راسي نو شرعا مشکل نه لري ځکه چې جنس یې بدل دی . او که چیرې افغانی او افغانی سره واته کوې او بدلوې یې سره نو بیا یې تر مینځ فرق کول په سود کښې راځي ځکه چې دا یو جنس دې او په یوه جنس کښې زیاتی او کمی شرعا سود او ناروا ه معامله بلل سوېده .

(فتاوی هادیه ج ۲ ص ۴۰۳ / فتاوی فریدیه ج ۳ ص ۳۸۷ / فقهي مقالات لمولانا تقي عثماني ج ۱ ص ۱۵ / المثقف من الفتاوی ص ۶۰۵)

دوتړې په کاروبار کښې چې افغاني نن ورکړي او کالداري سبا ځینې واخلي .

سوال ۷ : نن سبا داسې کاروبار دصرافی په مارکیټ کښې روان دی چې یو کس دیو صراف سره د کالدارو وته کوي دافغانیو په بدل کښې نو هغه صراف کالدارې نن ورکړي او دابل کس بیا افغانی سبا ورته راوړي ایا په داسې شان معامله کښې خو به سود نه راځي ؟

جواب : د مختلفو ملکونو سکې او لوټونه یو د بل سره بدلول او وته کول رواه دي او بیا په هغه سکه او لوټونو کښې چې کله دیو طرف څخه قبضه وسي دغه معامله فقهاوو رواه او جائز بللې ده شرعا مشکل او حرج نه لري ددواړو طرفونو څخه قبضه کول ددغه معاملې دصحت دپاره شرط نه ده . او که چیرې دیو طرفه څخه لا هم قبضه ونه سي نو داسې معامله بیا شرعا منع او غیرجائز ده .

لما في البمسوط للامام السرخسي رحمه الله : وَإِذَا اشْتَرَى الرَّجُلُ فُلُوسًا بِدَرَاهِمَ وَنَقَدَ الثَّمَنَ، وَلَمْ تَكُنْ الْفُلُوسُ عِنْدَ الْبَائِعِ فَالْبَيْعُ جَائِزٌ؛ لِأَنَّ الْفُلُوسَ الرَّابِحَةَ ثَمَنٌ كَالنُّقُودِ، وَقَدْ بَيَّنَّا أَنَّ حُكْمَ الْعَقْدِ فِي الثَّمَنِ وُجُوبُهَا وَوُجُودُهَا مَعًا، وَلَا يُشْتَرَطُ قِيَامُهَا فِي مِلْكِ بَائِعِهَا لِصِحَّةِ الْعَقْدِ كَمَا يُشْتَرَطُ ذَلِكَ فِي الدَّرَاهِمِ وَالدَّنَانِيرِ.

(المبسوط للسرخسي ج ۱۴ ص ۲۴ بیروت چاپ / فقهي مقالات لمولانا مفتي تقي عثماني ص ۴۱ اردو / المثقف من الفتاوی ص ۶۰۵ جدید فقهي مسائل ج ۲ ص ۵۶۳ / اصلاح العادات ص ۵۳۸)

بانک ته دجائزو (انعاماتو) دپاره پیسې ورکول څنګه دي ؟

سوال۸ : دعزیزي بانک یا بل بانک په نامه یو پراویټ او شخصي بانک دی مبلغ (۱۵۰۰۰) افغانۍ ورکړه سي یوه میاشت یې بیا بانک نه ورکوي چي میاشت تېره سي بیا یې درکوي خو په میاشت کي دغه بانک د دې خپلو قرضدارنو لپاره یو څو مخصوصي جائزي لري چي په هغه جائزو کي بیا قرعه کشي کیږي چاته ورسیږي هغه او چاته و نه رسیږي پسله قرعه کشۍ هغه ستا ورکړي روپۍ بېرته پوره درکوي که دي بلي میاشتي ته پرېښولې او که دي نه پرېښولې ستا اختیار دی دغي ځانګي ته دغه پیسې پر دغه طریقه ورکول جواز لري شرعًا که یا ؟

جواب: موږ یو حدیث لرو په دغه باب کښي (کل قرض جر نفعا فهو ربا) الحدیث : دغه پیسې خو هېڅوک وعزیزي بانک یا بل بانک ته د خدای د رضا په خاطر او د هغه د مسکینۍ او احتیاج په خاطر نه ورکوي بلکه دی څه ناڅه خپله ګټه پر دغه پور او قرض باندي ویني، لهذا هغه کسان چي په دغه جائزو کښې نوم ختلی او جائزه یې ترلاسه کړې ده دغه جائزه د ده لپاره شرعا سود سو توبه دي وباسي او دغه جائزه یا انعام دي بېله نیت د ثواب پر مسکینانو باندي تقسیم کړي، او کوم کسان چي نوم یې نه دی ختلی په دې جائزو کي خو په نیت د دغې جائزي یې ورکړی وي د هغه په حق کي دغه کار خمار (قمار) سو ځکه چي دا مجهوله معامله ده امکان د دواړو طرفونو سته هم د ګټي هم د تاوان، په هر صورت سره دغه پیسې جمع کول شرعًا ناروا او ناجائز عمل دی پرهیز باید ځیني وسي او دا په حقیقت کي خلک د سود طرف ته چي په اسلام او شریعت کي او په قرآن کي الله پاک د هغو سود خورو خلکو سره د جنګ اعلان کړی دی د دغه طرف ته تشویقول دي، او که ته وایه ما صرف د امانت په توګه هلته ایښي دي، نو بیا یې په دغه د جائزو په ځانګه کي مه اېږده بلکه اکاونټ او ځانګه ځان ته پرانېزه په خپل نامه باندي هلته یې جمع کړه چي

هیڅ اشتباه لا هم نه وي پکښې او ته به و دغه بانک والا ته د دې خپلو پیسو د حفاظت مزدوري او کمیشن ورکوې .

لماقال الامام الحصکفي رحمه الله في الدر المختار : اكْتَسَبَ حَرَامًا وَاشْتَرَى بِهِ أَوْ بِالدَّرَاهِمِ الْمَغْصُوبَةِ شَيْئًا. قَالَ الْكَرْخِيُّ: إنْ نَقَدَ قَبْلَ الْبَيْعِ تَصَدَّقَ بِالرِّبْحِ وَإِلَّا لَا وَهَذَا قِيَاسٌ وَقَالَ أَبُو بَكْرٍ كِلَاهُمَا سَوَاءٌ وَلَا يَطِيبُ لَهُ وَكَذَا لَوْ اشْتَرَى وَلَمْ يَقُلْ بِهَذِهِ الدَّرَاهِمِ وَأَعْطَى مِنْ الدَّرَاهِمِ دَفَعَ مَالَهُ مُضَارَبَةً لِرَجُلٍ جَاهِلٍ جَازَ أَخْذُ رِبْحِهِ مَا لَمْ يَعْلَمْ أَنَّهُ اكْتَسَبَ الْحَرَامَ

(الدرالمختار علي هامش ردالمحتار ج ۴ ص ۲۴۴ مکتبه رشیدیه / الفتاوی الهندية ج ۵ ص ۳۴۹ مکتبه رشیدیه / قواعدالفقه ص ۱۱۶ / جامع الفتاوی ج ۶ ص ۱۰۵ اردو / اپ کي مسائل ج ۷ ص ۳۷۸ اردو / فتاوی حقانیه ج ۵ ص ۲۲۵ پښتو)

ډالر يا کالداره يا افغانۍ په پوره سره تر ورځني نرخ دوخت په مقابل کي ګران خرڅول .

سوال ۹ : زموږ د صرافيو په مارکيټ کي نن سبا داسي يو کاروبار روان دی چي کله ديو کس ډالر په کار وي هغه بل صراف ته ورسي ښکاره خبره ده چي هغه دغه کس ته ډالر په قرض حسن نه ورکوي هره وجه چي يې وي نو بيا دغه محتاجه کس راولاړ سي هغه صراف ته وو ايي چي يو ډالر اوس مثلا په ۱۰۰ کالداري دی ته يې ماته د مباشتي په پور په يو سل او لس (۱۱۰) راکه دواړه پر دغه طريقه سودا سره وکړي چي دوخت په مقابل کي هغه ډالر تر ورځني نرخ ګران ورکړي ايا پر دغه طريقه باندي دغه معامله کول شرعا رواه ده که يا ؟

جواب : شيخ الاسلام حضرت مولانا مفتي محمد تقي عثماني دامت برکاته په خپل کتاب انعام الباري شرح البخاري کي ليکلي دي چي پر دغه طريقه باندي معامله کول شرعا نه ده رواه ځکه چي دا دسود دپاره يوه زبردسته حيله او ذريعه ده او داسي حيلې کول شرعا نارواه او حرامي دي .

تنبيه : دلته فقط موږ د دغه معاملې حکم په اختصار سره ذکر کړی چي داسي معامله شرعا ناورواه ده ، او په دغه مسئله کي تفصيلي جواب دلښکرګاه علماء کرامو ليکلی دی او بيا نور مخورو علماوو يې تصديق کړی دی که دچا په دغه مسئله کي

تفصیلي دلائل پکار وي نو هم هغه علماوو ته دي رجوع وکړي چي په لاس به ورسي . والله اعلم بالصواب .

لما قال العلامة المر غيناني رحمه الله تعالى في الهداية : وَمَشَايِخُنَا – رَحِمَهُمُ اللَّهُ – لَمْ يُفْتُوا بِجَوَازِ ذَلِكَ فِي الْعَدَالَى وَالْغَطَارِفَةِ لِأَنَّهَا أَعَزُّ الْأَمْوَالِ فِي دِيَارِنَا، فَلَوْ أُبِيحَ التَّفَاضُلُ فِيهِ يَنْفَتِحُ بَابُ الرِّبَا.

ولما قال العلامة كمال الدين محمد بن عبد الواحد السيواسي المعروف بابن الهمام (المتوفى: ۸۶۱هـ) في فتح القدير (وَ) مَعَ هَذَا مَشَايِخُنَا يَعْنِي مَشَايِخَ مَا وَرَاءِ النَّهْرِ مِنْ بُخَارَى وَسَمَرْقَنْدَ (لَمْ يُفْتُوا بِجَوَازِ ذَلِكَ) أَيْ بَيْعِهَا بِجِنْسِهَا مُتَفَاضِلًا (فِي الْعَدَالَى وَالْغَطَارِفَةِ) مَعَ أَنَّ الْغِشَّ فِيهَا أَكْثَرُ مِنْ الْفِضَّةِ (لِأَنَّهَا أَعَزُّ الْأَمْوَالِ فِي دِيَارِنَا، فَلَوْ أُبِيحَ التَّفَاضُلُ فِيهَا يَنْفَتِحُ بَابُ الرِّبَا) الصَّرِيحِ، فَإِنَّ النَّاسَ حِينَئِذٍ يَعْتَادُونَ التَّفَاضُلَ فِي الْأَمْوَالِ النَّفِيسَ فَيَدْرُجُونَ إلَى ذَلِكَ فِي النُّقُودِ الْخَالِصَةِ فَمُنِعَ ذَلِكَ حَسْمًا لِمَادَّةِ الْفَسَادِ.

(الهداية شرح بداية المبتدي ج ۳ ص ۸۴ كتاب الصرف مكتبه شامله / فتح القدير علي الهداية ج ۷ ص ۱۵۳ كتاب الصرف مكتبه شامله بيروت چاپ / انعام الباري شرح البخاري بحوث في قضايا فقهية معاصرة ج ۱ ص ۱۶۳ احكام الاوراق النقدية مكتبه حبيبيه)

باب الرهن

يو چا ته دپور په عوض کښې يو شي په ضمانت ورکول .

سوال ۱ : ما ديو کس څخه پور وکړی اوس مي په ضمانت کښې يو شی په ګروی ور پرېښوو ی ایا دغه شی ودغه کس ته ورکول په ضمانت یا ګروی کښې روا دی که یا ؟

جواب : قرض اخيستونکي ته دا روا ده چي دپيسو و مالک ته يو شی دا عتماد دپاره په رَهن او ګروی کښې ورپرېږدي . البته دا شی به هم داسي سلامت پروت وي دپيسو مالک ته دا نه ده روا چي ددغه ايښوول سوي شي څخه استفاده يا ګټه واخلي . که چيري دهغه شي څخه ګټه واخلي نو دا دده په حق کښې دغه ګټه سود شمارل کيږي نه دهغه قرض ورونکي په حق کښې او سود په شريعت کښې ډيره لويه

ګناه ده . له بده مرغه چې نن زموږ په اسلامي ټولنه کښې داسي دسود معاملاتي رواني دي چي کله یو کس دبل شخصه پور واخلي نو بیا دخپل پور په بدل کښې دهغه قرض ورکونکي شخصه سرای یا دوکان قبضه کړي تر هغه وخته دغه دپیسو مالک دهغه دوکانه یا سرایه شخصه مفته یا په ارزانه کرایه استفاده کوي حال دادی چي داد سود معامله ده . الله جل جلاله دي موږ او تاسي ته ددغه ناروا معاملاتو شخه داجتناب توفیق رانصیب کړي . آمین .

لماقال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى في ردالمحتارعلى الدرالمختار : لايحل له ان ينتفع بشئ منه بوجه من الوجوه وان اذن له الراهن لانه اذن له فى الربوا .... الغالب من احوال الناس انهم يريدون عند الدفع الانتفاع ولو لاه لما اعطاه الدراهم وهذا بمنزلة الشرط لان المعروف كا لمشروط .... الخ

عَنْ عُمَارَةَ الْهَمْدَانِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ عَلِيًّا يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كُلُّ قَرْضٍ جَرَّ مَنْفَعَةً فَهُوَ رِبًا»

و عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، ذَكَرَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا كَانَتِ الدَّابَّةُ مَرْهُونَةً فَعَلَى الْمُرْتَهِنِ عَلَفُهَا وَلَبَنُ الدَّرِّ يُشْرَبُ وَعَلَى الَّذِي يَشْرَبُ نَفَقَتُهَا وَيَرْكَبُ» فَدَلَّ هَذَا الْحَدِيثُ أَنَّ الْمَعْنِيَّ بِالرُّكُوبِ وَشُرْبِ اللَّبَنِ فِي الْحَدِيثِ الْأَوَّلِ هُوَ الْمُرْتَهِنُ لَا الرَّاهِنُ فَجَعَلَ ذَلِكَ لَهُ وَجُعِلَتِ النَّفَقَةُ عَلَيْهِ بَدَلًا مِمَّا يَتَعَوَّضُ مِنْهُ مِمَّا ذَكَرْنَا. وَكَانَ هَذَا عِنْدَنَا وَاللهُ أَعْلَمُ، فِي وَقْتِ مَا كَانَ الرِّبَا مُبَاحًا وَلَمْ يُنْهَ حِينَئِذٍ عَنِ الْقَرْضِ الَّذِي يَجُرُّ مَنْفَعَةً وَلَا عَنْ أَخْذِ الشَّيْءِ بِالشَّيْءِ وَإِنْ كَانَا غَيْرَ مُتَسَاوِيَيْنِ ثُمَّ حُرِّمَ الرِّبَا بَعْدَ ذَلِكَ وَحُرِّمَ كُلُّ قَرْضٍ جَرَّ نَفْعًا وَأَجْمَعَ أَهْلُ الْعِلْمِ أَنَّ نَفَقَةَ الرَّهْنِ عَلَى الرَّاهِنِ لَا عَلَى الْمُرْتَهِنِ وَأَنَّهُ لَيْسَ لِلْمُرْتَهِنِ اسْتِعْمَالُ الرَّهْنِ.

(ردالمحتار ج ۵ ص ۱۶۶ مکتبه شامله / خلاصة الفتاوی ج ۴ ص ۱۸۶ مکتبه رشیدیه/شرح معاني الاثار ج ۴ ص ۹۹ مکتبه شامله / کتاب الفتاوی ج ۳ ص ۲۴۳ کتاب الرهن / مسند الحارث ج ۱ ص ۵۰۰ مکتبه شامله)

ګرو سوې مځکه بل چاته په ګرو ورکول نه ده رواه .

سوال ۲ : یو کس مځکه ګرو کړې ده اوس ده ته رواه ده چي دغه مځکه بل چا ته په ګرو ورکړي ؟

جواب: قرض اخیستونکي ته دا رواه ده چي د پیسو و مالک ته یو شی د اعتماد دپاره په رَهن او ګروی کښېږي ورپرېږدي . البته دا شی به هم داسي سلامت پروت وي د پیسو مالک ته دا نه ده رواه چي د دغه ایښوول سوي شي څخه خپله استفاده وکړي یا ګټه واخلي او یا یې بل چا ته په اجاره یا ګروي ورکړي ځکه چي دغه مځکه دده ملکیت نه دی دا دهغه قرض اخیستونکي ملکیت دی او د بل په ملکیت کښې تصرف کول دهغه د اجازې څخه پرته نه دی رواه . که چیري دغه د پیسو مالک دهغه شي څخه ګټه واخلي نو دا دده په حق کښې سود شمارل کیږي نه دهغه قرض ورونکي په حق کښې ځکه چي هغه خو د مجبوری څخه دغه مځکه وده ته په ګرو ورکړېده او د سود په شریعت کښې ډیره لویه ګناه ده . له بده مرغه چي نن زموږ په اسلامي ټولنه کښې داسي د سود معاملاتي رواني دي چي کله یو کس د بل څخه پور واخلي نو بیا د خپل پور په بدل کښې دهغه قرض ورونکي څخه سرای یا دوکان قبضه کړي تر هغه وخته دغه د پیسو مالک دهغه دوکانه یا سرایه څخه مفته یا په ارزانه کرایه استفاده کوي حال دا دی چي دا د سود معامله ده . الله جل جلاله دي موږ او تاسي ته د دغه ناروا معاملاتو څخه د اجتناب توفیق رانصیب کړي . آمین .

لماقال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى في ردالمحتارعلى الدرالمختار : لايحل له ان ينتفع بشئ منه بوجه من الوجوه وان اذن له الراهن لانه اذن له فى الربوا .... الغالب من احوال الناس انهم يريدون عند الدفع الانتفاع ولو لاه لما اعطاه الدراهم وهذا بمنزلة الشرط لان المعروف كا لمشروط .... الخ

عَنْ عُمَارَةَ الْهَمْدَانِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ عَلِيًّا يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كُلُّ قَرْضٍ جَرَّ مَنْفَعَةً فَهُوَ رِبًا» و عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، ذَكَرَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا كَانَتِ الدَّابَّةُ مَرْهُونَةً فَعَلَى الْمُرْتَهِنِ عَلَفُهَا وَلَبَنُ الدَّرِّ يُشْرَبُ وَعَلَى الَّذِي يَشْرَبُ نَفَقَتُهَا وَيَرْكَبُ» فَدَلَّ هَذَا الْحَدِيثُ أَنَّ الْمَعْنِيَّ بِالرُّكُوبِ وَشُرْبِ اللَّبَنِ فِي الْحَدِيثِ الْأَوَّلِ هُوَ الْمُرْتَهِنُ لَا الرَّاهِنُ فَجَعَلَ ذَلِكَ لَهُ وَجُعِلَتِ النَّفَقَةُ عَلَيْهِ بَدَلًا مِمَّا يَتَعَوَّضُ مِنْهُ مِمَّا ذَكَرْنَا. وَكَانَ هَذَا عِنْدَنَا وَاللهُ أَعْلَمُ، فِي وَقْتِ مَا كَانَ الرِّبَا مُبَاحًا وَلَمْ يُنْهَ حِينَئِذٍ عَنِ الْقَرْضِ الَّذِي يَجُرُّ مَنْفَعَةً وَلَا عَنْ أَخْذِ الشَّيْءِ بِالشَّيْءِ وَإِنْ كَانَا غَيْرَ مُتَسَاوِيَيْنِ ثُمَّ حُرِّمَ الرِّبَا بَعْدَ ذَلِكَ

وَحُرِّمَ كُلُّ قَرْضٍ جَرَّ نَفْعًا وَأَجْمَعَ أَهْلُ الْعِلْمِ أَنَّ نَفَقَةَ الرَّهْنِ عَلَى الرَّاهِنِ لَا عَلَى الْمُرْتَهِنِ وَأَنَّهُ لَيْسَ لِلْمُرْتَهِنِ اسْتِعْمَالُ الرَّهْنِ.

(ردالمحتار ج ۵ ص ۱۶۶ مکتبه شامله / خلاصة الفتاوی ج ۴ ص ۱۸۶ مکتبه رشیدیه/شرح معاني الاثار ج ۴ ص ۹۹ مکتبه شامله / کتاب الفتاوی ج ۳ ص ۲۴۳ کتاب الرهن / مسند الحارث ج ۱ ص ۵۰۰ مکتبه شامله/ فتاوی حقانیه ج ۵ ص ۲۳۵ کتاب الرهن)

دګروۍ خاوندته دګرو سوي شي څخه استفاده کول څنګه ده ؟

سوال ۳ : که چیري یو کس دیو چا څخه مځکه یا دوکان دپیسو یا پور په بدل کښې ګرو کړي او بیا دهغه دوکان یا سرای څخه استفاده کوي مثلا یا خپله په کښې اوسیږي او یا یې بل چا ته په کرایه ورکوي داسي کول شرعا روا ينبت لري که یا ؟

جواب : . قرض اخیستونکي ته دارواه ده چي دپیسو ومالک ته یو شی داعتماد دپاره په رَهن او ګروۍ کښې ورپریږدي . البته داشی به هم داسي سلامت پروت وي دپیسو مالک ته دا نه ده رواه چي ددغه ایښوول سوي شي څخه استفاده یا ګټه واخلي . که چیري دهغه شي څخه ګټه واخلي نو دا دده په حق کښې سود شمارل کیږي نه دهغه قرض ورونکي په حق کښې . علامه ظفر احمد عثماني رحمة الله علیه په خپل نامتو او مشهور کتاب اعلاء السنن کښې ددغه مسئلې په باره کښې داسي لیکلي دي : چي مرتهن (یعني هغه کس چي مځکه یا سرای یې ګرو کړی وي) ته نه ده رواه چي ددغه ګرو سوي شي څخه فایده یا استفاده واخلي هغه نو بیا عامه ده که ده دغه ګروي په دغه شرط سره کړې وي چي زه به ددغه شي څخه فایده اخلم او یا یې په دغه شرط سره نه وي کړې خو عرف او رواج هلته داسي روان وي چي خلک ده ګرو سوي شي څخه دراهن (دسرای یا دوکان مالک) داجازې څخه بغیر ګټه واخلي .او دامام صاحب رحمة الله علیه دمذهب علماء هم دغه وايي چي که څه هم دسرای مالک یا ددوکان مالک ودته دفایدې اخیستلو اجازه هم ورکړي بیا هم استفاده ځیني کول نه ده رواه لکه څنګه چي علامه ابن عابدین رحمة الله علیه په ردالمحتار کښې هم داسي لیکلي دي .

او سود په شریعت کښې ډیره لویه ګناه ده . له بده مرغه چي نن زموږ په اسلامي ټولنه کښې داسي دسود معاملاتي رواني دي چي کله یو کس دبل څخه پور واخلي

نو بيا د خپل پور په بدل کښې د هغه قرض ورونکي څخه سرای يا دوکان قبضه کړي تر هغه وخته د غه د پيسو مالک د هغه دوکانه يا سرايه څخه مفته يا په ارزانه کرايه استفاده کوي حال دا دی چي دا د سود معامله ده . الله جل جلاله دي موږ او تاسي ته د د غه ناروا ه معاملاتو څخه د اجتناب توفيق رانصيب کړي . آمين

لما قال العلامة ابن عابدين رحمه الله تعالى فى ردالمحتار : وَقَالَ فِي الْمِنَحِ هُنَاكَ، وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَسْلَمَ السَّمَرْقَنْدِيِّ، وَكَانَ مِنْ كِبَارِ عُلَمَاءِ سَمَرْقَنْدَ إنَّهُ لَا يَحِلُّ لَهُ أَنْ يَنْتَفِعَ بِشَيْءٍ مِنْهُ بِوَجْهٍ مِنْ الْوُجُوهِ وَإِنْ أَذِنَ لَهُ الرَّاهِنُ، لِأَنَّهُ أَذِنَ لَهُ فِي الرِّبَا لِأَنَّهُ يَسْتَوْفِي دَيْنَهُ كَامِلًا فَتَبْقَى لَهُ الْمَنْفَعَةُ فَضْلًا، فَتَكُونُ رِبًا وَهَذَا أَمْرٌ عَظِيمٌ.

.... قُلْتُ وَالْغَالِبُ مِنْ أَحْوَالِ النَّاسِ أَنَّهُمْ إنَّمَا يُرِيدُونَ عِنْدَ الدَّفْعِ الِانْتِفَاعَ، وَلَوْلَاهُ لَمَا أَعْطَاهُ الدَّرَاهِمَ وَهَذَا بِمَنْزِلَةِ الشَّرْطِ، لِأَنَّ الْمَعْرُوفَ كَالْمَشْرُوطِ وَهُوَ مِمَّا يُعَيِّنُ الْمَنْعَ، وَاَللَّهُ تَعَالَى أَعْلَمُ اهـ

عَنْ عُمَارَةَ الْهَمْدَانِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ عَلِيًّا يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كُلُّ قَرْضٍ جَرَّ مَنْفَعَةً فَهُوَ رِبًا» و عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، ذَكَرَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا كَانَتِ الدَّابَّةُ مَرْهُونَةً فَعَلَى الْمُرْتَهِنِ عَلَفُهَا وَلَبَنُ الدَّرِّ يُشْرَبُ وَعَلَى الَّذِي يَشْرَبُ نَفَقَتُهَا وَيَرْكَبُ» فَدَلَّ هَذَا الْحَدِيثُ أَنَّ الْمَعْنِيَّ بِالرُّكُوبِ وَشُرْبِ اللَّبَنِ فِي الْحَدِيثِ الْأَوَّلِ هُوَ الْمُرْتَهِنُ لَا الرَّاهِنُ فَجَعَلَ ذَلِكَ لَهُ وَجُعِلَتِ النَّفَقَةُ عَلَيْهِ بَدَلًا مِمَّا يَتَعَوَّضُ مِنْهُ مِمَّا ذَكَرْنَا. وَكَانَ هَذَا عِنْدَنَا وَاللهُ أَعْلَمُ، فِي وَقْتِ مَا كَانَ الرِّبَا مُبَاحًا وَلَمْ يُنْهَ حِينَئِذٍ عَنِ الْقَرْضِ الَّذِي يَجُرُّ مَنْفَعَةً وَلَا عَنْ أَخْذِ الشَّيْءِ بِالشَّيْءِ وَإِنْ كَانَا غَيْرَ مُتَسَاوِيَيْنِ ثُمَّ حُرِّمَ الرِّبَا بَعْدَ ذَلِكَ وَحُرِّمَ كُلُّ قَرْضٍ جَرَّ نَفْعًا وَأَجْمَعَ أَهْلُ الْعِلْمِ أَنَّ نَفَقَةَ الرَّهْنِ عَلَى الرَّاهِنِ لَا عَلَى الْمُرْتَهِنِ وَأَنَّهُ لَيْسَ لِلْمُرْتَهِنِ اسْتِعْمَالُ الرَّهْنِ.

(ردالمحتار مع الدرالمختار ج ۶ ص ۴۸۲ / ج ۵ ص ۱۶۶ مکتبه شامله / خلاصة الفتاوى ج ۴ ص ۱۸۶ / شرح معاني الاثار ج ۴ ص ۹۹ مكتبه شامله / کتاب الفتاوی ج ۳ ص ۲۴۳ کتاب الرهن / مسند الحارث ج ۱ ص ۵۰۰ مکتبه شامله / الفقه الاسلامي وادلته للزهيلي رحمه الله تعاليج ۵ ص ۲۵۶ / اعلاء السنن ج ۱۷ ص ۸۳۴۱ / امداد الاحکام ج ۴ ص ۵۱۶ / مجموع الفتاوى علي

هامش خلاصة الفتاوی ج ۴ ص ۱۸۱ / ۱۸۳ فتاوی دارالعلوم دیوبند ج ۲ ص ۸۷۱ / جواهر الاحکام ص ۳۶۲ کفایت المفتي ج ۸ ص ۱۵۰ / ۱۴۷ / احسن الفتاوی ج ۸ ص ۴۹۸)

دګرو سوي شي څخه استفاده رواه ده که یا؟

سوال ۴ : یو کس را ولاړېږي د بل کس څخه څه روپۍ په قرض اخلي د مجبورۍ په خاطر بیا هغه پیسه داره ته خپل سرای یا مځکه یا دوکان په ګرو ورکوي هغه کس بیا د دغه سرای څخه تر هغه وخته چي بیا دغه پوره وړی د ده پیسې ورکوي استفاده ورکوي آیا د ګروۍ د سرای او مځکي او دوکان څخه داسي استفاده کول دغه پیسه داره کس ته روا ده؟

جواب: داسي معامله د پیسه داره کس په حق کښي ناروا او سود دی ځکه چي دغه دپیسو مالک پر هغه ورکړي قرض باندي دی په یوه معلومه اندازه او فیصدي سره ګټه اخلي او پر قرض ګټه او نفع اخیستل سود دی، کل قرض جر نفعًا فهو ربًا .

لماقال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله في ردالمحتار : (قَوْلُهُ وَقِيلَ لَا يَحِلُّ لِلْمُرْتَهِنِ) قَالَ فِي الْمِنَحِ: وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَسْلَمَ السَّمَرْقَنْدِيِّ وَكَانَ مِنْ كِبَارِ عُلَمَاءِ سَمَرْقَنْدَ أَنَّهُ لَا يَحِلُّ لَهُ أَنْ يَنْتَفِعَ بِشَيْءٍ مِنْهُ بِوَجْهٍ مِنْ الْوُجُوهِ وَإِنْ أَذِنَ لَهُ الرَّاهِنُ، لِأَنَّهُ أَذِنَ لَهُ فِي الرِّبَا لِأَنَّهُ يَسْتَوْفِي دَيْنَهُ كَامِلًا فَتَبْقَى لَهُ الْمَنْفَعَةُ فَضْلًا فَيَكُونُ رِبًا، وَهَذَا أَمْرٌ عَظِيمٌ.

(ردالمحتار ج ۵ ص ۳۴۳ مکتبه رشیدیه / فتاوی محمودیه ج ۱۶ ص ۲۶۸ اردو / کفایت المفتي ج ۸ ص ۱۴۰ اردو / فتاوی مفتي محمود ج ۹ ص ۴۱۱ اردو / امداد الاحکام ج ۳ ص ۵۱۲ اردو فتاوی حقانیه ج ۵ ص ۲۳۵ پښتو)

بیع الوفا او رهن څه ته وایي اودفقهاوو دنظره څخه یې تعریفونه څه دي ؟

سوال ۵ : دګروي او بیع الوفا ترمېنځ څه فرق دی داسي تعریفونه او پیژندني یې راته بیان کړی چي د دواړو تر مېنځ ښه واضح فرق ثابت سي .

جواب : ګرو ته په عربي ژبه کښې رهن ویل کیږي . درهن د لفظ اصلي معني دراګرځولو او حبس کولو راځي په قرآن کریم کښې دالله جل جلاله ارشاد مبارک دی : (كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينَةٌ (۳۸) سورة المدثر)ژباړه : هر نفس به دخپل کړي عمل په بدل کښې ګرو کړل سي (راوبه ګرځول سي) دلته لفظ درهن په خپله اصلي معنی کښې استعمال سوی دی .

دفقهاء کرامو په اصطلاح کښې رهن دې ته وايي : ديو حق وجي څخه يو شی راګرځول او په خپله قبضه کښې ساتل دکوم په ذريعه سره چي دخپل حق وصولول ممکن سي . درهن او ګروی ثبوت په قرآن کريم کښې هم سته الله جل جلاله فرمايي (وَإِنْ كُنْتُمْ عَلَى سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهَانٌ مَقْبُوضَةٌ) ژباړه : که چيري تاسي پر سفر باندي واست او څوک ليکونکی نه وو دکړي معاملې نو يو شی پر طريقه دګروی او رهن دمال ومالک ته په قبضه کښې ورکړی . او په حديث شريف کښې هم درهن او ګروی ثبوت سته هغه داسي چي خپله نبي کريم صلی الله عليه وسلم ديو يهودي څخه خوراکي شيان رانيول او خپله زغره يې پر طريقه دګروی ورسره کښېښوول .

دبيع الوفا تعريف او پېژندنه .

دامعامله دخريد او فروخت يو خاص صورت او قسم دی چي په وروسته زمانه کښې مروجه سوله . دبيع الوفا صورت فقهاوو داسي ليکلی دی مثلا زيد پر عمر باندي د زرو روپو يو شی خرڅ کړی او دا شرط يې ورسره ولګوي که چيري ما په آينده کښې زر روپۍ پيدا کړې نو عمر به زما خرڅ کړی شی بېرته راکوي .

ګواکي اصل مقصد دزيد دلته په دغه معامله کښې دعمر څخه زر روپۍ په قرض اخيستل دي ليکن که چيري عمر وزيد ته دا زر روپۍ په قرض ورکړي او بيا دهغوی په بدل کښې يو شی په ګروي سره ځيني واخيستی نو دهغه شي څخه بيا استفاده کول دعمر دپاره ناجايزه او سود ګرځي نو ځکه دوی راولاړيږي دسود څخه دځان ساتلو په غرض دغه يو قسم حيله جوړوي دغه معامله کوي او تعبير يې دبيع په عنوان سره کوي . نو ځکه ودغي معاملې ته بيع الوفا ويل کيږي چي په دې کښې درانيوونکي دطرفه څخه دا وعده ده چي زه ستا شی بېرته درکومه کله چي ته زما روپۍ راکړې او پر دې باندي وفا کومه .

علامه حصفکي رحمه الله تعالی صاحب د درمختار ليکلي دي چي شوافع حضرات دې معاملې ته (رهن معاد) وايي . او اهل مصر دې معاملې ته (بيع الامانة) وايي . او اهل شام دې معاملې ته (بيع الاطاعة) وايي .

علامه ابن عابدین رحمه الله تعالی په رد المحتار کښې لیکلي دي چي ځیني فقهاوو دې معاملې ته (بیع الجائز) ویلي دي او ځیني یې بیا (بیع المعاملة) بولي .فقهاوو لیکلي دي که څه هم دا معامله په ښکاره د خرید او فروخت ده لیکن د مقصد او روح په اعتبار سره دا صورت هم د رهن او ګروی دی. ځیني فقهاوو د دې معاملې د جواز فتوای ورکړې ده. دلیل یې د خلګو تعامل او راکړه ورکړه بللې ده او ځیني فقهاوو بیا دا معامله بیع فاسده بللې ده او پر خریدار باندي یې د خپلي وعدې پوره کول لازم بللي دي. او د ځیني فقهاو رایه بیا داده چي دا معامله په حقیقت کښې رهن او ګروي ده. علامه ابن عابدین رحمه الله تعالی د فتاوی خیریه په حواله سره د غه آخري قول داکثره فقهاوو بللی دی چي دا معامله په حقیقت کښې رهن او ګروي ده او د امام حسن ماتریدي د نظر نقطه هم دا بیان سویده چي بیع الوفا په حقیقت کښې رهن او ګروي ده او همد غه خبره په فتاوی نسفي کښې ویل سوېده.
او خپله مولانا خالد سیف الله رحماني دامت برکاته العالیة رایه هم داده چي دا معامله په حقیقت کښې ګروي او رهن ده. او د دیوبند د علماوو فیصله او فتوی هم داده چي دا معامله په حقیقت کښې رهن او ګروي ده فقط یو قسم حیله ورته اختیاره کړل سوېده کومه چي فقهاوو معتبره نه ده ګڼلې. والله اعلم.

لماقال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى في ردالمحتارعلى الدرالمختار : قَالَ فِي الْخَيْرِيَّةِ: وَالَّذِي عَلَيْهِ الْأَكْثَرُ أَنَّهُ رَهْنٌ لَا يَفْتَرِقُ عَنْ الرَّهْنِ فِي حُكْمٍ مِنْ الْأَحْكَامِ. وَقَالَ السَّيِّدُ الْإِمَامُ: قُلْت: لِلْإِمَامِ الْحَسَنِ الْمَاتُرِيدِيِّ: قَدْ فَشَا هَذَا الْبَيْعُ بَيْنَ النَّاسِ، وَفِيهِ مَفْسَدَةٌ عَظِيمَةٌ، وَفَتْوَاك أَنَّهُ رَهْنٌ وَأَنَا أَيْضًا عَلَى ذَلِكَ فَالصَّوَابُ أَنْ نَجْمَعَ الْأَئِمَّةَ وَنَتَّفِقَ عَلَى هَذَا وَنُظْهِرَهُ بَيْنَ النَّاسِ، فَقَالَ الْمُعْتَبَرُ الْيَوْمَ فَتْوَانَا، وَقَدْ ظَهَرَ ذَلِكَ بَيْنَ النَّاسِ فَمَنْ خَالَفَنَا فَلْيُبْرِزْ نَفْسَهُ وَلْيُقِمْ دَلِيلَهُ اهـ. قُلْت: وَبِهِ صَدَرَ فِي جَامِعِ الْفُصُولَيْنِ فَقَالَ رَامِزًا لِفَتَاوَى النَّسَفِيِّ: الْبَيْعُ الَّذِي تَعَارَفَهُ أَهْلُ زَمَانِنَا احْتِيَالًا لِلرِّبَا وَسَمَّوْهُ بَيْعَ الْوَفَاءِ هُوَ رَهْنٌ فِي الْحَقِيقَةِ لَا يَمْلِكُهُ وَلَا يَنْتَفِعُ بِهِ إلَّا بِإِذْنِ مَالِكِهِ، وَهُوَ ضَامِنٌ لِمَا أَكَلَ مِنْ ثَمَرِهِ وَأَتْلَفَ مِنْ شَجَرِهِ .

(ردالمحتار كتاب البيوع باب الصرف مطلب في بيع الوفا ج ۵ ص ۲۷۶ سعيد چاپ / المحيط البرهاني كتاب البيع الفصل الخامس والعشرون في البياعات المكروهة والارباح الفاسدة ج ۸ ص

۲۶۰ مکتبه غفاریه کوټه / کفایت المفتي ج ۱۱ ص ۱۲۰ / امدادالاحکام ج ۳ ص ۴۴۶ / فتاوی محمودیه ج ۱۶ ص ۲۵۵ / احسن الفتاوی ج ۶ ص ۵ / قاموس الفقه ج ۳ ص ۵۰۱ تالیف مولانا خالد سیف الله رحماني / صحیح البخاري ج ۱ ص ۳۴۱ باب من رهن درعه / صحیح مسلم شریف ج ۲ ص ۳۱ کتاب البیوع / الهدایة مع فتح القدیر ج ۱۰ ص ۱۳۵ / المغني ج ۴ ص ۲۱۵ / قاموس الفقه ۲ ص ۳۶۶ الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۴ ص ۱۱ مطلب البیع بالتعاطي / معجم لغة الفقهاء ص ۱۵۸ / حاشیة جامع الفصولین ج ۱ ص ۲۳۴ اسلمي کتاب خانه کراچي / شرح المجلة لمحمد خالد الاتاسي ج ۲ ص ۴۱۴ مکتبه حقانیه)

دګروۍ د مځکي ،دوکان ، سرای یا ګرو کړل سوي سامان څخه استفاده کول ناروا ده شرعاً

سوال٦: څه فرمایي علماء کرام ددین او مفتیان د شریعت مطهره په دغه مسائلو کښې چي یو کس مځکه یازیورات یاسرای یادوکان په رهن او ګروي کښې له ځان سره ایږدي دبل چا څخه یي اخلي ایاددغه مرتهن لپاره دګرو کړی سوي شي څخه فایده اخستل او دګروی کرایه اخیستل لکه څنګه چي نن سبا پردغه طریقه یو قسم کاروبار راروان دی داسي معامله کول د شریعت دنګاه څخه رواه ده که یا ؟

جواب: ددغه سوال جواب علامه ظفر احمد عثماني رحمه الله تعالی صاحب د اعلاء السنن کتاب په خپله مشهوره او مقبوله فتاوی کي داسي ورکړی دی :حرام دی که چیري دغه مرتهن رهن او ګروي په دغه شرط سره مشروط کړې وي چي دی به فایده اخلي څني یاخو دغه رهن مشروط په شرط سره نه وي مګرفایده اخستل په رهن او ګروي باندي معروف او مروج وي لکه په دغه زمانه کښې چي دي اویاپه رهن باندي فایده بغیر د اجازي دراهن څخه حاصله کړي .

(امداد لاحکام جلد ۴ ص ۵۱۶)

شیخ ظفراحمد عثماني رحمه الله تعالی په اعلاء السنن کتاب کښې لیکلي دي : چي ضعیف بنده وایي چي موفق په المغني کښې فرمایلي دي چي مرتهن به هیڅ فایده نه اخلي د هغه رهن او ګروي څخه چي په هغه کښې حاجت او ضرورت مشقت ایستلو ته نه وي لکه کورا و سامان او داسي نور شیان .

نوروا نه ده د مرتهن لپاره فایده او ګټه اخیستل په رهن باندي بیله اجازې دراهن څخه په یوه حال کښې هم نه ده رواه او مونږ په دي کښې اختلاف نه وینو ځکه چي د

رهن اوګروسوي شي مالک راهن وي نو د رهن نماء او منافع به هم د راهن لپاره وي نو د بل چا لپاره نسته او نه ده رواه چي د مرهون او ګرو سوي شي څخه بېله د راهن داجازې فايده واخلي .

البته که چيري مرتهن ته راهن اجازه ورکړي په نفعي او ګټي اخيستلو کښې بېله د کوم عوض نه بلکي له وجهي د قرض څخه نو بيا ګټه او نفعه اخيستل مرتهن ته نه ده رواه په رهن باندي ځکه چي همدغه مرتهن د اسي قرض حاصلوي چي هغه ګټه او فايده راکشوي او جلبوي يي او دا حرام ده .

اعلاء السنن جلد ۷ اص ۸۳۴۱ للشيخ ظفر احمدالعثماني

دوهم جواب: دا جواب د شيخ دکتور وهبة الزحيلي رحمه الله تعالی چي صاحب د الفقه الاسلامي وادلته کتاب دی د هغه له طرفه بيان سوی دی چي ملخص يي په لاندي ډول دی : دکتوروهبته الزحيلی رحمه الله تعالی وايي چي احنافو داويلي دي چي نسته او نه ده رواه د مرتهن لپاره چي فائده واخلي په مرهون او ګرو سوي شي باندي نه به خدمت ځني اخلي او نه به باندي سپريږي او نه به پکښې اوسيږي او نه به يي اغوندي او که ګرو سوی شی کتاب وي نو لوستل به نه پکښې کوي مګر په اجازه د راهن سره ځکه چي د مرتهن لپاره حق د حبس او بندولو سته نه د فايدي اخيستلو او احناف وايي چي نفعه اخيستل ورته نه ده رواه مطلقا ځکه چي دا سود دی او يا شبه د سود ده او سود پکښې دی او اجازه او رضا نه خپله سود حلالوي نه شبه د سود او غالبه د خلګو دا حوالو داده چي دوی په وخت د ورکولو د قرض کښې اراده د ګټي لري که چيري داسي نه وي نو دوی به راهن ته درهم او روپيي نه وای ورکړي او په مرتبې د شرط کي هم راځي ځکه چي معروف په شان د مشروط وي او په دي سره تعين د منعي کيږي په انتفاع او فايدي اخيستلو د رهن څخه لکه څنګه چي ابن عابدين شامي رحمه الله تعالی ويلي دي.

شيخ دکتور وهبة الزحيلي رحمه الله تعالی په آخر کښې فرمايي زما رايه داده چي احتياط په دين کښې دا يو واجب امر دی او هر قرض چي فايده راکاږي او فايده اخيستل ورباندي مشروط او متعارف وي نو دا په نزد داحنافو باندي رباء او سود

دی او ابن نجیم رحمه الله تعالی په اشباه کتاب کي تشریح کړې ده پر دغه چي فایده اخستل د مرتهن لپاره مکروه تحریمي ده په رهن او ګروسوي شي باندي.

الفقه الاسلامي وادلته جلد۵ص ۲۵۶ للشیخ الدکتوروهبة الزحیلي

علامة عبد الحي اللکنوي رحمه الله تعالی په مجموعة الفتاوای کښې د دغه سوال جواب داسي لیکلی دی څه فرمایي علماء د دین او مفتیان د شریعت په دغه مسئله کښي چي نفعه او فایده اخستل د رهن او ګروي څخه کله چي راهن یي مرتهن ته و بخښي رواه ده که یا؟

دریم جواب: مکروه ده په اشباه کي راځي چي مرتهن ته یعني قرض ورکونکي ته مکروه ده فایده اخیستل په رهن او ګروي باندي په اجازه د راهن سره انتهی.

او په قنیة کښې راځي چی د امام ابویوسف رحمه الله تعالی څخه روایت دی چي مرتهن چی کله په اجازه د راهن سره په ګروسوي کور کي اوسیږي نو دا مکروه ده.

او په صرف کښې د اقول مطلق ذکر سوی دی چي په رهن باندي فایده اخیستل مکروه ده او احتیاط په دي کښې دی چي پرهیز وسي د ګټې او فایدي اخیستلو څخه په ګروي کي ځکه چي په کښي شبه د سود ده او حموي رحمه الله تعالی په حاشیه د اشباه کي لیکلي دي چي په جامع لمجد الائمة کښې د عبد الله بن محمد بن اسلم رحمه الله تعالی څخه منقول دي چي مرتهن به هیڅ فایده په رهن او ګروي سره نه اخلي که څه هم ده ته راهن اجازه ورکړې وي ځکه چي دا اجازه په رباء او سود کښي ده او ځکه چي مرتهن خپل قرض مکمل وصول کوي نو ځکه منفعت او فایده اخیستل په ګروي باندي سود کیږي او په بعضي کتابونو کښې د احنافو علماؤ لیکل سوي دي چي مرتهن ته په اجازه د راهن سره نفع او فایده اخستل په رهن باندي رواه ده نو مراد د هغه څخه دا دی چي دا اجازه خالصه وي او په هغي کښي شایبه د شرط نه وي نه په عبارت کښي نه په زړه کښې او کله چي په زړه کښي دا خیال راسي لکه په دې زمانه کښې نو بیا هغه ګټه او فایده اخیستل په سود کښې داخلیږي او یولوی جماعت د فقهاؤ د دغه ګټه او فایده اخیستل په رهن باندي منع کوي او د طحطاوي عبارت هم پر دغه باندي شاهد دی.

مجموعة الفتاوی علیٰ هامش خلاصة الفتاوایٰ جلد ۴ ص ۱۸۱ ص ۱۸۳

ځلورم جواب : مولانا عبد العزیز الدهلوي رحمه الله تعالی په فتاوی عزیزي کښې لیکلي دي چي ګټه او فایده اخیستل مرتهن لره د رهن او ګروي څخه مکروه تحریمي ده په در مختار کښې ذکر سوي دي چي د مرتهن لپاره مکروه دي چي ګټه او فایده واخلي په ګروي باندي که څه هم ده ته ګروي والا اجازه ورکړې وي او پردي بنا باندي حمل کیږي هغه قول چي د محمد بن اسلم رحمه الله تعالی څخه منقول دی هغه دا چي حلاله نه ده د مرتهن لپاره ګټه او فایده اخیستل که څه هم په اجازه د راهن سره وي ځکه چي دا رباء او سود دی.

شیخ دهلوي صاحب رحمه الله تعالی فرمایي چي زه وایم چي دا تعلیل دده مفید دد ې دی چي دغه مکروه والي تحریمي دی او مباشر یعني کوونکی د مکروه ګنهګاره دی .

فتاوایٰ عزیزي جلد ۲ ص ۲۳

پنځم جواب: دا جواب شیخ الحدیث حضرت مفتي محمد فرید صاحب رحمه الله تعالی لیکلی دی په لاندي الفاظو سره دی : دی لیکي چي ګټه او فایده د رهن او ګروسوي شي څخه حلاله نه ده که څه هم د راهن له طرفه اجازه موجوده وي کله چي دغه اجازه په انتفاع بالرهن باندي معروفه او یا مشروطه وي.

(منهاج السنن شرح ترمذي ج ۵ ص ۳۳)

شپږم جواب: د حضرت مفتي اعظم مفتي محمد شفیع رحمه الله تعالی له طرفه ورکړه سوی جواب دا دی : د مرهون شي څخه ګټه حاصلول صحیح قول دا دی چي په اجازه د راهن هم نه ده صحیح یعني نه ده جایز.

فتاوی دارالعلوم دیوبند جلد ۲ ص ۸۷۱

لما قال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله فى ردالمحتار على الدرالمختار : قلت والغالب من احوال الناس انهم انمايريدون عندالدفع الانتفاع لولاه لما اعطاه الدراهم وهذا بمنزلته الشرط لان المعروف كاالمشروط وهوممايعين المنع

اتم جواب : د حضرت مولانا اشرف علیٰ تهانوي رحمه الله تعالی له طرفه ورکړه

سوی دی : حضرت مولانا اشرف علي تهانوي صاحب رحمه الله تعالی ذکر کړي دي چي دګروي څخه ګټه او فایده اخیستل که چیري مشروط او یا معروف وي لکه نن سبا چي ده نو حرام او سود دی او ربا او سود په اجازه سره نه حلالیږي. دلیل یې دردالمحتار عبارت دی.

(امداد الفتاواي جلد۳ ص۴۵۴)

نهم جواب: دا جواب د حضرت شیخ الاسلام مولانا محمد تقي عثماني دامت برکاتهم العالیه ورکړی دی : حضرت مفتي محمد تقي العثماني صاحب دامت برکاته ویلي دي چي جمهور و فقهاء چي په هغوی کي احناف هم شامل دي هغوی وایي چي فایده په مرهون شي باندي اخیستل د مرتهن لپاره په یوه حال کي هم نه ده رواه که چیري یو حیوان ګرو وي نو د مرتهن لپاره په هغه باندي سپریدل یا د هغه شیدي خوړل رواه نه دي ځکه چي دا د حدیث شریف تر دغه قاعدي لاندي داخلیږي.

(کل قرض جرنفعافهوربا) یعني هر هغه قرض چي ګټه او فایده را جلبوي هغه سود دي.

تقریر ترمذي جلد ۱ص ۱۷۶

لسم جواب : دا جواب حضرت مولانا مفتي رشید احمد صاحب رحمه الله تعالی په احسن الفتاوای کښې ورکړی دی :چي د مرتهن یعني ګروي والا لپاره دګرو سوي شي څخه ګټه حاصلول مطلق نه ده صحیح که دګروي ورکونکي په اجازه وي او که نه وي ځکه چي معنی دا سود دی.

لما قال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى تحت قوله وقيل لايحل للمرتهن آنه ربا قال فى المنح عن عبدالله محمد بن اسلم السمرقندي وكانه من كبارعلمآء سمرقند انه لايحلُ له ان ينفع بشئ منه بوجه من الوجوه وان اذن له الراهن لانه اذن له فى الربا لانه يستوفى دينه كاملاً فتبقي له المنفعةُ فيكون رباء وهذاامرعظيم.

قال والغالب من احوال الناس انهم ايريدون عند الدفع الانتفاع لولالمااعطاه الدراهم وهذابمنزلة مشروط لان المعروف كاالمشروط وهو مما يعين المنع.

(ردالمحتار علي الدرالمختار ج۶ ص ۴۸۲ كتاب الرهن مكتبه شامله)

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار : قال المصنف: وعليه يحمل

ما عن محمد بن أسلم من أنه لا يحل للمرتهن ذلك ولو بالإذن لأنه ربا.
همداشان جواب مفتي اعظم هندوستان حضرت مفتي کفایت الله صاحب رحمه الله تعالی ورکړی دی. دی فرمایي چي دفایدې اخیستلو حرمت خوښکاره دی او دی لیکي چي مځکه یا باغ ګروکول او دهغي څخه هر قسم فایده اخستل رواه نه ده که یي شرط کړې وي دغه فایده یا بیله شرط څخه وي او که شرط نه وي نو په اجازه دراهن سره فایده اخیستل درهن څخه د دي وجهي څخه ممنوع وي چي دغه حقیقي اجازه نه ده بلکه دمجبوری دوجهي څخه ګروي ورکونکي وګروي اخیستونکي ته اجازه ورکوي

(کفایت المفتي جلد ۸ص۱۵۰/ ۱۴۷)

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار : وفي الأشباه كل قرض جر نفعا حرام فكره للمرتهن سكنى المرهونة بإذن الراهن.

وقال العلامه ابن نجيم رحمه الله تعالى فى الاشباه : يكره للمرتهن الانتفاع بالرهن باذن الراهن.

(الدرالمختار ج۵ ص ۱۶۶ مطلب كل قرض جر نفعا حرام مكتبه شامله / الانقروية جلد ۲ص ۳۹۸ شرح المجلة للاتاسي جلد ۳ص ۱۹۶ ص ۱۹۷ / الاشباه والنظاير علي مذهب ابی حنيفه النعمان ص ۲۸۹ / کفایت المفتی جلد ۸ص ۱۵۰/ ۱۴۷/ ردالمحتار علي الدرالمختار ج۶ ص ۴۸۲ کتاب الرهن مكتبه شامله / (امداد لاحکام جلد ۴ص ۵۱۶ / تقرير ترمذي جلد ۱ص ۱۷۶ / (امداد الفتاواي جلد ۳ ص ۴۵۴ / فتاوی دارالعلوم دیوبند جلد ۲ص ۸۷۱ /منهاج السنن شرح ترمذي ج۵ص ۳۳ / فتاوای عزيزي جلد ۲ص ۲۳ / مجموعة الفتاوى علی هامش خلاصة الفتاوای جلد ۴ص ۱۸۱ص ۱۸۳ / الفقه الاسلامي وادلته جلد۵ص ۲۵۶ للشيخ الدكتوروهبة الزحيلی / اعلاء السنن جلد ۱۷ص ۸۳۴۱ للشيخ ظفر احمدالعثماني / امداد الاحكام ج۴ ص ۵۱۶)

بیع وفا شرعاً څه ته وایي ؟ او دهغې صورتونه دفقهاوو په اقوالو کي .

سوال۷: بیع وفا شرعاً څه ته وایي زمونږ په علاقه کي دغه رواج رارروان دی چي کله دوه کسه مځکه یا دوکان سره ګرو کوي نو خط دبیع وفا په نامه سره لیکي دمتعاقدینو څخه یو لا هم دغه عقد لازمي او ضروري نه بولي اوس پوښتنه داده

چي بیع وفاځه شی ده او داسي بیع او معامله کول شرعا روا ده که یا ؟

جواب: علامه حصفکي رحمه الله تعالی په درمختار کي ویلي دي چي ما دلته بیع وفاذکر کړې ده له وجهي د متابعته دالدررنامي کتاب چي یو مشهور کتاب دی.

صورت دبیع الوفادادی چي یو انسان یو شی په زر روپی خرڅ کړي په دې شرط چي که چیري دی واخیستونکي ته بیرته روپۍ ورکړي نو اخیستونکی به بیرته هغه عین شی دغه خرڅونکي ته واپس ورکوي دامام شافعي صاحب رحمه الله تعالی دمذهب علمآؤو دغه بیع په رهن المعاد سره مسمی کړې ده او په مصر کي دغه بیعي ته بیع الامانة وایي.

اول قول : دعلماؤو دادی چي دغه بیع رهن او ګروي ده نو ددې دزوایدو اوزیاتو منافعو ضمانت به کیږي .

دوهم قول : دادی چي دغه بیع الوفاء بیع ده چي فایده ورکونکې ده دفایدي اخیستلو په دغه بیعه باندي او په اقالة دشرح المجمع کښې دنهایة کتاب څخه نقل سوي دي چي فتوای پردغه قول ده.

دریم قول : بیا دادی که چیري دغه بیع الوفا په لفظ دبیع سره وي نو دابیا رهن دی. او که چیري بایع اومشتري یعني خرڅونکي او اخستونکي په دغه بیع کښي ذکر دفسخ کړی وي اویا یي ذکر دفسخ تر بیع مخکښي کړی وي اویادوارو ګمان کړی وي ددغه بیعي چي دابیعه غیرلازمه ده نو دغه بیعه فاسده ګرځي لکه نن سبا چي داسي معاملې دبیع الوفا په نامه رواني دي .

او که چیري دوی دواړو دفسخ کولو ذکر تر بیعي وروسته کړی وي دوعدې په وجه سره نو بیا دابیعه یعني سودا روا ده او لازمه دوفا پر وعدې باندي ځکه چي وعده کله کله لازمیږي دخلګو دحاجت له وجهي څخه اوداقول صحیح دی لکه څنګه چي داقول په الکافي اوخانیة کتابونو کي راغلی دی او خسرو هم اقرار کړی دي په دغه سره په خپل کتاب کښي او مصنف رحمه الله تعالی په خپل کتاب کښي او ابن مالک رحمه الله تعالی په باب داقالې کښې داسي ویلي دي .

علامه ابن عابدین رحمه الله تعالی چي مشهوره په شامي سره دی لاندي تر دغه قول

لیکي (وصورته) چي دغه قول په عنایه کښې هم راغلی دی.
او په کفایة کښې د محیط څخه نقل سوي دي چي بیع الوفاء داده چي خرڅونکی وو ایي اخستونکي ته چي ما پرتا باندي دغه عین شی خرڅ کړی په هغه روپو چي ستا پر ما قرض دي په دي شرط سره که ما ستا ټولي روپۍ درکړې نو بیا به بیرته هغه شی زما وي او په حاشیة د فصولینو کښې د جواهر الفتاوای څخه نقل سوي دي چي بیع الوفاء داده چي بایع مشتري ته وو ایي چي ما دغه شی پرتا خرڅ کړی په دې شرط سره چي ته به بیرته دغه شي پر ما خرڅوې هر کله چي ما تاته ستا روپۍ درکړې نو دغه بیعه او سودا باطله ده او دا رهن او ګروي ده او حکم یي د رهن دی او دا خبره صحیح ده نو معلومه سوه دا خبره چي فرق نسته په مابین د دې قول کي چي ته به بیرته دغه شی وماته واپس کوې او یا به بیرته دغه شی پر ما خرڅوې.
او علامة شامي رحمه الله تعالی بیا ویلي دي وروسته تر دغه قول [قولهُ وقیل هو رهن] یعني یو قول دا سوی دی چي دغه بیع الوفا رهن ده او مخکي مونږ د جواهر الفتاوای څخه نقل وکړی چي دا خبره او دا قول صحیح دی او په فتاوای خیریه کي یي ویلي دي چي هغه قول چي په هغه اکثره علمآء عمل کوي هغه دادی چي بیع الوفا رهن او ګروي ده او دغه بیع الوفاء د رهن څخه جلا نه ده په یوه حکم کښې د احکامو څخه. سید الامام ویلي دي چي ما امام الحسن الماتریدی ته وویل چي دغه بیعه مشهوره او ډیره سوې ده په مابین د خلګو کښې او په دې کښې لوي عظیم فساد دی.
او ستاسو فتوای داده چي دغه بیع الوفاء رهن دی او زه هم پر دغه خبرو باندي ثابت یم نو حق او ښه دادی چي مونږ اماما ن او علماء را جمع کړو او مونږ ټول پر دغه باندي اتفاق وکړو او مونږ د خپلي خبري اظهار وکړو نو ده راته وویل چي معتبره نن ورځ زمونږ فتوی ده او دهغې فتوای ظهور سوی دی هر څوک چي زمونږ مخالفت کوي هغه دي خپل پر ځان ظاهره کړي او خپل دلیل دي قایم کړي.
حاصل دادی چي په دغه بیع الوفاء کښې ډیر اختلاف دی که چیري په بیعه کښې شرط ذکر سو نو بیا دغه بیعه رهن او ګروي ګرځي په نزد د اکثره علماوو لکه څنګه

چي په جواهرالفتاوی کښي پردې باندي فتوی سوې ده همدارنګه په فتاوی خیریة کښې ددې خبري اظهار سوی دی چي اکثره علماوو اتفاق کړی دی چي دغه ذکرسوې بیع الوفاءرهن او ګروي ده او په یوه حکم کښي هم درهن څخه جلانه ده.
او دعلامه سید رحمه الله تعالی او امام حسن الماتریدی رحمه الله تعالی فتوی هم دغه ده او که چیري دبیعي په وخت کښي شرط دواپس کیدلو نه وي خو وروسته بیا پر طریقه دوعدي سره ذکر سو نو بیا دغه بیعه صحیح ده او پروعدي باندي وفا لازمه ده او داخبره صحیح ده او علّامه قاضیخان رحمه الله تعالی وغیره نورو علماوو هم دا فتوا ورکړېده ډیرو علماوو خصوصاً ددیوبند علماوو پر قول دعلامه قاضیخان رحمه الله تعالی فتوی ورکړېده او دعلامه قاضیخان رحمه الله تعالی دقول څخه مخ ګرځول مناسب نه دي ځکه چي علامه ابن عابدین رحمه الله تعالی ذکر کړیدي په حق دقاضیخان رحمه الله تعالی کښي [ان قاضیخان من اهل التصحیح والترجیح]
(فتاوی قاضیخان ج ۲ ص ۳۵۳ الفتاوی الخانیة)

محترمو مسلمانانو تاسو ته ښه معلومه ده چي په مروج بیع الوفاء کښي خواول دوی شرطونه ذکرکوي او که څوک شرط دبیعي دفسخي په ظاهره ذکر نه کړي خو بیاهم ددوی قصد او اراده دبیعي نه وي بلکي اراده او قصد یې دګروی وي نو ددي وجهي څخه دغه مروجه بیع الوفاء حکم درهن او ګروي لري او انتفاع او فایده اخیستل نه ده صحیح باندي.
شیخ الاسلام ابن قاضي سماونه رحمه الله تعالی ویلي دي چي هغه بیع چي تعارف او شهرت یې پیدا کړی دی او پیژني یې زموږ دزماني خلک دوجي دحیلي جوړولو دځان ساتلو دسود څخه او دغه بیع ته دوی بیع الوفاء وایي نو دغه بیعه په حقیقت کښي رهن او ګروي ده.
او علامه خیرالدین رملي رحمه الله تعالی وایی په جواهرالفتاوی کښي چي دبیع الوفاء کوم صورت ذکر سوی دی په دغه صورت سره دغه بیعه باطله ده او دارهن او ګروي ده حکم یې درهن دی او داخبره صحیح ده او محمّد بن الفضل البخاري رحمه الله تعالی هم داسی ذکر کړیدي او بعضو ویلی دي چی دغه بیع فاسده ده ملکیت

واجبوي چي قبضه ورسره وي خو اوّل قول صحيح دی چي دغه بيع الوفاء باطله ده اورهن ده او حکم يه درهن دی

وقد مشت المجلة علیٰ انه رهن ذكره بلفظ البيع ففی البزازيه ومثله فی خزانة المفتين انهم يريدونه به الرهْن يقول البايع رهنت المشترى ارتهنتُ والناس يسمونه الرّهن والعبرة للمقاصد لا للالفاظ كالكفالة بشرط براءة الا صيل حوالة والحوالة بشرط ان لايبراءكفالة)

وقال العلامة السيد سابق رحمه الله تعالی : بيع الوفاء هو ان يبيع المحتاج الیٰ النقد عقارا علیٰ انه متیٰ وفی الثمن استرد العقار وحكمه حكم الرّهن وهو ارجح الاقوال عند نا.

حضرت مولانا مفتی محمد فريد صاحب رحمه الله تعالی ليکلي دي چي پوه سه دبيع الوفاء صورت دادی چي بايع يو عين او شی خرڅ کړي په زر روپۍ باندي خو په دې شرط چي که ده روپۍ بيرته واپس کړې هغه مشتري ته نو مشتري به عين او شی بيرته بايع ته ورکوي دغه ته بيع الوفاء ځکه وايي چي په دې کښې وعده سوې ده په وفاکولو باندي د مشتري له طرفه د ردکولو د دغه شي او بيع چي کله بايع روپۍ بيرته مشتري ته ورکړي . او دغه بيع رهن او ګروي ده په نزد داکثره علماوو ځکه چي اعتبار په عقودو کښې معانيو ته وي نه الفاظو ته.

او حضرت مفتی اعظم هندوستان مفتی کفايت الله صاحب رحمه الله تعالی ليکلي دي چي بيع الوفاء يعني په داسي طريقه سره بيع کول چي خرڅوونکی و اخيستونکي ته ووايي چي که چيري ته زما روپۍ بيرته راکړې نو زه ستا شی بيرته واپس کوم يا بايع ووايي چي زه به دغه شی ستا پر لاس خرڅوم نو دغه بيعه نه ده بلکي په حقيقت کښې دادرهن او د ګروی صورت دی او په ګروی کښې مرتهن ته د ګرو د شي څخه هيڅ قسم فايده اخيستل نه ده رواه.

او علامة ظفر احمد عثماني رحمه الله تعالی په امداد الاحکام فتاوی کښې ذکر کړي دي چي دغه سوال مذکورته بيع الوفاء وائي او په دې کښې دوه صورته دي يو صورت دبيع دی او دوهم صورت درهن دی نو دغه صورت دبيع الوفاء ظاهراً بيع ده او حقيقتاً رهن او ګروي ده نو که چيري ددغه صورت تعبير په بيع سره وسي نو دغه صورت حرام دی ځکه چي دغه بيعه مشروط په شرط سره ده او په حديث شريف کښې دمشروطي بيع

څخه منعه راغلې ده او په شرط فاسد سره بیعه هم فاسدیږي او که چیرې د دغې معاملې تعبیر په رهن سره وسي نو بیاهم حرامه ده په دې وجه سره چې د مرتهن لپاره د شی مرهون څخه استفاده کول حرامه ده که څه هم راهن اجازه د استفادې ورکړې وي.

او حضرت مولانا مفتی رشید احمد صاحب رحمه الله تعالی په احسن الفتا وی کښې لیکلي دي که په بیع کښې شرط د فسخ وو یا د بیع تر مخه شرط د فسخ وو یا جانبین دغه عقد غیرلازم بولي نو دا بیع فاسده ده او که چیرې شرط د فسخ کولو تر بیع وروسته وو یعنې د بیع واپسې وعده یې سره وکړه جانبینو، نو دا بیع صحیح ده او د وعدې پوره کول لازم عمل دی.

خلاصه او حاصل د دې ټولو خبرو دادی چې بیع وفاء څو قسمه ده خو نن صبا زموږ په ټولنه او عرف و زمانه کښې چې کومه مروجه بیع الوفاء رارو انه ده دا روانه ده ځکه چې مقصود د دغې بیع الوفاء څخه بیع نه وي بلکه مقصود د دې څخه انتفاع او نفع اخیستل دي پر قرض باندې او په حدیث شریف کښې پر دې باندې منع راغلې ده او په فتاوی خیریه کښې هم فتوای پر دغه ده چې دغه بیع الوفاء په نزد د اکثره علماوو باندې حکم د رهن لري یعنې ګروي او په رهن او ګروی باندې فایده اخیستل هم سود دی او بل دغه بیع الوفاء ځکه بیع نه ده چې په بیع کښې نیت او قصد د بایع او مشتري د بیع رانیولو او خرڅولو وي او په بیع الوفاء کښې نیت د دواړو عاقدینو د بیع یعنې د خرید او فروخت نه وي او مخکې په فتاوی قاضیخان کښې ذکر سوله که چیرې بایع او مشتري تلفظ په بیع سره کړی وي خو په نیت د بایع او مشتري کې دغه بیع او معامله لازمه نه وه نو دغه بیع فاسدیږي او که چیرې پر دغه بیع الوفاء باندې اطلاق د بیعې هم وسي نو دغه بیع بیاهم فاسده ده ځکه چې دغه بیع مشروطه په شرط سره ده هغه دا چې بایع و مشتري ته وایي چې که ما ستا روپۍ درکړې بیرته به زما مځکه او دوکان یا سرای راکوې په کومه بیع کښې چې شرط ذکر سوی وي نو هغه بیع فاسدیږي.

خو د بیع الوفاء صرف یو صورت چې د امام ابو یوسف او امام محمد رحمهما الله تعالی په نزد روا دی او د امام صاحب په نزد نه دی روا هغه دا چې کله بایع او مشتري بیع سره وکړي او د دواړو نیت د بیع وي او په بیع کښې دوی کوم شرط نه وي ذکر

کړئ خو وروسته تر بیع بایع و مشتري ته ووایي که ماستاروپۍ واپس درکړې نو ماته به بیرته خپله ځمکه یا هر شی چي وي راکوې دغه شان بیع دیارانو په نزد رواه ده او داکثرو علماوو په نزد هم رواه ده لکه چي په فتاوی هندیه کښې چي ذکر سوي دي.

دا هغه څه دي چي موږ فقهاوو او اکابرینو دکتابونو څخه نقل کړي دي که څه هم په دې مسئله کي ځیني علماوو اختلاف کړی دی او بیع الوفا یې رواه بللې ده خو هر څنګه چي وي ددې مسئلې نتیجه وسد ته رسیږي او سود هغه معامله ده چي الله جل جلاله په قرآن کریم کي دهغې معاملې دکوونکو سره دجنګ اعلان کړی دی او الله جل جلاله دي موږ او تاسي ته دهر قسم ناروا او مشتبه اعمالو څخه داجتناب توفیق رانصیب کړي. والله اعلم بالصواب

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار : وبيع الوفاء ذكرته هنا تبعا للدرر: صورته أن يبيعه العين بألف على أنه إذا رد عليه الثمن رد عليه العين، وسماه الشافعية بالرهن المعاد، ويسمى بمصر بيع الأمانة، وبالشام بيع الإطاعة، قيل هو رهن فتضمن زوائده، وقيل بيع يفيد الانتفاع به، وفي إقالة شرح المجمع عن النهاية: وعليه الفتوى، وقيل إن بلفظ البيع لم يكن رهنا، ثم إن ذكرا الفسخ فيه أو قبله أو زعماه غير لازم كان بيعا فاسدا، ولو بعده على وجه الميعاد جاز لزم الوفاء به؛ لأن المواعيد قد تكون لازمة لحاجة الناس، وهو الصحيح كما في الكافي والخانية وأقره خسرو هنا والمصنف في باب الإكراه وابن الملك في باب الإقالة بزيادة.

وقال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى فى ردالمحتار : ووجه تسميته بيع الوفاء أن فيه عهدا بالوفاء من المشتري بأن يرد المبيع على البائع حين رد الثمن، وبعض الفقهاء يسميه البيع الجائز، ولعله مبني على أنه بيع صحيح لحاجة التخلص من الربا حتى يسوغ المشتري أكل ريعه، وبعضهم يسميه بيع المعاملة. ووجهه أن المعاملة ربح الدين وهذا يشتريه الدائن لينتفع به بمقابلة دينه. (قوله: وصورته إلخ) كذا في العناية، وفي الكفاية عن المحيط: هو أن يقول البائع للمشتري بعت منك هذا العين بما لك علي من الدين على

أني متى قضيته فهو لي اهـ. وفي حاشية الفصولين عن جواهر الفتاوى: هو أن يقول بعت منك على أن تبيعه مني متى جئت بالثمن فهذا البيع باطل وهو رهن، وحكمه حكم الرهن وهو الصحيح اهـ. .

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۵ ص ۲۷۶ مطلب في بيع الوفاء مكتبه شامله /جامع الفصولين جلد ۱ ص ۱۶۹ / الفتاوى الكاملية جلد ۱ ص ۸۳ /فتاوى قاضيخان ج ۲ ص ۳۵۳ الفتاوى الخانية / شرح المجلّة ج ۲ ص ۴۱۶ / ۴۱۴/ ۴۱۵ / فقه السنة ص ۱۳۴ ج ۳ / منهاج السنن للشيخ مفتي ج۵ ص ۳۴ / فتاوى مظاهر علوم ص ۸۳۹ /فتاوى محمودية ج ۱۳ ص ۳۵۹ محمد فريد صاحب /امداد المقين ج ۲ ص ۸۳۹ / امدادالاحكام ج ۳ ص ۴۴۶ / شامي ج ۴ ص ۲۷۴ / احسن الفتا وى ج ۶ ص ۵ / كفايت المفتي ج ۸ ص ۱۵۶ /)

باب السلم

ایا نغدي پیسې په بیع سلم ورکول رواه دي که یا؟

سوال ۱ : یو کس را ولاړېږي بل کس ته (۱۰۰۰۰۰)یو لک روپۍ کالداري په سلم ورکوي او هغه ته وایې چي دوې میاشتي وروسته لک افغانۍ راکړه آیا پر دغه طریقه دغه معامله روا ایښت لري که یا؟ .

جواب : د شرعي او فقهي د نګاه څخه د سلم بیع او معامله په هغه شیانو کي روا ده چي په تاله سره یا په پیمانه سره یې راکړه ورکړه کېږي لکه غنم، اوربشي، جواري، پنبه، مثلا نه په نغدو کي چونکه دغه معامله د سلم په نغدو که ده که څه هم جنس مختلف دی بیا هم دغه شرعًا ناروا ده او یو قسم سود دی .

لماقال الامام ابن عابدين الشامي رحمه الله في ردالمحتار : (قَوْلُهُ كَمَكِيلٍ وَمَوْزُونٍ) فَلَوْ أَسْلَمَ فِي الْمَكِيلِ وَزْنًا كَمَا إذَا أَسْلَمَ فِي الْبُرِّ وَالشَّعِيرِ بِالْمِيزَانِ فِيهِ رِوَايَتَانِ وَالْمُعْتَمَدُ الْجَوَازُ لِوُجُودِ الضَّبْطِ وَعَلَى هَذَا الْخِلَافِ لَوْ أَسْلَمَ فِي الْمَوْزُونِ كَيْلًا بَحْرٌ (قَوْلُهُ فَلَمْ يَجُزْ فِيهَا السَّلَمُ) لَكِنْ إذَا كَانَ رَأْسُ الْمَالِ دَرَاهِمَ أَوْ دَنَانِيرَ أَيْضًا كَانَ الْعَقْدُ بَاطِلًا اتِّفَاقًا، وَإِنْ كَانَ غَيْرَهَا كَثَوْبٍ فِي عَشَرَةِ دَرَاهِمَ لَا يَصِحُّ سَلَمًا اتِّفَاقًا، وَهَلْ يَنْعَقِدُ بَيْعًا فِي الثَّوْبِ بِثَمَنٍ مُؤَجَّلٍ؟ قَالَ أَبُو بَكْرٍ الْأَعْمَشُ: يَنْعَقِدُ وَعِيسَى بْنُ أَبَانَ لَا وَهُوَ الْأَصَحُّ نَهْرٌ وَهَذَا صَحَّحَهُ فِي

الْهِدَايَةِ وَرَجَّحَ فِي الْفَتْحِ الْأَوَّلَ وَأَقَرَّهُ فِي الْبَحْرِ وَاعْتَرَضَهُ فِي النَّهْرِ بِمَا هُوَ سَاقِطٌ جِدًّا كَمَا أَوْضَحْته فِيمَا عَلَّقْته عَلَى الْبَحْرِ.

(ردالمحتار ج ۴ ص ۲۲۶ مکتبه رشیدیه / بدائع الصنائع ج ۴ ص ۴۴۲ مکتبه رشیدیه / الموسوعة الفقهية ج ۲۵ ص ۲۰۸ ـــ ۲۰۹ / تنقيح الحامدية ج ۱ ص ۲۹۱)

باب الشركة

یوشریک دګډ موټر ځخه خپله حصه وبل شریک ته په کرایه ورکوي .

سوال ۱ : که چیري یو موټر د دوو کسانو سره شریک وي هغه یو شریک غواړي چي دغه خپله حصه هغه بل شریک ته په کرایه ورکړي ایا داسي کول شرعا رواه دي که یا ؟

جواب : که چیري دغه یو شریک خپله حصه هغه بل شریک ته په اجاره ورکړي نو دا شرعاً کوم مشکل نه لري رواه دی .

لما فی الموسوعة الفقهية الكويتية : اذاكانت العين المتعاقد على منفعتها مشاعا ، واراد احدالشريكين اجارة منفعة حصته فاجارتها للشريک جائزة بالا تفاق . اما اجارتها لغير الشريک فانّ الجمهور (الصاحبين من الحنفية والشافعية والمالكية وفى قول لاحمد) يجيزونها ايضا الخ ....

(الموسوعة الفقهية ج ۱ ص ۲۶۳ / بدائع الصنائع ج ۴ص ۱۸۷ / ۱۸۸ مکتبه شامله / شرح الروض ج ۲ص ۴۰۹)

په ګټه شریک په تاوان نه شریک داسي معامله ځنګه ده ؟

سوال ۲ : دوه کسه په تجارت کښې سره شریکان دي دا یو شریک هغه بل ته داسي وايې که مو ګټه وکړه خو سره په شریکان یو او که مو تاوان وکړی خو یو کس به يې برداشتوي آیا د شریعت د نګاه ځخه داسي شراکتي معامله صحیح ده؟

جواب: پر دغه مذکوره طریقه باندي شراکتي معامله کول شرکت فاسد دی حدیث شریف کښې راځي ، الغرم بالغنم، والخراج بالضمان، یعني ګټه به هغه چاته رسېږي چي تاوان پورته کوي او خالي د ګټې شرط لګول او هغه اخیستل ناروا دی .

لماقال أبو المعالي برهان الدين محمود بن أحمد بن عبد العزيز بن عمر بن مَازَةَ البخاري الحنفي (المتوفى: ۶۱۶هـ) في المحيط البرهاني :وإن شرط الوضيعة والربح نصفان، فشرط الوضيعة نصفان فاسد؛ لأن الوضيعة هلاك جزء من المال، فكأن صاحب الألفين شرط ضمان شيء مما هلك من ماله على صاحبه، وشرط الضمان على الأخر فاسد، ولكن بهذا لا تبطل الشركة حتى لو عملا وربحا، فالربح بينهما على ما شرطا، فالشركة مما لا تبطل بالشروط الفاسدة

(بدائع الصنائع ج ۵ ص ۱۰۸ ـــ ۱۰۹ مکتبه رشيديه /الدرالمختار علي هامش ردالمحتار ج ۴ ص ۱۹۷ مکتبه رشيديه / المحيط البرهاني ج ۶ ص ۳۳ مکتبه شامله / الهداية ج ۳ ص ۲۵۵ / فتاوی محموديه ج ۱۴ ص ۱۸۲ اردو / اپ کي مسائل ج ۷ ص ۴۲۸ اردو)

باب الديـــون

دوو کسانو دقرض معامله سره وکړل خو اوس يي هيردي چي څو روپۍ وې .

سوال ۱ : که چیري یوه شخص وبل شخص ته روپی په پور ورکړي او بیا وروسته ددواړو څخه دهغه پیسو تعداد هیر سي نو اوس به څنګه فیصله کوي ؟

جواب : پر څه طریقه چي دوی سره راضي سول پر هغه طریقه دي فیصله وکړي او که نه سره راضي کیدل نو بیا دي مدعي پر خپلي دعوې باندي شاهدان پیش کړي او که مدعي دشاهدانو څخه عاجزه سو نو مدعی علیه ته به قسم کیږي .

عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فِي خُطْبَتِهِ الْبَيِّنَةُ عَلَى الْمُدَّعِي وَالْيَمِينُ عَلَى الْمُدَّعَى عَلَيْهِ

(سنن الترمذی ج ۵ ص ۱۸۱ / سنن ابن ماجه ج ۲ ص ۷۷۸ مکتبه شامله / صحيح ابن حبان ج ۱۱ ص ۴۷۶ مکتبه شامله / سنن الدار قطني ج ۵ ص ۲۷۶ مکتبه شامله سنن الکبری للبيهقي ج ۸ ص ۴۸۴ مکتبه شامله)

یوشي په نغدو په یوه قیمت ورکول او په پور سره په بل قیمت ورکول .

سوال ۲ : زه دیو شخص څخه یوشی رانیسم هغه راته وایي که پیسې اوس نغدې راکوې نو داشی په زر روپی درکوم او که یې میاشت وروسته پیسې راکوې نو یې په

پنځلس سوه درکوم ایا دغسي سودا چي شی یو شی وي لیکن په نغدو په کم قیمت سره او په پور په زیات قیمت سره ورکول دا شرعا جواز لري که یا ؟

جواب : که چیري په هغه مجلس کښې د نغدو یا د پور معامله صافه او وخت یې متعین سي چي د غه خریداري یا په نغدو سره وسوله یا په پور سره وسوه تر فلانکي وخته پوري نو داسي تجارت او معامله خو شرعا جائز ده . لیکن د مروت او اخلاقو څخه خلاف کار دی ځکه چي کوم غریب شخص د خپل ضرورت د پاره یو شی رانیسې او د هغه شي قیمت د هغه سره نه وي نو هغه شخص د رحم و شفقت او کرم مستحق دی د هغه څخه د ومره اندازه قیمت اخیستل چي هغه ته خساره او تاوان ورسیږي داد د مروت خلاف کار دی باید د هغه سره کومک او امداد وسي .

او په دې سره دا مسئله هم معلومه سوه چي یو کس وایي زه یې په پور ګران رانیسم او بیا یې په لاس او نغدو سره ارزانه ورکوم چي خاص مشکل نه لري .

وفی الهداية :لان للاجل شبها بالمبيع الا ترى انه يزاد فى الثمن لاجل الاجل والشبهة فى هذا ملحقة بالحقيقة ./ وفى ردالمحتار على الدرالمختار : لِأَنَّ الْأَجَلَ فِي نَفْسِهِ لَيْسَ بِمَالٍ، فَلَا يُقَابِلُهُ شَيْءٌ حَقِيقَةً إذَا لَمْ يُشْتَرَطْ زِيَادَةُ الثَّمَنِ بِمُقَابَلَتِهِ قَصْدًا،/ قال شيخ الاسلام العلامة المفتى محمد تقى العثماني فى كتابه (بحوث فى قضايافقية معاصرة) واما الائمة الاربعة وجمهور الفقهآء المحدثين : فقداجازوا البيع المؤجل باكثر من سعر النقد بشرط ان يبت العاقد ان بانه بيع مؤجل باجل معلوم وبثمن معلوم متفق عليه عند العقد .

(ردالمحتار علي الد رالمختار ج ۵ ص ۱۴۲ کتاب البيوع باب المرابحة والتولية سعيد / الهداية ج ۳ ص ۷۶ کتاب البيوع باب التولية والمرابحة مکتبه شرکت علميه ملتان / بحوث في قضايا فقهة معاصرة / الفتاوی العالمگيرية کتاب البيوع ج ۳ ص ۱۶۳ رشيديه / فتاوی محموديه ج ۱۶ ص ۱۵۴ باب حط الثمن وزيادته نقدا ونسيئة)

یو کس پر ما روپي باندي دي خو هغه مړ سو زه یې اوس روپي چاته ورکړم ؟

سوال ۳ : د یو کس پر ما باندي پیسې قرض باندي دی اوس هغه مړ سو نو زه یې د غه روپی چاته ورکړم ؟

جواب: دغه کس چي مړ سو نو ښکاره خبره ده تر شا به یې وارثان پرې ایښي وي چي په هغو کښې اولادونه مور او پلار او وړونه او خوندي او ښځه د دغه مړه کس ټوله شامل دي پر دوهم نمبر باندي دهغه اکا او داکا زامن که هغه هم نه وه بیا دهغه ماما یا دماما زامن یا دعمه زامن پر هغه ترتیب چي دمیراثو په فن کښې بیان سوي دي دغه کسانو ته دي وسپارل سي.

يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنْثَيَيْنِ فَإِنْ كُنَّ نِسَاءً فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ وَإِنْ كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ وَلِأَبَوَيْهِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ إِنْ كَانَ لَهُ وَلَدٌ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ وَوَرِثَهُ أَبَوَاهُ فَلِأُمِّهِ الثُّلُثُ فَإِنْ كَانَ لَهُ إِخْوَةٌ فَلِأُمِّهِ السُّدُسُ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِي بِهَا أَوْ دَيْنٍ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ لَا تَدْرُونَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعًا فَرِيضَةً مِنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا (۱۱) سورة النسآء

په پیمانه او وزن والا شیانو کښې قرض اخیستل او ورکول رواه دي که یا؟

سوال ۴: په پیمانه او وزن والا شیانو کښې قرض اخیستل او ورکول رواه دي که یا؟

جواب: په مَکیلي (پیمانه والا) شیانو کښې او وزني (وزن والا) شیانو کښې همدارنګه په عددي متقارب (شمېروالا) شیانو کښې شرعا قرض ورکول یا اخیستل رواه دی. مثلا چي یو چاته وو ایې ماته یو لس منه غنم په قرض حسن راکه، یا یې ته ورکړې، یا یو چاته وو ایې چي ماته لس هګۍ په قرض راکړه بیا به یې درکړم داسي او دې ته ورته معاملې فقهاوو رواه بللي دي.

وفی الدرالمختار مع ردالمحتار: (قَوْلُهُ فِي مِثْلِيٍّ) كَالْمَكِيلِ وَالْمَوْزُونِ وَالْمَعْدُودِ الْمُتَقَارِبِ كَالْجَوْزِ وَالْبَيْضِ. وَحَاصِلُهُ: أَنَّ الْمِثْلِيَّ مَا لَا تَتَفَاوَتُ آحَادُهُ أَيْ تَفَاوُتًا تَخْتَلِفُ بِهِ الْقِيمَةُ فَإِنَّ نَحْوَهُ الْجَوْزُ تَتَفَاوَتُ آحَادُهُ تَفَاوُتًا يَسِيرًا....... وَيُسْتَقْرَضُ الْخُبْزُ وَزْنًا وَعَدَدًا عِنْدَ مُحَمَّدٍ، وَعَلَيْهِ الْفَتْوَى ابْنُ مَالِكٍ وَاسْتَحْسَنَهُ الْكَمَالُ وَاخْتَارَهُ الْمُصَنِّفُ تَيْسِيرًا اهـ

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۵ ص ۱۶۲ / ۱۶۱ فصل في القرض مکتبه شامله / طحطاوي علي الدرالمختار ج ۳ ص ۱۱۲ / الفتاوی الهندیه ج ۳ ص ۲۰۱ / الفقه الاسلامي ج ۴ ص ۶۱۸ / فتح

القدیر ج ۶ ص ۱۷۷ / تحفة الفقهاء ج ۲ ص ۱۱۷ / بدرالفتاوی ص ۲۳۳ / احسن الفتاوی ج ۷ ص ۱۷۱ باب القرض والدین)

پرما دیو چا پیسې باندي دي خو اوس هغه سړی نسته ؟

سوال۵ :مادیو چا سره سودا وکړه په دغه سودا کي د هغه یو څو پیسې را باندي پاته سوې او هغه سړی اوس نه پیدا کیږي او س پو ښتنه داده چي دغه پیسې څه په وکړم ؟

جواب : اول خو به دغه سړی پوره کوښښ کوي چي د هغه پیسو مالک پیدا کړي که چیري هغه مړ سوی وي نو د هغه وارثانو ته دي دغه پیسې ور کړي که چیري د هغه وارثان هم نه وي نو دغه پیسې دي صدقه کړي خو که چیري دی مسکین او فقیر وي نو دا پیسې خپله مصرفولای سي البته که هغه سړی وروسته پیدا سو نو خپلي پیسې بیرته اخیستلای سي د ده څخه په لازمي شکل سره .

لماقال الامام الحصکفي رحمه الله في الدرالمختار : (فَيَنْتَفِعُ) الرَّافِعُ (بِهَا لَوْ فَقِيرًا وَإِلَّا تَصَدَّقَ بِهَا عَلَى فَقِيرٍ وَلَوْ عَلَى أَصْلِهِ وَفَرْعِهِ وَعُرْسِهِ، إلَّا إذَا عَرَفَ أَنَّهَا لِذِمِّيٍّ فَإِنَّهَا تُوضَعُ فِي بَيْتِ الْمَالِ) تَتَارْخَانِيَّةٌ. وَفِي الْقُنْيَةِ: لَوْ رَجَى وُجُودَ الْمَالِكِ وَجَبَ الْإِيصَاءُ.(فَإِنْ جَاءَ مَالِكُهَا) بَعْدَ التَّصَدُّقِ (خُيِّرَ بَيْنَ إجَازَةِ فِعْلِهِ وَلَوْ بَعْدَ هَلَاكِهَا) وَلَهُ ثَوَابُهَا (أَوْ تَضْمِينُهُ)

(الدرمختار علي هامش ردالمحتار ج ۴ ص ۷۹ــ ۸۰ کتاب اللقیط / الهدایة ج ۲ ص ۶۱۵ مکتبه حنفیه / فتاوی حقانیه ج ۵ ص ۳۶۶ پښتو / کتاب الفتاوی ج ۵ ص ۳۷۶ اردو)

باب الاحتکار

غله رانیول او بیا د ګرانۍ په نیت سره ذخیره کول .

سوال ۱ : غله اخیستل او سنبال ایښودل په دې شرط سره چي مخلوق ته تکلیف و نه رسیږي او د ګرانۍ منتظر او سېدل روا دي که یا ؟

جواب : په در مختار کتاب کي لیکلي دي (وکره احتکار قوت البشر في بلد یضر باهله) حدیث شریف دی (الجالب مرزوق والمحتکر ملعون فان لم یضر لم یکره) که چیري دغه ایښودل او سنبالول خلکو ته تاوان رسوي نو دغه کار مکروه دی تر لمر ښه معلومه ده چي په نن دور کي غله رانیول او بیا ایښودل خامخا پر معاشرې او ټولني باندي بد اثرات او منفي نتایج غورځوي او سراسر ضرر دی، نو لهذا دغه

عمل مکروه دی.

لماقال الامام الحصکفي رحمه الله في الدرالمختار : (وَ) كُرِهَ (احْتِكَارُ قُوتِ الْبَشَرِ) كَتِبْنٍ وَعِنَبٍ وَلَوْزٍ (وَالْبَهَائِمِ) كَتِبْنٍ وَقَتٍّ (فِي بَلَدٍ يَضُرُّ بِأَهْلِهِ) لِحَدِيثِ «الْجَالِبُ مَرْزُوقٌ وَالْمُحْتَكِرُ مَلْعُونٌ» فَإِنْ لَمْ يَضُرَّ لَمْ يُكْرَهْ

(الدرالمختار علي هامش ردالمحتار ج ۵ ص ۲۸۲ مکتبه رشیدیه / البحرالرائق ج ۸ ص ۳۷۰ مکتبه رشیدیه / الفتاوی الهندیة ج ۳ ص ۲۱۳ مکتبه رشیدیه / الهدایة ج ۴ ص ۴۶۸ مکتبه حنفیه / فتاوی محمودیه ج ۱۶ ص ۲۳۴ اردو / فتاوی حقانیه ج ۵ ص ۷۹ پښتو)

احتکار او ذخیره کول څه ته وايي ؟

سوال ۲: د احتکار او ذخیره اندوزۍ تعریف او پیژندنه د فقهي او شرعي له نګاه څخه څه ده؟

جواب: احتکار او ذخیره کېدل شرعًا دغه ته وايې چې یو څوک را ولاړ سي سامان راوړي مثلا د خوراک او چیښاک اشیاء یا داسي مال چي خلک د هغو استعمال ته ضرورت لري لکه جامې دا په ګودام کښې ذخیره کړي او بیا د ګرانۍ په انتظار ورته کښیني او حال دا دی چي خلک اشد ضرورت ورته لري لیکن دی یې په معمولي ګټه نه ورکوي دغه عمل ته شرعًا احتکار یا ذخیره اندوزي وایې او دا فعل حرام دی، لیکن که هغه مال ستا سره په ګودام یا منډیي کي وي او ته یې مسلسل څني خرڅوي داسي صورت بیا احتکار نه دی که څه هم د بل چا سره دغه مال نه وي.

لماقال الامام ابن عابدين الشامي رحمه الله في ردالمحتار : (قَوْلُهُ وَكُرِهَ احْتِكَارُ قُوتِ الْبَشَرِ) الِاحْتِكَارُ لُغَةً: احْتِبَاسُ الشَّيْءِ انْتِظَارًا لِغَلَائِهِ وَالِاسْمُ الْحُكْرَةُ بِالضَّمِّ وَالسُّكُونِ كَمَا فِي الْقَامُوسِ، وَشَرْعًا: اشْتِرَاءُ طَعَامٍ وَنَحْوِهِ وَحَبْسُهُ إلَى الْغَلَاءِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا لِقَوْلِهِ – عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ – «مَنْ احْتَكَرَ عَلَى الْمُسْلِمِينَ أَرْبَعِينَ يَوْمًا ضَرَبَهُ اللَّهُ بِالْجُذَامِ وَالْإِفْلَاسِ» وَفِي رِوَايَةٍ «فَقَدْ بَرِئَ مِنْ اللَّهِ وَبَرِئَ اللَّهُ مِنْهُ» قَالَ فِي الْكِفَايَةِ: أَيْ خَذَلَهُ وَالْخِذْلَانُ تَرْكُ النُّصْرَةِ عِنْدَ الْحَاجَةِ اهـ وَفِي أُخْرَى «فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لَا يَقْبَلُ اللَّهُ مِنْهُ صَرْفًا وَلَا عَدْلًا» الصَّرْفُ: النَّفَلُ، وَالْعَدْلُ الْفَرْضُ شُرُنْبُلَالِيَّةٌ عَنْ الْكَافِي وَغَيْرِهِ وَقِيلَ

شَهْرًا وَقِيلَ أَكْثَرَ وَهَذَا التَّقْدِيرُ لِلْمُعَاقَبَةِ فِي الدُّنْيَا بِنَحْوِ الْبَيْعِ وَلِلتَّعْزِيرِ لَا لِلْإِثْمِ لِحُصُولِهِ وَإِنْ قَلَّتْ الْمُدَّةُ وَتَفَاوُتُهُ بَيْنَ تَرَبُّصِهِ لِعِزَّتِهِ أَوْ لِلْقَحْطِ وَالْعِيَاذُ بِاَللَّهِ تَعَالَى دُرٌّ مُنْتَقًى مَزِيدًا، وَالتَّقْيِيدُ بِقُوتِ الْبَشَرِ قَوْلُ أَبِي حَنِيفَةَ وَمُحَمَّدٍ وَعَلَيْهِ الْفَتْوَى كَذَا فِي الْكَافِي، وَعَنْ أَبِي يُوسُفَ كُلُّ مَا أَضَرَّ بِالْعَامَّةِ حَبْسُهُ، فَهُوَ احْتِكَارٌ وَعَنْ مُحَمَّدٍ الِاحْتِكَارُ فِي الثِّيَابِ ابْنُ كَمَالٍ.

(ردالمحتار ج ۵ ص ۲۸۲ مکتبه رشيديه / البحرالرائق ج ۸ ص ۳۷۰ مکتبه رشيديه / الفتاوى الهندية ج ۳ ص ۲۱۳ مکتبه رشيديه / الهداية ج ۴ ص ۴۶۸ مکتبه حنفيه / فتاوى محموديه ج ۱۶ ص ۲۳۴ اردو / اپ کي مسائل ج ۷ ص ۱۱۰ اردو)

باب المضاربت

په مضاربت کښي دحيوان ورکول.

سوال ۱: يوکس ديو چا څخه يو حيوان رانيوی اوس مشتري بيرته خرڅوونکي ته هغه حيوان په مضاربت کښي ورکوي چي دا ساته نسل او بچي يي زما او ستا ترمينځ شريک دی داسي معامله شرعاً درسته ده که يا؟

جواب: په مضاربت کښي حيوان ورکول دا عقد فاسد دی [يعني فاسده معامله ده] البته که چيري دحيوان دورکولو په وخت کښي دا ورته وواييي چي دا حيوان خرڅ کړه او په پيسو اوروپو باندي يي معامله وکړه ګټه زما او ستا ترمينځ شريکه ده نو بيا جائزده.

لما في الفتاوى الهندية: لو دفع إليه عرضا أو عبدا فقال بعه واقبض ثمنه واعمل به مضاربة فباعه بدراهم أو دنانير وتصرف فيها جازت المضاربة كذا في محيط السرخسي.

(الفتاوى الهنديه ج ۴ ص ۲۶۸ کتاب المضاربة / مجلة الاحكام مادة ۱۴۰۹ ص ۷۳۵ الفصل الثاني في شروط المضاربة / فتاوى حقانيه ج ۵ ص ۳۳۰ کتاب المضاربة / خلاصة الفتاوى ج ۴ ص ۱۸۸)

پيسې يو چاته په دريمه ګټه ورکول روا دي که يا؟

سوال ۲: زه يو چاته پيسې ورکوم هغه کاروبار په کوي پيسې زما دي کار او اوږه دده او ددغه پيسو دريمه ګټه ماته راکوي ايا داسي معامله جواز لري که يا؟

جواب: دشريعت له نګاه څخه دغه معاملې ته مضاربت وايي اودا په مقدس شريعت

کي جواز لري مضاربت همدې ته وايي چي پيسې ديوه وي او خواري دبل وي او ګټه
يې تر مينځ مشترکه وي دانو بيا ددوی کار دی چي پرڅو مره حصه ګټه سره جوړيږي
خو البته دګټې اندازه به معلومه وي چي په دريمه باندي ده که په څلورمه باندي يا
بله داسي خاص حصه.

لماقال العلامة ابوبكر الكاساني رحمه الله في بدائع الصنائع : (وَمِنْهَا) أَنْ يَكُونَ الْمَشْرُوطُ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا مِنْ الْمُضَارِبِ وَرَبِّ الْمَالِ مِنْ الرِّبْحِ جُزْءًا شَائِعًا، نِصْفًا أَوْ ثُلُثًا أَوْ رُبْعًا، فَإِنْ شَرَطَا عَدَدًا مُقَدَّرًا بِأَنْ شَرَطَا أَنْ يَكُونَ لِأَحَدِهِمَا مِائَةُ دِرْهَمٍ مِنْ الرِّبْحِ أَوْ أَقَلُّ أَوْ أَكْثَرُ وَالْبَاقِي لِلْآخَرِ لَا يَجُوزُ، وَالْمُضَارَبَةُ فَاسِدَةٌ؛

(بدائع الصنائع ج ۶ ص ۸۵ فصل واما شرائط الركن / البحرالرائق ج ۷ ص ۲۶۴ كتاب المضاربة / الفتاوى الهندية ج ۴ ص ۲۸۷ مكتبه رشيديه / الهداية ج ۳ ص ۲۵۶ كتاب المضاربة / فتاوى حقانيه ج ۵ ص ۳۲۶ پښتو)

باب الحواله

پر حوالې باندي کميشن اخيستل څنګه دي ؟

سوال ۱ : نن سبا د حوالې کاروبار روان دی يو تجار چي يو ملک ته ولاړ سي نو بيا دبل ملک څخه خلګ پيسې ورته حواله کوي او بيا پر دغه حواله کولو باندي خپل کميشن اخلي ايا داسي حواله رواه ده که يآ ؟

جواب : حضرت مولانا مفتي عبدالرزاق کدنوي صاحب په فتاوی هاديه ج ۲ ص ۴۰۵ کښي ودغه سوال ته داسي جواب ويلی دی :لکه څنګه چي دفتاواوو څخه معلوميږي چي حواله کول پر دغه طريقه باندي نه ده جائز . البته بعضي علماوو بيا حيلې ورته جوړي کړي دي (جائز يي بللې ده) او بعض علماء بيا فرمايي چي نه ده رواه.

(دی ليکي) چي زموږ ددارالافتاء نظر دادی چي حواله دعموم بلوی (چي خلګ نن سبا ډير په دغه کاروبار باندي اخته دي) دوجي دضرورت له کبله موږ دفتاوی عصر تائيد کوو (چي رواه ده) په فتاوی عصر کښې داسي حوالې ته جائزه ويلې ده

.

او فتاوی عصر د (الِفقهُ الاسلامِي واَدِلّتُهُ) دمؤلف فتاوی ده چي په دکتور وهبة الزحيلي سره شهرت لري . والله اعلم بالصواب .

اما حكم الحوالات المصرفية ؟ جائزة وتتضمن عقدين والقبض الحكمي يحل محل القبض العرفى . قال المفتي عبد الرزاق الكدنوي : وعندي هذالحوالة جائزة ان لم يكن فيه الربا ظاهر . وفى الفقه الاسلامي وادلته : السفاتج: هي كما بينت في بحث القرض جمع سُفْتَجة: وهي الورقة. وهي أن يدفع امرؤ إلى تاجر مبلغاً قرضاً ليدفعه إلى صديقه في بلد آخر ليستفيد به سقوط خطر الطريق. وهذا مكروه تحريماً عند الحنفية؛ لأنه في الحقيقة قرض استفاد به المقرض أمن خطر الطريق. وهو نوع من النفع المستفاد على حساب القرض، وقد نهى رسول الله صلّى الله عليه وسلم عن قرض جر نفعاً . وكراهة هذا التصرف ناشئة عما إذا كان أمن خطر الطريق مشروطاً. فإذا تم القرض دون أن يشترط المقرض في عقد القرض دفع المال في بلد آخر بالحوالة ونحوها، جاز القرض. ويجوز أيضاً إذا دفع المال إليه أمانة لتسليمها في بلد آخر.

(فتاوى عصر ص ۱۴۱ فتاوى هاديه لمفتي عبدالرزاق الكدنوي ج ۲ ص ۴۰۵ مكتبه حقانيه)

باب الامانات

امانت روپي يو ځا دخپلو روپوسره ګډي کړلي .

سوال ۱ : يو کس ماته ۲۰۰۰۰ روپی امانت راکړي ما هغه روپی دخپلو ۱۵۰۰۰۰ روپو سره ګډي کړي بيا مي دوو جيبونو ته واچولې پرلاري نيمی غلو راڅخه واخيستلې اونيمی پاته سوي ايا اوس ددغه سړي دپيسو ضمانت پرما باندي سته که يا ؟

جواب : دامام ابو حنيفةرحمة الله عليه اوامام شافعي رحمة الله عليه او امام احمد ابن حنبل رحمة الله عليه مذهب دادی چي که چيري هغه کس چي هغه شی امانت ورسره پروت وي راولاړسي دغه امانت شی يا په خپل مال سره ګډ کړي يا يي دبل دماله سره ګډ کړي په داسي شکل سره چي بيا ددوی جلا کول سره مشکل وي نو ضمان يي پردغه کس دی چي تصرف يي په کښې وکړی بيا نوبرابره خبره ده که يي دخپل هم مثله مال سره ګډ کړی وي يا ترهغه داعلی سره يا ترهغه دادنی مال سره ګډ

کړی وي او که یي د جنسه څخه وي او که د غیر جنس څخه وي ځکه چي دی حکماً هلاک کوونکی ګڼل کیږي .

لما فی الموسوعة الفقهية الكويتية : الوديع اذاخلط الوديعة بماله اوبغيرماله على وجه يتعسر معه تمييز المالين عن بعضهما فعليه ضمانها سوآء خلطها بمثلها اودونها او اجود منها ، من جنسها اوغيره ......

(الموسوعة الفقهية ج ۴۳ ص ۴۶ مکتبه حقانیه / بدائع الصنائع ج ۶ ص ۲۱۳ مکتبه رشیدیه / الفتاوی الهندیة ج ۴ ص ۳۴۸ مکتبه رشیدیه / ردالمحتار ج ۷ ص ۴۹۷ مکتبه رشیدیه)

امانت پیسې دیو کس څخه ورکي سوې

سوال ۲: ما د یو چا سره روپۍ امانت کښېښولې او س هغه کس راته وایي چي ما ستا روپۍ کورته په محفوظ ځای کښي ایښي وې د حفاظت باوجود هغه غلا سوې او س پر دغه کس باندي زما د پیسو حق سته که یا ؟

جواب: دغه پیسې امانت دي که چیري په حقیقت سره ده ستا د پیسو حفاظت کړی وي او بیا هم غلا سوي وي نو یې حق نسته لیکن امانت داسي کس ته سپارل په کار دی چي ستا د اعتماد سړی وي سل په سل کي ځکه چي نتیجه یې بیا وروسته بد ګماني او جنجال دی.

لماقال الامام الحصكفي رحمه الله في الدرالمختار : (وَاشْتِرَاطُ الضَّمَانِ عَلَى الْأَمِينِ) كَالْحَمَّامِيِّ وَالْخَانِيِّ (بَاطِلٌ بِهِ يُفْتَى) خُلَاصَةٌ وَصَدْرُ الشَّرِيعَةِ.

(الدرالمختار علي هامش ردالمحتار ج ۴ ص ۵۵۱ مکتبه رشیدیه / الفتاوی الهندیة ج ۳ ص ۵۶۷ مکتبه رشیدیه / الموسوعة الفقهیة ج ۲۸ ص ۲۲۹ فتاوی محمودیه ج ۱۶ ص ۵۲۵ اردو / احسن الفتاوی ج ۸ ص ۵۱۰ اردو / بدرالفتاوی ص ۲۵۶ پښتو)

باب الضمان

د کوچني والي دوخت دغلاوو ضمان سته که یا ؟

سوال ۱ : د ماشومتوب د زمانې یعني تر بلوغ مخکښي د ګناهونو او د غلاوو حساب به د قیامت په ورځ کیږي که یا ؟ او ضمان یې سته که یا ؟

جواب : پرماشومانو باندي ګناه نسته البته دغلا دمقدار ضمان دهغوی په مال کښې لازم دی باید خپل ومالک ته یې ضمان ردکړل سي او که یې مالک نه وو نو دي دهغه پرنامه باندي خیرات کړل سي او که وروسته بیا مالک پیدا سو بیا بیرته به هغه ته دوباره ضمان ورکوي .

(فتاوی محمودیه ج ۱۶ ص ۵۲۹ کتاب الضمان والودیعة مکتبة الفاروق اردو)

که دموټر دچلوونکي دغفلت دوجي څخه سامان ضایع سي نو ضمان یې سته .

سوال ۲ : څه فرمایي علماء دین متین په دغه ذکر سوې مسئله کښې زید یو کاټن سامان وعمر ته په کابل کښې په لاس ورکړی چي دا بهتر هلمنده پوري دکرایي او پیسو په بدل کښې ورسوي او عمر ځني قبول هم کړی په لاره کښې دعمر دغفلت او سستۍ دوجي څخه هغه کاټن او سامان شوه سو ضائع سو . پوښتنه داده چي ایا زید پر عمر باندي ددغه شي دضمان حق لري که یا ؟ .

جواب : که چیري صورت حال هم داسي وي لکه څنګه چي په سوال کښې لیکل سوی دی نو دضایع سوي شي ضمان دموټر پر مالک باندي سته چي دمال وخاوند ته به یې ورکوي .

لما قال العلامة ابن عابدين رحمه الله فى ردالمحتار : وَكَذَا يَضْمَنُ بِانْقِطَاعِ الْحَبْلِ الَّذِي يَشُدُّ بِهِ الْمُكَارِي كَمَا فِي الْكَنْزِ وَالْمُلْتَقَى، وَلَوْ كَانَ الْحَبْلُ لِصَاحِبِ الْمَتَاعِ فَانْقَطَعَ لَا يَضْمَنُ كَذَا فِي التتارخانية . وفى تبيين الحقائق شرح كنز الدقائق : (وَمَا تَلِفَ بِعَمَلِهِ كَتَخْرِيقِ الثَّوْبِ مِنْ دَقِّهِ وَزَلْقِ الْحَمَّالِ وَانْقِطَاعِ الْحَبْلِ الَّذِي يُشَدُّ بِهِ الْحِمْلُ وَغَرَقِ السَّفِينَةِ مِنْ مَدِّهَا مَضْمُونٌ)

(ردالمحتار علي صدر الدرالمختار ج ۵ ص ۴۶ باب ضمان الاجیر مکتبه رشیدیه / الفتاوی الهندیة ج ۴ ص ۵۰۱ باب ضمان الاجیر مکتبه رشیدیه / الهدایة ج ۳ ص ۳۰۷ باب ضمان الاجیر مکتبه حنفیه / تبیین الحقائق ج ۶ ص ۱۳۹ باب ضمان الاجیر مکتبه اشرفیه / البحر الرائق ج ۸ ص ۴۸ باب ضمان الاجیر مکتبه رشیدیه)

باب الاجــارة

لو يوخروار په شل منه باندي ريبل او لوكول شرعا درست دى كه يا ؟ .

سوال ۱ : كه چيري يو كس ديو چا لو ونيسي پر داسي طريقه باندي چي خروار په شل منه درته ريبم پر دغه طريقه باندي لو كول شرعا درست او رواه دى كه يا ؟ . دا خو به په قفيز طحان معامله كښې نه راځي ؟ .

جواب : دغه ډول اجاره فاسده ده. ولي چي دغه ډول اجاره په مثل داجارې دقفيز الطحان ده . په حديث شريف كښې دداسي اجارې څخه منع راغلې ده . نو هر هغه اجاره چي په مثل دقفيز الطحان وي هغه فاسده ده .

دقفيز الطحان اجاره څه ته وايي؟ . دقفيز الطحان اجاره دې ته وايې چي يوڅوک د ژرندي مالک ته غنم د وړو كولو لپاره په اجاره وركړي اجرت او مزدوري په همدغه وړو كښې متعينه كړي ، مثلا شلمه حصه له اوړو څخه واخلي او علت د فساد يي دادى چي ترڅو چي دغه دغنمو خاوند غنم اوړه نه كړي نو ژرندي والا ته داجرت او مزدورۍ وركولو قدرت نه لري . يعني په قدرت دغير سره دى قادر سو . او حال دادى چي شخص په قدرت د غير قادر نه بلل كيږي نو چي مستاجِر (وړو والا) داجرت پر تسليمېدو قدرت ونه لري اجاره فاسده ده.

ددغه ډول اجارې ډير امثال او نظائرپه شريعت كښې موجود دي لكه يو څوک قصاب ته يو حيوان ددې لپاره وركړي چي قصاب يې ذبح كړي او خرڅ يې كړي او په اجرت كي ددغه حيوان څرمن او څه قدري روپۍ يا يو څه معينه اندازه ددغه حيوان غوښي وركړي.

اوس سوال دادى چي په مذكوره فاسدو اجاروكي به د اصلاح طريقه شرعا څه ډول جوړيږي؟ چي رواه او جائز وګرځي .

جواب دادى : په قفيزالطحان كښې د اصلاح طريقه داده چي د ژرندي مالک ته اجرت او مزدوري له غنمو څخه وركړل سي نه له اوړو څخه او يادي نغدي روپۍ وركړل سي ،او همداشان دلو كولو په صورت كښې دي غنم وركړي ليكن د غنمو په

صورت کي به ددغه درمند او ددغه ریبل سوو غنمو ورکول په اجرت او مزدوري کښې نه شرط کوي چي خامخا به ددغه ریبل سوو غنمو څخه ستا مزدوري درکوم. وروسته که بیا ددغه درمند غنم په اجرت کي ورهم کړي باک نه لري او دقصاب په اجاره کي دي اجرت او مزدوري په نغدو روپو سره معلومه کړی، وروسته که قصاب څرمن یا غوښو ته ضرورت ولري د هغو روپو په عوض کښي د ي څرمن یا غوښي ځني واخلي مشکل نسته. والله اعلم.

خلاصه دا چي که چیري دغه لوګري دا شرط کښېښوو ی چي ددغه رېبل سوو غنمو څخه زه خپل مزدوري غواړم نو نه ده رواه. او که یې مطلق وویل چي زه خروار په شل منه رېبم دا یې ونه ویل چي ددغه رېبل سوو غنمو څخه یې غواړم نو بیا دغه لوګري او معامله رواه ده.

"وفی الهدایة : ومن دفع إلی حائك غزلا لينسجه بالنصف فله أجر مثله. وكذا إذا استأجر حمارا يحمل طعاما بقفيز منه فالإجارة فاسدة"؛ لأنه جعل الأجر بعض ما يخرج من عمله فيصير في معنى قفيز الطحان، وقد نهى النبي صلى الله عليه وسلم عنه، وهو أن يستأجر ثورا ليطحن له حنطة بقفيز من دقيقه. وهذا أصل كبير يعرف به فساد كثير من الإجارات، لا سيما في ديارنا، والمعنى فيه أن المستأجر عاجز عن تسليم الأجر وهو بعض المنسوج أو المحمول. إذ حصوله بفعل الأجير فلا يعد هو قادرا بقدرة غيره.

(الهداية باب الاجارة الفاسدة ج ۳ ص ۲۴۰ مكتبه شامله بيروت / الفتاوى الهندية ج ۴ ص ۴۴۵ العناية علي هامش فتح القدير ج۵ ص ۴۹ / خلاصة الفتاوى ج ۳ ص ۱۱۳ / اصلاح العادات ص ۵۷۹تا ۵۸۲ / سراج السارى ص ۲۲۷)

سلمان (نایي) ته دوکان په کرایه ورکول حال داچي هغه دخلګو ږیري په کښې خریي.

سوال ۲ : سلمان او نایي ته دوکان په کرایه ورکول شرعا رواه دی که یا ؟ او حال دا چي زموږ په دې باندي یقین دی چي په دغه دوکان کښې دخلکو ږیري ورخریي او ږېره خریل ددین اسلام دنګاه څخه حرام عمل دی ایا پر ناروا عمل باندي دیو مسلمان کومک کول نه دي ؟.

جواب : که چیري د دوکان مالک ته دا یقین وي چي دغه سلمان (نایي) دغه زما دوکان د دې دپاره په کرایه نیسي چي د خلکو ږیري په کښېږ وخریي نو په داسي صورت کښېږ په کرایه ورکول نه دی رواه. ځکه چي په دي کښېږ اعانت علی الاثم (دګناه په کار کښې کومک کول) لازمیږي کوم چي شرعا منع دی. دا ځکه چي دږیري خریېل په دین اسلام کښېږ د فسق عمل بلل سوی دی کوم چي حرام او ناروا دی.

لما قال العلامة علاء الدين الحصكفي رحمه الله تعالى في الدرالمختار : فَإِذَا ثَبَتَ كَرَاهَةُ لُبْسِهَا لِلتَّخَتُّمِ ثَبَتَ كَرَاهَةُ بَيْعِهَا وَصِيَغِهَا لِمَا فِيهِ مِنْ الْإِعَانَةِ عَلَى مَا لَا يَجُوزُ وَكُلُّ مَا أَدَّى إلَى مَا لَا يَجُوزُ لَا يَجُوزُ وَتَمَامُهُ فِي شَرْحِ الْوَهْبَانِيَّةِ .... (وَ) جَازَ (بَيْعُ عَصِيرِ) عِنَبٍ (مِمَّنْ) يُعْلَمُ أَنَّهُ (يَتَّخِذُهُ خَمْرًا) لِأَنَّ الْمَعْصِيَةَ لَا تَقُومُ بِعَيْنِهِ بَلْ بَعْدَ تَغَيُّرِهِ وَقِيلَ يُكْرَهُ لِإِعَانَتِهِ عَلَى الْمَعْصِيَةِ

وقال الله تعالى في القرآن الكريم : وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ (٢) سورة المآئدة .

(الدرالمختار ج۶ ص ۳۶۰ فصل في اللبس كتاب الحظر والاباحة مكتبه شامله / فصل في البيع ج۶ ص ۳۹۱ كتاب الحظر والاباحة مكتبه شامله / فتاوی رحیمیه ج ۹ ص ۲۹۲ كتاب الاجارة سورة المائدة پاره ۷ آیت نمبر ۲ / فتاوی محمودیه ج ۱۷ ص ۱۱۰ باب الاستیجار علي المعاصي / جدید فقهي مسائل ج ۱ ص ۴۱۰ / ستاسي مسائل او دهغه حل ج۷ ص ۱۷۳)

دټاکلي وخت څخه که مخکي کرایه والا سرای پریږدي نو پاته کرایه به هم ورکوي ؟

سوال ۳ : که چیري یو کس د بل کس څخه یو سرای دیوه کال دپاره په کرایه واخلي وخت او نېټه هم مقرره سي بیا دیوه صحیح عذر او مشکل په خاطر کرایه والا هغه سراي درې مباشتي وروسته پرېږدي نو اوس د سرای مالک دپاته نهه مباشتي وخت دکرایې حق پر لري که یا ؟

جواب : فقهاء کرامو لیکلي دي چي د معاهدې او وعدې پر اساس د سرای مالک دټول وخت دکرایې حقداره دی لیکن د شرعي او صحیح عذر پر بنا باندي د سرای تر خالي کولو وروسته د سرای مالک د کرایې حقداره نه دی او نه یې هم وصولولای

سي . لما قال اشرف علی تهانوي رحمه الله تعالی : دغه خالي کول که چیري دعذر دوجي وي نو ټوله کرایه به نه وصولوي او که نه نو بیا به یې وصولوي .

لما قال العلامة علي بن أبي بكر بن عبد الجليل الفرغاني المرغيناني، أبو الحسن برهان الدين (المتوفى: ٥٩٣هـ) فی الهداية في شرح بداية المبتدي : ومن استأجر دارا فوجد بها عيبا يضر بالسكنى فله الفسخ"؛ لأن المعقود عليه المنافع، وأنها توجد شيئا فشيئا فكان هذا عيبا حادثا قبل القبض فيوجب الخيار كما في البيع، ثم المستأجر إذا استوفى المنفعة فقد رضي بالعيب فيلزمه جميع البدل كما في البيع، وإن فعل المؤجر ما أزال به العيب فلا خيار للمستأجر لزوال سببه.

(الهداية ج ۳ ص ۲۴۷ کتاب الاجارة باب فسخ الاجارة مکتبه شامله / امدادالفتاوی ج ۳ ص ۳۸۷ کتاب الاجاره / فتاوی حقانیه ج۵ ص ۲۶۹ کتاب الاجارة / العنایة شرح الهدایة ج ۹ ص ۱۴۴ باب فسخ الاجارة مکتبه شامله / البنایة شرح الهدایة ج۱۰ ص ۳۴۱ باب فسخ الاجارة مکتبه شامله)

د شرابو د تجارت لپاره دوکان په کرایه ورکول .

سوال ۴ : یو مسلمان او هندو د شرابو په تجارت سره شریکان دي العیاذ بالله د شرابو تجارت او کاروبار کوي که چیري یو کس خپل دوکان د دغه مسلمان شریک هندو ته په کرایه ورکړي ایا د دغه دوکان مالک په دغه ورکولو سره شرعاً ګنهګاره کیږي که یا ؟

جواب : د مسلمان لپاره د شرابو تجارت حرام دی په هیڅ حال کې یې د روا کیدو ګنجایش نسته د هندو سره د شراکت له وجهې د دغه ګناه نه ختمیږي . د شرابو د فروخت او خرید لپاره مسلمان یا د مسلمان شریک ته دوکان په کرایه ورکول مکروه تحریمي دی البته وغیر مسلم ته خاص د هغوی د خپل تجارت لپاره دوکان په کرایه ورکړه سي که هغه شراب په کښې خرڅ کړي نو مضایقه او منع یې نسته.

لما فی الدرالمختار علی هامش ردالمحتار : (و) بطل (بيع مال غير متقوم) أي غير مباح الانتفاع به ابن كمال فليحفظ (كخمر وخنزير وميتة لم تمت حتف أنفها) وفی ردالمحتار تحت قوله :وميتة لم تمت حتف أنفها) هذا في حق المسلم، أما الذمي ففي رواية بيعها

صحيح.

وفى الفتاوى الهندية : ويكره أن يؤاجر نفسه منهم لعصر العنب ليتخذوا منه خمرا. كذا في الحاوي للفتاوى.

وفى الدرالمختار : (و) جاز تعمير كنيسة و (حمل خمر ذمي) بنفسه أو دابته (بأجر) لا عصرها لقيام المعصية بعينه (و) جاز (إجارة بيت........ (ليتخذ بيت نار أو كنيسة أو بيعة أو يباع فيه الخمر) وقالا لا ينبغي ذلك لأنه إعانة على المعصية

وفى الفتاوى الهندية : إذا استأجر الذمي من المسلم بيتا ليبيع فيه الخمر جاز عند أبي حنيفة – رحمه الله تعالى – خلافا لهما. كذا في المضمرات.

(ردالمحتار علي الدرالمختار جلد ۵ ص ۵۶ ، ۵۵ مطلب في بيع المغيب في الأرض مكتبه شامله /الدرالمختار ج ۶ ص ۳۹۱ فصل في البيع / الفتاوى الهندية : جلد ۴ ص ۴۵۰ الباب السادس عشر في مسائل الشيوع في الإجارة / ج ۴ ص ۴۴۹ مكتبه رشيديه / كفايت المفتي جلد ۱۱ ص ۴۷۹ ما يتعلق بالاجارة الفاسدة اردو)

دقرآن کریم پرختم او تلاوت کولو باندي اجرت اومزدوري اخیستل نه د رواه .

سوال۵: د ثواب دایصال او د مړي وروح ته د رسولو او بخښلو لپاره قرآنکریم په یو چاباندي ویل او بیا دهغه تلاوت په عوض کي روپي او مزدوري ورکول جواز لري که یا؟

جواب: دایصال ثواب لپاره قرآن مجید په خلګو او قاریانو ویل او بیا ددغه ویلو په عوض کښې ویونکو ته څه روپۍ اوسوغاتونه ورکول داکار شرعاً نه دی روا البته که یې د تبرک په ډول څه شی ورکړی بیا مباح دی مګر په دې شرط چي ویونکي د قرآن کریم دختم زړه تنګی نه سي او شکایت ونه کړي او په هغه منطقه او علاقه کښې دا ورکړه د روپو او سوغاتو او تحفو معروفه او مشهوره هم نه وي.

لما قال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى فى ردالمحتار : قال تاج الشريعة في شرح الهداية: إن القرآن بالأجرة لا يستحق الثواب لا للميت ولا للقارئ. وقال العيني في شرح الهداية: ويمنع القارئ للدنيا، والآخذ والمعطي آثمان. فالحاصل أن ما شاع في زماننا من قراءة الأجزاء بالأجرة لا يجوز؛ لأن فيه الأمر بالقراءة وإعطاء الثواب للآمر والقراءة

لأجل المال؛ فإذا لم يكن للقارئ ثواب لعدم النية الصحيحة فأين يصل الثواب إلى المستأجر ولولا الأجرة ما قرأ أحد لأحد في هذا الزمان بل جعلوا القرآن العظيم مكسبا ووسيلة إلى جمع الدنيا – إنا لله وإنا إليه راجعون – اهـ.................. وإن من غير شرط فهو لها: قال الإمام الأستاذ لا يطيب، والمعروف كالمشروط اهـ. قلت: وهذا مما يتعين الأخذ به في زماننا لعلمهم أنهم لا يذهبون إلا بأجر ألبتة ط.

ردالمحتار علي الدرالمختار ۶ ص۵۶ ، ۵۵ كتاب الاجارة مطلب في الاستيجار علي المعاصي مكتبه شامله / كفايت المفتي ج ۱۱ ص ۵۲۲ ما يتعلق بالاستيجار علي التلاوة مكتبة جامعه فاروقيه / قواعد الفقه رقم المادة ۳۳۴ ص ۱۲۵ / ردالمحتار مع الدرالمختار ج۶ ص ۵۷ باب الاجارة الفاسدة مكتبه شامله)

د ځوکالو یاځومیاشتو پیشکي کرایه اخستل

سوال۶: یو کس بل شخص ته سراي په کرایه ورکوي د سراي مالک وکرایه دار ته وایي که کرایه میاشت پرمیاشت راکوي داسراي د میاشتي په دري زره درکوم او که د پنځو میاشتو کرایه پریوه ځاي راکوي نوبیا یي دمیاشتي په دوه زره درکوم هغه هم په خپله خوښه دپنځو میاشتو کرایه پریوه ځاي ورکړه ایا دغه پیشګي کرایه پریوه ځای وصول کول په شریعت کښي روا ایښت لري که یا؟

جواب: پر دغه مذکوره صورت باندي معامله کول که یي په میاشتانه راکوې په دري زره دی او که دپنځو میاشتو ده پریو ځاي راکوي په دوه زره دی دغه معامله که چیري په یو وخت اویو مجلس کي وسي اوداکرایه دطرفینو په خوښه سره وصول سي رواده، خلاصه دا چي پیشګي کرایه اخستل رواه دي چي نیټه یي معلومه وي اوکرایه یي معلومه وي.

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار : (و) اعلم أن (الأجر لا يلزم بالعقد فلا يجب تسليمه) به (بل بتعجيله أو شرطه في الإجارة) المنجزة .

وقال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى فى ردالمحتار : (قوله لا يلزم بالعقد) أي لا يملك به كما عبر في الكنز؛ لأن العقد وقع على المنفعة وهي تحدث شيئا فشيئا وشأن البدل أن يكون مقابلا للمبدل، وحيث لا يمكن استيفاؤها حالا لا يلزم بدلها حالا إلا إذا

شرطه ولو حكما بأن عجله؛ لأنه صار ملتزما له بنفسه حينئذ وأبطل المساواة التي اقتضاها العقد فصح

(الدرالمختار مع ردالمحتار كتاب الاجارة ج۶ ص ۱۰ شروط الاجارة مكتبه شامله / البحر الرائق ، كتاب الاجارة ج۸ ص ۷ مكتبه رشيديه / النتف في الفتاواي ص ۳۴۱ كتاب الاجارة ، انواع الاجرة بيروت چاپ / كفايت المفتي جلد ۷ ص ۴۷۳ ما يتعلق بالاجارة الصحيحة اردو جامعه فاروقيه چاپ)

دكرايه دار څخه تروخت مخكې سراي اخستل

سوال ۷: يو سړي خپل سرای واحمد ته دمياشتې په پنځه زره په كرايه وركړی دی اوس سرای والارا ولاړسو احمد ته يي لس زره روپۍ په شكل درشوت وركړي چي زما سرای راخالي كړه زما په كار دی هغه هم روپۍ واخيستې اوسراي يي ورخالي كړی پوښتنه داده چي دسراي مالک گنهگاره دی كه كرايه دار او كه دواړه گناهكاره دي ؟

جواب: كه چيري دسرای مالک دغه سرای دخپل ذاتي ضرورت لپاره د كرايه دار څخه خالي كړی چي خپله يې ضرورت ورته درلودی اوبيا يې دقانوني مجبوری له وجې څخه وكرايه دار ته څه روپۍ وركړې او هغه هم دغه روپۍ ځني واخيستې نو مالک نه دی گنهگاره ځكه چي مجبوره ؤو او كرايه دار گنهگاره دی چي داروپۍ يي واخيستې او كه دسرای مالک دكرايي دلوړ والي په خاطر تروخت مخكې سرای په ده باندي خالي كړی نو بيا دواړه گنهگاره دي.

لما فی الدرالمختار مع ردالمحتار : الرابع: ما يدفع لدفع الخوف من المدفوع إليه على نفسه أو ماله حلال للدافع حرام على الآخذ؛ لأن دفع الضرر عن المسلم واجب ولا يجوز أخذ المال ليفعل الواجب، اهـ

وفی الفتاوی الهندية : الاجارة تنقض بالاعذار : وإذا تحقق العذر ومست الحاجة إلى النقض هل يتفرد صاحب العذر بالنقض أو يحتاج إلى القضاء أو الرضاء اختلفت الروايات فيه والصحيح أن العذر إذا كان ظاهرا يتفرد، وإن كان مشتبها لا يتفرد. كذا في فتاوى قاضي خان

(ردالمحتار کتاب القضاء ج ۵ ص ۳۶۲ مطلب في الکلام علي الرشوة والهدية / کفايت المفتي ج ۱۱ ص ۵۰۵ ما يتعلق بفسخ الاجارة اردو جامعه فاروقيه / الفتاوی الهندية کتاب اداب القاضي ج۳ ص ۲۳۱ مکتبه رشيديه /البحر الرائق کتاب القضاة ج۶ ص ۴۴۱ رشيديه)

کرايه دار دکرايې سرای، يادوکان بل چاته په کرايه نسي ورکولای .

سوال۸: يو کس کرايه دار دی په يوه دوکان کښې کاروبار کوي او په دوه زره روپۍ يې دغه دوکان دمباشتي کاريه کړی دی دی راولاړيږي دغه دوکان وبل چاته په درې زره روپۍ ورکوي پرخپل سرباندي ايا داسي معامله شرعا رواه ده که يا ؟

جواب: فقهاء کرامو په دغه مسئله کي څه قدرې او اندازه تفصيل ليکلی دی .هغه دا چي کرايه دارکه چيري دکرايې سرای دمالک په اجازه سره په کرايه باندي بل چاته ورکړي نو روادی که ګران وي که ارزانه وي ځکه چي هغه په خبر دی او دهغه په اجازه سره دی . او که چيري دغه کرايه دار دغه سرای يا دوکان بېله اذنه دمالک او بې له ممانعت صريحه په کرايه ورکړی که چيري د اول کرايه دار او دوهم کرايه دار داستعمالولو په طرز او طريقه کي فرق نه وو نو هم روادی ، اوکه چيري دوهمه کرايه داولي کرايې په اندازه وه يا تر هغې کمه وه نو هم رواه ده دغه معامله ، او که چيري اول کرايه دار دخپل طرفه څخه په مستاجره او دکرايې په سرای يا دوکان کي زياتت شيان دښايست يا دمحکموالي لګولي وه لکه فرش ، الماری وغيره نو بيا که يې کرايه تر اولي کرايې زياته وي هم روا دی .

او که يې هيڅ هم نه وه زيات کړي په دغه دوکان او سرای کي او تر اولي کرايې ګران ورکوي نو بيا دغه زياته کرايه و دته نه ده رواه . والله اعلم بالصواب .

لما فى الفتاوى الهندية : الأصل عندنا أن المستأجر يملك الإجارة فيما لا يتفاوت الناس في الانتفاع به. كذا في المحيط............... وإذا استأجر دارا وقبضها ثم آجرها فإنه يجوز إن آجرها بمثل ما استأجرها أو أقل، وإن آجرها بأكثر مما استأجرها فهي جائزة أيضا إلا إنه إن كانت الأجرة الثانية من جنس الأجرة الأولى فإن الزيادة لا تطيب له ويتصدق بها، وإن كانت من خلاف جنسها طابت له الزيادة ولو زاد في الدار زيادة كما لو وتد فيها وتدا أو حفر فيها بئرا أو طينا أو أصلح أبوابها أو شيئا من حوائطها طابت له الزيادة،

(الفتاوی الهندیة ج ۴ ص ۴۲۵ کتاب الاجارة الباب السابع مکتبه رشیدیه / ردالمحتار علي الدرالمختار کتاب الاجارة ج ۶ ص ۲۸ ، ۲۹ مکتبه شامله / کفایت المفتي ج ۱۱ ص ۴۷۱ ما یتعلق بالاجارة الصحیحة مکتبه فاروقیه اردو / البحر الرائق کتاب الودیعة ج ۷ ص ۴۶۶ مکتبه رشیدیه)

باب الغصب

غاصب دغصب پر مځکه باندي سرای جوړ کړی وروسته یې اصلي مالک پیدا سو

سوال ۱ : که چیري یو غاصب کس چي مځکه یې غصب کړې وي بیا پر هغې مځکه باندي سرای جوړ کړي او وروسته دهغه مځکي مالک پیدا سي اوس ددغه سرای په هکله پوښتنه ده چي باید ونړول سي او که دمځکي مالک وهغه غاصب ته ددې سرای قیمت ورکړي دشریعت فیصله څه ده .

جواب : دمځکي غصب کول شرعا کبیره ګناه ده دغه مځکه به تر اووم تخته مځکي پوري ددغه غاصب دغاړي طوق جوړه سي . دغاصب پر ذمه باندي شرعا لازمه ده چي مځکه واصلي مالک ته ورخالي کړي خپل سرای ونړوي یا یې قیمت دمځکي دمالکه څخه واخلي که چیري هغه راضي وو رانیولو ته یې البته په زور او جبر سره غاصب دا حق نه لري چي خپل سرای پر اصلي مالک خرڅ کړي او قیمت یې واخلي .

لما فی الدرالمختار مع ردالمحتار : (وَمَنْ بَنَى أَوْ غَرَسَ فِي أَرْضِ غَيْرِهِ بِغَيْرِ إذْنِهِ أُمِرَ بِالْقَلْعِ وَالرَّدِّ) لَوْ قِيمَةُ السَّاحَةِ أَكْثَرَ كَمَا مَرَّ (وَلِلْمَالِكِ أَنْ يَضْمَنَ لَهُ قِيمَةَ بِنَاءٍ أَوْ شَجَرٍ أَمَرَ بِقَلْعِهِ ان نقصت الارض .

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۶ ص ۱۹۴ ، ۱۹۵ کتاب الغصب مکتبه شامله / شرح المجلة لسلیم رستم باز ص ۲۰۵ رقم المادة ۹۰۶ مکتبه حتفیه / البحرالرآئق ج ۸ ص ۲۱۳ کتاب الغصب رشیدیه / تبیین الحقائق ج ۶ ص ۳۲۹ کتاب الغصب دارالکتب العلمیة / فتاوی محمودیه ج ۱۷ ص ۱۴۳ کتاب الغصب)

باب الشفعه

په کومو شرائطو شفعه روا ده ؟

سوال ۱ : یو کس په کومو شرایطو سره شرعاً شفیع او شفع کوونکی جوړیدای سي ؟

جواب : د شفع د طلب لپاره شرعاً درې شرطونه ضروري دي .

اول : چه کله شفیع د خپل بغل او اړخ د سرای ، مځکي یا دوکان په خرڅېدو خبر سو نو طلب مواثبت دی وکړی یعنی فوراً دی دغه ووایی چه زه دد غه سرای ، مځکی یا دوکان شفیع یم او شفعه کوم. دوهم : بیا دي پر دغه دعوی شاهدان هم ودروي دد ې څخه وروسته دي خرڅونکي یا رانیونکي ته ورسی د شفع غوښتنه دی وکړی. دریم : د شاهدانو د درولو څخه وروسته دي دوخت حاکم ته ورسي د تملیک بالشفعة دعوی دي وکړي بېله عذره که چیری دغه شفع کوونکي یوه میاشت دعوی ونه کړه نو مفتي به قول دادی چې شفع یې ساقطه او باطله سوله .

لماقال الامام ابن عابدين الشامي رحمه الله في ردالمحتار : (وَهُوَ) يُسَمَّى (طَلَبَ الْمُوَاثَبَةِ) أَيْ الْمُبَادَرَةِ، وَالْإِشْهَادُ فِيهِ لَيْسَ بِلَازِمٍ بَلْ لِمَخَافَةِ الْجُحُودِ (ثُمَّ) يُشْهِدُ (عَلَى الْبَائِعِ لَوْ) الْعَقَارُ (فِي يَدِهِ أَوْ عَلَى الْمُشْتَرِي وَإِنْ) لَمْ يَكُنْ ذَا يَدٍ لِأَنَّهُ مَالِكٌ أَوْ عِنْدَ الْعَقَارِ (فَيَقُولُ اشْتَرَى فُلَانٌ هَذِهِ الدَّارَ وَأَنَا شَفِيعُهَا وَقَدْ كُنْت طَلَبْت الشُّفْعَةَ وَأَطْلُبُهَا الْآنَ فَاشْهَدُوا عَلَيْهِ، وَهُوَ طَلَبُ إشْهَادٍ) وَيُسَمَّى طَلَبَ التَّقْرِيرِ (وَهَذَا) الطَّلَبُ لَا بُدَّ مِنْهُ،

(الدرالمختار علي هامش ردالمحتار ج ۵ ص ۱۵۸ مکتبه رشیدیه / الهدایة ج ۴ ص ۳۹۰ ـــ ۳۹۲ مکتبه حنفیه / فتاوی قاضي خان ج ۴ ص ۴۴۶ مکتبه رشیدیه / فتاوی مفتي محمود ج ۹ ص ۴۷۸ اردو)

شفعه یي په روپو پرېښوول

سوال ۲ : که چیری یو کس شفیع یعنی شفع کونکی جوړ سو بیا دی راولاړ شو د هغه رانیونکي څخه یی څه روپی واخیستې او د روپو په مقابل کښې یی شفعه پرېښودله ایا دغه روپی ده ته حلالی دی که یا؟

جواب :کوم کس چې د پیسو په مقابل کښې شفعه پرېږدي د هغه کس شفعه باطله ده ، او پیسې اخیستل ورته حرامي دي .

لماقال علي بن أبي بكر بن عبد الجليل الفرغاني المرغيناني، أبو الحسن برهان الدين (المتوفى: ۵۹۳هـ) في الهداية وإن صالح من شفعته على عوض بطلت شفعته ورد العوض" لأن حق الشفعة ليس بحق متقرر في المحل، بل هو مجرد حق التملك فلا يصح الاعتياض

عنه، ولا يتعلق إسقاطه بالجائز من الشرط فبالفاسد أولى فيبطل الشرط ويصح الإسقاط وكذا لو باع شفعته بمال لما بينا،

(الهداية ج ۴ ص ۴۰۴ مكتبه حنفيه / فتح القدير ج ۸ ص ۳۳۶ مكتبه رشيديه / البحرالرائق ج ۸ ص ۲۵۵ مكتبه رشيديه / بدائع الصنائع ج ۴ ص ۱۲۲ مكتبه رشيديه / الفتاوى الهندية ج ۵ ص ۱۸۴ مكتبه رشيديه)

متفرقات البيوع

درواغ ويل او په درواغو معامله شرعا حرامه ده .

سوال ۱ : كه چيري يو دوكاندار په خپل دوكان كښې موجود وي خو دادبغل دوكاندار ومشتري ته ووايي چي هغه دوكاندار نسته دلته يې رانيسه ايآ دا شرعا رواه كار دى كه يا ؟

جواب : داخو ښكاره خبره ده چي دادرواغ او دنابودي او بې بقا دنيا حرص دى او درواغ ويل شرعا كبيره ګناه ده دداسي فعل څخه توبه كښل په كارده او دالله جل جلاله څخه بخښنه او استغفار غوښتل پكار دي . او په داسي ذرائعو سره نفقه حاصلول نفقه حراموي او دحرامې نفقې نتيجه داده چي الله جل جلاله يې په دې دنيا كښې عبادت او طاعت نه قبلوي او دآخرت دورځې درسوايي سبب هم ګرځي نو الله جل جلاله دي موږ او تاسوټولو ته هدايت رانصيب كړي

وَمِنْ الْكَبَائِرِ السِّحْرُ وَكِتْمَانُ الشَّهَادَةِ مِنْ غَيْرِ عُذْرٍ وَالْإِفْطَارُ فِي رَمَضَانَ مِنْ غَيْرِ عُذْرٍ وَقَطْعُ الرَّحِمِ وَتَرْكُ الصَّلَاةِ مُتَعَمِّدًا وَمَنْعُ الزَّكَاةِ وَنِسْيَانُ الْقُرْآنِ وَسَبُّ الصَّحَابَةِ – رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ – وَالْخِيَانَةُ فِي الْكَيْلِ وَالْوَزْنِ وَأَخْذُ الرِّشْوَةِ وَضَرْبُ الْمُسْلِمِ بِغَيْرِ حَقٍّ وَامْتِنَاعُ الْمَرْأَةِ عَنْ زَوْجِهَا بِلَا سَبَبٍ وَالْوَقِيعَةُ فِي أَهْلِ الْعِلْمِ وَأَكْلُ الْمَيْتَةِ وَلَحْمِ الْخِنْزِيرِ بِغَيْرِ اضْطِرَارٍ وَالْوَطْءُ فِي الْحَيْضِ وَالْغِيبَةُ وَالنَّمِيمَةُ وَالْكَذِبُ وَالنِّيَاحَةُ وَالْحَسَدُ وَالْكِبْرُ وَتَرْكُ الْأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيِ عَنْ الْمُنْكَرِ مَعَ الْقُدْرَةِ وَقَتْلُ الْوَلَدِ خَشْيَةَ أَنْ يَأْكُلَ مَعَهُ وَالْحَيْفُ فِي الْوَصِيَّةِ وَتَحْقِيرُ الْمُسْلِمِينَ وَالظِّهَارُ

وعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ وَالعَمَلَ بِهِ، فَلَيْسَ لِلَّهِ حَاجَةٌ فِي أَنْ يَدَعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ»رواه البخارى

وعَنْ عَبْدِ اللهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ، وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَصْدُقُ حَتَّى يُكْتَبَ صِدِّيقًا، وَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ، وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَكْذِبُ حَتَّى يُكْتَبَ كَذَّابًا» رواه مسلم

(الجوهرة النيرة ج ۲ ص ۲۳۱ بیروت چاپ / صحیح البخاري ج ۳ ص ۲۶ باب من لم یدع قول الزور والعمل به / صحیح مسلم ج ۴ ص ۲۰۱۲ باب قبح الکذب وحسن الصدق بیروت چاپ)

نقلي او جعلي شي په اصلي ورکول .

سوال ۲: ځيني کسان دغنمو د منډی داسي عمل کوي چي ترکمونستاني وړه ارزانه دي دوئ دغه وړه وهغه بوجيو ته اچوي چي پاکستاني دي او ګران دي، دغه ارزانه اوړه بيا په نامه د هغه ګرانو اوړو خرڅوي مثلا د اولس سوه (۱۷۰۰) اوړه په چم سره د دوو (۲۰۰۰) زرو په اوړو خرڅوي همداسي صورت دا مبارو (کود کيمياوی) دی شريعت داسي عمل ته څه حکم او توصيه لري؟

جواب: په قرآن کريم کښي الله فرمائي (يا اَيهَا الذِينَ امَنُوا كُلُوا مِن طَيبَاتِ مَا رَزَقنكُم وَاعمَلُوا صَالِحًا، بل ځای فرمائي (يا اَيُها الرسل كُلُوا مِنَ الطيبَاتِ وَاعمَلُوا صَالِحًا)

ژباړه: ای مسلمانانو زما درکړې حلاله روزي خورئ مرداره مه خورئ . او بل ځای بيا فرمايي چي دا خپل حلال رزق په خپل لاس سره مه مرداره وئ چي هلاکت دی او ځانو نه قصدا وهلاکت ته مه غورځوئ (وَلا تُلقُوا بِاَيدِيكُم الالتهلُكَة) الاية.

په حديث شريف کښي راځي (من غش فليس منا) څوک چي زموږ سره چم کوي هغه زموږ څخه نه دی .

په بل حديث شريف کښي راځي نبي کريم يو کس ياد کړئ چي اوږده سفرونه به کوي د تجارت لپاره سپيره سر پاش پاش وبښته ستړی په دوړو لړليبه وي د سفر دستوماني او ستړيا څخه لاسونه به يې پورته کړي وي داسي به وايي چي خدايه دا خواست مي قبول کړه دا مي قبول کړه او چيري به دده خواستونه قبول سي دا ځکه

چي ډوډۍ يې حرامه ده چيښاک يې حرام دی او يوه سزاء د دې حرام خوره دا ده چي عبادت طاعت او دعاء به يې الله نه قبلوي اخته به وي بې ځايه.
بل حديث شريف دی : (التاجر الصدوق الامين مع الشهداء والنبيين والصديقين)
ترجمه: رشتيا امانت داره بې چمه او بې خيانته سوداګر به په ورځ د قيامت د انبياؤ شهداؤ او صديقينو په ډله کښي وي .
(سنن الترمذي ج ۳ ۵۰۷ مکتبه شامله / سنن الکبری للبيهقي ج ۵ ص ۴۳۷ مکتبه شامله / مشکوة المصابيح ج ۱ ص ۲۴۳ / مرقات المفاتيح ج ۶ ص ۳۴ مکتبه حبيبه / ردالمحتار ج ۴ ص ۱۶ مکتبه رشيديه)

خپل په دوکان کښې پټوان پر اوړه کوم بيا هغه خرڅوم دا څنګه کار دی .

سوال ۳ : زه يو دوکانداريم د ټوکرانو دوکانداري کوم ترتيب داسي دی چي زه په خپل دوکان کښې پټوان خرڅوم هغه پټوان ديو څه لږ وخت دپاره پر اوړه کوم بيا يې خرڅوم دغه پټوان پر اوړه کول زما دپاره رواه دي که يا ؟ ځکه چي کوم کس دغه پټو رانيسي هغه خو دا ګمان کوي چي دا استعمال سوی نه دی بلکي نوی دکاټن دی .او حال دا چي هغه استعمال سوی دی .

جواب : که چيري و مشتري ته د خرڅولو په وخت کښې دغه دوکاندار ووايي چي ما دغه پټو پر اوړه کړی دی يعني استعمال کړی مي دی نو بيا خويې په خرڅولو کښې شرعا کوم حرج نسته .او که ده استعمال کړی وي او هغه ته يې د غير استعمالي په نامه ورکوي نو ښکاره خبره ده چي دا خو چم دی او چم شرعا منع دی د کوم منع چي ښکاره په احاديثو کښې راغلې ده .

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ عَلَى صُبْرَةِ طَعَامٍ فَأَدْخَلَ يَدَهُ فِيهَا، فَنَالَتْ أَصَابِعُهُ بَلَلًا فَقَالَ: «مَا هَذَا يَا صَاحِبَ الطَّعَامِ؟ قَالَ أَصَابَتْهُ السَّمَاءُ يَا رَسُولَ اللهِ، قَالَ: «أَفَلَا جَعَلْتَهُ فَوْقَ الطَّعَامِ كَيْ يَرَاهُ النَّاسُ، مَنْ غَشَّ فَلَيْسَ مِنِّي.
(صحيح مسلم ج ۱ ص ۹۹ باب في النهي عن الغش والخدع بيروت چاپ / دليل الفالحين ج ۸ ص ۴۲۲ باب في النهي عن الغش والخدع / سنن ابن ماجة ج ۲ ص ۷۴۹ باب في النهي عن الغش والخدع / سنن الترمذی ج ۳ ص ۵۹۸ باب في النهي عن الغش والخدع)

دبیعانې ګرځول او خوړل رواه دي که یا ؟

سوال ۴: بعضي خلک د یو شي سودا سره وکړي رانیونکی د هغه شي تر قبضه کولو مخکي ۴۰۰۰ \ یا ۵۰۰۰ \ روپۍ بیعانه ورکړي اودا سره ووایې که چیري رانیوونکی پښېمانه سو نو بیعانه د خرڅوونکي سوله په شکل د جرم او سزا او که خرڅوونکی پښېمانه سو نو دوچنده بېعانه به رانیوونکي ته ورکوي آیا د پښېمانۍ په صورت کي بېعانه راګرځول د رانیونکي څخه وخرڅوونکي ته روا ده؟

جواب: د وعدې پوراکول پر دواړو طرفونو لازم او واجب دي خرڅوونکی رانیوونکی و دغه ته مجبوره کولای سي چي هغه شی په قبضه کړي لیکن بېعانه راګرځول او خوړل د هره طرفه څخه چي وي ناروا ده شرعًا.

لماقال علي بن أبي بكر بن عبد الجليل الفرغاني المرغيناني، أبو الحسن برهان الدين (المتوفى: ۵۹۳هـ) وكل شرط لا يقتضيه العقد وفيه منفعة لأحد المتعاقدين أو للمعقود عليه وهو من أهل الاستحقاق يفسده

(الهداية ج ۳ ص ۶۲ / اعلاء السنن ج ۱۲ ص ۶۰۲۳ / حجة الله البالغه ج ۲ ص ۷۸ / فتاوی محمودیه ج ۱۶ ص ۱۶۷ اردو / ستاسي مسائل او د هغوی حل ج ۷ ص ۱۱۳ اردو / فتاوی حقانیه ج ۵ ص ۱۲۹ پښتو)

تعمیر اوسرای په ټیکه اخستل څنګه دی

سوال۵: دسرای جوړول په ټیکه اخیستل چی د فایدې او نقصان دواړو احتمال په کښې وی جایز دی که یا ؟

جواب: داسي طریقه یعني سرای او تعمیر په ټیکه اخیستل او ورکول دواړه جایز دي.

لمافي الهندية : اسْتَأْجَرَهُ لِيَبْنِيَ لَهُ حَائِطًا بِالْآجُرِّ وَالْجِصِّ وَعَلِمَ طُولَهُ وَعَرْضَهُ جَازَ. كَذَا فِي مُحِيطِ السَّرَخْسِيِّ.

وَلَوْ اسْتَأْجَرَهُ لِيَحْفِرَ لَهُ بِئْرًا أَوْ سِرْدَابًا لَا بُدَّ أَنْ يُبَيِّنَ الْمَوْضِعَ وَطُولَ الْبِئْرِ وَعُمْقَهُ وَدَوْرَهُ وَفِي السِّرْدَابِ يُبَيِّنُ طُولَهُ وَعَرْضَهُ وَعُمْقَهُ. كَذَا فِي الْغِيَاثِيَّةِ

(الفتاوی الهندیة ج ۴ ص ۴۵۱ مکتبه رشیدیه / بزازیه علي هامش الهندیة ج ۵ ص ۷۴ مکتبه رشیدیه / النتف في الفتاوی ص ۳۳۸ / امدادالفتاوی ج ۳ ص ۳۴۳ اردو / فتاوی محمودیه ج ۱۶ ص ۵۷۱ اردو)

دچم او فرېب کړې سودا بېرته فسخه کېږي که یا ؟

سوال ۶ : که چیري یو کس راولاړ سي دبل کس سره یوه داسي سودا وکړي چي په هغه سودا کي مشتري خطا باسي په چم او فرېب سودا ورسره وکړي پو ښتنه داده چي په داسي صورت کي مشتري ته ددغي بیع دفسخ کولو اختیار سته که یا ؟

جواب : دغه پو ښتنه او سوال سم واضح نه دی ځکه چي دغه دفرېب او چم سودا به د دوه حاله څخه خالي نه وي یا به یې ارزانه شی ګران درکړی وي دا یوه پو ښتنه ده ، یا به یې عیب داره شی په سم شي درکړی وي دا بله پو ښتنه ده . داولي پو ښتني جواب دادی چي که چیري بائع دمشتري سره بل فرېب او چم نه وي کړی ماسوا ددې څخه چي دغه شی یې ګران ورکړی دی دوه چنده یا درې چنده وروسته بیا مشتري په خبر سو چي داشی یې ګران راکړی دی اوس دته اختیار دفسخ کېدو سته که نسته ؟

په دې مسئله کي دفقهاء کرامو اختلاف دی دجمهورو فقهاوو رایه داده چي مشتري ته ددغه معاملې دفسخ کېدو اختیار نسته ځکه چي بائع نور چم او فرېب دده سره نه دی کړی ماسوا ددې څخه چي دغه شی یې ګران ورکړی دی او دا یې دمروت او اخلاقو څخه خلاف یو عمل کړی دی .البته دامام مالک رحمه الله تعالی رایه داده چي په څو صورتونو کي مشتري ته ددغي بیع دفسخ کېدلو اختیار حاصل دی

اول : عاقدین خپله بالغان وي لیکن دیو نابالغ له طرفه څخه وصیان یا وکیلان وي نو ددغه نابالغه دحق دراګرځولو په خاطر ددغه معاملې دفسخ کېدلو اختیار ورته حاصل دی **دوهم :** مشتري وبائع ته وویل چي ته څنګه دغه شی ونورو ته ورکوې په هغه قیمت یې ماته هم راکړه ددې باوجود بائع هغه شی دته ګران ورکړی مشتري دفسخ حق لري .**دریم:** مشتري بائع ته وویل چي دبازار په قیمت به یې راکوې بائع دبازار تر قیمت څو چنده قیمت ځني واخیستی په دغه صورت کي هم مشتري دمعاملې دفسخ کولو اختیار لري . البته که چیري مشتري وبائع ته دسودا په وخت

کي داشرط ولګوی چي فرېب او چم به نه وي او بیا بائع فرېب او چم ورسره وکړي نو جمهور فقهاء هم وايي چي مشتري دغه سودا فسخ کولای سي دخیار شرط په حیث نه په دې خاطر چي هغه شی یې ګران پر خرڅ کړی دی .

ددوهمي پوښتني جواب دادی که چیري مشتري یو شی رانیوی وروسته یې بیا یو عیب په هغه مبیع او رانیول سوي شي کي ولیدی کوم چي د مخکي نه وو لیدلی نو دغه مشتري ددوو خبرو څخه دیوې اختیار لري یوه دا چي دټولو روپو په مقابل کي دغه شی دځان سره وساتي دعوه دفسخ ونه کړي راضي سي .

دوهمه دا چي مبیع او رانیول سوی شی دي وبائع ته واپس کړي او خپلي روپۍ دي ځني واخلي البته دهغه عیب په اندازه نقصان او تاون دبائع څخه نه سي اخیستلای . والله اعلم بالصواب .

لما قال العلامة عبد الله بن محمود بن مودود الموصلي البلدحي، مجد الدين أبو الفضل الحنفي (المتوفى: ٦٨٣هـ) في الاختيار لتعليل المختار : مطلق البيع يقتضي سلامة المبيع، وكل ما أوجب نقصان الثمن في عادة التجار فهو عيب، وإذا اطلع المشتري على عيب فإن شاء أخذ المبيع بجميع الثمن، وإن شاء رده لأنه لم يرض به، وليس له أخذه وأخذ النقصان إلا برضى البائع، لأن الأوصاف لا يقابلها شيء من الثمن بالعقد،

(الاختيار لتعليل المختار ج ٢ ص ١٨ فصل في خيار العيب مكتبه شامله / دجديد معاملاتو شرعي احكام ج ١ ص ٨٦ ، الغبن الفاحش اردو / ١٢٠ حكم خيار العيب / فقه المعاملات للصابوني رحمه الله تعالي)

كتاب الذبائح

دګونګي دلاس حلال سوی شي پاک دی که یا ؟

سوال ۱ : دګونګي دلاس ذبیحه (حلال سوی شی) پاک دی که یا ؟

جواب : دګونګي دلاس حلال سوی شي شرعا پاک دی ، او خوړل یې رواه دي . ځکه چي ګونګی شخص د شریعت دطرفه څخه د (بسم الله الله اکبر) دویلو په پرېښوولو کښې معذور بلل سوی دی .

لما فی الدرالمختار : (فَتَحِلُّ ذَبِيحَتَهُمَا، وَلَوْ) الذَّابِحُ ...... أَوْ أَخْرَسَ) وفی ردالمحتار : (قَوْلُهُ أَوْ أَخْرَسَ) مُسْلِمًا أَوْ كِتَابِيًّا، لِأَنَّ عَجْزَهُ عَنْ التَّسْمِيَةِ لَا يَمْنَعُ صِحَّةَ ذَكَاتِهِ كَصَلَاتِهِ أَتْقَانِيٌّ .

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۵ ص ۲۰۹ کتاب الذبائح مکتبه رشیدیه /البحرالرائق ج ۸ ص ۳۰۶ مکتبه رشیدیه /امدادالاحکام ج ۴ ص ۲۱۶ / فتاوی اللکنوی ص ۴۷۴ / ستاسي مسائل او دهغه حل ج ۵ ص ۴۵۲ / تعلیم الاحکام ص ۲۳۲)

دجنابت په حالت کښي دذبحه کولو حکم .

سوال ۲ : کومه ښځه چي په حیض یا نفاس کښي وي او یا یو سړی جُنُب وي نو شرعاً ددوی دلاس ذبیحه (حلال سوی حیوان) پاک دی او که مردار دی ؟

جواب : کله چي یوه ښځه په حیض یا نفاس کښي وي او یا یو سړی جُنُب وي او یو حیوان حلال کړي نو شرعاً ددغه حلال سوي حیوان غوښي پاکي دي کوم مشکل ددوی دلاس ذبیحه نه لري شرعاً

لما قال العلامة محمد السغدي رحمه الله تعالى فان ذبح كل مُسلم وكل كتابي حَلَال رجلا كَانَ اَوْ انثى حرا كَانَ اَوْ عبدا جنبا كَانَ اَوْ طَاهِرا

وقال العلامة الدكتور وهبةالزحيلي) شروط الذابح: وهي أن يكون مميزاً عاقلاً، مسلماً أو كتابياً:.... قاصداً التذكية، ولو كان مكرهاً على الذبح، ذكراً أو أنثى، طاهراً أو حائضاً أو جنباً،

(النتف في الفتاوي ص ۱۴۷ کتاب الذبائح سعید چاپ / الفقه الاسلامي وادلته ج ۴ ص ۲۷۵۹ المبحث الاول : الذبائح رشیدیه/ حاشیةالطحطاوي علي الدرمختار ج ۴ ص ۱۵۲ کتاب الذبائح دارالمعرفةبیروت / اعلاءالسنن ج ۱۷ ص ۲۰۲ کتاب الذبائح مکتبه ادارةالقرآن/ فتاوی محمودیه ج ۱۷ ص ۲۳۰ باب الذبائح)

دکفري ملکو څخه راغلي دچرګانو کاټني غوښي حلالي دي که یا ؟

سوال ۳ : دکفري او غیر اسلامي ممالکو څخه لکه امریکا ، انګلینډ ، برازیل او نورو ممالکو څخه چي په کارخونو او کریخونو کښي بندي تیاري غوښي راځي دا هیڅ معلومه نه ده چي دا به مسلمانانو حلال کړي وي او که دکافرانو او حال دا چي دغه

غوښي دهغه چرګانو دي چي په ماشين حلاليږي نه په هغه چاره چي دانسان په لاس کښې وي نوپوښتنه داده چي دغه کريټي غوښي خوړل رواه دي که يا ؟ ايا علماؤ او فقهاؤ ددغه مسئلې د حل لپاره کوم شرعي حکم بيان کړی دی که يا ؟

جواب: هغه غوښي چي د کفري او غيراسلامي ممالکو څخه په کارټن او کريټ کښې پيک او بندي راځي ددغه غوښو پر برابر د وخت فقهاوو او علماوو ډير تحقيق او تلاش کړی دی:

مثلا: په جده [سعودي عرب] کښې چي درابطة العالم الاسلامي په نامه د علماء کرامو او د نړی د مستندو فقهاوو جلسه او ناسته په کال کښي يوځل کيږي او د نړی پراهمو ديني مسئلو باندي بحث کيږي دغه مجلس دعلماوو په دغه مسئله کښې داسي تحقيق وکړ چي دکومو دولتونو څخه دغه غوښي راځي هغو ممالکو ته يې خپل نماينده ګان او غړي چي تکړه علماء کرام دي واستول چي ددغه چرګانو د حلالولو طريقه وګوري چي آيا پر شريعت برابره ده که يا ؟

هغو علماوو تر تحقيق او تلاش وروسته دغه معلومات ودغه مجلس ته د فقهاوو ورکړه چي دغه چرګان چي په کومو کارخانو کښې حلالېدل هغه طريقه پر شريعت نه وه برابره دمثال په توګه :

اول : تر حلاليدو مخکښې دغه چرګان دبرق په کرنټ باندي بيهوښه کيږي چي ځيني وختونه ددغه چرګانو څخه ځيني ددغه برقي کرنټ دوجي تر حلالېدو مخکښې مري.

دوهم : حلالول ددغه چرګانو په ماشيني چړې سره کيږي چي بسم الله او الله اکبر ويل نسته باندي، فقط پر چړې باندي الله اکبر ليکلی دی حالانکه بسم الله په خوله سره ويل شرط دي.

دريم : وروسته تر حلالېدو بيا د ښکو څخه دصفائي لپاره په ګرمو اوبو کښې اچول کيږي .دغه عوارض دمثال په توګه بيان سوه نو دغه علماوو او فقهاوو چي دټولي نړي د اسلامي ممالکو علماء پکښې شرکت لري دغه فتوی ورکړه چي دغه چرګان که پر دغه طريقه مذکوره حلال سي غوښي يې مرداري دي .

که څوک ددغه مسئلې تحقیق او تفصیل غواړي نو د شیخ الاسلام علامه محمد تقي عثماني دامت برکاته په کتاب (البحوث فی قضایا فقهیة معاصرة) کښې چې هم په عربي ژبه او هم په پښتو ژبه دی او (فقهي مقالات) چې په اردو ژبه دی مفصل بیان موجود دی خلاصه دا چې ددغه چرګانو دغوښو خوراک شرعا حرام دی.

(وقال طاهربن عبدالرشيد البخاري رحمه الله) ولابأس بطعام المجوس الاذبيحتهم وفي اكل معهم :وعن حاكم عبدالرحمن:لوابتلي به مسلم مرةأومرتين لابأس به أماالدوام عليه فمكروه؛(خلاصة)

(وقال العلامة محمد السغدي) وَلَا يؤكل من اطعمة الْكفَّار ثَلَاثَة اشياء اللَّحْم والشحم والمرق وَلَا يطبخون فِي قدروهم حَتَّى يغسلوها(النتف)

(الفتاوى الهندية ج ۵ ص ۳۴۷ كتاب الكراهية رشيديه / النتف في الفتاوى ص ۴۳۵ كتاب الجهاد رشيديه / خلاصة الفتاوى ج ۴ ص ۳۴۶ كتاب الكراهية رشيديه / جامع الترمذي ج ۲ ص ۲۸۴ كتاب السير سعيد چاپ / مسند امام احمد ج ۱ ص ۳۰۱ بيروت / فتاوى محموديه ج ۱۸ ص ۳۷ باب الكل والشرب /البحوث في قضايا فقهية معاصرة ص ۵۴ مكتبه حبيبيه لشيخ الاسلام علامه محمد تقي عثماني دامت بركاته)

که دیوچا څخه دحیوان دحلالولو په وخت کښې بسم الله هېره سي .

سوال ۴ : که چیري یو کس یو حیوان حلالوي او بیا یې دحلالولو په وخت کښې بسم الله الله اکبر ځیني هیر سي نو ایا ددغه حیوان غوښه پاکه ده که مرداره ؟

جواب : دامام ابو حنیفه رحمة الله علیه مذهب دادی چې کله دیو شخص څخه دحیوان دحلالولو په وخت کښې بسم الله الله اکبر هیر سي نو دداسي حیوان غوښې پاکي دي البته که چا قصدا بسم الله الله اکبر پرېښوول نو دداسي حیوان غوښې بیا مرداري دي .

قال العلامة المرغيناني فى الهداية شرح بداية المبتدى : وإن ترك الذابح التسمية عمدا فالذبيحة ميتة لا تؤكل وإن تركها ناسيا أكل. وقال العلامة ابن عابدين : لاتحل ذبيحة من تعمد ترک التسمية عمدا مسلما او كتابيآ لنص القرآن ولانعقاد الاجماع .

(ردالمحتار علي الدرالمختار ج ۶ ص ۲۹۹ کتاب الذبائح / الهداية شرح بداية المبتدی ج ۴ ص ۴۳۳ کتاب الذبائح مکتبه حنفيه / فتاوی حقانيه ج ۵ ص ۴۰۲ کتاب الذبائح / فتح القدير ج ۵ ص ۷۵ کتاب الذبائح)

هغه شیان چي په حلال حیوان کښې حرام دي .

سوال ۵: هغه کوم کوم شیان دي چي په حلال حیوان کښې دهغوی خوراک حرام دي ؟

جواب : په حلال حیوان کښې اوه شیان مردار دي او خوراک يې حرام دی . (۱) بهیدونکې وینه (۲) ذکر (۳) خصیتیني (۴) فرج (۵) مرغړي (۶) شاشه دانه (۷) تریخی .

لما قال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى في ردالمحتار على الدرالمختار :مَا يَحْرُمُ أَكْلُهُ مِنْ أَجْزَاءِ الْحَيَوَانِ الْمَأْكُولِ سَبْعَةٌ: الدَّمُ الْمَسْفُوحُ وَالذَّكَرُ وَالْأُنْثَيَانِ وَالْقُبُلُ وَالْغُدَّةُ وَالْمَثَانَةُ وَالْمَرَارَةُ بَدَائِعُ، وَسَيَأْتِي تَمَامُهُ إنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى آخِرَ الْكِتَابِ، وَاَللَّهُ تَعَالَى أَعْلَمُ.

(ردالمحتار ج ۶ ص ۳۱۱ کتاب الاضحية مکتبه شامله / الفتاوی الهندية ج ۴ ص ۱۱۰ / البحر الرائق ج ۶ ص ۵۵۳ مسائل في الختان والتداوي والزينة / امدادا الفتاوی ج ۴ ص ۱۱۸ / امداد الاحکام ج ۴ ص ۳۰۰)

ماهي دمځکي وهل .

سوال ۶: ځیني کسان چي کله ماهی ونیسي نو يې بیا دمځکي وهي ایآ دمځکي په وهلو سره ماهی حلالیږي که یا ؟

جواب : دالله جل جلاله ارشاد دی (وَهُوَ الَّذِي سَخَّرَ الْبَحْرَ لِتَأْكُلُوا مِنْهُ لَحْمًا طَرِيًّا)

يعني الله جل جلاله هغه ذات دی چي دریاب يې ستاسي دپاره مسخر کړی دی ددې دپاره چي تاسي دهغه څخه تازه غوښي وخوری . دتازه غوښو څخه مراد دلته دماهي غوښي دي . دنورو حیواناتو په شان دماهي ذبح کول شرط نه دي بلکي ماهی بېله ذبحي حلال دی او تازه تازه غوښي دي .

دنبي کريم صلی الله عليه وسلم ارشاد مبارک دی : وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " أُحِلَّتْ لَنَا مَيْتَتَانِ وَدَمَانِ: الْمَيْتَتَانِ: الْحُوتُ وَالْجَرَادُ وَالدَّمَانِ: الْكَبِدُ وَالطِّحَالُ ". رَوَاهُ أحمدُ وابنُ مَاجَه وَالدَّارَقُطْنِيّ . (يعني زموږ دپاره دوه مړه شيان حلال سوي دي او دوې ويني راته پاکي سوي دي . د دوو مړو شيانو څخه مراد ماهي او ملخ دی . او ددوو وينو څخه مراد ځيګر او توری دی . نو دمسئلې جواب دادی چي ماهي دنورو حيواناتو په شان نه دی چي حلالول يا ذبح کول غواړي ځکه چي په ماهي کښې دم مسفوحه (بهيدونکې وينه) نسته دده دبدن اصلي ماده اوبه دي او اوبه بالطبع پاکي دي . لهذا دماهي دروح دجدا کولو په وخت کښې پر هغه باندي دمردار حکم نه لګول کيږي نو ځکه ذبح يې ضروري نه ده . اوپاته سول داچي ځيني کسان يې دمځکي وهي دا ظلم دی بلکي کله چي مو داوبو څخه راوکښی نو پر مځکه يې آهسته کښېږدی خپله يې ساه خيژي .

(تفسير الجلالين سورة النحل پاره ۱۴ ص ۱۷۸ / مشکوة شريف ص ۳۶۱ باب مايحل اکله ومايحرم / فتاوی رحيميه ج ۱۰ ص ۷۳ کتاب الذبائح)

سرغوڅ ذبيحه حلاله ده که يا ؟

سوال ۷ : پوښتنه داده چي زموږ چرګه چغال حمله کړه زه په پسې سوم کله چي مي ځني خلاصه کړه نو هغه په داسي حالت کښې وه چي مړه کېدله او زما سره دحلالولو کومه آله لکه چاړه يا چاقو هم نه وو نو ببا راولاړ سوم سرغوڅ مي کړه يعني په لاس مي دهغې بدن او سر سره جلا کړه . پوښتنه داده چي ددغه چرګې غوښې اوس پاکي دي که يا ؟ او داذبيحه شرعا پاکه بلل کيږي که يا ؟ .

جواب : فقهاء کرامو ليکلي دي ژوندی حيوان چي کله چاته په لاس ورسي نو دهغه ذبح کول او حلالول په تېره شي سره شرعا ضروري دي . البته په سرغوڅ کولو سره دغه حيوان مردار شمارل کيږي ځکه چي دا ذبحه په آلې سره نه سوه بلکي دد ې حيوان سر په زور او ثقالت سره دبدن څخه جلا سو نه په کومې آلې د ذبحې سره او دې ته ذبح نه ويل کيږي او دداسي حيوان غوښې خوړل شرعا حرام او مرداري دي .

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فی الدرالمختار : (وَ) حَلَّ الذَّبْحُ (بِكُلِّ مَا أَفْرَى الْأَوْدَاجَ) أَرَادَ بِالْأَوْدَاجِ كُلَّ الْأَرْبَعَةِ تَغْلِيبًا (وَأَنْهَرَ الدَّمَ) أَيْ أَسَالَهُ (وَلَوْ) بِنَارٍ أَوْ (بِلِيطَةٍ) أَيْ قِشْرِ قَصَبٍ (أَوْ مَرْوَةٍ) هِيَ حَجَرٌ أَبْيَضُ كَالسِّكِّينِ يُذْبَحُ بِهَا (إلَّا سِنًّا وَظُفْرًا قَائِمَيْنِ، وَلَوْ كَانَا مَنْزُوعَيْنِ حَلَّ) عِنْدَنَا (مَعَ الْكَرَاهَةِ) لِمَا فِيهِ مِنْ الضَّرَرِ بِالْحَيَوَانِ كَذَبْحِهِ بِشَفْرَةٍ كَلِيلَةٍ.

وقال ابن النجيم المصري رحمه الله تعالى فی البحر الرائق شرح كنزالدقائق : وَالظُّفُرُ وَالسِّنُّ الْمَنْزُوعُ آلَةٌ جَارِحَةٌ بِخِلَافِ غَيْرِ الْمَنْزُوعِ لِأَنَّ الذَّبْحَ بِهِ يَكُونُ بِالثِّقْلِ لَا بِالْآلَةِ اهـ

(الدرالمختار مع التنویر ج۶ ص ۲۹۶ کتاب الذبائح مکتبه شامله بیروت چاپ / البحرالرائق شرح کنزالدقائق ج۸ ص ۱۹۴ کیفیة الذبح مکتبه شامله بیروت چاپ / فتاوی عبادالرحمن ج۵ ص ۴۴ کتاب الصید /تبیین الحقائق شرح کنز الدقائق ج۵ ص ۲۹۰ باب موضع الذبح مکتبه شامله بیروت چاپ)

ښکار کول دشریعت دنګاه څخه څنګه دی ؟

سوال۸: زموږ په علاقه کښې ځني ځوانان خاص دشوق او تماشې لپاره دحیواناتو ښکار کوي او س پوښتنه داده چي محض دشوق او تماشې لپاره ښکار کول شرعاً جائز دی که یا؟

جواب: دهریوه حیوان ښکار یو ائي باید په دې غرض سره وسي چي دهغه څخه څه نفع حاصله کړل سي یو ائي دشوق او تماشې لپاره ښکار کول جائزنه دی خصوصاً بیا د حرامو حیواناتو ښکار چي دهغه څخه هیڅ نفعه نه اخیستل کیږي. البته هغه حیوانان چي مځکي او داسي نورو شیانو ته نقصان رسوي دهغو حیوانانو وژل بیا جائز دي .

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فی الدرالمختار علی هامش ردالمحتار : هُوَ مُبَاحٌ بَخَمْسَةَ عَشَرَ شَرْطًا.... إلَّا لِمُحْرِمٍ فِي غَيْرِ الْمُحْرِمِ أَوْ لِلتَّلَهِّي كَمَا هُوَ ظَاهِرٌ... وَفِي مَجْمَعِ الْفَتَاوَى: وَيُكْرَهُ لِلتَّلَهِّي،

(الدرالمختار علي صدر ردالمحتار ج ۶ ص ۴۶۱ کتاب الصید سعیدچاپ /الفقه الاسلامي وادلته ج ۳ ص ۶۹۳ الفصل الثاني في الصید/ فتاوی حقانیه ج ۵ ص ۴۱۰ کتاب الصید / حلال اوحرام ص

۱۱۰/البحرالرائق ج ۸ ص ۲۲۰ کتاب الصید رشیدیه/عالمګیري ج ۵ ص ۴۲۱ الباب الثالث في شرائط الاصطیاد رشیدیه)

دحیوان دحلالېدلو صحیح او شرعي طریقه څنګه ده ؟

سوال ۹: بعضي خلګ د حیوان حلالول نه پېژني کله کله سر ځیني پرې کړي او کله کله تر پوسته پوري د ده حلالول را ورسوي آیا شرعًا د ذبحي (حلالولو)طریقه مقرره ده که یا ؟

جواب: شرعًا د یو حیوان په حلالولو کي څلور رګونه پرېکېږي او کاټېږي یوه ته حلقوم وایې یعني د (ساکښلو)مقام یا کرغنکه ، دوهم ته (مری) چي موږ تاسي یې سره غاړه بولو یعني د حیوان د خوراک او چینباک پیپ دریم او څلورم (و دجین)رګونه یعني ښارګ چي د حلقوم او کرغنکي پر راسته او چپه اړخ مښتي دي دغه پرې کول ضروري دي او حتی که په دغه څلورو کي درې پرې سول هم حیوان حلال دی باقي د حیوان سر پرېکول یا د هغه مغزی ماتول په دې سره هغه ذبیحه مکروه کېږي او دا یو قسم ظلم دی.

لماقال الامام الحصکفي رحمه الله في الدرالمختار : (وَعُرُوقُهُ الْحُلْقُومُ) كُلُّهُ وَسَطُهُ أَوْ أَعْلَاهُ أَوْ أَسْفَلُهُ: وَهُوَ مَجْرَى النَّفَسِ عَلَى الصَّحِيحِ (وَالْمَرِيءُ) هُوَ مَجْرَى الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ (وَالْوَدَجَانِ) مَجْرَى الدَّمِ (وَحَلَّ) الْمَذْبُوحُ (بِقَطْعِ أَيِّ ثَلَاثٍ مِنْهَا) إذْ لِلْأَكْثَرِ حُكْمُ الْكُلِّ وَهَلْ يَكْفِي قَطْعُ أَكْثَرِ كُلٍّ مِنْهَا؟ خِلَافٌ وَصَحَّحَ الْبَزَّازِيُّ قَطْعَ كُلِّ حُلْقُومٍ وَمَرِيءٍ وَأَكْثَرِ وَدَجٍ وَسَيَجِيءُ أَنَّهُ يَكْفِي مِنْ الْحَيَاةِ قَدْرُ مَا يَبْقَى فِي الْمَذْبُوحِ

(الدرالمختار علي هامش ردالمحتار ج ۵ ص ۲۰۶ مکتبه رشیدیه / الهدایة ج ۴ ص ۴۳۵ مکتبه رشیدیه / الموسوعة الفقهیة ج ۲۱ ص ۱۷۷ مکتبه حقانیه / امدادالاحکام ج ۴ ص ۲۷۴ اردو / فتاوی رحیمیه ج ۱۰ ص ۶۸ اردو)

ایا دښځي ، ګونګي ، ناسنته او پیس کس دلاس دذبیحي غوښي پاکي دي ؟

سوال ۱۰: ایا د ښځي ، ناسنته سړي ، ګونګي او د پیس په مرض اخته کس د لاس د حلال سوي حیوان غوښي پاکي دي ؟ او ایا د وی ته په شریعت کي د حیوان د حلالولو اجازه سته که یا ؟

جواب: د دغه څلورو کسانو د لاس د حلال سوي حيوان غوښې شرعًا روا او حلالې دي هيڅ قسم کراهيت او اشتباه نسته پکښې نشه انسان چي په (بسم الله او الله اکبر) باندي پوهېږي او داسي ماشوم چي مطلق يې بسم الله يې زده وي د دوی ذبح لا هم صحيح ده او ګونګ فطرتا د بسم الله څخه معذور دی دغو کسانو ته بېله کوم قيده شرعًا د يو حيوان د ذبحې اجازه سته.

لماقال ابن نجيم المصري رحمه الله في البحر : قال رَحِمَهُ اللَّهُ (وَصَبِيٍّ وَامْرَأَةٍ وَأَخْرَسَ وَأَقْلَفَ) يَعْنِي تَحِلُّ ذَبِيحَةُ هَؤُلَاءِ وَالْمُرَادُ بِالصَّبِيِّ الذي يَعْقِلُ التَّسْمِيَةَ وَيَضْبِطُ وَإِنْ لم يَكُنْ كَذَلِكَ لَا يَحِلُّ لِأَنَّ التَّسْمِيَةَ على الذَّبِيحَةِ شَرْطٌ بالنص وَذَلِكَ بِالْعَقْدِ وَصِحَّةُ الْعَقْدِ بِالْمَعْرِفَةِ وَالضَّبْطُ هو أَنْ يَعْلَمَ شَرَائِطَ الذَّبْحِ من فَرْيِ الْأَوْدَاجِ وَالتَّسْمِيَةِ

ولماقال الامام الحصكفي رحمه الله في درمختار : (فتحل ذبيحتما ولو) الذابح (مجنونا أو امرأة أو صبيا يعقل التسمية والذبح) ويقدر(أو أقلف أو أخرس

(الدرمختارمع ردالمحتارج ۵ ص ۲۰۹ مکتبه رشيديه / البحرالرائق ج ۸ ص ۳۰۶ مکتبه رشيديه / فتاوى اللکهنوي ص ۴۷۳ / امدادالاحکام ج ۴ ص ۲۱۶ اردو / اپ کي مسائل ج ۵ ص ۴۵۲ اردو)

په داسي چړې ياچاقو سره ذبحه څنګه ده چي ټوله داوسپنې وي ؟

سوال ۱۱: موږ اورېدلي دي چي په چړې يا چاقو کي چي لرګی نه وي په داسي چړې ياچاقو سره ذبحه نه صحيح کېږي ؟ پوښتنه اوس داده چي دا خبره سمه ده که غلطه ؟

جواب : زموږ د فقهي شريفي په کتابونو کي چي کوم شرطونه د ذبحې لپاره راغلي دي په هغو کي دا شرط نسته چي په چړې يا چاقو کي دي لرګی يا تخته کار سوې وي نو لهذا دغه خبره غلطه ده او په داسي چړې يا چاقو سره چي ټوله اوسپنه وي ذبحه روا ده هيڅ مشکل نه لري.

لماقال العلامة ابوبکر الکاساني رحمه الله في بدائع الصنائع : (وَمِنْهَا) أَنَّهُ يُسْتَحَبُّ فِي الذَّبْحِ حَالَةُ الِاخْتِيَارِ أَنْ يَكُونَ ذَلِكَ بِآلَةٍ حَادَّةٍ مِنْ الْحَدِيدِ كَالسِّكِّينِ وَالسَّيْفِ وَنَحْوِ ذَلِكَ وَيُكْرَهُ بِغَيْرِ الْحَدِيدِ وَبِالْكَلِيلِ مِنْ الْحَدِيدِ؛ لِأَنَّ السُّنَّةَ فِي ذَبْحِ الْحَيَوَانِ مَا كَانَ أَسْهَلَ عَلَى الْحَيَوَانِ وَأَقْرَبَ إلَى رَاحَتِهِ وَالْأَصْلُ فِيهِ مَا رَوَيْنَا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ –

أَنَّهُ قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى عَزَّ شَأْنُهُ كَتَبَ الْإِحْسَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ فَإِذَا قَتَلْتُمْ فَأَحْسِنُوا الْقِتْلَةَ وَإِذَا ذَبَحْتُمْ فَأَحْسِنُوا الذِّبْحَةَ وَلْيُحِدَّ أَحَدُكُمْ شَفْرَتَهُ وَلْيُرِحْ ذَبِيحَتَهُ»

(بدائع الصنائع ج ۵ ص ۶۰ ایچ ایم سعید / الدرالمختار علي صدر ردالمحتار ج ۶ ص ۲۹۵ ایچ ایم سعید / الفتاوی الهندیة ج ۵ ص ۳۰۰ مکتبه رشیدیه / فتاوی رحیمیه ج ۱۰ ص ۶۸ اردو / اپ کي مسائل ج ۵ ص ۴۵۱ اردو)

د اهل کتابو د لاس ذبیحه او دهغو د ښځو سره د نکاح حکم

سوال ۱۲: د عیسایانو او یهودیانو د لاس حلال کړی سوی شی او د هغه غوښي حلالي دي که یا؟ او همداشان د هغو ی د ښځو سره نکاح کول رواه ده که یا ؟

جواب: د عیسایانو او یهودیانو د لاس د حلال کړی سوي پاک حیوان غوښي خوړل مسلمانانو ته رواه دي او ذبیحه يې درسته او صحیح ده خو په دې شرط چي دوی پر هغه خپل اصلي دین او شرعي عقائدو باندي پاته وي دهریان او بې دینه سوي نه وي لکه دنن سبا اکثره کافران چي په نامه سره اهل کتاب دي خو عقائد يې د دهریانو دي.

لما فی الدرالمختار علی هامش ردالمحتار: وصح نکاح کتابیة وان کره تنزیها مؤمنه بنبي مرسل مقرة بکتاب منزل وکذاحل ذبیحتهم

ردالمحتار مع الدر جلد ۲ ص ۳۰۷ مکتبه شامله / کفایت المفتي جلد ۹ ص ۱۲۱ کتاب الحظر والاباحة)

کتاب الاضحیه

داسي حیوان چي دغوږ دریمه حصه يې پرې وي په اختري کي صحیح کیږي که یا؟

سوال ۱: که چیري دیو حیوان دغوږ دریمه حصه پرې وي د داسي حیوان قرباني صحیح ده که یا ؟

جواب: فقهاء کرامو لیکلي دي چي داسي حیوان چي دغوږ تر دریمي زیاته حصه يې پرې وي دداسي حیوان قرباني صحیح نه ده البته که دریمه حصه پرې وه قرباني يې درسته ده ځکه چي دریمه په قلیل کي داخل ده او بله دا چي په فتاوی قاضیخان کي فتوی هم پر دغه قول نقل کړې ده چي د غوږ دریمه حصه قلیل ده. په فتاوی

رحیمیه ج۱۰ ص ۴۸ کتاب الاضحیة کي حضرت مولانا عبدالرحیم لاجپوري رحمه الله تعالی ددې خبري صراحت په ښکاره الفاظو سره کړی دی .

لماقال ابن عابدين الشامي رحمه الله في ردالمحتار : (قَوْلُهُ وَمَقْطُوعِ أَكْثَرِ الْأُذُنِ إلَخْ) فِي الْبَدَائِعِ: لَوْ ذَهَبَ بَعْضُ الْأُذُنِ أَوْ الْأَلْيَةِ أَوْ الذَّنَبِ أَوْ الْعَيْنِ. ذَكَرَ فِي الْجَامِعِ الصَّغِيرِ إنْ كَانَ كَثِيرًا يَمْنَعُ، وَإِنْ يَسِيرًا لَا يَمْنَعُ. وَاخْتَلَفَ أَصْحَابُنَا فِي الْفَاصِلِ بَيْنَ الْقَلِيلِ وَالْكَثِيرِ؟ فَعَنْ أَبِي حَنِيفَةَ أَرْبَعُ رِوَايَاتٍ. رَوَى مُحَمَّدٌ عَنْهُ فِي الْأَصْلِ وَالْجَامِعِ الصَّغِيرِ أَنَّ الْمَانِعَ ذَهَابُ أَكْثَرِ مِنْ الثُّلُثِ، وَعَنْهُ أَنَّهُ الثُّلُثُ، وَعَنْهُ أَنَّهُ الرُّبُعُ، وَعَنْهُ أَنْ يَكُونَ الذَّاهِبُ أَقَلَّ مِنْ الْبَاقِي أَوْ مِثْلَهُ اهـ بِالْمَعْنَى وَالْأُولَى هِيَ ظَاهِرُ الرِّوَايَةِ، وَصَحَّحَهَا فِي الْخَانِيَّةِ حَيْثُ قَالَ: وَالصَّحِيحُ أَنَّهُ الثُّلُثُ، وَمَا دُونَهُ قَلِيلٌ، وَمَا زَادَ عَلَيْهِ كَثِيرٌ وَعَلَيْهِ الْفَتْوَى اهـ وَمَشَى عَلَيْهَا فِي مُخْتَصَرِ الْوِقَايَةِ وَالْإِصْلَاحِ. وَالرَّابِعَةُ هِيَ قَوْلُهُمَا قَالَ فِي الْهِدَايَةِ. وَقَالَا: إذَا بَقِيَ الْأَكْثَرُ مِنْ النِّصْفِ أَجْزَأَهُ، وَهُوَ اخْتِيَارُ الْفَقِيهِ أَبِي اللَّيْثِ، وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ: أَخْبَرْت بِقَوْلِي أَبَا حَنِيفَةَ فَقَالَ قَوْلِي هُوَ قَوْلُك، قِيلَ هُوَ رُجُوعٌ مِنْهُ إلَى قَوْلِ أَبِي يُوسُفَ، وَقِيلَ مَعْنَاهُ قَوْلِي قَرِيبٌ مِنْ قَوْلِك.

ولما فی الفتاوی الهندية : ذَكَرَ فِي الْجَامِعِ الصَّغِيرِ إنْ كَانَ الذَّاهِبُ كَثِيرًا يَمْنَعُ جَوَازَ التَّضْحِيَةِ، وَإِنْ كَانَ يَسِيرًا لَا يَمْنَعُ، وَاخْتَلَفَ أَصْحَابُنَا بَيْنَ الْقَلِيلِ وَالْكَثِيرِ فَعَنْ أَبِي حَنِيفَةَ – رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى – أَرْبَعُ رِوَايَاتٍ، وَرَوَى مُحَمَّدٌ – رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى – عَنْهُ فِي الْأَصْلِ وَفِي الْجَامِعِ أَنَّهُ إذَا كَانَ ذَهَبَ الثُّلُثُ أَوْ أَقَلُّ جَازَ، وَإِنْ كَانَ أَكْثَرَ لَا يَجُوزُ، وَالصَّحِيحُ أَنَّ الثُّلُثَ وَمَا دُونَهُ قَلِيلٌ وَمَا زَادَ عَلَيْهِ كَثِيرٌ، وَعَلَيْهِ الْفَتْوَى، كَذَا فِي فَتَاوَى قَاضِي خَانْ.

(الفتاوی الهندية ج۵ ص ۲۹۸ کتاب الاضحية طبع رشيديه / ردالمحتار ج۹ ص ۵۳۶ کتاب الاضحية مكتبه رشيديه ۲ اټوکه / بدايع الصنائع ج۴ ص ۲۱۵ کتاب التضحية / البحر الرائق ج۸ ص ۳۲۴ کتاب الاضحية مكتبه رشيديه / الموسوعة الفقهية ج۵ ص ۸۳ کتاب الاضحية کويټه چاپ / الفتاوی التاتارخانيه ج ۱۷ ص ۴۳۰ مكتبه فاروقيه / تبين الحقائق ج ۶ ص ۴۸۰ مكتبه اشرفيه / المحيط البرهاني ج ۶ ص ۴۷۹ مكتبه غفاريه / مجمع الانهر ج ۴ ص ۱۷۲ مكتبة الحرمين الشريفين / فتاوی رحيميه ج ۱۰ ص ۴۸ کتاب الاضحية اردو)

داختري پوستکي خرڅول رواه دی که یا ؟

سوال ۲ : داختري او قرباني پوستکی خرڅول رواه دی که یا ؟

جواب : فقهاء کرامو لیکلي دي چې دقربانۍ او اختري دحیوان پوستکی خرڅول درست کار نه دی بلکې خرڅول یې مکروه دي دقربانۍ پوست دمخه تر دې چې څوک یې خرڅ کړي خپله یې هم استعمالولای سی او کوم مالداره کس ته یې هم په طور دهدیې او تحفې ورکولای سی ، او فقرآوو او مسکینانو ته یې هم په خیرات کې ورکولای سی . لیکن که یو چا دروپو په مقابل کې خرڅ کړی په هرنبت سره چې یې خرڅ کړی وي ددغه روپو خیراتول واجب دي او ددې روپو مصرف او دخرڅ ځای فقیران او مسکینان دي مالداره او پیسه داره اغنیاوو ته یې ورکول یا دمسجد امام ته دتنخواه پر ځای ورکول جائز نه دي .

لما قال العلامة الحصکفی رحمه الله تعالی فی الدرالمختار : (فَإِنْ) (بِيعَ اللَّحْمُ أَوْ الْجِلْدُ بِهِ) أَيْ بِمُسْتَهْلَكٍ (أَوْ بِدَرَاهِمَ) (تَصَدَّقَ بِثَمَنِهِ) وَمُفَادُهُ صِحَّةُ الْبَيْعِ مَعَ الْكَرَاهَةِ .

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج۶ ص ۳۲۸ کتاب الاضحیة سعید چاپ / مجمع الانهر کتاب الاضحیة ج۴ ص ۱۷۴ مکتبه غفاریه / البحرالرائق شرح کنز الدقائق ج۸ ص ۱۷۸ / ردالمحتار ج۶ ص ۳۲۸ / جوهرة النیرة ج ۲ص ۲۴۵ / فتاوی محمودیه ج۲۴ ص ۱۴۱ باب مصرف الاضحیة / دقربانۍ مسائل ص ۶۹)

داختر دقربانۍ غوښې که څوک نه وویشي .

سوال ۳ : ایا دقربانۍ غوښه ټوله یو سړی په خپله خوړلای سي که یا ؟ او که پر درو حصو باندې یې وېشل ضروري دي دشریعت دنګاه څخه یې دتقسیم کولو صحیح وضاحت راته وکړی .

جواب : دقربانۍ دغوښو پر درو حصو باندې وېشل یو مستحب کار دی یوه حصه به یې فقیرانو ته ورکوي ، او بله حصه به یې وقریبانو ته ورکوي ، او دریمه حصه به یې ځان ته پرېږدي . لیکن بیا هم که چیري یو کس ټوله غوښې صدقه کړي او یا ټوله ځان ته پرېږدي نو شرعاً څه پرواه نه لري .

لماقال العلامة الکاساني رحمه الله تعالی في بدائع الصنائع :وَالْأَفْضَلُ أَنْ يَتَصَدَّقَ بِالثُّلُثِ وَيَتَّخِذَ الثُّلُثَ ضِيَافَةً لِأَقَارِبِهِ وَأَصْدِقَائِهِ وَيَدَّخِرَ الثُّلُثَ لِقَوْلِهِ تَعَالَى {فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطْعِمُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ} [الحج: ۳۶] وَقَوْلِهِ – عَزَّ شَأْنُهُ – {فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطْعِمُوا الْبَائِسَ

الْفَقِيرَ} [الحج: ٢٨] وَقَوْلِ النَّبِيِّ - عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ - «كُنْت نَهَيْتُكُمْ عَنْ لُحُومِ الْأَضَاحِيِّ فَكُلُوا مِنْهَا وَادَّخِرُوا» فَثَبَتَ بِمَجْمُوعِ الْكِتَابِ الْعَزِيزِ وَالسُّنَّةِ أَنَّ الْمُسْتَحَبَّ مَا قُلْنَا وَلِأَنَّهُ يَوْمُ ضِيَافَةِ اللَّهِ - عَزَّ وَجَلَّ - بِلُحُومِ الْقَرَابِينِ فَيُنْدَبُ إشْرَاكُ الْكُلِّ فِيهَا وَيُطْعِمُ الْفَقِيرَ وَالْغَنِيَّ جَمِيعًا لِكَوْنِ الْكُلِّ أَضْيَافَ اللَّهِ تَعَالَى - عَزَّ شَأْنُهُ - فِي هَذِهِ الْأَيَّامِ وَلَهُ أَنْ يَهَبَهُ مِنْهُمَا جَمِيعًا، وَلَوْ تَصَدَّقَ بِالْكُلِّ جَازَ وَلَوْ حَبَسَ الْكُلَّ لِنَفْسِهِ جَازَ؛ لِأَنَّ الْقُرْبَةَ فِي الْإِرَاقَةِ.

(بدائع الصنائع ج۵ ص ۸۱ فصل في بيان ما يستحب قبل التضحية وبعدها وما يكره / ردالمحتار ج۶ ص ۳۲۸ كتاب الاضحية / الفتاوى الهندية ج۵ ص ۳۰۰ الباب السادس فيما يستحب من الاضحية / فتاوى حقانية ج ۵ ۴۱۸ كتاب الاضحية)

پر پوره وړي باندي قرباني واجب ده که یا ؟

سوال ۴ : که چیري یو کس پوره وړی وي دنصاب په اندازه پیسه او سرمایه نه لري پر داسي کس باندي قرباني واجب ده که یا ؟

جواب : په شریعت مطهره کښې قرباني پر هغه کس باندي واجب ده چي مسلمان وي ، عاقل وي ، بالغ وي ، که نر وي که ښځه وي او دنصاب مالک به وي یا به دانصاب په اندازه دده په ملکیت کښې دده تر ضرورت زیات دومره سامان موجود وي چي قیمت ددغه سامان به دوه پنځوس نیمي تولې سپینو زرو ته رسیږي .او همداشان قرباني پر هغه کس باندي هم واجب ده چي دخپل اوسیدلو دسرای څخه زائد بل سرای ولري یادومره زیاته مځکه او جائداد ولري چي حاصل یې دده دنفقې څخه زیات وي ، یا دضرورت څخه زیات دکوردومره سامانونه ولري چي قیمت یې دوه پنځوس نیمي تولې ته رسیږي . او پر دغه نصاب باندي دکال تېرېدل شرط هم نه دي .

تنبيه : دوه پنځوس نیمې تولې سپین زر دنن سبا جدید اوزانو په حساب سره شپږ سوه دوولس ګرامه کیږي . (۶۱۲) کیږي .

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار على هامش ردالمحتار :وَشَرَائِطُهَا: الْإِسْلَامُ وَالْإِقَامَةُ وَالْيَسَارُ الَّذِي يَتَعَلَّقُ بِهِ) وُجُوبُ (صَدَقَةِ الْفِطْرِ) ......

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج۶ ص ۳۱۲ کتاب الاضحیة مکتبه شامله / الفتاوی الهندیة ج۵ ص ۲۹۲ کتاب الاضحیة مکتبه رشیدیة / بدائع الصنائع ج۵ ص ۶۴ فصل اما شرائط الوجوب طبع سعید / البحر الرائق ج۸ ص ۱۷۴ / دقربانۍ مسائل ص ۱۲۱)

دوه وړونه په وېش سره ګډ دي اختری به دواړه کوي ؟

سوال ۵: که چیري یو دوه وړونه په وېش سره ګډ وي او ددواړو پیسې که چیري تقسیم سي نو هریوه ته د نصاب په اندازه پیسې رسیږي نو اوس به یو وروړو اختری کوي او که به یې دواړه کوي ؟.

جواب : په شریعت مطهره کښې قرباني پر هغه کس باندي واجب ده چي مسلمان وي ، عاقل وي ، بالغ وي ، که نر وي که ښځه وي او د نصاب مالک به وي یا به دا نصاب په اندازه دده په ملکیت کښې دده تر ضرورت زیات دومره سامان موجود وي چي قیمت دد غه سامان به دوه پنځوس نیمي تولې سپینو زرو ته رسیږي .او همداشان قرباني پر هغه کس باندي هم واجب ده چي د خپل اوسیدلو د سرای څخه زائد بل سرای ولري یا دومره زیاته مځکه او جائداد ولري چي حاصل یې دده د نفقې څخه زیات وي ، یا د ضرورت څخه زیات د کور دومره سامانونه ولري چي قیمت یې دوه پنځوس نیمي تولې ته رسیږي . او پر دغه نصاب باندي د کال تیرېدل شرط هم نه دي . **تنبیه** : دوه پنځوس نیمې تولې سپین زر د نن سبا جدید اوزانو په حساب سره شپږ سوه دوولس ګرامه کیږي . (۶۱۲) کیږي .

لما قال العلامة الحصکفي رحمه الله تعالی فی الدرالمختار علی هامش ردالمحتار :وَشَرَائِطُهَا: الْإِسْلَامُ وَالْإِقَامَةُ وَالْيَسَارُ الَّذِي يَتَعَلَّقُ بِهِ) وُجُوبُ (صَدَقَةِ الْفِطْرِ)

......

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج۶ ص ۳۱۲ کتاب الاضحیة مکتبه شامله / الفتاوی الهندیة ج۵ ص ۲۹۲ کتاب الاضحیة مکتبه رشیدیة / بدائع الصنائع ج۵ ص ۶۴ فصل اما شرائط الوجوب طبع سعید / البحر الرائق ج۸ ص ۱۷۴ / دقربانۍ مسائل ص ۱۲۱)

پر حاجي باندي قرباني (يعني اختری کول) سته که یا ؟

سوال ۶ : کوم حاجیان چي د افغانستان څخه وسعودي عربستان ته د حج د فریضې دپاره تللي دي ایا پر هغوی باندي د حج د قربانۍ او شکریې څخه علاوه عامه دلوی اختر قرباني کوم چي مسلمانان دلته یا په خپلو وطنو کښې کوي سته که یا ؟ .

جواب :کوم حاجیان چي د دغه ځایه څخه ومکې مکرمې ته تللي دي او بیا ومنی شریفي ته تر وتلو مخکښې د دوی په مکه مکرمه کښې کم تر کمه پنځلس ورځي پوره سوي دي بیا منی ته وتلي دي نو داسي حاجیان شرعا مقیم بلل کیږي او پر مقیم باندي د اختر قرباني لازمه ده په دې شرط چي وس او طاقت یې ولري . او دکومو حاجیانو چي په مکه مکرمه کښې پنځلس ورځي لانه دي پوره سوي چي منی شریفي ته وتلي دي نو داسي حاجیان شرعا مسافرین بلل کیږي پر دوی باندي دلوی اختر قرباني نسته البته د حج قِرَان او حج تمتع شکریه او قرباني به کوي .

تنبیه : یاده دي وي چي د مدینې منورې ورځي او شپې په دغه پنځلسو ورځو کښې نه شمارل کیږي فقط د مکې مکرمې ورځي شمارل کیږي .

قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار : فَلَوْ دَخَلَ الْحَاجُّ مَكَّةَ أَيَّامَ الْعَشْرِ لَمْ تَصِحَّ نِيَّتُهُ لِأَنَّهُ يَخْرُجُ إلَى مِنًى وَعَرَفَةَ فَصَارَ كَنِيَّةِ الْإِقَامَةِ فِي غَيْرِ مَوْضِعِهَا وَبَعْدَ عَوْدِهِ مِنْ مِنًى تَصِحُّ .

وقال ابن عابدين رحمه الله تعالى فى ردالمحتار : (قَوْلُهُ فَلَوْ دَخَلَ إلَخْ) هُوَ ضِدُّ مَسْأَلَةِ دُخُولِ الْحَاجِّ الشَّامَ فَإِنَّهُ يَصِيرُ مُقِيمًا حُكْمًا وَإِنْ لَمْ يَنْوِ الْإِقَامَةَ وَهَذَا مُسَافِرٌ حُكْمًا وَإِنْ نَوَى الْإِقَامَةَ لِعَدَمِ انْقِضَاءِ سَفَرِهِ مَا دَامَ عَازِمًا عَلَى الْخُرُوجِ قَبْلَ خَمْسَةَ عَشَرَ يَوْمًا أَفَادَهُ الرَّحْمَتِيُّ.

وفى منحة الخالق على البحر الرائق : أَنَّهُ إذَا نَوَى الْإِقَامَةَ بِمَكَّةَ شَهْرًا وَمِنْ نِيَّتِهِ أَنْ يَخْرُجَ إلَى عَرَفَاتٍ وَمِنًى قَبْلَ أَنْ يَمْكُثَ بِمَكَّةَ خَمْسَةَ عَشَرَ يَوْمًا لَا يَصِيرُ مُقِيمًا؛ لِأَنَّهُ يَكُونُ نَاوِيًا الْإِقَامَةَ مُسْتَقْبَلَةً فَلَا تُعْتَبَرُ فَإِذَا رَجَعَ مِنْ مِنًى وَعَرَفَاتٍ إلَى مَكَّةَ، وَهُوَ عَلَى نِيَّتِهِ السَّابِقَةِ صَارَ

مُقِيمًا؛ لِأَنَّ الْبَاقِيَ مِنْ الشَّهْرِ أَكْثَرُ مِنْ خَمْسَةَ عَشَرَ وَهُنَا كَذَلِكَ؛ لِأَنَّ فَرْضَ الْمَسْأَلَةِ أَنَّهُ دَخَلَ فِي أَوَّلِ الْعَشْرِ وَمَعْلُومٌ أَنَّ الْحَاجَّ يَخْرُجُ فِي الْيَوْمِ الثَّامِنِ إلَى مِنًى وَيَرْجِعُ إلَى مَكَّةَ فِي الْيَوْمِ الثَّانِي عَشَرَ فَلَمَّا دَخَلَ إلَى مَكَّةَ أَوَّلَ الْعَشْرِ وَنَوَى إقَامَةَ شَهْرٍ لَمْ تَصِحَّ نِيَّتُهُ أَوَّلَ الْمُدَّةِ؛ لِأَنَّهُ لَا يَحْصُلُ لَهُ إقَامَةُ خَمْسَةَ عَشَرَ يَوْمًا إلَّا بَعْدَ رُجُوعِهِ مِنْ مِنًى فَلِذَا أَمَرَهُ صَاحِبُ الْإِمَامِ بِالْقَصْرِ أَوَّلَ الْمُدَّةِ وَبِالْإِتْمَامِ بَعْدَ الْعَوْدِ؛ لِأَنَّهُ لَمَّا عَادَ إلَى مَكَّةَ وَهُوَ عَلَى نِيَّتِهِ السَّابِقَةِ كَانَ نَاوِيًا أَنْ يُقِيمَ فِيهَا عِشْرِينَ يَوْمًا بَقِيَّةَ الشَّهْرِ هَذَا مَا ظَهَرَ لِي وَاَللَّهُ تَعَالَى أَعْلَمُ

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۲ ص ۱۲۶ باب صلاة المسافر سعید چاپ / منحة الخالق علي البحرالرائق ج ۲ ص ۲۳۳ مکتبه رشیدیه / تبیین الحقائق ج ۱ ص ۵۱۲ مکتبه اشرفیه / بدائع الصنائع ج ۱ ص ۲۷۰ مکتبه رشیدیه / مجمع الانهر ج ۱ ص ۲۴۱ مکتبة الحرمین الشریفین /الفتاوی الهندیة الباب الخامس عشر في صلوة المسافر ج ۱ ص ۱۴۰ رشیدیه / فتاوی محمودیه ج ۱۰ ص ۳۷۰ / ستاسي مسائل او دهغوی حل ج ۵ ص ۳۴۹ باب اعمال الحج)

په ګډ ژوند کښې پر ورونو باندي جلا جلا قرباني لازمه ده ؟

سوال ۷ : موږ پنځه ورونه یو او پلار مو هم ژوندی دی پلار مو هم دنیا ګټي راوړي يې او موږ هم پیسې ګټو راوړو يې پلار ته يې ورکوو صرف د جیب خرڅ د ځان سره ایږدو تر او سه پوري مو پلار او مور دواړو قرباني کول او زموږ حصه يې نه کوله او حال دا دی چي تقریبا یو لک ته قریب یا لک زموږ سرمایه ده آیا هغه د پلار قرباني صحیح او کافي ده او که پر موږ هم جلا جلا قرباني کول لازمه او واجبه ده ؟

جواب: که چیري تاسي ورونه پر کار ولاړ یاست او د نصاب خاوندان هم یاست نو د هر یوه پر ذمه جلا جلا قرباني واجب ده ولي چي قرباني پر هر نر او ښځه مسلمان او عقلمند باندي د نصاب د ملکیت په صورت کي واجبه ده که واده لري که يې نه لري، لیکن که یو کس د کار او روزګار باوجود د نصاب مالک نه وي پر هغه قرباني نه ده واجب نور نو تاسي خپل حالت د دغه جواب سره وارزوی، چي تاسي هر یو د نصاب مالکان یاست که نه یاست ؟

لماقال ابن عابدين الشامي رحمه الله في ردالمحتار : (قَوْلُهُ وَالْيَسَارُ إلَخْ) بِأَنْ مَلَكَ مِائَتَيْ دِرْهَمٍ أَوْ عَرَضًا يُسَاوِيهَا غَيْرَ مَسْكَنِهِ وَثِيَابِ اللُّبْسِ أَوْ مَتَاعٍ يَحْتَاجُهُ إلَى أَنْ يَذْبَحَ الْأُضْحِيَّةَ.

ولما في الفتاوى الهندية : وَأَمَّا شَرَائِطُ الْوُجُوبِ منها الْيَسَارُ وهو ما يَتَعَلَّقُ بِهِ وُجُوبِ صَدَقَةِ الْفِطْرِ دُونَ ما يَتَعَلَّقُ بِهِ وُجُوبُ الزَّكَاةِ .

ردالمحتار ج ۵ ص ۲۱۹ مکتبه رشيديه / الفتاوى الهنديه ج ۵ ص ۲۹۲ مکتبه رشيديه /خلاصة الفتاوى ج ۴ ص ۳۰۹ مکتبه رشيديه /الفقه الاسلامي وادلته ج ۴ ص ۲۷۰۸ مکتبه حبيبه / ستاسي مسائل او دهغوی حل ج ۵ ص ۴۲۴ اردو)

داختر په ورځو کي يو کس دنصاب مالک سو .

سوال ۸: يو کس نور وخت روپۍ د نصاب نه درلودې د اختر په دغه درو ورځو کي د نصاب مالک سو آيا پر دغه سړي اختری کول واجب دی او حال دا دی چي پر دغه روپو کال هم نه دی تېر سوی؟

جواب: پر دغه کس چي په دغه درو ورځوکي دننه دنصاب مالک سو هم اختری واجب دی ليکن خبره دا ده چي د زکوة او اختري په مېنځ کي فرق دی زکوة هم پر صاحب د نصاب فرض دی او اختری هم پر صاحب د نصاب واجب دی مګر د دوی په مېنځ کي دوه فرقه دي (**اول**) دادی چي د زکوة ورکولو لپاره پر هغه پيسو د کال تېرېدل شرط دی په اختري کي د کال تېرېدل شرط نه دي ،(**دوهم**) فرق دا دی چي د زکوة د فرضيت لپاره شرط دا دی چي هغه مال زياتېدونکی او غټېدونکی نما کوونکی وي لکه سره زر او سپين زر نغدي روپۍ مال تجارت او حيوانان او د قربانۍ لپاره مال نامي ضروري نه دی فرض کړه د يو چا سره د خپلي مځکي غله تر ضرورت زياته ده چي نصاب ته رسېږي پر ده قرباني واجب ده نه زکوة.

لما في الهندية : وَلَا يُشْتَرَطُ أَنْ يَكُونُ غَنِيًّا في جَمِيعِ الْوَقْتِ حتى لو كان فَقِيرًا في أَوَّلِ الْوَقْتِ ثُمَّ أَيْسَرَ في آخِرِهِ تَجِبُ عليه

وفي بدائع الصنائع : وَلَا يُشْتَرَطُ أَنْ يَكُونَ غَنِيًّا في جَمِيعِ الْوَقْتِ حتى لو كان فَقِيرًا في أَوَّلِ الْوَقْتِ ثُمَّ أَيْسَرَ في آخِرِهِ يَجِبُ عليه لِمَا ذَكَرْنَا

(بدائع الصنائع ج ۴ ص ۱۹۶ مکتبه رشيديه / الفتاوى الهندية ج ۵ ص ۲۹۲ مکتبه رشيديه / البحرالرائق ج ۸ ص ۳۲۱ مکتبه رشيديه / ردالمحتار ج ۵ ص ۲۲۲ مکتبه رشيديه)

د قربانۍ صحيح او مسنون طريقه څنګه ده؟

سوال ۹: د قربانۍ صحیح او مسنون طریقه څنګه ده؟

جواب: صحیح طریقه دلوی اختر دورځي دقربانۍ دا ده چي خپله قرباني په خپل لاس سره حلاله کړل سي، او که يې خپله نه سول حلالولای نو دي په بل چا دې حلاله کړي افضله او ښه طریقه دا ده چي خپله دغه کس هلته موجود وي او نیت کول د زړه څخه کافي دی په ژبه ویل ضروري نه دی، البته د حلالېدو په وخت کي (بسم الله الله اکبر) ویل ضروري دي په خوله سره، او باقي دا الفاظ ویل د فلانکي د ارواح په خوښي د فلانکي مړي د ارواح په خوښي دا ویل ناروادي بلکه داسي دي وایي چي د الله جل جلاله د رضا او د ده په خوښۍ او امر سره دغه کار کوم او عبادت تر سره کوم.

لما في الجوهرة النيرة : وَقَالَ الْحَلْوَانِيُّ : بِسْمِ اللَّهِ اللَّهُ أَكْبَرُ بِدُونِ الْوَاوِ وَإِنْ قَالَ : بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فَهُوَ حَسَنٌ ، وَالشَّرْطُ هُوَ الذِّكْرُ الْخَالِصُ الْمُجَرَّدُ عَلَى مَا قَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ جَرِّدُوا التَّسْمِيَةَ حَتَّى لَوْ قَالَ مَكَانَ التَّسْمِيَةِ

وفي البدائع : وَمِنْهَا أَنْ يَكُونَ الذَّابِحُ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ وَالذَّبِيحَةُ مُوَجَّهَةً إلَى الْقِبْلَةِ لِمَا رَوَيْنَا وَلِمَا رُوِيَ أَنَّ الصَّحَابَةَ رضي اللَّهُ عَنْهُمْ كَانُوا إذَا ذَبَحُوا اسْتَقْبَلُوا الْقِبْلَةَ فإنه رُوِيَ عن الشَّعْبِيِّ أَنَّهُ قال كَانُوا يَسْتَحِبُّونَ أَنْ يَسْتَقْبِلُوا بِالذَّبِيحَةِ الْقِبْلَةَ

(الفتاوى الهنديه ج ۵ ص ۲۸۸ مكتبه رشيديه / بدائع الصنائع ج ۴ ص ۱۸۹ مكتبه رشيديه / الجوهرة النيرة ج ۵ ص ۲۵۹ / اپ كي مسائل ج ۵ ص ۴۵۰ اردو)

دشپږو میاشتو مرغومي په اختري کي صحیح کیږي که یا؟

سوال ۱۰ : ایا د شپږو میاشتو مرغومی په اختري کي صحت لري که یا؟

جواب : مقدس شریعت د قربانۍ (اختري) لپاره په مختلفو حیوانانو کي مختلف عمرونه ټاکلي دي د واښ لپاره پنځه کاله د غویو او ګامیښو لپاره دوه کاله او په پسونو او وزو کي یو کال ټاکل سویدی نو مرغومی که چیري تر یوه کال کم وي په اختري کي صحت نه لري البته فقهاء کرامو لیکلي دي چي وری که چیري د شپږو میاشتو وي خو دومره چاغ او تروتازه وي چي دیوه کال د پسونو سره سم وي نو په اختري کي صحیح کیږي و الله اعلم.

لماقال علي بن أبي بكر بن عبد الجليل الفرغاني المرغيناني، أبو الحسن برهان الدين (المتوفى: ۵۹۳هـ): قال: "والأضحية من الإبل والبقر والغنم" لأنها عرفت شرعا ولم تنقل التضحية بغيرها من النبي عليه الصلاة والسلام ولا من الصحابة رضي الله عنهم. قال: "ويجزئ من ذلك كله الثني فصاعدا. إلا الضأن فإن الجذع منه يجزئ" لقوله عليه الصلاة والسلام: "ضحوا بالثنايا إلا أن يعسر على أحدكم فليذبح الجذع من الضأن". وقال عليه الصلاة والسلام: "نعمت الأضحية الجذع من الضأن". قالوا: وهذا إذا كانت عظيمة بحيث لو خلطت بالثنيان يشتبه على الناظر من بعيد. والجذع من الضأن ما تمت له ستة أشهر في مذهب الفقهاء، وذكر الزعفراني أنه ابن سبعة أشهر. والثني منها ومن المعز سنة، ومن البقر ابن سنتين، ومن الإبل ابن خمس سنين، ويدخل في البقر الجاموس لأنه من جنسه، والمولود بين الأهلي والوحشي يتبع الأم

(الهداية ج ۴ ص ۴۴۷ كتاب الاضحية / بدائع الصنائع ج ۵ ص ۷۰ كتاب الاضحية / الفتاوى الهندية ج ۵ ص ۲۹۷ مكتبه رشيديه / البحرالرائق ج ۸ ص ۱۷۷ كتاب الاضحية / فتاوى حقانيه ج ۵ ص ۴۱۳ پښتو)

د لوی اختر د قربانۍ احکام او مسئلې .

هر هغه کس چي مالک د نصاب شرعي وي، او زکٰوة پر کېږي پر هغه کس قرباني هم واجب ده که نر وي که ښځه، او که مالک د نصاب نهٔ نو بيا قرباني نسته باندي د قربانۍ د وجوب شرائط په لاندي ډول دي.

(۱) قرباني کوونکی به مسلمان وي (۲) عاقل به وي (۳) بالغ به وي (۴) مقيم به وي (۵) دغه د نصاب مال به يې تر ضرورت او حاجت اصلي زيات وي، د ضرورت اصلي څخه مراد او مقصد دا دی چي هغه ضروريات چي د انسان تر ذاته او د ده تر عزت او ابرو پوري تعلق لري، د دغه ضروریاتو د نه لرلو په صورت کښې يې د ځان يا د عزت د ختمېدو خطره وي مثلا خوراک، چيښاک، جامې، سپرلۍ، د اوسېدو مکان او سرای د کاروباري او کسب کاره خلکو لپاره د دوئ د کسب سامان او اوزار هم په ضرورت اصلي او حاجت اصلي کي شامل دي، ليکن لوی لوی دېګونه، غټې غټې، غالۍ راډيو ، ټيپ ، ټلويزون وسي آر ډش او نور داسي د ګناه او د معصيت

آلات او اسباب په ضرورت اصلي کښې نه دي داخل که د دغه شیانو قیمت چیري نصاب ته ورسېږي نو پر داسي کس قرباني واجب ده.
(۲) یو کس د قربانۍ د ورځو څخه تر مخه د نصاب خاوند نه ؤ وروسته د قربانۍ او اختري په ورځو کښې د نصاب خاوند سو، پر داسي کس قرباني واجب ده.
(۳) د هر کس قربانۍ خپله د هغه پر ذمه لازم او واجب ده د بل کس قرباني د ده پر ذمه لازم نه ده لکه سرسایه اداء کول چي د هر کس ده د هغه پر ذمه اداء کول لازم ده، البته که د کورنۍ مشر د ټولو په وکالت یو حیوان لکه غویی یا اوښ رانیسي هم صحیح دی، که په یوې کورنۍ کښې تر یوه زیات کسان خاوندان د نصاب وه، نو د هر یوه پر ذمه جلا جلا اختري واجب دی، لکه ځیني ښځي سره زر یا سپین زر د نصاب په اندازه لري او بیا هم اختري نه کوي.
(۴) د قربانۍ او اختري ورځي دري دي لسمه، یوولسمه، د دوولسمي دلمر ترلوېدو پوري.
په دغه درو ورځو کښې که یو چا اختري وکړی خو غاړې یې خلاصي، او واجب یې پر ځای کړی او که تر دغه درو ورځو یې واړوی نو هغه قرباني یې خیرات سو نه اختري بلکه ګناهګاره هم دی د اختري حلالول د شپې هم روا دي سره د کراهة تنزیهي.
(۵) که چیري د یو عذر په خاطر د لوی اختر په ورځ د عیدګاه لمونځ وځنډېدی او ونه سو، په دغه ورځ هم قرباني او اختري کول روا دی د عیدګاه دلمانځه د وخت تر تېرېدلو وروسته.
(۶) هغه حیوانات او څاروي چي په هغو سره قرباني جائز او روا ده (۱) پسه (۲) مېږه (۳) بزه (۴) سېرلی یا اوزګړی (۵) غوا (۶) غویی (۷) یا ګامېښه (۸) نر اوښ (۹) او اوښه ماده، دغه مذکوره حیوانات په قربانۍ کي حلالول جائز دي د دې څخه علاوه نور نه دي رواه.
(۷) پسه او بزه باید د یوه کال وي غوا باید د دوو کالو وي او اوښ باید د پنځو کالو وي، البته که یو پسه تر کال یو څه کم ؤ په عمر کښې لیکن په صورت ښه سره تازه او

تیارۀ داسي معلومېدی د لېدو څخه لکه د کال چي وي هم یې اختری او قرباني روا ده.په غوا او اوښ کښي اووه کسان شریکېدلای سي لیکن په دوو شرطو سره.
(اول) شرط دا دی چي هر یو به د دغه اوو کسانو څخه نیت د قربانۍ او اختري کړی وي دغه شراکت به په نیت د غوښو نه وي بالفرض که یوه کس هم په دغه اوو کسانو کښي نیت د غوښو درلودی نو د ټولو قرباني نه ده صحیح.
(دوهم) شرط دا دی چي د هر یوه حصه به اوومه یا تر هغه زیاته وي یعني شپږمه یا پنځمه که تر اوومي کمه وه یعني اتمه یا نهمه وه نو د دغه کس قرباني نه ده صحیح د دغه نورو دا صحیح ده.
(۹) که چیري یو حیوان په دواړو سترګو ړوند وي، یا په یوه سترګه ړوند وي یا د یوې سترګي نصفه بنائې یې نه وي یا یې لکۍ پرې وي یا یې غوږ پرې وي یا یې نیم غوږ پرې وي یا یې نیمه لکۍ پرې وي، یا په پښه ګوډ وي چي تر قصابخانې یعني د حلالېدو تر ځایه خپله نسي تللای یا دغه پښه پر مځکه نه اېږدي یا خو پښه اېږدي لیکن زور نه پر کوي، دغه مذکوره او بیان سوي عیبونه چي په کوم حیوان کښي وي د دغه حیوان اختری او قرباني نه ده صحیح.
(۱۰)داسي حیوان چي غاښونه یې ټوله وتلي وي د داسي حیوان اختری او قرباني نه ده صحیح البته که یې پاته غاښونه تر وتلو غاښونو ډېر وه نو بیا یې قرباني صحیح او روا ده
(۱۱) د داسي حیوان قرباني او اختری هم نه دی صحیح چي پیدائشي او خلقة غوږونه نه لري لیکن که یې چیري غوږونه کوچنیان وه بیا یې قرباني صحیح ده.
(۱۲) همدغه شان هغه مېږ او بزه چي یو تی یې شېدې نه کوي د دوو تیو څخه د داسي حیوان قرباني هم نه ده صحیح ځکه چي عیب داره سو او د عیب داره حیوان قرباني نه ده صحیح.
(۱۳) که چیري د غوا او د اوښي د دوو تیو څخه شېدې راوزي او دوو څخه یې نه راوزي د داسي غوا او اوښي قرباني هم نه ده صحیح یا داسي زخمي او خوږ وي چي خپل بچي ته شېدې نسي ورکولای هم یې قرباني نه ده صحیح.

(۱۴) همداغه شان هغه حیوان چي تي يې پر مخ وچ سوي ختم سوي وي یا پیدائشي
تي نه لري د داسي حیوان قرباني هم نه ده صحیح.
(۱۵) داسي حیوان چي پیدائشي او خلقة ښکرونه نه لري د داسي حیوان قرباني او
اختری بیا صحیح دی، لیکن که يې پیدائشي ښکر درلوده بیا مات سوي وه د بېخه
څخه نو بیا يې قرباني نه ده صحیح.
(۱۶) د خصي سوي حیوان مثلاً پسه مرغومي غويې د داسي حیوان قرباني صحیح
ده.
(۱۷) د داسي ډنګر او کمزوري حیوان قرباني هم نه ده صحیح چي د مریضۍ یا
کمزورۍ د وجي يې د هډوکو ماغزه وچ سوي یا ختم سوي وي.
(۱۸) یوه دریمه حصه دقربانۍ د غوښو څخه خیرات کول مستحب کار دی لیکن
عیال داره شخص که يې خیرات نه کړي هم پروا نه لري بلکه پر خپل اولاد او کورنۍ
دي فراخي راولي.
(۱۹) په غوایې او اوښ کښې چي کوم کسان سره شریک وي د ټولو پر ذمه د
قربانۍ د حلالولو په وخت کښې بسم (الله الله اکبر) ويل ضروري نه دي صرف پر
حلالونکي یا هغه کس چي د ده سره يې پر چړې لاس ایښی وي یا يې د حلالونکي پر
لاس باندي لاس ایښی وي پر هغه کس یا کسانو باندي بسم الله ويل ضروري ده
خاماخا به يې وائې، او هغه کسان چي د دغه حیوان دمخ یادشا پښې يې نیولي وي
پر هغو باندي د بسم الله ويل نه دي ضروري.
(۲۰) حاجي که چیري مسافر وي پر ده قرباني واجب نه ده او که يې په خپله خوښه
سره قرباني کوله نو الله پاک جل جلاله د قربانۍ ثواب ورکوي او که چیري حاجي
مقیم وي او د ده سره د حج د اخراجاتو او خرچې څخه زیاتي روپۍ وي چي نصاب ته
رسېږي نو پر داسي حاجي قرباني لازم ده.
(۲۱) یو کس د اختري لپاره حیوان رانیوی جوړ سلامت وروسته بیا عیب داره سو
لکه ګوډ، ړوند، شل د داسي حیوان قرباني نه ده صحیح که غني او د رائې والا ؤ

لازم ده پر ده باندي چي بل حیوان به اختری کوي د دغه عیب داره حیوان پر ځای او که فقیر ؤ اختری پر واجب نه ؤ نو دغه حیوان هم کفایت کوي.
(۲۲) اووه (۷) کسانو په شراکت یو غویی رانیوی بیا یو کس په دغه اووه کسانو کښې مړ سو که چیري د دغه مړه وارثانو د دغه مړي له طرف څخه د دغه حیوان د حلالولو اجازه ورکړه خو د ټولو قرباني صحیح ده او که یې ور نه کړه د یوه دا لاهم نه ده صحیح.
(۲۳) که یو کس پر خپل ځان نذر کښېښود ی د پسه چي زه به په اختري او قربانۍ کښي پسه حلالوم بیا یې د پسه پر ځای د غوایې په اوومه شریک سو قرباني یې صحیح ده.
(۲۴) ښه طریقه دا ده چي د قربانۍ حیوان مالک په خپله حلال کړي که یې حلالول پر شرعي طریقه پېژندل او که یې حلالول نه وه زده بل کس که یې حلال کړي هم صحیح دی.
(۲۵) هر کله چي شریکان د قربانۍ د غوښو تقسیم کوي نو دي په وزن سره تقسیم کړي په دې خاطر چي سود په غوښو کښي را نه سي، البته سر او پښې او پوست ځیني مستثنیٰ او جلا دي هغه نه تلل کېږي.
(۲۶) د قربانۍ د حیوان پوست خو دي یا خیرات کړي او یا دي خرڅ کړي بیا دي هغه پیسې خیرات کړي لیکن دغه پوست یا غوښي د قربانۍ په مزدورۍ کښې و قصاب ته ورکول ناروا دي صحت نه لري، بلکه جلا به د جیبه څخه مزدوري ورکوي.
(۲۷) یو کس حیوان د قربانۍ لپاره رانیوی بیا ورک سو یا یو چا غلا کړی دی را ولاړ سو بل یې رانیوی د اختري لپاره وروروسته بیا د قربانۍ په ورځو کښي هغه ورک هم پیدا سو که چیري مسکین ؤ دواړه به حلالوي ځکه چي پر ده لازم نه ؤ ده پر ځان لازم کړل او که غني ؤ یو دي حلال کړي د دغه دوو څخه هر یو چي یې خوښ وي.
(۲۸) که یو کس پر خپل ځان د حیوان قرباني نذر کړل په خوله سره او حال دا ؤ چي پر ده واجب نه وه، نو د ټولو غوښو خیراتول پر لازم او واجب دي.

(۲۹) که چیري د قرباني حیوان حملداره ؤ او بچی یې په نس ؤ حلالول یې رواه دي او هغه بچی یې هم حلالول واجب او ضروري دي.
(۳۰) پر یو کس قرباني واجب وه لیکن ده په هغه درو ورځو کښي ونه کړه هغه تیري سوې نو پر دغه کس د یوه پسه قیمت خیراتول واجب دي.
(۳۱) د یو مریض د صحت په خاطر خالص د الله جل جلاله د رضا لپاره د حیوان حلالول روا دي، البته د ژوندي حیوان صدقه بهتره او افضله ده.
(۳۲) په ښارو کښې چې د عیدګاه لمونځ اداء کېږي هلته د اختر تر لمانځه مخکي قرباني نه ده صحیح بلکه د اختر تر لمانځه به یې وروسته کوي، او په کومو کلو او بانډو کښې چې د عیدګاه لمونځ نه کېږي هلته وختي حلالول هم روا دي.
(۳۳) د حیوان تر حلالولو مخکي مخکي د هغه پوست خرڅول حرام او ناروا دی البته وعده د خرڅولو یې بیا روا ده.
(۳۴) هغه حیوان چې وښته یې سکوستل سوي وي د داسي حیوان قرباني روا ده لیکن د قرباني لپاره تر رانیولو وروسته یې بیا وښته پرېکول یا خرخول کول او سکوستل نه دي روا او که یو چا دغسي حیوان وسکوستی د دغه حیوان ورۍ یا دوړیو د قیمت په اندازه روپۍ خیراتول پر واجب دي.
(۳۵) هغه حیوان چې د قرباني لپاره رانیول سوا او متعین سو د داسي حیوان شېدې لوشل هم نه دي روا که چا ولوشلې نو دغه شېدې یا د شېدو د قیمت په اندازه پیسې خیراتول واجب دي.
(۳۶) د تشریق تکبیرونه: د تشریق تکبیرونه د ذي الحجې د میاشتي د نهم تاریخ څخه یعني د عرفات د سهار څخه شروع کیږي بیا د دیارلسم تاریخ ترمازدیګر پوري ادامه لري. دغه تکبیرونه د هر فرض لمانځه څخه وروسته یو وار ویل واجب دی، تکبیرونه په لاندي ډول دي.
(اَللّٰهُ اَکْبَرُ اَللّٰهُ اَکْبَرُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاللّٰهُ اَکْبَرُ، اَللّٰهُ اَکْبَرُ وَلِلّٰهِ الْحَمْدُ)
(۳۷) نارینه حضرات به یې په لوړ اواز وائي او ښځي به یې په کښته او آهسته اواز وائي.

(۳۸) د سلام تر ګرځولو وروسته به فورًا دغه تکبېرونه د تشریق اداء کېږي حتی که یو چا تر سلام وروسته خبري وکړې او یا یې قصدًا اودس مات کړی، نو دغه تکبیرونه ځیني ساقط دي .

(۳۹) دغه تکبیرونه د تشریق پر امام او مقتدي منفرد او جماعت یافته نر او ښځه، مقیم او مسافر باندي واجب دي.

(۴۰) او فقیر سړي که چیري حیوان د قرباني په نیت رانیوی نو پر ده د دغه حیوان قرباني لازمه او واجبه سوه.

دغه کارونه د لوی اختر په ورځ سنت دي

(۱) د شریعت موافق زینت او ارائش کول (۲) غسل کول (۳) مسواک وهل (۴) په اندازه د طاقت ښه جامې اغوستل (۵) عطر لګول (۶) سهار د وخته او وختي وېښېدل (۷) عیدګاه ته ژر تلل (۸) د اختر په ورځ د عیدګاه د لمانځه تر مخه شی نه خوړل او د لمانځه څخه وروسته خپل اولنی شی د خپلي قرباني غوښي خوړل (۹) د اختر لمونځ په عیدګاه کښې کول (۱۰) پر یوه لاري تلل و عیدګاه ته پر بلي لاري راتلل (۱۱) پر پښو و عیدګاه ته تلل (۱۲) تکبیرونه د تشریق په زوره اواز سره ویل.

کتاب الحظر والاباحة

باب الاکل والشرب

په اسلام کي دسګریټو اوچرسودڅکولو حکم څه دی ؟

سوال ۱ : د چرسو او سګریټو د څکولو حکم په شریعت کي څه دی؟

جواب : د فقهاوو اقوالو ته په کتلو سره داسي معلومیږي چي د چرسو، تریاقو، او هیروئینو څکول او خوړل حرام او ناروا دي د سګریټو څکول في نفسه مباح کار دی البته د خولې د بدبویي کېدلو په خاطر چي خلګو ته تکلیف رسیږي له دي سببه مکروه کار دی نو باید اجتناب ځني وسي .

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار على هامش ردالمحتار :(وَيَحْرُمُ أَكْلُ الْبَنْجِ وَالْحَشِيشَةِ) هِيَ وَرَقُ الْقَتَبِ (وَالْأَفْيُونُ) لِأَنَّهُ مُفْسِدٌ لِلْعَقْلِ وَيَصُدُّ عَنْ

ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنْ الصَّلَاةِ (لَكِنْ دُونَ حُرْمَةِ الْخَمْرِ ، فَإِنْ أَكَلَ شَيْئًا مِنْ ذَلِكَ لَا حَدَّ عَلَيْهِ وَإِنْ سَكِرَ) مِنْهُ (بَلْ يُعَزَّرُ بِمَا دُونَ الْحَدِّ) كَذَا فِي الْجَوْهَرَةِ ، وَكَذَا تَحْرُمُ جَوْزَةُ الطِّيبِ لَكِنْ دُونَ حُرْمَةِ الْحَشِيشَةِ قَالَهُ الْمُصَنِّفُ .

وقال ابن عابدين شامي رحمه الله في ردالمحتار : فهذا كله ونظائره يحرم استعمال القدر المسكر منه دون القليل كما قدمناه، فافهم.ومثله بل أولى البرش وهو شئ مركب من البنج والافيون وغيرهما

(الدرالمختارمع ردالمحتارج ۵ ص ۳۲۵ مکتبه رشیدیه /فقه اسلامي وادلته ج ۷ ص ۵۵۰۵ مکتبه حبیبیه / کفایت المفتي ج ۱۳ ص ۲۵۲ ــ ۲۵۳ اردو /فتاوی عبادالرحمن ج ۵ ص ۱۳۲ اردو / ستاسي مسائل اودهغوی حل ج ۸ ص ۳۸۹ اردو)

دډوډۍ خوړلو وروسته په دسترخوان باندي لاسونه پاکول شرعاً څنګه دی

سوال: ۲ ځني کسان چي ډوډۍ وخوري دلاسو دپرېولو څخه مخکي خپل لاسونه په دسترخوان باندي پاک کړي ایا په دسترخوان باندي لاسونه پاکول شرعاً جائز دي که یا؟

جواب: دنبي کریم صلی الله علیه وسلم څخه دډوډۍ دخوړلو سنت طریقه داسي رانقل سوېده چي ډوډۍ خوړونکی دي دډوډۍ دشروع څخه مخکي خپل لاسونه پريولي اوبیا دي شروع په بسم الله الرحمن الرحیم سره وکړي اوپه دروګوتو دي خوراک کوي کله چي دخوراک څخه فارغه سو نولاسونه دي پريولي اوخپله دنبي کریم صلی الله علیه وسلم عادت مبارک هم داغه ؤ چي دډوډۍ دخوړلو مخکي اووروسته به يې خپل لاسونه پرېمنځل نوزموږ دپاره هم پکار داده چي د نبی کریم صلی الله علیه وسلم سنت طریقه اختیاره کړو .

پاته سوه داچي په دسترخوان باندي لاسونه پاکول نو داد دډوډۍ دادابو څخه خلاف عمل دی. بهتره طریقه داده چي دخوراک کولو څخه وروسته باید لاسونه پرېمنځل سي اوبیاکه په اتول یادسمال باندي وچ کړل سي مشکل نه لري البته دډوډۍ دخوړلو څخه مخکي باید لاسونه نسي وچ .

لما قال العلامة ابن نجيم المصري الحنفي رحمه الله تعالى في البحر الرائق شرح كنز الدقائق وَيُسْتَحَبُّ غَسْلُ الْيَدَيْنِ قَبْلَ الطَّعَامِ فَإِنَّ فِيهِ بَرَكَةً، وَفِي الْبُرْهَانِيَّةِ: وَالسُّنَّةُ أَنْ يَغْسِلَ الْأَيْدِيَ قَبْلَ الطَّعَامِ وَبَعْدَهُ (بحر) لما فی الهندية .قَالَ نَجْمُ الْأَئِمَّةِ الْبُخَارِيُّ وَغَيْرُهُ غَسْلُ الْيَدِ الْوَاحِدَةِ أَوْ أَصَابِعِ الْيَدَيْنِ لَا يَكْفِي لِسُنَّةِ غَسْلِ الْيَدَيْنِ قَبْلَ الطَّعَامِ؛ لِأَنَّ الْمَذْكُورَ غَسْلُ الْيَدَيْنِ... وَلَا يَمْسَحُ يَدَهُ قَبْلَ الطَّعَامِ بِالْمِنْدِيلِ لِيَكُونَ أَثَرُ الْغَسْلِ بَاقِيًا وَقْتَ الْأَكْلِ وَيَمْسَحُهَا بَعْدَهُ لِيَزُولَ أَثَرُ الطَّعَامِ بِالْكُلِّيَّةِ، كَذَا فِي خِزَانَةِ الْمُفْتِينَ.

(البحرالرائق ج ٨ ص ١٨٣ كتاب الكراهية فصل في الاكل والشرب سعيد چاپ/فتاوى الهندية ج ٥ ص ٣٣٧ كتاب الكراهية الباب الحادي عشر في الاكل رشيديه /المبسوط للسرخسي ج ١ ص ٦٧ باب الوضوء والغسل مكتبه شامله /المحيط البرهاني في الفقه النعماني ج ٥ ص ٣٥١ الفصل الثاني عشر في الاكل مكتبه شامله/مجمع الانهر ج ٢ ص ٥٢٥ فصل في الاكل مكتبه شامله/جامع الفتاوى ج ٣ ص ١٢٥ / فتاوى حقانيه ج ٢ ص ١٨٦ باب الاكل والشرب /بهشتي زيور ج ٢ ص ٢٩٢ كتاب الحظر والاباحة)

په ډوډۍ سره غوړ لاس دغوړو څخه پاکول څنګه دی ؟

سوال ۳ : ځيني کسان دغه عادت لري چي کله ډوډی خلاصه سي نو بيا غوړ لاسونه په ډوډۍ سره پاکوي پوښتنه داده په ډوډۍ سره غوړ لاسوه پاکول رواه دي که يا ؟

جواب : په دغه مسئله کښې ځيني علماء فرمايي چي که چيري دغه کس دغه ډودۍ چي لاس يې په پاک کړی وخوړه نو کراهت نه لري . او که يې لاس په پاک کړی بيا يې پرېښوولـه ويي نه خوړه نو بيادغه عمل مکروه دی . او ځيني علماء يې بيا مطلقا مکروه بولي که يې وخوري او که يې ونه خوري ځکه چي دا داسراف علامه ده .

لما فی التاتارخانية : ومن الاسراف التمسح بالخبزوفی الذخيرة : ومن الاسراف مسح السكين والاصبع بالخبز عند الفراغ من الاكل من غير ان ياكل ما يتمسح به فاما اذا اكل فلا باس به .

(الفتاوى التاتارخانية ج١٨ ص ١٣٤ كتاب الكراهية الفصل كراهة الاكل ومايتصل به / فتاوى اللكنوي ص ٣٧٦)

دکوتري غوښي پاکي دي دخوراک او تجارت لپاره يي پالل هم رواه دي .

سوال ۴ : دکوتري غوښي پاکي دي که یا ؟ همداشان دکوترو پالل دتجارت دپاره یا دخوراک دپاره شرعا روا ایښت لري که یا ؟

جواب : دکوتري غوښي شرعاً پاکي دي . هغه نو بیا برابر دي که کورنی وي او که ځنګلي یعني صحرایي وي ددوی په پاکوالي کښي کوم حرج شرعاً نسته .
او دتجارت یعني رانیولو خرڅولو دپاره یي پالل هم شرعاً درست دي : خو په دې شرط چي ددوی دڅېښاک او خوراک لحاظ وسي او وږي تږي یي نه کړي او بل شرط دا چي ویي نه جنګوي سره ځکه چي کوتربازي یعني الوزول په ګټه خمار سره اوساتیری په کول دلوط عليه السلام دقوم عمل او عادت وو .

(الفتاوی الهندیة ج۵ ص ۲۸۹ الباب الثاني في بیان مایوکل لحمه وما لایوکل لحمه . ردالمحتار ج ۹ ص ۳۹۱ کتاب الحظر والاباحة . فتاوی محمودیه ج ۱۸ ص ۲۳۰)

دکارګه غوښي حلالي دي که یا ؟

سوال۵: کارګان خوځو قسمه دي یو صحرایي بل وطني په دوی کښې کوم کارګان حلال دي او کوم مرداردي او کوم مکروه په وطن او کلي او کښت کښي چي کوم کارګه هستوګنه کوي هغه حلال دي که یا ؟

جواب : غراب الزرع حلال دی غراب الزرع داهغه تورکوچنی کارګه دی چي زاغ یه هم بولي ښکار نه کوي د حیواناتو ، فقط دانې خوري د غنمو یا اوربشو یانورو شیانودا بالاتفاق حلال دی **دوهم** هغه کارګه دی چي په منګلو سره ښکار کوي دا بالاتفاق حرام دی **دریم** هغه کارګه دی چي کلي ته راځي نجاست هم خوري دانه او ډوډۍ هم خوري د امام صاحب رحمه الله تعالی په نزد داهم حلال دی **څلورم** هغه کارګه دی چي پر اوبو ګرځي نجاست نه خوري داهم حلال دی .

لما قال العلامة الحصکفي رحمه الله تعالی فی الدرالمختار علی هامش ردالمحتار (و) حل (غراب الزرع) الذي یأکل ..... وفي ردالمحتار علی الدرالمختار : وحل غراب الزرع وهو غراب اسود صغیر یقال له الزاغ لم یاکل الا الحب .

ردالمحتار جلد ۶ ص ۳۰۷ کتاب الذبائح طبع سعید / کفایت المفتي جلد ۹ ص ۱۴۱ کتاب

الحظر والاباحة اردو / جواهر الاحکام ص ۳۲۸)

د کفارو د ملکو څخه راغلي په بندو ډبو کښې د ماهیانو غوښې!

سوال ۶: د ځیني کفري ملکو او دولتو څخه نن سبا د ماهی غوښه په کاټن او ډبو کښې بنده راځي حال دا چې داد کفار ونبکار کړی ماهیان دي د دغو غوښو خوراک شرعًا رواه دی که یا؟

جواب: د کفارو ښکار کړه سوی ماهیان او دهغو دغوښو خوراک شرعًا رواه او جایز دی: په دې شرط چې د اوبود سرمړه ماهیان به نه وي چې په خپل طبعیت یادیوی مریضي څخه مړه سوي وي او بیا اوبو راپورته کړي وي بلکي ددوی په ښکار به مړه یاټینګ سوي وي. [لانها تحل بدون التسمية والذبح]

وفی الفتاوی الهندیة : السمک والجراد یوکلان غیر ان الجراد یوکل مات بعلة او بغیر علة والسمک اذا مات بغیر علة لایوکل کذا فی الظهیریة .

[الفتاوی الهندیة ج ۵ ص ۴۲۸ الباب السادس في صید السمک / مجموعة الفتاوی جلد ۲ ص ۳۰۶ کتاب الاکل والشرب/ فتاوی فریدیه جلد ۴ ص ۵۱۹ اردو]

دموسیقي اوریدلو په وخت کښې ډوډی خوړل .

سوال ۷ : ځیني وختونه داسي پیښیږي چي دیو واده یا کوزدې مراسمو ته موږ وبلل سو او هلته بیا دموسیقي او سروز ناروا پروګرام هم تازه وي پو ښتنه داده چي دموسیقي داوریدلو په وخت کښې ډوډی خوړل رواه ده که یا ؟

جواب : که چیري دغه سروز او موسیقي خاص په هغه وطاق اومحل کښې نه وي چي دوی هلته ناست دي نو هلته ډوډی خوړل پرواه نه لري ځکه چي مقصد دده ډوډی ده نه موسیقي اوریدل . او که یې پر منع کیدو باندي قدرت درلودی منع دي کړي او که یې پر منع کیدو باندي قدرت نه درلودی چي ډوډی یې وخوړه نور دي هغه ځای پریږدي ولاړ دي سي. او که چیري دغه موسیقي خاص په هغه وطاق کښې وه (یعني پر سترخوان باندي وه) چي دی هلته ناست وو نو بیا هلته کښینستل او ډوډی خوړل حرام عمل دی . ځکه چي دموسیقي اوریدل په شریعت مطهره کښې دآیت او حدیث

شریف دنګاه څخه کبیره ګناه ده تفصیلات نور د فقهي شریفي په کتابونو کښې دی .والله اعلم بالصواب .

لما قال العلامة الحصکفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار على هامش ردالمحتار :
(دُعِيَ إلَى وَلِيمَةٍ وَثَمَّةَ لَعِبٌ أَوْ غِنَاءٌ قَعَدَ وَأَكَلَ) لَوْ الْمُنْكَرُ فِي الْمَنْزِلِ، فَلَوْ عَلَى الْمَائِدَةِ لَا يَنْبَغِي أَنْ يَقْعُدَ بَلْ يَخْرُجُ مُعْرِضًا لِقَوْلِهِ تَعَالَى: - {فَلا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرَى مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ} [الأنعام: ٦٨]- (فَإِنْ قَدَرَ عَلَى الْمَنْعِ فَعَلَ وَإِلَّا) يَقْدِرُ (صَبَرَ إنْ لَمْ يَكُنْ مِمَّنْ يُقْتَدَى بِهِ فَإِنْ كَانَ) مُقْتَدًى (وَلَمْ يَقْدِرْ عَلَى الْمَنْعِ خَرَجَ وَلَمْ يَقْعُدْ) لِأَنَّ فِيهِ شَيْنَ الدِّينِ .
(الدرالمختار علي هامش ردالمحتار ج ۵ ص ۲۴۵ کتاب الحظر والاباحة / الهداية ج ۴ ص ۴۵۳ کتاب الکراهية مکتبه حنفيه / فتاوی فريديه ج ۵ ص ۲۲۰ باب الوليمة)

دسوی غوښه حلاله ده که یا ؟

سوال ۸ : د سوی غوښه حلاله ده که مرداره ؟

جواب : د سوی غوښي شرعا پاکي دي هر قسم سوی چي وي .
ویحل اکل الارنب عند العلمآء کانه الخ ......
(حیواة الحیوان ج ۱ ص ۱۹ / فتاوی رشیدیه ج ۲ ص ۹۰ / فتاوی رحیمیه ج ۱۰ ص ۷۳ باب مایجوز اکله من الحیوان)

دداسي کس دکور ډوډۍ خوړل چي مال يې حرام وي .

سوال ۹ : دداسي کس دکور ډوډۍ خوړل یا تحفه قبلول څنګه ده چي دهغه نفقه حرامه وي مثلا رشوت خور وي یا سود خوره وي یا بله ناروا معامله کوي .

جواب : فقهاو و لیکلي دي که چیري دیو کس سره حرام او حلال مال ګډوډ وي خو حلال مال يې تر حرام مال زیات وي نو دداسي کس ددعوت او میلمستیا دقبلولو ګنجایش او جواز سته البته احتیاطاً او تنبیهاً دانکارجواز هم سته چي نه درځم . او که يې چیري حرام مال تر حلال مال زیات وو نو بیا دداسي کس دعوت قبلول منع او غیر جائز دی . البته که چیري دی جلا ستاسي دپاره په حلال مال سره میلمستیا وکړي نو بیا دهغه قبلول رواه دي . او که بالکل نیم مال حلال او نیم مال حرام وو نو بیا دهغه کس ددعوت څخه اجتناب کول پکار دي .

وَفِي الْبَزَّازِيَّةِ غَالِبُ مَالِ الْمُهْدِي إِنْ حَلَالًا لَا بَأْسَ بِقَبُولِ هَدِيَّتِهِ وَأَكْلِ مَالِهِ مَا لَمْ يَتَبَيَّنْ أَنَّهُ مِنْ حَرَامٍ؛ لِأَنَّ أَمْوَالَ النَّاسِ لَا يَخْلُو عَنْ حَرَامٍ فَيُعْتَبَرُ الْغَالِبُ وَإِنْ غَالَبَ مَالَهُ الْحَرَامُ لَا يَقْبَلُهَا وَلَا يَأْكُلُ إِلَّا إِذَا قَالَ إِنَّهُ حَلَالٌ أُورِثْتُهُ وَاسْتَقْرَضْتُهُ

(مجمع الانهر ج ۲ ص ۵۲۹ کتاب الکراهية فصل في الاکل دار احياء التراث العربي بيروت / البزازية علي هامش الفتاوی العالمگيرية ج۶ ص ۳۶۰ کتاب الکراهية / الفصل الرابع في الهدية والميراث رشيديه / فتاوی قاضي خان علي هامش الفتاوی العالمگيرية ج ۳ ص ۴۰۰ کتاب الحظروالاباحة مايتعلق بالضيافة / فتاوی حقانيه ج ۲ ص ۱۸۹ / کفايت المفتي ج ۹ ص ۲۴۸ / فتاوی محموديه ج ۱۸ ص ۱۳۲ / ستاسي مسائل او دهغه حل ج ۸ ص ۳۸۹ / فتاوی محموديه ج ۱۸ ص ۱۳۲ باب الضيافات والهدايا)

دډوډۍ په اول او اخير کي مالګه څکل څنګه دي ؟

سوال ۱۰: آيا د ډوډۍ په شروع او اخره کي مالګه څټل په ژبه سره سنت کار دی که مستحب؟ امام غزالي رحمه الله تعالی په خپل کتاب احياء العلوم کي د ډوډۍ يو ادب د مالګي څټل ذکر کړي دي آيا په دې باره کي څه حديث سته که يا؟

جواب: د ډوډۍ په شروع او اخره کي مالګه څټل په هيڅ صحيح حديث سره ثابت نه دي او هغه اقوال چي په دې باره کي په بعضي کتابو کي راغلي دي هغه هم په صحيح حديثو سره نه دي ثابت. هغه احاديث چي دغه خبره په کښي راغلی ده هغه احاديث ټوله موضوعي يعني د ځانه جوړ سوي دي، لهذا شروع د ډوډۍ په مالګه سره او اخر د ډوډۍ د مالګي په څټلو سره سنت بلل يو قسم ناپوهي او جهالت دی چي پرهيز ځيني لازم دی.

قال الملا علي القاري منها وصايا على كلها موضوعة سوى الحديث الاول وهو يا علي انت مني بمنزلة هارون من موسٰى غير انه لا نبي بعدي، يا علي عليك بالملح فانه شفاء من سبعين داء نص ابن القيم انه موضوع

(الاسرار المرفوعة ص ۳۸۸ / الالهي المصنوعة ج ۲ ص ۲۱۱ / فردوس الاخبار ج ۲ ص ۴۶۳ / الموضوعات الکبری ص ۲۷۲ / امدادالفتاوی ج ۴ ص ۱۲۵ اردو / فتاوی هادية ج ۲ ص ۴۲۰ / بلوغ المرام ص ۲۹۱ پښتو)

په ولاړه سره اوبه چیښل څنګه دي ؟

سوال ۱۱: د یوه کس څخه مو واورېده چې زموږ مولوي صاحب په نصیحت کښي وویل هر چا چې په ولاړي اوبه وچېښلې باید قی یې کړي ځکه چې په ولاړي اوبه چېښل حرام کار دی، اوس صحیح صورت نه دی معلوم چې هغه کس نه دی پوه سوی په مسئله او که مسئله همداسي ده؟

جواب: د اوبو د چیښلو پر برابر موږ د احادیثو په ذخیره کښي مختلف احادیث لرو

(۱) په یوه حدیث شریف کښي راځي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم منع کړې ده په ولاړي د اوبو چیښلو څخه د (**مسلم شریف**)

(۲) په بل حدیث شریف کښي راځي رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل هېڅ کس باید په تاسي کښي په ولاړي اوبه ونه چېښي او که چا په هېره سره وچېښلې پکار ده چې قی یې کړي (**رواه مسلم**)

دوهم قسم احادیث هغه دي چې په هغو کښي دغه مضمون نقل سوی دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم او غټو صحابه کرامو رضي الله تعالی عنهم په ولاړي اوبه چیښلي دي مثلا جبیر بن مطعم رضي الله عنه فرمائې چې ما ابوبکر صدیق رضي الله عنه ولیدی په ولاړي یې اوبه چېښلې (**مواهب لدینه**)

امام مالک رحمة الله علیه فرمائي چې ماته حدیث رسېدلی دی چې ابوبکر عمر او عثما رضي الله تعالی عنهم په ولاړي اوبه وچېښلې حضرت علي رضي الله تعالی عنه اودس وکړی او بیا یې باته اوبه په ولاړي سره وچیښلې او حواله یې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د فعل ورکړه چې هغه مبارک داسي وکړه اوس د دغه احادیثو تر مېنځ یو قسم تضاد او تعارض صورةً واقع سو.

دغه ظاهري او سرسري ټکراو تضاد علماء کرامو داسي لیري کړی دی په کومو احادیثو کښي چې د ولاړي د چېښلو څخه منع راغلې ده دا منع د حراموالي لپاره نه ده راغلې چې په ولاړي سره اوبه چېښل حرام دي بلکه دا منع تنزیهي راغلې ده یعني په ولاړي سره اوبه چېښل مکروه تنزیهي کار دی نه حرام ښه کار او سنت طریقه دا ده چې په ناسته سره په درې ساه سره په بسم الله سره اوبه وچېښل سي.

(۲) یا دا منع د ولاړي د څښلو څخه هغه وخت ده چي خلګ دا وبو څښل په ولاړه سره خپل عادت جوړ کړي او دا خپل معمول وګرځوي په ناسته یې نه څښي کله نا کله که د تلواري د وجي یا د ځای د چوکړ او خټو د وجي که په ولاړه سره وڅښل سي پروا نه لري رسول الله صلی الله علیه وسلم چي په ولاړه سره اوبه وڅښلې صرف د روا والي په خاطر چي په ولاړي سره څښل هم روا دي.

او په حدیث شریف کښي چي د قي امر راغلی دی دا امر د وجوب لپاره نه دی بلکه د استحباب لپاره دی یعني قی کول یې واجب نه دي بلکه مستحب او ښه کار دی چي نفس عبرت واخلي. قاضي رحمه الله تعالی ویلي دي چي د غه ممانعت د ولاړي او امر د قي کولو په حقیقت کښي رسول الله صلی الله علیه وسلم موږ د اولی او بهتري طریقې طرف ته رابولي چي هغه په ناسته څښل دي او یو قسم تنبیه او ادب دی نه دا چي په ولاړه څښل حرام دي.

تنبیه: دوه قسمه اوبه د دغه حکم څخه مستثنٰی دي یعني هغه په ولاړه څښل مستحب دي (۱) د زمزم اوبه (۲) دا ودا سه څخه پاته اوبه.

لماقال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله في ردالمحتار: (قَوْلُهُ: وَفِيمَا عَدَاهُمَا يُكْرَهُ إلَخْ) أَفَادَ أَنَّ الْمَقْصُودَ مِنْ قَوْلِهِ قَائِمًا عَدَمُ الْكَرَاهَةِ لَا دُخُولُهُ تَحْتَ الْمُسْتَحَبِّ؛ وَلِذَا زَادَ قَوْلَهُ: أَوْ قَاعِدًا.

وَاعْلَمْ أَنَّهُ وَرَدَ فِي الصَّحِيحَيْنِ أَنَّهُ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – قَالَ: «لَا يَشْرَبَنَّ أَحَدٌ مِنْكُمْ قَائِمًا، فَمَنْ نَسِيَ فَلْيَسْتَقِئْ» وَفِيهِمَا «أَنَّهُ شَرِبَ مِنْ زَمْزَمَ قَائِمًا» وَرَوَى الْبُخَارِيُّ «عَنْ عَلِيٍّ – رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ – أَنَّهُ بَعْدَمَا تَوَضَّأَ قَامَ فَشَرِبَ فَضْلَ وَضُوئِهِ وَهُوَ قَائِمٌ، ثُمَّ قَالَ: إنَّ نَاسًا يَكْرَهُونَ الشُّرْبَ قَائِمًا، وَإِنَّ النَّبِيَّ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – صَنَعَ مِثْلَ مَا صَنَعْتُ» وَأَخْرَجَ ابْنُ مَاجَهْ وَالتِّرْمِذِيُّ عَنْ كَبْشَةَ الْأَنْصَارِيَّةِ – رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا – «أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – دَخَلَ عَلَيْهَا وَعِنْدَهَا قِرْبَةٌ مُعَلَّقَةٌ فَشَرِبَ مِنْهَا وَهُوَ قَائِمٌ فَقَطَعَتْ فَمَ الْقِرْبَةِ تَبْتَغِي بَرَكَةَ مَوْضِعِ فِي رَسُولِ اللَّهِ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ –» وَقَالَ التِّرْمِذِيُّ: حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ، فَلِذَا اخْتَلَفَ الْعُلَمَاءُ فِي الْجَمْعِ؛ فَقِيلَ: إنَّ النَّهْيَ نَاسِخٌ لِلْفِعْلِ، وَقِيلَ:

بِالْعَكْسِ، وَقِيلَ: إنَّ النَّهْيَ لِلتَّنْزِيهِ وَالْفِعْلُ لِبَيَانِ الْجَوَازِ. وَقَالَ النَّوَوِيُّ: إنَّهُ الصَّوَابُ. وَاعْتَرَضَهُ فِي الْحِلْيَةِ بِحَدِيثِ عَلِيٍّ الْمَارِّ حَيْثُ أَنْكَرَ عَلَى الْقَائِلِينَ بِالْكَرَاهَةِ، وَبِمَا أَخْرَجَهُ التِّرْمِذِيُّ وَغَيْرُهُ، وَحَسَّنَهُ عَنْ ابْنِ عُمَرَ " كُنَّا نَأْكُلُ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – وَنَحْنُ نَمْشِي وَنَشْرَبُ وَنَحْنُ قِيَامٌ " قَالَ: وَجَنَحَ الطَّحَاوِيُّ إلَى أَنَّهُ لَا بَأْسَ بِهِ، وَأَنَّ النَّهْيَ لِخَوْفِ الضَّرَرِ لَا غَيْرُ، كَمَا رُوِيَ عَنْ الشَّعْبِيِّ قَالَ: إنَّمَا كُرِهَ الشُّرْبُ قَائِمًا لِأَنَّهُ يُؤْذِي. قَالَ فِي الْحِلْيَةِ: فَالْكَرَاهَةُ عَلَى مَا صَوَّبَهُ النَّوَوِيُّ شَرْعِيَّةٌ يُثَابُ عَلَى تَرْكِهَا، وَعَلَى هَذَا إرْشَادِيَّةٌ لَا يُثَابُ عَلَى تَرْكِهَا. ثُمَّ اسْتَشْكَلَ مَا مَرَّ مِنْ اسْتِثْنَاءِ الْمَوْضِعَيْنِ: أَيْ الشُّرْبِ مِنْ مَاءِ زَمْزَمَ وَمِنْ فَضْلِ الْوُضُوءِ وَكَرَاهَةِ مَا عَدَاهُمَا، بِأَنَّهُ لَا يَتَمَشَّى عَلَى

(الدرالمختارمع ردالمحتار ج ۱ ص ۹۵ مکتبه رشیدیه / مرقاة المفاتیح ج ۸ ص ۱۶۳ مکتبه حبيبيه / جامع الفتاوی ج ۳ ص ۱۵۵ اردو / اپ کي مسائل ج ۸ ص ۳۸۵ اردو / فتاوی حقانية ج ۲ ص ۱۸۷ پښتو)

پياز او وږه خوړل بيا مسجد ته تلل

سوال ۱۲: کچه وږه يا پياز يا مولۍ يا دې ته ورته نوره بد بوداره او کريه الرايحة ترکاري خوړل او بيا مسجد ته تلل څنګه دی جواز لري که يا؟

جواب: په حديث شريف کښې راځي (من اکل ثوما او بصلاً فليعتزلنا او قال فليعتزل مسجدنا و ليقعد في بيته) متفق عليه

د دغه احاديثو په رڼا کې کچه وږه يا کچه پياز خوړل مسجد ته را تلل مکروه تحريمي عمل دی ليکن طريقه يې دا ده چې بايد و مسجد ته د راتلو مخکې ښه ټينګ مسواک ووهل سي يا د غاښو په برش او دواء باندې خوله پريوله سي، ځکه چې د داسې بوی څخه وفرشتو او عامو لمونځ کوونکو ته تکليف او ايذاء رسيږي چې دا کار حرام دی.

لماقال الامام ابن عابدين الشامي رحمه الله في ردالمحتار : (قَوْلُهُ وَأَكْلٌ وَنَوْمٌ إلَخْ) وَإِذَا أَرَادَ ذَلِكَ يَنْبَغِي أَنْ يَنْوِيَ الِاعْتِكَافَ، فَيَدْخُلَ وَيَذْكُرَ اللَّهَ تَعَالَى بِقَدْرِ مَا نَوَى، أَوْ يُصَلِّيَ ثُمَّ يَفْعَلَ مَا شَاءَ فَتَاوَى هِنْدِيَّةٌ (قَوْلُهُ وَأَكْلُ نَحْوِ ثُومٍ) أَيْ كَبَصَلٍ وَنَحْوِهِ مِمَّا لَهُ رَائِحَةٌ كَرِيهَةٌ

لِلْحَدِيثِ الصَّحِيحِ فِي النَّهْيِ عَنْ قُرْبَانِ آكِلِ الثُّومِ وَالْبَصَلِ الْمَسْجِدَ. قَالَ الْإِمَامُ الْعَيْنِيُّ فِي شَرْحِهِ عَلَى صَحِيحِ الْبُخَارِيِّ قُلْت: عِلَّةُ النَّهْيِ أَذَى الْمَلَائِكَةِ وَأَذَى الْمُسْلِمِينَ وَلَا يَخْتَصُّ بِمَسْجِدِهِ - عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ -، بَلْ الْكُلُّ سَوَاءٌ لِرِوَايَةِ مَسَاجِدِنَا بِالْجَمْعِ، خِلَافًا لِمَنْ شَذَّ وَيَلْحَقُ بِمَا نَصَّ عَلَيْهِ فِي الْحَدِيثِ كُلُّ مَا لَهُ رَائِحَةٌ كَرِيهَةٌ مَأْكُولًا أَوْ غَيْرَهُ، وَإِنَّمَا خَصَّ الثُّومَ هُنَا بِالذِّكْرِ وَفِي غَيْرِهِ أَيْضًا بِالْبَصَلِ وَالْكُرَّاثِ لِكَثْرَةِ أَكْلِهِمْ لَهَا، وَكَذَلِكَ أَلْحَقَ بَعْضُهُمْ بِذَلِكَ مَنْ بِفِيهِ بَخَرٌ أَوْ بِهِ جُرْحٌ لَهُ رَائِحَةٌ، وَكَذَلِكَ الْقَصَّابُ، وَالسَّمَّاكُ، وَالْمَجْذُومُ وَالْأَبْرَصُ أَوْلَى بِالْإِلْحَاقِ. وَقَالَ سَحْنُونٌ لَا أَرَى الْجُمُعَةَ عَلَيْهِمَا. وَاحْتَجَّ بِالْحَدِيثِ وَأَلْحَقَ بِالْحَدِيثِ كُلُّ مَنْ آذَى النَّاسَ بِلِسَانِهِ، وَبِهِ أَفْتَى ابْنُ عُمَرَ وَهُوَ أَصْلٌ فِي نَفْيِ كُلِّ مَنْ يُتَأَذَّى بِهِ. وَلَا يَبْعُدُ أَنْ يُعْذَرَ الْمَعْذُورُ بِأَكْلِ مَا لَهُ رِيحٌ كَرِيهَةٌ، لِمَا فِي صَحِيحِ ابْنِ حِبَّانَ عَنْ «الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ انْتَهَيْتُ إلَى رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَوَجَدَ مِنِّي رِيحَ الثُّومِ فَقَالَ: مَنْ أَكَلَ الثُّومَ، فَأَخَذْتُ يَدَهُ فَأَدْخَلْتها فَوَجَدَ صَدْرِي مَعْصُوبًا، فَقَالَ: إنَّ لَك عُذْرًا» وَفِي رِوَايَةِ الطَّبَرَانِيِّ فِي الْأَوْسَطِ «اشْتَكَيْت صَدْرِي فَأَكَلْته» وَفِيهِ: فَلَمْ يُعَنِّفْهُ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -، وَقَوْلُهُ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - «وَلْيَقْعُدْ فِي بَيْتِهِ» صَرِيحٌ فِي أَنَّ أَكْلَ هَذِهِ الْأَشْيَاءِ عُذْرٌ فِي التَّخَلُّفِ عَنْ الْجَمَاعَةِ. وَأَيْضًا هُنَا عِلَّتَانِ: أَذَى الْمُسْلِمِينَ وَأَذَى الْمَلَائِكَةِ؛ فَبِالنَّظَرِ إلَى الْأُولَى يُعْذَرُ فِي تَرْكِ الْجَمَاعَةِ وَحُضُورِ الْمَسْجِدِ، وَبِالنَّظَرِ إلَى الثَّانِيَةِ يُعْذَرُ فِي تَرْكِ حُضُورِ الْمَسْجِدِ وَلَوْ كَانَ وَحْدَهُ اهـ مُلَخَّصًا.

أَقُولُ: كَوْنُهُ يُعْذَرُ بِذَلِكَ يَنْبَغِي تَقْيِيدُهُ بِمَا إذَا أَكَلَ ذَلِكَ بِعُذْرٍ أَوْ أَكَلَ نَاسِيًا قُرْبَ دُخُولِ وَقْتِ الصَّلَاةِ لِئَلَّا يَكُونَ مُبَاشِرًا لِمَا يَقْطَعُهُ عَنْ الْجَمَاعَةِ بِصُنْعِهِ

(مشکوة المصابیح ج ۱ ص ۶۸ امیر حمزه کتب خانه / مرقاة المفاتیح ج ۲ ص ۳۸۵ مکتبه حبیبیه / فتح الملهم ج ۴ ص ۱۰۸ / ردالمحتار ج ۱ ص ۴۸۹ مکتبه رشیدیه / فتاوی محمودیه ج ۱۵ ص ۲۴۵ اردو / فتاوی حقانیه ج ۲ ص ۱۹۱ پښتو)

دخوراک او څښاک پرشیانو پوه کول

سوال ۱۳ : بعضي خلک وايي چي دخوراک او څښاک پرشيانو باندي پوکل منعه دي نو رښتيا هم داسي ده که څنګه؟

جواب : فقهاء کرامو په کتابونو کې لیکلي دي چې دخوراک یا څښناک پرشیانو باندې پوکل مکروه کاردی .

لمافي الهندية : وَلَا يُؤْكَلُ طَعَامٌ حَارٌّ، وَلَا يُشَمُّ، وَلَا يُنْفَخُ فِي الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ، وَمِنْ السُّنَّةِ أَنْ لَا يَأْكُلَ الطَّعَامَ مِنْ وَسَطِهِ فِي ابْتِدَاءِ الْأَكْلِ، كَذَا فِي الْخُلَاصَةِ.

(سنن ابن ماجه ص ۲۴۵ قدیمي / الفتاوی الهندیة ج ۵ ص ۳۳۷ مکتبه رشیدیه / خلاصة الفتاوی ج ۴ ص ۳۶۰ مکتبه رشیدیه / فتاوی محمودیه ج ۱۸ ص ۹۰ اردو / اپ کي مسائل ج ۸ ص ۴۰۴ اردو)

دمختلفو حیواناتو غوښي خوړل څنګه دی

سوال ۱۴ : ددغه مذکوره حیواناتو دغوښو پر برابر سوال لرو په وضاحت سره یې جواب غواړو دخره غوښه ، دغاتری غوښه ، دکوتري غوښه ، چې پر کور پالل کیږي او ساتل کیږي ، ځیني کسان بیا وایې چې دکورنۍ کوترو غوښي حرامي دي ځکه دا په نسل او قوم سره سیداني دي او د ځنګله ده بیا روا دي او ځیني بیا وایې چې دآس غوښه حلاله ده . حقیقت حال په شریعت کښې څه دی؟

جواب : دخره او غاتري غوښي په اتفاق دعلماؤ او فقهاؤ حرامي دي دکوتري غوښي حلالي دي که کورنۍ وي که صحرایې وي هیڅ فرق په حلت او رواه والي کي نه لري ، دآس په غوښو کښې اختلاف سته امام صاحب رح یې مکروه تحریمي بولي ځکه چې آس دجهاد آله ده او دجمهورو امامانو په نزد بیا پاکي دي .

لماقال علاء الدين، أبو بكر بن مسعود بن أحمد الكاساني الحنفي (المتوفى: ۵۸۷هـ) وَأَمَّا) لَحْمُ الْخَيْلِ فَقَدْ قَالَ أَبُو حَنِيفَةَ – رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ –: يُكْرَهُ وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَمُحَمَّدٌ رَحِمَهُمَا اللَّهُ: لَا يُكْرَهُ، وَبِهِ أَخَذَ الشَّافِعِيُّ – رَحِمَهُ اللَّهُ – وَاحْتَجَّا بِمَا رُوِيَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ – رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ – أَنَّهُ قَالَ: «أَكَلْنَا لَحْمَ فَرَسٍ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ –» وَرُوِيَ عَنْ جَابِرٍ – رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ – أَنَّهُ قَالَ: «نَهَى رَسُولُ اللَّهِ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – عَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ الْأَهْلِيَّةِ وَأَذِنَ فِي الْخَيْلِ» وَرُوِيَ أَنَّهُ قَالَ: «أَطْعَمَنَا رَسُولُ اللَّهِ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – لُحُومَ الْخَيْلِ وَنَهَانَا عَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ» وَرُوِيَ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ: «كُنَّا قَدْ جَعَلْنَا فِي قُدُورِنَا لَحْمَ الْخَيْلِ وَلَحْمَ الْحِمَارِ فَنَهَانَا النَّبِيُّ – عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ – أَنْ

نَأْكُلَ لَحْمَ الْحِمَارِ وَأَمَرَنَا أَنْ نَأْكُلَ لَحْمَ الْخَيْلِ» ، وَعَنْ سَيِّدَتِنَا أَسْمَاءَ بِنْتِ سَيِّدِنَا أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ – رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا – أَنَّهَا قَالَتْ: «نَحَرْنَا فَرَسًا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – فَأَكَلْنَاهُ» وَلِأَبِي حَنِيفَةَ – رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ – الْكِتَابُ وَالسُّنَّةُ وَدَلَالَةُ الْإِجْمَاعِ. (أَمَّا) الْكِتَابُ الْعَزِيزُ فَقَوْلُهُ جَلَّ شَأْنُهُ {وَالْخَيْلَ وَالْبِغَالَ وَالْحَمِيرَ لِتَرْكَبُوهَا وَزِينَةً} [النحل: ٨] .

(بدائع الصنائع ج ۴ ص ۱۴۹ ، ۱۵۰ ، ۱۵۳ مکتبه رشیدیه / الفتاوی الهندية ج ۵ ص ۲۸۹ ، ۲۹۰ مکتبه رشیدیه / ستاسي مسائل او دهغوی حل ج ۵ ص ۴۹۶ اردو)

پر مېز او چوکۍ باندي ډوډۍ خوړل .

سوال ۱۵: نن سبا ځیني ځایونه دډوډۍ دخوراک ترتیب داسي راروان دی چي خلګ ډوډۍ پر کرسیو او مېزونو باندي خوري پوښتنه داده چي پر میز او چوکیو باندي ډوډۍ خوړل شرعا رواه ده که یا؟ .

جواب: پر مېز او چوکۍ باندي ډوډۍ خوړل دسنت طرېقې څخه مخالف عمل دی . په کومو ځایونو کښې دغه فعل دکفارو او فساقو شعار او علامت وعادت وي هلته بالکل ممنوع دی او چیري چي بیا دغه طریقه دکفارو شعار نه وي بلکي عام عادت وي یعني صالحین خلګ هم داسي خوراکونه کوي هلته بیا دومره زیات تشدد نسته بلکي فی الجمله تخفیف سته خو بیا هم خلاف سنت عمل دی .

وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ تَشَبَّهَ بِقَوْمٍ فَهُوَ مِنْهُمْ» . رَوَاهُ أَحْمد وَأَبُو دَاوُد

وقال الملاعلی القاری رحمه الله تعالی : أَيْ مَنْ شَبَّهَ نَفْسَهُ بِالْكُفَّارِ مَثَلًا فِي اللِّبَاسِ وَغَيْرِهِ، أَوْ بِالْفُسَّاقِ أَوِ الْفُجَّارِ أَوْ بِأَهْلِ التَّصَوُّفِ وَالصُّلَحَاءِ الْأَبْرَارِ. (فَهُوَ مِنْهُمْ) : أَيْ فِي الْإِثْمِ وَالْخَيْرِ. قَالَ الطِّيبِيُّ: هَذَا عَامٌّ فِي الْخَلْقِ وَالْخُلُقِ وَالشِّعَارِ، وَلِمَا كَانَ الشِّعَارُ أَظْهَرُ فِي التَّشَبُّهِ ذُكِرَ فِي هَذَا الْبَابِ. قُلْتُ: بَلِ الشِّعَارُ هُوَ الْمُرَادُ بِالتَّشَبُّهِ لَا غَيْرُ، فَإِنَّ الْخُلُقَ الصُّورِيَّ لَا يُتَصَوَّرُ فِيهِ التَّشَبُّهُ، وَالْخُلُقَ الْمَعْنَوِيَّ لَا يُقَالُ فِيهِ التَّشَبُّهُ، بَلْ هُوَ التَّخَلُّقُ،

(مشكاة المصابيح ص ۳۷۵ قدیمي کتب خانه / مرقاة المفاتيح ج ۲ ص ۲۷۸۲ مکتبه شامله / فتاوی محمودیه ۱۸ ص ۷۸ باب الاکل والشرب / ستاسي مسائل او دهغه حل ج ۸ ص ۳۸۱ باب

الاکل والشرب/ الکوکب الدری مع الحاشية کتاب الاطعمة ج ۲ ص ۱ / عمدة القاری کتاب الاطعمة ، باب الخبز المرقق والاکل علي الخوان ج ۱۵ ص ۳۴ المطبعة المنيرية بيروت)

دډوډۍ خوړلو په دوران کي خبري کول ښه دي که پټه خوله ناسته ښه ده ؟

سوال ۱۶: د ډوډۍ خوړلو په وخت او دوران کي پټه خوله کښېنستل ښه کار دی او که خبري کول فتاوی شامية کي پټه خوله کښېنستل مکروه ليکلي دي شرعاً او مفتی به قول کوم يو دی خبري کول او که چپ ناسته ؟

جواب : د ډوډۍ په دوران کي پټه خوله کښېنستل نه دي مکروه ځکه چي په فتاوی شامية کي دخاموشي علت دا ذکر کړي دي چي په دي کي مشابهت دآتش فرستانو سره دی مګر دزماني او مکان دتغير دوجي دتشبه احکام بدلېږي په نن زمانه کي تشبه نه ده البته بهتره داده چي جايزي او تفريحي خبري وسي .

لماقال الامام ابن عابدين الشامي رحمه الله في ردالمحتار : وَيُكْرَهُ السُّكُوتُ حَالَةَ الْأَكْلِ لِأَنَّهُ تَشَبُّهٌ بِالْمَجُوسِ وَيَتَكَلَّمُ بِالْمَعْرُوفِ.

(ردالمحتار ج ص ۲۳۹ مکتبه رشيديه / الفتاوی الهندية ج ۵ ص ۳۴۵ مکتبه رشيديه / احياء العلوم ص ۱۸۸ / ستاسي مسائل اودهغوی حل ج ۸ ص ۳۸۵ اردو / احسن الفتاوی ج ۸ ص ۱۰۹ اردو / فتاوی حقانيه ج ۲ ص ۱۸۸ پښتو)

ګوله بايد په څوګوتو پورته سي ؟

سوال ۱۷: ګوله دغابه او کاسې او پيالې څخه بايد په څو ګوتو سره پورته سي په پنځو که په درو ګوتو سره ؟

جواب : د ډوډۍ او خوراک دآدابو څخه يو ادب دادی چي ګوله بايد دغابه يا پيالې څخه وخولې ته په درو ګوتو سره پورته سي بټه ګوته او دوې يې دبغل ګوتي پرله پسي او په پنځو ګوتو سره خوړل خلاف آدب خوراک دی.

وَعَنْ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْكُلُ بِثَلَاثَةِ أَصَابِعَ وَيَلْعَقُ يَدَهُ قَبْلَ أَن يمسحها. رَوَاهُ مُسلم

(صحيح المسلم ج ۲ ص ۱۷۵ / مشکوة المصابيح ج ۲ ص ۳۶۳ مکتبه حنفيه / مرقاة المفاتيح ج ۸ ص ۸۶ ـ ۸۷ مکتبه حبيبيه / فتاوی اللکهنوي ص ۳۷۷ مکتبه حبيبيه / فتاوی حقانيه ج ۲ ص ۱۸۸ پښتو)

دډبرو او او سپنو او خاوروخوراک رواه دی که یا ؟

سوال ۱۸: ځيني کسان داسي دي چي خاوري يا ډبري يا اوسپني يا نور داسي خلاف العادته شيان خوري چي انسان ورته حيرانيږي سوال دادی چي دخاورو او ډبرو يا دوی ته ورته نورو شيانو خوړل رواه دي که يا ؟

جواب: فقهاء کرامو ليکلي دي چي خاوري يا هغوی ته ورته ډبري يا لوټي خوړل شرعا ممنوع دي ځکه چي دانسان دصحت دپاره مضر (ضرر رسوونکي) دي.
داداسي دی لکه عامه ډوډی چي په ځيني اوقاتو کښي خوړل شرعا منع ده.
حالانکي هغه ډوډی پاکه ده. او په ځيني صورتونو کښي بيا ددغه ډوډی خوړل واجب ده، او په ځينو صورتونو کښي بيا خوړل سنت ده. ليکن چي صحت ته ضرر رسوونکي سي نو بيا منع دي.

وفی الفتاوی الهندية : وَسُئِلَ بَعْضُ الْفُقَهَاءِ عَنْ أَكْلِ الطِّينِ الْبُخَارِيِّ وَنَحْوِهِ قَالَ لَا بَأْسَ بِذَلِكَ مَا لَمْ يَضُرَّ وَكَرَاهِيَةُ أَكْلِهِ لَا لِلْحُرْمَةِ بَلْ لِتَهْيِيجِ الدَّاءِ، وَعَنْ ابْنِ الْمُبَارَكِ كَانَ ابْنُ أَبِي لَيْلَى يَرُدُّ الْجَارِيَةَ مِنْ أَكْلِ الطِّينِ وَسُئِلَ أَبُو الْقَاسِمِ عَمَّنْ أَكَلَ الطِّينَ قَالَ لَيْسَ ذَلِكَ مِنْ عَمَلِ الْعُقَلَاءِ، كَذَا فِي الْحَاوِي لِلْفَتَاوَى.

وفی خلاصة الفتاوی : اكل الطين مكروه لانه تشبه بفرعون فان فرعون لم يكن الا اكل الطين ....

وفی الفتاوی الهندية : أَمَّا الْأَكْلُ فَعَلَى مَرَاتِبَ: فَرْضٌ، وَهُوَ مَا يَنْدَفِعُ بِهِ الْهَلَاكُ، فَإِنْ تَرَكَ الْأَكْلَ وَالشُّرْبَ حَتَّى هَلَكَ فَقَدْ عَصَى. وَمَأْجُورٌ عَلَيْهِ، وَهُوَ مَا زَادَ عَلَيْهِ لِيَتَمَكَّنَ مِنْ الصَّلَاةِ قَائِمًا وَيَسْهُلَ عَلَيْهِ الصَّوْمُ. وَمُبَاحٌ، وَهُوَ مَا زَادَ عَلَى ذَلِكَ إلَى الشِّبَعِ لِتَزْدَادَ قُوَّةُ الْبَدَنِ، وَلَا أَجْرَ فِيهِ، وَلَا وِزْرَ وَيُحَاسَبُ عَلَيْهِ حِسَابًا يَسِيرًا إنْ كَانَ مِنْ حِلٍّ. وَحَرَامٌ، وَهُوَ الْأَكْلُ فَوْقَ الشِّبَعِ إلَّا إذَا قَصَدَ بِهِ التَّقَوِّيَ عَلَى صَوْمِ الْغَدِ أَوْ لِئَلَّا يَسْتَحْيِيَ الضَّيْفُ فَلَا بَأْسَ بِأَكْلِهِ فَوْقَ الشِّبَعِ.

(الفتاوی الهندية كتاب الكراهية الباب الحادی عشر في الكراهية في الاكل ج۵ ص ۳۴۱ / ج ۵ ص ۳۳۶ مکتبه رشیديه / الفتاوی السراجية كتاب الحظر والاباحة باب الاكل ص ۷۴ سعيد /

خلاصة الفتاوى كتاب الكراهية الفصل الخامس في الاكل ج ۴ ص ۳۶۰ مكتبه رشيديه / فتاوى محموديه ج ۱۸ ص ۴۰۷ باب شرب الدخان واستعمال النورة وغيرها)

اوربه خوړل رواه دي که یا ؟

سوال ۱۹: کله چي غوا یا بزه یا مېږه لنګه سي دلنګول څخه وروسته د دغه حیوان په تیو او غولانځه کښې چي دا نهه مېاشتي کومي شېدې وي کومو ته چي کنډ وایي او وروسته بیا بوره او شېدې ور سره کیږي او خوړل کیږي چي زموږ په اصطلاح کښې ورته اوربه وایي د دغه اوربو خوراک رواه دی که یا ؟ .

جواب : د حیوان د بچي تر پیدا کېدو وروسته چي کومي شېدې د دغه حیوان د تیو او غولانځي څخه راوزي او په پخېدو سره بیا ټنګه سي کومو ته چي اوربه ویل کیږي شرعا حلال دي او خوراک یې رواه دی .

وفی مجمع الانهر شرح ملتقى الابحر : وَاعْلَمْ أَنَّ الْأَصْلَ فِي الْأَشْيَاءِ كُلِّهَا سِوَى الْفُرُوجِ الْإِبَاحَةُ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى {هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الأَرْضِ جَمِيعًا} [البقرة: ۲۹] وَقَالَ {كُلُوا مِمَّا فِي الأَرْضِ حَلالا طَيِّبًا} [البقرة: ۱۶۸] وَإِنَّمَا تَثْبُتُ الْحُرْمَةُ بِعَارِضِ نَصٍّ مُطْلَقٍ أَوْ خَبَرٍ مَرْوِيٍّ فَمَا لَمْ يُوجَدْ شَيْءٌ مِنْ الدَّلَائِلِ الْمُحَرِّمَةِ فَهِيَ عَلَى الْإِبَاحَةِ . وفى ردالمحتار على الدرالمختار : لبن الماكول حلال .

(ردالمحتار علي الدرالمختار كتاب الاشربة ج ۶ ص ۴۵۶ مكتبه شامله بيروت چاپ / مجمع الانهر كتاب الاشربة ج ۲ ص ۵۶۸ داراحياء تراث العربي بيروت چاپ / ردالمحتار كتاب الطهارة مطلب المختار ان الاصل في الاشيآء الاباحة ج ۱ ص ۱۰۵ بيروت چاپ مكتبه شامله / الفتاوى الهندية كتاب الكراهية الباب الحادى عشر في الكراهة في الاكل ومايتصل به ج ۵ ص ۳۳۹ مكتبه رشيديه / كفايت المفتي ج ۱۲ ص ۲۱۲ مايتعلق اداب الاكل والشرب مكتبه فاروقيه كراچي)

که راسته لاس کار نه کوي په چپه لاس باندي خوراک او چیښاک کول څنګه دی ؟

سوال ۲۰ : که چیري دیو کس راسته لاس کار نه کوي بیا په چپه لاس سره خوراک او چیښاک کوي شرعا مشکل لري که یا ؟

جواب : په چپه لاس باندي خوراک او چیښاک کول مکروه دی حدیث شریف دی نبي کریم صلی الله علیه وسلم فرمایي چي په تاسي کښې دي څوک په چپه لاس سره خوراک او چیښاک نه کوي دا ځکه چي شیطان په چپه لاس سره خوراک او چیښاک

کوي . فقهاوو لیکلي دي چي په راسته لاس سره خوراک او چیښاک کول سنت دی او په راسته لاس سره په خوراک کولو باندي ترغیب او تشویق هم په احادیثو کښې راغلی دی . البته عذر او مشکل بیا ځان ته معامله ده که چیري یو کس په راسته لاس سره پر خوراک کولو یا چیښاک کولو باندي قدرت نه لري نو دا شرعا عذر او ضرورت دی کوم چي په شریعت کښې د قبول وړ دی داسي کس ته بیا په چپه لاس خوراک او چیښاک کول شرعا رواه دی .

عن عائشة، قالت: «كان النبي صلى الله عليه وسلم يحب التيمن ما استطاع في شأنه كله، في طهوره وترجله وتنعله.

وقال العلامة وهبة الزحيلي رحمه الله تعالى فى الفقه الاسلامي : الضرورة نظرية متكاملة تشمل جميع أحكام الشرع، يترتب عليها إباحة المحظور، وترك الواجب.

(صحیح البخاري ج ۱ ص ۹۳ مکتبه شامله باب التيمن في دخول المسجد وغيره / سنن الترمذی ابواب الاطعمة باب ما جاء النهي عن الاكل والشرب بالشمال مکتبه شامله / فتاوی محمودیه ج ۱۸ ص ۸۰ باب الاکل والشرب / فتاوی رحیمیه ج ۱۰ ص ۱۳۷ / الفقه الاسلامي وادلته ج ۴ ص ۱۵۳ المبحث الثالث حالة الضرورة مکتبه شامله / قاموس الفقه ج ۴ ص ۳۱۶ / قواعد الفقه ص ۳۲۴ دار الکتاب / الموسوعة الفقهية ج ۲۸ ص ۱۹۲ بحث العذر)

دشکمنو شیانو دچیښلو او خوړلو څخه پرهېز کول تقوی او احتیاط دی .

سوال ۲۱ : نن سبا په بازارونو کښې داسي قسم قسم د خوراک او چیښاک شیان موجود دي چي نه یې د حلال درک معلوم دی او نه یې د حرام درک معلوم دی پوښتنه داده چي د دغه شیانو د خوراک څخه پرهېز پکار دی که یا ؟

جواب : حدیث شریف دی نبي کریم صلی الله علیه وسلم فرمایي کوم شی چي تاسي په شک کښې اچوي هغه شی تاسي پریږدئ د هغه شي په مقابل کښې کوم چي تاسي په شک کښې نه اچوي . نو هغه شیان چي ستاسي په خبره نه یې د حلال درک تاسي ته معلوم وي او نه یې د حرام درک معلوم وي او معامله د شک وي نو ښه طریقه داده چي پرهېز ځیني وسي تر وهغه خته پوري چي د حلال او حرام معلومات یې په پوره شکل سره معلوم سوی نه وي .

عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ سِبْطِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرَيْحَانَتِهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: «حَفِظْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: دَعْ مَا يَرِيبُكَ إِلَى مَا لَا يَرِيبُكَ» رَوَاهُ النَّسَائِيُّ وَالتِّرْمِذِيُّ، وَقَالَ: حَسَنٌ صَحِيحٌ.

ولما قال العلامة ابن بطال أبو الحسن علي بن خلف بن عبد الملك (المتوفى: ۴۴۹هـ) فى شرح صحيح البخارى :

(دع ما يريبك إلى ما لا يريبك) يقول: دع ما تشك فيه ولا تتيقن إباحته، وخذ ما لا شك فيه ولا التباس. ...... وَقَالَ حَسَّانُ بْنُ أَبِي سِنَانٍ: مَا رَأَيْتُ شَيْئًا أَهْوَنَ مِنَ الْوَرَعِ، دَعْ مَا يَرِيبُكَ إِلَى مَا لا يَرِيبُكَ.

وقال العلامة تقي الدين أبو الفتح محمد بن علي بن وهب بن مطيع القشيري، المعروف بابن دقيق العيد (المتوفى: ۷۰۲هـ)

القسم الثالث: أن يشك في شيء فلا يدري أحلال أم حرام ويحتمل الأمرين جميعاً ولا دلالة على أحدهما فالأحسن التنزه كما فعل النبي صلى الله عليه وسلم في التمرة الساقطة حين وجدها في بيته فقال: "لولا أني أخشى أن تكون من الصدقة لأكلتها .

(فتح الباري شرح صحيح البخاري لابن حجر العسقلاني ج۴ ص ۲۹۳ مكتبه شامله / شرح صحيح البخارى لابن بطال ج ۶ ص ۱۹۶/ ۱۹۴ مكتبه شامله / شرح الأربعين النووية في الأحاديث الصحيحة النبوية ج ۱ ص ۴۵ مكتبه شامله / جامع العلوم والحكم في شرح خمسين حديثا من جوامع الكلم ج ۱ ص ۲۷۷ مكتبه شامله /فتح الباري شرح صحيح البخاري ج ۱ ص ۲۲۶ مكتبه شامله)

دفارمي چرګانو دخوراکې او غوښو حکم .

سوال ۲۲ : د ځيني فارمي چرګانو مالکان د مختلف قسم حرامو او مردارو حيواناتو مسفوحه وينه او نور بعضي اعضاوي سره يو ځای کوي او د دې ځخه د چرګانو غذا تياروي نو داسي خوراکه چرګانو ته ورکول او يا دغه خوراکه خرڅول او دداسي چرګانو غوښې خوړل شرعا رواه دي که يا ؟

جواب : دداسي غذا او خوراکي توکو خرڅول او په چرګانو باندي خوړل رواه او جائز نه دي البته دداسي چرګانو غوښي حلالي دي . دغوښو د حرمت دپاره يو شرط دادی چي د نجس غذا د وجي ځخه په غوښو کي بدبويي راپيداسي او د چرګانو دغوښو مشاهده چي موږ کړېده بد بوي نسته په کښې . والله اعلم بالصواب .

قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار : وتحبس الجلالة حتى يذهب نتن لحمها. وقدر بثلاثة أيام لدجاجة وأربعة لشاة، وعشرة لإبل وبقر على الأظهر. ولو أكلت النجاسة وغيرها بحيث لم ينتن لحمه .

ولما قال العلامة ابن عابدين رحمه الله تعالى تحت قول العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى : (قوله التي تأكل العذرة) أي فقط حتى أنتن لحمها قال في شرح الوهبانية: وفي المنتقى: الجلالة المكروهة التي إذا قربت وجدت منها رائحة فلا تؤكل ولا يشرب لبنها. ولا يعمل عليها وتلك حالها ويكره بيعها وهبتها وتلك حالها، وذكر البقالي أن عرقها نجس اهـ وقدمناه في الذبائح.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج۵ ص ۲۴۰ كتاب الحظر والاباحة مكتبه رشيديه / تبيين الحقائق ج۶ ص ۱۰ / البناية شرح الهداية ج ۱۱ ص ۶۰۲ / لسان الحكام ج ۱ ص ۳۸۱ المبسوط للسرخسي ج ۱۱ ص ۲۸۴ مكتبه شامله المحيط البرهاني ج۶ ص ۷۵ احسن الفتاوی ج۸ ص ۱۲۵)

تر ډوډۍ وروسته دصفايي په کاغذ سره لاسونه صفاکول؟

سوال ۲۳ : ايا تر ډوډۍ خوړلو وروسته د صفايي په کاغذ سره لاسونه صفا کول مکروه دي که يا ؟

جواب: تر ډوډۍ وروسته په کاغذ سره لاسونه صفا کول مکروه دي البته دغه

مخصوص قسم کاغذ چي د صفايي لپاره جوړ کړه سوي دي مکروه نه دي البته ډوډي خوړونکی دي ګوتي تر صفا کولو مخکي په خوله سره وڅټي او دا يوه سنت طريقه ده بيا دي صفا کړي. والله اعلم.

حكي الحاكم عن الامام انه كان يكره استعمال الكواغذ في وليمة يمسح بها الاصابع و كان يشدد فيه ويزجر عنه زجر بليغًا كذافي المحيط. .... واما الكاغذ المخصوص للنظافة .... فلا قيمة له بعد القطع وكذا ليس هذا للكتابة فافهم .

وقال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى في ردالمحتار على الدرالمختار : وإذا كانت العلة في الأبيض كونه آلة للكتابة كما ذكرناه يؤخذ منها عدم الكراهة فيما لا يصلح لها إذا كان قالعا للنجاسة غير متقوم كما قدمناه من جوازه بالخرق البوالي، وهل إذا كان متقوما ثم قطع منه قطعة لا قيمة لها بعد القطع يكره الاستنجاء بها أم لا؟ الظاهر الثاني؛ لأنه لم يستنج بمتقوم، نعم قطعه لذلك الظاهر كراهته لو بلا عذر، بأن وجد غيره؛ لأن نفس القطع إتلاف – والله تعالى أعلم

(الفتاوى الهندية جلد ۵ ص ۳۲۲ الباب الخامس في اداب المسجد مكتبه رشيديه / ردالمحتار علي الدر المختار ج ۱ ص ۳۴۰ باب الاستنجاء مكتبه شامله / فتاوي فريديه جلد ۴ ص ۵۰۱ مسائل شتي)

آب زمزم په ولاړه چیښل مستحب دي

سوال ۲۴: اکثره خلګ د زمزم اوبه په ولاړه سره چيښي که يه يو څوک په ناسته وچيښي نو ګناهګاره دي که يا؟ جواب راکړي

جواب: د زمزم اوبه په ولاړه سره چيښل مستحب کار دی او په ناسته چيښل شرعًا ګناه نه لري.

لما فی الدرالمختار على هامش ردالمحتار : وأن يشرب بعده من فضل وضوئه) كماء زمزم (مستقبل القبلة قائما) أو قاعدا، وفيما عداهما يكره قائما تنزيها.

الدر المختار مع ردالمحتار ج ۱ ص ۱۲۹ باب سنن الوضوء مكتبه شامله / كفايت المفتي ج ۹ ص ۱۲۳ كتاب الحظر والاباحة)

د حیوان لری ، دلبند او کولمې خوړل څنګه دي؟

سوال۲۵: د غوا یا د پسه لری دلبند او کولمې خوړل مکروه دي که یا ؟ ځني کسان وايي چې د لري او دلبند خوراک مکروه دی ایا دا خبره درسته ده شرعًا ؟ او د حیوان خايي خوړل څنګه دي؟

جواب: مفتي اعظم هندوستان حضرت مولانا مفتي کفایت الله صاحب رحمه الله تعالی دغه سوال ته داسي جواب ويلی دی : د حلال کړه سوي حیوان خايي او خصيتين خوړل مکروه تحریمي دي، او لری ، دلبند او کولمې يې خوړل رواه دي بيله کوم کراهته څخه البته دا خبره غلطه ده چې د لري او دلبند خوراک مکروه دی.

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار : (كره تحريما) وقيل تنزيها والأول أوجه (من الشاة سبع الحياء والخصية والغدة والمثانة والمرارة والدم المسفوح والذكر) للأثر الوارد في كراهة ذلك وجمعها بعضهم في بيت واحد فقال: فقل ذكر والأنثيان مثانة ... كذاك دم ثم المرارة والغدد

الدرالمختار مع ردالمحتار جلد۶ ص ۷۴۹ مسائل شتي مكتبه شامله / كفايت المفتي جلد ۹ ص ۱۲۶ كتاب الحظر والاباحة اردو)

د مينا غوښي حلالي دي که حرامي شرعًا؟

سوال۲۶: ددؤو کسانو سره اختلاف دی يو وايي چې د مينا غوښي حلالي دي او بل وايي چې حرامي دي د شريعت له نظره د مينا غوښي حلالي دي که مرداري؟

جواب: حضرت مولانا مفتي کفايت الله صاحب رحمه الله تعالی مفتي اعظم هندوستان په کفايت المفتي کتاب جلد ۹ ص ۱۳۹ کښي ليکلي دي چې د مينا غوښي حلالي دي د حرام والي او مکروه والي يې هيڅ وجه هم نسته لهذا حلالي دي.

لما قال العلامة المؤلف: عبد الرحمن بن محمد بن سليمان المدعو بشيخي زاده, يعرف بداماد أفندي (المتوفى: ۱۰۷۸هـ) فى مجمع الأنهر في شرح ملتقى الأبحر :وَاعْلَمْ أَنَّ الْأَصْلَ فِي الْأَشْيَاءِ كُلِّهَا سِوَى الْفُرُوجِ الْإِبَاحَةُ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى {هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الأَرْضِ جَمِيعًا} (البقرة: ۲۹) وَقَالَ {كُلُوا مِمَّا فِي الأَرْضِ حَلالا طَيِّبًا} (البقرة: ۱۶۸)

وَإِنَّمَا تَثْبُتُ الْحُرْمَةُ بِعَارِضِ نَصٍّ مُطْلَقٍ أَوْ خَبَرٍ مَرْوِيٍّ فَمَا لَمْ يُوجَدْ شَيْءٌ مِنْ الدَّلَائِلِ الْمُحَرِّمَةِ فَهِيَ عَلَى الْإِبَاحَةِ

(مجمع الانهر في شرح ملتقي الابحر كتاب الاشربة ج ۲ ص ۵۶۸ مكتبه شامله / كفايت المفتي جلد ۹ ص ۱۹۳ كتاب الحظر والاباحة / ردالمحتار كتاب الطهارة ج ۱ ص ۱۰۵ مكتبه شامله / جواهر الاحكام ص ۳۲۸)

باب الضيافات

داسي ميلميستيا او ډوډۍ ته تلل چي غيبت په کښې وي ؟

سوال ۱: داسي ميلمستيا او ډوډۍ ته ورتلل چي هلته د غيبت څخه ماسوا بل کار نه وي شرعًا جواز لري که يا؟

جواب: کتابونه د فقهي وايې که چيري په مجلس کي د ميلمستيا دا خبره يقيني وه چي هلته به غيبت کېږي داسي ميلمستيا ته ورتلل جواز نه لري، ليکن که دی خبر نه ؤ چي هلته به غيبت کېږي چي ورغلی مجلس د غيبت ؤ که يې پر منع کېدو قدرت درلودی منع دي کړي او که يې نه درلودی ولاړ دي سي هغه مجلس دي پرېږدي، او که يې پر ولاړي هم قدرت نه درلودی نو دي کښېني توجه او التفات دي نه ورته کوي.

لمافي الهندية : مَنْ دُعِيَ إلَى وَلِيمَةٍ فَوَجَدَ ثَمَّةَ لَعِبًا أَوْ غِنَاءً فَلَا بَأْسَ أَنْ يَقْعُدَ وَيَأْكُلَ، فَإِنْ قَدَرَ عَلَى الْمَنْعِ يَمْنَعُهُمْ، وَإِنْ لَمْ يَقْدِرْ يَصْبِرْ وَهَذَا إذَا لَمْ يَكُنْ مُقْتَدَى بِهِ أَمَّا إذَا كَانَ، وَلَمْ يَقْدِرْ عَلَى مَنْعِهِمْ، فَإِنَّهُ يَخْرُجُ، وَلَا يَقْعُدُ، وَلَوْ كَانَ ذَلِكَ عَلَى الْمَائِدَةِ لَا يَنْبَغِي أَنْ يَقْعُدَ، وَإِنْ لَمْ يَكُنْ مُقْتَدًى بِهِ وَهَذَا كُلُّهُ بَعْدَ الْحُضُورِ، وَأَمَّا إذَا عَلِمَ قَبْلَ الْحُضُورِ فَلَا يَحْضُرُ؛ لِأَنَّهُ لَا يَلْزَمُهُ حَقُّ الدَّعْوَةِ بِخِلَافِ مَا إذَا هَجَمَ عَلَيْهِ؛ لِأَنَّهُ قَدْ لَزِمَهُ، كَذَا فِي السِّرَاجِ الْوَهَّاجِ وَإِنْ عَلِمَ الْمُقْتَدَى بِهِ بِذَلِكَ قَبْلَ الدُّخُولِ، وَهُوَ مُحْتَرَمٌ يَعْلَمُ أَنَّهُ لَوْ دَخَلَ يَتْرُكُونَ ذَلِكَ فَعَلَيْهِ أَنْ يَدْخُلَ وَإِلَّا لَمْ يَدْخُلْ، كَذَا فِي التُّمُرْتَاشِيِّ.

(الفتاوي الهندية ج ۵ ص ۳۴۳ مكتبه رشيديه / فتاوی اللكهنوي ج ۴۶۰ مكتبه حبيبيه / اپ کي مسائل ج ۸ ص ۳۹۵ اردو)

ایا دمیلمه سره ډوډۍ یو ځای خوړل ښه وی که جلا ؟

سوال ۲ : یو چاته چي میلمه راسي نو ددغه کوربه لپاره ددغه مېلمه سره پر سترخان یو ځای ډوډۍ خوړل ښه کار دی او که دهغه خدمت کول کوم صورت بهتره دی ؟

جواب : ښه او مستحب صورت دادی چي کوربه دمیلمه خدمت وکړي که میلمانه زیات وه او که میلمانه کم وه او کوربه که دمیلمه سره کښیني په خدمت کي خلل نه راتلی نو بیا دمیلمه سره کښینستل څه حرج نه لري لیکن مستحب او افضل دمېلمه خدمت کول دي.

لمافي الهندية : وَيَنْبَغِي أَنْ يَخْدُمَ الْمَضِيفُ بِنَفْسِهِ اقْتِدَاءً بِإِبْرَاهِيمَ عَلَى نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ السَّلَامُ، كَذَا فِي خِزَانَةِ الْمُفْتِينَ.

(الفتاوى الهندية ج ۵ ص ۳۴۵ مکتبه رشيديه / فتح الملهم ج ۱ ص ۶۰۰ــ ۶۰۱ داراحياء چاپ / احسن الفتاوی ج ۹ ص ۷۱ اردو)

د نوي سراي تر جوړه ولو وروسته د خلکو میلمستیا او دعوت کول رواه دی ؟

سوال ۳ : د نوي سراي او تعمیر تر جوړېدو وروسته خلک یو حیوان حلال کړي وخلکوته ملمستیا او دعوت وکړي او داد دغه کور د برکت لپاره یوه ذریعه بولي شرعًا ددغه کار اجازه سته که یا؟

جواب: د نوي کور او تعمیر په جوړولو کښې او دهغه د جوړولو په خوشحالۍ کښې ډوډي ورکول و خلکوته یا د وعظ او نصیحت مجلس جوړول ددغه کور د برکت لپاره شرعًا جایزدی څه مشکل نه لري په دې شرط چي نیت به د الله جل جلاله ددغه نعمت شکر اداءکول وي نه دا چي په ډول درسم او رواج یې ضروري او لازمي وبولي .

قال الله تعالي فى القرآن الكريم (وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ)

وذكر العلامة المؤلف أبو عبد الله محمد بن أحمد بن أبي بكر بن فرح الأنصاري الخزرجي شمس الدين القرطبي (المتوفى : ۶۷۱هـ) فى الجامع لأحكام القرآن تفسير القرطبي (وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ) أَيِ انْشُرْ مَا أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْكَ بِالشُّكْرِ وَالثَّنَاءِ. وَالتَّحَدُّثُ بِنِعَمِ اللَّهِ، وَالِاعْتِرَافُ بِهَا شُكْرٌ.

(الجامع لأحكام القرآن تفسير القرطبي ج ۱۱ ص ۵۹۶ سورة الضحي مكتبه شامله كفايت المفتي

جلد ۹ ص ۱۱۹ کتاب الحظر والاباحة)

د سود خوره سړي ډوډۍ خوړل او پیسې یې په مسجد کښي استعمالول څنګه دي؟

سوال ۴: د سود خوره سړي ډوډۍ خوړل شرعًا رواه ده که یا؟ او د سود خوره سړي پیسې په مسجد کښي لګول شرعًا رواه دي که یا؟

جواب: سود خوره سړي که رواه او جایزه معامله او تجارت هم درلودی ماسواه د سود د معاملې څخه نو دده پر کور ډوډۍ خوړل رواه ده او دده د جایزي معاملې روپۍ پر مسجد مصرفول هم رواه دي او که یه معامله خالص د سود وه بیا یه نه د ډوډۍ خوړل رواه دي او نه ییې روپۍ په مسجد کښې مصرفول رواه دي .

لما فی الفتاوی الهندیة : اکل الربا وکاسب الحرام اهدي الیه او ضافه وغالب ماله حرام لایقبل ولایوکل مالم یخبره ان ذلک المال اصله حلال ورثه او استقرضه وان کان غالب ماله حلال فلاباس بقبول هدیته واکل منها.

الفتاوی الهندیة جلد ۵ ص ۳۴۳ / کفایت المفتي جلد ۹ ص ۱۲۰ کتاب الحظر والاباحة)

د داسي واده او کوزدې ډوډۍ ته تلل چي هلته ناروا افعال وي

سوال۵: داسي واده او کوزدې او ډوډۍ ته ورتلل شرعًا څنګه دي چي هلته طبلې باجې او سروزوي او ناروا امور او منکرات موجود وي؟

جواب: د ډوډۍ لپاره فقط ورتلل په دې شرط چي دغه منکرات به د ډوډۍ په ځای کښي نه وي شرعًا رواه دي لیکن د مقتداء کسانو او د وخت امامانو، پیشوایانو دپاره هلته نه تلل بهتره دي .

لما قال العلامة الحصکفي رحمه الله تعالی فی الدرالمختار : دعی الی ولیمة وثمة لعب أو غناء قعد وأكل) لو المنكر في المنزل، فلو على المائدة لا ينبغي أن يقعد بل يخرج معرضا لقوله تعالى: - {فلا تقعد بعد الذكرى مع القوم الظالمين} [الأنعام: ۶۸]- (فإن قدر على المنع فعل وإلا) يقدر (صبر إن لم يكن ممن يقتدى به فإن كان) مقتدى (ولم يقدر على المنع خرج ولم يقعد) لأن فيه شين الدين ...... (وإن علم أولا) باللعب (لا يحضر أصلا) سواء كان ممن يقتدى به أو لا لأن حق الدعوة إنما يلزمه بعد الحضور لا قبله ابن كمال. وهذا اذالم یکن مقتدي فان کان ولم یقدر علي منهم یخرج ولایقعد لان في ذلک شین

الدين و فتح باب المعصية علي المسلمين .

(الدرالمختار علي هامش ردالمحتار ج ۶ ص ۳۴۷ کتاب الحظر والاباحة مکتبه شامله بیروت چاپ /الهداية كتاب الكراهية جلد ۴ ص ۴۵۵ مکتبه شرکت علميه ملتان / کفایت المفتي جلد ۹ ص ۱۰۳ کتاب الحظر والاباحة / جواهر الاحكام ص ۳۳۳)

باب التداوي والمعالجه

داولادونو په پيدا کولو کښي وقفه کول .

سوال ۱ :نن سبا ځینو کسانو له طرفه دضبط تولیدا و اسقاط حمل لپاره مختلفی طریقی ایجادسوي دي. مثلاً **اول** : دښځي بچه داني ایستل کیږي **دوهم** : دنرداسي اپریشن کیږي چه وروسته ترهغه بیانردا ولاد دراوړلو نه وي . **دریم** : ځیني ښځي ستني اوپیچکاری ،ګولیاني اوټابلیټونه خوري . **څلورم** : ځیني کسان په وخت کي دصحبت پلاسټکي خلطۍ استعمالوي.

دشریعت له نظره کوم صورتونه جایز اوکوم صورتونه ناجایزدي ؟

جواب :دضبط تولیدا و اسقاط حمل یعنی خانداني منصوبه بندی مجموعي څلور صورتونه دي شرعاًهرصورت ځان ته بیل بیل حکم لري .

اول صورت :قطع نسل یعنی داسي طریقه اختیارول چي په هغه سره دهمیشه لپاره دتولیدقوت ختم سي . **ددغه صورت حکم**:دغه صورت بالاتفاق دټولو فقهاءکرامو حرام دی که هرڅومره فایدې پکښي وي ،اوکه څومره دضرورت سامان ددې صورت موجودوي هم حرام دی ، مګرهغه وخت روادی چه دمرګ خطره وي

دوهم صورت:منع حمل یعنی داسی صورت اختیارول چه دتولید قوت باقي پاته وي صرف حمل دفع سي او ښځه حامله نسي .

ددغه صورت حکم:بیله ضرورته داطریقه اختیارول مکروه ده اوددغو لاندی عذرونوپه صورت کي بیله مکروه والي رواده : **اول عذر** : ښځه دومره کمزورې وي چه دحمل دپورته کولو طاقت نه وي ورسره . **دوهم عذر** : ښځه دخپل وطنه څخه دومره لیري وي چي دمیاشتوسفروي

اوداپخپل ارادې سره دلته او سیدل نه غواړي . **دریم عذر** : دخاوند او ښځي تعلقات داسي خراب وي چه خاوند دطلاق اراده لري . **څلورم عذر** : دبل ماشوم دپیدا کیدو په صورت کښي اوسني ماشوم ته ضرر رسیږي . **پنځم عذر** : که چیري داسي خطره وي چي دزمانې دفساد دوجي ماشوم بداخلاقه کیږي او دمور او پلار درسوایي سبب ګرځي .

دریم صورت : ښځه حامله سي پسله څلورمیاشتي بیا دهغې حمل ساقطول دیوشي په واسطه سره .

ددغه صورت حکم: دغه صورت مطلقاً اوشرعاً حرام دی که عذروي او که نه وي .

څلورم صورت: ښځه حامله سوه تراوسه پوری یی څلورمیاشتي نه وې پوره سوي بلکه مخکي ترهغه حمل ساقطول .

ددغه صورت حکم: دغه صورت اختیارول بیله عذره حرام اوناروادی البته دبعضي عذرونودوجي یي درواکیدوګنجایش سته . لکه : یودینداره اوماهرډاکټر ښځه معاینه کړه اوداتجویزیی وړاندي کړی که چیري دښځي حمل باقي پاته وي نودښځي دمرګ خطرسته اویایي دیوې عضوي دمنځه تللوبیره سته . اویا دحمل دوجي دښځي شیدې وچیږي دنوروسایلو تراستعمالولو مخکي مخکي اودمخکني ماشوم دپرورش انتظام ناممکنه یی نوښایي چي دحمل داسقاط اجازه ورکړل سي .

لما قال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى فى ردالمحتار على الدرالمختار : (قوله ويكره إلخ) أي مطلقا قبل التصور وبعده على ما اختاره في الخانية كما قدمناه قبيل الاستبراء وقال إلا أنها لا تأثم إثم القتل (قوله وجاز لعذر) كالمرضعة إذا ظهر بها الحبل وانقطع لبنها وليس لأبي الصبي ما يستأجر به الظئر ويخاف هلاك الولد قالوا يباح لها أن تعالج في استنزال الدم ما دام الحمل مضغة أو علقة ولم يخلق له عضو وقدروا تلك المدة بمائة وعشرين يوما، وجاز لأنه ليس بآدمي وفيه صيانة الآدمي خانية

ولما فی الفتاوی الهندية : العلاج لإسقاط الولد إذا استبان خلقه كالشعر والظفر ونحوهما لا يجوز وإن كان غير مستبين الخلق يجوز وأما في زماننا يجوز على كل حال وعليه الفتوى كذا في جواهر الأخلاطي.................. امرأة مرضعة ظهر بها حبل وانقطع لبنها وتخاف على ولدها الهلاك وليس لأبي هذا الولد سعة حتى يستأجر الظئر يباح لها أن تعالج في استنزال الدم ما دام نطفة أو مضغة أو علقة لم يخلق له عضو وخلقه لا يستبين إلا بعد مائة وعشرين يوما أربعون نطفة وأربعون علقة وأربعون مضغة كذا في خزانة المفتين وهكذا في فتاوى قاضي خان.

(ردالمحتار مع الدرالمختار ج ۶ ص ۴۲۹ فرع يكره إعطاء سائل المسجد إلا إذا لم يتخط رقاب الناس مکتبه شامله / الفتاوى الهندية ج ۵ ص ۳۵۴ الباب الثامن عشر في التداوي والمعالجاتمکتبه رشیدیه / احسن الفتاوی ج ۸ ص ۳۴۷ اردو / فتاوی حقانیه ج ۴ ص ۱۲۶ کتاب الطلاق پښتو)

دمړې حاملې ښځې اپرېشن رواه دی که یا ؟

سوال ۲ : که چیرې یوه حمل داره ښځه وفات سوه او دډاکترانو غالبه ګمان داوي چي ددې په نس کي چي کوم ماشوم دی هغه ژوندی دی نواوس په دغه حالت کي ددغي مړې ښځې اپرېشن کول او ددې دنس څخه دا ماشوم را ایستل شرعا روا ښت لري که یا ؟

جواب: که چیرې غالبه ګمان همداسي وي چي دغه ماشوم ژوندی دی نو ددغي ښځې اپریشن کول او ماشوم یې دنس څخه را ایستل نه یوازي دا چي جواز لري بلکه لازم دي ځکه دادیو انسان دژوند دساتلو خبره ده .

لماقال ابن نجيم المصري الحنفي رحمه الله في البحر : امْرَأَةٌ حَامِلٌ مَاتَتْ فَاضْطَرَبَ الْوَلَدُ في بَطْنِهَا فَإِنْ كان أَكْبَرُ رَأْيِهِ أَنَّهُ حَيٌّ يَشُقُّ بَطْنَهَا لِأَنَّ ذلك تَسَبُّبٌ في إحْيَاءِ نَفْسٍ مُحْتَرَمَةٍ بِتَرْكِ تَعْظِيمِ الْمَيِّتِ فَالْإِحْيَاءُ أَوْلَى وَيَشُقُّ بَطْنَهَا من الْجَانِبِ الْأَيْسَرِ وَلَوْ لم يَشُقَّ بَطْنَهَا حتى دُفِنَتْ ورؤيت في الْمَنَامِ أنها قالت وَلَدَتْ لَا يُنْبَشُ الْقَبْرُ لِأَنَّ الظَّاهِرَ أنها وَلَدَتْ وَلَدًا مَيِّتًا

ولما في الهندية : امْرَأَةٍ حَامِلٍ مَاتَتْ وَعُلِمَ أَنَّ ما في بَطْنِهَا حَيٌّ فإنه يَشُقُّ بَطْنَهَا من الشِّقِّ الْأَيْسَرِ وَكَذَلِكَ إذَا كان أَكْبَرُ رَأْيِهِمْ أَنَّهُ حَيٌّ يَشُقُّ بَطْنَهَا كَذَا في الْمُحِيطِ وَحَكَى أَنَّهُ فَعَلَ ذلك بِإِذْنِ أبي حَنِيفَةَ رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى فَعَاشَ الْوَلَدُ كَذَا في السِّرَاجِيَّةِ

(البحرالرائق ج ۸ ص ۳۷۶ مكتبه رشيديه / الدرمختار علي هامش ردالمحتار ج ۱ ص ۶۶۲ مكتبه رشيديه / الفتاوى الهندية ج ۵ص ۳۶۰ مكتبه رشيديه / فتاوى اللكهنوي ص ۴۱۹ / امدادالفتاوى ج ۴ ص ۲۰۷ اردو / فتاوی محموديه ج ۱۸ ص ۲۸۸ اردو / فتاوی حقانيه ج ۲ ص ۱۹۷ پښتو)

يو انسان بل انسان ته وينه وركولاى سي كه يا؟

سوال ۳ : ديوه انسان وينه دبل انسان وبدن ته داخلول جايزه او روا ده كه يا ؟ اسلامی شريعت او فقه شريفه په دغه مهمه مسله كي څه حكم لري ؟

جواب : وينه دانسان دبدن جز ده او كله چي دبدنه راووزي نو نجس هم ده دانسان دجزيت دحيثيته دويني مثال دښځي دشېدو دی او دهغو استعمال فقهاء كرامو دعلاج لپاره روا او جايز ليكلي دي.

(۱)اول صورت :كله چي مريض اوزخمي داضطرار او مجبورۍ په حالت كښي وي او دماهر ډاكټر دنظره او خياله څخه بې له دويني دوركولو څخه دده دمرګه څخه دراګرځولو بله چاره نه وي نو وينه وركول روا ده.

(۲)دوهم صورت: دیوه او ماهر ډاكټر له نظره ومريض ته دويني وركولو ضرورت او حاجت سته خو البته كه وينه ورنه كړه سي دهلاكت او دمرګ خطره يې بيا هم نه وي البته د ډاكټر دغه رايه ده كه وينه ورنه كړه سي خو مړ به نه سي ليكن دصحت امكان يې هم نه وي په دي صورت كښي هم دويني وركول روا دي.

(۳)دریم صورت: دیوه او ماهر ډاكټر دغه نظريه وي كه ومريض ته وينه ورنه كړه سي نو امكان سته چي مرض يې اوږد سي په دغه صورت كښي هم دويني وركول ګنجايش سته ليكن پرهيز بهتر دي چي نه وركړه سي .

(۴)څلورم صورت: دويني د وركولو څخه مطلق نفع يا زينت او ښايست مقصود وي يعني دمريض دمرض داوږدوالي او دمريض دهلاكت خطره نه وي بلكه مطلق دقوت

او طاقت لپاره وي يا ددغه مريض په حسن او جمال كښي داضافه توب لپاره وي نو په داسي صورت كښي دويني وركول نه دي روا هيڅكله.

لماقال الامام ابن عابدين الشامي رحمه الله في ردالمحتار : وَفِي التَّهْذِيبِ يَجُوزُ لِلْعَلِيلِ شُرْبُ الْبَوْلِ وَالدَّمِ وَالْمَيْتَةِ لِلتَّدَاوِي إذَا أَخْبَرَهُ طَبِيبٌ مُسْلِمٌ أَنَّ فِيهِ شِفَاءَهُ وَلَمْ يَجِدْ مِنْ الْمُبَاحِ مَا يَقُومُ مَقَامَهُ، وَإِنْ قَالَ الطَّبِيبُ يَتَعَجَّلُ شِفَاؤُك بِهِ فِيهِ وَجْهَانِ، وَهَلْ يَجُوزُ شُرْبُ الْعَلِيلِ مِنْ الْخَمْرِ لِلتَّدَاوِي فِيهِ وَجْهَانِ، وَكَذَا ذَكَرَهُ الْإِمَامُ التُّمُرْتَاشِيُّ وَكَذَا فِي الذَّخِيرَةِ

(ردالمحتار ج ۵ ص ۲۷۵ مكتبه رشيديه / خلاصة الفتاوى ج ۴ ص ۳۶۱ مكتبه رشيديه / الفتاوى الهندية ج ۵ ص ۳۵۵ مكتبه رشيديه / فتاوى محموديه ج ۸ ص ۳۲۹ اردو / اپ كي مسائل ج ۴ ص ۳۴۷ اردو)

آيادكافر وينه مسلمان ته لګول رواده ؟

سوال ۴ : ايا دغير مسلمان وينه لكه سيک هندو دهغه وينه ومسلمان ته لګول او داخلول روا ښبنت لري كه يا ؟

جواب : په نفس روا والي او جواز كښي دكافر او دمسلمان دويني دلګولو تر مېنځ هيڅ فرق نسته دواړي لګول دمجبورۍ او اضطرار په حالت كښي روا دي ليكن داخبره هم ښكاره ده چي دكافر يا فاسق او فاجر انسان په وينه كښي چي كوم مضر او خبيث اثرات دي دهغو انتقال او پر اخلاقو باندي تاثير كول ددي هم قوي خطره ده ځكه صلحاء امت دفاسقي ښځي شيدې په ماشوم باندي رودل نه خوښوي نو ځكه په كار ده چي حتي الامكان دكافر او فاسق او فاجر انسان دويني لګول څخه پرهيز وسي.

(ستاسي مسائل او دهغه حل ج ۴ ص ۳۴۸ داعضاوو پيوند كاري / فتاوى محموديه ج ۱۸ ص ۳۳۲ باب التداوي والمعالجة / الهداية ج ۱ ص ۴۵ / الدرالمختار ج ۲ ص ۴۳۸)

آيادويني رانيول او خرڅول روادي كه يا ؟

سوال ۵ : ايا دويني خرڅول او رانيول شرعاً روا ښبنت لري كه يا ؟ او خپل وينه پريو چا خرڅول رواه ده كه يا ؟

جواب: د ويني خرڅول شرعاً روا ښنت او جوازنه لري ليکن په کومو حالاتو کښې چي مريض د مجبورۍ او اضطرار په حالت کښې وي په داسي صورت کښې که يو چاته بېله قيمته وينه نه پيدا کېدل نو بيا په قيمت او پيسو رانيول هغه مجبوره کس ته روا ده. مګر خرڅوونکي کس ته دغه دويني پيسې اخيستل او قيمت نه دی روا بلکه يو ناروا عمل دی.

لماقال العلامه ابن نجيم المصري الحنفي رحمه الله : قَوْلُهُ (لم يَجُزْ بَيْعُ الْمَيْتَةِ وَالدَّمِ) لِانْعِدَامِ الْمَالِيَّةِ التي هِيَ رُكْنُ الْبَيْعِ فَإِنَّهُمَا لَا يُعَدَّانِ مَالًا عِنْدَ أَحَدٍ وهو من قِسْمِ الْبَاطِلِ وَالْمُؤَلِّفُ رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى لَمَّا اسْتَعْمَلَ الْفَاسِدَ في الْبَابِ لِلْأَعَمِّ عَبَّرَ بِعَدَمِ الْجَوَازِ الشَّامِلِ لِلْبَاطِلِ وَالْفَاسِدِ وفي الْقَامُوسِ الْمَيْتَةُ ما لم تَلْحَقْهُ ذَكَاةٌ وَبِالْكَسْرِ لِلنَّوْعِ

ولمافي الهداية : وكذا بيع الميتة والدم والحر باطل لأنها ليست أموالا فلا تكون محلا للبيع

(ردالمحتار ج ۴ ص ۱۱۲ مکتبه رشيديه / البحرالرائق ج ۶ ص ۱۱۵ مکتبه رشيديه / تبين الحقائق ج ۴ ص ۴۴ مکتبة الحرمين الشريفين / الهداية ج ۳ ص ۴۲ مکتبه شامله / فتاوی حقانيه ج ۵ ص ۹۴ پښتو / اپ کي مسائل ج ۴ ص ۳۴۲ اردو)

دبل چا دمني نطفه په خپل رحم کي دماشين په ذريعه

سوال ۶: دنن سبا پرمخ تللي دطب په دور کي يو قسم اله ايجاد سوې ده چي د هغې په ذريعه د ښځي رحم او د شرم اندام ته د نورو انسانانو مني داخلول کېږي او د هغه څخه بيا ښځه حمل اخلي او بيا ماشوم پيدا کېږي پوښتنه دا ده چي د غسې ماشوم ته حرامي ويل کېږي که يا؟ دغسې فعل ته زناء ويل کېږي که يا؟

جواب: دغه فعل شرعاً حرام او ناروا دی البته زناء نه ده او نه د زناء په حکم کي ده ځکه چي د زناء تعريف وربانده صادقه نه راځي هغه ماشوم چي پېدا سي د داسي فعل په نتيجه کي د هغه نسب د دغي ښځي څخه ثابت دي د (الولد للفراش) د قاعدې درويه څخه.

لما فی الفتاو ی الهندية :البكر إذا جومعت فيما دون الفرج فحبلت بأن دخل الماء في فرجها فلما قرب أوان ولادتها تزال عذرتها ببيضة أو بحرف درهم لأنه لا يخرج الولد بدون ذلك .

(الفتاوى الهندية ج ۵ ص ۳۶۰ الباب الحادي والعشرون فيما يسع من جراحات بني آدم والحيوانات / فتاو ی حقانيه ج ۴ ص ۱۴۰ کتاب الطلاق / فتاوی هاديه ج ۲ ص ۴۳۶ / جديد فقهي مسائل / احسن الفتاوی ج۸ ص ۲۱۴)

دماشوم د درد او قهر علاج

سوال ۷ :زما يو زوی دی چي عمر يې تقريباً لس کاله کېږي ډېر درد مند او قهر جن دی درد او قهر چي ورسي ډېري بدي خبري او بد تمېزه حرکتونه کوي او ځيني وختونه د دوستانو مخ ته انسان دده په دغه ناوړه حرکتونو باندي وشرمېږي يوه داسي وظيفه که راوښياست چي دغه بد اخلاقي پرېږدي ا و خپل سبقه ته متوجه سي ډېره ښه به وي؟

جواب :علماء کرامو او ددين بزرګانو ليکلي دي چي د ماشومانو دبدتمېزۍ او نافرمانۍ سبب عموماً دوالدينو يعني مور او پلار ګناهونه وي ،او ياخو يې سمه تربيه نه کوي يعني اسلامي تربيه دوړو کوالي څخه ، يا دکور خراب ماحول يا دنفقې او ډوډۍ حراموالی وي ، علاج يې دادی چي انسان دالله پاک سره خپله معامله درسته اوصفا کړي او درې واره سورة فاتحه پر اوبو دم کړي په ماشوم يې وچيښي.

(ستاسي مسائل او دهغه حل ج ۸ ص ۵۴۷ باب تعلق الوالدين والاولاد)

ددوومياشتو ماشوم دضرورت په خاطر ساقطول

سوال ۸ :يوه ښځه د دوومياشتو ماشوم پرتي باندي لري او دوې مياشتي کيږي چي بيايې بل ماشوم په نس او حمل دی. آيا ددغه دوومياشتو حمل ماشوم دضرورت په خاطر اسقاطول او شوه کول په دواه سره شرعاً جواز لري که يا ؟

جواب : دفقهي دځيني کتابونو د رواياتو څخه معلوميږي چي حمل دښځي تر څلورومياشتو مخکي مخکي دضرورت په خاطر په دواه سره اسقاطول او شوه کول رواه دي دعذر مثال لکه دښځي شېدې لږ سي او خاوند ددغه ماشوم دشېدو پر

ورکولو او انتظام کولو باندي قدرت نه لري یا پربنځي باندي سخته مریضي راسي او نور دې ته ورته عذرونه..

دهدایې پر حاشیې باندي راخستي دي : اما فی زماننا یجوز وان استبان الخلق وعلیه الفتوی: نو په دغه صورت مسئوله کښې که ضرورت شدیده ؤ او دحمل مدت تر څلورو میاشتو کم ؤ نو په داسي حالت کښې یې ساقطول روا دي .

لما فی الفتاوی الهندیة : امرأة مرضعة ظهر بها حبل وانقطع لبنها وتخاف على ولدها الهلاك وليس لأبي هذا الولد سعة حتى يستأجر الظئر يباح لها أن تعالج في استنزال الدم ما دام نطفة أو مضغة أو علقة لم يخلق له عضو وخلقه لا يستبين إلا بعد مائة وعشرين يوما أربعون نطفة وأربعون علقة وأربعون مضغة كذا في خزانة المفتين.

(البحر الرائق ج۸ ص ۳۷۶ مکتبه رشیدیه / ردالمحتار ج ۵ ص ۳۰۵ مکتبه رشیدیه / فتاوی سراجیه ص ۷۶ / فتاوی حقانیه ج ۴ ص ۱۲۶ / فتاوی مفتي محمود ج ۱۱ ص ۲۶ / الفتاوی الهندیة ج ۵ ص ۳۵۶ [الباب الثامن عشر في التداوي والمعالجات / فتاوی محمودیه ج ۱۸ ص ۳۲۱)

دانګریزي ادویاتو داستعمالولو حکم .

سوال ۹ : په نننۍ زمانه کي په اکثره مرضونو کي انګریزي دواګاني استعمالیږي په کومو چي الکحل (دشرابو یو قسم) هم ګډ دي نو دشرعي نقطه نظره څخه دداسي دواګانو استعمالول رواه دي که یا ؟

جواب : دانګریزي دواګانو داستعمال په باره کي دعلماء کرامو فتوای داده چي که چیري په هغوی کي شراب او یا دنورو حرامو شیانو استعمال یقیني او په غالب ګمان سره ثابت وي نو پرته له سخت ضرورت څخه یې استعمالول صحیح نه دي او دنورو انګریزي ادویاتو استعمال مرخص دی اجازت یې سته .

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فی الدرالمختار : (وكره شرب دردي الخمر) أي عكره (والامتشاط) بالدردي لأن فيه أجزاء الخمر، وقليله ككثيره كما مر.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج۵ ص ۳۲۵ كتاب الاشربة مكتبه رشيديه / تبيين الحقائق شرح كنزالدقائق ج۶ ص ۴۹ كتاب الاشربة / فقهي مقالات ج ۱ ص ۲۵۵ اردو / جديد فقهي مسائل ج ۱ ص ۱۰۷ / فتاوى محموديه ج ۱۸ ص ۳۵۱ / الفتاوى الهندية ج۵ ص ۴۱۰ مكتبه رشيديه / فتاوى حقانيه ج۳ ص ۱۹۴ باب التداوي)

شراب يوځوک د علاج په ډول سره استعمالولای سي که يا؟

سوال ۱۰: د يو مريض حالت چي ډير نازک سي او بالکل د (کوما) مرګ حالت ته ورسيږي په داسي صورت کښي ودته شراب ددوا لپاره ورکول رواه دي که يا؟

جواب: که چيري ديو ماهر مسلمان ډاکټر رايه داوي چي د غه مريض ته ماسوا د شرابو څخه بل دواه فايده نه رسوي او د مريض حالت ډير نازک وي د هلاکت انديښنه وي دداسي مجبوری په حالت کښې ودته شراب ورکول رواه دي.

لما فی الفتاوى الهندية : يجوز للعليل شرب الدم والبول واكل اميته للتداوي اذا اخبره طبيب مسلم ان شفائه فيه ولم يجد من المباح ما يقوم مقامه وان قال الطبيب يتعجل شفائه فيه وجهان الخ .....

(الفتاوي الهندية جلد ۵ ص ۳۵۵ باب في التداوي والمعالجات / كفايت المفتي جلد ۹ ص ۱۵۰ / جواهر الاحكام ص ۳۲۹)

باب الرشـــوة

ايا شاګرد ومعلم ته رشوت ورکولای سي ؟

سوال ۱ : که چيري شاګرد ومعلم ته ددې لپاره رشوت ورکړي چي په ازموينه کښي کاميابه کړي رواه دی که يا؟

جواب : ابن عطيه رحمه الله تعالى فرمايلي دي چي ديو کار پوره کول چي دچا پرذمه لازم وي دهغه پر پوره کولو باندي ديو چا څخه معاوضه اوبدله اورشوت اخيستل اوبيله معاوضې نه کول دالله ﷻ عهد ماتول دي .

همداشان ديو کار نه کول چي پريو چا لازم وي او بيا معاوضه او رشوت اخيستل او هغه کول هم دالله ﷻ عهد ماتول دي . ددې څخه معلومه سول چي درشوت مروج صورتونه چي نن سبا روان دي داټوله حرام دي . ځکه چي معلم او استاد دمعارف

سره دا وعده او عهد کړی دی چې زه به په ایمان داری سره خپل دنده سرته رسوم.
اوبیا په دې مینځ کښې د رشوتونو لړی ته ځای ورکول د شاګردانو او استاد دواړو د پاره حرام دی.

(معارف القرآن ج ۵ص ۳۸۴ سورة النحل آیت نمبر ۹)

دخپل حق دوصول دپاره رشوت ورکول څنګه دی؟

سوال ۲: نن سبا هر طرف ته د رشوت بازار ګرم دی یوه شعبه داسې نسته چې هلته دې رشوت نه چلیږي کله کله یو شریف او دیندار سړی هم د رشوت پر ورکولو مجبوره کیږي جائز او ناجائز صورت یې سړي ته نه معلومیږي داسې یوه ضابطه او قانون د شریعت څه دی چې رشوت ورکول په کوم صورت کې روا او په کوم صوت کې ناروا دی؟

جواب: د رشوت ورکولو او اخیستلو مختلف صورتونه دي شرعًا. (۱) د حکومت څخه د قضاء یا د یو بل منصب د حاصلولو لپاره رشوت ورکول. (۲) د حاکم څخه ناحقه د یو فیصلې کولو دپاره رشوت ورکول. (۳) د ظالم او ظلم د تقویت لپاره رشوت ورکول په دغه دروسره صورتونو کې رشوت ورکول هم حرام دی او اخیستل یې هم حرام دی. (۴) که چیري یو د قدرت خاوند او زورور سړي یعني حاکم دوخت ستا حق ګرځولی وي هغه ته رشوت ورکول د دفع ظلم لپاره هم ناروا دی ولې چې په دې سره د هغه کس عادت خرابیږي او دغه ستا رشوت ورکول پر ټوله قوم د ظلم باعث جوړیږي.

فهذا داخل فی قاعدة : ان الضرر الخاص یتحمل لدفع الضرر العام .

(۵) دیو چا څخه د ضرر اندیشه او خطره لرې تاته روا دی چې رشوت ورکړې لیکن هغه ته ناروا دي اخیستل یې (۶) ستا او ستاد مخالف په مابین کې چې کوم کس واسطه جوړیږي ستا د نفعي لپاره یا ستا د ضرر د دفع لپاره تا ته رواه ده چې هغه ته رشوت ورکړې هغه ته یې اخیستل ناروا دي، او که دی چیري د هغه مابین د سړي پر ذمه یو کار ورکښېښودی نو د هغه کار مزدوري اخیستل هغه ته روا ده په دې شرط چې هغه په خپله پر هغه کار قدرت ولري او قدرة بقدرة الغیر معتبر نه دی.

هذا ما خذنا من احسن الفتاوی والله اعلم بالصواب .

قال الله تعالى فى القرآن الكريم : سَمَّاعُونَ لِلْكَذِبِ أَكَّالُونَ لِلسُّحْتِ

قَالَ أَبُو بَكْرٍ اتَّفَقَ جَمِيعُ الْمُتَأَوِّلِينَ لِهَذِهِ الْآيَةِ عَلَى أَنَّ قَبُولَ الرُّشَا مُحَرَّمٌ وَاتَّفَقُوا عَلَى أَنَّهُ مِنْ السحت الذي حرمه الله تعالى وَالرِّشْوَةُ تَنْقَسِمُ إلَى وُجُوهٍ مِنْهَا الرِّشْوَةُ فِي الْحُكْمِ وَذَلِكَ مُحَرَّمٌ عَلَى الرَّاشِي وَالْمُرْتَشِي جَمِيعًا وَهُوَ الَّذِي قَالَ فِيهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَعَنَ اللَّهُ الرَّاشِيَ وَالْمُرْتَشِيَ وَالرَّائِشُ

وقال العلامة ابن عابدين رحمه الله تعالى فى ردالمحتار : وفي الفتح: ثم الرشوة أربعة أقسام: منها ما هو حرام على الآخذ والمعطي وهو الرشوة على تقليد القضاء والإمارة.

(احسن الفتاوی ج۸ ص ۹۷ کتاب الحظر والاباحة / جامع الترمذي ج ۱ ص ۲۴۸ ابواب الاحکام سعید چاپ / ردالمحتار ج۵ ص ۳۶۲ کتاب القضاء مکتبه رشیدیه / تفسیر القرطبي ج ۲ ص ۳۳۷ / فتاوی بینات ج۴ ص ۲۴۵ / احکام القرآن للجصاص ج ۲ ص ۳۳۴ دار احیاء اتراث العربي بیروت / جامع الترمذی ابواب البیوع ج ۱ ص ۲۲۹ سعید چاپ / ستاسي مسائل اودهغه ج۷ ص ۲۲۹)

ډاکټر یانرس ته رشوت ورکول څنګه دی ؟

سوال۳ : ځینې وختونه خلک خپل مریضان شفاخانې ته رواړي دعلاج لپاره دمریض قریبان او ورثه ډاکټر ته څه روپۍ یاتحفه ددې لپاره ورکوي چې دغه ډاکټر یانرس د دې مریض ښه کتنه او علاج وروکړي ایا دغه تحفه یا پیسې ودې ډاکټر ته ورکول روا ده ؟

جواب :بالکل نه دی روا ځکه داپیسی ده ته ورکول شرعاً رشوت دی په دغه تحفې او پیسو ورکولو سره دهغه ډاکټر عادت خرابېږی چې بیا کله کله باعث دظلم ګرځي پر ټوله قوم باندې .

لقوله تعالى في القرآن الكريم :وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ وَتُدْلُوا بِهَا إِلَى الْحُكَّامِ لِتَأْكُلُوا فَرِيقًا مِنْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْإِثْمِ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ (١٨٨) سورة البقرة

عن أبي هريرة قال: «لعن رسول الله صلى الله عليه وسلم الراشي والمرتشي في الحكم .

وقال العلامة ابن عابدين رحمه الله تعالى فى ردالمحتار : وفي الفتح: ثم الرشوة أربعة أقسام: منها ما هو حرام على الآخذ والمعطي وهو الرشوة على تقليد القضاء والإمارة.

(احسن الفتاوی ج۸ ص ۹۷ کتاب الحظر والاباحة / جامع الترمذي ج ۱ ص ۲۴۸ ابواب الاحکام سعید چاپ / ردالمحتار ج۵ ص ۳۶۲ کتاب القضاء مکتبه رشیدیه / تفسیر القرطبي ج ۲ ص ۳۳۷ / فتاوی بینات ج۴ ص ۲۴۵)

باب الحقوق والمعاشرة

دملګري په غیاب (نه موجدېدو) کښې دهغه شي دهغه اجازې څخه به غیر استعمالول .

سوال ۱ : که چیري دیو کس ملګری او انډیوال نه وي بیا بل ملګری را ولاړېږي دهغه شی دهغه د اجازې څخه بغیر استعمالوي دغه کار شرعا رواه دی که یا ؟ .

جواب : په حدیث شریف کښې اغلي دي نبي کریم صلی الله علیه وسلم فرمایي چي ده هیڅ مسلمان شخص مال اخیستل او په هغه کښې تصرف کول نه دی رواه مګر دهغه دنفس او زړه په خوښۍ سره . او الله پاک جل جلاله دهر مسلمان مال او دهغه عزت ابرو او وینه تویول دبل کس دپاره حرام ګرځولي دي . ددغه احادیثو په رڼا کښې هیڅ مسلمان ته دا اجازه نسته چي دبل مسلمان په حق کښې دهغه دا جازې او خوښي څخه بغیر تصرف وکړي . والله اعلم بالصواب .

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَحَاسَدُوا، وَلَا تَنَاجَشُوا، وَلَا تَبَاغَضُوا، وَلَا تَدَابَرُوا، وَلَا يَبِعْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ، وَكُونُوا عِبَادَ اللهِ إِخْوَانًا الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ، لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ، وَلَا يَحْقِرُهُ التَّقْوَى هَاهُنَا» وَيُشِيرُ إِلَى صَدْرِهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ «بِحَسْبِ امْرِئٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ، كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ، دَمُهُ، وَمَالُهُ، وَعِرْضُهُ .....إن دماءكم وأموالكم حرام عليكم، كحرمة يومكم هذا، في شهركم هذا، في بلدكم هذا.

وقال الدكتور وهبه الزحيلي رحمه الله تعالى في التفسير المنير : وأيا ما كان سبب نزول الآية فإنها تبيح الأكل من هذه البيوت، بشرط أن يعلم الآكل رضا صاحب المال بإذن صريح أو قرينة، وخصصت هذه البيوت بالذكر لتبسط الناس فيما بينهم عادة في الأكل من بيوت أقاربهم ووكلائهم وأصدقائهم.

(التفسير المنير ج ۱۸ ص ۳۰۲ سورة النور آيت نمبر ۶۱ بيروت چاپ / صحيح مسلم ج ۴ ص ۱۹۸۶ مكتبه شامله بيروت چاپ / سنن الترمذی ج ۴ ص ۳۲۵ بيروت چاپ / سنن ابن ماجة ج ۲ ص ۲۰۹۸ بيروت چاپ / مرعاة المفاتيح ج ۹ ص ۳۱۷ بيروت چاپ)

مور يا پلار ته دنيكي لاري داختيارولواو دبدي لاري د پرېښوولو نصيحت كول شرعا څه حكم لري ؟

سوال ۲ : ايا يو زوی کولای سي چي خپل مور او پلار ته نصيحت وکړي چي پلاره دا کار مه کوه ګناه لري يا دا معامله مه کوه ځکه چي په شريعت کي دا سي کار حرام دی ؟

جواب : دبدو کارونو څخه دځان ساتلو او دنيکي لاري داختيارولو نصيحت زوی هم خپل مور او پلار ته په نرمۍ او ادب سره کولای سي که يې چيري خبره د نصيحت ومنله خو ډېر به ښه وي او که يې پر ځان بده ولګوله نو اولاد دي خاموشه سي او ددوی دهدايت دپاره دي دعاوي کوي او ددوی دپاره دي دالله جل جلاله څخه بخښنه غواړي . حضرت ابراهيم عليه السلام وخپل پلار ته نصيحت کړی وو کوم چي په قرآن کريم کي څو ځايونه ذکر دی .

إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا يَسْمَعُ وَلَا يُبْصِرُ وَلَا يُغْنِي عَنْكَ شَيْئًا (۴۲) يَا أَبَتِ إِنِّي قَدْ جَاءَنِي مِنَ الْعِلْمِ مَا لَمْ يَأْتِكَ فَاتَّبِعْنِي أَهْدِكَ صِرَاطًا سَوِيًّا (۴۳) يَا أَبَتِ لَا تَعْبُدِ الشَّيْطَانَ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلرَّحْمَنِ عَصِيًّا (۴۴) يَا أَبَتِ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يَمَسَّكَ عَذَابٌ مِنَ الرَّحْمَنِ فَتَكُونَ لِلشَّيْطَانِ وَلِيًّا (۴۵) سورة مريم

ولما قال العلامة ابن عابدين رحمه الله تعالى فی ردالمحتار : [فَرْعٌ] فِي فُصُولِ الْعَلَامِيِّ: إذَا رَأَى مُنْكَرًا مِنْ وَالِدَيْهِ يَأْمُرُهُمَا مَرَّةً، فَإِنْ قَبِلَا فَبِهَا، وَإِنْ كَرِهَا سَكَتَ عَنْهُمَا وَاشْتَغَلَ بِالدُّعَاءِ وَالِاسْتِغْفَارِ لَهُمَا فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَكْفِيهِ مَا أَهَمَّهُ مِنْ أَمْرِهِمَا.

(ردالمحتار علي صدر الدرالمختار كتاب الحدودباب التعزير مطلب في تعزيرالمتهم ج ۴ ص ۷۸ سعيد چاپ / كفايت المفتي ج ۱۲ ص ۳۸۹ باب حقوق الوالدين / نفع المفتي والسائل ، مايتعلق باطاعة الوالدين ص ۴۲۳ دارابن حزم)

ایاد ګناه په کار کي دمور او پلار خبره منل کیږي که یا ؟

سوال ۳ : ځني وختونه مور او پلار د اولاد و څخه یا میړه د ښځي څخه داسي غوښتني کوي چي د شریعت په خلاف وي او س پوښتنه دا ده چي په داسي وخت کي د دوی خبره باید و منل سي او که یا ؟

جواب : د نبي کریم صلی الله علیه وسلم حدیث مبارک دی چي (لا طاعة لمخلوق فی معصیة الخالق) یعني د خالق په معصیت کي د مخلوق اطاعت نسته مطلب دا چي د ګناه په کار کي د هیڅ چا حکم نه منل کیږي نو د دې مبارک حدیث څخه معلومه سوه چي په داسي کار کي چي د شریعت په خلاف وي اولاد و نه د مور او پلار ښځه د میړه شاګرد د استاذ او همدا رنګه ماتحت کسان د امیر او حاکم حکم او امر باید و نه مني ځکه د دې اشخاصو اطاعت موږ په دې خاطر کوو چي د الله جل جلاله رضآء حاصله کړو ځکه دا د هغه امر دی نو او س چي دوی داسي غوښتنه کوي چي الله جل جلاله په ناراضه کیږي نو داسي غوښتنه هیڅ کله باید و نه منل سي او که چیري داسي حکم و منل سي نو ګناه ده.

عَنْ عَلِيٍّ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم بَعَثَ جَيْشًا وَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ رَجُلاً فَأَوْقَدَ نَارًا وَقَالَ ادْخُلُوهَا. فَأَرَادَ نَاسٌ أَنْ يَدْخُلُوهَا وَقَالَ الآخَرُونَ إِنَّا قَدْ فَرَرْنَا مِنْهَا. فَذُكِرَ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ لِلَّذِينَ أَرَادُوا أَنْ يَدْخُلُوهَا لَوْ دَخَلْتُمُوهَا لَمْ تَزَالُوا فِيهَا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَقَالَ لِلآخَرِينَ قَوْلاً حَسَنًا وَقَالَ لاَ طَاعَةَ فِى مَعْصِيَةِ اللَّهِ إِنَّمَا الطَّاعَةُ فِى الْمَعْرُوفِ. رواه مسلم

(صحیح البخاري ج ۴ ص ۱۹۹۷ مکتبه شامله صحیح مسلم ج ۶ ص ۱۵ سنن ابي داؤد ج ۲ ص ۳۴۴ مکتبه شامله سنن النسائي ج ۴ ص ۲۲۱ مکتبه شامله / فتاوی محمودیه ج ۱۹ ص ۳۴ باب حقوق الوالدین)

دداسي کس سره تعلق ختمول چي په تعلق جوړېدلو کي یې دانسان دیني تاوان وي

سوال ۴ : که چیري دیو داسي کس سره انسان خپل تعلق او رابطه و انډیوالي ختمه کړي چي د هغه سره په تعلق جوړولو کي د انسان دیني او اخروي تاوان وي مثلا هغه

کس داسي افعال او اقوال تر سره کوي چي هغه د شریعت مطهره سره په ټکر کي وي ایا په دغه رابطه او تعلق ختمولو کي خو به ګناه نه وي ؟

جواب : په اوله مرحله کي دي پوره کوشش وسي چي دغه کس ته په حکمت او نرمۍ سره د دین طرف ته دعوت ورکړه سي او د نبي کریم صلی الله علیه وسلم یا د صحابه کرامو رضي الله عنهم د سیرت اړوند یو کتاب ورکړه سي د مطالعې د پاره که چیري دې کار هم خاص نتیجه ورنه کړله او حالات د سمېدو طرف ته نه تله بلکي سبب د اخروي تاوان ګرځېدله نو په داسي صورت کي که چیري تعلقات او روابط د داسي کس سره ختم کړل سي نو شرعا کومه ګناه او حرج په دې کي نسته . والله اعلم بالصواب وعنده علم الکتاب .

عن أبي أيوب الأنصاري رضي الله عنه قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : " لا يحل للرجل أن يهجر أخاه فوق ثلاث ليال يلتقيان فيعرض هذا ويعرض هذاوخيرهما الذي يبدأ بالسلام " . متفق عليه........قال الخطابي رحمه الله تعالى : رخص للمسلم أن يغضب على أخيه ثلاث ليال لقلته ولا يجوز فوقها إلا إذا كان الهجران في حق من حقوق الله تعالى فيجوز فوق ذلك.

(مرقاة المفاتيح جج ۱۴ ص ۳۲۶ باب ما ينهي عنه من التهاجر والتقاطع / مشكاة المفاتيح ج ۱ ص ۴۲۷ باب ما ينهي عنه من التهاجر والتقاطع قديمي كتابخانه / فتاوى محموديه ج ۱۸ ص ۵۲۱ باب المعاشرة والاخلاق / ستاسي مسائل او دهغه حل ج ۸ ص ۵۷۹ باب المعاشرة والاخلاق)

دبې لمانځه کس سره دتعلق قطع کولو حکم.

سوال ۵ : یو کس لمونځ نه کوي ایا د ده سره موږ تعلق ختم کړو که یا او د داسي کس د لاس خواړه پاک دي که یا ؟

جواب : لمونځ د اسلام یو داسي عظیم الشانه رکن دی کوم چي د لمانځه ونه کوونکي ته شرعاً فاسق ویل کیږي او لمونځ د اسلام او کفر تر مینځ فرق راولي او د لمانځه په کولو سره نبي کریم ﷺ ډیر غټ بشارتونه او زیري ورکړیدي او پرنه کولو یې ډېر سخت عذاب وعیدونه بیان کړي دي نو کوم کس چي لمونځ نه کوي هغه ته اول باید نصیحت وکړل سي او د هغو انعاماتو ذکر باید ورته وسي کوم چي الله پاک یې

دلمانځه پر کولو ویو بنده ته ورکوي او دهغو عذابونو ذکربايد ورته وکړل سي کوم چي الله پاک يې دلمانځه پر نه کولو ویوه کس ته ورکوي که چیري يې په دغه سره هم اصلاح ونه سوه نو بيا دي تعلق ورسره ختم کړل سي البته دلاس خواړه يې پاک دي .

(کماورد فی الحدیث) عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «العَهْدُ الَّذِي بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمُ الصَّلَاةُ، فَمَنْ تَرَكَهَا فَقَدْ كَفَرَ

عَنْ أُمِّ أَيْمَنَ، أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: " لَا تَتْرُكِ الصَّلَاةَ مُتَعَمِّدًا، فَإِنَّهُ مَنْ تَرَكَ الصَّلَاةَ مُتَعَمِّدًا فَقَدْ بَرِئَتْ مِنْهُ ذِمَّةُ اللهِ وَرَسُولِهِ

(وقال العلامة الحصكفی رحمه الله) هِيَ فَرْضُ عَيْنٍ عَلَى كُلِّ مُكَلَّفٍ..... وَيَكْفُرُ جَاحِدُهَا لِثُبُوتِهَا بِدَلِيلٍ قَطْعِيٍّ وَتَارِكُهَا عَمْدًا مَجَانَةً أَيْ تَكَاسُلًا فَاسِقٌ

(وایضاً فی الدرالمختار) فَسُؤْرُ آدَمِيٍّ مُطْلَقًا وَلَوْ جُنُبًا أَوْ كَافِرًا أَوْ امْرَأَةً...... طَاهِرٌ

(جامع الترمذی ج ۵ ص ۱۳ باب ماجآء في ترک الصلوة بېروت چاپ مکتبه شامله/ سنن النسائي ج ۱ ص ۲۳۱ باب الحکم في تارک الصلوة بېروت چاپ مکتبه شامله/ مشکاةالمصابیح ج ۱ ص ۵۸ کتاب الصلوة قدیمي چاپ/ مسند الامام أحمد ج ۷ ص ۵۷۲ داراحیاء التراث العربي بېروت/ الدرالمختار علي صدر ردالمحتارج ۱ ص ۳۵۱؛ ۳۵۲ کتاب الصلوة سعید چاپ / وایضاً الدرالمختار مع ردالمحتارج ۱ ص ۲۲۲ فصل في البئر سعید چاپ/ فتاوی محمودیه ج ۱۸ ص ۵۱۰ باب المعاشرةوالاخلاق)

په بدرنګه سړي دپوسخند وهلو حکم.

سوال۶ : یو کس بدرنګه دی او بل کس پو سخند په وهي او مسخرې پر کوي نو دداسي سړي په حق کښي د شریعت څه حکم دی ؟

جواب : دقرآن او حدیثو له مخي دیوه مسلمان لپاره په بل مسلمان باندي که هغه عالم وي او که جاهل؛ ګنهګار وي که پرهېزګار استهزاء او مسخره سخته ګناه او شرعاً ممنوع او عبث عمل دی په سورت الحجرات کښي چي کوم اخلاقي تعلیمات بیان سویدي له هغو څخه یو دا هم دی چي یو مسلمان دي په بل مسلمان باندي ټوکي ؛مسخرې او استهزاء نه کوي او نبي کریم ﷺ هم دخپلو احادیثو په رڼا کښي یو مسلمان دبل مسلمان ورور بللی دی او په یوه او بل باندي یې له ټوکو او

مسخرو څخه منع کړېده چي څوک دا عمل ترسره کوي دهغه به دقيامت په ورځ سخته سزاء وي

قال الله تعالى {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لا يَسْخَرْ قَومٌ مِنْ قَوْمٍ عَسَى أَنْ يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ وَلا نِسَاءٌ مِنْ نِسَاءٍ عَسَى أَنْ يَكُنَّ خَيْرًا مِنْهُنَّ}

(وقال العلامةابن كثير رحمه الله في تفسيره)يَنْهَى تَعَالَى عَنِ السُّخْرِيَةِ بِالنَّاسِ، وَهُوَ احْتِقَارُهُمْ وَالِاسْتِهْزَاءُ بِهِمْ.... وَالْمُرَادُ مِنْ ذَلِكَ: احْتِقَارُهُمْ وَاسْتِصْغَارُهُمْ، وَهَذَا حَرَامٌ، فَإِنَّهُ قَدْ يَكُونُ الْمُحْتَقَرُ أَعْظَمَ قَدْرًا عِنْدَ اللَّهِ وَأَحَبَّ إِلَيْهِ مِنَ السَّاخِرِ مِنْهُ الْمُحْتَقِرِ لَهُ؛

(لما ورد في الحديث) عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَحَاسَدُوا، وَلَا تَنَاجَشُوا، وَلَا تَبَاغَضُوا، وَلَا تَدَابَرُوا، وَلَا يَبِعْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ، وَكُونُوا عِبَادَ اللهِ إِخْوَانًا الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ، لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ، وَلَا يَحْقِرُهُ التَّقْوَى هَاهُنَا» وَيُشِيرُ إِلَى صَدْرِهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ «بِحَسْبِ امْرِئٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ، كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ، دَمُهُ، وَمَالُهُ، وَعِرْضُهُ»

(تفسيرابن كثير ج ۴ ص ۱۹۰ سورةالحجرات مكتبه دارالمفيد بيروت/تفسير القرطبي ج ۱۶ ص ۲۷۶ سورةالحجرات مكتبه رشيديه/ تفسير معارف القرآن ج ۹ ص ۱۴۰ پاره ۲۶ مكتبه حبيبيه/ عزيزالتفاسير ج ۱۱ ص ۴۶۰ سورةالحجرات مكتبه دارالكنوز العلمية /صحيح مسلم ج ۲ ص ۳۱۷ باب تحريم ظلم المسلم قديمي چاپ / فتاوى حقانيه ج ۲ ص ۲۳۹ باب مسائل المتفرقه)

دهمسايګانو دحقوقو په اړه معلومات .

سوال ۷ : داسلام په مبارک دين کښې دهمسايه لپاره کوم حقوق مقرر دي که يا ؟ او که چيري حق ولري نو بيا چي يو کس دهمسايه دحق خيال نه ساتي نو دداسي کس په هکله دشريعت څه حکم دی ؟

جواب :دين اسلام يو داسي داخوت او ورور ولی دين دی چي په هغه کښې دهر کس لپاره خپل حقوق معلوم سويدي چي په هغوی کښې دهمسايه دحقوقو هم زياتي لاربنو وني سويدي لکه څرنګه چي په قرآن کريم کښې الله ﷻ فرمايي (وَالصَّاحِبِ بِالْجَنْبِ) ددې ايت څخه مفسرينو يو مطلب دارا ايستلی دی چي نېک سلوک کول دخپل همسايه سره لازمي دی .

او نبي کریم ﷺ هم په دې اړه زیاتې لارښوونې کړې دي او فرمایي چې حضرت جبرائیل علیه السلام ماته د همسایه په هکله دومره ټینګار کاوه چې ما دا فکر وکړه چې همسایه به د همسایه په میراث ورسره شریک سي . او په بل حدیث شریف کښې فرمایي کوم کس چې پر الله او پرورځې د آخرت ایمان ولري نو هغه دې د خپل همسایه اکرام وکړي او د همسایه حقوق پر درې قسمه دي اول هغه کس دی چې قریب دي هم وي او مسلمان هم وي او همسایه دي هم وي نو داسي همسایه درې حقه لري یو حق د قرابت دوهم حق د اسلام دریم حق د همسایه . دوهم هغه کس دی چې قریب دي نه وي مسلمان وي او همسایه دي وي نو داسي کس بیا دوه حقه لري چې یو حق یې د اسلام او بل حق یې د همسایه توب دی . دریم هغه کس دی چې نه مسلمان دی او نه دي هم قریب دی بلکي اهل ذمه کافر دی نو داسي کس صرف یو حق لري چې هغه حق د همسایه توب دی .

او د قیامت د علامو څخه یوه علامه دا هم ده چې د همسایګانو د حقوقو خیال به نه ساتل کیږي نو الله جلاله دې دد ې توفیق را کړي چې د نبي کریم ﷺ د مبارکو ارشاداتو مطابق د خپلو همسایګانو د حقوقو خیال وساتو .

لقوله تعالی فی القرآن المجید :وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَى وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنْبِ(النسآء ۳۶)

(قال العلامة الجصاص رحمه الله)وَقَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ: مَعْنَى الصَّاحِبِ بِالْجَنْبِ أَنَّهُ الْجَارُ الَّذِي يُلَاصِقُ دَارُهُ دَارِهِ وَإِنَّ اللَّهُ خَصَّهُ بِالذِّكْرِ تَأْكِيدًا لِحَقِّهِ عَلَى الْجَارِ غَيْرِ الْمُلَاصِقِ. وروى أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ

أَتَدْرُونَ مَا حَقُّ الْجَارِ إِنِ اسْتَعَانَ بِكَ أَعَنْتَهُ وَإِنِ اسْتَقْرَضَكَ أَقْرَضْتَهُ وَإِنِ افْتَقَرَ عُدْتَ عَلَيْهِ وَإِنِ مَرِضَ عُدْتَهُ وَإِنْ مَاتَ اتَّبَعْتَ جَنَازَتَهُ وَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ هَنَّأْتَهُ وَإِنْ أَصَابَتْهُ مُصِيبَةٌ عَزَّيْتَهُ وَلَا تَسْتَطِلْ عَلَيْهِ بِالْبِنَاءِ فَتَحْجُبَ عَنْهُ الرِّيحَ إِلَّا بِإِذْنِهِ وَإِذَا اشْتَرَيْتَ فَاكِهَةً فَأَهْدِ لَهُ فَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَأَدْخِلْهَا سِرًّا وَلَا يَخْرُجْ بهَا ولدك ليغيظ بها وَلَدَهُ وَلَا تُؤْذِهِ بِقُتَارِ قِدْرِكَ إِلَّا أَنْ تَغْرِفَ لَهُ مِنْهَا أَتَدْرُونَ مَا حَقُّ الْجَارِ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يَبْلُغُ حَقَّ الْجَارِ إِلَّا من رَحِمَه الله فَمَا زَالَ

يُوصِيهِمْ بِالْجَارِ حَتَّى ظَنُّوا أَنَّهُ سَيُوَرِّثُه ثُمَّ قَالَ الْجِيرَانُ ثَلَاثَةٌ فَمِنْهُمْ مَنْ لَهُ ثَلَاثَةُ حُقُوقٍ وَمِنْهُمْ مَنْ لَهُ حَقَّانِ وَمِنْهُمْ مَنْ لَهُ حَقٌّ وَاحِدٌ فَأَمَّا الَّذِي لَهُ ثَلَاثَةُ حُقُوقٍ فَالْجَارُ الْمُسْلِمُ الْقَرِيبُ لَهُ حَقُّ الْإِسْلَامِ وَحَقُّ الْجِوَارِ وَحَقُّ الْقَرَابَةِ وَأَمَّا الَّذِي لَهُ حَقَّانِ فَالْجَارُ الْمُسْلِمُ لَهُ حَقُّ الْإِسْلَامِ وَحَقُّ الْجِوَارِ وَأَمَّا الَّذِي لَهُ حَقٌّ وَاحِدٌ فَالْجَارُ الْكَافِرُ لَهُ حَقُّ الْجِوَارِ

(احكام القرآن للجصاص ج ۲ ص ۲۷۶ باب برالوالدين مكتبه دارالكتاب / تفسيرالمظهري ج ۲ ص ۱۰۴ سورة النسآء بيروت / تفسيرابن كثير ج ۱ ص ۲۱۰ سورة النسآء بيروت / المنتقي ج ۱ ص ۵۹ باب ماجآء في حفظ الجار مكتبه شامله / مكارم الاخلاق للخرائطي ج ۱ ص ۹۴ باب ماجآء في حفظ الجار مكتبه شامله / مسند الشاميين للطبراني ج ۳ ص ۱۰۴ مكتبه شامله)

دخپلوښځو تر مينځ دفرق کولو حکم.

سوال ۸ :ديو کس دوې ښځې دي خو دغه کس ددغو ښځو په مېنځ کښې فرق په لباس ؛خوراک ؛او شپې تېرولو کښې کوي اوس پوښتنه داده چې د دوو ښځو تر مېنځ فرق شرعاً څه حکم لري ؟

جواب :کله چې يو کس دوې ښځې لري او د دوی په مېنځ کښې په نفقه او معاشره کښې فرق کوي نو دغه کس سخت ګناه ګاره دی ځکه چې نبي کريم ﷺ په يوه حديث شريف کښې فرمايي :کله چې ديوه کس په نکاح کښې دوې ښځې وي او دغه کس دخپلو ښځو په منځ کښې فرق کوي نو دغه کس به په ورځ دقيامت په داسي حال کښې راپورته سي چې يو اړخ به يې ساقط وي يعني دګزڼ وهلي په څېر به راپورته کيږي چې يو طرف به يې فلج وي نو ودغه حديث شريف ته په نظر کولو سره داڅرګنديږي چې دخپلو ښځو په منځ کښې بايد دعدل او انصاف معامله وسي او د دوی په منځ کښې په خوراک ؛ لباس ؛ او شپې تېرولو کښې هيڅ فرق ونسي البته که يې ديوې ښځې سره طبعي محبت وو نوبيا ددې موآخذه دده سره شرعاً نسته يعني يو کس ديوې ښځې سره تر دابلې ښځې زيات محبت لري خو ظاهري فرق يې نه کوي نو ودغه کس ته ددغه قلبي محبت سزا نسته

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا كَانَ عِنْدَ الرَّجُلِ امْرَأَتَانِ فَلَمْ يَعْدِلْ بَيْنَهُمَا جَاءَ يَوْمَ القِيَامَةِ وَشِقُّهُ سَاقِطٌ(الترمذی)

(قال العلامة حصكفي رحمه الله) (يَجِبُ) أَنْ يَعْدِلَ فِيهِ أَيْ فِي الْقَسْمِ بِالتَّسْوِيَةِ فِي الْبَيْتُوتَةِ (وَفِي الْمَلْبُوسِ وَالْمَأْكُولِ) وَالصُّحْبَةِ (لَا فِي الْمُجَامَعَةِ) كَالْمَحَبَّةِ بَلْ يُسْتَحَبُّ

(الدر المختار مع رد المحتار ج ۳ ص ۲۰۱ ؛ ۲۰۲ كتاب النكاح سعيد چاپ / البحر الرائق ج ۳ ص ۳۷۹ كتاب النكاح باب القسم رشيديه / فتاوى التاتارخانية ج ۳ ص ۲۲۶ كتاب النكاح مكتبه ادارة القرآن / فتاوى قاضي خان علي هامش الهندية ج ۱ ص ۴۳۹ كتاب النكاح فصل في القسم رشيديه / فتاوى محموديه ج ۱۸ ص ۵۹۰ باب احكام الزوجين / فتاوى حقانيه ج ۳ ص ۶۲۰ / جامع الترمذي ج ۱ ص ۳۴۵ باب ماجآء في التسوية بين الضرائر مكتبه رحمانيه / مسند الحارث ج ۱ ص ۳۰۹ بيروت / المستدرک علي الصحيحين للحاكم ج ۲ ص ۲۰۳ بيروت / عمدة القاري شرح صحيح البخاري ج ۲۰ ص ۱۹۹ باب العدل بين النسآء بيروت / مرقات المفاتيح شرح مشكات المصابيح ج ۵ ص ۲۱۱۵ باب القسم بيروت / مشكاة المصابيح ج ۲ ص ۹۶۵ باب القسم بيروت / عزيز التفاسير ج ۳ ص ۶۱ مكتبه دار الكنوز العلميه)

په لاره یا په بل ځای کښې پریو چاباندي دوړي کول یا خټي پاشل .

سوال ۹ : ځیني کسان په ټولنه کښې داسي هم سته چي کله کله و مسلمانانو ته تکلیف ورکوي مثلا په موټر سره دوړي کول یا ، خټي پاشل یا نور داسي تکالیف چي انسان په ازاریږي . ایا په شریعت کښې داسي کسانو په باره کښې څه زجر او منع راغلې ده ؟

جواب : دین اسلام ټوله کامل مکمل دامن او عدل او سلامتی نوم دی خپله لفظ دایمان دامن څخه جوړ دی نو دیو مومن شان دادی چي همیشه دښو اخلاقو او ښه سلوک خاوند واوسیږي او نور مسلمانان دده دفعل او قول وحرکت دشره څخه په امن وي . په حدیث شریف کښې هم دنبي کریم صلی الله علیه وسلم ارشاد مبارک دی چي کامل مکمل مسلمان په تاسي هغه کس دی چي بل مسلمان ورور دهغه دلاس او ژبي دشر څخه په امن کښې وي . خبري ډیري اوږدیږي خو دغه یو حدیث شریف هم کافي دی دیو مسلمان دعبرت او پند ونصیحت اخیستلو دپاره الله جل جلاله دي موږ او تاسو ټولو ته پوره هدایت رانصیب کړي . آمین ثم آمین

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «المُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ المُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ، وَالمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ مَا نَهَى اللَّهُ عَنْهُ» صحيح البخاري ج ١ ص ١١

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «المُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ المُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ، وَالمُؤْمِنُ مَنْ أَمِنَهُ النَّاسُ عَلَى دِمَائِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ» : «هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ» ترمذي شريف ج٥ ص ١٧ بيروت چاپ

عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ: قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَيُّ الْإِسْلَامِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: «مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ» رواه النسائي ج٨ ص ١٠٦ بيروت چاپ/ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَحَاسَدُوا، وَلَا تَنَاجَشُوا، وَلَا تَبَاغَضُوا، وَلَا تَدَابَرُوا، وَلَا يَبِعْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ، وَكُونُوا عِبَادَ اللهِ إِخْوَانًا الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ، لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ، وَلَا يَحْقِرُهُ التَّقْوَى هَاهُنَا» وَيُشِيرُ إِلَى صَدْرِهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ «بِحَسْبِ امْرِئٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ، كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ، دَمُهُ، وَمَالُهُ، وَعِرْضُهُ .رواه مسلم

(صحيح البخاري ج ١ص ١١ / ترمذي شريف ج٥ ص ١٧ بيروت چاپ / النسائي ج٨ ص ١٠٦ بيروت چاپ / مسلم شريف ج ٤ ص ١٩٨٦ بيروت چاپ)

په شریعت مقدسه کښې دمور حق زیات دی که دپلار ؟

سوال ۱۰ : په شریعت مقدسه کښې داولا پر ذمه باندي دمور حق زیات دی که دپلار ؟

جواب :داسلام په مقدس دین کښې داولاد پر ذمه باندي دمور واپلار دواړو عزت احترام قدر خدمت کول او دشریعت په حدودو کښې دهغوی هره خبره منل لازمه ده .

خوبیا هم کتاب وایې چي د احترام او تعظیم او عزت تقاضا دا ده چي د پلار خبره ومنل سي لیکن د خدمت او د حسن خلق په طرف کي بیا د مور حق مقدم دی تر پلار، مور ستا د خدمت او د ښو اخلاقو زیاته حقداره ده. علماو و لیکلي دي که چیري مور او پلار دواړه کورته داخل سي اولاد به پلار ته ولاړیږي د تعظیم په خاطر او که چیري مور او پلار څه مال او پیسې وغوښتې ابتداء او شروع به یې په مور سره کوې .

خلاصه دا چي دخدمت په لحاظ سره دمور حق زیات دی او د احترام وتعظیم په لحاظ سره دپلار حق زیات دی

وَعَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «رِضي الربِّ فِي رضى الْوَالِدِ وَسُخْطُ الرَّبِّ فِي سُخْطِ الْوَالِدِ» . رَوَاهُ التِّرْمِذِيّ . قال العلامة عبدالحی اللکنهوی : واذا تعذر علیه مراعاة جمیع حقوق الوالدین رجح جانب الاب فیما یرجع الی التعظیم والاحترام وحق الام فیما یرجع الی الخدمة والانعام .

(نفع المفتي والسائل ص ۴۲۲ / مشکوة المصابیح ص ۴۱۹ کتاب الادب باب البر والصلة الفصل الثاني / احسن المسائل ص ۲۰۲)

ایا دعصري علومو استاذ هم ددیني علومو داستاذ په شان عزت او قدر لري ؟

سوال ۱۱ : ایا دعصري علومو استاد هم ددیني علومو داستاد په شان عزت لري ؟

جواب : دحضرت علي رضي الله عنه قول دی : (چي چا ماته یو حرف علم راوښووی نو زه یې خپل مریی وګرځولم) نو استاد استاد دی هغه که دعصري علومو وي او که ددیني علومو وي خو دهغه قدر عزت او احترام دشاګرد پر ذمه باندي لازم دی . او هرکله چي دیني علوم پر عصري علومو باندي فوقیت او فضیلت لري نو ښکاره خبره ده چي استاد یې هم پر هغه استاد باندي فوقیت لري کوم چي دعصري علومو استاد دی . البته داسي استاد چي شاګرد ته هغه څه ورښیي چي دده دنیا یا دآخرت په ضرر تمامیږي نو دداسي استاد څخه اجتناب او لیري والی پکار دی ځکه چي دا خو بیا استاد نه دی دښمن دی استاد خو هغه ته وایې چي دخپل شاګرد ددنیا او دآخرت خیرخواه وي .

عَنْ تَمِيمٍ الدَّارِيِّ رضي الله عنه أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «الدِّينُ النَّصِيحَةُ» قُلْنَا: لِمَنْ؟ قَالَ: «لِلَّهِ وَلِكِتَابِهِ وَلِرَسُولِهِ وَلِأَئِمَّةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ.

(صحیح مسلم شریف ج ۱ ص ۷۴ باب بیان ان الدین النصیحة / سنن ابي داود ج ۴ ص ۲۸۶ باب النصیحة / سنن الترمذی ج ۴ ص ۳۲۴ باب النصیحة)

دمسلمان ورورسره خبري بندول

سوال ۱۲ : که چیري دوه کسه مسلمانان ورونه سره خوابدي وي او خبري نه سره

کوي نو د شريعت د طرفه څخه وداسي کسانو ته پر دغه برابر باندي کومه توصيه يا حکم سته که يا ؟

جواب : د بخاري شريف روايت دی، چي نبي کريم صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي : چي نه ده رواه هيڅ شخص لره چي خپل مسلمان وروړ تر درو ورځو زيات آخواته پريږدي مخ په مخه سره ورځي خو يو د بل څخه مخ اړوي او په دوی، کښي بهتره هغه کس دی، چي په سلام سره ابتداء وکړي . د دې حديث شريف څخه معلومه سوله چي ديو مسلمان وروړ سره دضد او حسد پر بنا باندي تعلق ختمول او د هغه سره خوابدی، کېدل شرعا جاېز او رواه نه دی .

عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يَحِلُّ لِلرَّجُلِ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثِ لَيَالٍ يَلْتَقِيَانِ فَيعرض هَذَا ويعرض هذاوخيرهما الَّذِي يبْدَأ بِالسَّلَامِ» . مُتَّفق عَلَيْهِ .

(مشكاة المصابيح ج ۲ ص ۴۲۶ باب ماينهي عنه من التهاجر والتقاطع واتباع العورات / صحيح مسلم ج ۴ ص ۱۹۸۴ باب تحريم الهجر فوق ثلاث / صحيح البخاري ج ۸ ص ۲۰ باب الهجرة)

ځيني کسان وخپل پلار ته وايي چي ته په هيڅ نه پوهيږې .

سوال ۱۳ : ځيني کسان دډيرو جذباتو او احساساتو په وخت کښې کله کله وخپل پلار ته وايې چي بابا ته په هيڅ هم نه پوهېږې پوښتنه داده چي داسي الفاظ وخپل پلار ته ويل څنګه دي ؟

جواب : په دين اسلام کښې د مور او پلار د حقوقو پر اداء کولو باندي ډير زيات تاکيد او ټينګښت راغلی دی، د دې تاکيد د رويه څخه هر انسان مکلف دی چي د خپل مور او پلار سره په داسي لهجه او اواز باندي خبري وکړي چي هغوی، د ده د خبرو څخه په آزار نه سي . او د داسي قول او حرکت څخه پرهيز وکړي کوم چي د دوی، د آزار سبب جوړيږي . لهذا داسي خبره پلار ته کول يو قسم د پلار په شان کي بې ادبي ده بايد اجتناب ځيني وسي . والله اعلم بالصواب .

لقوله تعالى : وَقَضَى رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا (۲۳) وَاخْفِضْ لَهُمَا

جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا (۲۴) (سورة الاسراء پار نمبر ۱۵) وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مِنَ الْكَبَائِرِ شَتْمُ الرَّجُلِ وَالِدَيْهِ» . قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَهَلْ يَشْتُمُ الرَّجُلُ وَالِدَيْهِ؟ قَالَ: «نَعَمْ يَسُبُّ أَبَا الرَّجُلِ فَيَسُبُّ أَبَاهُ ويسبُّ أمه فيسب أمه» . مُتَّفق عَلَيْهِ

(الجامع الترمذي ج ۲ ص ۱۲ باب ما جاء في عقوق الوالدين / مشكوة المصابيح ج ۲ ص ۴۱۹ باب البر والصلة الفصل الاول / فتاوى حقانيه ج ۲ ص ۲۳۶ باب المسائل المتفرقة)

دمور اوپلار یا نورو قریبانو په مقابل کښې حقیقت ویل .

سوال ۱۴ : که چیرې یو کس دخپل مور او پلار یا قریبانو په مقابل کښې داسې حقیقت خبره وکړي چې دوی په هغه سره خوابدي کیږي داسې ویل وراه دي که یا ؟

جواب : شریعت دمور او پلار د حقوقو په معامله کښې یو اصل بیان کړی دی هغه دا چې په جائز او روا امورو کښې دهغوی خبره منل واجب او لازمي ده . او دناروا او ناجائز امورو دحکم کولو په صورت کښې دهغوی خبره نه منل لازم او ضروري ده .

البته دهغوی ادب کول او دهغوی سره په نرمه لهجه او ورین تندي سره خبري او مجلس کول دا ټوله دمور او پلار دحقوقو په اداء کولو کښې راځي . ددغه اصل دبیانېدو څخه وروسته تاسي ته خپل صورت حال معلومیږي چې ته په کوم صورت کښې واقع یې او که ددغه صورتونو څخه په یوه صورت کښې هم نه یې واقع نو بیا خامخا دمور او پلار په مقابل کښې درېدل دشریعت داحکامو څخه سر غړونه ده .

وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ أَصْبَحَ مُطِيعًا لِلَّهِ فِي وَالِدَيْهِ أَصْبَحَ لَهُ بَابَانِ مَفْتُوحَانِ مِنَ الْجَنَّةِ وَإِنْ كَانَ وَاحِدًا فَوَاحِدًا. وَمَنْ أَمْسَى عَاصِيًا لِلَّهِ فِي وَالِدَيْهِ أَصْبَحَ لَهُ بَابَانِ مَفْتُوحَانِ مِنَ النَّارِ وَإِنْ كَانَ وَاحِدًا فَوَاحِدًا» قَالَ رَجُلٌ: وَإِنْ ظَلَمَاهُ؟ قَالَ: «وَإِنْ ظلماهُ وإِن ظلماهُ وإِنْ ظلماهُ»

وعن على رضى الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم «لَا طَاعَةَ فِي مَعْصِيَةِ اللهِ، إِنَّمَا الطَّاعَةُ فِي الْمَعْرُوفِ»

(فتاوى محموديه ج ۱۹ ص ۳۴ / مشكاة المصابيح ص ۴۱۹ كتاب الادب باب البر والصلة / صحيح مسلم شريف ج ۲ ص ۱۲۵ / احسن المسائل اوله حصه ص ۲۰۲)

دیو چا سره سلام کول او شناخت نه ورسره کول .

سوال ۱۵ : زه دیو کس سره سلام کوم خو نور شناخت مي زړه نه ورسره غواړي ایا دا ګناه لري که یا ؟

جواب : دا هیڅ ګناه نه لري اصل شی دیو مسلمان وروړ سره بغض او حسد نه کول دي او پاته سوه شناخت او اړیکي نه ساتل دا خو دانسان طبیعت او مزاج دی چي دځیني کسانو سره یې زړه لګیږي او دچا سره یې بیا زړه نه لګیږي . په شریعت کښې دنیکانو او ښو خلکو سره صحبت کول مطلوب عمل دی او دبدانو او فاسقانو څخه لیري والی اختیارول ضروري دی .

لقوله تعالى :يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ (۱۱۹) سورة التوبة / عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لاَ تَبَاغَضُوا، وَلاَ تَحَاسَدُوا، وَلاَ تَدَابَرُوا، وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا، وَلاَ يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلاَثِ لَيَالٍ.

(صحيح البخاري باب الهجرة ج۸ ص ۲۱ / صحيح مسلم ج۴ ص ۱۹۸۳ مکتبه شامله / فتاوی قاسميه ۳۱۲)

مشر وروړ پر کشرانو وروڼو کوم حقوق لري ؟

سوال ۱۶ : مشر وروړ پر کشرانو وروڼو څه حقوق لري په شریعت کښې؟

جواب: مشر وروړ په روا او جائزو کارو کښې هغه حق پر کشرانو وروڼو باندي لري لکه پلار چي یې پر اولاد لري، او همدا شان په احترام او عزت او خبره منلو کښې وفرمایل : پلار ته ورته حقوق لري . د ابن ماجة شریف حدیث دی نبي کریم صلی (حق كبير الاخوة على صغيرهم كحق الوالد علٰى ولده (رواه البيهقي وصاحب المصابيح) رسول الله صلی علیه وسلم فرمایلي دي چي دمشر وروړ حق پر کشرانو وروڼو باندي داسي لازم دی لکه دپلار حق پر زامنو باندي .

لما في المرقاة : وعن ابن عباس رضي الله عنهما قال قال رسول الله ليس منا أي من خواصنا وهو كناية عن التبرئة من لم يرحم صغيرنا ويوقر بالجزم وفي نسخة ولم يوقر أي لم يعظم كبيرنا وهو شامل للشاب والشيخ ويأمر بالمعروف بالجزم عطفا على المجزوم وكذا قوله وينه عن المنكر وهو بحذف الألف وأما إثباته على ما في نسخة فغير صحيح رواية

وإن كان له وجه دراية فتأمل رواه الترمذي وقال هذا حديث غريب وفي نسخة حسن غريب ورواه البخاري في الأدب المفرد وأبو داود في سننه عن ابن عمر أيضا لكن بلفظ من لم يرحم صغيرنا ويعرف حق كبيرنا فليس منا

(مشکوة المصابیح ج ۲ ص ۴۲۳ مکتبه علوم دینیه / مرقاة المفاتیح شرح مشکوة المصابیح ج ۹ ص ۱۸۳ مکتبه حبیبیه / مظاهر حق ج ۴ ص ۵۰۱ اردو / تعلیق الصبیح ج ۵ ص ۲۴۱ / احسن المسائل ص ۱۳۱)

دیو کس دښه بدل څه دی ؟

سوال ۱۷ : یو چا ښه درسره وکړه نو دهغه دشکر داداء کولو طریقه په شریعت کي سته که یا ؟ نن سبا خو موږ خلګوته د مهرباني تشکر یا مننه غوندي الفاظ وایو ؟

جواب : دیو کس او شخص د احسان او شکر داداء کولو لپاره شریعت د (جزاک الله خیرا) الفاظ موږ ته را ښوولي او تلقین کړي دي. دترمذي شریف حدیث دي :

(من صنع اليه معروف فقال لفاعله جزاک الله فقد ابلغ فی الثناء)رواه الترمذي.

که دیو کس سره ښه وسي او احسان ورسره وسي دغه احسان کونکي ته دي داسي وویل سي (جزاک الله) نو دغه شخص تعریف او شکر د کمال حد ته ورسوی.

(سنن الترمذي ج ۲ ص ۲۳ / مسند البزار ج ۷ ص ۵۴ / مصنف ابن ابي شيبة ج ۵ ص ۳۲۲ / ستاسي مسائل ج ۸ ص ۱۲۰ الادب لابن ابي شيبة)

مور یا پلار چي و اولادونو ته ښراوي کوي ددې مسئلې شرعي حکم ؟

سوال ۱۸ : په ځینو کورنیو کښې د کم علمۍ او ناپوهۍ څخه دغه یو مشکل راروان دی چي ځیني وختونه مور یا پلاره و اولادونو ته پر معمولي شي باندي ښراوي او بد دعاوي کوي پوښتنه داده چي د شریعت دنګاه څخه مور او پلار ته دغه ښراوي کول و اولادونو ته رواه دي که یا ؟ .

جواب : اصلي او حقیقت خبره داده چي که چیري مور او پلار د اولا د په باره کښې خپله وظیفه او ذمه داري وپیژني او اولاد د مور او پلار پر برابر خپله وظیفه او ذمه داري وپیژني نو بیا به دا مشکلات نه وي . خو افسوس دادی چي موږ دعلمه او

دیني ماحول څخه لیري یو چي سبب یې هم دغه بدبختۍ دي چي موږ ورسره نن سبا مخ یو .

رابه سو دسوال جواب ته په حدیث شریف کښې ددغه ښراوو او بد دعاوو څخه منع راغلې ده . په مسلم شریف کښې دنبي کریم صلی الله علیه وسلم ارشاد مبارک دی چي تاسي خپلو ځانونو، او اولادونو، او خپلو مالونو ته ښراوي مه کوئ ځکه چي امکان ددغه ستة چي یوه ورځ مو دغه ښرا او بد دعا دقبولیت دوخته سره برابره سي او بیا قبوله سي . او ښکاره خبره ده چي بیا به افسوس کوی . فقهاوو ددغه حدیث څخه دغه حکم را ایستلی دی چي وخپل ځان او اولاد ته ښرا کول شرعا حرام او نا جائز کار دی .

وَعَنْ جَابِرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَدْعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ وَلَا تدْعُوا على أَوْلَادكُم لَا تُوَافِقُوا مِنَ اللَّهِ سَاعَةً يُسْأَلُ فِيهَا عَطَاءً فَيَسْتَجِيبَ لَكُمْ» . رَوَاهُ مُسْلِمٌ

(مرقاة المفاتیح شرح مشکاة المفاتیح ج ۴ ص ۱۵۲۶ کتاب الدعوات مکتبه شامله / مشکاة المصابیح ج ۲ ص ۶۹۲ الفصل الاول کتاب الدعوات مکتبه شامله / الموسوعة الفقهیة ج ۲۰ ص ۲۶۹ باب الدعاء مکتبه حقانیه کویټه / صحیح مسلم ج ۴ حدیث نمبر ۲۳۰۴ بیروت چاپ طبع حلبي)

پر یو چا باندي دغلا سوي شي دغلا کولو ګمان کول .

سوال ۱۹ : که چیري دیو چا څخه یو شی ورک سي او بیا را اولاړ سي پر یو بل چا باندي بېله کوم دلیله او سنده بد ګماني کوي چي دا شی فلانکي غلا کړی دی . ایا د شریعت دنګاه څخه دا سي بدګماني کول پر یو چا باندي رواه ده که یا ؟

جواب : تر څه وخته چي ثوک پر یو چا باندي شرعي دلیل او پخې قرائني (نښې) ونه لري تر هغه وخته پوري پر هغه باندي دغلا یا بل بد کار دارتکاب ګمان کول شرعا ګناه او ناجائز کار دی . چي پرهېز ځېني کول لازم دی . په حدیث شریف کښې دنبي کریم صلی الله علیه وسلم ارشاد مبارک دی چي ای زما امته دبدګمانۍ کولو څخه ځان وساتۍ یعني (تر څه وخته چي مو پر چا باندي یو شی په دلیل سره نه وي ثابت کړی یا نه وي لیدلی تر هغه وخته پر چا باندي بدګماني مه کوئ) دا ځکه چي

بدګماني ډېر غټ دروا غ دي .الحديث . او ښکاره خبره ده چي درواغ کبيره او لويه ګناه ده

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ وَلَا تَحَسَّسُوا وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا تَنَاجَشُوا وَلَا تَحَاسَدُوا وَلَا تَبَاغَضُوا وَلَا تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا» . وَفِي رِوَايَة: «وَلَا تنافسوا» . مُتَّفق عَلَيْهِ .

وقال الملا على القارى رحمه الله تعالى فى المرقاة شرح المشكاة : قَالَ الْقَاضِيَ: التَّحْذِيرُ عَنِ الظَّنِّ فِيمَا يَجِبُ فِيهِ الْقَطْعُ أَوِ التَّحَدُّثُ بِهِ عِنْدَ الِاسْتِغْنَاءِ عَنْهُ أَوْ عَمَّا يُظَنُّ كَذِبُهُ اه. أَوِ اجْتَنِبُوا الظَّنَّ فِي التَّحْدِيثِ وَالْإِخْبَارِ، وَيُؤَيِّدُهُ قَوْلُهُ: (فَإِنَّ الظَّنَّ) : فِي مَوْضِعِ الظَّاهِرِ زِيَادَةُ تَمْكِينٍ فِي ذِهْنِ السَّامِعِ حَثًّا عَلَى الِاجْتِنَابِ (أَكْذَبُ الْحَدِيثِ) : وَيُقَوِّيهِ حَدِيثُ: " «كَفَى بِالْمَرْءِ كَذِبًا أَنْ يُحَدِّثَ بِكُلِّ مَا سَمِعَ» " وَقِيلَ أَيْ أَكْذَبُ حَدِيثِ النَّفْسِ؛ لِأَنَّهُ يَكُونُ بِإِلْقَاءِ الشَّيْطَانِ أَوِ اتَّقُوا سُوءَ الظَّنِّ بِالْمُسْلِمِينَ قَالَ تَعَالَى: {يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِنَ الظَّنِّ} [الحجرات: ١٢] وَهُوَ مَا يَسْتَقِرُّ عَلَيْهِ صَاحِبُهُ دُونَ مَا يَخْطُرُ بِقَلْبِهِ أَنَّ بَعْضَ الظَّنِّ - وَهُوَ أَنْ يَظُنَّ وَيَتَكَلَّمَ - إِثْمٌ، فَلَا تَجَسَّسُوا، وَهُوَ الْمُلَائِمُ لِقَوْلِهِ: (وَلَا تَحَسَّسُوا، وَلَا تَجَسَّسُوا) : بِحَاءٍ مُهْمَلَةٍ فِي الْأَوَّلِ وَبِالْجِيمِ فِي الثَّانِي فَقَالَ ابْنُ الْمَلَكِ: أَيْ لَا تَطْلُبُوا التَّطَلُّعَ عَلَى خَيْرِ أَحَدٍ وَلَا عَلَى شَرِّهِ

(مشكاة المصابيح ج ٢ ص ٤٢٧ باب ماينهي من التقاطع والتهاجر والتباغض مكتبه علوم دينيه / مرقاة المفاتيح ج ٩ ص ٢٣١ باب ماينهي من التقاطع والتهاجر والتباغض مكتبه رشيديه / صحيح البخاري ج ٤ ص ٤ بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى: {مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِي بِهَا أَوْ دَيْنٍ} مكتبه شامله / صحيح مسلم ج ٤ ص ١٩٨٥ باب تحريم الظن والتجسس والتنافس مكتبه شامله)

په رتبه او مرتبه کي پير طريقت افضل دی که پلار ؟

سوال۲۰ : په رتبه او مرتبه کښي پير طريقت افضل دی که پلار شرع مبارکه څه وايي؟

جواب :دخدمت په باب او حقوقو کښي دپلار رتبه پر پير د طريقت مقدمه او مخکي ده يعني اول خدمت دپلار مخکي دی تر پير د طريقت بيا دپير. او د واجباتو په اطاعت او خبره منلو کښي پير مقدم دی ځکه چي پير د طريقت چي په صحيح او

شرعي معنی پیر وي هغه انسان دآخرت د کامیابۍ راهنما او لاربنود دی دهغه خبره باید ومنل سي او عملي سي د شریعت په حدودو کښي .

(امدادالفتاوی ج ۴ ص ۳۷۴ مسائل شتي / صحیح مسلم شریف ج ۲ ص ۱۲۵ /فتح الملهم ج ۳ ص ۲۶۷/امدادالفتاوی ج ۴ ص ۳۷۴ /فتاوی محمودیه ج ۱۹ ص ۲۹ باب حقوق الوالدین وغیرهما)

د شراب خوره ، قمار بازه او تارک الصلوة شخص سره باید څه معامله وکړه سي؟

سوال ۲۱: داسي مسلمانان خلک چي شراب چیښي ،قمارکوي او لمونځ نه کوي اوس مو ورسره انډیوالي ده ددوی سره باید څه عمل وسي ملګرتیايې وسي که تعلقات ورسره ختم سي شریعت څه حکم کوي؟

جواب: اول باید وعظ او پند او نصیحت ورته وکړه سي ددغه نارواه امورو سه د راګرځیدلو او اجتناب کول او که په دې هم نه راګرځېده نو ددوی سره باید ملګرتیا ناسته ولاړه او تعلقات ختم کړل سي په نیت ده تنبیه او زجراو اصلاح راوستلو .والله اعلم

لما قال الخطابي رحمه الله تعالی : رخص للمسلم ان یغضب علي اخیه ثلاث لیال لقلته ولایجوز فوقها الا اذا کان الهجران في حق من حقوق الله تعالي فیجوز فوق ذلک .

(مرقاة المفاتیح شرح مشکوة المصابیح جلد ۸ ص ۳۱۴۶ باب ما ینهي عنه في التهاجر والتقاطع واتباع العورات مکتبه شامله / کفایت المفتي جلد ۹ ص ۱۱۷ / جواهر الاحکام ص ۳۳۴)

یو مسلمان ته د فرعون یا دامریکایي په نامه سره ویل سخته ګناه ده .

سوال ۲۲ : ایا شرعًا ویوه مسلمان ته د کافر په نامه یا د فرعون په نامه یا دامریکایي په نامه سره ویل رواه دي که یا؟

جواب : دین اسلام ټوله دا وله څخه نیولې تر اخره پوري د ادب نوم دی د مسلمان شان دا دی چي دده کلام دده فعل او دده حرکات ټوله په ادب سره او د شریعت په دایره کښی وي لهذا یو مسلمان ته د فرعون په نامه سره ویل یا هغه ته ورته په بې ادبه الفاظو سره رابلل سخته ګناه ده او باعث د فسق او سزا وروکولو ده دداسي افعالو څخه اجتناب کول واجب دی .

قال الله تعالی فی القرآن الکریم : يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ عَسَى أَنْ يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِنْ نِسَاءٍ عَسَى أَنْ يَكُنَّ خَيْرًا مِنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ بِئْسَ الِاسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَنْ لَمْ يَتُبْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ (۱۱) سورة الحجرات .

وفی مجمع الانهر فی شرح ملتقی الابحر : (يَا كَافِرُ) ، أَوْ يَا يَهُودِيُّ وَأَرَادَ الشَّتْمَ وَلَا يَعْتَقِدُهُ كُفْرًا فَإِنَّهُ يُعَزَّرُ وَلَا يُكَفَّرُ، وَلَوْ اعْتَقَدَ الْمُخَاطَبَ كَافِرًا كَفَرَ؛ لِأَنَّهُ اعْتَقَدَ الْإِسْلَامَ كُفْرًا.

(مجمع الانهر کتاب الحدود باب حد القذف فصل في التعزير ج ۲ ص ۳۷۲ مکتبه غفاریه کوئټه / فتاوی حقانیه ج ۲ ص ۲۳۹ / خلاصة الفتاوی ج ۴ ص ۴۴۴ / کفایت المفتي ج ۱۲ ص ۵۶۰ / الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۴ ص ۴۹ مکتبه شامله بیروت چاپ / الفتاوی الهندية ج ۲ ص ۲۷۸ مکتابه رشیدیه)

مورته په سبق ښوولو کښې درد او خښم کول څنګه دی ؟

سوال ۲۳ : که چیري یوه انجلۍ خپلي مورته دیني درس ورکوي او هغه یې نه سي زده کولای نو ایا دغه لورته رواه ده چي وخپلي مورته خښم وکړي یا خشکه ورته وکړي ؟

جواب : په قرآن کریم او احادیث نبویه وو کښې دمورا وپلار دحقوقو او ادب او احترام په باره کښې بې شمېره ایاتونه او احادیث راغلي دي دکومو تقاضا چي همدغه ده چي پر هره موقع باندي که خوشحالي وي که غم وي که خاني وي که مسکیني وي که درد او قهر وي او که خوشحالي وي باید دمورا و پلار دحقوقو او آدابو مراعات اوپوره لحاظ وساتل سي . لهذا کومه انجلي چي وخپل مورته دیني تعلیم ورکوي او بیا په دغه دوران کښې دې ته درد او غصه ورځي او مورته خشکه کوي په حقیقت کې دا ددغي مور په شان کي بې ادبي ده کومه چي شرعا او عرفا ممنوع او حرامه ده باید اجتناب ځني وسي .

لقوله تعالی :وَقَضَى رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا (٢٣) سورة الاسرآء پاره (١٥)

و قال رسول الله صلى الله عليه وسلم الوالد اوسط أبواب الجنة فحافظ ان شئت أو ضيع– رواه احمد والترمذي وابن ماجة والحاكم بسند صحيح وعن عبد الله بن عمرو رضى الله عنهما عن النبي صلى الله عليه وسلم قال رضاء الله فى رضاء الوالد وسخط الله فى سخط الوالد– رواه الترمذي والحاكم وصححه وروى البزار عن ابن عمرو عن ابى سعيد الخدري قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم لا يدخل الجنة منان ولا عاق ولا مد من خمر ورواه النسائي والدارمي عن ابن عمر وعن ابى هريرة قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم رغم انف رجل ذكرت عنده فلم يصل عليّ ورغم انف رجل اتى عليه شهر رمضان فلم يغفر له ورغم انف رجل أدرك أبويه الكبر فلم يدخلاه الجنة– رواه البغوي والترمذي والحاكم وصححه ورواه مسلم واحمد بلفظ رغم انفه ثم رغم انفه ثم رغم انفه قيل من يا رسول الله قال من أدرك عنده الكبر أحدهما او كلاهما ثم لم يدخل الجنة– وعن ابى امامة ان رجلا قال يا رسول الله ما حق الوالدين على ولدهما قال هما جنتك ونارك رواه ابن ماجة وعن ابن عباس قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من أصبح لله مطيعا فى والديه أصبح له بابان مفتوحان من الجنة وان كان واحدا فواحدا– ومن امسى عاصيا لله فى والديه أصبح له بابان مفتوحان من النار وان كان واحدا فواحدا– قال رجل وان ظلماه قال وان ظلماه وان ظلماه– وعنه ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال ما من ولد بار ينظر والديه نظر رحمة الا كتب الله له بكل نظرة حجة مبرورة– قالوا وان نظر كل يوم مائة مرة– قال نعم الله اكبر وأطيب–

(القرآن الكريم سورة الاسراء پاره نمبر ١٥ ايت نمبر ٢٣/ التفسير المظهري ج٥ ص ٤٣١ سورة الاسرآء مكتبه شامله / تفسير النسفي ج ٢ ص ٢٥٢ سورة الاسرآء مكتبه شامله / تفسير ابن كثير ج ٥ ص ٦٤ سورة الاسرآء مكتبه شامله / مفاتيح الغيب = التفسير الكبير للعلامة أبي عبد الله محمد

بن عمر بن الحسن بن الحسين التيمي الرازي الملقب بفخر الدين الرازي خطيب الري (المتوفي ۶۰۶ھ) ج ۲۰ ص ۳۲۰ سورة السرآء مکتبه شامله)

اهل او عيال ته ښراوي کول ګناه لري که يا ؟

سوال ۲۴ : ځيني کسان داسي هم سته خصوصا ځيني پلرونه او مېندي چي ځيني وختونه وخپلو اولاونو ته ښراوي او بد دعاوي کوي پوښتنه داده چي داسي ښراوي کول شرعا رواه دي که يا ؟

جواب : په احاديثو مبارکه وو کي وخپل ځان اهل و عيال او مال ته د ښرا او بد دعا کولو څخه سخت ممانعت راغلی دی لهذا خپل ځان اهل او عيال ته ښراوي کول شرعا منع دي او داکار روايښت نه لري . پلرونو او مېندو ته په کار دي چي په نرمۍ او مصلحت سره خپل اولاونه او کشران پوه کړي او دالله جل جلاله څخه دي دخپلو ګناهونو دپاره مغفرت وغواړي ځکه چي ځيني وختونه ددمور او پلار دګناهونو دوجي څخه هم اولاونه بې لاري او سرکشه کيږي چي دايې دمور او پلار دپلار پر دې دنيا يو قسم سزا هم ده الله جل جلاله دي مور او تاسي ټول ه دداسي ازمايښتنو او فتنو څخه محفوظه کړي آمين .

حديث شريف کي راغلي دي نبي کريم صلی الله عليه وسلم فرمايي : چي تاسي خپلو ځانونو ته ښراوي مه کوئ او خپلو اولادونو ته ښراوي مه کوئ ، او خپلو نوکرانو او خادمانو ته ښراوي مه کوئ او خپلو مالونو ته ښراوي مه کوئ ځکه چي کېدای سي دهغه وخته سره ستاسي ښرا برابره سي چي هغه وخت ددعا دقبوليت وي او دغه ښرا به مو قبوله سي . (نو بيا به وروسته ارمان او پښېماني کوی)

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَدْعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ، وَلَا تَدْعُوا عَلَى أَوْلَادِكُمْ، وَلَا تَدْعُوا عَلَى خَدَمِكُمْ، وَلَا تَدْعُوا عَلَى أَمْوَالِكُمْ، لَا تُوَافِقُوا مِنَ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى سَاعَةَ نَيْلٍ فِيهَا عَطَاءٌ، فَيَسْتَجِيبَ لَكُمْ» ، قَالَ أَبُو دَاوُدَ:

(صحيح مسلم شريف ج ۴ ص ۲۳۰۴ مکتبه شامله / سنن ابي داود شريف ج ۲ ص ۸۸ باب النهي عن أن يدعو الإنسان علي أهله وماله مکتبه شامله / عون المعبود شرح سنن ابي داود ج ۴ ص ۲۷۵ باب النهي عن أن يدعو الإنسان علي أهله وماله مکتبه شامله)

که چيري يودوه کسان سره خوابدي وي يو خبري کوي هغه بل يې نه ورسره کوي .

سوال۲۵: پوښتنه داده چي که چیري یو دوه کسه سره خوابدي وي خو یو په دوی کي خبري کوي هغه بل یې نه ورسره کوي او س ګناهګاره کوم یو دی ؟

جواب: دنبي کریم صلی الله علیه وسلم ارشاد مبارک دی چي دجنت دروازې هره دوشنبه اوپنجشنبه خلاصیږي او هر هغه بنده ته الله جل جلاله په خپل فضل او کرم سره بخښنه کوي چي دا الله جل جلاله سره څوک شریک نه دروي مګر هغه کس ته چي دده او دده د مسلمان ورور تر مېنځ بغض او عداوت روان وي نو الله جل جلاله وملائکو ته وفرمایي چي وخت ورکړی دغه دوو کسانو ته تر هغه وخته چي صلح سره وکړي . او په بل حدیث شریف کي راځي چي بهتره په دغه دوو کسانو کي هغه دی چي شروع په سلام او کلام سره وکړي . نو په دغه ذکر سوي صورت کي که چیري ددغه دوو کسانو دتعلق په ساتلو کي خیر وو نو ګناهګاره هغه شخص دی چي دغه بغض او حسد ته طول او ځنډ ورکوي او سلام وخبري نه کوي او که چیري ددوی په تعلق ساتلو کي ددیني یا دنیوي او اخلاقي فتنې خطره وه نو د تعلق پرې کولو جواز شرعا سته .

عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: " لاَ يَحِلُّ لِرَجُلٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلاَثِ لَيَالٍ، يَلْتَقِيَانِ: فَيُعْرِضُ هَذَا وَيُعْرِضُ هَذَا، وَخَيْرُهُمَا الَّذِي يَبْدَأُ بِالسَّلاَمِ . عن أبي هريرة رضي الله عنه أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: " إياكم والحسد فإن الحسد يأكل الحسنات كما تأكل النار الحطب " أو قال: " العشب " رواه أبو داود وعن أَبي هريرة – رضي الله عنه – قَالَ: قَالَ رسول الله – صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ –: «تُعْرَضُ الأَعْمَالُ في كلِّ اثْنَيْنِ وَخَمْيسٍ، فَيَغْفِرُ اللهُ لِكُلِّ امْرِئٍ لا يُشْرِكُ باللهِ شَيْئاً، إلا امْرَءاً كَانَتْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أخِيهِ شَحْنَاءُ، فيَقُولُ: اتْرُكُوا هذَيْنِ حَتَّى يَصْطَلِحَا .رواه مسلم.

ولما قال العلامة المؤلف علي بن (سلطان) محمد، أبو الحسن نور الدين الملا الهروي القاري (المتوفى: ۱۰۱۴هـ في مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح : وَأَجْمَعَ الْعُلَمَاءُ عَلَى أَنَّ مَنْ خَافَ مِنْ مُكَالَمَةِ أَحَدٍ وَصِلَتِهِ مَا يُفْسِدُ عَلَيْهِ دِينَهُ أَوْ يُدْخِلَ مَضَرَّةً فِي دُنْيَاهُ يَجُوزُ لَهُ مُجَانَبَتُهُ وَبُعْدُهُ، وَرَبَّ صَرْمٍ جَمِيلٍ خَيْرٌ مِنْ مُخَالَطَةٍ تُؤْذِيهِ

(صحيح البخاري ج۸ ص ۲۱ باب الهجرة / سنن ابي داود باب في الحسد ج۴ ص ۲۷۶ بيروت چاپ / رياض الصاحين باب تحريم الحسد ص ۵۲۴ بيروت چاپ / صحيح مسلم ج۴ ص ۱۹۸۷ بيروت چاپ / مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح كتاب الادب باب ما ينهي من التهاجر والتقاطع الفصل الاول ج۸ ص ۷۵۸ ، ۷۵۹ مكتبه رشيديه)

دمور او پلار دا جازې څخه بغير سفر كول .

سوال ۲۶: كه چيري يو كس په يو رواه او جائز سفر پسې ځي او دمور او پلار يې خوښه نه وي را ګرځوي يې په داسي صورت كي دغه سفر كول دمور او پلار داجازې څخه بغير ګناه لري كه يا ؟

جواب : په رواه او جايزو كارونو كي دمور او پلار خبره نه منل او دهغوئ نافرماني كول شرعا حرام فعل دى چي اجتناب ورڅخه كول واجب دى ځكه چي دنبي كريم صلى الله عليه وسلم ارشاد مبارک دى چي يو ه ګنا دكبيره ګناهونو څخه داده چي دمور او پلار نافرماني په رواه او جائزو كارونو كي وسي .

عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَلَا أُحَدِّثُكُمْ بِأَكْبَرِ الكَبَائِرِ؟» قَالُوا: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «الإِشْرَاكُ بِاللَّهِ، وَعُقُوقُ الوَالِدَيْنِ» ، قَالَ: وَجَلَسَ وَكَانَ مُتَّكِئًا، فَقَالَ: «وَشَهَادَةُ الزُّورِ، أَوْ قَوْلُ الزُّورِ» ، فَمَا زَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُهَا حَتَّى قُلْنَا لَيْتَهُ سَكَتَ . رواه الترمذي .

(سنن الترمذي ج۴ ص ۳۱۲ مكتبه شامله بيروت چاپ / صحيح البخاري ج۸ ص ۱۳۷ مكتبه شامله / صحيح مسلم ج ۱ ص ۹۱ مكتبه شامله)

خوسر ته پلار ويل رواه دي كه يا همداشان مسخرې ورسره رواه دي كه يا ؟

سوال ۲۷ : يو ذوم يا مړور و خپل خوسر ته په پلار سره يا په بابا سره ويلاى سي كه يا، او مذاق او مسخري د كومو كسانو سره شرعًا رواه دي؟

جواب: خوسر ته ذوم يا مړور په پلار سره ويلاى سي شرعًا كوم حرج نه لري ، مذاق او هم طبعي ددوستانو او خپلوانو او بي تكلفه خلكو سره رواه ده ليكن په دې شرط چي دغه مزاق او هم طبعي به فحش ،غير مهذب او پر درواغو مشتمل نه وي د شريعت په حدودو كښې به وي او ديو چا سپكاوي او توهين به نه وي په كښې . وفي هذا الحديث فوائد كثيرة جدا منها جواز تكنية من لم يولد له وتكنية الطفل وأنه

ليس كذبا وجواز المزاح فيما ليس أثما الخ.

شرح نووي لمسلم جلد ۱۴ ص ۱۲۹ باب جواز قوله لغير ابنه يابني واستحبابه للملاطفة مكتبه شامله / كفايت المفتي جلد ۹ ص ۱۱۹ كتاب الحظر والاباحة)

باب المعاصي و التوبة

کمپيوټر والا په بازار کي خلګو ته فحش فيلمونه او دسروز فېتې ورکوي ګناه د چاده ؟

سوال ۱ : په ښار او بازار کي هغه دوکانداران چي کمپيوټران يې ايښي دي او خلګو ته سروزونه او فحش فيلمونه ورکوي دشريعت دنګاه څخه ددې ګناه دچا په غاړه ده ؟

جواب : دساز او سروز او فحش فيلمونو په ذريعه سره ګټه کول او هغه لره دخپل ژوند او معاش ذريعه جوړول جايز نه دي . نبي کريم صلی الله عليه وسلم ددې ناروا کسبه څخه امت منع کړی دی ځکه چي ساز او سروز اوريدل هغه عمل دی چي دزړه دسختوالي سبب جوړيږي او ددين څخه په کښې ليري والی پيدا کيږي . او بل دا چي فحش فيلمونه وخلګو ته ورکول دا په حقيقت کي په ټولنه کي يو قسم اخلاقي فساد رامنځ ته کول دي خصوصا نوی نسل او نوي ځوانان چي کله دداسي ناروا او ناجائزو شيانو سره عادت سي نو داددوی دمستقبل دخرابۍ او دخپل تعليم او ديندارۍ څخه دليري کولو سبب جوړيږي او دمسلمانانو ټولنه خو بايد دداسي شيانو څخه پاکه وي . دوخت حکومت شرعا په دې باندي مکلفه دی چي داسي کسان کوم چي په ټولنه کي دمسلمانانو داخلاقو دخرابيو سبب جوړيږي او په يوې اسلامي ټولنه کي فحاشي او عرياني او لاديني عاموي په سخته سزا سره ورسوي چي لا دنورو کسانو دپاره هم عبرت جوړ سي . او پاته سوه دا چي ګناه يې دچا په غاړه ده نو ښکاره خبره ده څوک چي کوم ګناه کوي نو هغه ته به دده ددغي ګناه سزا ورکول کيږي هغه که دوکاندار وي او که دغه کسان وي چي د دوکاندار څخه يې اخلي او اوري يې البته په مراتبو دګناه کي به يې فرق ضرور وي چي دچا دلږ دچا دډېره .... والله اعلم بالصواب .

لما قال العلامة ابن الهمام رحمه الله تعالى فى فتح القدير : ويكره كسب المغنية والنائحة كذا فى الجوامع الفقه على ان التغنى للهو او جمع المال حرام .

وفى الفتاوى الهندية : وَفِي الْمُنْتَقَى إبْرَاهِيمُ عَنْ مُحَمَّدٍ – رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى – فِي امْرَأَةٍ نَائِحَةٍ أَوْ صَاحِبِ طَبْلٍ أَوْ مِزْمَارٍ اكْتَسَبَ مَالًا...... بِإِزَاءِ النِّيَاحَةِ أَوْ بِإِزَاءِ الْغِنَاءِ.... فَكَانَ الْأَخْذُ مَعْصِيَةً وَالسَّبِيلُ فِي الْمَعَاصِي رَدُّهَا .

إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ (۱۹) وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ (۲۰)

(فتح القدير ج ۷ ص ۴۵۸ كتاب الكراهية / الفتاوى الهندية ج ۵ ص ۳۴۹ الباب الخامس عشر في الكسب / مجموع الفتاوى ج ۲ ص ۲۹۰ كتاب الحظر والاباحة / فتاوى حقانيه ج ۲ ص ۲۴۵ باب المسائل المتفرقة)

خمار (قمار) کول دشریعت دنګاه څخه څومره ګناه لري ؟

سوال ۲ : خمار یا قمار څه ته وایي ؟ او خمار کول د شریعت د نګاه څخه څومره ګناه لري ؟

جواب : فقهاء کرامو د خمار تعریف په لاندي الفاظو سره کړی دی : خما رکول په حقیقت او اصل کي داسي مقابلې ته وايي په کومه کي چي د دواړو طرفونو څخه بازي لګول کیږي چي کوم څوک ناکامه سو هغه به ګټونکي ته حسب معاهده او وعده فلانکی شی ورکوي .

خمار ته نژدې او قریب المعنی یو بل لفظ د (**مَیسِر**) دی . میسر د خمار یو خاص صورت دی دعربو دا عادت وو چي په یوه اوښ کي به څو کسان سره شریک کېدل او دتقسیم دپاره به يې قرعې راکښلې دچا په نامه چي به کومه قرعه را ووتله او پر هغې قرعې چي به څومره اندازه مقدار لیکلی وو هغه مقدار به دغه کس ته رسېدی هغه لیکلې حصه نو که لږ وای که ډېر وای .

همداشان خمار ته نژدې او قریب المفهومه او دفقهي شریفي د اصطلاح یو بل لفظ د (**غَرَر**) دی . غرر د معاملې او کاروبار هر هغه صورت ته وایي د کومي چي نتیجه معلومه نه وي چي په آینده کي به دا معامله څنګه وي لکه لاټري ته ورته وغیره

صورتونه . دقمار او خمار معامله په شریعت کښې دقرآن کریم دایاتونو په رڼا کي ډېره سخته ګناه او یو مذموم فعل دی او داحادیث مبارکه وو په ثبوت سره هم خمار یو حرام او ناروا ه عمل بلل سوی دی . په قرآن کریم کي دالله جل جلاله ارشاد مبارک دی :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ (٩٠) سورة المآئدة

ژباړه : ای هغه کسانو چي ایمان یې راوړی دی بېشکه شراب چیښل ،او خمار کول ،دبتانو عبادت کول ، او په غشو سره فال معلومول دا یو ګنده او نجس عمل کوم چي دشیطان کار دی نو ځانونه ځیني وساتئ ښایي چي تاسي بری و مومې .

علماء کرامو لیکلي دي چي قمار د مال دحصول یوه ظالمانه طریقه ، او ناواجبي ذریعه ، او د مال بې ځایه اوپه نادرسته طریقه سره مصرفول دي . قمار یو انسان لره ځاي پر ځای دخاورو او خاشو محتاجه جوړوي او ځیني وختونه د مال او جایداد څخه هم تجاوز وکړي د انسان پر عزت او ابرو باندي هم یو قسم داغ د ذلت او شرمندګۍ ورکښېږدي . او بیا دا چي دخمار په ذریعه سره چي کوم مال وجود ته راځي هر کله چي ددې مال په حصول کي کوم خاص محنت او خواري نه ده کښل سوې نو ځکه انسان داسي مال په فضول خرڅې او اسراف سره مصرفوي د کوم مصرف چي یو معقول او منصفانه بنیاد نه وي.

نو ځکه شریعت اسلامي کوم چي دا وله څخه تر آخره پوري پر عدل او انصاف او فطرت باندي مبني او جوړ دی هغه دغه عمل یو مذموم او ناجائز عمل ګڼلی دی او دا خبره ان شآء الله یقیني ده چي دژوند هر معقول نظام به ددغه فعل ممانعت قبلوي .

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ (٩٠) سورة المآئدة

وعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- نَهَى عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَالْكُوبَةِ وَالْغُبَيْرَاءِ وَقَالَ « كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ

ولما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى في الدرالمختار : ولو شرط فيها من الجانبين لانه يصير قمارا

قال ابن عابدين رحمه الله تعالى فى ردالمحتار : قوله (لأنه يصير قمارا) لأن القمار من القمر الذي يزداد تارة وينقص أخرى وسمي القمار قمارا لأن كل واحد من المقامرين ممن يجوز أن يذهب ماله إلى صاحبه ويجوز أن يستفيد مال صاحبه وهو حرام بالنص

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج۵ ص ۲۸۵ مكتبه رشيديه / بدائع الصنائع ج۵ ص ۳۰۶ / فتاوى محموديه ج۱۶ ص ۴۳۶ / احكام القرآن للجصاص ج ۲ ص ۶۵۴ / سنن ابي داود ج ۲ ص ۵۱۹ / الموسوعة الفقهية ۳۹ ص ۴۰۴ الميسر / كتاب الفتاوى ج ۴ ص ۵۲۴ بحث القمار)

په جنګ کي د ښکنځلو حکم

سوال ۳ : بعضي کسان داسي دي چي د ښکنځلو کولو عادت وي خصوصا د يو جنجال په حالت کي بيا بيخي ډېر ښکنځل کوي پوښتنه دا ده چي ښکنځل کول د شريعت د نګاه څخه څنګه عمل دی ؟

جواب : يو مسلمان ورور ته بې عزته خبري کول او ښکنځل کول يا دې ته ورته نور داسي اعمال تر سره کول چي د يو مسلمان د زړه د آزار سبب وګرځي شرعا فسق او ګناه کبيره ده . او ښکنځل کوونکی شرعا فاسق او ګناهګاره دی لهذا د يو مسلمان شان دا دی چي د داسي بيهوده اعمالو څخه په کلکه اجتناب او پرهېز وکړي .

لما رواه الامام ابو عيسى محمد ابن عيسى الترمذى رحمه الله : عن ابي وائل عن عبد الله بن مسعود قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم سباب المسلم فسوق وقتاله كفر قال زبيد قلت لأبي وائل أأنت سمعته من عبد الله ؟ قال نعم قال أبو عيسى هذا حديث حسن صحيح .

ورواه الامام محمد ابن اسماعيل البخاري رحمه الله تعالى عن الأعمش حدثنا شقيق قال قال عبد الله : قال النبي صلى الله عليه و سلم (سباب المسلم فسوق وقتاله كفر .

(صحيح البخارى ج۶ ص ۲۵۹۲ باب قول النبي صلي الله عليه و سلم (لا ترجعوا بعدي كفارا يضرب بعضكم رقاب بعض / الجامع للترمذي ج ۲ ص ۱۹ اباب ما جاء في الشتم / فتاوى حقانيه ج ۲ ص ۲۳۶ باب المسائل المتفرقة /قاموس الفقه ج۴ ص ۱۱۸ / الموسوعة الفقهية ج۲۴ ص ۱۴۱)

دتوبې دکښولو څخه وروسته دشک دپیدا کېدو حکم.

سوال ۴ :یو کس دیو ګناه څخه توبه وکښل خو بیا وروسته داشک ورپیدا سو چې ایا زما توبه به قبوله سوې وي که یا نو اوس پوښتنه داده چې دشک په پیدا کېدو سره توبه ماتیږي که یا؟

جواب :کله چې دیوه مسلمان څخه ګناه وسی نو دغه ګناه ګاره کس ته پکار داده چې ددې ګناه څخه توبه وکاږي خو توبه کښل دګناه څخه څه شرطونه لري اول شرط دادی چې دزړه داخلاصه به دغه کس توبه کاږي اوداعزم به کوي چې هیڅکله به بیا داګناه نه کوم نو الله ﷻ ته امید سته چې ددغه توبه کښونکي کس ګناهونه به ور معاف کړي البته که پر چا دبنده ګانو حقوق باندي وي نو هغه په توبه کښلو سره نه معاف کیږي دمخه تر توبې به ټول حقوق ادا کوي بیا به صادقه توبه کاږي .

{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تُوبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَصُوحًا} أَيْ: تَوْبَةً صَادِقَةً جَازِمَةً، تَمْحُو مَا قَبْلَهَا مِنَ السَّيِّئَاتِ وَتَلُمُّ شَعَثَ التَّائِبِ وَتَجْمَعُهُ، وَتَكُفُّهُ عَمَّا كَانَ يَتَعَاطَاهُ مِنَ الدَّنَاءَاتِ.

(قال العلامة قرطبي رحمه الله) قَوْلُهُ تَعَالَى: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تُوبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَصُوحاً) فِيهِ مَسْأَلَتَانِ: الْأُولَى- قَوْلُهُ تَعَالَى: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تُوبُوا إِلَى اللَّهِ أَمْرٌ بِالتَّوْبَةِ وَهِيَ فَرْضٌ عَلَى الْأَعْيَانِ فِي كُلِّ الْأَحْوَالِ وَكُلِّ الْأَزْمَانِ. وَقَدْ تَقَدَّمَ بَيَانُهَا وَالْقَوْلُ فِيهَا فِي" النِّسَاءِ" وَغَيْرِهَا .تَوْبَةً نَصُوحاً اخْتَلَفَتْ عِبَارَةُ الْعُلَمَاءِ وَأَرْبَابِ الْقُلُوبِ فِي التَّوْبَةِ النَّصُوحِ عَلَى ثَلَاثَةٍ وَعِشْرِينَ قَوْلًا، فَقِيلَ: هِيَ الَّتِي لا عودة بعدها كمالا يَعُودُ اللَّبَنُ إِلَى الضَّرْعِ، وَرُوِيَ عَنْ عُمَرَ وَابْنِ مَسْعُودٍ وَأُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ وَمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ. وَرَفَعَهُ مُعَاذٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَقَالَ قَتَادَةُ: النَّصُوحُ الصَّادِقَةُ النَّاصِحَةُ. وَقِيلَ الْخَالِصَةُ، يُقَالُ: نَصَحَ أَيْ أَخْلَصَ لَهُ الْقَوْلَ. وَقَالَ الْحَسَنُ: النَّصُوحُ أَنْ يُبْغِضَ الذَّنْبَ الَّذِي أَحَبَّهُ وَيَسْتَغْفِرَ مِنْهُ إِذَا ذَكَرَهُ. وَقِيلَ: هِيَ الَّتِي لَا يَثِقُ بِقَبُولِهَا وَيَكُونُ عَلَى وَجَلٍ مِنْهَا. وَقِيلَ: هِيَ التي لا يحتاج

(تفسیرابن کثیر ج ۸ ص ۱۶۸ سورةالتحریم مکتبه شامله بیروت/تفسیر قرطبي ج ۱۸ ص ۱۹۷ سورةالتحریم مکتبه شامله بیروت/تفسیر خازن ج ۴ ص ۳۱۶ سورةالتحریم مکتبه شامله بیروت/تفسیر روح البیان ج ۱۰ ص ۶۱ سورةالتحریم مکتبه شامله بیروت /صفوةالتفاسیر ج ۳ ص ۳۸۶ سورةالتحریم مکتبه شامله بیروت/تفسیر مظهري ج ۹ ص ۳۴۵ سورةالتحریم مکتبه شامله بیروت)

قصدا او ارادةً لمونځ قضا کول څومره ګناه لري بیا راګرځول غواړي که یا .

سوال۵ : که چیري یو کس په قصدا سره فرض لمونځ قضا کوي په شریعت کښې دا څومره ګناه ده . او بیا راګرځول غواړي که یا ؟

جواب : لمونځ د دین اسلام دعمده او اهموبناوو څخه یو مضبوطه او اساسي بناده . تر ایمان او اسلام را وروسته د مسلمانۍ او له نښه لمونځ دی، او قصداً او ارادةً لمونځ قضا کول دا هیڅکله او په هیڅ صورت کښې دیو کامل مسلمان کار نه سي کېدای په احادیثو مبارکه وو کښې لمونځ د اسلام او کفر تر مېنځ یو سرحد او لیکه بلل سوېده . هغه دا چې د مسلمانانو شان دادی، چې هغوی لمونځونه کوي او کافران لمونځونه نه کوي . په حدیث شریف کښې دي نبي کریم صلی الله علیه وسلم فرمایي : چې هغه عهد او وعده چې زموږ او د منافقینو تر مېنځ ددوی د حفاظت او دنه وژلو ده هغه لمونځ دی نو چا چې لمونځ قصدا پرېښووی هغه دکفر یو فعل ښکاره کړی . لهذا لمونځ قصداً قضا کول د شریعت دنګاه څخه ډېر غټ جرم او کبیره ګناه ده .که چیري یو کس دلمانځه څخه په عقیده سره منکره وي نو دشریعت دنګاه څخه په اتفاق دټلورو مذاهبو هغه کافر دی . او څوک چې یې مني خو دسستۍ او تمبلۍ دوجي څخه یې نه کوي نو هغه فاسق دی . او دا خبره چې قضا غواړي که یا ؟ نو جواب دادی چې هر لمونځ که په قصدا سره قضا سي یا په سهوا سره قضا سي راګرځول یې فرض دي .

وَعَنْ بُرَيْدَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْعَهْدُ الَّذِي بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمُ الصَّلَاةُ، فَمَنْ تَرَكَهَا فَقَدْ كَفَرَ» . رَوَاهُ أَحْمَدُ، وَالتِّرْمِذِيُّ، وَالنَّسَائِيُّ، وَابْنُ مَاجَهْ.وقال الملاعلی القاری رحمه الله تعالی : (وَعَنْ بُرَيْدَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ: " الْعَهْدُ ") : أَيْ:

وَالْمِيثَاقُ الْمُؤَكَّدُ بِالْإِيمَانِ (الَّذِي بَيْنَنَا) : أَيْ: مَعْشَرِ الْمُسْلِمِينَ (وَبَيْنَهُمُ الصَّلَاةُ) : قَالَ الْقَاضِي: الضَّمِيرُ الْغَائِبُ لِلْمُنَافِقِينَ شَبَّهَ الْمُوجِبَ لِإِبْقَائِهِمْ وَحَقْنِ دِمَائِهِمْ بِالْعَهْدِ الْمُقْتَضِي لِإِبْقَاءِ الْمُعَاهَدِ وَالْكَفِّ عَنْهُ، وَالْمَعْنَى أَنَّ الْعُمْدَةَ فِي إِجْرَاءِ أَحْكَامِ الْإِسْلَامِ عَلَيْهِمْ تَشَبُّهُهُمْ بِالْمُسْلِمِينَ فِي حُضُورِ صَلَاتِهِمْ وَلُزُومِ جَمَاعَتِهِمْ، وَانْقِيَادُهُمْ لِلْأَحْكَامِ الظَّاهِرَةِ، فَإِذَا تَرَكُوا ذَلِكَ كَانُوا هُمْ وَالْكُفَّارُ سَوَاءً. قَالَ التُّورِبِشْتِيُّ: وَيُؤَيِّدُ هَذَا الْمَعْنَى قَوْلُهُ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ لَمَّا اسْتُؤْذِنَ فِي قَتْلِ الْمُنَافِقِينَ: " أَلَا إِنِّي نُهِيتُ عَنْ قَتْلِ الْمُصَلِّينَ (فَمَنْ تَرَكَهَا فَقَدْ كَفَرَ) : أَيْ: أَظْهَرَ الْكُفْرَ، وَعَمِلَ عَمَلَ أَهْلِ الْكُفْرِ، فَإِنَّ الْمُنَافِقَ نِفَاقًا اعْتِقَادِيًّا كَافِرٌ، فَلَا يُقَالُ فِي حَقِّهِ كَفَرَ، قِيلَ: يُمْكِنُ أَنْ يَكُونَ ضَمِيرُ الْغَائِبِينَ عَامًّا فِيمَنْ بَايَعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، سَوَاءٌ كَانَ مُنَافِقًا أَوْ لَا يَدُلُّ عَلَيْهِ الْحَدِيثُ الْأَخِيرُ مِنْ هَذَا الْبَابِ حَيْثُ قَالَ لِأَبِي الدَّرْدَاءِ: «لَا تَتْرُكْ صَلَاةً مَكْتُوبَةً مُتَعَمِّدًا، فَمَنْ تَرَكَهَا مُتَعَمِدًا فَقَدْ بَرِئَتْ مِنْهُ الذِّمَّةُ» .

وفی الهداية : ومن فاتته صلاة قضاها إذا ذكرها وقدمها على فرض الوقت .

(مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح ج ۲ ص ۲۵۷ كتاب الصلاة مكتبه رشيديه / مشكاة المصابيح ج ۱ ص ۵۸ كتاب الصلاة مكتبه علوم دينيه / سنن الترمذى ج۵ ص ۱۳ باب ما جاء في ترک الصلاة مكتبه شامله / سنن النسائي ج ۱ ص ۲۳۱ باب ماجاء في حكم التارک مكتبه شامله / الهداية ج ۱ ص ۱۳۷ باب قضاء الفوائت مكتبه حقانيه / ردالمحتار ج ۱ ص ۲۵۹ مطلب فيما يصير الكافر به مسلما من الافعال سعيد چاپ / شرح فقه الاكبر للقاري ص ۷۱ ؛ ۷۲ / فتاوى فريديه ج ۲ ص ۱۳۹ كتاب الصلوة)

ناحقه قسم اخيستل ځومره ګناه لري .

سوال ۶ : که چيري يو شخص دبل کس سره ټوکي او مسخري کوي خو کله چي په خپل خبره کښي بند راسي نو بيا دخپل ځان دخلاصون لپاره قرآن کريم په لاس کښي واخلي او بيا قسم اخلي او س پوښتنه داده چي يو کس داسي ناحقه قسمونه اخلي نو دده لپاره دشريعت څه حکم دی؟

جواب : په دروا غو قسم اخيستل غټه ګناه ده او قرآن کريم په لاس کښي نيول او بيا ناحقه قسم اخيستل دا خپله دخطري څخه ډک عمل دی دعذاب اخرت څخه علاوه دداسي ناحقه قسمو نو وبال په دنيا کښي هم راځي او کله چي دداسي کس چي دی په

دروغو قسمونه اخلي هغه دروغ يې ښکاره سي نو دادده لپاره غټه رسوايي اوذلت دی او دهغو خلګو په نظر کښي هم دی ذليل او حقير راځي دکومو خلګو ديقين راوستلو لپاره چي ده قرآن کريم په لاس کښي اخيستی وي او په دروغو سره يې قسم اخيستی دی، نو دداسي کس لپاره سخت ندامت (پښېمانتيا) توبه او استغفار ضروري دی ځکه چي هغه صادق کتاب چي پر صادق مصدوق ﷺ نازل سويدی هغه دی په لاس کښي اخلي او دخپلو دروغو په رشتيا سره دثابتولو کوشش کوي نو دداسي کس لپاره پکار داده چي پر خپلو کړونو سخت پښېمانه سي او آينده دداسي خطرناکه قسمونو څخه په کلکه اجتناب او پرهېز وکړي.

عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ مَصْبُورَةٍ كَاذِبًا فَلْيَتَبَوَّأْ بِوَجْهِهِ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ(سنن ابی داود)

أَنَّ لَهَا ثَلَاثَةَ أَرْكَانٍ الْإِقْلَاعُ وَالنَّدَمُ عَلَى فِعْلِ تِلْكَ الْمَعْصِيَةِ وَالْعَزْمُ عَلَى أن لايعود إِلَيْهَا أَبَدًا فَإِنْ كَانَتِ الْمَعْصِيَةُ لِحَقِّ آدَمِيٍّ فَلَهَا رُكْنٌ رَابِعٌ وَهُوَ التَّحَلُّلُ مِنْ صَاحِبِ ذَلِكَ الْحَقِّ وَأَصْلُهَا النَّدَمُ وَهُوَ رُكْنُهَا الْأَعْظَمُ وَاتَّفَقُوا عَلَى أَنَّ التَّوْبَةَ مِنْ جَمِيعِ الْمَعَاصِي واجبة وأنها واجبة على الفور لايجوز تأخيرها سواء كانت المعصية صغيرة أوكبيرة

(سنن ابي داود ج ۲ ص ۱۰۶ ؛ ۱۰۷ کتاب الايمان مکتبه امداديه ملتان/ اعلاءالسنن ج ۱۱ ص ۳۴۲ مکتبه ادارة القرآن / شرح النووي علي صحيح المسلم ج ۲ ص ۳۵۴ کتاب التوبة قديمي چاپ/ تفسير روح المعاني ج ۲۸ ص ۱۵۹ سورة التحريم بېروت / کتاب الاثار ص ۱۶۱ باب من حلف وهو مظلوم سعيد چاپ / تبيين الحقائق ج ۳ ص ۴۲۱ کتاب الايمان بېروت/ البحرالرائق ج ۴ ص ۴۶۶ کتاب الايمان رشيديه/ مجمع الانهر ج ۲ ص ۲۵۹ کتاب الايمان رشيديه / فتاوی محموديه ج ۱۴ ص ۳۳ باب الايمان)

دتلوېزون کتل داعمالو ضائع کونکي دی؟

سوال۷: موږ او رېدلي دي چي څوک تلوېزون ګوري نو دهغه ټوله نېک اعمال داسي ضائع کېږي لکه يو څوک چي د دين څخه واوړي يعني مرتد سي اوس پوښتنه داده چي دتلوېزون په کتلو سره دانسان ټوله نېک اعمال ضائع کېږي که يا؟

جواب: تلوېزون کتل په شریعت کښې ناروا عمل دی، او د تلوېزون کتل ځانته ګناه ده البته د تلوېزون په کتلو سره نه انسان کافر کیږي او نه هم د ده ټوله اعمال ضائع کیږي ځکه د انسان نیک اعمال چې ضائع کیږي هغه په ارتداد سره دی، یعني که یو څوک د دین څخه واوړي او مرتد سي نو د هغه ټوله نیک اعمال ضائع سوه نو د تلوېزون کتل ځانته ګناه ده خو دا خبره یاد ساتئ چې د ډیرو ګناهونو په وجه د انسان زړه داسي تور سي چې بیا د حق او باطل فرق نسي کولای

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ سورةالقمان ايات ۶ قال العلامة الآلوسي (ولَهْوَ الْحَدِيثِ) على ما روي عن الحسن كل ما شغلك عن عبادة الله تعالى وذكره من السمر والأضاحيك والخرافات والغناء ونحوها،

قال العلامة حصكفي رحمه الله

وَفِي السِّرَاجِ وَدَلَّتْ الْمَسْأَلَةُ أَنَّ الْمَلَاهِيَ كُلَّهَا حَرَامٌ وَيُدْخَلُ عَلَيْهِمْ بِلَا إذْنِهِمْ لِإِنْكَارِ الْمُنْكَرِ قَالَ ابْنُ مَسْعُودٍصَوْتُ اللَّهْوِ وَالْغِنَاءِ يُنْبِتُ النِّفَاقَ فِي الْقَلْبِ كَمَا يُنْبِتُ الْمَاءُ النَّبَاتَ. قُلْت: وَفِي الْبَزَّازِيَّةِ اسْتِمَاعُ صَوْتِ الْمَلَاهِي كَضَرْبِ قَصَبٍ وَنَحْوِهِ حَرَامٌ لِقَوْلِهِ – عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ – «اسْتِمَاعُ الْمَلَاهِي مَعْصِيَةٌ وَالْجُلُوسُ عَلَيْهَا فِسْقٌ وَالتَّلَذُّذُ بِهَا كُفْرٌ» أَيْ بِالنِّعْمَةِ فَصَرْفُ الْجَوَارِحِ إلَى غَيْرِ مَا خُلِقَ لِأَجْلِهِ كُفْرٌ بِالنِّعْمَةِ لَا شُكْرٌ فَالْوَاجِبُ كُلُّ الْوَاجِبِ أَنْ يَجْتَنِبَ كَيْ لَا يَسْمَعَ لِمَا رُوِيَ «أَنَّهُ – عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ – أَدْخَلَ أُصْبُعَهُ فِي أُذُنِهِ عِنْدَ سَمَاعِهِ»(الدرالمختار)

لما قال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى في ردالمحتار على الدرالمختار :وَذَكَرَ شَيْخُ الْإِسْلَامِ أَنَّ كُلَّ ذَلِكَ مَكْرُوهٌ عِنْدَ عُلَمَائِنَا. وَاحْتَجَّ بِقَوْلِهِ تَعَالَى – {وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ}جَاءَ فِي التَّفْسِيرِ: أَنَّ الْمُرَادَ الْغِنَاءُ... سَمَاعَ غِنَاءٍ فَهُوَ حَرَامٌ بِإِجْمَاعِ الْعُلَمَاءِ... وَالْحَاصِلُ: أَنَّهُ لَا رُخْصَةَ فِي السَّمَاعِ فِي زَمَانِنَا

(روح المعاني ج ۲۱ ص ۶۷ مكتبه داراحياءالتراث العربي بيروت/تفسير ابن كثيرج ۳ ص ۵۸۳ مكتبه دارالفيحاء دمشق/ردالمحتارج ۶ ص ۳۴۹ كتاب الحظروالاباحة سعيدچاپ/الهداية ج ۳

ص ۱۶۲ کتاب الشهادة مکتبه شرکت علمیه ملتان/فتح القدیر ج ۷ ص ۴۱۰ کتاب الشهادة مصر/الفتاوی العالمگیریة ج ۵ ص ۳۵۴ کتاب الکراهیة رشیدیه/البحر الرائق ج ۸ ص ۳۴۶ کتاب الکراهیة رشیدیه/مشکوة المصابیح ج ۲ ۴۱۱ کتاب الآداب قدمي چاپ/مرقات المفاتیح شرح مشکوة المصابیح ج ۸ ص ۵۵۷؛۵۵۸ کتاب الآداب رشیدیه /محمودیه ج ۱۹ ص ۵۰۵ باب الصور والملاهي)

کله چي یو کس دخپل ژوند څخه بیزاره او تنګ سي نو بیا ځان په زهرخوړلو سره مړ کړي .

سوال ۸: که چیري یو کس مریض یا ناجوړی وي او یا کورني مشکلات ولري او آخر دی ددې مشکلاتو څخه راتنګ سي زهر وچیښي یا ځان په دار کړي او ځان مړ کړي ایا ددې کار اجازه شرعا سته که یا ؟

جواب : داسي شخص چي دخپل ژوند څخه دمریضی یا تنګدستی په خاطر بیزاره اوپه تنګ سي او بیا راولاړ سي زهر وچیښي یا ځان په دار کړي دا کار کبیره ګناه ده . شرعاً د دې اجازه نسته البته دا سړی مسلمان دی دجنازې لمونځ باندي کول فرض دی .

قال فی شرح التنویر : من قتل نفسه ولو عمدا یغسل ویصلی علیه وبه یفتی وان کان اعظم وزرا من قاتل غیره .

(ردالمحتار ج ۱ ص ۸۵۱ / احسن الفتاوی ج ۴ ص ۲۰۶ / احسن المسائل ص ۷۷ مکتبه فاروقیه)

دمیږیانو علاج یا دهغوی وژل .

سوال ۹ : که چیري یو څوک دمیږیانو څخه په تنګ وي نو علاج یي څه دی ؟ او ایا سوځل یا وژل یي رواه دي ؟

جواب : علماء کرامو دمیږیانو څخه دخلاصون دپاره دقرآن کریم دسورة النمل اتلسم شماره آیت پریو سپین کاغذ باندي لیکل او بیا دهغوی پر غار یا بنار باندي ایښوول مجرب عمل لیکلی او بیان کړی دی هغه آیت دادی : حَتَّى إِذَا أَتَوْا عَلَى وَادِ النَّمْلِ قَالَتْ نَمْلَةٌ يَا أَيُّهَا النَّمْلُ ادْخُلُوا مَسَاكِنَكُمْ لَا يَحْطِمَنَّكُمْ سُلَيْمَانُ وَجُنُودُهُ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ [آیت نمبر ۱۸ سورة النمل پاره نمبر ۱۹ رکوع نمبر ۲]

لیکن د حیوانانو یعني روح لرونکو شیانو په اور سره سوځل او یا ګرمي او به باندي اچول دا مکروه عمل دی ځکه چي په اور سره عذاب ورکول د خالق حقیقي خاصه ده بلکي د دا سي شیانو د شر څخه د خلاصون د پاره باید نوري طریقې وسنجول سي .

لما قال الملاعلی القاری رحمه الله تعالی فی المرقاة شرح المشکوة : واما فی شرعنا فلایجوز احراق الحیوان بالنار الا بالاقتصاص وسوآء فی منع الاحراق بالنار القمل والعقرب وغیره للحدیث المشهور ......وکذا مثله فی الفتاوی الهندیة .

(مرقات المفاتیح شرح مشکاة المصابیح ج ۸ ص ۱۳۹ باب مایحل اکله ومایحرم / الفتاوی الهندیة ج ۵ ص ۳۶۱ / فتاوی حقانیه ج ۲ ص ۲۴۰)

دخندا قهقهې دوجي څخه په سترګو کښي اوښکي راتلل .

سوال ۱۰ : د خندا قهقهې دوجي څخه چي په سترګو کښي اوښکي راسي دا څنګه عمل دی ګناه لري که یا ؟

جواب : حضرت مولانا عبد الحی لکنوي رحمة الله علیه په خپلو [**رسائلو ۳ ټوک ص نمبر ۴۵۳**] کښي داسي لیکي چي : قهقهه یعني په زور آواز سره خندل دا یو بد او قبیح او شنیع وناوړه عمل دی .

او مفتي اعظم افغانستان حضرت مولانا عبد العلي دیوبندي رحمة الله علیه د هدایې پر حاشیه باندي د قهقهې خندا ډیر نقصانونه لیکلي دي :**اول** : څوک چي خندا قهقه کوي علماء او عقلاء به دی ښه نه بولي ، **دوهم** : او ناپوهان خلک به هم جرأت پر پیدا کړي هغه لرلی رعب به یي ختم سي ، **دریم** : او که جاهل وو جهالت به یي زیات سي او که عالم وو علم به یي کم سي ، **څلورم** : او په دې کښي هیرول د ګناهونو هم دي ، **پنځم** : او په دې کښي جرأت پر ګناهونو باندي هم دی ، **شپږم** : او په دې کښي هیرول د مرګ هم دي ،**اووم** : او د هغه سړي د ګناه بوج هم پرتا دی چي تا خنداء قهقهه پر کړې ده . **اتم** : او څوک چي په دنیا کښي ډیر خاندي هغه به په آخرت کښي ډیر ژاړي .

نو د دې ارشاداتو څخه معلومه سول چي د خندا قهقهې دوجي په سترګو کښي اوښکي راویستل یا راتلل دا ښه عمل نه دی باید انسان داسي مرحلې ته خپل ځان ونه رسوي چي هغه سبب د دغه اوښکو دراوتلو جوړ سي .

(رسائل الكنهوي ج ۳ ص ۴۵۳ / حاشية مولانا عبدالعلي الديوبندي رحمه الله تعالي علي الهداية ج ۱ ص ۳۵ مكتبه حقانيه/ تنبيه المغترين)

په يوچا باندي تعويذ يا كوډي كول غټه ګناه ده .

سوال ۱۱: كه چيري يو كس راولاړ سي په بل كس باندي جادو او كوډي وكړي او هغه وداسي اعمالو ته وهڅوي چي هغه په شريعت كښې نه دي وراه مثلا دمور او پلار سره بد سلوكي ، په كوركښې جنجال وغيره ايا شريعت دداسي عمل غندنه او منع كړې ده كه يا ؟

جواب :جادو او كوډي په چا باندي كول په شريعت كښې سخت جرم او نارواه عمل بلل سوى دى دداسي نارواه اعمالو كوونكي او ورته هڅوونكو ته بايد اهل اقتدار سخته سزا وركړي ځكه چي دوی دواړه يو هغه ليكونكی ددې جادو او بل هغه كس چي دغه جادو او كوډي غوښتونكی وي دواړه سخت ګناهګاره او مجرمين دي ځكه چي شريعت مقدسه دځان سره ودنيا ته دامن او همدردی او مواسات پيغام راوړی دی او ښكاره خبره ده چي په كوډو او جادو كولو كښې يو مسلمان ته ناحقه او بې ځايه تاوان او نقصان رسول دي نو دايوه كبيره او غټه ګناه ده ...... افسوس چي زموږ ځيني ناخبره عوام خصوصاد ښځو طبقه په دغه ناوړه اعمالو باندي مبتلا دي او كله كله خو لادې ته هم نوبت ورسيږي چي دغير مسلم كسانو څخه دوی كوډي او جادو وغيره ترلاسه كوي روپی مصرفوي دپاره ددې چي خپل شخصي دښمنی ته ترقي وركړي او ديو مسلمان وررو په ضرريې استعمال كړي خو داسي نه ده پكار ... الله جل جلاله دي موږ ټول ته دهدايت لاره او پرهغه باندي داستقامت توفيق رانصيب كړي . آمين

لما قال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى في ردالمحتار على الدرالمختار :
قَالَ أَبُو حَنِيفَةَ: السَّاحِرُ إِذَا أَقَرَّ بِسِحْرِهِ أَوْ ثَبَتَ بِالْبَيِّنَةِ يُقْتَلُ وَلَا يُسْتَتَابُ مِنْهُ، . وعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: " اجْتَنِبُوا المُوبِقَاتِ: الشِّرْكُ بِاللَّهِ، وَالسِّحْرُ " وعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «اجْتَنِبُوا السَّبْعَ

الْمُوبِقَاتِ» قِيلَ: يَا رَسُولَ اللهِ، وَمَا هُنَّ؟ قَالَ: «الشِّرْكُ بِاللهِ، وَالسِّحْرُ، وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ إِلَّا بِالْحَقِّ، وَأَكْلُ مَالِ الْيَتِيمِ وَأَكْلُ الرِّبَا، وَالتَّوَلِّي يَوْمَ الزَّحْفِ، وَقَذْفُ الْمُحْصِنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ»

(صحيح البخارى ج ۷ ص ۱۳۷ باب الشرک والسحر من الموبقات . بيروت / صحيح مسلم ج ۱ ص ۹۲ باب بيان الكبائر واكبرها .بيروت/ فتاوى محموديه ج ۲۰ ص ۵۰ باب مايتعلق بالسحر والعوذة / ردالمحتار ج ۴ ص ۲۴۰ بيروت مطلب توبة اليأس مقبولة دون ايمان اليأس)

په درواغو قسم اخيستل ګناه ده .

سوال ۱۲ : ځيني کسان نن سبا داسي دي چي قسم هيڅ ګناه نه ورته معلوميږي او په درواغو باندي قسمونه خوري پوښتنه داده چي په درواغو باندي قسم خوړل څومره ګناه ده ؟

جواب : درواغ ويل او يا په درواغو سره قسم اخيستل شرعا دادواړي کبيره او غټ ګناهونه دي . شرعا بايد پرهيز او اجتناب ځيني وسي بلکي پرهيز ځيني کول فرض دي .

عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ، عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَلاَ أُنَبِّئُكُمْ بِأَكْبَرِ الكَبَائِرِ؟» ثَلاَثًا، قَالُوا: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «الإِشْرَاكُ بِاللَّهِ، وَعُقُوقُ الوَالِدَيْنِ - وَجَلَسَ وَكَانَ مُتَّكِئًا فَقَالَ - أَلاَ وَقَوْلُ الزُّورِ» ، قَالَ: فَمَا زَالَ يُكَرِّرُهَا حَتَّى قُلْنَا: لَيْتَهُ سَكَتَ

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: " الكَبَائِرُ: الإِشْرَاكُ بِاللَّهِ، وَعُقُوقُ الوَالِدَيْنِ، وَقَتْلُ النَّفْسِ، وَاليَمِينُ الغَمُوسُ "

(صحيح البخاري ج ۲ ص ۱۷۳ بيروت چاپ باب ماقيل في شهادة الزور / ج ۸ ص ۱۳۷ باب اليمين الغموس / كتاب الكبائر ص ۹۹)

دغيبت کفاره شرعا څه شي ده ؟

سوال ۱۳ : که چيري يو کس ديوچا غيبت کړی وي او اوس باندي پښېمانه وي نو ددغه کړي غيبت کفاره او دهغه څخه خپلي غاړي خلاصول په شريعت کښې کوم حل لري که يا ؟

جواب : که چیري تا دیو کس غیبت کړی وي نو دغه غیبت ددوه حاله څخه نه دی خالي . یا به هغه کس موجود وي یا به نه وي موجود که چیري هغه کس نه وي موجود مثلا یا مړوي یا غائب وي نو دهغه دغیبت په باره کښې دنبي کریم صلی الله علیه وسلم ارشاد مبارک دی : چې دغیبت کفاره داده چې هغه سړي ته دعا وسي چې یا الله هغه کس ته چې ما یې غیبت کړی وي بخښنه وکړي او ما ته هم بخښنه وکړې .
او که چیري هغه کس موجود ووا و په دې خبر هم وو چې تا دده غیبت کړی دی نو بیا به هغه خبروې چې ما ستا غیبت کړی ده او معافي ځیني اخیستل ضروري ده او چې معافي یې درته وکړه نوري دي غاړي خلاصي دي . نوټ : دا خبره دذکر کولو قابله ده چې نن سبا عوام او خواص په دغه دغیبت په مریضی باندي تقریبا اکثره مبتلا دي حکیم الامت حضرت مولانا اشرف علي تهانوي رحمة الله علیه فرمایې که غواړی چې دغیبت څخه ځان خلاص کړی نو مه دچا بنه وایاست او مه یې بد وایاست ولې که یې بنه وو ایاست نو بد به یې خامخا هم راځي په کښې ځکه چې انسان دعیبه څخه خالي نه دی . والله اعلم .

وَعَنْ أَنَسٍ – رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ – قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " «إِنَّ مِنْ كَفَّارَةِ الْغِيبَةِ أَنْ تَسْتَغْفِرَ لِمَنِ اغْتَبْتَهُ، تَقُولُ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَنَا وَلَهُ» ". رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي " الدَّعَوَاتِ الْكَبِيرِ ". وَقَالَ: فِي هَذَا الْإِسْنَادِ ضَعْفٌ..

(وَعَنْ أَنَسٍ – رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ – قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " إِنَّ مِنْ كَفَّارَةِ الْغِيبَةِ) أَيْ: بَعْدَ تَحَقُّقِ التَّوْبَةِ (أَنْ تَسْتَغْفِرَ) أَيْ: أَنْتَ أَيُّهَا الْمُخَاطَبُ خِطَابًا عَامًّا (لِمَنِ اغْتَبْتَهُ، تَقُولُ) : بَدَلٌ أَوْ بَيَانٌ أَوْ حَالٌ (اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَنَا) أَيْ: إِذَا كَانُوا جَمَاعَةً، أَوْ لَنَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ عُمُومًا (وَلَهُ) أَيْ: لِمَنِ اغْتَبْتَهُ خُصُوصًا، وَالظَّاهِرُ أَنَّ هَذَا إِذَا لَمْ تَصِلِ الْغَيْبَةُ إِلَيْهِ، وَأَمَّا إِذَا وَصَلَتْ إِلَيْهِ فَلَا بُدَّ مِنَ الِاسْتِحْلَالِ بِأَنْ يُخْبِرَ صَاحِبَهَا بِمَا قَالَ فِيهِ وَيَتَحَلَّلَهَا مِنْهُ، فَإِنْ تَعَذَّرَ ذَلِكَ فَلْيَعْزِمْ عَلَى أَنَّهُ مَتَى وَجَدَهُ تَحَلَّلَ مِنْهُ، فَإِذَا حَلَّلَهُ سَقَطَ عَنْهُ مَا وَجَبَ عَلَيْهِ لَهُ مِنَ الْحَقِّ، فَإِنْ عَجَزَ عَنْ ذَلِكَ كُلِّهِ بِأَنْ كَانَ صَاحِبُ الْغِيبَةِ مَيِّتًا أَوْ غَائِبًا، فَلْيَسْتَغْفِرِ

اللَّهَ تَعَالَى، وَالْمَرْجُوُّ مِنْ فَضْلِهِ وَكَرَمِهِ أَنْ يُرْضِيَ خَصْمَهُ مِنْ إِحْسَانِهِ، فَإِنَّهُ جَوَّادٌ كَرِيمٌ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ.

وَفِي رَوْضَةِ الْعُلَمَاءِ: سَأَلْتُ مُحَمَّدًا فَقُلْتُ لَهُ: إِذَا تَابَ صَاحِبُ الْغِيبَةِ قَبْلَ وُصُولِهَا إِلَى الْمُغْتَابِ عَنْهُ هَلْ تَنْفَعُهُ تَوْبَتُهُ؟ قَالَ: نَعَمْ تَنْفَعُهُ تَوْبَتُهُ، فَإِنَّهُ تَابَ قَبْلَ أَنْ يَصِيرَ الذَّنْبُ ذَنْبًا، يَعْنِي ذَنْبًا يَتَعَلَّقُ بِهِ حَقُّ الْعَبْدِ. قَالَ: لِأَنَّهَا تَصِيرُ ذَنْبًا إِذَا بَلَغَتْ إِلَيْهِ. قُلْتُ: فَإِنْ بَلَغَتْ إِلَيْهِ بَعْدَ تَوْبَتِهِ؟ قَالَ: لَا تَبْطُلُ تَوْبَتُهُ، بَلْ يَغْفِرُ اللَّهُ لَهُمَا جَمِيعًا الْمُغْتَابِ بِالتَّوْبَةِ وَالْمُغْتَابِ عَنْهُ بِمَا لَحِقَهُ مِنَ الْمَشَقَّةِ. قُلْتُ: أَوْ بِمَا حَصَلَ لَهُ مِنَ الْمَغْفِرَةِ؟ قَالَ: لِأَنَّهُ كَرِيمٌ وَلَا يَحْمِلُ كَرَمُهُ رَدَّ تَوْبَتِهِ بَعْدَ قَبُولِهَا، بَلْ يَعْفُو عَنْهُمَا جَمِيعًا. قُلْتُ: فِيهِ أَنَّهُ يُحْتَمَلُ أَنْ يَكُونَ قَبْلَ تَوْبَتِهِ مَوْقُوفًا عَلَى عَدَمِ تَحَقُّقِ وُصُولِهَا إِلَيْهِ وَحُصُولِ مَشَقَّتِهِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ.

(مرقاة المفاتيح ج ۹ ص ۹۹ باب حفظ اللسان والغيبة والشتم / كتاب الاداب)

ږیره خریل یا کوچنۍ کول شرعاً کبیره ګناه ده.

سوال ۱۴ : ایا ږیره خریل یا لنډول په دین اسلام کښې د ګناه عمل بلل سوی دی که یا ؟ او دسنت کېدلو څخه یې منکر شرعاً څه حکم لري ؟

جواب : د ږیري پرېښوول د اسلام په شعائرو کښې داخل دي او د احادیثو څخه دا ثابته ده چي ږیره د رسول الله صلی الله علیه وسلم او د صحابه کرامو رضوان الله تعالی علیهم له متواترو (یعني پرله پسې رارروان او یقیني ثابتو) سنتونو څخه ده . د فقهاوو په نزد د ږیري اندازه تر یو کل سوېده چي هغې اندازې ته په کتلو سره د ږیري خریل او لنډول حرام او ناجائز بلکي کبیره ګناه ده . که چیري یو څوک دا ګناه ونه بولي او په دیده او دانسته تو ګه سره د دې جرأت وکړي او د ږیري پرېښوول د ځانه څخه یوه جوړه سوې طریقه وبولي نو داسې عقیده د کفر موجب ده . او خریونکی او لنډوونکی یې د شریعت د رویه څخه فاسق او د کبیره ګناه مرتکب بلل سوی دی .

لما قال العلامة ملا على القاري رحمه الله تعالى : ومنها ان استحلال المعصية صغيرة كانت او كبيرة كفر اذا ثبت كونها معصية بدلالة قطعية وكذالاستهانة بها كفر بان يعدها هيئة سهلة ويرتكبها من غير مبالات ويجريها مجرى المباحات فى ارتكابها .)

وقال العلامة ابن عابدين فى ردالمحتار : لَكِنْ فِي شَرْحِ الْعَقَائِدِ النَّسَفِيَّةِ: اسْتِحْلَالُ الْمَعْصِيَةِ كُفْرٌ إذَا ثَبَتَ كَوْنُهَا مَعْصِيَةً بِدَلِيلٍ قَطْعِيٍّ،...

(ردالمحتار علي صدر الدرالمختار ج ۲ ص ۲۹۲ مطلب استحلال المعصية القطعية كفر / شرح الفقه الاكبر ص ۲۲۵ مسئلة في استحلال المعصية / شرح العقيدة الطحاوية ص ۳۶۳ لانكفر احد من اهل القبلة)

دقبلې پر طرف پښې غځول او دهغه حکم

سوال۱۵ : دا خبره صحیح ده که یو چا پښې د قبلې طرف ته وغزولې نو د ځلو پښت ورځي لمونځونه يې ضایع او بیکاره سول ؟.

جواب: فقهاء کرامو لیکلي دي چي قصدًا او ارادة د کعبې شریفي توهین او بې عزتي کفر دی . بېله قصده او ارادې هم باید داسي فعل انسان ونه کړي چي د ادب څخه خلاف وي، د کعبې شریفي طرف ته پښې غزول یو قسم بې ادبي ده شرعًا البته لمونځونه يې نه ضایع کېږي دا خبره غلطه ده.

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار : كما كره (مد رجليه في نوم أو غيره إليها) أي عمدا لأنه إساءة أدب قاله منلا ناكير

(الدرالمختار علي هامش ردالمحتار ج ۱ ص ۴۸۵ مكتبه رشيديه / فتاوی اللكنوي ص ۴۸۵ / احسن المسائل ص ۲۴۶ / امدادالمفتين ج ۲ ص ۸۵۸ / ستاسي مسائل او دهغه حل ج ۳ ص ۳۴۵)

خُمار کول دشریعت له نګاه څخه کبیره ګناه ده

سوال۱۶ : ما یو حدیث په دغه الفاظو سره اورېدلی دی دډېري زمانې څخه چي رسول الله صل الله علیه وسلم فرمايلي دي چاچي خُمار وکړی ګویا زما په وینو يې لاسونه ولړل العیاذ بالله او زه دا حدیث ډېرو خلکو ته بیانوم لیکن دغه حدیث او الفاظ ددغه حدیث او حواله په لاس نه ده راغلې آیا دغه حدیث صحیح دی که غلط ؟

جواب :حضرت مولا نا محمد یوسف لدهيانوي رحمه الله تعالی ددغه حدیث په باره کي وايې چي دا حديث نه مالیدلی دی او نه مي هم اورېدلی دی البته دغه حدیث ته ورته سخته سزا ګاني په نورو احاديثو کي دځمار پر برابر راغلي دي مثلاً :
(۱)عن بريدة رضي الله عنه ان النبي صلى الله عليه وسلم قال من لعب بالنرد شير فكانما صبغ يده فی لحم خنزير ودمه.
ژباړه : چاچي دنرد شير بازي وکړه نو ده دخنزير په غوښو او وينو لاس ولړی. (۲)په بل حديث شريف کي دي چاچي دځمار بازي وکړه او بيا ولاړ سو لمانځه ته نو دهغه مثال داسي دی لکه يو کس چي په نوونو او دخنزير په وينو اودس وکړي او بيا لمونځ کوي. مسند احمد ابن کثير .
عن على رضي الله عنه انه قال الشطرنج هو مسير الاعاجم ژباړه : شطرنج دعجميانو خمار دی . (لايلعب بالشطرنج الا خاطى)ژباړه : په شطرنج سره به نافرمانه او خطاکاره خلک بازي کوي .
(احكام القرآن للجصاص ج ۲ ص ۶۵۴ / سنن ابي داود ج ۲ ص ۵۱۹ / الدر المختار مع ردالمحتار ج۵ ص ۳۵۸ / بدائع الصنائع ج۵ ص ۳۰۶ / البحر الرائق ج۸ ص ۳۶۹ / الفتاوی الهنديه ج۵ ص ۳۴۹ / فتاوی محموديه ج ۱۶ ص ۴۳۶ باب القمار)

خالص توبه څه ته وايي؟

سوال ۱۷ : په تفسير شريف کښي مو وليدل د يو ايت ترجمه يي داسي کړې ده چي تاسي خالص توبې وباسئ نو الله به پر تاسي رحم وکړي خالص توبه وايي څه ته؟
جواب: په قرآن کريم کښي دغي توبې ته (تَوۡبَةً نَّصُوحًا) لفظ راغلی دی يعني د زړه څخه خالصه او رښتيا توبه يعني د زړه څخه دغه پخه او ټينګه اراده کول چي آينده به دغه ګناه نه کوم حضرت عمر فاروق رضي الله عنه او حضرت معاذ رضي الله عنه فرمايلي دي چي خالص توبه دې ته وايي چي انسان دغه عزم وکړي چي دا ګناه بيا کول داسي محال دي لکه شيدې چي بيا واپس په تيو کښي تلل محال دي .
په مجالس الابرار کتاب کښي ليکلي دي چي د توبي څلور شرطونه دي که يو شرط په دي څلورو کښي نه ؤ نو توبه خالصه نه ده **اول** : د تيري زمانې پر ګناهونو باندي د زړه

څخه پښیمانه کېدل د پښیمانۍ مطلب دادی چي په زړه کښې یو قسم غم ،درد او بې چیني وي کاش داسې نه وای سوي **دوهم** في الفور د غه ګناه پرېښوول **دریم :** پوخ قصد کول چي آینده به دغه ګناه نه کوم **څلورم** د غه ټوله کارونه او توبه به د الله جل جلاله د خوف او بیري څخه وي نه د ریا او ښکاره کولو دپاره . پاته سوه دا چي په زړه کښې د ګناه عزم وي او په خوله توبه توبه وايي دا توبه نه ده دا د الله جل جلاله د احکامو یو قسم خلاف ورزي ده .

قال الله تعالی فی القرآن الحکیم : يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تُوبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَصُوحًا عَسَى رَبُّكُمْ أَنْ يُكَفِّرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يَوْمَ لَا يُخْزِي اللَّهُ النَّبِيَّ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ نُورُهُمْ يَسْعَى بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا وَاغْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (٨) سورة التحريم .

وقال العلامة أبو السعود العمادي محمد بن محمد بن مصطفى (المتوفى: ٩٨٢هـ) فی تفسير أبي السعود: إرشاد العقل السليم إلى مزايا الكتاب الكريم وهو أنْ ينصحُوا بالتوبةِ أنفسَهُم فيأتُوا بها على طريقتِهَا وذلكَ أن يتوبُوا عن القبائحِ لقبحها نادمينَ عليها مغتمينَ أشدَّ الاغتمامِ لارتكابِهَا عازمينَ على أنَّهم لا يعودونَ في قبيحٍ من القبائحِ موطِّنينَ أنفسَهُم على ذلكَ بحيثُ لا يَلويهم عنه صارفٌ أصلاً

(تفسير ابي السعود ج ٨ ص ٢۶٨ سورة التحريم مكتبه شامله / مجالس الابرار مطلب ۶۶ ص ٣٨٣ //فتاوی رحيميه جلد ٣ ص ١١ / تفسير ابن كثير ج ٨ ص سورة التحريم ١۶۶ مكتبه شامله)

غیبت اورېدل ګناه ده او دغیبت اورېدونکي په ګناه کښې شریک دی .

سوال ١٨ : که چیري یو څوک غیبت کوي هغه بل کس غوږ ورته نیولی وي د غه اورېدونکی کس هم په ګناه کښې شریک دی که یا ؟ .

جواب : څنګه چي غیبت کول په شریعت کښي غټه ګناه ده همداشان اوریدل یې هم غټه ګناه ده لهذا څنګه چي کوونکی د غیبت ګناهګاره دی همداشان اوریدونکی د غیبت د شریعت د نګاه څخه ګناهګاره دی .

قال الله تعالى: {وإذا سمعوا اللغو أعرضوا عنه} .(القصص :۵۵) وقال تعالى الله : {والذين هم عن اللغو معرضون} (المومنون : ۳)

وقال الله تعالى: {إن السمع والبصر والفؤاد كل أولئك كان عنه مسؤولا} .(الاسراء : ۳۶) وقال الله تعالى: {وإذا رأيت الذين يخوضون في آياتنا فأعرض عنهم حتى يخوضوا في حديث غيره وإما ينسينك الشيطان فلا تقعد بعد الذكرى مع القوم الظالمين}(الانعام : ۶۸)

وعن كعب بن مالك رضي الله عنه في حديثه الطويل في قصة توبته وقد سبق في باب التوبة، قال: قال النبي صلى الله عليه وسلم وهو جالس في القوم بتبوك: ما فعل كعب بن مالك؟ فقال رجل من بني سلمة: يا رسول الله حبسه برداه، والنظر في عطفيه فقال له معاذ بن جبل رضي الله عنه: بئس ما قلت، والله يا رسول الله ما علمنا عليه إلا خيرًا، فسكت رسول الله صلى الله عليه وسلم متفق عليه عطفاه جانباه، وهو إشارة إلى إعجابه بنفسه.

(رياض الصالحين ص ۵۰۵ باب تحريم سماع الغيبة / صحيح البخارى ج۶ ص ۳ باب حديث كعب ابن مالک / صحيح مسلم ج ۴ ص ۲۱۲۰ مكتبه بيروت / شرح رياض الصالحين ج۶ ص ۱۳۱ مكتبه شامله باب تحريم سماع الغيبة / دليل الفالحين ج۸ ص ۳۵۶ باب تحريم سماع الغيبة)

قصداً دیو چا سره بغض او عناد کول رواه دی که یا ؟

سوال ۱۹ : قصداً او اردةً دیو مسلمان وړور سره بغض او عناد کول رواه دی که یا ؟

جواب : بغض او حسد د روحاني امراضو څخه ډیر سخت او بیکاره مرضونه دي بې له کوم شرعي باعث او سبب څخه دیو مسلمان وړور سره بغض او حسد کول کبیره ګناه ده .

او په حدیث شریف کښې د بغض او حسد څخه په سختۍ منع راغلې ده . د حضرت ابوهریرة رضي الله عنه څخه روایت دی چي نبي کریم صلی الله علیه وسلم وفرمایل :

دبد ګمانۍ څخه ځان وساتئ ځکه چي بد ګماني دخبرو تر ټولو بدترین درواغ دي او بیله ضرورته د نورو خلګو دحالاتو په معلومولو پسې مه اخته کېږئ دبل چا جاسوسي مه کوئ دبل مسلمان ورور سودا مه ورخرابوئ او یو دبل سره حسد مه کوئ او یو دبل سره بغض مه کوئ او یو دبل غیبت مه کوئ او ټوله دیوه خدای جل جلاله بندګان او یو دبل وړونه جوړ سئ . (الحدیث)

او د بغض او حسد نتیجه آخر کار دغه ته رسیږي چي دکوم مسلمان ورور سره ستا بغض او حسد وي دهغه په ناکامۍ او خرابۍ باندي ته خوشحاله کېږې او حال دا چي دیو مسلمان ورور په ناکامۍ او خرابۍ باندي خوشحاله کېدل خپله خپل په ذات کښې ګناه ده . خلاصه دا چي دیو مسلمان ورور سره بې له کوم شرعي باعث او نقص څخه قصدا او ارادة بغض او حسد کول ګناه ده چي پر هېز ور څخه کول واجب الاجتناب دی . والله اعلم .

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ وَلَا تَحَسَّسُوا وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا تَنَاجَشُوا وَلَا تَحَاسَدُوا وَلَا تَبَاغَضُوا وَلَا تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا» . وَفِي رِوَايَة: «وَلَا تنافسوا» . مُتَّفق عَلَيْهِ

وقال الملاعلی القاري رحمه الله تعالی فی المرقات شرح المشکاة : (وَلَا تَحَاسَدُوا) أَيْ: لَا يَتَمَنَّى بَعْضُكُمْ زَوَالَ نِعْمَةِ بَعْضٍ سَوَاءٌ أَرَادَهَا لِنَفْسِهِ أَوْ لَا. قَالَ تَعَالَى: {وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ} [النساء: ٣٢] إِلَى أَنْ قَالَ: " {وَاسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ} [النساء: ٣٢] " أَيْ مِثْلَ تِلْكَ النِّعْمَةِ أَوْ أَمْثَلَ مِنْهَا، وَهَذَا الْحَسَدُ الْمَحْمُودُ الْمُسَمَّى بِالْغِبْطَةِ، كَمَا تَقَدَّمَ فِي حَدِيثِ " «لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ» " الْحَدِيثَ. (وَلَا تَبَاغَضُوا) أَيْ: لَا تَخْتَلِفُوا فِي الْأَهْوَاءِ وَالْمَذَاهِبِ ; لِأَنَّ الْبِدْعَةَ فِي الدِّينِ وَالضَّلَالَ عَنِ الطَّرِيقِ الْمُسْتَقِيمِ يُوجِبُ الْبُغْضَ كَذَا قِيلَ، وَالْأَظْهَرُ أَنَّ النَّهْيَ عَنِ التَّبَاغُضِ تَأْكِيدٌ لِلْأَمْرِ بِالتَّحَابُبِ مُطْلَقًا إِلَّا مَا يَخْتَلُّ بِهِ الدِّينُ، فَإِنَّهُ لَا يَجُوزُ حِينَئِذٍ التَّحَابُبُ، وَيَجُوزُ التَّبَاغُضُ لِأَنَّ غَرَضَ الشَّارِعِ اجْتِمَاعُ كَلِمَةِ الْأُمَّةِ لِقَوْلِهِ تَعَالَى: {وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا} [آل عمران: ١٠٣] وَلَا

شَكَّ أَنَّ التَّحَابُبَ سَبَبُ الِاجْتِمَاعِ وَالتَّبَاغُضُ مُوجِبُ الِافْتِرَاقِ، فَالْمَعْنَى لَا يُبْغِضْ بَعْضُكُمْ بَعْضًا

(مشكاة المصابيح ج ۳ ص ۱۳۹۹ بيرت چاپ مكتبه شامله بَابُ مَا يُنْهَي عَنْهُ منَ التّهَاجُرِ وَالتّقَاطُعِ وَاتّبَاعِ العورات / مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح ج ۹ ص ۲۳۱ بَابُ مَا يُنْهَي عَنْهُ مِنَ التّهَاجُرِ وَالتّقَاطُعِ وَاتّبَاعِ العورات مكتبه رشيديه / مظاهر حق جديد ج ۴ ص ۵۳۳ دارالاشاعت كراچي /صحيح البخاري ج ۸ ص ۱۹ بيرت چاپ مكتبه شامله / صحيح مسلم شريف ج ۴ ص ۱۹۸۵ بيرت چاپ مكتبه شامله)

درواغ ويل څنګه دي او ددرواغجن كس سزا څه ده ؟

سوال ۲۰ : درواغ ويل څنګه دي او ددرواغجن كس سزا په شريعت كښې څه ده ؟

جواب : په شريعت مطهره كښې درواغ ويل د كبيره ګناهونو شمېرل سوي دي . نبي كريم صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي چي درواغ ويل انسان دبديو طرف ته بيايي او بدي انسان وجهنم ته بيايي . پر يوه موقع باندي نبي كريم صلى الله عليه وسلم درواغ ويل د نفاق او منافقت په علاماتو كښې وشمېرل . فقهاوو ليكلي دي درواغ ويل چي په هر صورت كښې وي د شريعت د نګاه څخه مذموم او بد دي . دی (البته هغه موقع چي شريعت په هغوی د څه عذر په خاطر باندي ددرواغ ويلو اجازه وركړې وي هغه ددې حكم څخه مستثنی دي) ځيني كسان داسي هم سته چي خپل ځان دلويولو او غټ ګڼلو دپاره درواغ خوبونه بيانوي نبي كريم صلى الله عليه وسلم ددغه كسانو ددغه عمل مذمت او بدوالی هم بيان كړی او وې فرمايل څوک چي داسي كوي نو د قيامت په ورځ باندي به راسي دوې داوربشو دانې به ورته وركړل سي الله جل جلاله به ورته وو ايي چي دغه دوې دانې سره غوټه كړه او دی به داسي كوی هم نه سي . (يعني پرېشانه او خوار وشرمنده به ولاړ وي) . نو چي كله دا خبره ثابته سوه چي درواغ كبيره ګناه ده نو دا خبره هم ثابته سوه چي سزا يې د دوږخ اور دی البته هغه بيا جلا خبره ده كه چيري ده درواغ په حقوق الله كښې ويلي وه او الله جل جلاله په خپل فضل او احسان سره ورته بخښنه وكړي الله جل جلاله دي موږ او تاسي ټوله دداسي بدو اخلاقو او عاداتو څخه وساتي .آمين

عَنْ رِبْعِيِّ بْنِ حِرَاشٍ، أَنَّهُ سَمِعَ عَلِيًّا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَخْطُبُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَكْذِبُوا عَلَيَّ، فَإِنَّهُ مَنْ يَكْذِبْ عَلَيَّ يَلِجِ النَّارَ»

عَنْ عَبْدِ اللهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ، وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَصْدُقُ حَتَّى يُكْتَبَ صِدِّيقًا، وَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ، وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَكْذِبُ حَتَّى يُكْتَبَ كَذَّابًا» وعن ابن عباس رضي الله عنهما، عن النبيّ – صلى الله عليه وسلم – قَالَ: «مَنْ تَحَلَّمَ بِحُلْمٍ لَمْ يَرَهُ، كُلِّفَ أَنْ يَعْقِدَ بَيْنَ شَعِيرَتَيْن وَلَنْ يَفْعَلَ، وَمَنِ اسْتَمَعَ إِلَى حَديثِ قَوْمٍ وَهُمْ لَهُ كَارِهُونَ، صُبَّ في أُذُنَيْهِ الآنُكُ يَوْمَ القِيَامَةِ، وَمَنْ صَوَّرَ صُورَةً عُذِّبَ وَكُلِّفَ أَنْ يَنْفُخَ فِيهَا الرُّوحَ وَلَيْسَ بنافِخٍ» . رواه البخاري.

(صحيح البخاری ج ۹ ص ۴۳ باب من كذب في حلمه بيروت چاپ مكتبه شامله / صحيح مسلم ج ۱ ص ۹ / ج ۴ ص ۲۰۱۲ بَابُ فِي التَّحْذِيرِ مِنَ الْكَذِبِ عَلَي رَسُولِ اللّٰه صَلّي اللّٰهُ تَعَالَي عَلَيْه وَسَلّمَ بيروت چاپ مكتبه شامله / قاموس الفقه ج ۴ ص ۵۵۲ كذب زمزم پبلشر كراچي / رياض الصالحين ج ۱ ص ۴۱۶ بيروت چاپ مكتبه شامله)

ایا دزوی په ګناه کولوسره پلار په ګناه کښې ورسره شریک دی که یا ؟

سوال ۲۱ : سوال دا دی که چیري زوی یوه ګناه وکړي نو په دغه ګنا کولو سره یې پلار په ګناه کښې شریک دی که یا ؟

جواب : په قرآن کریم کښې الله جل جلاله په سورة الانعام کښې دا خبره په ښکاره او صراحت سره بیان کړیده چې

(وَلَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ إِلَّا عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى ثُمَّ إِلَى رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ . (**سورة الانعام آیت نمبر (۱۶۴) پاره اتمه ۸**) نه کوي څه ګناه کوم انسان مګر ضرر او نقصان یې دده پر ذمه باندي دی ، او نه پورته کوي یو پورته کوونکی بوج او بار دګناه دبل کس او بیا ستاسي ورتلل دي ستاسي درب طرف ته نو هغه به تاسي ته ښا دروښيي هغه څه په کوم کښې چي تاسي په دنیا کښې اختلاف کوی . الهي قانون خو دا دی چي هر کس به دخپل کړو ګناهونو بوج او بار پورته کوي نه زوی دپلار دګناه بار پورته کوي او نه پلار دزوی دګناه بار پورته کوي .

البته دا یوه خبره سته چي پلار شرعا مکلفه دی چي د خپل اولاد ښه او برابره تربیه د اسلامي شریعت د احکامو او تعلیماتو په رڼا کښې ورو کړي. خو که چیري پلار د اولاد سمه تربیه او روزنه ورونه کړي نو ښکاره خبره ده چي د اولاد اخلاق به خرابیږي او په ګناهونو کښې به مبتلا کیږي. نو په دا سي صورت کښې که پلار ګناهګاره هم سي نو په دې خاطر ګناهګاره دی چي په خپله دیني او اسلامي وظیفه کښې یې کوتاهي کړېده نه دا چي دی د زوی په ګناه کښې ګرفتاره او ټینګ سو.

لما قال العلامة علي بن محمد بن علي، أبو الحسن الطبري، الملقب بعماد الدين، المعروف بالكيا الهراسي الشافعي (المتوفى: ۵۰۴هـ) فی أحكام القرآن : قوله تعالى: (وَلا تَزِرُ وازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرى) ، الآية: ۱۶۴ يحتج به في ألّا يؤاخذ زيد بفعل عمرو، وأن كل مباشر لجريمته فعليه مغبتها.......... و قال العلامة أحمد بن علي أبو بكر الرازي الجصاص الحنفي (المتوفى: ۳۷۰ هـ) فی احكام القرآن : وقَوْله تَعَالَى وَلا تَزِرُ وازرة وزر أخرى إخْبَارٌ بِأَنَّ اللَّه تَعَالَى لَا يُؤَاخِذُ أَحَدًا بِذَنْبِ غَيْرِهِ وَأَنَّهُ لَا يُعَذِّبُ الْأَبْنَاءَ بِذَنْبِ الْآبَاءِ ....وقال العلامة الدكتور وهبة الزحيلي رحمه الله تعالى فی التفسير المنير : وَلا تَزِرُ وازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرى أي لا تتحمل نفس بريئة حمل نفس مذنبة آثمة أخرى، فقوله تَزِرُ تحمل، والوزر: الحمل الثقيل.......... أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «كُلُّكُمْ رَاعٍ، وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، الإِمَامُ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَالرَّجُلُ رَاعٍ فِي أَهْلِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَالمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا وَمَسْئُولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا، وَالخَادِمُ رَاعٍ فِي مَالِ سَيِّدِهِ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ»

(احكام القرآن لعلي بن محمد بن علي ج ۳ ص ۱۳۰ مكتبه شامله بيروت چاپ / احكام القرآن للجصاص ج ۴ ص ۲۰۰ مكتبه شامله بيروت چاپ / التفسير المنير للزهيلي ج ۸ ص ۱۲۳ مكتبه شامله بيروت چاپ / صحيح البخاری ج ۲ ص ۵ مكتبه شامله بيروت چاپ / صحيح مسلم ۳ ص ۱۴۵۹ مكتبه شامله بيروت چاپ / سنن ابي داود ج ۳ ص ۱۳۰ باب مايلزم الامام من حق الرعية)

تر ضرورت زیات ګروپان او موکیتان وغالۍ په کورونو کښې استعمالول اسراف دی که یا ؟

سوال ۲۲ : نن سبا داسي يو عادت په ځيني کورونو کښې روان دی چي خلګ موکيتان او غالی. او ګروپان يا نور داسي د استعمال شيان په کورونو کښې تر ضرورت اوا ندازې زيات استعمالوي . مثلا په يوه وطاق کښې لس دوولس ګروپان يي لګولي وي پوښتنه داده چي دغه تر اندازې او ضرورت زيات د استعمال شيان استعمالول شرعا روايښت لري که يا ؟

جواب :په يوه صحيح او مناسب ځای (مصرف) کښې تر ضرورت زيات خرڅولو ته شرعا اسراف ويل کيږي . او که دشروع څخه هغه ځای او موقع (مصرف) غلطه او نامناسبه وه نو هغه ته بيا تبذير وايي .

په قرآن کريم کښې د الله جل جلاله ارشاد مبارک دی فرمايي : وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ (۳۱) سورة الاعراف) ژباړه : ای زما بنده ګانو خورئ او چيښئ ليکن اسراف مه کوئ دا ځکه چي الله جل جلاله اسراف کوونکي نه خوښوي . دخوراک او چيښاک څخه علاوه په ديني معاملاتو کښې لا هم اسراف شرعا ناخوښه بلل سوی دی . مثلا په اوداسه او په غسل کښې تر ضرورت زياتي اوبه استعمالول شرعا مکروه دي .

نبي کريم صلی الله عليه وسلم حضرت سعد رضي الله وليدی چي اوبه يې زياتي استعمالولې نو يې ورته وفرمايل چي دا اسراف دی . همداشان فقهاء کرامو ليکلي دي چي تر يوه اوداسه وروسته بل اودس کول بيله دغه چي په اول اوداسه سره کوم لمونځ اداء کړل سي مکروه دی . لږ فکر کول پکار دي چي ددين او عبادت په معامله کښې دومره قدر احتياط راغلی دی چي دضرورت څخه زياتې اوبه استعمالول رواه نه بولي آخر هغه شريعت به ددې اجازه څنګه ورکړي چي يو مسلمان خپله پاکه دارايي او دنيا تر ضرورت زياته دبې معنې او لايعني کار دپاره فقط دنوم او خلګو ته دځان دښوولو دپاره يا دخپل نفس د بې ځايه خوشحاله کوولو دپاره مصرف کړي .

او دا اسراف تر موکيته او ګروپانو پوري محدود نه دی بلکي دې ناسور او وبا پوره ټولنه تر خپلي سايې لاندي راوستلې ده لږ خو دنن سبا دکوزدو او ودونو رواجونو

او د ودونو و نارواه عنعناتو ته خو وګورئ . همداشان په خوراک او چیښاک کښې او دلباس او پوښاک په شیانو کښې اسراف ته کتل پکار دي ، دمهر او تکفین او فاتحو او ختمونو په مراسمو کښې و ډول ډول اسراف ته کتل پکار دي ، په نارواه امورو کښې خپلي سرمایي مصرفول دغه قسم مختلف ډولونه اسراف او بې ځایه مصرفونه په ټولنه کښې روان دي کوم چي شرعا نارواه او ممنوع دي .

الله جل جلاله دي ددې مظلوم او کړېدلي ملک و مسلمانانو او خصوصا دنیاداره او پیسه داره طبقې ته او هم داشان موږ او تاسي ته دداسي قسم اسراف او بې ځایه مصارفو څخه دا جتناب او پرهېز توفیق رانصیب کړي . آمین .

لماقال العلامة علي بن محمد بن علي الزين الشريف الجرجاني (المتوفى: ٨١٦هـ) فى كتاب التعريفات : الإسراف: هو إنفاق المال الكثير في الغرض الخسيس. الإسراف: تجاوز الحد في النفقة، وقيل: أن يأكل الرجل ما لا يحل له، أو يأكل مما يحل له فوق الاعتدال، ومقدار الحاجة. وقيل: الإسراف تجاوز في الكمية، فهو جهل بمقادير الحقوق. الإسراف: صرف الشيء فيما ينبغي زائدًا على ما ينبغي؛ بخلاف التبذير؛ فإنه صرف الشيء فيما لا ينبغي. وقال الله تعالى فى القرآن الكريم : وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ (٣١) سورة الاعراف)

(كتاب التعريفات ج ١ ص ٢٣ باب الالف / القرآن الكريم آيت نمبر (٣١) سورة الاعراف / الموسوعة الفقهية ج ۴ ص ١٧۶ اسراف / الجامع لاحكام القرآن ج ٧ ص ١٩۵.١٩۴ / خلاصة الفتاوى ج ۴ ص ٣۵٩ / الفتاوى الهندية ج ١ ص ١۴ مكتبه رشيديه / ابن ماجة شريف ج ١ ص ٣۴ / التفسير القرطبي ج٧ ص ١٩۴ / قاموس الفقه ج ٢ ص ١٣٢ اسراف / فتح البارى ج١٠ ص ٢۵٢)

لس کلن هلک چي لمونځ نه کوي ګناه يې دپلار په غاړه ده که يا ؟

سوال ٢٣ : يو هلک چي لس کلنی ته ورسيږي ببا يې هم لمونځ نه وي زده په دغه عمل سره يې پلار ګناهګاره دی که يا ؟

جواب : په حديث شريف کښې وپلرونو ته دنبي کريم صلى الله عليه وسلم امر مبارک راغلی دی چي کله ستاسي اولادونه و اووه کلنی ته ورسيږي نو دلمونځونو حکم ورته ورکوئ او کله چي لسو کلونو ته ورسيږي او ببا هم لمونځ نه کوي نو

معمولي وهل هم ورکوی او دپرېوتلو او بېدېدلو په ځايو نو کښې يې جلاوالی راولئ.

ددغه حديث درويه څخه داد پلار شرعي ذمه داري ده چي خپل په اولادونو باندي لمونځ او هغه ته ورته لازمي او ضروري عبادتونه عملي وروښيي او يا يې په يو اهل کس باندي تر خپل سرپرستۍ لاندي تربيه وروکړي خو که يې داکارونه ونه کړه نو ګناهګاره او ملامت به دالله جل جلاله په دربار کښې ګڼل کيږي. ځکه چي په خپله ديني او انساني ذمه داري او وظيفه کښې يې کوتاهي کړېده.

عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مُرُوا أَوْلَادَكُمْ بِالصَّلَاةِ وَهُمْ أَبْنَاءُ سَبْعِ سِنِينَ، وَاضْرِبُوهُمْ عَلَيْهَا، وَهُمْ أَبْنَاءُ عَشْرٍ وَفَرِّقُوا بَيْنَهُمْ فِي الْمَضَاجِعِ» .

عن عبد الله رضي الله عنه: أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: «كلكم راع فمسئول عن رعيته، فالأمير الذي على الناس راع وهو مسئول عنهم، والرجل راع على أهل بيته وهو مسئول عنهم، والمرأة راعية على بيت بعلها وولده وهي مسئولة عنهم، والعبد راع على مال سيده وهو مسئول عنه، ألا فكلكم راع وكلكم مسئول عن رعيته»

(سنن ابي داود ج ۱ دص ۱۳۳ باب متي يؤمر الغلام بالصلاة مكتبه شامله بيروت چاپ / مصنف ابن ابي شيبة ج ۱ ص ۳۰۴ باب متي يؤمر الغلام بالصلاة مكتبه شامله /مسند احمد ابن حنبل ج ۱۱ ص ۳۶۹ مكتبه شامله / تخريج الأحاديث المرفوعة المسندة في كتاب التاريخ الكبير للبخاري ج ۱ ص ۱۰۶ ۱مكتبه شامله / صحيحي البخاري ج ۳ ص ۱۵۰ مكتبه شامله)

دكورني جنجال په خاطر ځان وژنه څنګه ده

سوال ۲۴: زموږ په ټولنه کښې داسي کسان سته چي کله په کور کښې مشکل ورته جوړ سي نو بيا د خپل ځان د وژلو اراده وکړي يا تېل پر ځان توی کړي او يا زهرجني دواوي وخوري خصوصاً بيا زنانه حضرات چي کله يي کور ته دخوا ښي ؛خوسر؛او خاوندسره طبيعت خراب سي نو بيا تېل پر ځان واچوي ځان په اور وسوه ځوي او يا دچوغکو يا موږ کانو دوا وخوري او س پوښتنه داده چي داسي کس چي

خپل ځان دیو مشکل پربنا باندي قتل کړي او س دده جنازه کېدلای سي که یا او دده ثه حکم دی ایا کافر دی که یا؟

جواب: کله چي یو چاته کوم مشکل ورپېښ سي دهغه مشکل دحل او فصل کولو لپاره شریعت مطهره مختلفي لاري چاري برابري کړیدي مثلاً یوه ښځه دخپل خاوند سره مشکل لري په کور کښي یي ګذاره سخته وي که خاوند دخپل ښځي څخه ناراضه وي نو الله پاک دطلاق حق ورکړید ی یعني داسړی کولای سي چي دډیرو هلو ځلو وروسته خپل ښځي ته طلاق ورکړي او که چیري ښځه دخاوند سره مشکل ولري نو بیا شریعت وښځي ته دخلعي حق ورکړید ی یعني ښځه دي وخپل خاوند ته روپۍ ورکړي هغه به دروپو په بدل کښي طلاق ورکړي او همدا شان که چیري زوی دخپل پلار سره یو مشکل ولري جلا دي سي خودا هرڅه چي کیږي دازموږدجهالت او لاعلمۍ په وجه .بهرحال دکوم مشکل پربنا دخپل ځان قتل کول یقیناً سخته او عظیمه ګناه ده البته مسلمان چي کله مرتکب دګناه کبیرې جوړ سي نو داسلام څخه نه په خارجیږي دغسي کس ته دجنازې لمونځ ورکول فرض دی ځکه دغه کس کافر نه دی البته فاسق دی او فاسق ته دجنازې لمونځ ورکول فرض دی

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ بِحَدِيدَةٍ فَحَدِيدَتُهُ فِي يَدِهِ يَتَوَجَّأُ بِهَا فِي بَطْنِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدًا مُخَلَّدًا فِيهَا أَبَدًا، وَمَنْ شَرِبَ سُمًّا فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَهُوَ يَتَحَسَّاهُ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدًا مُخَلَّدًا فِيهَا أَبَدًا، وَمَنْ تَرَدَّى مِنْ جَبَلٍ فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَهُوَ يَتَرَدَّى فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدًا مُخَلَّدًا فِيهَا أَبَدًا»الحديث

(مَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ) وَلَوْ (عَمْدًا يُغَسَّلُ وَيُصَلَّى عَلَيْهِ) بِهِ يُفْتَى وَإِنْ كَانَ أَعْظَمَ وِزْرًا مِنْ قَاتِلِ غَيْرِهِ.

(ردالمحتارج ۲ ص ۲۱۱ باب الجنائز سعیدچاپ/تبیین الحقائق ج ۱ ص ۵۹۷ باب الشهید بیروت چاپ/الفتاوی الهندية ج ۱ ص ۱۶۳ الفصل الخامس في الصلوة علي الميت رشيديه/صحيح المسلم ج ۱ ص ۱۰۳ بَابُ غِلَظِ تَحْرِيمِ قَتْلِ الْإِنْسَانِ نَفْسَهُ. بیروت چاپ/فتاوی محمودیه ج ۸ ص

۶۲۵ باب الجنائز/ستاسومسائل اودهغوحل ج ۲ ص ۴۷۸ /احسن المسائل ص ۷۷ /فتاوی عبادالرحمن ج ۲ ص ۴۹۳ /فتاوی حقانیه ج ۳ ص ۱۶۰)

د مور او پلار دبي عزتي کوؤنکي څه حکم دی ؟

سوال۲۵: کوم کس چي ومور او پلارته د له ،دووس، بي غیرته او بي حیاء غوندي الفاظ (العیاذ بالله) وایي او مورته حرامزاده او مخ توروني وغیره الفاظ او سپکي وايي دداسي کس په باره کښي شریعت څه حکم لري؟

جواب: داسي کس شرعًا فاسق ظالم او د مور او پلار عاق او نافرمانه دی داسي کس ته په کارده چي ژر ترژره دي توبه وباسي او د خپل مور او پلار څخه دي فورا معافي واخلي او هغوي دي راضي کړي او که دانه کوي نو مور او پلارته ازار او ضرر رسول بيا ددنیا او د آخرت د ناکامۍ سبب جوړيږي الله جل جلاله مودي وساتي.

قال الله تعالى فى القرآن الكريم : وَقَضَى رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا (۲۳) وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا (۲۴) سورة الاسراء

لما قال العلامة أبو عبد الله محمد بن أحمد بن أبي بكر بن فرح الأنصاري الخزرجي شمس الدين القرطبي (المتوفى : ۶۷۱هـ) فى الجامع لأحكام القرآن الثَّالِثَةُ- مِنَ الْبِرِّ بِهِمَا وَالْإِحْسَانِ إِلَيْهِمَا أَلَّا يَتَعَرَّضَ لِسَبِّهِمَا وَلَا يَعُقَّهُمَا، فَإِنَّ ذَلِكَ مِنَ الْكَبَائِرِ بِلَا خِلَافٍ، وَبِذَلِكَ وَرَدَتِ السُّنَّةُ الثَّابِتَةُ، فَفِي صَحِيحِ مُسْلِمٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:" إِنَّ مِنَ الْكَبَائِرِ شَتْمَ الرَّجُلِ وَالِدَيْهِ" قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَهَلْ يَشْتُمُ الرَّجُلُ وَالِدَيْهِ؟ قَالَ" نَعَمْ. يَسُبُّ الرَّجُلُ أَبَا الرَّجُلِ فَيَسُبُّ أَبَاهُ وَيَسُبُّ أُمَّهُ فَيَسُبُّ أُمَّهُ". الرَّابِعَةُ- عُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ مُخَالَفَتُهُمَا فِي أَغْرَاضِهِمَا الْجَائِزَةِ لَهُمَا، كَمَا أَنَّ بِرَّهُمَا مُوَافَقَتُهُمَا عَلَى أَغْرَاضِهِمَا.

(الجامع لأحكام القرآن للقرطبي رحمه الله تعالي ج ۲۳ ص ۲۸۴ سورة الاسراء مكتبه شامله / فتاوي دارالعلوم ديونبد جلد ۱۲ ص ۲۶۶ باب المرتد)

جادوڅه ته وايي دقرءآن اوحديث شريف څخه ثبوت سته که يا؟

جواب۲۶: جادو څه شی دی د قرءان کریم او حدیث شریف د رویه څخه یې ثبوت سته که یا ؟ځني کسان وايي دا فقط خلګ په وهم کښې اچول دي بل شی نسته ایا دا خبره حقیقت لري که یا ؟

جواب: که څه هم د علماء کرامو د سحر او جادو په معنی کښې اختلاف دی او د هغه د تعیین په باره کښې ډیر اقوال دي لیکن په دي کښې هم شک او شبهه نسته چي په عمومي ډول سره چي کوم معنی مراد اخیستل کیږي هغه دا ده:
هغه کارچي د شیطانانو په کومک سره تر سره کیږي او د شیطانانو د نژدیکت د حاصلولو لپاره د هغوی غوښتني منل کیږي او د هغوی د منلو په بدل بیا د هغو کار و اثرات هم ښکاره کیږي داسي کار ته جادو ویل کیږي خپله په نبي کریم صلی الله علیه وسلم باندي یهود و جادو کړي وؤ او د جادو مختلف قسمونه دي په هغه قسمونو کښې شعبده بازي ، او نظربندي هم داخله ده بلکه د نجومو یو ښاخ ته هم جادو ویل کیږي.
حضرت مفتي محمد شفیع رحمه الله تعالي په معارف القرآن کي د جادو تعریف داسي کړی دی : د قران او سنت په اصطلاح کي جادو داسي امر عجیب ته ویل کیږي په کوم کي شیطانان خوشحاله کړل سي او په بدل کي د هغوی مدد حاصل کړل سي .
د پوره تفصیل د پاره کفایت المفتي د حضرت مولانا مفتي کفایت الله صاحب رحمه الله تعالی فتاوی کتلای سی۔

لما قال العلامة آلالوسي رحمه الله تعالى فى التفسير روح االمعاني : والسِّحْرَ في الأصل مصدر سحر يسحر بفتح العين فيهما إذا أبدى ما يدق ويخفى وهو من المصادر الشاذة، ويستعمل بما لطف وخفي سببه، والمراد به أمر غريب يشبه الخارق– وليس به– إذ يجري فيه التعلم ويستعان في تحصيله بالتقرب إلى الشيطان بارتكاب القبائح.............
وفسره الجمهور بأنه خارق للعادة يظهر من نفس شريرة بمباشرة أعمال مخصوصة والجمهور على أن له حقيقة وأنه قد يبلغ الساحر إلى حيث يطير في الهواء ويمشي على الماء ويقتل النفس ويقلب الإنسان حمارا، والفاعل الحقيقي في كل ذلك هو الله تعالى ولم

تجر سنته بتمكين الساحر من فلق البحر وإحياء الموتى وإنطاق العجماء، وغير ذلك من آيات الرسل عليهم السلام .

(روح المعاني ج ۱ ص ۳۳۷ سورة البقرة ايت ۱۰۱ بيروت چاپ / معارف القرآن ج ۱ ص ۲۷۴ سورة البقرة ايت ۱۰۲ اردو / المفردات في غريب القرآن للعلامة الراغب الاصفهاني كتاب السين ص ۲۳۱ قديمي چاپ / كفايت المفتي ج ۱۲ ص ۴۷۹ باب ما يتعلق بالسحر اردو)

باب حقوق الزوجين

که مېړه دښځې سره ډېر جنګونه کوي علاج يې څه دی ؟

سوال ۱ : که چيری يو خاوند دخپلي ښځي سره بد سلوکي او بد اخلاقي کوي معنی دا چي پر معمولي او ادنی شي باندي جنګ او جنجال کوي پو ښتنه داده چي دداسي مشکل علاج دشريعت دنګاه څخه څه دی ؟

جواب : عموما چي په کورونو کي داسي حالات مخي ته راځي خصوصا دخاوند او ښځي تر مېنځ علماوو او فقهاوو يې څه عوامل او اسباب بيان کړي دي چي يو دهغوی څخه مريضي او ناجوړي ده چي دخاوند او ښځي څخه يو ددماغ يا هغه ته ورته مريضي او ناجوړي لري بل عامل او سبب يې ددين څخه دليري خلګو سره صحبت او ناسته پاسته ده ، بل عامل يي اقتصادي او معاشي کمزوري ده چي ځيني وختونه دطرفينو جائز او رواه حاجتونه سر ته نه رسيږي نو جنګ او جنجال مخي ته راځي . او ځيني وختونه ګناهونه او نافرمانی هم سبب دداسي تريخ ژوند درامنځ ته کيدلو ګرځي لهذا دداسي شخص پر برابر باندي دبزرګانو توصيه دشريعت مطهره داصولو او قوانينو په رڼا کي داده چي که چيري دغه خاوند جسماني او بدني مريضي لري لکه ناجوړي ددماغ وغيره نو دداسي کس علاج دي په يوه طبيب او ډاکټر باندي وسي ، او که يې دبدو خلګو سره صحبت او ناسته ولاړه درلوده نو بايد دداسي خلګو دصحبت څخه په حکمت او مصلحت سره راوګرځول سي ، او که چيري اقتصادي او معاشي پرېشاني لري نو دشاوخوا ملګرو او اقرباوو شرعي او انساني ذمه داري يې داده چي دداسي شخص سره تر خپله وسه او طاقته پوري کومک وکړي ، او يا دي دغه کس يا ښځه دده دخپل نفس او ځانه سره محاسبه وکړي چي په

کوموګناهونو کي دوی مبتلادي توبه دي وباسي او الله جل جلاله ته دي رجوع وکړي الله جل جلاله ته پوره امید سته چي داسي تریخ ژوند به په یوه ډېر ښایسته او خواږه ژوند باندي بدل سي.

که چیري په دغه مسئله کي پوره تحقیق او معلومات غواړی نو دشیخ الاسلام علامه مفتي محمد تقي عثماني دامت برکاته یو کتاب په بازار کي پیدا کیږي چي نوم یي دی (دښځي حقوق) هغه ترلاسه کړی او مطالعه یي کړی ان شاء الله حالات به سازګاره سي.

(فتاوی محمودیه ج۸ ۱ ص ۵۸۸ باب احکام الزوجین / کفایت المفتي ج ۲ ۱ ص ۳۹۴/ فتاوی دارالعلوم دیوبند ج۸ ص ۳۳۵ / ستاسي مسائل او دهغه حل ج۸ ص ۶۰۳ باب احکام الزوجین)

خپله ښځه دځان سره دکاروبار او سفر وطن ته بېول

سوال ۲: یو کس مثلا په افغانستان کي اوسیږي واده یې هم په افغانستان کي کړی دی ښځه یې هم په افغانستان کي ده او کاروبار یې په په پاکستان یا بل ملک کي دی اوس دی غواړي چي خپله ښځه هم دکاروبار علاقې او ملک ته بوزي خو خوسرګنی یې منع کوي. پوښتنه داده چي زه کولای سم خپله ښځه دځانه سره هغه ملک او وطن ته بوزم که یا ؟

جواب: فقهاء کرامو لیکلي دي که چیري یوه ښځه دخپل خاوند سره په سفر کولو باندي راضي او خوشحاله وي نو والدین او خپلوان یې هیڅ حق نه لري چي منع یې کړي او که چیري ښځه ستا سره تلل نه غواړي نو دمفتی به قول مطابق یې له ځانه سره بېولو باندي نه سي مجبوره کولای.

لما قال العلامة ابن عابدين رحمه الله تعالى فى ردالمحتار : لَكِنْ فِي النَّهْرِ: وَالَّذِي عَلَيْهِ الْعَمَلُ فِي دِيَارِنَا أَنَّهُ لَا يُسَافِرُ بِهَا جَبْرًا عَلَيْهَا ..... وجزم به البزازي وغيره فى المختار وعليه الفتوى .... ثُمَّ ذَكَرَ عَنْ الْفَقِيهَيْنِ أَبِي الْقَاسِمِ الصَّفَّارِ وَأَبِي اللَّيْثِ أَنَّهُ لَيْسَ لَهُ السَّفَرُ مُطْلَقًا بِلَا رِضَاهَا لِفَسَادِ الزَّمَانِ لِأَنَّهَا لَا تَأْمَنُ عَلَى نَفْسِهَا فِي مَنْزِلِهَا فَكَيْفَ إذَا خَرَجَتْ وَأَنَّهُ صَرَّحَ فِي الْمُخْتَارِ بِأَنَّ عَلَيْهِ الْفَتْوَى. وَفِي الْمُحِيطِ أَنَّهُ الْمُخْتَارُ. وَفِي الْوَلْوَالِجِيَّةِ أَنَّ جَوَابَ ظَاهِرِ الرِّوَايَةِ كَانَ فِي زَمَانِهِمْ، أَمَّا فِي زَمَانِنَا فَلَا، .... ثم قال فَقَدْ اخْتَلَفَ

الْإِفْتَاءُ وَالْأَحْسَنُ الْإِفْتَاءُ بِقَوْلِ الْفَقِيهَيْنِ مِنْ غَيْرِ تَفْصِيلٍ وَاخْتَارَهُ كَثِيرٌ مِنْ مَشَايِخِنَا كَمَا فِي الْكَافِي، وَعَلَيْهِ عَمَلُ الْقَضَاءِ فِي زَمَانِنَا كَمَا فِي أَنْفَعِ الْوَسَائِلِ. اهـ.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۳ ص ۱۴۶ مطلب في السفر بالزوجة بيروت چاپ / ج ۲ ص ۴۹۵ باب المهر / فتح القدير ج ۳ ص ۲۵۰ باب المهر / فتاوی حقانيه ج ۲ ص ۵۲۰ كتاب النكاح)

ايا يو خاوند خپله ښځه وهلای سي ؟

سوال ۳: آيا شرعًا ويو خاوند ته د خپلي ښځي د وهلو اجازه سته كه يا ؟

جواب: فقهاء كرامو په يو څو صورتونو كي خاوند ته د ښځي د وهلو اجازه وركوي (۱) چي كله ځان نه سينګاروي خپل خاوند ته (۲) خاوند يې خپلي بسترې ته راوبولي او دا بېله كوم شرعي عذره څخه انكار وكړي (۳) بېله اجازې د خاوند د كوره څخه ووزي (۴) لمونځ نه كوي يا د جنابت څخه غسل نه كوي (۵) خپل د تي ماشوم د ژړا په وخت كي وهي (۶) و خاوند ته ښكنځل وكړي يا يې جامې ورڅيري كړي يا يې تر ږيره ونيسي (۷) بل دا چي مخ لڅ كړي وبېګانه سړي ته (۸) يا خپل اواز په بېګانه سړي واوري (۹) يا د خاوند په مخ كي وبېګانه كس ته ښكنځل وكړي.

قَالَ الْوَلْوَالِجِيُّ فِي فَتَاوِيهِ لِلزَّوْجِ أَنْ يَضْرِبَ زَوْجَتَهُ عَلَى أَرْبَعَةِ أَشْيَاءَ وَفِي مَعْنَاهَا فَفِي قَوْلِهِ وَمَا فِي مَعْنَاهَا إفَادَةُ عَدَمِ الْحَصْرِ فَمَا فِي مَعْنَاهَا مَا إذَا ضَرَبَتْ جَارِيَةَ زَوْجِهَا غَيْرَةً وَلَا تَتَّعِظُ بِوَعْظِهِ فَلَهُ ضَرْبُهَا كَذَا فِي الْقُنْيَةِ.

وَيَنْبَغِي أَنْ يُلْحَقُ بِهِ مَا إذَا ضَرَبَتْ الْوَلَدَ الَّذِي لَا يَعْقِلُ عِنْدَ بُكَائِهِ؛ لِأَنَّ ضَرْبَ الدَّابَّةِ إذَا كَانَ مَمْنُوعًا فَهَذَا أَوْلَى مِنْهُ مَا إذَا شَتَمَتْهُ أَوْ مَزَّقَتْ ثِيَابَهُ أَوْ أَخَذَتْ لِحْيَتَهُ أَوْ قَالَتْ لَهُ يَا حِمَارُ يَا أَبْلَهُ أَوْ لَعَنَتْهُ سَوَاءٌ شَتَمَهَا أَوْ لَا عَلَى قَوْلِ الْعَامَّةِ وَمِنْهُ مَا إذَا شَتَمَتْ أَجْنَبِيًّا وَمِنْهُ مَا إذَا كَشَفَتْ وَجْهَهَا لِغَيْرِ مَحْرَمٍ أَوْ كَلَّمَتْ أَجْنَبِيًّا أَوْ تَكَلَّمَتْ عَامِدًا مَعَ الزَّوْجِ أَوْ شَاغَبَتْ مَعَهُ لِيَسْمَعَ صَوْتَهَا الْأَجْنَبِيُّ وَمِنْهُ مَا إذَا أَعْطَتْ مِنْ بَيْتِهِ شَيْئًا مِنْ الطَّعَامِ بِلَا إذْنِهِ حَيْثُ كَانَتْ الْعَادَةُ لَمْ تَجْرِ بِهِ وَإِنْ كَانَتْ الْعَادَةُ مُسَامَحَةَ الْمَرْأَةِ بِذَلِكَ بِلَا مَشُورَةِ الزَّوْجِ فَلَيْسَ لَهُ ضَرْبُهَا وَمِنْهُ مَا إذَا ادَّعَتْ عَلَيْهِ وَلَيْسَ مِنْهُ مَا إذَا طَلَبَتْ نَفَقَتَهَا أَوْ كِسْوَتَهَا وَأَلَحَّتْ؛ لِأَنَّ لِصَاحِبِ

الْحَقِّ يَدَ الْمُلَازَمَةِ وَلِسَانَ التَّقَاضِي كَذَا أَفَادَهُ فِي الْبَزَّازِيَّةِ فِي مَسَائِلِ الضَّرْبِ مِنْ فَصْلِ الْأَمْرِ بِالْيَدِ

(البحر الرائق ج ۵ ص ۸۲ کتاب الحدود ، باب حد القذف / فتاوی اللکنوي ص ۴۱۰ / فتاوی محمودیه ج ۱۸ ص ۵۹۵ باب احکام الزوجین / ردالمحتار ج ۴ ص ۷۷ ، ۷۹ کتاب الحدود ، باب التعزیر سعید چاپ / النهر الفائق ج ۳ ص ۱۷۲ کتاب الحدود مکتبه رشیدیه)

یو نارینه څومره وخت خپله ښځه یوازي پرېښوولای سي ؟

سوال ۴: یوه نارینه ته په اسلام کښي د خپلي ښځي څخه څومره وخت سفر کول او دهغې یوازي پرېښوولو اجازه سته ؟

جواب: حضرت عمررضي الله عنه د مجاهدینو لپاره دغه حکم جاري کړی ؤ چي تر څلورو میاشتو دي زیات د خپلو ښځو څخه نه مسافر کېږي، هغه کسان چي د کسب او کاروبار لپاره خارج ملکو ته ځي او ځواني ښځي ترشا پرېږدي ډېره غټه بې انصافي کوي، او بل ستم پر ستم بیا دا دی چي خپلو ښځو ته امر کوي چي زماد مور او پلار او زما د ورو نو او خوندو خدمت کوه هغه خوارانې په دوه عذابه مبتلا وي یو د خاوند جدائي، او بل د خپلي کورنۍ د ظلم او زیاتي رویه او اخلاقو څخه ، او ځیني بیا ولاړ سي هلته بل واده هم پسي وکړي او نتیجه اخر کار داسي سي چي دکورنۍ د تباهۍ او د غلطو تعلقاتو او روابطو جوړول را منځ ته سي، والی الله المشتکی لدفع هذا البلاء

ددې مسئلې پوره تفصیل د شیخ الاسلام حضرت مولانا محمد تقي عثماني دامت برکاته په کتاب فتاوی عثماني کي کتلای سی .

وفى الدرالمختار :ويسقط حقها بمرة ويجب ديانة أحيانا ولا يبلغ الإيلاء إلا برضاها، وقال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى فى ردالمحتار : ويجب أن لا يبلغ به مدة الإيلاء إلا برضاها وطيب نفسها به. اهـ.

فكتب عمر رضي الله عنه ان لاتحبس الجيوش فوق اربعة اشهر .

(ردالمحتار ج ۳ ص ۲۰۲ باب القسم بین الزوجات مکتبه شامله / سنن بیهقي ، کتاب السیر ج ۹ ص ۲۹ / مصنف عبدالرزاق ج ۷ ص ۱۵۱ / فتاوی رحیمیه ج ۸ ص ۲۳۸ / فتاوی عثماني ج ۲ ص ۳۱۰ کتاب النکاح اردو / فتاوی فریدیه ج ۱ ص ۶۰۵ / امدادالاحکام ج ۲ ص ۳۸۱)

یوه ښځه دمېړه په غلا دمریض پلار خدمت کوي شرعا روایښت لري که یا ؟

سوال۵ : یوه ښځه ده پلار یې ډیر سخت مریض دی داسي څوک دانه لري چي ددي پلار خدمت په مریضۍ کښې وکړي او خاوند ددې ښځي داخپله ښځه ددې پلار دخدمت څخه منع کوي دڅه تضاد په خاطر ایا دغه ښځه شرعاً دخاوند دکوره څخه فقط ددې خپل پلار دخدمت لپاره وتلای سي که یا؟ که ووزي نافرمانه دخاوند شمارل کېږي که یا ؟

جواب : دغه ښځه ددې خپل پلار خدمت کولای سي او وتلای سي بېله اجازته دخاوند څخه که څه هم دغه پلار ددې ښځي کافر وي ځکه شرعاً مور او پلار پر خپل اولادونو باندي حقوق لري او خاص بیا دمریضۍ او دسختۍ په حالت کي.

لما ذكر في فتاوى قاضي خان : ولايصير عاصيا بالاذن ، ومنها الخروج الى زيارة الوالدين وتعزيتهما وعيادتهما

(فتاوى اللكنوي ص ۴۲۲ / فتاوى قاضي خان ج ۱ ص ۲۰۳ كتاب النكاح)

ایاپر ښځي باندي دننه دکور کارونه لازم دي

سوال ۶: ایاپر ښځي باندي دکوردننه کار مثلاوخپل خاوندته اواولادوته ډوډۍ وریخول واجب اوضروري دی که یا ؟ اوکه چیري یوه ښځه ددنیا دلحاظه یاددین دلحاظه یوه مرتبه او اعزاز لري هغه داکار کول ځان ته عار بولې ایاپرهغي هم دکور کار کول واجب دی ؟

جواب : ښځه که هرڅومره لوی شرف ددین یا ددنیا ولري پردي باندي دکوردننه کارونه دیانة اودتقوی په حیثیت سره واجب دي لیکن که چیري دې انکاروکړي چي زه دا پوخ او کتغ نه کوم نوقضاءً یعني دمحکمې او قاضي له طرفه څخه دا ودغه کارته نه سي مجبوره کیدلاي شرعا البته په داسي صورت کي که چیري ښځه دداسي خاندان څخه وي چي دهغه خاندان ښځي کار نه کوي یا مریضه وي نو په داسي صورت کي پر خاوند باندي پخه ډوډۍ وښځي ته ورکول واجب دي .

لما قال العلامة ابن عابدين رحمه الله تعالى فى ردالمحتار على الدرالمختار : (قوله لم يجز) ؛ لأن هذا العمل من الواجب عليها ديانة «؛ لأن النبي – صلى الله عليه وسلم –

قسم الأعمال بين فاطمة وعلي، فجعل عمل الداخل على فاطمة وعمل الخارج على علي» وأفاد المصنف آخر الباب أن استئجار المرأة للطبخ والخبز وسائر أعمال البيت لا تنعقد ونقله عن المضمرات ط.

قلت: كأنه؛ لأنه واجب عليها ديانة، ثم راجعت باب النفقة فرأيته علل به وزاد ولو شريفة؛ **(ردالمحتار ج ۶ ص ۶۲ مطلب في الاستئجار علي المعاصي / البحر الرائق ج ۴ ص ۱۹۹ / بدائع الصنائع ج ۳ ص ۴۳۰ / احسن الفتاوی ج ۹ ص ۲۶)**

د دوو ښځو تر مېنځ چي يې مساوات نه وي کړی علاج يې څه دی ؟

سوال ۷: يو سړی دوه کوره ولري او مساوات يې نه وي کړی ديوې حق ئی په دابلي خوړلی وي سړی پښيمانه دی تقريبا شل يا زيات کلونه کيږي دواړي هم ژوندۍ دي ځواني تيره سوه او پيري راغلل او آخيرت رانږدې سو او آخيرت نه تيريږي ابدي دی که ددې مسئلې جواب راته تشريح کړئ ډېر به دي احسان وي زموږ علم قاصر او کوتادی قائل وايي چه زه بيده وم او س بيداره سوم.

الجواب : په قرآن کريم کښې دالله جل جلاله ارشاد مبارک دی: (وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمَيْلِ فَتَذَرُوهَا كَالْمُعَلَّقَةِ وَإِنْ تُصْلِحُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا (۱۲۹) سورة النساء.

ژباړه: ای مسلمانانو هيڅکله تاسي طاقت نه لرۍ چي عدل او برابري وکړۍ دزړه په محبت او ميلان کي دښځو تر مېنځ که څه هم حرص او کوشش وکړۍ نو کله چي دزړه په محبت کي برابري نه سی کولای ځکه چي هغه غير اختياري دی نو په اختياري امورو کي هيڅکله نا انصافي مه کوئ هغه داسي چي ديوې طرف ته بالکل مائله او کاږه سۍ يعني مه کږيږئ او دابله هم داسي ځوړنده پرېږدۍ چي نه طلاقه کړې شمېرل کيږي او نه خاوند والا ....

ددوو ښځو يا زياتو تر مېنځ بې عدلي کول په اختياري امورو کي لويه ګناه ده احاديث مبارکه هم پر دغه برابر موجود دي. فقهاء کرامو ليکلي دي چي دخاوند پر ذمه باندي په درو شيانو کي دښځو تر مېنځ عدل او برابری کول لازمي دی اول: په نان او نفقه کي. دوهم: په لباس او کالو کي. دريم: په اخلاقو او ګفتارو او رفتار

کي لهذا اوس خو چي تير سوي دي هغه تير سوي ستاسي د پاره دا پکار ده چي پر
هغه تلف سوي حقوقو باندي د دغه مظلومي ښځي څخه د هغې د زړه د خلوصه څخه
معافي واخلئ او تر څه وخته چي ژوندی، وي د هغې د حقوقو خيال په پوره
ايمانداری، او تقوی سره وساتئ او داسي ښه سلوک ورسره شروع کړئ چي د دې زړه
دا فيصله وکړي چي نور تاسي ته معافي وکړي نو اميد الله جل جلاله ته سته چي هغه
به عفوه او درگذر وکړي .

لقوله تعالى : ﴿وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمَيْلِ فَتَذَرُوهَا كَالْمُعَلَّقَةِ وَإِنْ تُصْلِحُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا (۱۲۹) سورة النساء .

وعن أبي هريرة، عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «من كانت له امرأتان فمال إلى إحداهما، جاء يوم القيامة وشقه مائل . رواه ابوداود

وفی الفتاوی الهندية : ومما يجب على الأزواج للنساء العدل والتسوية بينهن فيما يملكه والبيتوتة عندها للصحبة والمؤانسة لا فيما لا يملك وهو الحب والجماع كذا في فتاوى قاضي خان.

(القرآن الكريم سورة النساء آيت نمبر ۱۲۹ / سنن ابي داود ج ۲ ص ۲۴۲ باب القسم بين النساء / الفتاوى الهندية ج ۱ ص ۳۴۰ (الباب الحادي عشر في القسم كتاب النكاح / سنن الترمذي / مشكاة المصابيح ص ۲۷۹ باب القسم / ستاسي مسائل او دهغه حل ج ۶ ص ۲۶۹ دوهمه نكاح)

که چيري خاوند حرامه نفقه کورته راوړي نو دښځي چاره يې څه ده ؟

سوال ۸ : که چيري ديوې سپاسري ښځي خاوند حرامه او مرداره نفقه لکه سود يا درشوت او غلا يا د شرابو او دې ته ورته د حرامو شپانو کارو بار کوي او د هغه څخه لاس ته راغلې نفقه کورته راوړي او ښځه او ماشومان يې هم بله خاص گذاره يا خپله سرمايه هم نه لري نو په داسي صورت کي د ښځي او کوچني ماشومانو چاره څه ده
ويې خوري که يا ؟

جواب : په داسي صورت کي پر ميرمني باندي واجبه ده چي خپل خاوند د دغه کاره څخه په کلک ډول را وگرځوي خو که بيا هم د ډيرو هڅو سره سره هغه د غه کار نه پريږدي نو که چيري دا امکان وي چي مېرمن خپل اخراجات او نفقه ديوې جائزي

طریقې د مخي پوره کولای سي نو بیا د دې د پاره دا نه ده رواه چي د خپل خاوند د ماله څخه نفقه واخلي ، او که چیري دا ډول امکانات نه وي نو بیا جواز لري او د حرامو خوړلو ګناه به پر خاوند باندي وي . او د نابالغه ماشومانو او بچیانو حکم هم په دې ډول دی چي ګناه به د دوی پر پلار باندي وي البته بالغ او لوی اولادونه به د پلار د ماله څخه څه نه اخلي او خپله به څه پیدا کوي .

شیخ الاسلام علامه محمد تقي عثماني دامت برکاته لیکلي دي چي په داسي حالاتو کي د مېرمني د پاره د حرام مال د خوړلو پر جواز او رواه والي باندي د فقهاء کرامو څخه ځیني په ښکاره حکمونه هم سته علامه ابن عابدین شامي رحمه الله تعالی د دې مسئلې تصریح په ردالمحتار علی الدرالمختار کي هم کړېده .

لما قال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى في ردالمحتار : وَفِي جَامِعِ الْجَوَامِعِ: اشْتَرَى الزَّوْجُ طَعَامًا أَوْ كِسْوَةً مِنْ مَالٍ خَبِيثٍ جَازَ لِلْمَرْأَةِ أَكْلُهُ وَلُبْسُهَا وَالْإِثْمُ عَلَى الزَّوْجِ .

(ردالمحتار مع الدرالمختار ج ۶ ص ۱۹۱ مطلب في رد المغصوب وفيما لو أبي المالک قبوله مکتبه شامله / فتاوی محمودیه ج ۱۸ ص ۴۱۲ باب المال الحرام ومصرفه / البحوث للشیخ الاسلام محمد تقي دامت برکاته ج ۱ ص ۲۴۵ مکتبه حقانیه دغربي هیوادونو یو څومسائل)

خپلي ښځي ته د مور او پلار ښکنځل کول څه حکم لري ؟

سوال ۹ : یو شخص خپلي ښځي ته د مور او پلار ښکنځل کوي داسي عمل ډېره ګناه لري که یا ؟

جواب : یو مسلمان ته بې عزته خبري کول او ښکنځل کول یا دې ته ورته نور داسي اعمال تر سره کول چي د یو مسلمان د زړه د آزار سبب وګرځي شرعا فسق او ګناه کبیره ده . او ښکنځل کوونکی شرعا فاسق او ګناهګاره دی لهذا د یو مسلمان شان دا دی چي د داسي بیهوده اعمالو څخه په کلکه اجتناب او پرهېز وکړي . او ښځه خو لا بیا نور زیات حق لري ځکه چي دا د پوره ژوند د سفر ملګری دی او دا ملګرتیا چي بیا کله د داسي ستونزو سره مل وي په ډېر مشکل سره به سره ته رسیږي لهذا ښځي ته ښکنځل نور هم سخته ګناه ده ځکه چي د ښځي د اصلاح کومي طریقي چي قرآن کریم بیان کړي دي دا د هغه طریقو څخه خلاف او د انساني مروت سره په تضاد کي عمل دی . والله اعلم بالصواب .

لما رواه الامام ابو عيسى محمد ابن عيسى الترمذى رحمه الله : عن ابي وائل عن عبد الله بن مسعود قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم سباب المسلم فسوق وقتاله كفر قال زبيد قلت لأبي وائل أأنت سمعته من عبد الله ؟ قال نعم قال أبو عيسى هذا حديث حسن صحيح .

ورواه الامام محمد ابن اسماعيل البخاري رحمه الله تعالى عن الأعمش حدثنا شقيق قال قال عبد الله : قال النبي صلى الله عليه و سلم (سباب المسلم فسوق وقتاله كفر .

(صحيح البخاری ج ۶ ص ۲۵۹۲ باب قول النبي صلي الله عليه و سلم (لا ترجعوا بعدي كفارا يضرب بعضكم رقاب بعض / الجامع للترمذي ج ۲ ص ۱۹ اباب ما جاء في الشتم / فتاوی حقانيه ج ۲ ص ۲۳۶ باب المسائل المتفرقة /قاموس الفقه ج ۴ ص ۱۱۸ / الموسوعة الفقهية ج ۲۴ ص ۱۴۱)

که دیوې ښځي خاوند کورته شي نه راوړي ښځه په پټه دده مال په ځان او عیال مصرفولای سي که یا

سوال ۱۰ : که چیري دیوې ښځي خاوند سخت سړی ؤ کورته یې دضرورت شیان نه راوړل نودغي ښځي ته په شریعت کي دا اجازه سته چي ددغه سړي مال دده په پټه په خپل ځان او عیال باندي مصرف کړي که یا ؟

جواب : که چیري رښتیا هم یوڅوک دغسي وي چي خپلي ښځي او اولادوته بېله شرعي عذره ددوی دضرورت په اندازه نفقه نه ورکوي نو ښځي ته دا جواز سته چي په یولاره باندي دخاوند په پټه دهغه مال په خپل ځان او اولادو باندي ولګوي البته دضرورت څخه زیات څه اخیستل یا خپل پر سر دهغه په مال کي صدقې او خیراتونه کول جواز نه لري . والله اعلم

عن عائشة أن هند بنت عتبة قالت يا رسول الله إن أبا سفيان رجل شحيح وليس يعطيني ما يكفيني وولدي إلا ما أخذت منه وهو لا يعلم فقال (خذي ما يكفيك وولدك بالمعروف) رواه البخاري

وفي الهندية : في كل مَوْضِعٍ كان لِلْقَاضِي أَنْ يَقْضِيَ لها بِالنَّفَقَةِ في مَالِ الزَّوْجِ فَلَهَا أَنْ تَأْخُذَ من مَالِ الزَّوْجِ ما يَكْفِيهَا بِالْمَعْرُوفِ بِغَيْرِ قَضَاءٍ

وفي القاضي خان : وليس لها ان تعطي شيئا من بيته بغير اذنه .

(البحرالرائق ج ۴ ص ۲۹۹ مکتبه رشيديه / الفتاوی الهندية ج ۱ ص ۵۵۰ مکتبه رشيديه / صحيح البخاري ج ۳ ص ۷۹ مکتبه شامله / فتاوی قاضي خان علي هامش الهندية ج ۱ ص ۴۴۳ مکتبه رشيديه / کفايت المفتي ج ۱۲ ص ۳۹۷ اردو / فتاوی حقانيه ۳ ص ۶۱۹ پښتو)

ښځه چې دپلار پر کور وي واده سوې نه وي دمېړه حکم منل ورته ضروري دي که يا ؟

سوال ۱۱ : ښځه چې کله لا دپلار پر کور وي تر اوسه پوري واده سوې نه وي دمېړه حکم منل ورته ضروري دي که يا ؟

جواب : دشريعت مطهره دتعليماتو داصولو په رڼا کې پر ښځې باندې دخپل خاوند اطاعت او خبره منل په رواه او جائزو کارونو کې واجب ده هغه نو بيا برابره ده که دپلار پر کور باندې وي که دخاوند پر کور باندې وي که يې واده کړی وي او که يې نه وي کړی دا ځکه چې که څه هم دا ښځه دپلار پر کور باندې ده خو د هم دغه خاوند ښځه بلل کيږي داسې نه چې تر څه وخته دپلار کورته وي نو ديوه خاوند ښځه ده او کله چې دخاوند کورته راسي نو بيا ددغه خاوند ښځه لهذا کله چې نکاح وتړل سوه عقد دزوجيت قائم سو نوره دا ښځه مکلفه ده چې دخپل خاوند خبره به په رواه او جائزو امورو کې مني البته په کوم ناجائز کار کې بيا دخاوند خبره منل رواه او جائز نه ده .

وَعَنْ أَنَسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْمَرْأَةُ إِذَا صَلَّتْ خَمْسَهَا وَصَامَتْ شَهْرَهَا وَأَحْصَنَتْ فَرْجَهَا وَأَطَاعَتْ بَعْلَهَا فَلْتَدْخُلْ مِنْ أَيِّ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ شَاءَتْ» . رَوَاهُ أَبُو نعيم فِي الْحِلْية

وفی الدرالمختار للعلامة الحصکفي رحمه الله تعالی : وَحَقُّهُ عَلَيْهَا أَنْ تُطِيعَهُ فِي كُلِّ مُبَاحٍ يَأْمُرُهَا بِهِ . وقال ابن عابدين رحمه الله تعالی فی ردالمحتار : (قَوْلُهُ فِي كُلِّ مُبَاحٍ) ظَاهِرُهُ أَنَّهُ عِنْدَ الْأَمْرِ بِهِ مِنْهُ يَكُونُ وَاجِبًا عَلَيْهَا كَأَمْرِ السُّلْطَانِ الرَّعِيَّةَ بِهِ .

(مشکاة المصابيح ، کتاب النکاح ، باب عشرة النساء ، الفصل الثاني ج ۲ ص ۲۸ سعيد چاپ / ردالمحتار ، کتاب النکاح ، باب القسم ج ۳ ص ۲۰۸ سعيد چاپ / البحر الرائق کتاب النکاح ، باب القسم ج ۳ ص ۳۸۵ مکتبه رشيديه / کفايت المفتي ج ۱۲ ص ۴۰۵ باب العشرة بين الزوجين وحقوقهما)

د ښځي بې ځایه وهل شرعاً بد کار دی د کوم څخه چي اجتناب کول ضروري دي ؟

سوال ۱۲: یو سړی خپله ښځه زیاته وهل او ډیره بیځایه یې زورول ښځه د ځان د بیري د پلار کره بیله اجازي ولاړه او س یي مور او پلار هغه ښځه په لاس نه ورکوي په دغه صورت کښي د ښځي مور او پلار خطاکاره او ګنهګاره دي که یا؟

جواب: د ښځي بي ځایه وهل شرعاً ناروا عمل دی په دغه صورت کښي خطاء کاره اصلاً خاوند دی چي بېله څه وجي ښځه وهي او ناحقه تعزیراو سزا ورکوي په داسي حال کي د ښځي د مورا و پلار کره تلل او هلته استوګنه کول نافرماني نه ده بلکه د غه د مورا و پلار کره تلل یي پر حق دي .

لما قال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى فی ردالمحتار علی الدرالمختار :ولو قالت إنه يضربني ويؤذيني فمره أن يسكنني بين قوم صالحين؛ فإن علم القاضي ذلك زجره ومنعه عن التعدي في حقها وإلا يسأل الجيران عن صنيعه، فإن صدقوها منعه عن التعدي في حقها، ولا يتركها ثمة

(ردالمحتار علي الدرالمختار ج۳ ص ۶۰۲ مطلب في الكلام علي المؤنسة مكتبه شامله /فتاواي دارالعلوم ديوبند ج۸ص ۳۳۵ باب العدل والتسوية بين النساء مكتبه رشيديه / فتاوی محموديه ج۱۸ ص ۵۹۶ / مشكاة المصابيح ج ۱ ص ۲۰۳)

د خاوند د اجازي څخه بغیره د ښځي یو ځای ته تلل څنګه دي ؟

سوال ۱۳: د خاوند د اجازي څخه بغیر ښځه د کوم قریب او پلار ګنی یا کومي کوزدي او واده ته تللای سي که یا؟

جواب: د ښځي لپاره شرعاً بېله اجازي د خاوند د مور او پلار یا بل قریب کره تلل نه دي صحیح او نارینه ته هم مطلقاً د منع کولو حکم نسته بلکه کله ناکله د قریبانو د قرابت په اندازه ورسره د لیدلو او ملاقات اجازه ورکول پکار ده.

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى في الدرالمختارعلى هامش ردالمحتار :ولايمنعها من الخروج الى الوالدين في كل جمعة ان لم يقدر على اتيانها على ما اختيارها في الاختيار ولوابوهازمنا مثلاً فاحتاجها فعليها تعاهدو ولوكافر

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج۳ ص ۶۰۲ مطلب في الكلام علي المؤنسة مكتبه شامله /فتاواي

دارالعلوم دیوبند ج۸ص ۳۳۴ باب العدل والتسویة بین النساء مکتبه رشیدیه /مجمع الانهر ج ۲ص ۲۸۶ / فتاوی محمودیه ج۱۸ ص ۵۷۰)

که ښځه دخاوند خبره نه مني څه حکم یې دی ؟

سوال۱۴: که یوه ښځه په رواه کار کي دخاوند دخوښې خلاف وي او د هغه په خبره او وینا عمل نه کوي دداسي ښځي په اړه شرعي حکم څه دی؟

جواب: کوم کارونه چي شرعاً منع نه دي بلکي روادي په هغو کي دښځي لپاره دخاوند اطاعت کول ضروري او لازمي دی که دخپل خاوند اطاعت ونه کړي ګنهګاریږي او که څه هم دمورا وپلار اطاعت ضروري دی اما پر ښځي باندي دخاوند حق ډېر زيات دی.

لما قال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى فى ردالمحتار على الدرالمختار :ليس لها ان تخرج بلااذنه اصلاً .

(ردالمحتار علي الدرالمختار ج۳ ص ۱۴۶ مطلب في السفر بالزوجةمکتبه شامله /فتاواي دارالعلوم دیوبند ج۸ص ۳۳۵ باب العدل والتسوية بين النساء مکتبه رشیدیه / کفایت المفتي ج۱۲ ص ۴۰۴ / مشكاة المصابيح ج۲ ص ۲۸۱ /البحر الرائق ج۳ ص ۳۸۵)

د خاوند اطاعت ضروري دی که د مور اوپلار اطاعت ضروري دی ؟

سوال۱۵: پریوې واده سوي میرمني دخپل خاوند اطاعت او خبره منل ډیره ضروري ده که دمور او پلار خبره منل ډیر ضروري ده ؟ کومه ښځه چي دخپل خاند څخه کرکه کوي دهغې په اړه دشریعت څه حکم دی ؟

جواب: دخاوند اطاعت او فرمانبرداري دښځي لپاره ډیره ضروري ده او تر نورو قریبانو د خاوند اطاعت مخکي او مقدم واهم دی . او هغه ښځه چي دخپل خاوند څخه کرکه کوي بېله کوم شرعي یا طبعي عذره څخه داسي ښځه شرعاً ګنهکاره ده او دالله جل جلاله او دخپل خاوند دواړو نافرمانه ده.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَوْ كُنْتُ آمِرًا أَحَدًا أَنْ يَسْجُدَ لِأَحَدٍ لَأَمَرْتُ المَرْأَةَ أَنْ تَسْجُدَ لِزَوْجِهَا» رواه الترمذي

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قِيلَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُّ النِّسَاءِ خَيْرٌ؟ قَالَ: «الَّتِي

تَسُرُّهُ إِذَا نَظَرَ، وَتُطِيعُهُ إِذَا أَمَرَ، وَلَا تُخَالِفُهُ فِي نَفْسِهَا وَمَالِهَا بِمَا يَكْرَهُ . رواه النسائي

(سنن الترمذي ج ۳ ص ۳۵۷ باب ما جاء في حق الزوج علي المرأة مكتبه شامله / مشكوة المصابيح ص ۲۸۱ باب عشرة النساء / فتاوای درالعلوم ديوبند ج ۸ ص ۳۳۲ باب العدل بين النساء / كفايت المفتي ج ۱۲ ص ۳۹۷ / خلاصة الفتاوی ج ۲ ص ۵۳ / فتاوی محموديه ج ۱۸ ص ۵۹۹ / سنن النسائي ج ۶ ص ۶۸ باب اي النساء خير مكتبه شامله)

د يو كس دوې ښځي دي يوه عيالداره ده او بله بې عياله ددوی ترمېنځ به دغه كس څنګه برابري كوي؟

سوال ۱۶ : كه ديوه كس دوي ښځي وي يوه عيالداره وي او بله بي عياله وي نو ددوی ترمېنځ به دغه كس په خرڅ او نفقې كښي څنګه برابري كوي ؟

جواب: دخاوند پرذمه لازمه ده چي ددواړو ښځو ترمېنځ برابري او مساوات وكړي په خرچ او نفقه كښي دي زياتوب او كمبود نه كوي خو كومه يوه چي عيالداره وي هغې ته دي دعيال نفقه جلا وركوي .

همداشان به دغه كس دشپو په تيرولو كي برابروالی ددوی ترمېنځ كوي او په جماع او كوروالی كي مساوات ضروري نه دی البته ځوانه او زړه په حقوقو كښې سره برابري دي يوه پر بلي باندي سره او زياتی نه لري

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى في الدرالمختارعلى هامش ردالمحتار : (يجب) وظاهر الآية أنه فرض نهر (أن يعدل) أي أن لا يجور (فيه) أي في القسم بالتسوية في البيتوتة (وفي الملبوس والمأكول) والصحبة (لا في المجامعة) .... (والبكر والثيب والجديدة والقديمة والمسلمة والكتابية سواء) لإطلاق الآية.

(الدرالمختار علي هامش ردالمحتار ج ۳ ص ۲۰۲ باب القسم بين الزوجات مكتبه شامله /فتاواي دارالعلوم ديوبند ج ۸ ص ۳۲۸ باب العدل والتسوية بين النساء مكتبه رشيديه /مشكوة المصابيح ج ۱ ص ۲۷۹ / ستاسي مسائل او دهغه حل ج ۶ ص ۳۶۴ باب القسم بين النساء / سنن الترمذي ج ۱ ص ۲۱۶)

فصل في الجماع ومتعلقاته

د حمل په زمانه كښې تر څوپوري كوروالي اونژديكت دځپلي ښځي سره رواه دی؟

سوال ۱: شرعًا د خپلي ښځي سره د حمل په وخت کي ترکومي موده پوري کوروالی او نژدیکت رواه دی ؟

جواب: د حمل په حالت کي د خپلي ښځي سره جماع کول هیڅ پروانه لري په اومه او اتمه میاشت کي ورسره هم کوروالی رواه دی شرعاً هیڅ منع نسته البته که په کوم حالت او صورت کښې وحمل ته ضرر وي د ډاکټرانو په مشوره سره نو بیا ځان ساتل ځني په کار دي.

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار على هامش ردالمحتار :ولو تضررت من كثرة جماعه لم تجز الزيادة على قدر طاقتها. و قال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى فى ردالمحتار على الدرالمختار :وتضررت فعلم من هذاكله انه لايحل له وطوها بما يؤدي الى اضرارها.

(ردالمحتار علي الدرالمختار جلد ۳ ص ۲۰۳ باب القسم بين الزوجات مكتبه شامله / فتاوای دارالعلوم دیوبند ج ۸ ص ۳۴۳ باب العدل والتسوية بين النساء / كفايت المفتي ج ۱۲ ص ۴۱۸ اردو / فتاوی حقانيه ج۵ ص ۲۳۷ / فتاوی فريديه ج۵ ص ۲۳۷)

دحیض په حالت کښې دخپلي ښځي سره لواطت (دشاه له طرفه جنسي خواهش پورا کول) کول .

سوال ۲ :د خپلي ښځي سره د حیض په حالت کښې د شا د طرفه څخه وطی کول یعني لواطت کول روا ئیښت لري که یا ؟

جواب : د خپلي ښځي سره د شا د خوا خپل جنسي خواهش پوره کول مطلق ناروا او ګنا کبیره ده . هغه نو که د حیض حالت وي او که دغیر حیض حالت وي . په داسي صورت کښې خاوند ډیر سخت ګناهګاره او فاسق دی . په حدیث شریف کښې پر داسي کس باندي لعنت راغلی دی . او که چیري یو څوک دغه خبیث او پلید عمل ځان ته رواه او جائز وبولي نو فقهاوو دا کفر بللی دی .

وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «من أتى حائضا أو امرأة في دبرها أو كاهنا فقد كفر بما أنزل على محمد» . رواه الترمذي وابن ماجه والدارمي

وعن أبي هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «ملعون من أتى امرأته في دبرها» . رواه أحمد وأبو داود

(مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح ج ۲ ص ۴۹۵ باب الحيض مکتبه شامله /البحرالرائق كتاب الطهارة باب الحيض ج ۱ ص ۳۴۲ مکتبه رشیدیه / الفقه علي المذاهب الاربعة ج ۴ ص ۱۶۵ العيوب اللتي يفسخ بها النكاح / فتاوى دارالعلوم ديوبند ج ۱۰ ص ۲۲۹ اردو / فتاوى محموديه ج ۱۸ ص ۲۶۲ باب احكام الزوجين / فتاوى فريديه ج ۵ ص ۲۴۵ باب حقوق الزوجين / مشكوة شريف ج ۲ ص ۲۷۶)

دحائضې ښځې څخه دحیض په حالت کښې انتفاع اخیستل (دشهوت پوره کول) .

سوال ۳ : د حائضې ښځې څخه انتفاع اخیستل یعني جماع کول د قرآن کریم د آیت له مخې څخه خو حرامي دي . ایا د دغې ښځې څخه مطلقا انتفاع اخیستل ناجائز ده که څه ګنجایش هم په کښې سته که یا ؟

جواب : دین اسلام د حایضې ښځې سره جماع حرامه کړېده . او د جماع څخه پرته نوره استمتاع او فائده اخیستل رواه ده شرعا کومه بده خبره نه ده . نو د دې د پاره فقهاء کرامو داسې لیکلي دي چې د سرې د پاره د حائضې ښځې سره د نامه څخه پورته او د ځنګنونو څخه کښته استمتاع بیله د پردې او حائل څخه جائز ده . او د نامه څخه لاندې او د ځنګنونو څخه لوړ د حائل سره یعني د پرتاګه د پاسه استمتاع رواه ده .

لما قال العلامة ابن عابدين رحمه الله تعالى فى ردالمحتار : (قَوْلُهُ يَعْنِي مَا بَيْنَ سُرَّةٍ وَرُكْبَةٍ) فَيَجُوزُ الِاسْتِمْتَاعُ بِالسُّرَّةِ وَمَا فَوْقَهَا وَالرُّكْبَةِ وَمَا تَحْتَهَا وَلَوْ بِلَا حَائِلٍ، وَكَذَا بِمَا بَيْنَهُمَا بِحَائِلٍ بِغَيْرِ الْوَطْءِ وَلَوْ تَلَطَّخَ دَمًا.

(ردالمحتار ج ۱ ص ۲۱۴ باب الحيض / الفتاوى الهندية ج ۱ ص ۳۹ الباب السادس الفصل الرابع في احكام الحيض والنفاس /دحاشية الطحطاوى ص ۱۴۵ مکتبه رشیدیه / فتاوى حقانيه ج ۲ ص ۲۱۴ باب الحيض)

آیا د خپلي ښځي سره هره میاشت کوروالي او جماع کول ضروري ده؟

سوال ۴: د خپلي ښځي د ډوډۍ او جامو خبر نه اخیستل څنګه دی که یو څوک د سفر د مجبورۍ او نورو مشکلاتو له وجهي څخه د خپلي ښځي سره نژدیکت ونه کړي نو ګناه ده که یا؟ځني خلګ وایي که یي په میاشت کښي نژدیکت ونه کړی نو دا دیوه سړي د قتل او وژلو ګناه لري دا خبره صحیح ده که یا؟

جواب: د خپلي ښځي د نان او نفقي او خرڅي خبر نه اخیستل ګناه ده په آینده کښي دي خبر اخلي او د سفر یا بل مشکل په خاطر که په میاشت کي جماع او کوروالي ونه سي دا ګناه نه لري او دا خبره غلطه ده چي دیوه سړي د وژلو او قتل کولو ګناه لري.

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى في الدرالمختارعلى هامش ردالمحتار : (لا في المجامعة) كالمحبة بل يستحب. ويسقط حقها بمرة ويجب ديانة أحيانا ولا يبلغ الإيلاء إلا برضاها، ويؤمر المتعبد بصحبتها أحيانا، وقدره الطحاوي بيوم وليلة من كل أربع لحرة وسبع لأمة. ولو تضررت من كثرة جماعه لم تجز الزيادة على قدر طاقتها، لما قال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى فى ردالمحتار على الدرالمختار : (قوله ويسقط حقها بمرة) قال في الفتح: واعلم أن ترك جماعها مطلقا لا يحل له، صرح أصحابنا بأن جماعها أحيانا واجب ديانة، لكن لا يدخل تحت القضاء والإلزام إلا الوطأة الأولى ولم يقدروا فيه مدة ويجب أن لا يبلغ به مدة الإيلاء إلا برضاها وطيب نفسها به. اهـ

(ردالمحتار علي الدر المختار ج ۳ ص ۲۰۲ باب القسم بين الزوجات مكتبه شامله / فتاواي دارالعلوم ديوبند ج ۸ ص ۳۳۰ باب العدل والتسوية بين النساء مكتبه رشيديه / البحر الرائق ج ۳ ص ۳۸۲ رشيديه / تبيين الحقائق ج ۲ ص ۶۲۷ رشيديه / فتاوى محموديه ج ۱۸ ص ۶۲۲)

باب السلام و المصافحة

یو څوک چي مجلس ته راسي وایي ټوله سترې مسي .

سوال ۱ : ځیني وختونه چي یو څوک مجلس ته راسي بیا وو ایي ټوله سترې مسی مصافحه او سلام نه کوي دا خوبه تاوان نه کوي ؟ .

جواب : ښه طریقه داده چي څوک یوه مجلس ته راسي پر سنت طریقه برابر سلام وکړي ځکه چي سلام کول سنت دی او جواب ورکول یې واجب دی . . کوم شخص چي په سلام سره شروع وکړي هغه ته الله جل جلاله شل نیکي ورکوي او څوک چي جواب ورکړي هغه ته الله جل جلاله لس نیکۍ ورکوي . او ستړې مسې کول عرفي سلام دی خو شرعي سلام نه دی یعني ثواب نه دی پر مرتب اصلي ثواب چي مرتب دی هغه پر سلام کولو باندي سته او په دغه ستړې مسې سره هغه د سلام کولو ثواب نه حاصلیږي . البته د دغه سلام یوتاوان او نقصان دغه سته چي د سنت طریقې سلام کولو څخه انسان محرومه کیږي . (هذا ما عندنا والله اعلم بالصواب) .

لما فی ردالمحتار : وَاعْلَمْ أَنَّهُمْ قَالُوا إنَّ السَّلَامَ سُنَّةٌ وَاسْتِمَاعَهُ مُسْتَحَبٌّ، وَجَوَابُهُ أَيْ رَدُّهُ فَرْضُ كِفَايَةٍ، وَإِسْمَاعُ رَدِّهِ وَاجِبٌ .

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۶ ص ۴۱۳ فصل في البیع سعید چاپ مکتبه شامله / ستاسي مسائل او دهغه حل ج ۸ ص ۱۵۱ باب السلام والمصافحة / المبسوط للسرخسي جج ۳۰ ص ۲۷۴ باب الکسب / المحیط البرهاني ج ۵ ص ۳۲۸ /البحرالرائق ج ۸ ص ۲۳۶ باب اللعب بالشطرنج والنرد)

خپل ښځي ته سلام څنګه دی ؟

سوال ۲ : خپلي ښځي ته سلام کول شرعا رواه والی لري که یا ؟

جواب : خپلي ښځي ته سلام کول او خط لیکل بالکل درست او رواه دی په دې مسئله کښې هیڅ شبه کول نه دي پکار مشکل نه لري .

قال تعالی : فَإِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُبَارَكَةً طَيِّبَةً كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ : سورة النور آیت (۶۱)

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا بُنَيَّ إِذَا دَخَلْتَ عَلَى أَهْلِكَ فَسَلِّمْ يَكُونُ بَرَكَةً عَلَيْكَ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِكَ» : «هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ» رواه الترمذی

وَعَن جَرِيرٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ عَلَى نِسْوَةٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِنَّ. رَوَاهُ أَحْمَدُ.

قال الزهر ی : اذا دخلت بیتک فسلم علی اهلک فهم احق من سلمت علیه .

وفی فتاوی قاضیخان : الرجل مع المرءة اذا التقیا سلم الرجل اولا .

(احکام القرآن للجصاص ج ۳ ص ۴۸۹ مکتبه قدیمي / الفتاوی الهندیة ج۵ ص ۳۲۵ کتاب الکراهیة الباب السابع في السلام مکتبه رشیدیه / مشکاة المصابیح ص ۳۹۹ کتاب الادب باب السلام / فتاوی قاضي خان ج ۳ ص ۴۲۳ / فتاوی محمودیه ج ۱۹ ص ۸۶ باب السلام والقیام والمصافحة)

دخلګو یوې ټولي ته سلام کول او بیا جواب ورکول .

سوال ۳ : که چیري یو کس د خلګو یوه جماعت او ټولی ته سلام وکړي نو د ټولو پر ذمه یي د سلام جواب ورکول لازمي دی او که فقط دیوه کس جواب ورکول کافي دی ؟

جواب : د دغي ټولی څخه دیوه کس جواب ورکول کافي دی دا لازم نه دی چي ټوله دي جلا جلا سلام وکړي او یا دي جلا جلا جواب ورکړي .

عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ أَبُو دَاوُدَ: «رَفَعَهُ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ» قَالَ: «يُجْزِئُ عَنِ الْجَمَاعَةِ، إِذَا مَرُّوا، أَنْ يُسَلِّمَ أَحَدُهُمْ، وَيُجْزِئُ عَنِ الْجُلُوسِ أَنْ يَرُدَّ أَحَدُهُمْ.

رواه ابوداود ج ۴ ص۳۵۳ بَابُ مَا جَاءَ فِي رَدِّ الْوَاحِدِ عَنِ الْجَمَاعَةِ

(ابوداود ج ۴ ص ۳۵۳ بَابُ مَا جَاءَ فِي رَدِّ الْوَاحِد عَنِ الْجَمَاعَة / حلال حرام ص ۳۲۰ / فتاوی رحیمیه ج ۱۰ ص ۱۳۳ مسئله ششم)

د کوچني دسلام جواب ورکول لازم دی که یا ؟

سوال ۴ : که چیري یو ماشوم او کوچنی موږ ته سلام وکړي نو د سلام جواب ورکول یې لازمي دي که یا ؟

جواب : اوله په دې خبره باندي پوهیدل پکار دي چي ماشوم او کوچني ته سلام کول دامام ابوحنیفه رحمة الله علیه په مذهب کښې ښه او افضل کار دی . او د کوچني د سلام جواب ورکول لازم او ضروري نه دی بلکي مستحب یعني سنت دی .

لما فی الموسوعة الفقهية : وَأَمَّا جَوَابُ السَّلاَمِ مِنَ الصَّبِيِّ فَغَيْرُ وَاجِبٍ؛ لِعَدَمِ تَكْلِيفِهِ، كَمَا ذَكَرَ الْمَالِكِيَّةُ وَالشَّافِعِيَّةُ، وَيَسْقُطُ رَدُّ السَّلاَمِ بِرَدِّهِ عَنِ الْبَاقِينَ إِنْ كَانَ عَاقِلاً عِنْدَ الْحَنَفِيَّةِ؛ لأَنَّهُ مِنْ أَهْل الْفَرْضِ فِي الْجُمْلَةِ، بِدَلِيل حِل ذَبِيحَتِهِ مَعَ أَنَّ التَّسْمِيَةَ فِيهَا فَرْضٌ عِنْدَهُمْ.

(رد المحتار علي الدر المختار ج ۵ ص ۲۶۵ بیروت چاپ / الموسوعة الفقهية ج ۲۵ ص ۱۶۵ احکام اخری للسلام مکتبه حقانیه / فتح الباری ج ۱۱ ص ۳۲ بیروت چاپ)

دروغبړ کولو په وخت کښې بټه ګوته نیول .

سوال۵: ځیني کسان په وخت کي د لاسو د روغبړ بټه ګوته ټینګوي او ګوري یې دلیل دا وایې چي په دغه طریقه سره محبت او مینه زیاتیږي آیا دا خبره تر یو حده پوري ثبوت لري که یا ؟

جواب: علامة ابن عابدین رحمه الله تعالی په رد المحتار کي د قهستاني رحمه الله تعالی څخه نقل کړي دي : والسنة ان تكون المصافحة بكلتا يديه وان ياخذ الابهام فان فيه عرقا ينبت المحبة كذا جاء في الحديث ذكره القهستاني وغيره.

مفتي رشید احمد صاحب رحمه الله تعالی په احسن الفتاوی کي لیکلي دي چي موږ قهستاني کتاب پسي و کتی دا حدیث هلته نه وو موجود او دغه رقم نور کتابونه هم د حدیثو ما پسي و کتل دا حدیث مانه دی پیدا کړی که چیري د دغه عمل ثبوت وای نو د حدیثو په معروف او مشهورو کتابو کي به یې خامخا ذکر وای فافهم.

وفى الشامي نقلا عن القهستاني : والسنة أن تكون بكلتا يديه، وبغير حائل من ثوب أو غيره وعند اللقاء بعد السلام وأن يأخذ الإبهام، فإن فيه عرقا ينبت المحبة كذا جاء في الحديث ذكره القهستاني وغيره اهـ

(ردالمحتار ج ۶ ص ۳۸۲ باب الاستبراء وغیره / کفایت المفتي ج ۱۲ ص ۲۳۴ / مرقاة المفاتیح ج۸ ص ۴۵۸ / فتح الباري ج ۱۱ ص ۶۴ / عمدة القاري ج ۲۲ ص ۳۹۲)

ایا دیو چالاس مچول روادي که یا ؟

سوال۶: د یو عالم یا سپین ږیري یا مشر لاس موچول روا دی که یا ؟ او بیا د دغه لاس موچیدو سره بعض خلک کښته کیږي دا کښته کیدل شرعًا څنګه دي؟

جواب: دمور ، پلار ، استاد ، بزرګ سپین ږیري ، عالم ، مشرورور ، اکا ، ماما

او د بنځي لپاره د خپل مېړه لاس مو چول او د وی، ته د احترام په خاطر ولاړېدل جواز لري خو هغه چاته ولاړېدل یا د هغو اشخاصو لاس موچول چي د دې کار په نه کولو خوا بدوي مکروه کار دی همدا رنګه کښته کېدل په رو غبړ کي یا د لاس موچولو په وخت کي مکروه کار دی او بعضي فقهاء بیا وایي چي معمولي کښته کېدل پروا نه لري په دې شرط چي د تعظیم په قصد نه وي البته دا سي کښته کېدل چي و رکوع ته نژدې وي حرام او ناروا کار دی.

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار على هامش ردالمحتار : (وَلَا بَأْسَ بِتَقْبِيلِ يَدِ) الرَّجُلِ (الْعَالِمِ) وَالْمُتَوَرِّعِ عَلَى سَبِيلِ التَّبَرُّكِ دُرَرٌ وَنَقَلَ الْمُصَنِّفُ عَنْ الْجَامِعِ أَنَّهُ لَا بَأْسَ بِتَقْبِيلِ يَدِ الْحَاكِمِ وَالْمُتَدَيِّنِ (السُّلْطَانِ الْعَادِلِ) وَقِيلَ سُنَّةٌ مُجْتَبًى (وَتَقْبِيلُ رَأْسِهِ) أَيْ الْعَالِمِ (أَجْوَدُ) كَمَا فِي الْبَزَّازِيَّةِ (وَلَا رُخْصَةَ فِيهِ) أَيْ فِي تَقْبِيلِ الْيَدِ (لِغَيْرِهِمَا) أَيْ لِغَيْرِ عَالِمٍ وَعَادِلٍ هُوَ الْمُخْتَارُ مُجْتَبًى وَفِي الْمُحِيطِ إنْ لِتَعْظِيمِ إسْلَامِهِ وَإِكْرَامِهِ جَازَ وَإِنْ لِنَيْلِ الدُّنْيَا كُرِهَ.

ولماقال الامام ابن عابدين الشامي الحنفي رحمه الله في ردالمحتار :لِمَا أَخْرَجَهُ الْحَاكِمُ: «أَنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرِنِي شَيْئًا أَزْدَادُ بِهِ يَقِينًا فَقَالَ اذْهَبْ إلَى تِلْكَ الشَّجَرَةِ فَادْعُهَا فَذَهَبَ إلَيْهَا فَقَالَ إنَّ رَسُولَ اللَّهِ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – يَدْعُوك فَجَاءَتْ حَتَّى سَلَّمَتْ عَلَى النَّبِيِّ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – فَقَالَ لَهَا: ارْجِعِي فَرَجَعَتْ قَالَ: ثُمَّ أَذِنَ لَهُ فَقَبَّلَ رَأْسَهُ وَرِجْلَيْهِ وَقَالَ لَوْ كُنْت آمِرًا أَحَدًا أَنْ يَسْجُدَ لِأَحَدٍ لَأَمَرْت الْمَرْأَةَ أَنْ تَسْجُدَ لِزَوْجِهَا» : وَقَالَ صَحِيحُ الْإِسْنَادِ اهـ مِنْ رِسَالَةِ الشُّرُنْبُلَالِيُّ

(الدرمختار مع ردالمحتار ج ۵ ص ۲۷۱ مکتبه رشیدیه / الفتاوى الهنديه ج ۵ ص ۳۶۳ مرقات المفاتیح ج ۸ ص ۴۹۸ مکتبه حبیبیه / فتاوی محمودیه ج ۱۹ ص ۱۳۰ اردو / فتاوی حقانیه ج ۱ ص ۵۱۰ پښتو)

کافر ته سلام کول روا دی که یا ؟

سوال ۷ : کافر ته سلام کول جائز دی که نه دی او که چیري کافر سړی سلام وکړي جواب ورکول د سلام یې ضروري دی که یا ؟

جواب : فقهاء کرامو څلور صورتونه بیان کړي دي(۱)دا چي کافر ته سلام کول

تعظیماً او احتراماً داکفر دی. (۲) او که چیرې سلام کول دعزت او احترام لپاره نه وي مطلق هغه سنت او عادت پر ځاي کول وي نو هم ناروا ه دی ځکه شرعاً مسلمان ته دا اجازه نسته چي کافر ته سلام وکړي. (۳) او که دیوه حاجت او ضرورت لپاره وي بیا روا دی هغه به هم داسي وایې (السلام علی من اتبع الهدی). ۴-دکافر دسلام جواب ورکول جائز دی مګر په جواب کی به(علیک) وایې فقط.

لما فی صحیح البخاري : فَدَفَعَهُ إِلَى هِرَقْلَ، فَقَرَأَهُ فَإِذَا فِيهِ " بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، مِنْ مُحَمَّدٍ عَبْدِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى هِرَقْلَ عَظِيمِ الرُّومِ: سَلاَمٌ عَلَى مَنِ اتَّبَعَ الهُدَى،

وقال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى فی ردالمحتار علی الدرالمختار : (قوله ویسلم المسلم علی أهل الذمة إلخ) ..... وفي التتارخانية قال محمد: إذا كتبت إلى يهودي أو نصراني في حاجة فاكتب السلام على من اتبع الهدى اهـ.

(صحيح البخاري ج ۱ ص ۵ باب بدء الوحي قديمي چاپ خانه / ردالمحتار مع الدرالمختار ج ۶ ص ۴۱۲ كتاب الحظر والاباحة ، فصل في البيع سعيد چاپ / احسن الفتاوى ج۸ ص ۱۳۴ / ستاسي مسائل او دهغه حل ج۸ ص ۱۳۴ / مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح ج۸ ص ۴۶۱ / حاشية النووي علي مسلم ج ۲ ص ۲۱۳)

آیا دراډیو ، ټیپ او ټلویزون دسلام جواب واجب دی ؟

سوال ۸ : که یو څوک دراډیو څخه یا دټیپ څخه یا دلاوډسپیکر څخه سلام واوري آیا دداسي سلام جواب ورکول واجب دی که یا ؟

جواب : دراډیو وسلام ته دلاوډسپیکر وسلام ته جواب ورکول نه دی واجب ددواړو یو حکم دی وجه یې دنه وجوب مفتي شفیع صاحب رحمه الله تعالی دابیان کړې ده چي اوربدونکی پر دې نه دی قادره چي جواب دسلام په هغه راډیو والا یا لاوډسپیکر والا باندي واوري ، او مفتي رشید احمد صاحب رحمه الله تعالی بیا وایې چي ددغه سلام کول بې موقع او بې ځایه دی لهذا جواب ورکول نه دی ضروري او دخط دجواب سلام په خوله سره هغه وخت ورکول واجب دی چي ته یې ووایه ځکه چي خط دغایب داپه حکم کي دخطاب دحاضر سړي دی .

(فتاوی محمودیه ۱۹ ص ۸۴ باب السلام والقيام والمصافحة /دآلات جديده شرعي احكام ص ۱۶۴ ادارة المعارف القرآن كراچي / احسن الفتاوى ج ۹ ص ۱۸ / جواهر الفقه ج ۷ ص ۴۵۷)

دلاس په اشاره سره سلام کول یا په هارن وهلو سره سلام کول ؟

سوال ۹ : یو چاته د سلام کولو په وخت کښې لاس پورته کول یا هارن ورته وهل څنګه دي ؟ .

جواب : که چیري دیوې وجې څخه آواز رسول مشکل وي نو دلاس په اشارې سره سلام کول شرعا درست او جایز دی او ددغه سلام جواب ورکول واجب دی . او که چیري آواز رسېدلای سو نو بیا یوازي اشاره کول کفایت نه کوي . البته په ژبه سره د سلام او جواب سره لاس پورته کول جائز دی . ځکه چي دا د مصافحې قایم مقام ده . او فقط لاس پورته کول په خوله سلام نه ورسره ویل دا مکروه عمل دی . حضرت مولانا مفتي محمود حسن رحمه الله تعالی په فتاوی محمودیه کښې دغه سوال ته په لنډو ټکو داسي جواب ویلی دی . د سلام سره دلاس پورته کولو ګنجایش شرعا سته که څه هم ضرورت یې نسته . پاته سوه هارن وهل هیڅ معنی نه لري نه حقیقة سلام دی او نه معنی البته دومره دی چي د ځان د تېرېدلو اطلاع ورکول دي چي زه تېرېږم تاسي یې خبر .

عن عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَيْسَ مِنَّا مَنْ تَشَبَّهَ بِغَيْرِنَا لَا تَشَبَّهُوا بِالْيَهُودِ وَلَا بِالنَّصَارَى فَإِنَّ تَسْلِيمَ الْيَهُودِ الْإِشَارَةُ بِالْأَصَابِعِ وَتَسْلِيمَ النَّصَارَى الْإِشَارَةُ بِالْأَكُفِّ» . رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: إِسْنَاده ضَعِيف .وقال الملا على القارى رحمه الله تعالى : (وَعَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – قَالَ: لَيْسَ مِنَّا) أَيْ: مِنْ أَهْلِ طَرِيقَتِنَا وَمُرَاعِي مُتَابَعَتِنَا (مَنْ تَشَبَّهَ بِغَيْرِنَا) ، أَيْ: مِنْ غَيْرِ أَهْلِ مِلَّتِنَا (لَا تَشَبَّهُوا) : بِحَذْفِ إِحْدَى التَّاءَيْنِ أَيْ: لَا تَتَشَبَّهُوا (بِالْيَهُودِ وَلَا بِالنَّصَارَى) ، زِيدَ " لَا " لِزِيَادَةِ التَّأْكِيدِ («فَإِنَّ تَسْلِيمَ الْيَهُودِ الْإِشَارَةُ بِالْأَصَابِعِ، وَتَسْلِيمَ النَّصَارَى الْإِشَارَةُ بِالْأَكُفِّ») . بِفَتْحٍ فَضَمٍّ جَمْعُ كَفٍّ، وَالْمَعْنَى: لَا تَشَبَّهُوا بِهِمْ جَمِيعًا فِي جَمِيعِ أَفْعَالِهِمْ خُصُوصًا فِي هَاتَيْنِ الْخَصْلَتَيْنِ، وَلَعَلَّهُمْ كَانُوا يَكْتَفُونَ فِي السَّلَامِ أَوْ رَدِّهِ أَوْ فِيهِمَا بِالْإِشَارَتَيْنِ مِنْ غَيْرِ نُطْقٍ بِلَفْظِ السَّلَامِ الَّذِي هُوَ سُنَّةُ آدَمَ وَذُرِّيَّتِهِ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ وَالْأَوْلِيَاءِ، وَكَأَنَّهُ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – كُوشِفَ لَهُ أَنَّ بَعْضَ أُمَّتِهِ يَفْعَلُونَ ذَلِكَ، أَوْ مِثْلَ

ذَلِكَ مِنَ الِانْحِنَاءِ أَوْ مُطَأْطَأَةِ الرَّأْسِ، أَوِ الِاكْتِفَاءِ بِلَفْظِ السَّلَامِ فَقَطْ، وَلَقَدْ رَأَيْتُ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَاحِدًا مِنَ الْمُتَصَوِّفَةِ الدَّاخِلَةِ فِي سِلْكِ السَّالِكِينَ الْمُرْتَاضِينَ الْمُتَوَكِّلِينَ الزَّاهِدِينَ فِي الدُّنْيَا الْمُكْتَفِي بِإِزَارٍ وَرِدَاءٍ، صَائِمِ الدَّهْرِ لَازِمِ الِاعْتِكَافِ، لَيْسَ شَيْءٌ عِنْدَهُ مِنْ أَسْبَابِ الدُّنْيَا، وَهُوَ عَلَى ذَلِكَ أَكْثَرَ مِنْ أَرْبَعِينَ سَنَةً، ثُمَّ اخْتَارَ السُّكُوتَ الْمُطْلَقَ فِي آخِرِ الْعُمْرِ بِحَيْثُ يَكْتَفِي فِي رَدِّ السَّلَامِ بِإِشَارَةِ الرَّأْسِ، مَعَ أَنَّهُ مَا كَانَ خَالِيًا عَنْ نَوْعِ مَعْرِفَةٍ وَدَوَامِ تِلَاوَةٍ وَحُسْنِ خُلُقٍ وَسَخَاوَةِ نَفْسٍ، إِلَّا أَنَّهُ كَانَ مَا يُرَى أَنَّهُ يَطُوفُ، وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِالْحَالِ وَيَرْحَمُنَا وَإِيَّاهُ فِي الْمَآلِ. (رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ، وَقَالَ: إِسْنَادُهُ ضَعِيفٌ)

(مشكاة المصابيح ج ۳ ص ۱۳۱۹ امکتبه شامله بیروت چاپ / مرقاة المفاتيح ج ۷ ص ۲۹۴۶ باب السلام مكتبه شامله / احسن الفتاوی ج ۸ ص ۱۴۴ / فتاوی محموديه ج ۱۹ ص ۷۰ / ۷۳ باب السلام والقيام والمصافحة)

ایا نر دښځي سره دلاس مصافحه او روغبړ کولای سي ؟

سوال ۱۰ : ایا د نر لپاره د ښځي سره دلاس روغبړ او مصافحه روا ده ؟

جواب : رسول الله صلی علیه وسلم فرمایلي دي چي زه د ښځو سره روغبړ نه کوم دلاس او د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه دا هم ثابت دي چي ټوله عمر د رسول الله صلی الله علیه وسلم لاس مبارک د بيګانه ښځي لاس نه دی مسه کړی، د ښځي سره دلاس روغبړ ګناه ده که څوک يې وکړي ګناه يې وکړه بخښنه دي د الله جل جلاله څخه وغواړي ، البته دډيري سپين سري ښځي سره چي غير مشتهاته وي دلاس روغبړ روا ده دی .

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار : (حل لمسه) إذا أمن الشهوة على نفسه (إلا من أجنبية) فلا يحل مس وجهها وكفها وإن أمن الشهوة؛ لأنه أغلظ ولذا تثبت به حرمة المصاهرة وهذا في الشابة .

ولما في اللباب شرح الكتاب :وقيدنا بالشابة لأن العجوز التي لا تشتهى لا بأس بمصافحتها ومس يدها لانعدام خوف الفتنة، وتمامه في الهداية.

(الدرالمختار ج ۶ ص ۳۶۷ كتاب الحظر والاباحة ، فصل في النظر والمس / البحر الرآئق ج ۸ ص ۳۵۶ كتاب الكراهية فصل في النظر اللمس / فتاوی بينات ج ۴ ص ۴۵۴ / فتاوی محموديه ج ۱۹

ص ۲۲۷ باب الحجاب / احکام القرآن للجصاص ج ۳ ص ۵۴۶ / اللباب شرح الکتاب ج ۴ ص ۱۶۵ کتاب الحظر والاباحة مکتبه شامله)

دیوه لاس روغبړ څنګه دی

سوال ۱۱: ځیني کسان روغبړ په یوه لاس سره کوي آیا دغه په یوه لاس روغبړ دیو خاص امام مذهب دی که یا ؟ .

جواب: مصافحه په دواړو لاسونو سره کول مستحب ده ، او کله کله په یوه لاس سره هم منقول ده په دغه دواړو طریقو کي یوې طریقې ته لا غلط ویل صحیح نه ده البته کومه طبقه چي د دین سره تعلق نه لري هغه کسان په یوه لاس سره پر مصافحې باندي اصرار کوي نو لهذا د دغه کسانو سره د مشابهت نه کولو په خاطر په یوه لاس سره که مصافحه ونه سي ښه به وي . په عمدة القاري شرح دبخاري کي د نبي کریم صلی الله علیه وسلم څخه د دوو لاسونو د مصافحې ثبوت موجود دی او په الکوکب الدری کي دا هم ذکر دي چي په یوه لاس سره هم مصافحه منقول ده .

وقال العلامة ابن عابدين رحمه الله تعالى فى ردالمحتار على الدرالمختار : والسنة أن تكون بكلتا يديه، وبغير حائل من ثوب أو غيره وعند اللقاء بعد السلام وأن يأخذ الإبهام، فإن فيه عرقا ينبت المحبة كذا جاء في الحديث ذكره القهستاني وغيره اهـ

(تحفة الاحوذی ابواب الاستیذان والادب ، باب ماجاء في المصافحة ، فائدة في بیان ان السنة في المصافحة ان تکون بالیدة الواحدة ج ۷ ص ۵۱۸ مکتبه شامله /ردالمحتار علي الدرالمختار کتاب الحظر والاباحة ، باب الاستبراء وغیره ج۶ ص ۳۸۱ ، ۳۸۲ سعید چاپ / عمدة القاري کتاب الاستیذان باب الاخذ بالیدین ج ۲۲ ص ۳۹۳ دارالکتب العلمیة / فتاوی محمودیه ج ۲۴ ص ۳۲۸ باب السلام والقیام والمصافحة / ستاسي مسائل او دهغه حل ج۸ ص ۱۵۲)

یو څوک چي مجلس ته راسي وایي ټوله سترې مسۍ .

سوال ۱۲: ځیني وختونه چي یو څوک مجلس ته راسي بیا و وایي ټوله سترې مسۍ مصافحه او سلام نه کوي دا خوبه تاوان نه کوي ؟ .

جواب: ښه طریقه دا ده چي څوک یوه مجلس ته راسي پر سنت طریقه برابر سلام و کړي ځکه چي سلام کول سنت دی او جواب ورکول یې واجب دی . . کوم شخص چي په سلام سره شروع و کړي هغه ته الله جل جلاله شل نیکي ورکوي او څوک چي

جواب ورکړي هغه ته الله جل جلاله لس نېکۍ ورکوي . او سترې مسې کول عرفي سلام دی خو شرعي سلام نه دی یعني ثواب نه دی پر مرتب اصلي ثواب چي مرتب دی هغه پر سلام کولو باندي سته او په دغه سترې مسې سره هغه د سلام کولو ثواب نه حاصلیږي . البته د دغه سلام یوتاوان او نقصان دغه سته چي د سنت طریقې سلام کولو څخه انسان محرومه کیږي . (هذا ما عندنا والله اعلم بالصواب) .

لما فی ردالمحتار: وَاعْلَمْ أَنَّهُمْ قَالُوا إنَّ السَّلَامَ سُنَّةٌ وَاسْتِمَاعَهُ مُسْتَحَبٌّ، وَجَوَابُهُ أَيْ رَدُّهُ فَرْضُ كِفَايَةٍ، وَإِسْمَاعُ رَدِّهِ وَاجِبٌ .

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۶ ص ۴۱۳ فصل في البیع سعید چاپ مکتبه شامله / ستاسي مسائل او دهغه حل ج ۸ ص ۱۵۱ باب السلام والمصافحة / المبسوط للسرخسي جج ۳۰ ص ۲۷۴ باب الکسب / المحیط البرهاني ج ۵ ص ۳۲۸ / البحرالرائق ج ۸ ص ۲۳۶ باب اللعب بالشطرنج والنرد)

دکافر دسلام جواب ورکول .

سوال ۱۳ : کافر ته د سلام د جواب ورکولو شرعي طریقه څنګه ده . که چیري یو کافر مسلمان ته سلام وکړي نو دهغه د سلام جواب ورکول شرعا رواه دی که یا ؟ .

جواب : فقهاء کرامو لیکلي دي : چي د کافر د سلام په جواب کښې یوازي(وعلیک)ویل کافي او رواه دي دي . بیا هم که چیري دیوه کافر د سلام په جواب کښې د الله جل جلاله څخه هغه ته د هدایت غوښتنه وکړل سي . او داسي جواب ورکړي چي (والسلامُ علی من اتبع الهدی) نو ښه به وي .

لما فی الفتاوی الهندیة : وَإِذَا كَانَ لَهُ حَاجَةٌ فَلَا بَأْسَ بِالتَّسْلِيمِ عَلَيْهِ، وَلَا بَأْسَ بِرَدِّ السَّلَامِ عَلَى أَهْلِ الذِّمَّةِ، وَلَكِنْ لَا يُزَادُ عَلَى قَوْلِهِ وَعَلَيْكُمْ، قَالَ الْفَقِيهُ أَبُو اللَّيْثِ – رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى –: إنْ مَرَرْتَ بِقَوْمٍ وَفِيهِمْ كُفَّارٌ فَأَنْتَ بِالْخِيَارِ إنْ شِئْت قُلْتَ: السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَتُرِيدُ بِهِ الْمُسْلِمِينَ، وَإِنْ شِئْتَ قُلْتَ: السَّلَامُ عَلَى مَنْ اتَّبَعَ الْهُدَى، كَذَا فِي الذَّخِيرَةِ.

(الفتاوی الهندیة ج ۵ ص ۳۲۵ کتاب الکراهیة ، الباب السابع في السلام / فتاوی حقانیه ج ۴ ص ۴۰۳ کتاب الجهاد/ الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۶ ص ۴۱۲ کتاب الحظر والاباحة فصل في البیع مکتبه شامله / فتاوی محمودیه ج ۱۹ ص ۹۳ باب السلام والقیام والمصافحة / مرقاة المفاتیح شرح

مشكاة المصابيح ج ۸ ص ۴۶۱ / حاشية النووي علي مسلم ج ۲ ص ۲۱۳ / احسن الفتاوى ج ۸ ص ۱۳۴ اردو / ستاسي مسائل او دهغه حل ج ۸ ص ۱۰۴)

غايب سړي ته دتليفون دلاري سلامونه لېږل .

سوال ۱۴: ځيني وختونه يو كس موږ ته سلامونه په لاس راكړي يا دتليفون دلاري يا هم داسي مخامخ راته ووايي چي فلانكي ته مو سلامونه وايه ايا ددغه سلام رسول زموږ پر ذمه باندي ضروري دي كه يا ؟ .

جواب : فقهاء كرامو دا خبره ښكاره بيان كړېده چي چاته سلام لېږل يو مسنون عمل دى . ليكن جواب وركول يې هم يو ضروري او واجب عمل دى . لهذا كه چيري يو چاته دكوم سړي دخوا څخه يو غائب سړي ته دسلام درسولو ذمه داري وروسپارل سي نو پر هغه باندي ودغه نوموړي غايب كس ته دسلام رسول واجب دي . او چاته چي سلام ورسول سي نو هغه هم بايد چي اول دسلام رسوونكي ته جواب وركړي او بيا دي دسلام ليږونكي ته دسلام جواب وركړي مطلب دا چي په جواب كښې دي وعليک يا وعليه السلام ووايي .

لما ورد فى الحديث إِسْمَاعِيلُ، عَنْ غَالِبٍ، قَالَ: إِنَّا لَجُلُوسٌ بِبَابِ الْحَسَنِ إِذْ جَاءَ رَجُلٌ فَقَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ جَدِّي، قَالَ: بَعَثَنِي أَبِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: ائْتِهِ فَأَقْرِئْهُ السَّلَامَ، قَالَ: فَأَتَيْتُهُ فَقُلْتُ: إِنَّ أَبِي يُقْرِئُكَ السَّلَامَ، فَقَالَ: «عَلَيْكَ السَّلَامُ، وَعَلَى أَبِيكَ السَّلَامُ ولما فى الفتاوى الهندية : وَإِذَا أَمَرَ رَجُلًا أَنْ يَقْرَأَ سَلَامَهُ عَلَى فُلَانٍ يَجِبُ عَلَيْهِ ذَلِكَ، كَذَا فِي الْغِيَاثِيَّةِ.

(سنن ابي داود ج ۴ ص ۳۵۸ بَابٌ فِي الرَّجُلِ يَقُولُ: فُلَانٌ يُقْرِئُكَ السَّلَامَ بيروت چاپ / الفتاوى الهندية ج ۵ ص ۴۱۵ باب الحظر والاباحة / الدر المختار مع ردالمحتار ج ۶ ص ۴۱۵ باب الحظر والاباحة / فتاوى حقانيه ج ۲ ص ۲۴۶ باب المسائل المتفرقة)

داذان په وخت كښې خبرو كوونكو ته سلام كول څنګه دى ؟

سوال ۱۵ : که چیري اذان شروع وي او خلګ په خبرو باندي مصروفه وي شرعا دغه خلګو ته سلام کول سته که یا ؟

جواب : علامه ابن عابدین رحمه الله تعالی په ردالمحتار کښې تر دېرش زیات ځایونه داسي لیکلي دي چي په هغو کښې سلام کول مکروه دی . چي یو ځای او موقع دهغه ځایونو څخه يې داذان وخت ذکر کړی دی . لهذا په داسي وخت کښې چي اذان شروع وي سلام کول مکروه دی .که چیري په داسي مواقعو کښې سلام هم وسي نو جواب دسلام ورکول ضروري نه دی .

لما قال العلامة ابن عابدين رحمه الله تعالى فى ردالمحتار : وَفِي شَرْحِ الشِّرْعَةِ: صَرَّحَ الْفُقَهَاءُ بِعَدَمِ وُجُوبِ الرَّدِّ فِي بَعْضِ الْمَوَاضِعِ: الْقَاضِي إذَا سَلَّمَ عَلَيْهِ الْخَصْمَانِ، وَالْأُسْتَاذُ الْفَقِيهُ إذَا سَلَّمَ عَلَيْهِ تِلْمِيذُهُ أَوْ غَيْرُهُ أَوَانَ الدَّرْسِ، وَسَلَامُ السَّائِلِ، وَالْمُشْتَغِلِ بِقِرَاءَةِ الْقُرْآنِ، وَالدُّعَاءِ حَالَ شُغْلِهِ، وَالْجَالِسِينَ فِي الْمَسْجِدِ لِتَسْبِيحٍ أَوْ قِرَاءَةٍ أَوْ ذِكْرٍ حَالَ التَّذْكِيرِ. اهـ

ولما فى الفتاوى الهندية : يُكْرَهُ السَّلَامُ عِنْدَ قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ جَهْرًا، وَكَذَا عِنْدَ مُذَاكَرَةِ الْعِلْمِ، وَعِنْدَ الْأَذَانِ وَالْإِقَامَةِ، وَالصَّحِيحُ أَنَّهُ لَا يَرُدُّ فِي هَذِهِ الْمَوَاضِعِ أَيْضًا، كَذَا فِي الْغِيَاثِيَّةِ.

(الفتاوى الهندية ج۵ ص ۳۲۵ / ۳۲۶ كتاب الكراهية / ردالمحتار ج ۱ ص ۶۱۸ كتاب الصلوة باب مايفسد الصلوة ومايكره فيها مطلب : المواضع اللتي لايجب فيها ردالسلام / فتاوى محموديه ج ۱۹ ص ۷۳ باب السلام والقيام والمصافحة / الفتاوى البزازية علي هامش الفتاوى العالمكيرية ج۶ ص ۳۵۴ كتاب الكراهية نوع في السلام رشيديه / كفايت المفتي ۱۲ ص ۲۲۲ باب مايتعلق بالسلام واجابته)

داستاذ داحترام او ادب په خاطر هغه ته ولاړېدل څنګه کار دی ؟

سوال ۱۶ : که چیري یو څوک واستاذ ته ولاړیږي دهغه داحترام او ادب کول په خاطرنو دغه ولاړېدل واستاد ته څنګه کار دی شریعت اجازه ورکوي که یا ؟

جواب : داستاذانو بزرګانو او علماوو او شیخانو دپاره ولاړېدل داداب او احترام تقاضاده او مستحب کار هم دی لیکن که چیري هغه استاد ته ددغي ولاړې دوجي څخه په تکلیف کېدی او منع يې وکړي چي ماته مه ولاړیږئ نو بیا ولاړه نه ده پکار ځکه چي دیو چا دتکلیف څخه ځان ساتل واجب دي لکه څنګه چي نبي کریم صلی

الله علیه وسلم به مجلس ته تشریف راوړی او صحابه به ولاړ سول نو نبي کریم صلی الله علیه وسلم د دې څخه منع وکړه نو بیا صحابه کرام رضوان الله تعالی علیهم اجمعین په آینده کي د دغه تکلیف د وجي څخه نه ولاړېدل چي نه بایده نبي کریم صلی الله علیه وسلم ته تکلیف نه وي.

عن أبي أمامة، قال: خرج علينا رسول الله صلى الله عليه وسلم متوكئا على عصا فقمنا إليه فقال: «لا تقوموا كما تقوم الأعاجم، يعظم بعضها بعضا» ....عن أنس، قال: «لم يكن شخص أحب إليهم من رسول الله صلى الله عليه وسلم، وكانوا إذا رأوه لم يقوموا لما يعلمون من كراهيته لذلك ....عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: «لَمَّا نَزَلَتْ بَنُو قُرَيْظَةَ عَلَى حُكْمِ سَعْدٍ، بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – إِلَيْهِ، وَكَانَ قَرِيبًا مِنْهُ، فَجَاءَ عَلَى حِمَارٍ، فَلَمَّا دَنَا مِنَ الْمَسْجِدِ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – لِلْأَنْصَارِ: " قُومُوا إِلَى سَيِّدِكُمْ» ". مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وفى الدرالمختار للحصكفي رحمه الله تعالى : وفي الوهبانية: يجوز بل يندب القيام تعظيما للقادم كما يجوز القيام،وفى ردالمحتار : أي إن كان ممن يستحق التعظيم

(مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح ج۸ ص ۴۷۳ ، ۴۷۴ كتاب الادب باب القيام مكتبه رشيديه الفصل الاول / سنن ابي داود كتاب الادب ج ۲ ص ۶۳۶ مكتبه امداديه / سنن الترمذي ابواب الادب ج ۲ ص ۱۰۴ سعيد چاپ / الدرالمختار مع ردالمحتار ج۵ ص ۲۷۲ مكتبه رشيديه / فتاو ی محموديه ج ۱۹ ص ۱۲۰ باب السلام والقيام والمصافحة)

اودس کوونکي ته سلام کول څنګه دی ؟

سوال ۱۷ : چي یو کس په اوداسه مصروفه وي داوداسه اوراد او اذکار وایي بل کس راسي سلام ورته وکړي دغه سلام اودس کوونکي ته کول شرعا څنګه دی ؟

جواب : فقهآء کرامو یو څو مواقع داسي لیکلي دي چي هلته سلام کول مکروه دی یو مقام د هغه ځایونو څخه دادی چي یو کس ذکر کوي یا تلاوت د قرآن کریم او دې ته ورته نور داسي مواقع او ځایونه نو ښکاره خبره ده کله چي اودس کوونکی داوداسه اذکار او اوراد وایي داسي مشغوله کس ته سلام کول شرعا مکره ودی.

لما ذكر العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار على هامش ردالمحتار : وفي

النهر عن صدر الدين الغزي:

سلامك مكروه على من ستسمع ... ومن بعد ما أبدي يسن ويشرع مصل وتال ذاكر ومحدث ... خطيب ومن يصغي إليهم ويسمع مكرر فقه جالس لقضائه ... ومن بحثوا في الفقه دعهم لينفعوا مؤذن أيضا أو مقيم مدرس ... كذا الأجنبيات الفتيات امنع ولعاب شطرنج وشبه بخلقهم ... ومن هو مع أهل له يتمتع

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۱ ص ۶۱۶ باب مایفسد الصلوة ومایکره فیها مکتبه شامله / الفتاوی الهندیة ج۵ ص ۳۲۵ ، ۳۲۶ کتاب الکراهیة رشیدیه / فتاوی محمودیه ج ۱۹ ص ۸۱ باب السلام والقیام والمصافحة / فتاوی کفایت المفتي ج ۱۲ ص ۲۲۲ باب ما یتعلق بالسلام واجابته)

باب الستر والحجاب

دخوریي سره دخاله ناسته او ولاړه رواه ده که یا ؟

سوال ۱ : ایا په شریعت مطهره کښې دخاله دپاره دخوریي سره ناسته ولاړه رواه ده ؟ که پرده کول ضروري ده ؟

جواب : فقهاء کرامو دحجاب او پردې په احکامو کي مختلفي درجې متعیني کړي او بیان کړي دي . په دغه سلسله کي دکتاب وسنت نصوص او دفقهاء کرامو اجتهادات چي کله مخي ته کښېښو ول سي نو څلور مقرري درجې مخي ته رائحي .

اوله درجه : هغه پرده ده دکومي حکم چي دبېګانه او اجنبي خلګو څخه ورکړل سوی دی. ددې حکم دادی چي په عامو حالاتو کي ددغه بېګانه خلګو څخه دښځي دمخ او دلاسونو پټول ضروري دي . البته دضرورت پر موقع باندي ښځه مخ لڅولای او ښکاره کولای سي لکه دډاکټر او طبیب سره چي کله مریضه ښځه مخامخ سي او دمخ دښکاره کولو ضرورت هم وي، یا دې ته ورته نور هغه دضرورت ځایونه چي شریعت پکښې ښځي ته دمخ دلڅولو اجازه ورکړې وي .

دوهمه درجه : دهغه قریبانو ده چي دښځي غیر محرم وي (دښځي نکاح ورسره رواه وي) هر کله چي دقریبانو تګ او راتګ کورونو ته یو ضروري او لابدي کار بلل سوی دی . نو ځکه ددوی څخه دمخ په پټولو کي یو قسم دقت او مشکل وي نو ځکه

که چیري د شهوت او بد نظرۍ خوف نه وي د دا سي قریبانو مخي ته د مخ او لاسونو دلڅولو جواز معلومیږي . د دې خبري دلیل هغه روایات دي په کوموکي چي نبي کریم صلی الله علیه وسلم لره د حضرت اسماء رضي الله عنها لیدل معلومیږي او حضرت اسماء رضي الله عنها د نبي کریم صلی الله علیه وسلم خوښینه وه او خوښینه محرم غیر ابدي او محرم مؤقت ده ، یا د فتح مکې پر موقع باندي حضرت ام هاني رضي الله عنها چي نبي کریم صلی الله علیه وسلم ولیدل که چیري تتبع او تلاش وسي نو دا سي نور مثالونه هم کېدا ی سي چي مخي ته راسي .

خو دا حکم په یوه شرط پسې مشروط او تړلی دی هغه دا چي د شهوت او بد نظرۍ اندېښنه او خوف به نه وي . که چیري د دا سي قریبانو څخه د شهوت او بد نظرۍ خوف او ېېره وه نو د دوی څخه هم پرده لازمه ده . دا هغه څه دي چي په فتاوی بزازیه کي یې هم د دې بیان کړی دی هغه دا چي د محرم او غیر محرم قریبانو تر مېنځ فرق په پردې کولو کي هغه وخت دی چي نظر او کتل به د شهوت نه وي که چیري د شهوت اندېښنه وه نو بیا په پرده کي محرم او غیر محرم قریبان یو حکم لري یعني پرده بیا د ټولو څخه کول لازمي ده .

(والحکم بالفرق بین الاجنبي وذی الرحم اذا کان النظر لا عن شهوة فاما بالشهوة فلا یحل لاحد النظر الیه) (فتاوی بزازیه علی الهندیة ج۶ ص ۳۷۴ کتاب الاستحسان)

تنبیه : خو دا خبره هم تر لمر سپینه ده چي دا سي وخت ته نن سبا موږ او تاسي راوتلي یو چي د هر طرف څخه د فتنو او ازمایښتونو ډېروالی دی نو حکم هم د غه دی او احتیاط هم په دې کي دی چي ښځي د د غه دوهم قسم قریبانو څخه هم خپله پرده وکړي .

دریمه درجه : محرم قریبان دي (هغه قریبان چي د ښځي نکاح ورسره حرامه وي).
هر کله چي د دوی سره هم د کورنیو د غړو تګ او راتګ وي.او د قرابت د حرمت کوم دیوال چي شریعت د رولی دی د هغه تر اصولو لاندي دا خبره منل سوې ده چي د چا په زړه کي چي دیوې ذرې په اندازه سلامتي او عفت وپاک لمني وي هغه د خپلو قریبانو سره هیڅکله د بدۍ او بدنیتۍ خیال او تصور نه مني . نو ځکه شریعت

دداسي قریبانو سره دپردې پر برابر نوره زیاته نرمي ښوولې ده. دمثال په ډول دښځې مخ، لاسونه، بازوګان، سینه او پښې که چیرې یو وخت دداسي قریبانو مخې ته لځې هم سي نو شریعت ددې خبرې جواز او ګنجایش ورکړی دی.

که څه هم دښځې دپاره مطلوب او مقصود دپردې په باب کې هم دا خبره ده چې دخپل محرمو قریبانو څخه هم بازوګان، سینه او پنډۍ پټې کړې خو که چیرې بالفرض پر یوې موقع باندې داسې وسي نو شریعت ددې جواز ورکړی دی. او ددې خبرې ثبوت خپله په قرآن کریم کې دالله جل جلاله ارشاد مبارک دی:

(وَلا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ) (سورة النور آیت نمبر ۳۱) ژباړه: ښځې دې دخپل خاوند او پلار او خوسر او زوی او دخاوند زوی (بون زی) او وروڼو او خوریانو څخه علاوه دنورو کسانو مخې ته دخپل زیب او زینت او سینګار اظهار او ښکاره والی نه کوي. دلته په دغه آیت مبارکه کې و ښځو ته دمحرمو قریبانو په مخکې دزینت دمقام داظهار اجازه ورکړه سوې ده.

څلورمه درجه: دخاوند ده دښځې پر ذمه باندې دخاوند و مخې ته دبدن دهیڅ حصې ستر کول واجب نه دي. البته دا خبره ضروري ده چې بېله ضرورته دجسم او بدن دقابل حیا حصو او اندامونو بې موقع او بې محله ښکاره کول شرعا هم ناخوښه کار بلل سوی دی.

ددې پوره تفصیل څخه دا خبره ښکاره سول چې خاله دخوریې دپاره په محرمات ابدیه و کې راځي لهذا دخاله دپاره دخوریې څخه ستر کول لازمي او ضروري نه دی. خو دایوه خبره قابل ذکر ده چې هر هغه ځای په کوم ځای کې چې اندېښنه دشهوت او بد نظرۍ وي او ځای دتهمت وي په داسي ځایونو کې باید پوره اهتمام دپردې او دتعلقاتو دپرېږ کول او ختمولو وسي. ځکه چې له بده مرغه ډېرې داسې واقعاتې دمسلمانانو په ټولنه کې په مشاهده سره لیدل سوي دي چې دعدم احتیاط او غلطو تعلقاتو څخه په داسي نژدې قریبانو کې غلط روابط پیدا سوي دي او بیا وروسته

نتیجه یې د دنیا او آخرت د رسوایي سبب جوړه سوې ده . الله جل جلاله دي موږ او تاسي ته د دین په هره معامله د پوره احتیاط کولو توفیق را نصیب کړي .

وقوله: { وَلا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلا لِبُعُولَتِهِنَّ } يعني: أزواجهن، { أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ } كل هؤلاء محارم المرأة يجوز لها أن تظهر عليهم بزينتها، ولكن من غير اقتصاد وتبهرج ....عن الشعبي وعِكْرِمَة في هذه الآية: { وَلا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ } — حتى فرغ منها قال: لم يذكر العم ولا الخال؛ لأنهما ينعَتان لأبنائهما، ولا تضع خمارها عند العم والخال فأما الزوج فإنما ذلك كله من أجله، فتتصنع له ما لا يكون بحضرة غيره.

(تفسیر ابن کثیر ج۶ ص ۴۴ سورة النور مکتبه شامله بیروت چاپ / تفسیر روح المعاني ج ۱۳ ص ۴۰۵ سورة النور مکتبه شامله / تفسیر ابي السعود ج۶ ص ۱۹۵ مکتبه شامله / سورة النور آیت نمبر ۳۱ پاره نمبر ۱۸ / فتاوی بزازیه علي الهندية ج۶ ص ۳۷۴ کتاب الاستحسان / احکام القرآن للجصاص ج۵ ص ۱۷۴ / قاموس الفقه ج ۳ ص ۱۸۳ باب الحجاب)

خوابنې یا خوښینه پر موټر سایکل شاته دسپرولو حکم .

سوال ۲ :یو کس خپله خوابنې په داسي حال کښې پر موټر سایکل سپروي چي د دوی بدنونه سره مونښتي وي یعني خوابنې په زوم پوري مونښتې وي او س پوښتنه دا ده چي د خوابنې یا خوښینې پر موټر سایکل باندي د زوم یا اخښې سره جواز لري که یا ؟

جواب :کله چي یو کس د خپلي خوابنې سره پریوه موټر سایکل باندي سپور وي او د دوی بدنونه چسپ او سره مښتي وي او حرارت او ګرموالی په هغه صورت کي چي جامې یې د ومره نازکي وې چي د نارینه د بدن څخه وښځې ته یا د ښځي د بدن څخه ونارینه ته ورسیږي او په دوی کښې دیوه شهوت پورته هم سي نو د همیشه لپاره پر د غه کس خپله ښځه حرامیږي .

لما قال العلامة أبو المعالي برهان الدين محمود بن أحمد بن عبد العزيز بن عمر بن مَازَةَ البخاري الحنفي (المتوفى: ۶۱۶هـ) فی المحیط البرهاني في الفقه النعماني فی فقه الإمام أبي حنيفة رضي الله عنه: وكما ثبتت هذه الحرمة بالوطء تثبت بالمسّ والتقبيل والنظر إلى

الفرج بشهوة سواء كان بنكاح أو ملك أو فجور عندنا إذا كان المحل مشتهاه..... وحد، والشهوة: أن تنتشر آلته إليه بالنظر إلى الفرج أو المس إذا لم يكن منتشراً قبل هذا، وإذا كان منتشراً فإن كان يزداد قوة و... بالنظر والمسّ كان ذلك عن شهوة وما (لا) فلا، وهذا إذا كان شاباً قادراً على الجماع، وإن كان شيخاً أو عنيناً فحدُّ الشهوة أن يتحرك قلبه بالاشتهاء إن لم يكن متحركاً قبل ذلك، ويزداد الاشتهاء إن كان متحركاً فهذا هو حدّ الشهوة التي حكاها عن أصحابنا رحمهم الله، وإليه مال شيخ الإسلام المعروف بخواهر زاده وشمس الأئمة السرخسي رحمهما الله.

(الفتاوى الهندية ج ١ ص ٢٧٥ باب الحرمات بالصهرية مكتبه رشيديه / الدرالمختار مع ردالمحتار ج ٢ ص ٣٠٤ فصل في المحرمات مكتبه رشيديه كويټه كتاب النكاح / المحيط البرهاني ج ٣ ص ٦٣الفصل الثالث عشر في بيان اسباب التحريم بيروت چاپ مكتبه شامله / تبيين الحقائق شرح كنز الدقائق ج ٢ ص ٤٦٩ فصل في المحرمات مكتبه اشرفيه /البحرالرائق شرح كنزالدقائق ج ٣ ص ١٧٣ فصل في المحرمات بانكاح مكتبه رشيديه/ مجمع الانهر شرح ملتقي الابحرج ١ ص ٤٨١ فصل في المحرمات كتاب النكاح مكتبه الحرمين الشريفين / فتاوى دارالعلوم ديوبند ج ٧ ص ٢٧١)

دښځوراوتل وبازارته بې له ضرورت شرعي او طبعي څخه.

سوال ۳: ايا په دين اسلام کښې وښځې ته بې له ضرورته وبازارته دتللو اجازه شته که يا؟ فقهاء کرام او علماء په دغه مسئله کښې څه فرمايي ؟

جواب :له مخه تر دې چي ددغه سوال جواب ته راسو يوه خبره تاسي دتمهيد په ډول سره يو څو خبري ليکو . هغه دا چي په دين اسلام کښې چي کوم عزت او مقام الله جل جلاله وښځي ته بخښلی دی هغه عزت په بل هيڅ دين کښې وښځي ته نه دی ورکول سوی . چي يو مقام دهغه مقاماتو څخه هم دغه دی چي الله جل جلاله نارينه مکلفه کړي دي چي تاسي به خپلو ښځو ته نفقه ورکوی او دوی به په کورونو کښې قراري ناستي وي دباندي به نه راوزي چي دا هم په حقيقت کښې ددوی دپاره يو ډير غټ او ستر عزت دی نو اوس دغه دعزت مقام دلاس څخه ورکول او هغه لاندي او کښته درجه اختيارول چي په هغه سره الله جل جلاله ناراضه کيږي دا په حقيقت کښې ديو انسان دبدبختی او ناکامی دعلاماتو څخه يوه علامه ده او الله جل جلاله دي موږ او

تاسي دداسي بدبختی څخه وساتي چي زموږ په یو فعل به الله جل جلا له زموږ څخه ناراضه کیږي . آمین.

رابه سو دپوښتني جواب ته : حضرت مفتي شفیع صاحب رحمة الله علیه په معارف القرآن تفسیر ج ۸ ص ۸ کښې لیکلي دي : چي په دغه آیت کښې یعني (وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى)(الله جل جلاله فرمایي چي تاسي په خپلو کورونو کښې کښېنی او دتیري زماني دجاهلیت والاوو په شان مه ګرځی) نو معلومه سول چي دیوې ښځي وتل وبازار ته بیله ضرورت شرعي یا طبعي حرام او ناروا ه دی.خو یو څو موقعې داسي دي چي په هغو کښې وښځو ته دکور څخه دوتلو اجازه ورکول سوېده . اول : دحج او عمرې دپاره وتل دمحرم سره چي دا په عبادت کښې راځي . دوهم : دخپل مور او پلار او محارمو دزیارت او لیدلو دپاره وتل یا چي کله هغوی ناجوړي وي دهغوی دپوښتني دپاره وتل دریم : که چیري دیوې ښځي دژوند او نفقې دپاره نه خاوندوي او نه هم بل سرپرست چي نفقه ورته وګټي او نه هم نور اسباب او سامان وي چي دا خپله ګذاره په وکړي نوبیا دپردې سره دحلال او رواه محنت او مزدورۍ دپاره وتل په خپلو شرائطو سره . البته دضرورت په موقعو کښې دوتلو دپاره شرط دادی چي دزینت او ښایست سره به نه وزي بلکي په برقعه یا پوړني کښې به پټه وزي او په هغه روزي ګټلو کښې به یي دنامحرمو نارینه وو سره خلط هم نه وي .

قال الله تعالى : وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا .

سورة الاحزاب آيت نمبر (۳۳)

أمر الله تعالى نساء النبي صلّى الله عليه وسلّم بملازمة بيوتهن، ونهاهن عن التبرج: وهو إظهار ما ستره أحسن. والخطاب وإن كان لنساء النبي صلّى الله عليه وسلّم، فقد دخل غيرهن فيه بالمعنى، ولأن الشريعة تكرر الأمر فيها بلزوم النساء بيوتهن، وعدم الخروج منها

إلا لضرورة. وإنما خوطبت نساء النبي صلّى الله عليه وسلّم بذلك تشريفا لهن، وليكونن قدوة الأمة في الطهر والصون والعفاف.

وفی التفسير المظهری : امر بالقرار فی البيوت وعدم الخروج بقصد المعصية كما يدل عليه قوله تعالى وَلا تَبَرَّجْنَ فانه عطف تفسيری وتأكيد معنى والتبرج من البروج بمعنى الظهور والمراد بها اظهار الزينة وإبراز المحاسن للرجال.

وقال ابن كثير : وَقَوْلُهُ: {وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ} أَيِ: الْزَمْنَ بُيُوتَكُنَّ فَلَا (١) تَخْرُجْنَ لِغَيْرِ حَاجَةٍ. وَقَوْلُهُ تَعَالَى: {وَلا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الأولَى} قَالَ مُجَاهِدٌ: كَانَتِ الْمَرْأَةُ تَخْرُجُ تَمْشِي بَيْنَ يَدَيِ الرِّجَالِ، فَذَلِكَ تَبَرُّجُ الْجَاهِلِيَّةِ.وَقَالَ قَتَادَةُ: {وَلا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الأولَى} يَقُولُ: إِذَا خَرَجْتُنَّ مِنْ بُيُوتِكُنَّ –وَكَانَتْ لَهُنَّ (١) مِشْيَةٌ وَتَكَسُّرٌ وتغنُّج –فَنَهَى اللَّهُ عَنْ ذَلِكَ.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "إِنِ الْمَرْأَةَ عَوْرَةٌ، فَإِذَا خَرَجَتِ اسْتَشْرَفَهَا الشَّيْطَانُ، وَأَقْرَبُ مَا تَكُونُ (٨) بروْحَة رَبِّهَا وَهِيَ فِي قَعْر بَيْتِهَا".رواه الترمذی

وفی احكام القرآن للجصاص : وَفِيهِ الدَّلَالَةُ عَلَى أَنَّ النِّسَاءَ مأمورات بلزوم الْبُيُوتِ مَنْهِيَّاتٌ عَنْ الْخُرُوجِ .

(معارف القرآن ج۸ ص ۸ مکتبه حبيبيه / احكام القرآن للجصاص سورة الاحزاب آيت ۳۳ / التفسير المنير ج ۱۳ ص ۲۲ بيروت . تفسير ابن كثير سورة الاحزاب آيت ۳۳ / التفسير المظهری سورة الاحزاب آيت ۳۳ / احکام القرآن لمفتي محمد شفيع صاحب ج ۳ ص ۴۸۱)

دلېوره ځخه ستر کول فرض دی که یا؟

سوال: ۴ په یوه کور کښې څو وروڼه اوسیږي چې په هغوی کښې یو نابالغ دی اودرې وروڼه بالغ اوکورداره دي اودوی یو ځای ډوډی خوري یو ځای کښېني خوپه دوی کښې یو ورور وایي چې باید موږ ستر سره وکړو یعنې وربنداراولېور باید ستر سره وکړي خودانور وروڼه اومور و پلار یې نه مني ددوی په وینا چې دابې اتفاقي ده اوس پوښتنه داده چې دلېوره او وربنداري په مینځ کښې ستر سته که یا اوپه دې صورت کښې د مور اوپلار خبره منل لازمه ده که یا؟

جواب: دلېوره ستر دورېنداري څخه او دورېنداري ستر دلېوره څخه فرض دی ځکه چي په حديث شريف کښي راځي چي نبي کريم صلی الله عليه وسلم يوه ورځ وفرمايل چي تاسي پر ښځو باندي مه داخلېږئ يو انصاري صحابي عرض وکړی چي يارسول الله دليوره په هکله ستاسي څه فرموده ده؟ نبي کريم صلی الله عليه وسلم وفرمايل ليور هم مرګ دی. نوپکار داده چي لېورا او ورېندار سترا وپرده سره وکړي او دمور وپلار خبره منل او ددوی عزت او احترام کول هم لازم دی خو دشريعت په دائره کښي يعني په کومو کارو کښي چي دشريعت حکمونه ماتېدل نه وي پکښې نو دهغو خبري منل لازم دي البته پرده کول په ښکاره او واضحو اياتونو او صحيح احاديثو سره ثابته ده نو په دې خاطر دمور اوپلار خبره منل نه ده پکار خودمور اوپلار سره بده رويه کول يادوی ته بد او رد ويل هم نه دي پکار بايد داسي طريقه اختيار ه کړل سي چي پرده هم وسي او مور وپلار هم خوابدي نه سي هغه دا چي په کومه کورنۍ کښې ورونه ګډ ژوند کوي هلته دي ښځي ډيري آزادي دنارينه وو مخ ته نه راځي بلکي دپوړني پلو مخ ته نيولی دي تيريږي راتيريږي په بې تکلفۍ سره دي خبري نه سره کوي او نه دي په تنهايي او يوازي والي کي سره کښېني او که چيري دخدمت ضرورت وو نو دي هم خپل تروس او طاقته پرده وکړل سي همداسي حضرت مولانا يوسف لدهيانوي شهيد رحمة الله عليه ليکلي دي. والله اعلم بالصواب.

عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِيَّاكُمْ وَالدُّخُولَ عَلَى النِّسَاءِ» فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَفَرَأَيْتَ الحَمْوَ؟ قَالَ: «الحَمْوُ المَوْتُ»رواه البخاري ولما قال العلامة ابن حجررحمه الله تعالى زَاد بن وَهْبٍ فِي رِوَايَتِهِ عِنْدَ مُسْلِمٍ سَمِعْتُ اللَّيْثَ يَقُولُ الْحَمْوُ أَخُو الزَّوْجِ وَمَا أَشْبَهَهُ مِنْ اقارب الزَّوْج بن الْعَمِّ وَنَحْوِهِ وَوَقَعَ عِنْدَ التِّرْمِذِيِّ بَعْدَ تَخْرِيجِ الْحَدِيثِ قَالَ التِّرْمِذِيُّ يُقَالُ هُوَ أَخُو الزَّوْجِ كُرِهَ لَهُ أَنْ يَخْلُوَ بِهَا قَالَ وَمَعْنَى الْحَدِيثِ عَلَى نَحْوِ مَا رُوِيَ لَا يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ فَإِنَّ ثَالِثُهُمَا الشَّيْطَانَ اهـ وَهَذَا الْحَدِيثُ الَّذِي أَشَارَ

إِلَيْهِ أَخْرَجَهُ أَحْمَدُ مِنْ حَدِيثِ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ وَقَالَ النَّوَوِيُّ اتَّفَقَ أَهْلُ الْعِلْمِ بِاللُّغَةِ عَلَى أَنَّ الْأَحْمَاءَ أَقَارِبُ زوج الْمَرْأَة كأبيه وَعَمه وأخيه وبن أَخِيه وبن عَمه وَنَحْوهم

(الصحيح البخاري ج ۲ ص ۷۸۷ كتاب النكاح قديمي چاپ / فتح الباري ج ۹ ص ۳۳۱ كتاب النكاح مكتبه دارالفكر بيروت /الصحيح المسلم ج ۲ ص ۲۱۶ كتاب النكاح سعيدچاپ /جامع الترمذي ج ۱ ص ۲۲۰ باب كراهيةالدخول علي المغيبات سعيد چاپ/ مرقات المفاتيح ج ۶ ص ۲۷۸ كتاب النكاح رشيديه /الدرالمختار علي صدر ردالمحتار ج ۶ ص ۳۶۸ فصل في النظر والمس سعيد چاپ/ تنوير الابصار مع ردالمحتار ج ۱ ص ۴۰۶ باب شروط الصلوة سعيد چاپ/فتاوی محموديه ج ۱۹ ص ۱۷۵ باب الحجاب/ كفايت المفتي ج ۱۲ ص ۲۵۷ باب الحجاب /ستاسومسائل اودهغوی حل ج ۸ ص ۷۴ باب الحجاب)

که يوازي اوفقط دښځي مخ او لاسونه لڅ وي داپه بې پرده ګۍ کي راځي ؟

سوال ۵: که چيري ښځه د سر څخه نيولې بيا ترنوکانو پوري په پرده کښې وي فقط مخ اولاسونه يې لڅ وي شرعًا داسي ښځي ته د بې ستری نسبت کېږي که يا آيا مخ او لاسونه په ستر کي داخل دي که يا که داخل دي دليل يې څه دی؟

جواب : مسلمانه ښځه شرعًا مکلفه ده چي د خپل ټوله جسم او بدن پرده وکړي او په بدن کي د مخ پرده هم شامله ده او دغه حکم د ستر د قرآن کريم د اياتو نو او د نبي کريم صلى الله عليه وسلم په احاديثو سره او د امامانو په اجماع سره ثابت دي د ښکاره زينت څخه مراد برقع يا لوی پوړنی دی.

وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ .

(عن عائشة قَالَت كَان الرُكبَان يَمُرُون بِنَا وَنحَنُ مَعَ رَسُول الله مُحرمَات فَاذا اَحاذُونا سَدلت اِحدَانا جِلبَابِهَا مِن رَاسِهَا عَلى وَجههَا فَاذَا جَاوَزنا كَشفنَاه

(رواه احمد و ابوداؤد وابن ماجه)

(عن انس قال قال عُمر بن الخطاب يَا رَسول الله ان نسَاءكَ يَدخل عَليهِن البر والفَاجِر فَلو امرت امهات المؤمِنين بِالحجَاب فَانزلَ الله آية الحِجَاب مُتفق عَليه. (عَن اُم سَلمة اِنها كانَت عِندَ رَسُول الله معَ مَيمُونَة قَالَت بَينَمَا نَحنُ عِندَها اَقبلَ اِبن اُم مَكتُوم وَ ذلكَ بَعدَ اَن اَمرَ بِالحِجَاب فَقالَ احتجِبَا مِنه فَقُلتُ يَا رَسول الله اَليس هُوَ رَجُلٌ اَعمى لا يُبصِرُنا وَلا

يعرفنَا قال افعميا وَان اَنتما لَستُما تبصِرَانه (رواه الترمذي)

وقال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار : (امتنع نظره إلى وجهها) فحل النظر مقيد بعدم الشهوة وإلا فحرام وهذا في زمانهم وأما في زماننا فمنع من الشابة قهستاني وغيره .

(الدرالمختار علي هامش ردالمحتار ج۶ ص ۳۷۰ كتاب الحظر والاباحة فصل في النظر والمس مكتبه شامله / احكام القرآن للجصاص سورة الاحزاب ۵۹ ج۳ ص ۵۴۶ قديمي چاپ خانه / نفسير ابن كثير ج۳ ص ۶۸۴ سورة الاحزاب / فتاوى محموديه ج۱۹ ص ۱۷۰ باب الحجاب)

دښځي سلام کول نا محرمه خلګوته .

سوال ۶ : آیا یوه ښځه کولای سي چي ویوه نامحرمه کس ته مثلاً دوکاندار یا بل کس ته سلام وکړي ؟

جواب : ددغي مسئلې جواب په اصل کښي دیوې بلي مسئلې پرجواب باندي موقوف دی هغه دا چي دښځي اواز شرعاً عورت دی که یا ؟

حضرت مفتي محمد شفیع رحمة الله علیه په احکام القرآن ۳ټوک ۴۸۲ صفحه کښي فرمایي چي د محققینو علماوو تحقیق دادی چي دښځي آواز فی نفسه عورت نه دی البته که چیري سبب دفتنې جوړیدی نو بیا عورت دی نو دا بیا دسدِذرائع دقبیله څخه دی .

اوداخبره نن سبا هرچاته ښه معلومه ده چي شیطان هر طرف ته دفتنو جالونه غوړولي دي ښه اوبد سره ګډوډ سوي دي او فواحش خلګ په فخر او ګوندی سره کوي او منهیات خلګو خپل تجارت ګرځولي دي نو څنګه به یو څوک په داسي حالاتو کښي په اطمینان اویقین سره دفتنې څخه محفوظه وي مګر دا چي الله ﷻ وغواړي هغه بیا جلا خبره ده .

نو جواب دمسئلې دادی چي دښځي سلام ونا محرمه کس ته شرعاً درست اورواه نه دی اوپرده او ستر هم په دغه لاره کښي دی چي ښځه ونامحرمه سړي ته سلام ونه کړي ځکه چي دفتنې خطریقیني دی . او بله دا چي احتیاط هم په دغه کښي دی چي

هرشخص باید مطلق د فتنې د اسبابو څخه اجتناب او پرهیز وکړي . او حدیث شریف هم دی چې نبي کریم ﷺ فرمایي تاسي د تهمت د ځایونو څخه ځانونه وساتی .

[ردالمحتار کتاب الحظر والاباحة ج ۶ ص ۴۶۵ سعید چاپ . فتاوی محمودیه ج ۱۹ ص ۸۷ . احکام القرآن دمفتي محمد شفیع رحمة الله علیه ج ۳ص ۴۶۷ / ۴۸۲]

دنارینه آواز دښځي دپاره عورت دی که یا ؟

سوال ۷ : ایا د نارینه آواز د ښځي د پاره عورت دی که یا ؟ او ښځه د نارینه په آواز کښي نعت شریف ، یا حمد شریف د ترنم په شکل کښي اوریدلای سي که یا ؟

جواب : بنفسه د نارینه آواز د ښځي د پاره عورت نه دی. لیکن که چیري د دغه آواز نازکوالی او نرموالی د ښځي د پاره سبب د فتنې جوړیدی نو د **سداً للذرائع** د قبیله څخه یي اوریدل د نارینه په آواز کښي ښه نه دي باید لیري والی ځیني وسي . امام نووی رحمة الله علیه په شرح کښي د مسلم شریف او قاضی عیاض رحمة الله علیه په شفا کتاب کښي هم دغه خبره اختیاره کړیده . البتة وعظ و نصیحت او اصلاحي بیانات د دې حکم څخه مستثنی دي هغه اوریدلای سي .

عن أنس، أن النبي صلى الله عليه وسلم، أتى على أزواجه وسواق يسوق بهن يقال له: أنجشة، فقال: «ويحك يا أنجشة رويدا سوقك بالقوارير» قال: قال أبو قلابة: «تكلم رسول الله صلى الله عليه وسلم بكلمة لو تكلم بها بعضكم لعبتموها عليه»

وَفِي هَذِهِ الْأَحَادِيثِ جَوَازُ الْحُدَاءِ وَهُوَ بِضَمِّ الْحَاءِ مَمْدُودٌ وَجَوَازُ السَّفَرِ بِالنِّسَاءِ وَاسْتِعْمَالِ الْمَجَازِ وَفِيهِ مُبَاعَدَةُ النِّسَاءِ مِنَ الرِّجَالِ وَمِنْ سَمَاعِ كَلَامِهِمْ إلا الوعظ ونحوه

[مسلم شریف باب رحمة النبي صلي الله علیه وسلم للنسآء / شرح النووی لمسلم ج ۱۵ ص ۸۰ بیروت / فتح الملهم شرح مسلم ج ۱۰ص ۴۶۶ بیروت چاپ / احکام القرآن دمفتي محمد شفیع رحمة الله علیه ج ۳ ص۲۵۰]

ښځي ته ددیني پوښتنو د پاره راډیو ته زنګ وهل رواه دی که یا ؟

سوال ۸ : آیا یوه ښځه کولای سي چي ویوه نامحرمه کس ته د دیني پوښتنو د پاره زنګ ووهي او سلام ورته وکړي ؟

جواب : ددغي مسئلې جواب په اصل کښي ديوې بلي مسئلې پرجواب باندي موقوف دی هغه دا چي دښځي اواز شرعاً عورت دی که یا ؟

حضرت مفتي محمد شفیع رحمه الله علیه په احکام القرآن ۳ ټوک ۴۸۲ صفحه کښي فرمايي چي د محققينو علماوو تحقيق دا دی چي دښځي آواز فی نفسه عورت نه دی البته که چيري سبب دفتنې جوړيدی نو بيا عورت دی هغه نو بيا عام دی که ددیني پوښتني دپاره وي او که دددنيوي پوښتني دپاره وياو که سبب دفتنې نه جوړيدی نو بيا شرعا کوم مشکل نه لري .

لما قال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى فى ردالمحتار على الدرالمختار : ولا يظن من لا فطنة عنده أنا إذا قلنا صوت المرأة عورة أنا نريد بذلك كلامها، لأن ذلك ليس بصحيح، فإذا نجيز الكلام مع النساء للأجانب ومحاورتهن عند الحاجة إلى ذلك، ولا نجيز لهن رفع أصواتهن ولا تمطيطها ولا تليينها وتقطيعها لما في ذلك من استمالة الرجال إليهن وتحريك الشهوات منهم، ومن هذا لم يجز أن تؤذن المرأة. اهـ. قلت: ويشير إلى هذا تعبير النوازل بالنغمة

(ردالمحتار علي الدرالمختار ج ١ ص ۴٠۶ مطلب في ستر العورة مكتبه شامله /فتاوی محموديه ج ١٩ ص ١٩٣ باب الحجاب مكتبة الفاروق کراچي /احكام القرآن دمفتي محمد شفيع رحمة الله عليه ج ٣ص ۴۶٧ / ۴٨٢)

دخورزې او وريرې دميړه څخه ستر او پرده سته که يا ؟

سوال ٩ : په شريعت مقدسه کښې دوريرې او خورزې دميړه څخه ستر او پرده سته که يا ؟

جواب : ددې پوښتني جواب به په داسي اصولو سره پيل کړو چي که چيري په هغه اصولو باندي موږ او تاسي پوه سو نو بيا به دا ضرورت نه سي پيدا چي دچا څخه پرده کول لازمه ده او دچا څخه نه ده لازمه . هغه اصول دا دي چي : پرده دهغه چا څخه واجب ده چي يو وخت هم او په يوه ډول سره هم دهغه سره نکاح صحت ولري نو داسي کس محرم نه بلل کيږي . بلکي دده څخه پرده کول ضروري ده . **دمثال په ډول : دماما زوی ، داکازوی ، دخاله زوی ، دعمه زوی ، دعمه ميړه ،دخاله ميړه ، لېور ،**

اخښي (یعني دخور میړه) داندرور میړه او داسي کسان چي دهغو سره یو وخت لا نکاح کول رواه وي . داټوله دپردې په حکم کښې داخل دي یعني ددوی څخه پرده کول په داسي طریقه سره لازم او فرض ده څنګه چي دیو پردي او ناولده سړي څخه پرده لازمه ده ځکه چي اکثر وختونه فتنې او فساد هم دداسي کسانو سره دخلط او نه پردې کولو دوجي څخه لازمیږي .

او هغه کسان چي دهغوی سره هیڅ کله په هیڅ صورت کښې نکاح صحت نه لري دهغوی څخه پرده کول ضروري نه ده هغه نو که نسبي وي : لکه پلار ، ورور ، اکا ، ماما ، نیکه ، که دمور پلار وي او که دپلار پلار وي ، همداشان دښځي خوریی یعني دخور زوی ، او وراره یعني دورور زوی ، او **که دخوسرګني له جهته څخه شناخته وي** : لکه زوم ، خسر ، **یا درضاعت (یعني دشیدو درودلو دجهته څخه شناخته وي**) لکه رضاعي ورور ، پلار وغیره . ددغه ذکر سوو کسانو او داسي نورو کسانو څخه پرده کول واجب نه ده .البته ددغه آخري دوو ډلو (**یعني رضاعي او دخوسرګني له طرفه شناخته وو**) څخه په اوسني زمانه کښې فقهاوو دفتنې دوجي پرده واجب کړې ده .

وفی احکام القرآن للجصاص رحمه الله تعالی : واخواتکم وعماتکم وخالاتکم .... فافرد بنات الاخ .... بنات الاولاد ....

قال العلامة الحصفکي رحمه الله تعالی : والخلوة بالمحرم مباحة الا الاخت رضاعاً والصهرة الشابة .....

وقال العلامة ابن عابدین الشامی رحمه الله تعالی : وفروع ابویه وان نزلن .... ولا خوات .

(احکام القرآن للجصاص ج ۲ ص ۱۷۷ / ردالمحتار ج ۳ ص ۲۸ طبع سعید / ردالمحتار ج۵ ص ۲۳۶ / احسن الفتاوی ج۸ ص ۳۶)

دنامحرمو ښځو سره ناسته پاسته کول .

سوال ۱۰ : ایا نارینه ته داروا ده چي دنامحرمو ښځو سره ناسته پاسته او خلط ملط ژوند وکړي که یا ؟

جواب : دین اسلام یو داسي جامع او مانع دین دی چي د هر انسان د عزت او ابرو او عفت وعصمت ذمه داري او پاملرنه یې پر غاړه اخیستې ده .او په کومو عواملو سره چي د انسان پر عزت او ابرو باندي تیری کیږي او هغه تر پښو لاندي کیږي د هغه ټخه اسلام په سختی سره منع کړېده . نو د مسئلې جواب هم دغه دی چي په دین اسلام کښې یوه نارینه ته ددې خبري جواز نسته چي د نامحرمه ښځي سره ګډ او خلط ژوند او رابطه یعني ناسته ولاړه وکړي . همدا شان یوې ښځي ته په دین اسلام کښې ددې خبري اجازه نه ده ورکول سوې چي د نامحرمه نارینه سره اړیکي او د هغه سره ناسته ولاړه او تعلقات وساتي بلکي ښځي ته الله جل جلاله داعزت وربخښلی دی چي داېې عورت او دستر او پټېدو شی بللی دی .

وَعَنْ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ إِلَّا كَانَ ثالثهما الشَّيْطَانُ» . رَوَاهُ التِّرْمِذِيّ

وَعَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «الْمَرْأَةُ عَوْرَةٌ فَإِذَا خَرَجَتِ اسْتَشْرَفَهَا الشَّيْطَانُ» . رَوَاهُ التِّرْمِذِيّ

(وَعَنْ عُمَرَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - عَنِ النَّبِيِّ) وَفِي نُسْخَةٍ صَحِيحَةٍ أَنَّ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا يَخْلُوَنَّ) أَيِ الْبَتَّةَ الْبَتَّةَ (رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ) أَيْ أَجْنَبِيَّةٍ (إِلَّا كَانَ ثَالِثُهُمَا الشَّيْطَانَ) بِرَفْعِ الْأَوَّلِ وَنَصْبِ الثَّانِي وَيَجُوزُ الْعَكْسُ وَالِاسْتِثْنَاءُ مُفَرَّغٌ وَالْمَعْنَى يَكُونُ الشَّيْطَانُ مَعَهُمَا يُهَيِّجُ شَهْوَةَ كُلٍّ مِنْهُمَا حَتَّى يُلْقِيَهُمَا فِي الزِّنَا قَالَ الطِّيبِيُّ - رَحِمَهُ اللَّهُ -: لَا يَخْلُوَنَّ جَوَابُ الْقَسَمِ وَيَشْهَدُ لَهُ الِاسْتِثْنَاءُ لِأَنَّهُ يَمْنَعُهُ أَنْ يَكُونَ نَهْيًا إِذِ التَّقْدِيرُ لَا يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ كَائِنَيْنِ عَلَى حَالٍ مِنَ الْأَحْوَالِ إِلَّا عَلَى هَذِهِ الْحَالَةِ وَفِيهِ تَحْذِيرٌ عَظِيمٌ فِي الْبَابِ. (رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ) .

(مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح ج۵ ص ۲۰۵۶ باب النظر /مشكاة المصابيح ج ۲ ص ۹۳۵ الفصل الثاني / فتاوی حقانیه ج ۲ ص ۲۵۱ باب المسائل المتفرقة)

نازک پوړني پر سر کوم خو په کور کښې نامحرمه سړی نه لرم .

سوال ۱۱ : زه دیوې زناني په حیث دغه یو سوال لرم چي زه په کور کښې نامحرمه سړی نه لرم او نه هم زموږ کورته د نامحرمو کسانو تګ راتګ سته ایا ماته شریعت

دغه اجازه راکوي چي زه نازک پوړنۍ پر سرکړم او د کور کارونه په دغه پوړني کښې وسرته ورسوم که یې نه راکوي ؟

جواب : د ښځو د پاره الله جل جلاله د پردې او له درجه په قرآن کریم کښې په کورو کښې او سېدل بیان کړېده . یعني ښځې دي په خپلو کورونو کښې ناستې او سې د باندې دي بېله ضرورت شرعي او طبعي نه راوزي. دوهمه درجه داده چي کله دوی د ضرورت په خاطر د باندې راوزي نو د سر څخه نیولې تر پښو پوري دي برقع یا اوږد پوړنۍ پر سر کړي چي د نامحرمو کسانو نظر پر ونه لګیږي . او پاته سوه په کور کښې که چیري نامحرمه کسان نه وي نو د دې ګنجایش سته چي ښځه نازک پوړنۍ پر سر کړي . خو بیا هم افضل هغه پوړنۍ دی چي ستر ښه په کښې خوندي وي او په دې کښې د ماشومانو انجونو د پاره په مستقبل کښې د مور له طرفه یو قسم عملي تعلیم هم دی چي دوی هم په دې عادت کیږي او دا فکر ورسره پیدا کیږي چي مور خو داسي سترمند پوړنۍ پر سر کوی نو موږ بیا ولي داسي نازک پوړني پر سر کوو .

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا (۵۹)وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا (۳۳) وَاذْكُرْنَ مَا يُتْلَى فِي بُيُوتِكُنَّ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ وَالْحِكْمَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ لَطِيفًا خَبِيرًا (۳۴) (سورة الاحزاب پاره نمبر ۲۲)

(معارف القرآن اوومه حصه ص ۲۱۱ تا ۲۱۳ / مسائل معارف القرآن ص ۱۳۸)

د (مُتَبَنّيٰ) او خولې بللي زوی څخه هم ستر لازم دی .

سوال ۱۲ : که چیري یو څوک د شفاخانې څخه یو کوچنی ماشوم بوزي او بیا یې د ډبې په شیدو سره یا د بل چا په شیدو سره رالوی کړي او د زوی په نامه سره ورته وایي چي دا زموږ زوی دی او بیا ځوان سي نو ایا د دغه د هلک څخه بیا پرده کول لازم ده که یا ؟

جواب : که چیري د دغه کس ښځې و دغه هلک ته شیدې او تی نه وي ورکړی نو د دوی پرده کول د ده څخه لازمه ده ځکه چي دغه هلک شرعاً بېګانه بلل کیږي او په

زوی، زوی، ورته ویل په دې سره دی په حقیقت کښې نه زوی کیږي او نه هم په آینده کښې د دغه ظاهري پلار میراث وړی سي . او د دغه هلک نکاح د دغه په (نامه پلار) د لوښو سره هم رواه ده حتی د غه په (نامه پلار) که مړسي د ده د ښځي سره د دغه هلک نکاح رواه ده . خلاصه دا چي دایو بېګانه کس دی پرده ځیني کول فرض او لازم ده .او بل طرف ته بیا نن سبا شیطان د فتنو او خواهشاتو نفسانیو و جالونه غوړولي دي باید او ضرور د دغه هلک څخه پرده وسي او د کوره څخه خارج کړل سي که نه نو او به چي تر وار تیري سي بیا ارمان هیڅ فایده نه کوي .

وَمَا جَعَلَ أَدْعِيَاءَكُمْ أَبْنَاءَكُمْ ذَلِكُمْ قَوْلُكُمْ بِأَفْوَاهِكُمْ وَاللَّهُ يَقُولُ الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيلَ (٥) ادْعُوهُمْ لِآبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ فَإِنْ لَمْ تَعْلَمُوا آبَاءَهُمْ فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ وَمَوَالِيكُمْ وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا أَخْطَأْتُمْ بِهِ وَلَكِنْ مَا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا (٥) سورة الاحزاب

وقوله تعالى وَما جَعَلَ أَدْعِياءَكُمْ أَبْناءَكُمْ قِيلَ إنَّهُ نَزَلَ فِي زَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ تَبَنَّاهُ فَكَانَ يُقَالُ لَهُ زَيْدُ بْنُ مُحَمَّدٍ وَرُوِيَ ذَلِكَ عَنْ مُجَاهِدٍ وَقَتَادَةَ وَغَيْرِهِمَا قَالَ أَبُو بَكْرٍ هَذَا يُوجِبُ نَسْخَ السُّنَّةِ بِالْقُرْآنِ لِأَنَّ الْحُكْمَ الْأَوَّلَ كَانَ ثَابِتًا بِغَيْرِ الْقُرْآنِ وَنَسَخَهُ بِالْقُرْآنِ وقَوْله تَعَالَى ذلِكُمْ قَوْلُكُمْ بِأَفْواهِكُمْ يَعْنِي أَنَّهُ لَا حُكْمَ لَهُ وَإِنَّمَا هُوَ قَوْلٌ لَا مَعْنَى لَهُ وَلَا حَقِيقَةَ وقَوْله تَعَالَى ادْعُوهُمْ لِآبائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ فَإِنْ لَمْ تَعْلَمُوا آباءَهُمْ فَإِخْوانُكُمْ فِي الدِّينِ وَمَوالِيكُمْ فِيهِ إبَاحَةُ إطْلَاقِ اسْمِ الْأُخُوَّةِ وَحَظْرُ إطْلَاقِ اسْمِ الْأُبُوَّةِ مِنْ غَيْرِ جِهَةِ النَّسَبِ وَلِذَلِكَ قَالَ أَصْحَابُنَا فِيمَنْ قَالَ لِعَبْدِهِ هُوَ أَخِي لَمْ يُعْتَقْ إذَا قَالَ لَمْ أُرِدْ بِهِ الْأُخُوَّةَ مِنْ النَّسَبِ لِأَنَّ ذَلِكَ يُطْلَقُ فِي الدِّينِ وَلَوْ قَالَ هُوَ ابْنِي عَتَقَ لِأَنَّ إطْلَاقَهُ مَمْنُوعٌ إلَّا مِنْ جِهَةِ النَّسَبِ وَرُوِيَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ مَنْ ادَّعَى إلَى غَيْرِ أَبِيهِ وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّهُ غَيْرُ أَبِيهِ فَالْجَنَّةُ عَلَيْهِ حَرَامٌ

(معارف القران ج ۷ پاره ۲۱ ص ۱۳۱ مکتبه حبیبیه / التفسیر المنیر ج ۱۱ ص ۲۵۶ سورة الاحزاب مکتبه حبیبیه / احکام القرآن ج ۵ ص ۲۲۲ بیروت چاپ)

دنارینه سره د ښځي دلاس روغبړ کول شرع روایښت لري که یا ؟

سوال ۱۳ : ایا دنارینه سره دښځي دلاس روغبړ کول شرعاً رواه دی که یا ؟

جواب : دنارینه سره دښځي دلاس روغبړ او مصافحه په ځلورو مذاهبو کښې ناروا عمل بلل سوی دی . په حدیث شریف کښې دي نبي کریم صلی الله علیه وسلم فرمایي چي زه دښځو سره دلاس روغبړ نه کوم او دا خبره هم ثابته ده چي نبي کریم صلی الله علیه وسلم ټوله عمر دا جنبي او غیر محرم ښځو سره دلاس روغبړ نه دی کړی . دا امام شافعي رحمة الله علیه دمذهب علماء فقط دسپین سري غیر مشتهاتي ښځي سره دلاس د روغبړ اجازه ورکوي .

وفی الذرالمختار : (وَمَا حَلَّ نَظَرُهُ) مِمَّا مَرَّ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى (حَلَّ لَمْسُهُ) إذَا أَمِنَ الشَّهْوَةَ عَلَى نَفْسِهِ وَعَلَيْهَا «لِأَنَّهُ – عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ – كَانَ يُقَبِّلُ رَأْسَ فَاطِمَةَ» وَقَالَ – عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ –: «مَنْ قَبَّلَ رِجْلَ أُمِّهِ فَكَأَنَّمَا قَبَّلَ عَتَبَةَ الْجَنَّةِ» وَإِنْ لَمْ يَأْمَنْ ذَلِكَ أَوْ شَكَّ، فَلَا يَحِلُّ لَهُ النَّظَرُ وَالْمَسُّ كَشْفُ الْحَقَائِقِ لِابْنِ سُلْطَانٍ وَالْمُجْتَبَى (إلَّا مِنْ أَجْنَبِيَّةٍ) فَلَا يَحِلُّ مَسُّ وَجْهِهَا وَكَفِّهَا وَإِنْ أَمِنَ الشَّهْوَةَ؛ لِأَنَّهُ أَغْلَظُ وَلِذَا تَثْبُتُ بِهِ حُرْمَةُ الْمُصَاهَرَةِ

(الدرالمختار مع ردالمحتار کتاب الحظر والاباحة فصل في النظر والمس ج۵ ص ۲۶۰ مکتبه رشیدیه / البحرالرائق ج۸ ص ۳۵۶ فصل في النظر والمس رشیدیه / احکام القرآن للجصاص ج ۳ ص ۵۴۶ / فتاوی بینات ج۴ ص ۴۵۴ / فتاوی محمودیه ج ۱۹ ص ۲۲۶ باب الحجاب/ تبیین الحقائق ج۷ ص ۴۳ فصل في النظر والمس)

داخښې او خوښیني تر مېنځ ستر او پرده کول لازم دي که یا؟

سوال ۱۴ : زموږ دپښتنو دټولني رواج او عادت داسي راروان دی چي خوښینه داخښي ځخه ستر نه کوي او بیا وایي چي دا زما دخور خاوند دی ځه پرواه لري اوس پوښتنه داده چي دخوښیني خبري کول او تګ کول او پرده نه کول داخښي ځخه رواه ده که یا ؟

جواب : شریعت دپردې په باب کښې یوه ضابطه او قانون لري که چیري ځوک په دغه قانون او ضابطه باندي پوه سي نو خپله به هغه ټوله صورتونه وپیژني چي په کوم صورت کښې پرده لازمه ده او په کوم کښې نه ده لازمه او دچا ځخه پرده لازمه ده او دچا ځخه نه ده لازمه . **ضابطه داده** (چي دهر هغه کس ځخه دښځي پرده کول شرعاً

لازمه ده دکوم سره چي يو وخت نه يو وخت دښځي نکاح رواه وي) اوس به دغه ضابطې ته لږ شرح په مثالونو سره ورکړو

مثلا دخوښيني دپاره داخښي شخه پرده کول فرض ده ځکه چي که چيري ددغي ښځي خور چي ددې داخښي په نکاح کښې مړه سي نو بيا ددې خوښيني نکاح ددغه اخښي سره رواه ده . همداشان دماماښځه چي موږ مامي ورته وايو پر دې لازمه ده چي دخپل دخاوند دخوريي شخه ستر وکړي ځکه چي مامي وخوريي ته رواه ده. او همداشان داکا ښځه پر دې باندي لازمه ده چي دخپل خاوند دوراره شخه ستر وکړي ځکه چي که اکا مړسي دغه وراره ته دخپل اکا دښځي سره نکاح رواه ده .

لما قال ابن عابدين رحمه الله تعالى فى ردالمحتار : وَالْمَحْرَمُ مَنْ لَا يَجُوزُ لَهُ مُنَاكَحَتُهَا عَلَى التَّأْبِيدِ بِقَرَابَةٍ أَوْ رَضَاعٍ أَوْ صِهْرِيَّةٍ كَمَا فِي التُّحْفَةِ . وقال الملا على القاري فى مرقاة المفاتيح : (وَعَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – إِيَّاكُمْ وَالدُّخُولَ عَلَى النِّسَاءِ) أَيْ عِنْدِ الْمُحَرَّمَاتِ عَلَى طَرِيقِ التَّخْلِيَةِ أَوْ عَلَى وَجْهِ التَّكَشُّفِ (قَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! أَرَأَيْتَ الْحَمْوَ....... وَهُمْ أَقَارِبُ الزَّوْجِ غَيْرِ آبَائِهِ وَأَبْنَائِهِ قَالَ الْقَاضِيَ: الْحَمْوُ قَرِيبُ الزَّوْجِ كَابْنِهِ وَأَخِيهِ ... (قَالَ الْحَمْوُ الْمَوْتُ.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۲ ص ۴۶۴ كتاب الحج / مرقاة المفاتيح شرح مشكوة المصابيح باب النظر الي المخطوبة وبيان العورات الفصل الاول ج ۶ ص ۲۷۸ مكتبه رشيديه /فيض القدير ج ۵ ص ۲۴۲۵ / الدرالمختار كتاب الحظر والاباحة فصل في النظر والمس ج ۶ ص ۳۶۸ /فتاوى محموديه ج ۱۹ ص ۲۰۸ باب الحجاب اردو / فتاوى حقانيه ج ۳ ص ۴۴۵ كتاب الحج)

دښځو خبري دنامحرمه خلګو سره يا رسنيو ته زنګونه وهل .

سوال ۱۵ : نن سبا دراډيو وغيره رسنيو ته په ځيني پروګرامونو کښې ځيني ښځي زنګونه وهي او بيا دهغه کس سره چي دغه خپرونه پرمخ بيايي په ناز او نخرو سره خبري کوي او دسندرو او موسيقۍ غوښتنه ځيني کوي دشريعت دنګاه شخه دښځي خبري کول دنا محرم نارينه سره او بيا داسي خبري کول چي هغه سبب دفتنې او فساد جوړيږي شريعت مقدسه دغه عمل ته په کوم نظر سره ګوري ؟ .

جواب : له مخه تردې چې دسوال وجواب ته راسو د تمهید (یعني وسوال ته دلارې هوارولو دپاره) په شکل به اول وار دښځې داواز حکم دشریعت دنګاه څخه وګورو چې دښځې اواز في نفسه عورت دی که یا او بیا به ودغه سوال ته جواب ووایو چې دغه دفتنو په دور کښې یې څه حکم دی ؟

حضرت مفتي محمد شفیع رحمة الله علیه په احکام القرآن ۳ ټوک ۴۸۲ صفحه کښې فرمایي چې دمحققینو علماوو تحقیق دادی چې دښځې آواز فی نفسه عورت نه دی البته که چیرې سبب دفتنې جوړیدی نو بیا عورت دی نو دا بیا دسدِذرائع دقبیله څخه دی .

اوداخبره نن سبا هرچاته ښه معلومه ده چې شیطان هر طرف ته دفتنو جالونه غوړولي دي ښه اوبد سره ګډوډ سوي دي او فواحش خلک په فخر او ګوندی سره کوي او منهیات خلګو خپل تجارت ګرځولي دي نو څنګه به یو څوک په داسي حالاتو کښې په اطمینان اویقین سره دفتنې څخه محفوظه وي مګر دا چې الله جل جلاله وغواړي هغه بیا جلا خبره ده .

نو جواب دمسئلې دادی : چې دغه دنن سبا پر طرز او طریقه باندي چې کوم پروګرامونه دموسیقۍ روان دي اوله خو دشریعت دنګاه څخه دغه موسیقي اوریدل او بیا دغه په نورو خلګو باندي اوریدل دا دواړه کبیره ګناهونه دي چې انسان یې دارتکاب دوجې څخه فاسق ګرځي . او بیا نور ودغه ګناه ته اشاعت او عام والی ورکول چې دنامحرمو ښځو سره اړیکي بسته کول دهغوی سره پر ټلیفون باندي په نازاو نخرو سره خبري کول . او بیا دفسق او نن سبا بد نامه میني په نامه باندي دهغوی څخه شعرونه اوریدل یا خپله شعرونه په اورول یا یو اوبل ته موسیقي ډالۍ کول دا هغه څه دي چې داسلام دمقدس دین داحکامو په رڼا کښې حرام عمل بلل سوی دی .

تر څه وخته چې ودغه ناروا او حرامو اعمالو ته دخاتمې ټکی نه یې ایښوول سوی تر هغه وخته پوري داسلامي ټولني ترقي او پیش رفت به هم داسي صفر وي چې تنزل به راروان وي داخلاقو کمزوري به ورځ په ورځ ډیریږي او یو وخت به بیا په مستقبل

کښې داسي راځي چي مسلمان به بیا فقط په نامه د مسلمان وي خپل اسلامي کلتور او عنانات کوم چي پر حیاء او پاک لمنۍ باندي مشتمل دي هغه به ځیني هېر وي او بیا به ملامتی هم پر موږ باندي ویل کیږي چي زموږ پلرونو او نیکه ګانو موږ ته په میراث کښې دغه د حیا څخه لیري او بېزاره کلتور په میراث کښې راپرېښووی.

خلاصه دا چي اوریدونکي او اورونکي د دغه پروګرامونو دواړه طرفه د الله جل جلاله له طرفه څخه په دې باندي مکلفه دي چي داسي اعمال او اقوال د دوی څخه صادر نه سي چي هغه د الله جل جلاله د ناراضۍ سبب وګرځي او د قیامت په ورځ بیا د خپل دغه کړنو دوجي څخه د الله جل جلاله په حضور کښې شرمنده وي. الله جل جلاله دي د پوره عمل کولو توفیق رانصیب کړي.

او بله دا چي احتیاط هم په دغه کښې دی چي هرشخص باید مطلق د فتنې د اسبابو څخه اجتناب او پرهیز وکړي. او حدیث شریف هم دی چي نبي کریم ﷺ فرمایي تاسي د تهمت د ځایونو څخه ځانونه وساتی.

لما قال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى فى ردالمحتار على الدرالمختار : ولا يظن من لا فطنة عنده أنا إذا قلنا صوت المرأة عورة أنا نريد بذلك كلامها، لأن ذلك ليس بصحيح، فإذا نجيز الكلام مع النساء للأجانب ومحاورتهن عند الحاجة إلى ذلك، ولا نجيز لهن رفع أصواتهن ولا تمطيطها ولا تليينها وتقطيعها لما في ذلك من استمالة الرجال إليهن وتحريك الشهوات منهم، ومن هذا لم يجز أن تؤذن المرأة. اهـ. قلت: ويشير إلى هذا تعبير النوازل بالنغمة

(ردالمحتار علي الدرالمختار ج ۱ ص ۴۰۶ مطلب في ستر العورة مكتبه شامله /فتاوی محموديه ج ۱۹ ص ۱۹۳ باب الحجاب مكتبة الفاروق كراچي /احكام القرآن دمفتي محمد شفيع رحمة الله عليه ج ۳ص ۴۶۷ / ۴۸۲)

اسلام وښځي ته پر څو کلنۍ باندي دحجاب اوپردې امر ورکوي ؟

سوال ۱۶ : پوښتنه داده چي په دین اسلام کښې و ښځي ته د کوم عمر څخه د پردې او حجاب حکم ورکول کیږي ؟.

جواب : کله چي انجلۍ دغه حال ته ورسيږي چي په دې کښې داسي ماده پيدا سي چي د نارينه طرف ته يې خواهش پيدا سي يا د نارينه خواهش د دې طرف ته پيدا سي نو د شريعت د نګاه څخه نور دا د پردې قابله ده او بايد بيا ټول عمر پرده وکړي .
هيڅکله بيا دې ته اجازه نسته چي د نارينه وو په مخکښې په بې پردګۍ سره وګرځي .
البته فقهاوو دغه دستر او د حجاب کولو اندازه د کلونو په اعتبار سره نهه کاله ليکلې ده چي کله انجلۍ د نهه کلونو سوله نور به دا پرده کوي ځکه چي دغه نهه کاله وښځي ته د حيض د راتللو نېټه ده او دا خبره هم ښکاره ده چي کله ښځه وحيض ته ورسيږي نو شهوت او خواهشات هم ورته پيدا کيږي .
وفی تبيين الحقائق شرح كنز الدقائق : (وَبِهَا حَتَّى تَحِيضَ) أَيْ الْأُمُّ وَالْجَدَّةُ أَحَقُّ بِالْجَارِيَةِ حَتَّى تَحِيضَ ....وَفِي نَوَادِرِ هِشَامٍ عَنْ مُحَمَّدٍ إذَا بَلَغَتْ حَدَّ الشَّهْوَةِ فَالْأَبُ أَحَقُّ بِهَا، وَهَذَا صَحِيحٌ لِمَا ذَكَرْنَا مِنْ الْحَاجَةِ إلَى الصِّيَانَةِ، وَبِهِ يُفْتَى فِي زَمَانِنَا لِكَثْرَةِ الْفُسَّاقِ، وَإِذَا بَلَغَتْ إحْدَى عَشْرَةَ سَنَةً فَقَدْ بَلَغَتْ حَدَّ الشَّهْوَةِ فِي قَوْلِهِم وَقَدَّرَهُ أَبُو اللَّيْثِ بِتِسْعِ سِنِينَ، وَعَلَيْهِ الْفَتْوَى .

(تبيين الحقائق شرح كنز الدقائق ج ٣ ص ٢٩٦ كتاب الطلاق باب الحضانة مكتبه اشرفيه / الهداية ج ٢ ص ٤١٤ باب الحضانة مكتبه حنفيه / فتاوى محموديه ج ١٩ ص ١٦٩ باب الحجاب / البحر الرائق ج ٤ ص ٢٨٨ كتاب الطلاق باب الحضانة / فتاوى عصر للشيخ الدكتور وهبة الزهيلي ص ٣٩ / الموسوعة الفقهية ج ١٧ ص ٧ باب الحجاب / دښځو اصلاح : تاليف حضرت مولانا اشرف علي تهانوي رحمة الله عليه ص ٥١٦)

ايا زړې او سپين سري ښځي ته هم دستر او پردې حکم سته ؟

سوال ١٧ : د پردې حکم په قرآن کريم کي د ښځو لپاره مهم او لازم بلل سوی دی زما پوښتنه دا ده چي د هري ښځي لپاره دا حکم لازم دی که د ځواني او د زړې فرق سته مثلا يوه ښځه د اويا کلونو ده يا د اتيا کلونو د داسي ښځو لپاره عمومًا شريعت څنګه حکم کوي ؟

جواب : په قرآن کريم کښې د سورة النور (٦٠) ايت دی (والقواعد من النساء)

قواعد هغه سپین سرو او بوډيو ښځو ته ویل کیږي چي نه دواده طمع او شوق او نه یې هم اراده لري، او نه د ښایست او زینت سره د کوره راوځي د داسي ښځو لپاره د مخ لڅول و بیګانه خلګو ته یا د هغو په مخ کي په لڅ مخ سره راتلل جواز لري خو پر ده بیا هم د دوی په حق کي افضل او ښه کار دی .

الْقَوَاعِدُ: الْعُجَّزُ اللَّوَاتِي قَعَدْنَ عَنِ التَّصَرُّفِ مِنَ السِّنِّ، وَقَعَدْنَ عَنِ الْوَلَدِ وَالْمَحِيضِ، هَذَا قَوْلُ أَكْثَرِ الْعُلَمَاءِ. قَالَ رَبِيعَةُ: هِيَ الَّتِي إِذَا رَأَيْتَهَا تَسْتَقْذِرُهَا مِنْ كِبَرِهَا. وَقَالَ أَبُو عُبَيْدَةَ: اللَّاتِي قَعَدْنَ عَنِ الْوَلَدِ، وَلَيْسَ ذَلِكَ بِمُسْتَقِيمٍ، لِأَنَّ الْمَرْأَةَ تَقْعُدُ عَنِ الْوَلَدِ وَفِيهَا مُسْتَمْتَعٌ، قَالَهُ الْمَهْدَوِيُّ. الثَّالِثَةُ- قَوْلُهُ تَعَالَى: (فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُناحٌ أَنْ يَضَعْنَ ثِيابَهُنَّ غَيْرَ مُتَبَرِّجاتٍ بِزِينَةٍ) إِنَّمَا خُصَّ الْقَوَاعِدُ بِذَلِكَ لِانْصِرَافِ الْأَنْفُسِ عَنْهُنَّ، إذ لا يذهب لِلرِّجَالِ فِيهِنَّ، فَأُبِيحَ لَهُنَّ مَا لَمْ يُبَحْ لِغَيْرِهِنَّ، وَأُزِيلَ عَنْهُمْ كُلْفَةُ التَّحَفُّظِ الْمُتْعِبِ لَهُنَّ. الرَّابِعَةُ- قَرَأَ ابْنُ مَسْعُودٍ وَأُبَيٌّ وَابْنُ عَبَّاسٍ:" أَنْ يَضَعْنَ مِنْ ثِيَابِهِنَّ" بِزِيَادَةِ" مِنْ" قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: وَهُوَ الْجِلْبَابُ. وَرُوِيَ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ أَيْضًا:" مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ" وَالْعَرَبُ تَقُولُ: امْرَأَةٌ وَاضِعٌ، لِلَّتِي كَبِرَتْ فَوَضَعَتْ خِمَارَهَا. وَقَالَ قَوْمٌ: الْكَبِيرَةُ الَّتِي أَيِسَتْ مِنَ النِّكَاحِ، لَوْ بَدَا شَعْرُهَا فَلَا بَأْسَ، فَعَلَى هَذَا يَجُوزُ لَهَا وَضْعُ الْخِمَارِ. وَالصَّحِيحُ أَنَّهَا كَالشَّابَّةِ فِي التَّسَتُّرِ، إِلَّا أَنَّ الْكَبِيرَةَ تَضَعُ الْجِلْبَابَ الَّذِي يَكُونُ فَوْقَ الدِّرْعِ وَالْخِمَارِ، قَالَهُ ابْنُ مَسْعُودٍ وَابْنُ جُبَيْرٍ وَغَيْرُهُمَا.

وفی التفسیر المظهري : فلا يجوز لها كشف ظهرها وبطنها وما تحت سرتها لكن جاز لها كشف رأسها ووجهها وذراعيها ونحو ذلك غَيْرَ مُتَبَرِّجاتٍ بِزِينَةٍ

(تفسیر القرطبي ج ۱۲ ص ۳۰۹ سورة النور مکتبه شامله / التفسیر المظهري ج ۶ ص ۵۵۹ سورة النور مکتبه شامله / احکام القرآن للجصاص سورة الاحزاب ۵۹ ج ۳ ص ۵۴۹/ فتاوی محمودیه ج ۱۹ ص ۱۷۰ باب الحجاب)

ښځي درادیو دلاري څخه دنارینه علماوو بیانونه هم اوریدلي سي او پوښتني هم کولای سي .

سوال ۱۸ : ایا ښځو ته شریعت د دې خبري اجازه ورکوي چي د راډیو دلاري څخه دنارینه علماء کرامو تقاریر او وعظ واوري یا یو ه دیني او ضروري پوښتنه

دیو نارینه عالم څخه وکړي لکه دتعلیم الاسلام رادیو یا بله دیني او علمي رادیو چي علماء کرام تقریرونه او وعظ په کښې کوي اویانور داسي د دیني مسائلو او علومو پروګرامونه چي خپروونکي يې نارینه وي .

جواب : دصحیح بخاري شریف حدیث دی حضرت ابو سعید خدري رضي الله عنه روایت کوي چي ښځو نبي کریم صلی الله ته عرض وکړی چي یا رسول الله نارینه پر موږ باندي نسبت ستا وعظ او نصیحت ته غالبه دي (څنګه چي تاسي نارینه صحابه کرامو ته نصیحت او وعظ کوی) موږ ته هم داسي یوه ورځ که مقرره سي څو مره به ښه وي هغه وو چي نبي کریم صلی الله علیه وسلم ددوی سره وعده وکړه چي یوه ورځ به زه تاسي ته بیان او وعظ کوم کله چي هغه ورځ راغله نبي کریم صلی الله علیه وسلم دوی ته راغلی او نصیحت او وعظ يې ورته وکړی الخ....... نور حدیث هم پاته دی .

فقهاء کرامو او محدثینو ددغه حدیث شریف درویه څخه دا استدلال کړی دی چي ښځي ته په شریعت کښې دا روا ده چي د نارینه شخص او عالم څخه دیني او علمي بیان واوري او دلا څه کوې بلکي ښځه د نارینه عالم څخه ددیني او ضروري حکم په باره کښې پوښتنه لاهم کوی سي او دا دښځي په حق کښې کومه دملامتیٰ خبره نه ده بلکي ددنن سبا دناپوهي او لاعلمیٰ په دور کښې دښځو په حق کښې دراډیو څخه دیني بیانات او ومواعظ اوریدل یو قسم مفید لا هم دي .

البته دنورو خرافاتو اوریدل یا په هغوی کښې دتلیفوني اړیکو دلاري څخه شرکت کول شرعا ممنوع او حرام دي .

عن أبي سعيد الخدري رضي الله عنه قالت النساء للنبي صلى الله عليه وسلم: غلبنا عليك الرجال، فاجعل لنا يوما من نفسك، فوعدهن يوما لقيهن فيه، فوعظهن وأمرهن، فكان فيما قال لهن: «ما منكن امرأة تقدم ثلاثة من ولدها، إلا كان لها حجابا من النار» فقالت امرأة: واثنتين؟ فقال: «واثنتين»

لما قال العلامة المحدث أحمد بن علي بن حجر أبو الفضل العسقلاني الشافعي في فتح الباري شرح صحيح البخاري :عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ بِنَحْوِ هَذِهِ الْقِصَّةِ فَقَالَ مَوْعِدُكُنَّ بَيْتُ فُلَانَةَ فَأَتَاهُنَّ فَحَدَّثَهُنَّ قَوْلُهُ وَأَمَرَهُنَّ أَيْ بِالصَّدَقَةِ

وقال العلامة المحدث أبو محمد محمود بن أحمد بن موسى بن أحمد بن حسين الغيتابى الحنفى بدر الدين العينى (المتوفى: ٨٥٥هـ) في عمدة القاري شرح صحيح البخاري: بَيَان استنباط الْأَحْكَام: الأول: فِيهِ سُؤال النِّسَاء عَن أَمر دينهن وَجَوَاز كلامهن مَعَ الرِّجَال فِي ذَلِك، وَفِيمَا لَهُنَّ الْحَاجة إِلَيْه.

(صحيح البخاري كتاب العلم باب هل يجعل للنساء يوم علي حدة في العلم / فتح الباري شرح صحيح البخاري لابن حجر العسقلاني ج ١ ص ١٩٦ باب هل يجعل للنساء يوم علي حدة في العلم مكتبه شامله / عمدة القاري شرح صحيح البخاري باب هل يجعل للنساء يوم علي حدة في العلم ج ٢ ص ١٣٣ مكتبه شامله / فتاوی محموديه ج ۴ ص ٢۶۴ باب التبليغ / فتاوی عثماني ج ١ ص ٢۴٢ باب التبليغ)

په کوز ده او واده کښې د ښځو بدلي ويل د دريي سره څنګه دي ؟

سوال ١٩: زموږ به علاقه کښي ښځي د کوزدي او واده پرموقع باندي بدلي وايي د دريي په وهلو سره اياد ښځو دريه او بدلي د خوشحالۍ په مراسمو کښي جوازلري که يا؟

جواب: د واده او نکاح پروخت او موقع باندي دريه وهل رواه ده شرعًا چي ږنګولې نه وي پکښې ساده دريه به وي.او د ښځو بدلي ويل په دوه شرطه رواه دي : **اول شرط** :دادی چي د دغه ښځوا وازد غير محرم او بيګانه خلګو وغوږوته ونه رسيږي ځکه چي د ښځي اواز هم د فتنې په وخت کي عورت دی . **دوهم شرط** : دادی چي په بدلو کښي به يې فحش مضمون او ناروا ه کلام نه وي بلکي رواه او جائز کلام به وي مفتي اعظم هند حضرت مفتي کفايت الله صاحب رحمه الله تعالی دغه سوال ته دغه جواب ويلی دی.

وعن عائشة قالت: قال رسول الله – صلى الله عليه وسلم –: «أعلنوا هذا النكاح واجعلوه في المساجد واضربوا عليه بالدفوف» . رواه الترمذي قال: هذا حديث غريب.

وعن محمد بن حاطب الجمحي عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: " فصل ما بين الحلال والحرام: الصوت والدف في النكاح ". رواه أحمد والترمذي والنسائي وابن ماجه. وعن عائشة قالت: كانت عندي جارية من الأنصار زوجتها فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «يا عائشة ألا تغنين؟ فإن هذا الحي من الأنصار يحبون الغناء» . رواه ابن حبان في صحيحه

وقال العلامة الملاعلى القاري رحمه الله تعالى فى مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح : وقال الفقهاء المراد بالدف ما لا جلاجل له كذا ذكره ابن الهمام

(مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح ج۵ ص ۲۰۷۲ باب إعلان النكاح والخطبة والشرط مكتبه شامله /)ترمذي شريف ج ۲ص۲۱۰ / كفايت المفتي ج ۹ ص۲۰۰ كتاب الحظر والاباحة دارالاشاعت چاپ / صحيح ابن حبان / فتح القدير وغيره)

باب اللباس والزينة

ډډايي (نېکټايي) استعمال شرعا رواه دی که يا ؟

سوال ۱ : ډډايي **استعمالول** شرعا رواه دی که يا ؟ خصوصا بیا هغه وخت چي په کوم مکتب او پوهنتون یا حکومتي اداره کي ډډايي (نېکټايي) تړل د مکتب او پوهنتون داداري دخوا څخه ضروري هم وي او پر نه تړلو يې څه سزا او تنقيد مقرر وي په داسي صورت کي فقهاء کرام د ډډايي (نېکټايي) په اړه څه حکم بيان کړی دی ؟

جواب : فتاوی محموديه چي د حضرت مولانا مفتي محمود حسن ګنګوهي رحمه الله تعالی فتاوی ده کوم چي شخص چي د خپلي زماني دبزرګانو اشخاصو څخه وو او د دارالعلوم ديوبند مفتي هم وو دهغې فتاوی تخريج د جامعې فاروقيې مفتيانو حضراتو کړی دی دهغه تخريج سره چي مفتيانو حضراتو کوم تعليق کړی دی ددغه مسئلې په اړه باندي موږ دهغه خلاصه درته بيانوو .

ډډايي (نېکټايي) استعمال که څه هم په مسلمانانو کي عام سوی دی مګر ددې باوجود دانګريزي لباس حصه ګڼل کيږي . او که چيري انګريزي لباس تصور هم نه کړل سي خو بيا هم د فساقو او فجارو لباس خو په هر حال کي دی لهذا د تشبه

بالفساق دوجي څخه ممنوع ګڼل کیږي. دوهمه خبره داده چي اهل صلاح او نېکان خلګ دالباس خوښوي هم نه ځکه چي دالباس دعلماوو او صلحاوو دلباسه څخه خلاف دی. دریمه خبره داده چي ددې څخه علاوه په ټایې کي یوه خرابي داهم ده چي عیسایان دغه ټایي (نېکټایي) دخپلي عقیدې (صلیب عیسی علیه السلام) یعني دحضرت عیسی علیه السلام ددار کولو او زړولو طرف ته اشاره په کوي کومه عقیده چي دقرآني ایاتونو څخه خلاف عقیده ده. لهذا په ټایي (نېکټایي) او دهغې په استعمال کي دتشبه بالکفار سره سره دعیسایانو دمذهبي یادګار او مذهبي شعار دوجي څخه دهغې اغوستل او استعمالول شرعا منع دي.

البته که چیري دکومي اداري د طرفه څخه دهغې داغوستلو پابندي وي او پر نه اغوستلو یې سزا او تنقید مقرر وي یا یو بل مشکل رامنځ ته کېدونکی وي په داسي صورت کي پر اغوستونکي باندي ګناه نسته بلکي پر هغه اداري یا حکومت باندي کومي اداري چي دغه ضابطه او قانون مقرر کړی دی پر هغوی باندي ګناه ده. والله اعلم

لما قال العلامة علي بن (سلطان) محمد، أبو الحسن نور الدين الملا الهروي القاري (المتوفى: ١٠١٤هـ) فی مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح (وَعَنْهُ) : أَيْ عَنِ ابْنِ عُمَرَ (قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – (مَنْ تَشَبَّهَ بِقَوْمٍ) : أَيْ مَنْ شَبَّهَ نَفْسَهُ بِالْكُفَّارِ مَثَلًا فِي اللِّبَاسِ وَغَيْرِهِ، أَوْ بِالْفُسَّاقِ أَوِ الْفُجَّارِ أَوْ بِأَهْلِ التَّصَوُّفِ وَالصُّلَحَاءِ الْأَبْرَارِ. (فَهُوَ مِنْهُمْ) : أَيْ فِي الْإِثْمِ وَالْخَيْرِ. قَالَ الطِّيبِيُّ: هَذَا عَامٌّ فِي الْخَلْقِ وَالْخُلُقِ وَالشِّعَارِ، وَلِمَا كَانَ الشِّعَارُ أَظْهَرُ فِي التَّشَبُّهِ ذُكِرَ فِي هَذَا الْبَابِ. قُلْتُ: بَلِ الشِّعَارُ هُوَ الْمُرَادُ بِالتَّشَبُّهِ لَا غَيْرُ، فَإِنَّ الْخُلُقَ الصُّورِيَّ لَا يُتَصَوَّرُ فِيهِ التَّشَبُّهُ، وَالْخُلُقَ الْمَعْنَوِيَّ لَا يُقَالُ فِيهِ التَّشَبُّهُ، بَلْ هُوَ التَّخَلُّقُ، هَذَا وَقَدْ حَكَى حِكَايَةً غَرِيبَةً وَلَطِيفَةً عَجِيبَةً، وَهِيَ أَنَّهُ لَمَّا أَغْرَقَ اللَّهُ – سُبْحَانَهُ – فِرْعَوْنَ وَآلَهُ لَمْ يُغْرِقْ مَسْخَرَتَهُ الَّذِي كَانَ يُحَاكِي سَيِّدَنَا مُوسَى – عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ – فِي لُبْسِهِ وَكَلَامِهِ وَمَقَالَاتِهِ، فَيَضْحَكُ فِرْعَوْنُ وَقَوْمُهُ مِنْ حَرَكَاتِهِ وَسَكَنَاتِهِ ; فَتَضَرَّعَ مُوسَى إِلَى رَبِّهِ: يَا رَبِّ! هَذَا كَانَ يُؤْذِي أَكْثَرَ مِنْ بَقِيَّةِ آلِ فِرْعَوْنَ. فَقَالَ الرَّبُّ تَعَالَى: مَا أَغْرَقْنَاهُ ; فَإِنَّهُ

كَانَ لَابِسًا مِثْلَ لِبَاسِكَ، وَالْحَبِيبُ لَا يُعَذِّبُ مَنْ كَانَ عَلَى صُورَةِ الْحَبِيبِ، فَانْظُرْ مَنْ كَانَ مُتَشَبِّهًا بِأَهْلِ الْحَقِّ عَلَى قَصْدِ الْبَاطِلِ حَصَلَ لَهُ نَجَاةٌ صُورِيَّةٌ، وَرُبَّمَا أَدَّتْ إِلَى النَّجَاةِ الْمَعْنَوِيَّةِ، فَكَيْفَ بِمَنْ يَتَشَبَّهُ بِأَنْبِيَائِهِ وَأَوْلِيَائِهِ عَلَى قَصْدِ التَّشَرُّفِ وَالتَّعْظِيمِ، وَغَرَضِ الْمُشَابِهَةِ الصُّورِيَّةِ عَلَى وَجْهِ التَّكْرِيمِ؟ ، وَقَدْ بَسَطَ أَنْوَاعَ التَّشَبُّهِ بِالْمَعَارِفِ فِي تَرْجَمَةِ عَوَارِفِ الْمَعَارِفِ. (رَوَاهُ أَحْمَدُ، وَأَبُو دَاوُدَ) .

(مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح ج ۷ ص ۲۷۸۷ کتاب اللباس مکتبه شامله بیروت چاپ / شرح فقه اکبر ص ۲۲۸ / فتاوی محمودیه ج ۱۹ ص ۲۸۹ باب اللباس / ستاسي مسائل او دهغه حل ج ۶ ص ۳۷۱ باب اللباس)

ښځولره دسر ويښته يعني پيکي يا دښادطرف ويښته پرې کول جايز دي که يا ؟

سوال ۲ : ايا ښځي ته په شريعت کښې دزينت او ښايست په خاطردسر د ويښتو دپرې کولو اجازه سته که يا ؟

ځواب : په شريعت کښې ښځو ته د سر ويښته يعني پيکی يا کوڅی پرې کول که د مخ وي که دشا وي مطلقا ناروا او ناجائز عمل دی دا داسي ناروا عمل دی لکه څنګه چي نارينه ته ږيره خريل ناروا ده . وجه يي داد چي په دې کښې مشابهت دکفارو دښځو سره راځي ځکه چي جديد پيشن دنن سبا دکفارو د ښځو هم دغه دی چي دوی ويښته په مختلفو طريقو سره پرې کوي . او بل دا چي په دي کښې يو قسم مشابهت دنارينه وو سره هم راځي او پردې دواړو طريقو باندي ډيري سختي سزاوي په احاديثو کښې راغلي دي . نبي کريم صلی الله عليه وسلم فرمايي دا الله جل جلاله لعنت دي پرهغه ښځو باندي وي کومي چي په وضع قطع او لباس وغيره کښې مشابهت دنرو سره اختياروي او دا الله جل جلاله لعنت دي پر هغه نارينه وو باندي وي کوم چي په وضع قطع او لباس وغيره کښې مشابهت دښځو سره اختياروي .البته ښځولره دحج په موسم کښې د سر ويښته دګوتو دسرونو په اندازه پرې کول ددې حکم څخه مستثنی دي .

لما قال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى في ردالمحتار على الدرالمختار :قَطَعَتْ شَعْرَ رَأْسِهَا أَثِمَتْ وَلُعِنَتْ زَادَ فِي الْبَزَّازِيَّةِ وَإِنْ بِإِذْنِ الزَّوْجِ لِأَنَّهُ لَا طَاعَةَ لِمَخْلُوقٍ فِي

مَعْصِيَةِ الْخَالِقِ، وَلِذَا يَحْرُمُ عَلَى الرَّجُلِ قَطْعُ لِحْيَتِهِ، وَالْمَعْنَى الْمُؤَثِّرُ التَّشَبُّهُ بِالرِّجَالِ اه : فی الاشباه احکام الانثی قوله : وتمنع من حلق راسها ای حلق رأ سها الی قوله : والظاهر ان المراد بحلق رأسها ازالته سوآء کان بحلق او قص او نتف او نورة فليحرر والمراد بعدم الجواز کراهة التحريم لما فی مفتاح السعادة . ولوحلقت فان فعلت ذلک تشبها بالرجال فهو مکروه لانها ملعونة اه : وَعَنْ عَلِيٍّ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تَحْلِقَ الْمَرْأَةُ رَأْسَهَا. رَوَاهُ النَّسَائِيُّ . وَعَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَعَنَ اللَّهُ الْمُتَشَبِّهِينَ مِنَ الرِّجَالِ بِالنِّسَاءِ والمتشبِّهات من النِّسَاء بِالرِّجَالِ» . رَوَاهُ الْبُخَارِيّ

(ردالمحتار علي الدرالختار ج ۶ ص ۴۰۷ بیروت مکتبه دارالفکر / امدادالفتاوی ج ۴ ص ۲۲۷ اردو / امدادالاحکام ج ۴ ص ۳۵۴ / مشکوة المصابیح ج ۲ ص ۱۲۷۱ بیروت چاپ حقانیه ج ۲ ص ۲۴۸)

په وسمه (تور رنګ) باندي دږیري تورولو حکم.

سوال ۳ :یو کس سپین ږیری دی او دی خپله ږیره په تو رنګ سره وهي او س پوښتنه داده چي په تور رنګ سره وښته تورول جائز دی که یا؟

جواب :سپین وښتیان خصوصاً ږیري ته د تور خضاب (تور رنګ) دورکولو په اړه دفقهاء کرامو له عامو روایتونو څخه دممانعت طرف غالب معلومیږي او تور رنګ مکروه تحریمي دی البته دمجاهد لپاره په دې نیت ږیره توره ول چي پر دښمن یې رعب ولویږي او داسي دامام ابو یوسف رحمه الله په نزد هغه کس ته هم دږیري تورول جائز دي کوم چا چي نوی واده کړی وي او ښځه یې ځوانه وي . خو دا قول چي دواده په اړه دی مرجوح قول دی راجح دادی چي تورول یې حرامه ده .

لما قال الملا علی القاري رحمه الله تعالی فی مرقاة المفاتيح شرح مشکاة المصابيح : ذَهَبَ أَكْثَرُ الْعُلَمَاءِ إِلَى كَرَاهَةِ الْخِضَابِ بِالسَّوَادِ، وَجَنَحَ النَّوَوِيُّ إِلَى أَنَّهَا كَرَاهَةُ تَحْرِيمٍ، وَأَنَّ مِنَ الْعُلَمَاءِ مَنْ رَخَّصَ فِيهِ فِي الْجِهَادِ وَلَمْ يُرَخِّصْ فِي غَيْرِهِ،

(وقال علامة ابن عابدين) (قَوْلُهُ وَيُكْرَهُ بِالسَّوَادِ) أَيْ لِغَيْرِ الْحَرْبِ.

قَالَ فِي الذَّخِيرَةِ: أَمَّا الْخِضَابُ بِالسَّوَادِ لِلْغَزْوِ، لِيَكُونَ أَهْيَبَ فِي عَيْنِ الْعَدُوِّ فَهُوَ مَحْمُودٌ بِالِاتِّفَاقِ وَإِنْ لِيُزَيِّنَ نَفْسَهُ لِلنِّسَاءِ فَمَكْرُوهٌ، وَعَلَيْهِ عَامَّةُ الْمَشَايِخِ، وَبَعْضُهُمْ جَوَّزَهُ بِلَا كَرَاهَةٍ رُوِيَ عَنْ أَبِي يُوسُفَ أَنَّهُ قَالَ: كَمَا يُعْجِبُنِي أَنْ تَتَزَيَّنَ لِي يُعْجِبُهَا أَنْ أَتَزَيَّنَ لَهَا

(مرقات المفاتيح شرح مشكات المصابيح ج ۸ ص ۳۰۴ باب الترجل رشيديه / ردالمحتار ج ۶ ص ۴۲۲ فصل في البيع سعيد چاپ / فتاوی عالمگيريه ج ۵ ص ۳۵۹ الباب العشرون في الزينة رشيديه / فتاوی حقانيه ج ۲ ص ۲۰۶ باب الباس / فتاوی محموديه ج ۱۹ ص ۴۵۵ باب خصال الفطرة)

دښځي دپاره دسر ويښته په نکروزو سره کول .

سوال ۴ : ايا په دين اسلام کښې وښځو ته دا اجازه ورکول سوېده چي خپل سر په نکروزو سره سور کړي که يا ؟

جواب : دامام ابو حنيفه رحمة الله عليه مذهب دا حاديثو په رڼا کښې دادی چي دښځي او نر دپاره ويښته په نکروزو يا په کتم ،يا وسمه، پاڼو سره سره کول ياژړکول مستحب عمل دی . او تورول دسروښځي ته او تورول دږيري او سر ونارينه ته ناروا او حرام دي . اوپاته سوه داخبره چي نن سبا په بازار کښې مختلف رنګونه دسر يا دږيري درنګ کېدو دپاره خرڅيږي دهغو په باره کښې دشريعت فيصله داده : که چيري دغه رنګ ويښته تک تور کړي نو دهغو استعمال صرف دانه چې حرام دی بلکي دحديث شريف درويه څخه دلعنت باعث او دجنت څخه دمحرومی سبب دی . البته هغه رنګ چي ويښته خو تک تور نه کړي بلکي سور مائل وسياه ته کړي نو دهغه رنګ استعمال بېله کراهته رواه دی په دې شرط چي حرام شيان نه وي په کښې او که حرام شيان په کښې وه نو دهغو استعمال مطلقا نارواه دی که ويښته تور کړي او که يې تور نه کړي .

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى في الدرالمختار : (اخْتَضَبَ لِأَجْلِ التَّزَيُّنِ لِلنِّسَاءِ وَالْجَوَارِي جَازَ) فِي الْأَصَحِّ وَيُكْرَهُ بِالسَّوَادِ وَقِيلَ لَا وَمَرَّ فِي الْخَطَرِ

لما قال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى في ردالمحتار على الدرالمختار :وَمَذْهَبُنَا أَنَّ الصَّبْغَ بِالْحِنَّاءِ وَالْوَسْمَةِ حَسَنٌ كَمَا فِي الْخَانِيَّةِ قَالَ النَّوَوِيُّ: وَمَذْهَبُنَا اسْتِحْبَابُ

خِضَابِ الشَّيْبِ لِلرَّجُلِ وَالْمَرْأَةِ بِصُفْرَةٍ أَوْ حُمْرَةٍ وَتَحْرِيمُ خِضَابِهِ بِالسَّوَادِ عَلَى الْأَصَحِّ لِقَوْلِهِ – عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ – «غَيِّرُوا هَذَا الشَّيْبَ وَاجْتَنِبُوا السَّوَادَ» اهـ

لما قال العلامة علي بن (سلطان) محمد، أبو الحسن نور الدين الملا الهروي القاري (المتوفى: ۱۰۱۴هـ) فی مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح :قَالَ النَّوَوِيُّ فِي الْخِضَابِ أَقْوَالٌ، وَأَصَحُّهَا أَنَّ خِضَابَ الشَّيْبِ لِلرَّجُلِ وَالْمَرْأَةِ يُسْتَحَبُّ وَبِالسَّوَادِ حَرَامٌ، وَقَدْ سَبَقَ عَنِ الْإِمَامِ مُحَمَّدٍ أَنَّهُ قَالَ فِي مُوَطَّئِهِ: لَا نَرَى بِالْخِضَابِ بِالْوَسْمَةِ وَالْحِنَّاءِ وَالصُّفْرَةِ بَأْسًا، وَإِنْ تَرَكَهُ أَبْيَضَ فَلَا بَأْسَ بِهِ، كُلُّ ذَلِكَ حَسَنٌ،

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج۶ص ۷۵۶ مسائل شتي بيروت چاپ / البحرالرائق شرح كنزالدقائق ج۸ص ۱۸۳ / مرقاة المفاتيح ج۷ ص ۲۸۱۷ باب الترجل بيروت چاپ / احكام تجميل النسآء ص ۲۱۸ / دخضاب شرعي حكم رسالة /صحيح مسلم ج ۳ ص ۱۶۶۳ باب في صبغ الشعر مكتبه شامله /سنن ابي داود ج ۴ ص ۸۵ باب في الخضاب مكتبه شامله/سنن النسائي ج ۸ ص ۱۳۸ باب نهي عن الخضاب با السواد مكتبه شامله)

ځيني ښځي دفېشن او سينګار دپاره يو قسم رنګ پر نوکانو باندي موري دا شرعا څنګه دی ؟

سوال۵: ځيني ښځي د فېشن او سينګار لپاره يو قسم سور رنګ پر نوکانو موري چي دناخن پالش يا د نوکانو رنګ ورته وايې او دغه رنګ پر نوکانو باندي د پوستکي يا د خور په شکل مښلي پو ښتنه دا ده چي د دغه رنګ سره غسل او اودس صحيح دی که يا ؟

جواب: د نوکانو پر برابر نن سبا دوه قسمه فېشن په ښځو کي عام او رواج ګرځېدلی دی (۱) يو دنوکانو غټول (۲) دوهم د نوکانو رنګول، د نوکانو په غټولو يا اوږدولو سره لاسونه د انسان بالکل د درنده په شان معلومېږي يا ګندګي په کښي جمع کېږي او همدا شان جراثيم مکروبونه ځيني پيدا کېږي چي سبب د مختلفو امراضو د ايجاد ګرځي حديث شريف کښي راځي چي لس شيان د فطرت انساني څخه دي يو د هغو څخه د نوکانو پريکول دي غټول يې د انساني فطرت خلاف عمل او د اغيارو تقليد دی چي پرهېز ځيني په کار دی.

دوهم مرض د نوکانو رنګول دي یو خو په دغه رنګ کي د ناپاکو اشیاؤ ګډوالی او آمیزش دی او بل دا چي دغه رنګ او به منع کوي ونوک ته د رسېدو څخه تر څه وخته چي صاف نه سي نه او دس ورسره روا دی او هم نه غسل .

عن عائشة، قالت: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم " عشر من الفطرة: قص الشارب، وإعفاء اللحية، والسواك، والاستنشاق بالماء، وقص الأظفار، وغسل البراجم، ونتف الإبط، وحلق العانة، وانتقاص الماء – يعني الاستنجاء بالماء – "، قال زكريا: قال مصعب: ونسيت العاشرة إلا أن تكون «المضمضة.

ولو انضمت الأصابع أو طال الظفر – فغطى الأنملة أو كان فيه ما يمنع الماء كعجين – وجب غسل ما تحته.

(سنن ابي داود ج ۱ ص ۱۴ باب السواک من الفطرة / الفتاوی الهندیة ج ۱ ص ۴ /نورالایضاح ص ۳۱ / جدید فقهي مسائل ص ۱۹۳ /ستاسي مسائل او دهغه حل ج ۳ ص ۱۵۰ دنوکانو رنګ / احکام تجمیل النساء ص ۲۲۰ ، ۲۲۱)

دکالو وغاړي ته کالر ورکول رواه دی که یا ؟

سوال ۶ : دکالو وغاړي ته کالر ورکول رواه دی که یا ؟ او که نه دی رواه ګناه یي دچا پرغاړه ده ؟

جواب : حضرت مولانا محمد یوسف لدهیانوي شهید رحمه الله تعالی په خپل فتاوی ستاسي مسائل او دهغوی حل کي لیکلي دي چي قمیص ته کالر ورکول دانګریزانو شعار او علامت دی مسلمانانو ته پکارده چي ددغه علامت او تشبه څخه پرهیز وکړي .

اوکرته [یعني ترخزي] کالي جوړول سنت دي . دلباس لپاره شریعت درې قیده اوشرطونه مقررکړي دي . **اول** داچي په لباس کښي به نمواونمائش او فضول خرچي نه وي . **دوهم** : داچي دکفارواو فساقو سره به مشابهت نه وي په کښي . **دریم** : داچي دنارینه وو لباس به دښځو دلباس سره او دښځو دلباس به دنارینه وو دلباس سره مشابهت نه لري . نو هرکله چي کالر لګول دکالو دمالک په

فرمائش او غوښتنه او دخیاط په جوړولو سره وجود ته راځي نو ګناه بيي ددواړو پر غاړه ده .

عَن أم سَلمَة قَالَتْ: كَانَ أَحَبُّ الثِّيَابِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْقَمِيصَ. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَأَبُو دَاوُد

وعن ابن عمر رضي الله عنهما قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " «مَنْ تَشَبَّهَ بِقَوْمٍ فَهُوَ مِنْهُمْ» " رَوَاهُ أَحْمَدُ، وَأَبُو دَاوُدَ. .... و قال الملا على القارى رحمه الله تعالى فى المرقت شرح المشكوة قوله عليه السلام :(مَنْ تَشَبَّهَ بِقَوْمٍ) : أَيْ مَنْ شَبَّهَ نَفْسَهُ بِالْكُفَّارِ مَثَلًا فِي اللِّبَاسِ وَغَيْرِهِ، أَوْ بِالْفُسَّاقِ أَوِ الْفُجَّارِ أَوْ بِأَهْلِ التَّصَوُّفِ وَالصُّلَحَاءِ الْأَبْرَارِ. (فَهُوَ مِنْهُمْ) : أَيْ فِي الْإِثْمِ وَالْخَيْرِ .... وفى فتح الملهم شرح مسلم : المبدء الثالث : ان اللباس الذى يتشبه به الانسان باقوام كفرة لايجوز لبسه لمسلم اذا قصد بذالک التشبه بهم .

(مرقاة المفاتيح شرح مشكوة المصابيح ٢ ص ٢٧٨٢ بيروت چاپ مكتبه شامله / مشكوة المصابيح ج ٢ ص ١٢٤٣ مكتبه شامله بيروت چاپ/ ستاسي مسائل او دهغه حل ج ٨ص ٣٧٠ باب اللباس / تكمله فتح الملهم شرح مسلم ج ۴ ص ٨٨ كتاب اللباس مكتبه دارالعلوم كراچي / صحيح البخاري ج ٢ ص ٨٤٧ باب المتشبهين بالنساء والمتشبهات بالرجال)

غاړي اوګنډونه جوړول رواه دي که یا ؟

سوال ٧ : نن سبا مختلف فيشنونه رواج سوي دي خصوصا خلګ غاړي او ګنډونه جوړوي او بيا ډير مصرف هم په کوي پر يوې غاړي باندي په زرهاوو روپۍ مصرف راځي ايا داسي غاړي اوګنډونه جوړول رواه دي که يا ؟

جواب : دلباس لپاره شريعت درې قيده او شرطونه مقرر کړي دي . **اول** : داچي په لباس کښي به نمو او نمائش (يعني خلګو ته ښوول او داچي زما لباس نو دهرچا تر لباس ښايسته دی) او فضول خرچي يعني اسراف نه به نه وي په کښې . **دوهم** : داچي دکفاروا و فساقو سره به مشابهت نه وي په کښي . **دريم** : داچي دنارينه وو لباس به دښځو دلباس سره او دښځو دلباس به دنارينه وو دلباس سره مشابهت نه لري . دغه دشريعت بيان کړل سوي اصول دي نو کوم لباس چي پر دغه اصولو باندي

برابر وي هغه لباس رواه دی او کوم لباس چي پر دغه اصولو باندي نه وي برابر هغه ناروا ده دی . نورنو هر سړی خپله عقلمند دی خپله دي فیصله وکړي چي زما لباس پر دغه اصولو باندي برابر دی که یا ؟ که برابر وو خو رواه دی او که نه وو برابر نو منع دی .

(ستاسي مسائل او دهغه حل ج ۷ص ۱۶۶ : فتاوی مفتي محمود رح ج ۱۰ ص ۳۱۳)

دنارینه د پاره دسپینو زرو ګوتمي په لاس کول رواه ده که یا ؟

سوال ۸ : ایا نارینه لره په شریعت کښي دګوتمی په ګوته کولو اجازه سته که یا ؟

جواب :فقهاء کرامو لیکلي دي چي دقاضي او حاکم څخه پرته نور خلګ هم دسپینو زرو ګوتمی استعمالولای سي لیکن بهتره داده چي پرته له ضرورته څخه دې ځوک نه استعمالوي او داستعمال په صورت کښي باید دنبایست او تکبر دنیت څخه پرهیزوکړل سي ، **او بل** دا چي په اندازه به دیوه مثقال[۴۵ ، ۴ګرام] وي، **دوهم** دا چي دراسته لاس په خچنه ګوته به وي . اوپاته سوه دسروزرو ګوتمی هغه دنارینه دپاره حرامه ده او داوسپني یاژړو ګوتمی دهغې استعمالول مکروه دي .

لما قال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى في ردالمحتار على الدرالمختار :وان تختم بالفضة قالوا ان قصد به يكره وان قصد به الختم ونحوه لايكره ....ولا يتحلى الرجل بالذهب وفضة مطلقاً الا بخاتم ..... منها اى الفضة ....ولايزيده على مثقال ....

[ردالمحتار مع الدرالمختار كتاب الحظر والاباحة فصل في اللبس ج ۶ص ۳۵۸ / ۳۶۱ /البحرالرائق ج ۸ص ۳۴۸ / فتاوی محمودیه ج ۱۹ص ۳۳۹ / فتاوی حقانیه ج ۲ص ۲۱۱]

سینټ (پشاري عطر) او فرفیوم استعمالول شرعا رواه دي که یا ؟

سوال ۹ : نن سبا ځیني خلګ وایي چي په سینټو یعني پشارو عطرو کښي الکحل (چي دشرابو یو قسم دی) ګډ دي نو آیا دداسي عطرو استعمالول رواه دي که یا ؟

جواب : کوم الکحل چي دانګورو یا دخرما وو او یا دمنقی څخه تیار سوي وي او هغه مسکر اونشه راویستونکي وي او یا ددغه شیانو دشرابو څخه جوړ سوي وي هغه ناپاکه اوحرام دي . او دهغوی استعمال داخلي او خارجي په هیڅ

صورت کښي رواه او جائز نه دي . او کوم الکحل چي دمذکوره اشیاوو څخه علاوه مثلا دآلو دمیوې څخه یا دپیټرولو او دګني وغیره د ، رس او جوس څخه جوړ سوي وي . یا دهغوی دشرابو څخه جوړ سوي اوتیار سوي وي هغه ناپاکه نه دي . او دهغوی استعمال په طور دتلذذ او خوند حرام دی البته په طور ددوا داخلي او فرفیوم اوسینټ وغیره په خارجي توګه استعمالولای سی .

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار على هامش ردالمحتار :اربعة انواع : الاول نبيذ التمر والذبيب ان طبخ ادنى طبخة) يحل شربه وان اشتدّ وهذا اذا شرب منه بلا لهو وطرب فلو شرب للهو فقليله وكثيره حرام . ومايسكر .... الثالث نبيذالعسل والتين والشعير والذرة :يحل سوآء طبخ اولا : بلا لهو وطرب .... اذا قصد به استمرآء الطعام والتداوى والتقوى على طاعة الله تعالى ولو للهو لايحل اجماعا .

وفى المبسوط للسرخسى: وهذه الاشربة ليست فى معنى الخمر من كل وجه بدليل حكم الحدود حكم النجاسة .

نو دالکحل څخه دتیار سوو اشیاوو داستعمال حکم پر دغه خبره باندي موقوف دی چي الکحل دڅه شي څخه تیار سوي دي او څه شی په کښي شامل دی : زموږ دعلماوو تحقیق ترننه پوري تر دې ځایه دی چي نن سبا عموما کیمیاوي الکحل په فرفیوم او سینټ اوفشاري عطرو کښي استعمالیږي نه داخرما او انګورو یا دکشمشو الکحل ځکه چي هغه ډیر ګران او قیمتي دي . لهذا دغه موجوده فرفیوم او فشاري عطر چي نن سبا په متوسط قیمت ترلاسه کیږي ددې په استعمال کښي خاص حرج نسته . والله اعلم

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج۶ ص ۴۵۲ کتاب الاشربة مکتبه شامله بیروت چاپ / فتاوی اشرفیه ص ۶۵ / المبسوط للسرخسي ج ۵ ا ص ۲۴)

ښځولره دسر ویښته یعني پیکي یا دشادطرف ویښته پرې کول جایز دي که یا ؟

سوال ۱۰ : ایا ښځي ته په شریعت کښي دزینت اوښایست په خاطر دسر دویښتو دپرې کولو اجازه سته که یا ؟

جواب : په شریعت کښې ښځو ته دسر ویښته یعني پیکی یا کوځی پرې کول که دمخ وي که دشاه وي مطلقا ناروا او ناجائز عمل دی دا داسي ناروا عمل دی لکه څنګه چي نارینه ته ږیره خریل ناروا ده . وجه یي داد چي په دې کښې مشابهت دکفارو دښځو سره راځي ځکه چي جدید پیشن دنن سبا دکفارو دښځو هم دغه دی چي دوی ویښته په مختلفو طریقو سره پرې کوي . او بل دا چي په دې کښې یو قسم مشابهت دنارینه وو سره هم راځي او پردې دواړو طریقو باندي ډیري سختي سزاوي په احادیثو کښې راغلي دي . نبي کریم صلی الله علیه وسلم فرمایي دا الله جل جلاله لعنت دي پرهغه ښځو باندي وي کومي چي په وضع قطع او لباس وغیره کښې مشابهت دنرو سره اختیاروي او دالله جل جلاله لعنت دي پر هغه نارینه وو باندي وي کوم چي په وضع قطع او لباس وغیره کښې مشابهت دښځو سره اختیاروي .البته ښځو لره دحج په موسم کښې دسر ویښته دګوتو دسرونو په اندازه پرې کول ددې حکم څخه مستثنی دي .

لما قال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى في ردالمحتار على الدرالمختار :قَطَعَتْ شَعْرَ رَأْسِهَا أَثِمَتْ وَلُعِنَتْ زَادَ فِي الْبَزَّازِيَّةِ وَإِنْ بِإِذْنِ الزَّوْجِ لِأَنَّهُ لَا طَاعَةَ لِمَخْلُوقٍ فِي مَعْصِيَةِ الْخَالِقِ، وَلِذَا يَحْرُمُ عَلَى الرَّجُلِ قَطْعُ لِحْيَتِهِ، وَالْمَعْنَى الْمُؤَثِّرُ التَّشَبُّهُ بِالرِّجَالِ اه : فى الاشباه احكام الانثى قوله : وتمنع من حلق راسها اى حلق رأ سها الى قوله : والظاهر ان المراد بحلق رأسها ازالته سوآء كان بحلق او قص او نتف او نورة فليحرر والمراد بعدم الجواز كراهة التحريم لما فى مفتاح السعادة . ولوحلقت فان فعلت ذلک تشبها بالرجال فهو مكروه لانها ملعونة اه : وَعَنْ عَلِيٍّ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تَحْلِقَ الْمَرْأَةُ رَأْسَهَا. رَوَاهُ النَّسَائِيُّ . وَعَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَعَنَ اللَّهُ الْمُتَشَبِّهِينَ مِنَ الرِّجَالِ بِالنِّسَاءِ والمتشبِّهات من النِّسَاء بِالرِّجَالِ» . رَوَاهُ الْبُخَارِيّ

(ردالمحتار علي الدرالختار ج۶ ص ۴۰۷ بیروت مکتبه دارالفکر / امدادالفتاوی ج ۴ ص ۲۲۷ اردو / امدادالاحکام ج۴ ص ۳۵۴ / مشکوة المصابیح ج ۲ ص ۱۲۷۱ بیروت چاپ حقانیه ج ۲ ص ۲۴۸)

دښځو لپاره دسپینو جامو اغوستلو حکم .

سوال ۱۱ : ایا په شریعت کښې وښځې ته دسپینو جامو داغوستلو جواز سته که یا ؟

جواب : دلباس لپاره شریعت درې قیده او شرطونه مقرر کړي دي . **اول** داچې په لباس کښې به نمواونمائش او فضول خرچي نه وي . **دوهم** : داچې دکفاروااو فساقو سره به مشابهت نه وي په کښې . **دریم** : داچې دنارینه وو لباس به دښځو دلباس سره او دښځو دلباس به دنارینه وو دلباس سره مشابهت نه لري نو په اسلامي شریعت کښې دښځودپاره دکوم خاص رنګ کالو په اغوستلو کښې کومه پابندي نسته ، خو بیا هم دداسي لباس داغوستلو ځخه ځان ساتنه ضروري ده چې له مخې یې دنارینه سره مشابهت پیدا کیږي .

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار على هامش ردالمحتار : (وَكُرِهَ لُبْسُ الْمُعَصْفَرِ وَالْمُزَعْفَرِ الْأَحْمَرِ وَالْأَصْفَرِ لِلرِّجَالِ) مُفَادُهُ أَنَّهُ لَا يُكْرَهُ لِلنِّسَاءِ (وَلَا بَأْسَ بِسَائِرِ الْأَلْوَانِ) وَفِي الْمُجْتَبَى وَالْقُهُسْتَانِيِّ وَشَرْحِ النُّقَايَةِ لِأَبِي الْمَكَارِمِ: لَا بَأْسَ بِلُبْسِ الثَّوْبِ الْأَحْمَرِ اهـ.

وقال العلامة السيد الطحطاوى رحمه الله تعالى : (قوله والمزعفر والاحمر والاصفر) يعني المزعفر بقسميه مكروه واماالاصفر من غير الزعفران فلاكراهية فيه وَلَا بَأْسَ بِسَائِرِ الْأَلْوَانِ من الابيض والازرق والاشقر الخ .....

(الدرالمختار علي صدر ردالمحتار ج ۶ ص ۳۵۸ كتاب الحظر والاباحة فصل في اللبس / طحطاوى حاشية الدرالمختار ج ۴ ص ۱۸۰ كتاب الكراهية فصل في اللباس / فتاوى حقانيه ج ۲ ص ۲۰۳)

دښځې دپاره دسر ویښته په نکروزو سره کول .

سوال ۱۲ : ایا په دین اسلام کښې وښځو ته دا اجازه ورکول سوېده چې خپل سر په نکروزو سره سور کړي که یا ؟

جواب : دامام ابو حنیفه رحمة الله علیه مذهب دا حادیثو په رڼا کښې دادی چې دښځې او نر دپاره ویښته په نکروزو یا په **کتم** ،یا **وسمه**، پاڼو سره سره کول یاژړ کول مستحب عمل دی . او تورول دسرو ښځې ته او تورول دږیرې او سر و نارینه ته ناروا او حرام دي . اوپاته سوه دا خبره چې نن سبا په بازار کښې مختلف رنګونه

د سریا د ږیري د رنګ کېدو د پاره خرخیږي د هغو په باره کښې د شریعت فیصله داده : که چیري د غه رنګ و ښښته تک تور کړي نو د هغو استعمال صرف دا نه چې حرام دی بلکي د حدیث شریف د رویه څخه د لعنت باعث او د جنت څخه د محرومی سبب دی .
البته هغه رنګ چي و ښښته خو تک تور نه کړي بلکي سور مائل و سیاه ته کړي نو دهغه رنګ استعمال بېله کراهته رواه دی په دې شرط چي حرام شیان نه وي په کښې او که حرام شیان په کښې وه نو دهغو استعمال مطلقا ناروا ه دی که و ښښته تور کړي او که یې تور نه کړي .

لما قال العلامة الحصکفي رحمه الله تعالی فی الدرالمختار على هامش ردالمحتار :(اخْتَضَبَ لِأَجْلِ التَّزَيُّنِ لِلنِّسَاءِ وَالْجَوَارِي جَازَ) فِي الْأَصَحِّ وَيُكْرَهُ بِالسَّوَادِ وَقِيلَ لَا وَمَرَّ فِي الْخَطَرِ

لما قال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالی في ردالمحتار على الدرالمختار :وَمَذْهَبُنَا أَنَّ الصَّبْغَ بِالْحِنَّاءِ وَالْوَسْمَةِ حَسَنٌ كَمَا فِي الْخَانِيَّةِ قَالَ النَّوَوِيُّ: وَمَذْهَبُنَا اسْتِحْبَابُ خِضَابِ الشَّيْبِ لِلرَّجُلِ وَالْمَرْأَةِ بِصُفْرَةٍ أَوْ حُمْرَةٍ وَتَحْرِيمُ خِضَابِهِ بِالسَّوَادِ عَلَى الْأَصَحِّ لِقَوْلِهِ – عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ – «غَيِّرُوا هَذَا الشَّيْبَ وَاجْتَنِبُوا السَّوَادَ» اهـ

وقال ملاعلی القاری رحمه الله تعالی : قَالَ النَّوَوِيُّ فِي الْخِضَابِ أَقْوَالٌ، وَأَصَحُّهَا أَنَّ خِضَابَ الشَّيْبِ لِلرَّجُلِ وَالْمَرْأَةِ يُسْتَحَبُّ وَبِالسَّوَادِ حَرَامٌ، وَقَدْ سَبَقَ عَنِ الْإِمَامِ مُحَمَّدٍ أَنَّهُ قَالَ فِي مُوَطَّئِهِ: لَا نَرَى بِالْخِضَابِ بِالْوَسْمَةِ وَالْحِنَّاءِ وَالصُّفْرَةِ بَأْسًا، وَإِنْ تَرَكَهُ أَبْيَضَ فَلَا بَأْسَ بِهِ، كُلُّ ذَلِكَ حَسَنٌ،

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج۶ ص ۷۵۶ مسائل شتي بیروت چاپ / البحرالرائق شرح کنزالدقائق ج۸ ص ۱۸۳ / مرقاة المفاتیح ج۷ ص ۲۸۱۷ باب الترجل بیروت چاپ / احکام تجمیل النسآء ص ۲۱۸ / دخضاب شرعي حکم رسالة)

دبار خو ګانو او تر شونډو لاندي ویښته اخیستل څنګه دي ؟

سوال ۱۳ : د مخ څخه تر ږیري ماسوا د زائدو ویښتیانو لیري کول شرعا څنګه دي ؟
جواب : د ږیري د حدودو څخه پرته د مخ د زائدو ویښتیانو په لیري کولو کښې شرعا څه قباحت او بد والی نسته خو بیا هم دومره مبالغه کول نه ده پکار چي د مُخَنَّث سره

يې مشابهت راسي ، او دشونډانو څخه لاندې ويښته دوه قسمه دي يو قسم هغه ويښته دي چې په پښتو كښې ورته(بزګر) وايي او په عربي كښې ورته (عنفقه) وايي دا دږيرې په حكم كښې دی اخيستل او غڅي كول يې جائز نه دي . او دوهم قسم هغه ويښته دي چې ددغه بزګر پر دوو بغلو باندې دي چې په عربي كښې ورته (فنيكين) وايي ددې اخيستلو ته هم دفقهي شريفي كتابونو بدعت ويلي دي چې ددې اخيستل هم درست او رواه نه دي . والله اعلم .

وفى الفتاوى الهندية : وَلَا يَحْلِقُ شَعْرَ حَلْقِهِ وَعَنْ أَبِي يُوسُفَ – رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى – لَا بَأْسَ بِذَلِكَ وَلَا بَأْسَ بِأَخْذِ الْحَاجِبِينَ وَشَعْرَ وَجْهِهِ مَا لَمْ يَتَشَبَّهْ بِالْمُخَنَّثِ كَذَا فِي الْيَنَابِيعِ. وَنَتْفُ الْفَنِيكَيْنِ بِدْعَةٌ وَهُمَا جَانِبَا الْعَنْفَقَةِ وَهِيَ شَعْرُ الشَّفَةِ السُّفْلَى كَذَا فِي الْغَرَائِبِ.

وقال العلامة ابن عابدين فى ردالمحتار :وَفِي التَّتَارْخَانِيَّة عَنْ الْمُضْمَرَاتِ: وَلَا بَأْسَ بِأَخْذِ الْحَاجِبَيْنِ وَشَعْرِ وَجْهِهِ مَا لَمْ يُشْبِهْ الْمُخَنَّثَ اهـ وَمِثْلُهُ فِي الْمُجْتَبَى تَأَمَّلْ

(الفتاوى الهندية ج ۵ ص ۳۵۸ بيروت چاپ / ردالمحتار ج ۶ ص ۴۰۷ كتاب الحظر والاباحة فصل في البيع / فتاوى حقانية ج ۲ ص ۲۵۰ باب المسائل المتفرقة)

دكفارو په شان اوږول وېښته جوړول .

سوال ۱۴ : نن سبا دسر دوېښتو دجوړوولو مختلف قسمونه او ډيزاينونه وجود ته راغلي دي يوه ته انګريزي ويښته وايي بل ته (تيري نام) ويښته او داسي نور قسمونه چې دمخ خواته يې ويښته زيات پرې ايښي وي او دشا خواته كم .يا يې دځټ خوا او څيني بغلونه خريبلي وي او دمخ خوا يې پرې اېښې وي ايا دشريعت دنګاه څخه پر دغه طريقه باندې ويښته جوړول جواز لري كه يا ؟

جواب : نبي كريم صلى الله عليه وسلم به داسي ويښته پرېښوول چې كله به دغوږونو تر نيمايي پوري رسېدل او كله به دغوږونوتر نرمكيو پوري رسېدل .او كله چې به تر دې هم زيات سول نو تر اوږو پوري به رسېدل . او يو واري نبي كريم صلى الله عليه وسلم خپل ويښته دحج پر موقع باندې خريبلي هم دي . او همدا شان دحضرت علي رضي الله عنه او څه نورو صحابه كرامو څخه هم دسر خريل ثابت دي . نو څكه سنت

طريقه داده چي يا د سر ټول وېښتان و خريېل سي او يا دي پرېښوول سي ، او يا دي يو رقم برابر په غچي سره سم کړل سي .

د سر څه ويښتيان کمول او کوچني کول او څه پرېښوول لکه چي نن سبا رواج دي او خلګ ورته انګريزي وېښتيان وايي داسي وېښته جوړول ناروا او د شريعت او سنت څخه مخالف کار دی . په دې سره د نصاراوو فساقو او فجارو سره مشابهت پيدا کيږي کوم چي په اسلامي شريعت کښې ممنوع دی . د حضرت عبدالله ابن عمر رضي الله عنه څخه روايت دی چي نبي کريم صلی الله عليه وسلم له (قزع) څخه منع کړېده او قزع داده چي د سر د څه حصې وېښتيان و خريېل سي او څه حصه پرېښوول سي . په بخاري شريف کښې د قزع تفسير داسي سوی دی : د سر په مخکنی حصه کښې وېښتيان پرېښوول او د سر دورستنی حصې وېښتيان خريل . په يو بل حديث شريف کښې دي چي يو ځل نبي کريم صلی الله عليه وسلم يو ماشوم وليدی چي د هغه د سر د يو څه حصې څخه وېښتيان خريل سوي وه او پر يو څه حصې باندي پرېښوول سوي وه نبي کريم صلی الله عليه وسلم د داسي کولو څخه منع وکړله او وې فرمايل : که يې چيري خريل غواړی نو پوره يې وروخروی او که وېښتيان پرېښوول غواړی نو بيا ټوله وېښتيان ورپرېږدی .

د علامه زندوي رحمة الله عليه څخه په روضه کښې منقول دي چي د سر د وېښتيانو د پرېښوولو په سلسله کښې سنت طريقه داده چي يا خو دي ټول وېښتيان پرېښوول سي او يا دي ټول وخريل سي . خلاصه دا چي انګريزي وېښتيان يو مکروه او حرام عمل دی ځکه چي په دې کښې د کفارو سره يو قسم مشابهت راځي او د هغه څخه په حديث شريف کښې منع راغلې ده .

(الفتاوی الهندية ج ۶ ص ۲۳۸ الباب التاسع عشر في الختان کتاب الکراهية / ردالمحتار مع الدارالمختار ج ۵ ص ۳۵۹ کتاب الحظر والاباحة فصل في البيع / مشکواة المصابيح ص ۳۷۵/ ۳۸۰ باب الترجل / کتاب اللباس / مالابدمنه ص ۱۳۱ / کفايت المفتي ج ۹ ص ۱۷۰ / بخاري شريف ج ۲ ص ۸۷۷ باب القزع / فتاوی رحيميه ج ۱۰ ص ۱۲۷ / ابوداود شريف ج ۲ ص ۲۲۴)

د کالو د جوړوولو څخه وروسته چي کوم ټوکر پاته سي نو خياط يې اخلي .

سوال ۱۵ : بعضي خياطان داسي يو عادت لري چي کله ديو کس کالي ورجوړ کړي نو دهغه کالو څخه چي کوم ټوکر پاته سي هغه دځان سره کښيږدي هغه دکالو وخاوند ته نه ورواپس کوي ايا آدا په غلا کښې راځي که يا ؟

جواب : ښکاره خبره ده چي بېله اجازې ديو چا مال اخيستل دا په غلا کښې راځي او غلا يو حرام او ناروا عمل دی، هغه نو بيا فرق نه لري که دکافر څخه وي او که دمسلمان څخه وي بايد خياط دغه پاته سوی ټوکر وهغه دټوکر وخاوند ته ورواپس کړي او ځان دآخروي تاوانه څخه خلاص کړي .

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار على هامش ردالمحتار : (هِيَ) لُغَةً أَخْذُ الشَّيْءِ مِنْ الْغَيْرِ خُفْيَةً، وَتَسْمِيَةُ الْمَسْرُوقَ سَرِقَةً مَجَازٌ. وَشَرْعًا بِاعْتِبَارِ الْحُرْمَةِ أَخْذُهُ كَذَلِكَ بِغَيْرِ حَقٍّ نِصَابًا كَانَ أَمْ لَا. وَعَن أبي حرَّة الرقاشِي عَن عَمه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسلم: «أَلا تَظْلِمُوا أَلَا لَا يَحِلُّ مَالُ امْرِئٍ إِلَّا بِطِيبِ نَفْسٍ مِنْهُ» . رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي شُعَبِ الْإِيمَان وَالدَّارَقُطْنِيّ فِي الْمُجْتَبى .

(مشکواة المصابيح کتاب البيوع باب الغصب والعارية الفصل الثاني ص ۲۵۵ قديمي / الدرالمختار کتاب السرقة ج ۴ ص ۲ سعيد چاپ /فتاوى محموديه ج ۱۹ ص ۳۳۶ باب اللباس مکتبه فاروقيه کراچي / سورة المائدة ايت ۳۸)

بارچاکي کالي جوړول يا اوږدې غاړي ورکول دښځو دپاره شرعاً څنګه دی ؟

سوال ۱۶ : نن سبا په ښځو کښې بارچاکي کالي جوړول يو قسم فېشن ګرځيدلی دی او حال داچي ددغه بارچاکي کالو په اغوستلو کښې دښځي ستر هم خوندي نه وي او يو قسم مشابهت يې دغيرمسلم ښځو سره هم وي نو ايا ښځي ته په اسلام کښې دبارچاکي کالو جوړولو روايښت سته که يا ؟ او ځيني کالي بيا داسي دي چي دښځي سينه او غاړه په کښې معلوميږي .

جواب : . دلباس لپاره شريعت درې قيده او شرطونه مقرر کړي دي . **اول** داچي په لباس کښې به نمو او نمائش او فضول خرچي نه وي . **دوهم** : داچي دکفارو او فساقو سره به مشابهت نه وي په کښې . **دريم :** داچي دنارينه وو لباس به دښځو دلباس سره او دښځو دلباس به دنارينه وو دلباس سره مشابهت نه لري .لهذا کوم

لباس چي پردغه اصولو باندي برابر وي دهغه اغوستل رواه دي او کوم چي نه وي برابر هغه نه دي رواه .

نو هرکله چي په بارچاکي کالو کښي دغه شرطونه دشریعت نیستي دي یعني نه ستر پوره په کښي لحاظ کیږي ، او اکثره دغه بارچاکي کالي تنگ هم وي چي دښځي داعضاوو انعکاس هم په کښي راځي او دغه تنگوالی يې ښځي یو قسم شواو فېشن هم بولي ، او بل طرف ته په دې جامو کښې مشابهت دنرو دجامو سره هم راځي اوبل داچي دغه فیشن دغیر مسلمینو دښځو څخه رانقل سوی دمسلمانانو ومعاشرې ته راغلی دی نو ددغه مفاسدو پربنا دنن سبا موجوده بارچاکي کالي اغوستل په شريعت کښې جائز نه دي .که څه هم په کور کښې نامحرمه شخص نه وي ځکه چي مشابهت مشابهت دی .

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَنَّهُ لَعَنَ الْمُتَشَبِّهَاتِ مِنَ النِّسَاءِ بِالرِّجَالِ، وَالْمُتَشَبِّهِينَ مِنَ الرِّجَالِ بِالنِّسَاءِ» سنن ابی داود باب لباس النسآء ج ۲ ص ۶۰ بیروت

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: «لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ المُتَشَبِّهَاتِ بِالرِّجَالِ مِنَ النِّسَاءِ وَالمُتَشَبِّهِينَ بِالنِّسَاءِ مِنَ الرِّجَالِ» : «هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ» الترمذی ج۵ ص ۱۰۵

(سنن ابي داود باب لباس النسآء ج ۲ ص ۶۰ بیروت چاپ / ستاسي مسائل او دهغه حل ج ۷ص ۱۶۶ / فتاوی مفتي محمود ج ۱۰ ص ۳۱۳ باب الحظر والاباحة / سنن الترمذی ج۵ ص ۱۰۵ بیروت)

دښځو دپاره اوږده نوکان پرېښوول څنګه دي ؟

سوال ۱۷ : نن سبا دلويو لويو نوکانو دپرېښوولو رواج دی، خصوصا په ښځو کښې دډول او سینګار په توګه ښځي خپل نوکان پرېږدي نو ایا داسي کول شرعا جواز لري که یا ؟

جواب : شریعت مقدسه دنوکانو او داسي نورو پرې کول دفطرت (طبیعت) په امورو کښې داخل ګڼلي دي . او دپرې کولو دپاره يې وخت او اندازه هم مقرره کړېده . یعني په هفتې کښې یو ځل دنوکانو پرې کول مستحب دي . او تر پنځلسو ورځو يې پرېښوول جائز دی . لیکن ددې څخه زیات پرېښوول مکروه دي چي نتیجه يې

آخرکار دانسان په ګناه کښې مبتلا کېدل دي . نو دد ې دپاره دښځو او سړو دپاره دفيشن (ډول او سينګار) په توګه دنوکانو اوږدول مکروه دي . او بل طرف ته کتابونو راوړي دي چي : دنوکانو اوږدول درزق او روزۍ دتنګۍ سبب هم ګرځي نو لازمه ده چي دد ې عمل څخه هم اجتناب وسي .

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار على هامش ردالمحتار :

(وَيُسْتَحَبُّ قَلْمُ أَظَافِيرِهِ) إلَّا لِمُجَاهِدٍ فِي دَارِ الْحَرْبِ فَيُسْتَحَبُّ تَوْفِيرُ شَارِبِهِ وَأَظْفَارِهِ (يَوْمَ الْجُمُعَةِ) وَكَوْنُهُ بَعْدَ الصَّلَاةِ أَفْضَلَ إلَّا إذَا أَخَّرَهُ إلَيْهِ تَأْخِيرًا فَاحِشًا فَيُكْرَهُ لِأَنَّ مَنْ كَانَ ظُفْرُهُ طَوِيلًا كَانَ رِزْقُهُ ضَيِّقًا وَفِي الْحَدِيثِ «مَنْ قَلَّمَ أَظَافِيرَهُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ أَعَاذَهُ اللَّهُ مِنْ الْبَلَايَا إلَى الْجُمُعَةِ الْأُخْرَى وَزِيَادَةِ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ» دُرَرٌ وَعَنْهُ .... والاربعون الابعد .... ولاعذر فيما وراء الاربعين .

(تنوير الابصار مع شرحه الدرالمختار ج۵ ص ۲۸۷ کتاب الحظر والاباحة فصل في النظر والمس / الفتاوى الهندية ج۵ ص ۳۵۷ كتاب الكراهية الباب التاسع عشر في الختان والخصاء / فتاوى قاضيخان علي هامش الهندية ج ۲ ص ۴۱۱ كتاب الحظر والاباحة فصل في الختان / فتاوى حقانيه ج ۲ ص ۲۱۲ باب اللباس)

دمخ اوتو کول .

سوال ۱۸ : ځيني کسان نن سبا دفيشن په ډول سره خپل مخونه اوتو کوي خصوصا ښځي بيا دغه فعل ډير تر سره کوي . چي دد ې اوتو په ذريعه سره دمخ ګونجي او کتونه هواريږي ايا ددين اسلام دنګاه څخه داسي کول رواه دي که يا ؟

جواب : حضرت مولانا عبد الرحيم راجپوري رحمة الله عليه په فتاوی رحيميه کښې ودغه سوال ته داسي جواب ويلی دی : داهسي فضول خرچي اوچتي کار دی بلکي يو قسم چم او فريب ودوکه هم ده خپل اصلي رنګ پټول دي او دمصنوعي حسن نمايش او ښکاره کول دي . دد ې قسم کارونو څخه ځان ساتل پکار دي .ښځه کولای سي چي خپل خاوند ته په ساده او پخوانۍ طريقې سره زيب او زينت او سينګار وکړي بلکي مطلوب لا هم دی چي بايد وسي . کوم چي په فيشن کښې داخل نه وي

او له فجارو سره مشابهت هم په کښې رانه سي او اطباوو هم ویلي دي چې د طب د نګاه څخه هم د غه تجمیلي عملیات تاواني او نقصاني شی دی .

عن ابن مسعود رضي الله عنه قال: «لعن الله الواشمات والمستوشمات، والمتنمصات والمتفلجات للحسن، المغيرات خلق الله» ما لي لا ألعن من لعنه رسول الله صلى الله عليه وسلم، وهو في كتاب الله

(صحيح البخاري ج ۷ ص ۱۶۶ باب الموصولة مكتبه شامله / الصحيح لمسلم ج ۳ ص ۱۶۷۸ مكتبه شامله / سنن ابي داود ج ۴ ۷۷ مكتبه شامله / فتاوی رحيميه ج ۱۰ ص ۱۹۱ / دښځي عصري سينګار او خطرونه ص ۴۰)

دشریعت مخالف کالي جوړول او دهغوی ګناه .

سوال ۱۹ : دشریعت مخالف کالي جوړول څومره ګناه لري اوپر خیاط باندي ګناه سته که یا ؟

جواب :دین اسلام دلباس پر برابریو څه شرطونه لګولي دي . **اول** : داچي دنارینه لباس به دوریښمو څخه نه وي جوړ . **دوهم** : داچي دکفارو او فساقو دلباس سره به مشابه لباس نه وي . **دریم** : داچي پایڅي به تر بجلکو کښته نه وي . **څلورم** : داچي دښځو دلباس سره به مشابه لباس نه وي .

او دښځو دلباس پر برابر بیا شریعت دغه قیدونه لګولي دي . **اول** : تنګ به نه وي . **دوهم** : داچي نازک به نه وي . **دریم** : داچي لنډ به نه وي . **څلورم** : دکفارواو فساقو دجامو سره به مشابه لباس نه وي . **پنځم** : داچي دنر دجامو سره به مشابهت نه لري . او خیاط هم په دغه ګناه کښې پوره ورسره شریک دی .

عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ تَشَبَّهَ بِقَوْمٍ فَهُوَ مِنْهُمْ» عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَيْسَ مِنَّا مَنْ تَشَبَّهَ بِغَيْرِنَا، لَا تَشَبَّهُوا بِاليَهُودِ وَلَا بِالنَّصَارَى، فَإِنَّ تَسْلِيمَ اليَهُودِ الإِشَارَةُ بِالأَصَابِعِ، وَتَسْلِيمَ النَّصَارَى الإِشَارَةُ بِالأَكُفِّ» :

(سنن ابي داود ج ۴ ص ۴۴ باب في لبس الشهرة / سنن الترمذی ج ۵ ص ۵۶ بیروت چاپ مکتبه شامله / جواهر الاحکام ص ۳۰۲ باب الحلال والحرام / کفایت المفتي ج ۹ ص ۱۶۸ / فتاوی رحیمیه ج ۱۰ ص ۱۸۷ باب الزینة واللباس)

بې له ضرورته چې ښځې خپل غوږنه درې څلور ځایه سوري کوي .

سوال ۲۰ : نن سبا یو رواج دزینت او فېشن دغه په ښځو کښې راروان دی چې غوږونه سوري کوي پوښتنه داده چې ایا دښځې دپاره دغوږونو سوري کول رواه دي که یا ؟ .

جواب : په فتاوی عالمګیري کښې لیکلي دي چې غوږونه سوري کول دانجونو دپاره رواه دي ځکه چې دنبي کریم صلی الله علیه وسلم په زمانه کښې انجونو غوږونه سوري کوله او چا پر دې عمل باندي رد یا انکار نه دی کړی .

وفی الفتاوی الهندیة : وَلَا بَأْسَ بِثَقْبِ آذَانِ النِّسْوَانِ كَذَا فِي الظَّهِيرِيَّةِ. وَلَا بَأْسَ بِثَقْبِ آذَانِ الْأَطْفَالِ مِنْ الْبَنَاتِ لِأَنَّهُمْ كَانُوا يَفْعَلُونَ ذَلِكَ فِي زَمَانِ رَسُولِ اللَّهِ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ – مِنْ غَيْرِ إنْكَارٍ كَذَا فِي الْكُبْرَى.

(الفتاوی الهندیة ج ۵ ص ۳۵۷ الْبَابُ التَّاسِعَ عَشَرَ فِي الْخِتَانِ وَالْخِصَاءِ وَحَلْقِ الْمَرْأَةِ شَعْرَهَا وَوَصْلِهَا شَعْرَ غَيْرِهَا / جدید فقهي مسائل ص ۱۳۳ / فتاوی اللکنوی ص ۴۸۰ / احسن المسائل ص ۱۳۵ مسائل شتي)

تور رنګ جامه د نارینه لپاره شرعًا څنګه ده او حال داچې شیعه ګان یې د ماتم لپاره اغوندي؟

سوال ۲۱ : د تور رنګ او تور کر څخه جامه او کالي جوړول جواز لري که یا او حال داچې اهل تشیع داد ماتم او غم لپاره استعمالوي که یې څوک ددغه غرض او مقصد څخه بغیر فقط د لباس په نیت استعمال کړي شرعًا روا ایښت لري که یا؟

جواب : تور رنګ جامه په نیت د ماتم او غم اغوستل شرعًا منع او ناروا ده ځکه چې دادروافضو او اهل تشیع شعار او خاص نښه ده او که دیو چا اظهار د ماتم او غم

مقصود نه وي فقط يې د لباس په نيت اغوندي بياد نورو جامو په شان رواه ده شرعًا حرج نه لري .

لما فى تنوير الابصار مع الدرالمختار : وكره لبس المعصفر والمزعفر الاحمر والاصفر للرجال ولاباس بساير الالوان .

(تنوير الابصار مع الدر جلد ۶ ص ۲۵۸ فصل في اللبس مكتبه شامله / كفايت المفتي جلد ۹ ص ۱۵۹ كتاب الحظر والاباحة دارالاشاعت چاپ)

بې ضرورته و غاښوته دسرو زرو پوښونه ورکول .

سوال ۲۲ : که چيري ديو شخص غاښونه جوړ او تيار وي دی فقط دزينت او ښايست په غرض باندي وخپلو غاښونو ته دسرو زرو داسي خول او پوښ ورکړي چي دوه يا درې دانې غاښونه تر وريو پوري پټ کړي ، يا يو کس بېله ضرورته دسروزرو غاښ کښيږدي . ايا بېله کوم ضرورته وغاښونو ته دسرو زرو پوښ ورکول يا دسرو زرو غاښونه ايښوول رواه دي که يا ؟ او که يې چيري دا پوښ ورکړی نو لمونځ او اودس يې صحت لري که يا ؟

جواب : نارينه ته دارواه ده چي وخپلو غاښونو ته ديو خرابۍ يا مريضۍ دوجي څخه د سرو زرو پوښ ورکړي ، او يادسرو زرو غاښ کښيږدي . البته دزينت او ښايست دپاره کوم ته چي بېله ضرورته ويل کيږي دسرو زرو پوښ ورکول يا دسرو زرو غاښ ايښوول مکروه دی . خو دلمانځه او اوداسه او غسل دصحت څخه منع نه راولي ځکه چي په داسي صورت کښې هغه پوښ ددغه غاښ ديو جز لازم حيثيت پيدا کوي . او همدا شان دغه غاښ ددغي ورۍ سره دجز لازم حيثيت پيدا کوي .

وفى التنوير مع الدر المختار (وَلَا يَشُدُّ سِنَّهُ) الْمُتَحَرِّكَ (بِذَهَبٍ بَلْ بِفِضَّةٍ) وَجَوَّزَهُمَا مُحَمَّدٌ .

(الدرالمختار مع ردالمحتارج ۶ ص ۳۶۲ فصل في اللبس مكتبه شامله / الفتاوى الهندية ج۵ ص ۲۳۶ / كفايت المفتي ج۹ ص ۱۵۷ كتاب الحظر والاباحة / فتاوى عصر ص ۱۱۴ / فتاوى محموديه ج ۱۹ ص ۳۴۶ باب استعمال الذهب والفضة / فتاوى رحيميه ج ۱۰ ص ۱۸۸)

دمعيوبې ښځي دپاره بارچاکي کالي اغوستل .

سوال ۲۳ : زه معیوبه ښځه یم ولاړېدای نه سم ناسته ناسته یم او دس وغیره په ګیردیو کالو کښې راته تکلیف وي . ایا ماته بارچاکي کالي اغوستل رواه دي که یا ؟ .

جواب : . دلباس لپاره شریعت درې قیده او شرطونه مقرر کړي دي . **اول** داچي په لباس کښي به نمواونمائش او فضول خرچي نه وي . **دوهم** : داچي دکفارواو فساقو سره به مشابهت نه وي په کښي . **دریم :** داچي دنارینه وو لباس به دښځو دلباس سره او دښځو دلباس به دنارینه وو دلباس سره مشابهت نه لري .لهذا کوم لباس چي پردغه اصولو باندي برابر وي دهغه اغوستل رواه دي او کوم چي نه وي برابر هغه نه دي رواه .

نو هرکله چي په بارچاکي کالو کښې دغه شرطونه دشریعت نیستي دي یعني نه ستر پوره په کښې لحاظ کیږي ، او اکثره دغه بارچاکي کالي تنګ هم وي چي دښځي داعضاوو انعکاس هم په کښې راځي او دغه تنګوالی یې ښځي یو قسم شواو فېشن هم بولي ، او بل طرف ته په دې جامو کښې مشابهت دنرو دجامو سره هم راځي اوبل داچي دغه فیشن دغیر مسلمینو دښځو څخه رانقل سوی دمسلمانانو ومعاشرې ته راغلی دی نو ددغه مفاسدو پربنا دنن سبا موجوده بارچاکي کالي اغوستل په شریعت کښې جائز نه دي . دغه مور یا خور دي کوشش وکړي چي دبلې جاېزي ذرېعې دلاري څخه دغه مشکل حل کړي . والله اعلم

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَنَّهُ لَعَنَ الْمُتَشَبِّهَاتِ مِنَ النِّسَاءِ بِالرِّجَالِ، وَالْمُتَشَبِّهِينَ مِنَ الرِّجَالِ بِالنِّسَاءِ» سنن ابی داود باب لباس النسآء ج ۲ ص ۶۰ بیروت

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: «لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ المُتَشَبِّهَاتِ بِالرِّجَالِ مِنَ النِّسَاءِ وَالمُتَشَبِّهِينَ بِالنِّسَاءِ مِنَ الرِّجَالِ» : «هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ» الترمذی ج۵ ص ۱۰۵

[ستاسي مسائل اودهغه حل ج ۷ص ۱۶۶ / فتاوی مفتي محمود ج ۱۰ ص ۳۱۳ باب الحظر والاباحة / الترمذی ج۵ ص ۱۰۵ بیروت / سنن ابي داود باب لباس النسآء ج ۲ ص ۶۰ بیروت]

درنجو دلګولو طريقه شرعا څنګه ده ؟

سوال ۲۴ : رانجه څه وخت لګيږي او دلګولو طريقه يې شرعا څنګه ده ؛د

جواب : شريعت مطهره د رانجو په سترګه لګولو دپاره وخت نه دی متعين کړی ليکن تر خوب او بيدېدو مخکي زياته فائده او ګټه لري، بله طريقه دا ده چي درې سلائي (لرګي)په راسته سترګي کي ووهل سي او درې په چپه سترګي کښې او شروع دراسته سترګي څخه وسي .

عن ابن عباس،رضي الله عنهما أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «اكتحلوا بالإثمد فإنه يجلو البصر. وينبت الشعر» ، وزعم أن النبي صلى الله عليه وسلم كانت له مكحلة يكتحل بها كل ليلة ثلاثة في هذه، وثلاثة في هذه وفي الباب عن جابر، وابن عمر.

وعن ابن عباس رضي الله عنهما (قالَ كَانَ النبي يَكتَحِلُ قَبل اَن ينَام بِالاثمد ثَلاثًا فِي كُل عَين)

(شمائل الترمذي ص ۳۴/ سنن الترمذي شريف ج ۴ ص ۲۳۴ باب الاكتحال مكتبه شامله / احسن الفتاوی ج ۹ ص ۷۴ مسائل شتي / ستاسي مسائل او دهغه حل ج ۸ ص ۳۴۳)

دخټ وېښتان خريل روادي که يا ؟

سوال ۲۵ : د څټ وېښتان يعني ترغوږولاندي حصې وېښته خريل جايزدي که يا او که مکروه دي؟.

جواب: غاړه او څټ جلا جلا عضوه ده دسرترحدودودا حصه لاندي ده لهذا د څټ وېښته دسردوېښتودکوچني کولوسره خريل روادي اوصرف دغاړي او څټ وېښته خريل اوسرپرېښودل شرعا فقهاؤ منع او مکروه بللي دي .

وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ – رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قال قَالَ رَسُولُ اللَّهِ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " «مَنْ تَشَبَّهَ بِقَوْمٍ فَهُوَ مِنْهُمْ» " رَوَاهُ أَحْمَدُ، وَأَبُو دَاوُدَ.

وفى مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح : (وَعَنْهُ) : أَيْ عَنِ ابْنِ عُمَرَ (قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – (مَنْ تَشَبَّهَ بِقَوْمٍ) : أَيْ مَنْ شَبَّهَ نَفْسَهُ بِالْكُفَّارِ مَثَلًا فِي اللِّبَاسِ وَغَيْرِهِ، أَوْ بِالْفُسَّاقِ أَوِ الْفُجَّارِ أَوْ بِأَهْلِ التَّصَوُّفِ وَالصُّلَحَاءِ الْأَبْرَارِ. (فَهُوَ مِنْهُمْ) : أَيْ فِي الْإِثْمِ وَالْخَيْرِ. قَالَ الطِّيبِيُّ: هَذَا عَامٌّ فِي الْخَلْقِ وَالْخُلُقِ وَالشِّعَارِ.

وقال العلامة ابن عابدين رحمه الله تعالى فى ردالمحتار : وكراهة التشبه باهل البدع مقررة عندنا .

(مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح ج٨ ص ١٥٥ كتاب اللباس مكتبه رشيديه / ردالمحتار علي الدرالمختار كتاب الخنثي مسائل شتي ج۶ ص ٧۵٣ مكتبه شامله / الفتاوى الهندية ج۵ ص ٣۵٧ / فتاوى محموديه ج١٩ ص ۴٣۶ باب خصال الفطرة)

دسپينو وړېښتو کښل روادی او که يا ؟

سوال ۲۶: که ديو ځوان سرې په سرکي دزکام او نزلې دوجي ځخه درې څلور سپين وېښته پيدا سي نو ددغو سپينو وېښتو کښل جايز دي که يا ؟

جواب: دعيب دختمولو او زايلولو لپاره سپين وېښته کښل روادي او تروخت مخکي وېښتان سپينيدل عيب دی لهذا ددغو وېښتو کښل روا دي .

لما قال العلامة الحصكفى رحمه الله تعالى فى الدرالمختار على هامش ردالمحتار : ولا باس بنتف الشيب ، قال ابن عابدين رحمه الله تعالى فى ردالمحتار : لاباس بنتف الشيب وقيده فى البزازية بان لايكون على وجه التزيين .

وقال العلامة المؤلف: أبو محمد محمود بن أحمد بن موسى بن أحمد بن حسين الغيتابى الحنفى بدر الدين العينى (المتوفى: ٨۵۵هـ) فى البناية شرح الهداية ولا بأس بنتف الشيب

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج۵ ص ٢٨٨ فصل في البيع مكتبه شامله / احسن الفتاوى ج٨ ص ١٨٣ باب متفرقات الحظر والاباحة / البناية شرح الهداية ج۴ ص ٧٣ السواک الصائم)

دپزي او غوږونو سوري کول جواز لري که يا ؟

سوال ۲۷ : دپزي او غوږونو سوري کول دښځي د زينت لپاره شرعاً ثبوت او جواز لري که يا ؟

جواب : دغوږ سوري کول شرعاً جواز او رواوالی لري ليکن دپزي سوری کول جواز نه لري ځکه چي دانسان په مخ کي دزينت ځای يو قسم کډ وډ ي او عيب پيدا کوي يعني دانسان مخ بد شکله کوي .

لماقال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله في ردالمحتار : قوله (والطفل) ظاهره أن المراد به الذكر مع أن ثقب الأذن لتعليق القرط وهو من زينة النساء فلا يحل للذكور

والذي في عامة ا لكتب وقدمناه عن التاترخانية لا بأس بثقب أذن الطفل من البنات وزاد في الحاوي القدسي ولا يجوز ثقب آذان البنين فالصواب إسقاط الواو

(ردالمحتار ج ۵ ص ۲۹۸ مكتبه رشيديه / البحرالرائق ج ۸ ص ۳۷۵ مكتبه رشيديه / فتاوی الهندية ج ۵ ص ۳۵۷ مكتبه رشيديه / فتاوی اللكهنوي ص ۴۸۰ / فتاوی محموديه ج ۱۹ ص ۳۷۰ اردو)

آیالنګوټې ته دوې شملې ورکول سنت دي؟

سوال ۲۸: اکثره تبلیغیان حضرات چې موږ وینو شاته یې دوې شملې ورکړې وي یوه اوږده او بله یو څه لنډه آیا دغه دوې شملې ورکول لنګوټې ته سنت د رسول صلي الله علیه وسلم دي که دا بله کومه نوې طریقه ده؟

جواب: شاته دوې شملې لنګوټې ته ورکول دا دواړې په سنت او حدیث سره ثابتې دي.

(عن عمرو بن حريث رضي الله عنه قال رسول الله صلي الله عليه وسلم علي المنبر وعليه عمامة سوداءقدارخيْ طرفيها بين كتفيه .

(مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح ج ۳ ص ۴۵۴ باب الخطبة والصلوة / مشكاة المصابيح ج ۱ ص ۱۲۳ /زادالعماد ص ۱۳۵ ج ۱ / احسن الفتاوي ج ۹ ص ۵۱ مسائل شتي / شرح النووي علي مسلم ج ۱ ص ۴۴۰ مكتبه شامله / مسلم شريف ج ۱ ص ۴۴۰)

دځلوریا پنځو کالو په انجلۍ دنارینه کالي اغوستل څنګه دي؟

سوال ۲۹: دڅلوریا پنځو کالو په انجلۍ دنارینه کالي اغوستل څنګه دي؟

جواب: که څه هم دڅلوریا پنځو کالو ماشومان شرعا داحکامو مکلف نه دي خو البته یوه خبره دلته ستههغه دا چې کله په هلک باندي دانجلۍ او په انجلۍ باندي دهلک جامې واغوستل سي یو قسم اشتباه خلګو ته پیدا کیږي چې پر نارینه باندي دښځې او پر ښځې باندي دنارینه ګمان کوي. او دایو قسم چم هم دی یعني ځوک قصدا او ارادة په شک کي اچول دي لهذا پرهیز ځیني کول په کار دي. او بل دا چې

يو قسم مشابهت هم دنارينه په ښځينه پوري راځي او دښځينه ده په نارينه پوري راځي که چيري داسي وسي نو ګناه به يې دلويانو په غاړه وي لکه څنګه چي په فتاوی عالمګيري کښې چي يې هم داسي راوړي دي . ښه به دا وي چي هلک ته دهلک کالي ور په تن سي او انجلۍ ته دانجلۍ کالي ورپه تن سي ځکه چي وضع دشي به په خپل محل کښې راسي او دا بعينه عدل دی . والله اعلم .

وفی الفتاوی الهندية : وَمَا يُكْرَهُ لِلرِّجَالِ لُبْسُهُ يُكْرَهُ لِلْغِلْمَانِ وَالصِّبْيَانِ؛ لِأَنَّ النَّصَّ حَرَّمَ الذَّهَبَ وَالْحَرِيرَ عَلَى ذُكُورِ أُمَّتِهِ بِلَا قَيْدِ الْبُلُوغِ وَالْحُرِّيَّةِ، وَالْأَثِمُ عَلَى مَنْ أَلْبَسَهُمْ؛ لِأَنَّا أُمِرْنَا بِحِفْظِهِمْ، كَذَا فِي التُّمُرْتَاشِيِّ.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ حَمَلَ عَلَيْنَا السِّلَاحَ فَلَيْسَ مِنَّا، وَمَنْ غَشَّنَا فَلَيْسَ مِنَّا. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِرَجُلٍ يَبِيعُ طَعَامًا، فَأَدْخَلَ يَدَهُ فِيهِ فَإِذَا هُوَ مَغْشُوشٌ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَيْسَ مِنَّا مَنْ غَشَّ»

(الفتاوی الهندية ج ۵ ص ۳۳۱ كتاب الكراهية ، الباب التاسع في اللبس مايكره من ذلک وما لايكره / صحيح مسلم شريف ج ۱ ص ۹۹ باب النهي عن الغش بيروت چاپ / سنن ابن ماجة ۲ ص ۷۴۹ بيروت چاپ مكتبه شامله / مسند ابن ابي شيبة ج ۲ ص ۲۳۳ بيروت چاپ /مصنف ابن ابي شيبة ج ۴ ص ۵۶۳ بيروت چاپ)

ښځو ته دسر دمخ دخوا يا د سر شاطرف وېښتيان کوچني کول .

سوال ۳۰ : دښځو دپاره دسر دمخکني طرف يا دسر دشا طرف وېښتيان کوچني کول رواه دي که يا ؟ ځيني وختونه ديوې ښځي وېښتيان ډېر اوږده يا ګڼ وي نو داسي ښځي ته وېښته پرې کول شرعا رواه دي که يا ؟ .

جواب : ګڼ او اوږده وېښتيان دښځو او انجونو دپاره دزينت باعث او خلقتي اسباب دي . په اسمانونو کښې يو څه فرشتې داسي دي چي هغوئ داسي تسبيح وايي . (سبحان من زين الرجال باللحی وزين النسآء بالذوآئب)

ژباړه : پاک دی هغه ذات کوم چي نارينه په ږيرو سره ښايسته کړي دي او ښځي يې په کوڅيو او پښتيو سره ښايسته کړي دي . لهذا دښځو دپاره وېښته کوچني کول

شرعا منع دي . حضرت مولانا مفتي عبدالرحيم راجپوري رحمة الله عليه په فتاوى رحيميه کښې ليکلي دي : البته که دومره اوږده وه چي تر صلوينو (کوناټو) (دناستي تر ځای) هم راکښته سول نو هغه لاندي او زېډلي وېښته پرېکول رواه دي . خو دابه ډېر شاذ او نادر وي . والله اعلم بالصواب .

وفى الفتاوى الهندية :ولو حلقت المرأة رأسها فإن فعلت لوجع أصابها لا بأس به وإن فعلت ذلك تشبها بالرجل فهو مكروه كذا في الكبرى.

(فتاوی رحيميه ج ١٠ ص ١٢٠ كتاب الحظر والاباحة اردو / روح البيان ج ١ ص ٢٢٢ بحواله رحيميه / ردالمحتار علي الدرالختار ج ۶ ص ۴٠٧ بيروت مكتبه دارالفكر / امدادالفتاوى ج ۴ ص ٢٢٧ اردو / امدادالاحكام ج ۴ ص ٣٥۴ / مشكوة المصابيح ج ٢ ص ١٢٧١ بيروت چاپ / حقانيه ج ٢ ص ٢۴٨)

ښځولره ورځي نرۍ کول رواه دی که یا ؟

سوال ٣١ : نن سبا په ښځو کښې دفېشن او سينګار دلحاظه څخه دغه يو عادت راروان دی چي خپلي ورځي نرۍ کوي او جوړوي يې . پوښتنه داده چي ورځي نرۍ کول يا جوړول دشريعت دنګاه څخه رواه دي که يا ؟

جواب : نن سبا چي په ښځو کښې دفېشن او سينګار دپاره کوم دغه عادت راروان دی چي ورځي نرۍ کوي دا شرعا رواه او جائز کار نه دی . البته فقهاوو ليکلي دي که چيري ديوې ښځي وېښته بد معلومېدل هغه نو بيا که دورځو وي يا دمخ دبلي حصې وي مثلا د ډېر غټوالي دوجي څخه رازېږدلي وه بيا نو دهغو د صفا کولو او جوړولو ګنجايش او رواه والی شرعا سته

لما فى صحيح مسلم : عَنْ عَبْدِ اللهِ، قَالَ: «لَعَنَ اللهُ الْوَاشِمَاتِ وَالْمُسْتَوْشِمَاتِ، وَالنَّامِصَاتِ وَالْمُتَنَمِّصَاتِ، وَالْمُتَفَلِّجَاتِ لِلْحُسْنِ الْمُغَيِّرَاتِ خَلْقَ اللهِ. ولماقال العلامة ابن عابدين رحمه الله تعالى فى ردالمحتار : (قَوْلُهُ وَالنَّامِصَةُ إلَخْ) ذَكَرَهُ فِي الِاخْتِيَارِ أَيْضًا وَفِي الْمُغْرِبِ.

النَّمْصُ: نَتْفُ الشَّعْرِ وَمِنْهُ الْمِنْمَاصُ الْمِنْقَاشُ اهـ وَلَعَلَّهُ مَحْمُولٌ عَلَى مَا إذَا فَعَلَتْهُ لِتَتَزَيَّنَ لِلْأَجَانِبِ، وَإِلَّا فَلَوْ كَانَ فِي وَجْهِهَا شَعْرٌ يَنْفِرُ زَوْجُهَا عَنْهَا بِسَبَبِهِ، فَفِي تَحْرِيمِ إزَالَتِهِ بُعْدٌ،

لِأَنَّ الزِّينَةَ لِلنِّسَاءِ مَطْلُوبَةٌ لِلتَّحْسِينِ، إلَّا أَنْ يُحْمَلَ عَلَى مَا لَا ضَرُورَةَ إلَيْهِ لِمَا فِي نَتْفِهِ بِالْمِنْمَاصِ مِنْ الْإِيذَاءِ. وَفِي تَبْيِينِ الْمَحَارِمِ إزَالَةُ الشَّعْرِ مِنْ الْوَجْهِ حَرَامٌ إلَّا إذَا نَبَتَ لِلْمَرْأَةِ لِحْيَةٌ أَوْ شَوَارِبُ فَلَا تَحْرُمُ إزَالَتُهُ بَلْ تُسْتَحَبُّ اهـ، وَفِي التَّتَارْخَانِيَّةِ عَنْ الْمُضْمَرَاتِ: وَلَا بَأْسَ بِأَخْذِ الْحَاجِبَيْنِ وَشَعْرِ وَجْهِهِ مَا لَمْ يُشْبِهْ الْمُخَنَّثَ اهـ وَمِثْلُهُ فِي الْمُجْتَبَى تَأَمَّلْ

(صحيح مسلم شريف ج ۳ ص ۱۶۷۸ بَابُ تَحْرِيمِ فِعْلِ الْوَاصِلَةِ وَالْمُسْتَوْصِلَةِ وَالْوَاشِمَةِ وَالْمُسْتَوْشِمَةِ وَالنَّامِصَةِ وَالْمُتَنَمِّصَةِ وَالْمُتَفَلِّجَاتِ وَالْمُغَيِّرَاتِ خَلْقَ اللهِ / الدر المختار مع رد المحتار ج ۶ ص ۳۷۳ فصل في النظر والمس / فتاوى عباد الرحمن ج ۵ ص ۱۷۵ كتاب الحظر والاباحة / الموسوعة الفقهية ج ۱۴ ص ۸۱ فصل في التنمص / ستاسي مسائل او دهغه حل ج ۸ ص ۳۲۱)

دنارينه دپاره لاسونه سره كول رواه دي كه يا ؟

سوال ۳۲: آيا نارينه ته دا روا دی چي خپل لاسونه په نوکروزو سره کړي لکه ښځي چي يې سره کوي او که يا ؟.

جواب: لاسونه سره کول د ښځو لپاره سنت دي او د نارينه وو لپاره مکروه دي ليکن په وخت کي د ضرورت مثلا هغه د کار او روزانې کسان چي لاسونه او پښي يې درد لري يا چاودلي وي يا نازک سوي وي په هغه صورت کښې بيا کراهيت هم نه لري. ليکن د زينت او ښايست لپاره مکروه دي ځکه چي مشابهت د ښځو سره راځي او هغه په شريعت کښې منع دی.

لما فى الفتاوى الهندية : ولا ينبغي أن يخضب يدي الصبي الذكر ورجله إلا عند الحاجة ويجوز ذلك للنساء كذا في الينابيع...... وفى مرقاة المفاتيح شرح مشكوة المصابيح لملا على القارى رحمه الله تعالى : وَأَمَّا خَضْبُ الْيَدَيْنِ وَالرِّجْلَيْنِ، فَيُسْتَحَبُّ فِي حَقِّ النِّسَاءِ وَيَحْرُمُ فِي حَقِّ الرِّجَالِ إِلَّا لِلتَّدَاوِي.

(الفتاوى الهندية ج ۵ ص ۳۵۹ الباب العشرون في الزينة واتخاذ الخادم للخدمة مكتبه رشيديه / مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح ج ۲ ص ۲۸۲۸ كتاب اللباس باب الترجل مكتبه شامله بيروت چاپ / فتاوى اللكنوي ص ۴۹۲ فتح الباري ج ۶ ص ۶۱۸ / فتاوى محموديه ج ۱۹ ص ۴۵۶ باب خصال الفطرة / ردالمحتار علي صدر الدرالمختار ج ۵ ص ۲۹۹ مكتبه رشيديه / فتاوى قاضي خان علي هامش الهندية ج ۲ ص ۴۱۲ مكتبه رشيديه / احكام تجميل النساء ۱۷۶ دار احياء اللغة العربية)

ایا دښځي دپاره خولۍ یا رخچینه پر سر کول رواه ده که یا ؟

سوال ۳۳ : زموږ په ځینو وطنونو او بعضي علاقو کښې دغه یو قسم رواج او عنعنه روانه ده چي ښځي هم دنارینه وود رخچینو او خولیو په شان خولۍ او رخچیني پر سر کوي . پوښتنه داده چي دښځي دپاره په شریعت کښې خولۍ یا رخچینه پر سر کول رواه ده که یا ؟ .

جواب : داوسني دور علماؤ او مفتیانو حضراتو دښځي دپاره دخولۍ او رخچینو دپرسر کولو په باره کښې داتفصیل بیان کړی دی : چي یو هغه قسم خولۍ دي چي خاص دنارینه وو دپاره وضع سوي او جوړي سوي دي دکومو مقصد چي علاقایي او وطني شناخت ښکاره کول دي لکه پېښوری خولۍ یا بلوڅۍ خولۍ یا سندۍ خولۍ . داهغه خولۍ دی چي دنارینه وو دپاره وضع سوي او جوړي سوي دي داقسم خولۍ چي دنارینه وو دپاره جوړي سوي وي دښځو دپاره پر سر کول نه دي رواه . ځکه چي ددې قسم خولیو مقصد فقط فېشن یا ریاکاري وي .
همداشان هغه خولۍ او رخچیني چي دنارینه وو دعبادت وغیره دپاره وي یا يې په عام وختونو کښې نارینه پر سرکوي هغه نو بیاچي دهر ملک جوړ ي وي دښځو دپاره يې پر سر کول نه دي رواه ځکه چي په دې کښې یو قسم مشابهت دښځو دنارینه وو سره راځي او ددغه مشابهت پر ممانعت بې شمېره احادیث مبارکه راغلي دي . یو قسم رخچیني بیا هغه دي چي ځیني سپین سري ښځي يې دوېښتیانو دحفاظت دپاره استعمالوي نو په دغه نېت سره يې فقهاؤ داستعمال جواز ورکړی دی . البته که چیري دفېشن او سینګار دپاره وي نو بیايې استعمالول نه دی رواه که څه هم د ویښتیانو حفاظت په کښې راځي . خلاصه دا چي فقهاء کرامو دځوانانو او پېغلانو ښځو دپاره دخولۍ پر سر کول نه دي رواه کړي . فقط دسپین سرو ښځو دپاره يې په نېت دحفاظت دوېښتو جواز راغلی دی . والله اعلم بالصواب .

عن ابن عباس رضي الله عنهما قال: «لعن رسول الله صلى الله عليه وسلم المتشبهين من الرجال بالنساء، والمتشبهات من النساء بالرجال. صحيح البخاري .

(صحيح البخاري ج ۷ ص ۱۵۹ مکتبه شامله بيروت چاپ / سنن ابن ماجة ج ۱ ص ۶۱۴ مکتبه شامله بيروت چاپ / مسند ابن الجعد ج ۱ ص ۱۵۰ مکتبه شامله بيروت چاپ / دښځو دزينت اولباس شرعي احکام ص ۱۲۵ بيت العلوم کراچي / دښځو دلباس او ځان جوړوني شرعي مسائل ص ۶۸ / مسند احمد ابن حنبل ج ۵ ص ۲۴۳ مکتبه شامله بيروت چاپ)

دبدن پر اعضاوو باندي دستنو په ذريعه سره شنه خالونه لګول رواه دي که يا ؟

سوال ۳۴ : پوښتنه داده چي دبدن پر حصو باندي شنه خالونه لګول رواه دي که يا ؟ يعني دستنو په ذريعه سره پر مخ باندي يا دبدن پر بلي کومي حصې باندي شنه خالونه لګول رواه دي که يا ؟

جواب : په قاموس الفقه کتاب چي دمولانا سيف الله خالد رحماني دامت برکاته تصنيف دی په هغه کښې ليکلي دي چي دتيري او قديم زمانې ښځه دښځو ددغه خالونو وهلو فېشن راروان دی . يعني دستنو په ذريعه سره دجسم په يوه حصه کښې باريک او کوچني سوربان جوړول بيا پر هغه باندي رانجه يا يو بل رنګداره شی لګول بيا نو دهغه ښځه وروسته پر هغه ځای باندي توريا بل رنګ ټکي او نقطې راپورته کيږي او وروسته بيا هغه ځای شين کيږي . دغه ښځو به دغه کار په حسن او ښايست کښې دزياتوالي باعث بولی. نن سبا هم په ځيني قبائلو او قومونو کښې دغه رواج او رسم سته .

دشريعت دنګاه ښځه دغه فعل حرام او نارواه دی نبي کريم صلی الله عليه وسلم پر داسي ښځو باندي چي خپل پر بدن باندي (دستنو په ذريعه) شنه خالونه لګوي يا يې دبل پر بدن باندي ورلګوي لعنت ويلی دی . البته طبي او صحي ضرورت بيا ځان ته خبره ده .

عن أبي هريرة رضي الله عنه، عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «لعن الله الواصلة والمستوصلة، والواشمة والمستوشمة. رواه البخاري .

(صحيح البخاري ج ۷ ص ۱۶۵ باب الوصل في الشعر مکتبه شامله بيروت چاپ / صحيح مسلم شريف ج ۳ ص ۱۶۷۶ مکتبه شامله بيروت چاپ / سنن ابي داود ج ۴ ص ۷۷ مکتبه شامله بيروت چاپ /

سنن الترمذی ج ۴ ص ۲۳۶ مکتبه شامله بیروت چاپ / قاموس الفقه ج ۵ ۲۶۸ زمزم پبلشر کراچي)

ښځه دمخ څخه تورټپونه لیري کولای سي که یا ؟

سوال ۳۵ : که چیري دیوې ښځي په مخ کي تور ټپونه یا لکه (توسري) وي نو دغي ښځي ته دا جواز لري چي دغه ټپونه یالکه د دوا په ذریعه لیري کړي که یا ؟

جواب : زموږ د حنفي فقهي په کتابونو کي راغلي دي چي دیو شخص لپاره دمخ دزائدو وېښتیانو لیري کول جواز لري تر څو چي يې د مخنث سره مشابهت رانه سي مخنث هغه چاته ویل کیږي چي دمخ وېښتیان دد ې لپاره کاږي چي ځان کشر ښکاره کړي او بدکاري ورسره وسي . ددغو خبرو څخه دا معلومیږي چي داسي دانې یا ټپونه چي په مخ کي عیب پیدا کوي دهغو لیري کول جواز لري والله اعلم .

لماقال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله في ردالمحتار : وَلَا بَأْسَ بِأَخْذِ الْحَاجِبَيْنِ وَشَعْرِ وَجْهِهِ مَا لَمْ يُشْبِهْ الْمُخَنَّثَ تَتَارْخَانِيَّةٌ

(دالمحتار ج ۵ ص ۲۸۸ مکتبه رشیدیه / البحرالرائق ج ۸ ص ۳۷۵ مکتبه رشیدیه / الفتاوی التاتارخانیة ج ۱۸ ص ۲۱۱ مکتبه فاروقیه / فتاوی حقانیه ج ۲ ص ۲۵۰ پښتو)

دښځو لپاره کم ډول کالي شرعي بلل کیږي ؟

سوال ۳۶ : ښځه باید د شریعت په رڼا کي څه ډول کالي واغوندي ؟

جواب : دلباس لپاره شریعت دري قیده او شرطونه مقرر کړي دي . **اول** دا چي په لباس کښي به نمو او نمائش او فضول خرچي نه وي . **دوهم** : دا چي د کفارو او فساقو سره به مشابهت نه وي په کښي . **دریم :** دا چي د نارینه وو لباس به د ښځو دلباس سره او د ښځو دلباس به د نارینه وو دلباس سره مشابهت نه لري نو په اسلامي شریعت کښې د ښځو دپاره د کوم خاص رنګ او خاص شکل کالو په اغوستلو کښي کومه پابندي نسته ، خو بیا هم د داسي لباس د اغوستلو څخه ځان ساتنه ضروري ده چي له مخي يې د نارینه سره مشابهت پیدا کیږي .

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار على هامش ردالمحتار : (وَكُرِهَ لُبْسُ الْمُعَصْفَرِ وَالْمُزَعْفَرِ الْأَحْمَرِ وَالْأَصْفَرِ لِلرِّجَالِ) مُفَادُهُ أَنَّهُ لَا يُكْرَهُ لِلنِّسَاءِ (وَلَا بَأْسَ

بِسَائِرِ الْأَلْوَانِ) وَفِي الْمُجْتَبَى وَالْقُهُسْتَانِيِّ وَشَرْحِ النُّقَايَةِ لِأَبِي الْمَكَارِمِ: لَا بَأْسَ بِلُبْسِ الثَّوْبِ الْأَحْمَرِ اهـ.

وقال العلامة السيد الطحطاوی رحمه الله تعالی : (قوله والمزعفر والاحمر والاصفر) يعني المزعفر بقسميه مكروه واماالاصفر من غير الزعفران فلاكراهية فيه وَلَا بَأْسَ بِسَائِرِ الْأَلْوَانِ من الابيض والازرق والاشقر الخ .....

(الدرالمختار علي صدر ردالمحتار ج۶ ص ۳۵۸ كتاب الحظر والاباحة فصل في اللبس / طحطاوی حاشية الدرالمختار ج ۴ ص ۱۸۰ كتاب الكراهية فصل في اللباس / فتاوی حقانيه ج ۲ ص ۲۰۳)

دسروزرو غاښ ایښوول رواه دی که یا ؟

سوال ۳۷ : دیو کس دمخ غاښونه وتلي دي ایا دی دسروزو غاښ ایښوولی سي که یا ؟

جواب : دغه مسئله دفقهاء کرامو ترمینځ اختلافي راغلې ده ځیني فرمايي چي دسروزرو غاښ ایښوول رواه دی او ځیني بیا وايي چي نه دی رواه . حکیم الامت حضرت مولانا اشرف علي رحمه الله فرمايي چي دایښوولو جواز او ګنجائش یې سته او په نه ایښوولو کښې احتیاط دی .

لما قال العلامة ابن عابدين رحمه الله تعالى فی ردالمحتار : وفي التتارخانية وعلى هذا الاختلاف إذا جدع أنفه أو أذنه أو سقط سنه، فأراد أن يتخذ سنا آخر فعند الإمام يتخذ وذلك من الفضة فقط، وعند محمد من الذهب أيضا اهـ .

(ردالمحتار علي الدرالمختار كتاب الحظر والاباحة ، قبيل فصل في النظر والمس ج۶ ص ۳۶۲ مكتبه شامله / خلاصة الفتاوی ج ۴ ص ۳۷۰ / البحر الرائق شرح كنز الدقائق ج۸ ص ۳۵۰ / مجمع الانهر ج ۴ ص ۱۹۶ / فتاوی محموديه ج ۱۹ ص ۳۴۹ باب استعمال الذهب والفضة / فتاوی حقانيه ج ۲ ص ۲۰۴)

داسي بُرش استعمالول چي د خنزیر ویښته په کښي استعمال وي

سوال ۳۸: د خارج ملکونو څخه يو قسم ګران برسونه راځي چي د غابښو د صفايي لپاره استعماليږي په دغه برسانو کښې که د خنزير ويښته وي استعمال يې رواه دی که يا؟

جواب: داسي برس استعمالول چي د خنزير ويښته په کښې موجود وي شرعًا نارواه دی مسلمانان بايد اجتناب ځني وکړي.

لما فی الفتاوی الهندية : قال أبو حنيفة – رحمه الله تعالى – ولا ينتفع من الخنزير بجلده ولا غيره إلا الشعر للأساكفة وقال أبو يوسف – رحمه الله تعالى – يكره الانتفاع أيضا بالشعر وقول أبي حنيفة – رحمه الله تعالى – أظهر كذا في المحيط.

(الفتاوي الهنديه ج ۵ ص ۳۵۴ الباب الثامن عشر في التداوي والمعالجات مکتبه رشيديه / کفايت المفتي جلد ۹ ص ۶۳ کتاب الحظر والاباحة اردو / جواهرالاحکام ص ۳۳۰)

د ږيري تورول شرعًا څنګه دي؟

نکريزي **سوال ۳۹:** نن سبا ځني کسان خپلو ږيرو او سرونو ته تور رنګونه يا توري دهغه د رنګ لپاره استعمالوي پو ښتنه داده چي سر او ږيره په تور رنګ يا تورو نکروزو سره تورول شرعًا رواه دي که يا؟

جواب: نن سبا چي کوم تک تور رنګونه د خارج ملکونو څخه راځي او ويښتيان تک تور وي په دغه رنګ سره ږيره تورول او سر تورول مکروه تحريمي دی او د حديث شريف د نګاه څخه دغه کار باعث د لعنت او د جنت څخه د محرومی سبب ګرځي او په سرونو کروزو سره که څه هم يو څه د تور رنګ خواته مايل هم وي ږيره سره کول د رسول الله صلی الله عليه وسلم او د صحابه کرامو رضي الله عنهم سنت طريقه ده . سپين ويښته په تور رنګ يا تورو نکروزو سره تورول علماؤو او فقهاؤو ددې دري صورته ذکر کړي دي **اول صورت** : د غازي او مجاهد لپاره په وخت د غزاء کښې په دغه تور رنګ سره ږيره او سر تورول چي پر دښمن باندي دده ډار او خوف اورعب ولويږي رواه لاڅه کوې بلکه ښه کار دی **دوهم صورت** : سر او ږيري ته تور رنګ ددې لپاره ورکول چي يو ځوک په خطاباسي مثلا سپين ږيري ځان ځوان ښکاره کوي ديوي ځواني ښځي د نکاح لپاره يا يوه ښځه زړه وي سر تور کړي چي ځوان په خطاء

باسي او نکاح ورسره وکړي دغه صورت په اتفاق د ټولو فقهاؤو حرام او ناروا ه دی
دریم صورت : یو سړی سر او ږیره د دي لپاره تور وي چي خپله ښځه د ځان څخه خوشحاله کړي یعني ځان ښایسته کوي په دي کښي د علماؤ او فقهاؤو اختلاف دی د جمهورو علماؤو مذهب دا دی چي دغه صورت هم مکروه تحریمي دي په شرح عقود رسم المفتي کښي یې فتوي د جمهورو پر مذهب او قول ذکر کړیده.

وفی الفتاوی الهندیة : اتفق المشایخ رحمهم الله تعالى أن الخضاب في حق الرجال بالحمرة سنة وأنه من سيماء المسلمين وعلاماتهم وأما الخضاب بالسواد فمن فعل ذلك من الغزاة ليكون أهيب في عين العدو فهو محمود منه، اتفق عليه المشايخ رحمهم الله تعالى ومن فعل ذلك ليزين نفسه للنساء وليحبب نفسه إليهن فذلك مكروه وعليه عامة المشايخ وبعضهم جوز ذلك من غير كراهة وروي عن أبي يوسف – رحمه الله تعالى – أنه قال كما يعجبني أن تتزين لي يعجبها أن أتزين لها كذا في الذخيرة..... وعن الإمام أن الخضاب حسن لكن بالحناء والكتم والوسمة وأراد به اللحية وشعر الرأس والخضاب في غير حال الحرب لا بأس به في الأصح كذا في الوجيز للكردري.

ردالمحتار جلد ۵ ص ۲۹۹ ص ۵۳۳/ بذالمجهود جلد ۴ ص ۸۰ /اشعة اللمعات جلد ۳ ص ۴۱۰ / الجوهرة النيرة جلد ۲ ص ۳۶۱/الفتاوي هنديه جلد ۵ ص ۳۵۹ الباب العشرون في الزينة واتخاذ الخادم للخدمة مكتبه رشيديه / قاضيخان جلد ۳ ص ۴۱۲/كفايت المفتي جلد ۱۲ ص ۳۴۱ باب ما يتعلق بالخضاب والحناء اردو /البزازية جلد ۴ ص ۳۷۷/مرقات المفاتيح جلد ۸ ص ۲۳۳ عمدة القاري جلد ۲۲ ص ۵۱/خلاصة الفتاوي جلد ۴ ص ۳۵۰ / جواهر الفقه جلد ۲ ص ۴۳۰/فتاوي رحيمية جلد۷ ص ۱۴۶ نظام الفتاوي جلد ۱ ص ۳۵۳/فتاوي حقانية جلد ۲ ص ۲۰۶ / امداد الفتاوي جلد ۴ ص ۲۱۸/فتاوي ديو بند جلد ۳ ص ۱۱۸ / فتاوی محموديه ج ۱۹ ص ۴۵۴ / المحيط البرهاني ج۶ ص ۱۲۲)

د ښایست په خاطر و غاښونه د سروزورو پوښونه ورکول مکروه دی البته لمونځ او اودس یه صحیح دی.

سوال۴۰ : که یو کس بي له ضرورته فقط د حسن او ښایست په خاطر و خپلو غاښونو ته د سروزرو پوښونه ورکړي غسل او اودس یې صحیح دی که یا؟
جواب: شرعًا و غاښونو ته دیو خرابۍ او نقص دوجي څخه د سروزرو پوښ او خول

ورکول رواه دی او فقط د ښایست لپاره ورکول مکروه دی البته وغسل او اودس ته تاوان نه کوي که د ضرورت دو جي يې پوښ ورکړي وي او که بې ضرورته ځکه چي دغه پوښ بيا ديو جز لازم حيثيت لري

لما فی الدرالمختار مع ردالمحتار :ولا يشد سنه المتحرك (بذهب بل بفضة) وجوزهما محمد وفي ردالمحتار : (قوله وجوزهما محمد) أي جوز الذهب والفضة أي جوز الشد بهما

الدرالمختار مع ردالمحتا رفصل في اللبس جلد ۶ ص ۳۶۲ مكتبه شامله / كفايت المفتي جلد ۹ ص ۱۵۷ كتاب الحظر والاباحة / جواهر الاحكام ص ۳۲۹)

د نارینه لپاره سور رنګ جامه رواه ده که یا؟

سوال ۴۱: د نارینه لپاره سور رنګ جامه شرعًا رواه ده که یا؟

جواب: د نارینه لپاره د سور رنګ د جامې په استعمالولو کښې د علماؤ او فقهاؤو اختلاف دی مګر راجح او قوي قول دادی چي د سره رنګ جامه د نارینه لپاره بیله کوم قیده رواه ده البته په زعفران او کسم قسم خوشبوداره رنګونو نه وي رنګ کړل سوي.

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار : وفي المجتبى والقهستاني وشرح النقاية لأبي المكارم: لا بأس بلبس الثوب الأحمر اهـ.

وفى الفتاوى الهندية :وعن ابي حينفه لاباس بالصبغ الاحمر والاسود كذافي فتاوي قاضيخان .

(الدرالمختار علي هامش ردالمحتار ج ۶ص ۳۵۸ فصل في اللبس مكتبه شامله /الفتاوى الهندية جلد ۵ ص ۳۳۲ كتاب الكراهية باب اللبس // كفايت المفتي جلد ۹ ص ۱۵۷ كتاب الحظر والاباحة دارالاشاعت چاپ)

دسر سور کول جواز لري که یا ؟

سوال ۴۲: ايا دنارينه يا ښځينه لپاره دسر سور كول جواز لري كه يا ؟

جواب : دامام ابوحنيفه رحمة الله عليه مذهب داحاديثو په رڼا کښې دادی چي دښځي او نر دپاره ويښته په نکروزو يا په کتم ،يا وسمه، پاڼو سره سره کول ياژړ کول مستحب عمل دی . او تورول دسرو ښځي ته او تورول دږيري او سر

ونارینه ته ناروا او حرام دي . او پاته سوه دا خبره چي نن سبا په بازار کښې مختلف رنګونه دسر یا دږیري درنګ کېدو دپاره خرڅیږي دهغو په باره کښې دشریعت فیصله داده : که چیري دغه رنګ وېښته تک تور کړي نو دهغو استعمال صرف دا نه چې حرام دی بلکي دحدیث شریف درویه څخه دلعنت باعث او دجنت څخه دمحرومی سبب دی . البته هغه رنګ چي وېښته خو تک تور نه کړي بلکي سور مائل وسیاه ته کړي نو دهغه رنګ استعمال بېله کراهته رواه دی په دې شرط چي حرام شیان نه وي په کښې او که حرام شیان په کښې وه نو دهغو استعمال مطلقا ناروا دی که وېښته تور کړي او که یې تور نه کړي .

قال العلامة الحصفكي فى الدرالمختار : (اخْتَضَبَ لِأَجْلِ التَّزَيُّنِ لِلنِّسَاءِ وَالْجَوَارِي جَازَ) فِي الْأَصَحِّ وَيُكْرَهُ بِالسَّوَادِ وَقِيلَ لَا وَمَرَّ فِي الْحَظَرِ

وقال العلامة ابن عابدين : وَمَذْهَبُنَا أَنَّ الصَّبْغَ بِالْحِنَّاءِ وَالْوَسْمَةِ حَسَنٌ كَمَا فِي الْخَانِيَّةِ قَالَ النَّوَوِيُّ: وَمَذْهَبُنَا اسْتِحْبَابُ خِضَابِ الشَّيْبِ لِلرَّجُلِ وَالْمَرْأَةِ بِصُفْرَةٍ أَوْ حُمْرَةٍ وَتَحْرِيمُ خِضَابِهِ بِالسَّوَادِ عَلَى الْأَصَحِّ لِقَوْلِهِ – عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ – «غَيِّرُوا هَذَا الشَّيْبَ وَاجْتَنِبُوا السَّوَادَ» اهـ

وقال ملاعلى القارى : قَالَ النَّوَوِيُّ فِي الْخِضَابِ أَقْوَالٌ، وَأَصَحُّهَا أَنَّ خِضَابَ الشَّيْبِ لِلرَّجُلِ وَالْمَرْأَةِ يُسْتَحَبُّ وَبِالسَّوَادِ حَرَامٌ، وَقَدْ سَبَقَ عَنِ الْإِمَامِ مُحَمَّدٍ أَنَّهُ قَالَ فِي مُوَطَّئِهِ: لَا نَرَى بِالْخِضَابِ بِالْوَسْمَةِ وَالْحِنَّاءِ وَالصُّفْرَةِ بَأْسًا، وَإِنْ تَرَكَهُ أَبْيَضَ فَلَا بَأْسَ بِهِ، كُلُّ ذَلِكَ حَسَنٌ،

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج۶ ص ۷۵۶ مسائل شتي بیروت چاپ / البحرالرائق شرح کنزالدقائق ج۸ ص ۱۸۳ / مرقاة المفاتيح ج۷ ص ۲۸۱۷ باب الترجل بیروت چاپ / احکام تجمیل النسآء ص ۲۱۸ / دخضاب شرعي حکم رسالة /صحیح مسلم ج ۳ ص ۱۶۶۳ باب في صبغ الشعر مکتبه شامله /سنن ابي داود ج ۴ ص ۸۵ باب في الخضاب مکتبه شامله/سنن النسائي ج ۸ ص ۱۳۸ باب نهي عن الخضاب با السواد مکتبه شامله)

بې له ضرورته چي ښځې خپل دواړه غوږونه دوه ځایه سوري کوي .

سوال ۴۳ : نن سبا یو رواج د زینت او فیشن دغه په ښځو کښې راروان دی چي غوږونه سوري کوي پو ښتنه داده چي ایا د ښځي د پاره د غوږونو سوري کول رواه دي که یا ؟ .

جواب : په فتاوی عالمګیري کښې لیکلي دي چي غوږونه سوري کول د انجونو د پاره رواه دي ځکه چي د نبي کریم صلی الله علیه وسلم په زمانه کښې انجونو غوږونه سوري کوله او چا پر دې عمل باندي رد یا انکار نه دی کړی .

وفی الفتاوی الهندیة : وَلَا بَأْسَ بِثَقْبِ آذَانِ النِّسْوَانِ كَذَا فِي الظَّهِيرِيَّةِ. وَلَا بَأْسَ بِثَقْبِ آذَانِ الْأَطْفَالِ مِنْ الْبَنَاتِ لِأَنَّهُمْ كَانُوا يَفْعَلُونَ ذَلِكَ فِي زَمَانِ رَسُولِ اللَّهِ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ – مِنْ غَيْرِ إنْكَارٍ كَذَا فِي الْكُبْرَى.

(الفتاوی الهندیة ج ۵ ص ۳۵۷ الْبَابُ التَّاسِعَ عَشَرَ فِي الْخِتَانِ وَالْخِصَاءِ وَحَلْقِ الْمَرْأَةِ شَعْرَهَا ووصلها شعر غَيْرِهَا / جدید فقهي مسائل ص ۱۳۳ ۱/ فتاوی اللكنوی ص ۴۸۰ / احسن المسائل ص ۱۳۵ مسائل شتي)

باب الاسماء

دعبدالمحمد دنوم ایښوولو حکم.

سوال ۱ : دعبدالنبي او عبدالمحمد نومان ایښوول شرعاً جائز دي که یا ؟

جواب : دعبدالنبي او عبدالمحمد نومان ایښوول شرعاً منعه دي ځکه چي که چیري دعبدالنبي او عبدالمحمد څخه مراد بنده او مخلوق وي نو دا بیا ښکاره شرک دی او که چیري مجازي معنی یې مراد وي چي هغه تابعداري ده نو که څه هم شرک نه دی خو دشرک دپیدا کولو وهم ورسره دی نو په کوم شي کښي چي د شرک دپیدا کولو وهم وي نو هغه خپله شرعاً جائز نه دی نو ددې وجهي څخه باید دداسي نومانو چي هغه نژدې کېدونکي وشرک ته وي اجتناب او پرهیز وسي .

(کماقال القاري رحمه الله) وَرَوَى الْحَاكِمُ فِي الْكُنَى، وَالطَّبَرَانِيُّ عَنْ أَبِي زُهَيْرٍ الثَّقَفِيِّ مَرْفُوعًا " إِذَا سَمَّيْتُمْ فَعَبِّدُوا " أَيِ: انْسِبُوا عُبُودِيَّتَهُمْ إِلَى أَسْمَاءِ اللَّهِ، فَيَشْمَلُ عَبْدَ الرَّحِيمِ، وَعَبْدَ

الْمَلِكِ وَغَيْرَهُمَا. وَلَا يَجُوزُ نَحْوُ عَبْدِ الْحَارِثِ وَلَا عَبْدِ النَّبِيِّ، وَلَا عِبْرَةٌ بِمَا شَاعَ فِيمَا بَيْنَ النَّاسِ.(مرقات)

لما قال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله فى ردالمحتار على الدرالمختار : أَقُولُ: وَيُؤْخَذُ مِنْ قَوْلِهِ وَلَا عَبْدَ فُلَانٍ مَنْعُ التَّسْمِيَةِ بِعَبْدِ النَّبِيِّ وَنَقَلَ الْمُنَاوِيُّ عَنْ الدَّمِيرِيِّ أَنَّهُ قِيلَ بِالْجَوَازِ بِقَصْدِ التَّشْرِيفِ بِالنِّسْبَةِ، وَالْأَكْثَرُ عَلَى الْمَنْعِ خَشْيَةَ اعْتِقَادِ حَقِيقَةِ الْعُبُودِيَّةِ كَمَا لَا يَجُوزُ عَبْدُ الدَّارِ

(مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح ج ٨ ص ٣ ٥١ كتاب الاداب رشيديه / ردالمحتار ج ۶ ص ٨ ۴١ فصل في البيع سعيد چاپ / السعاية ج ٢ ص ۶۴ ١ كتاب الصلوة باب صفة الصلوة مطلب نهي العوام عن تسميتهم اطفالهم بعبدالسبحان سهيل اكيډمي /احكام القرآن للجصاص ج ١ ص ١٩ / فتاوى محموديه ج ١٩ ص ٣٨٢ باب الاسماء / كفايت المفتي ج ١٢ ص ۴٢٣ باب الاسماء / ستاسو مسائل او دهغوى حل ج ٨ ص ٢٧١ / كتاب الفتاوى للمفتي گل حسن ج ١ ص ٢٢٢)

زمري ته په ملا زمري اخند ويل

سوال ٢: زما نوم زمری دی خو ځيني خلک په دغه خاطر چي زه کله ودوی ته جماعت ورکوم ماته ملا زمری اخند وايي ايا په داسي ويلو کښي خو به ماته يا دوی ته څه اخروي تاوان نه وي ؟

جواب : عموماً زمونږ په ټولنه او ماحول کښي لفظ د ملا صاب د عزت او احترام دپاره خلک استعمالوي نو بنآءً على هذا که چيري ددغه کسانو نيت هم عزت او احترام وي نو زمري ته ملا زمری اخند ويل ګناه او حرج نه لري ، او خدانخواسته که ددوی نيت ددې څخه استهزآء او پسخند وي نو داييا سخته او لو ګناه ده والله اعلم

لقوله تعالى فى القرآن الكريم : وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ بِئْسَ الِاسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَنْ لَمْ يَتُبْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ (١١) سورة الحجرات

عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيرَنَا وَيَعْرِفْ شَرَفَ كَبِيرِنَا» حَدَّثَنَا هَنَّادٌ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدَةُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، نَحْوَهُ، إِلَّا أَنَّهُ قَالَ: «وَيَعْرِفْ حَقَّ كَبِيرِنَا»رواه الترمذى

(سنن الترمذی ج ۴ ص ۳۲۲ باب ما جاء في رحمة الصبيان مكتبه شامله / سنن ابي داود ۴ ص ۲۸۶ باب في الرحمة مكتبه شامله / معارف القرآن ج ۹ ص ۱۴۳ پاره ۲۶)

د خراب یا سم نامه بدلول جائز دي که یا ؟

سوال ۳ : کله چي پریوه کس باندي نوم کښېښوول سو نو بیا د هغه نوم بدلول جائز دي که یا ؟ او که چیري بدل سو نو بیا په دغه دوهم نامه سره دهغه هلک یا ، ا انجلی دنکاح عقد درست دی که یا ؟

جواب : امام بیهقي رحمة الله علیه په خپل کتاب شُعَبُ الایمان کښې یو حدیث شریف نقل کړی دی . چي نبي کریم صلي الله علیه فرمایلي دي : چي د کوم شخص په کور کښي ماشوم پیدا سو یعني دچا چي اولاد پیدا سو نو هغه ته پکار دي چي د هغه نوم ښه او ښایسته کښېږدي او بیا هغه ته نیک او ښه آداب وروښیي (یعني هغه ته د شریعت احکام او آداب او دژوند بهترینې طریقې وروښیي دپاره ددې چي هغه په دنیا او آخرت کښې کامیابه او سر لوړی وي) او کله چي بالغه سو نو هغه ته دي نکاح وروکړي . نو ښه نوم ایښوول هغه شی دی چي پر پوره ژوند او زندګي باندي ډیر ښه اثرات مرتب کوي . او بدنوم ایښوول یا په بد نامه چاته ویل د شریعت دنګاه څخه دایوه لویه ګناه هم ده او داد مور او پلار کوتاهي هم ده د اولاد په حق کښې چي باید جبیره یې وسي . الله جل جلا له دي دعمل توفیق را نصیب کړي آمین .

رابه سو دپوښتني وجواب ته : جواب دادی چي کوم نوم خلاف شرع وي نو دهغه نامه بدلول په حدیث شریف سره ثابت دي او باید بدل هم سي او ښه نوم پر کښېښوول سي چي موافق د شریعت سره وي . او کوم نوم چي موافق د شریعت سره وي نو دهغه نوم بدلول ثابت نه دي او نه هم بدلول پکار دي . او پاته سوه چي کله نوم پر یوچا کښېښوول سو نو بیا په هغه نامه سره د نکاح صحت او نور چي کوم معاملات یا عقود دي هغه ټول له په هغه نامه سره درست او صحیح دي .

وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ وَابْنِ عَبَّاسٍ قَالَا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «من وُلِدَ لَهُ وَلَدٌ فَلْيُحْسِنِ اسْمَهُ وَأَدَبَهُ فَإِذَا بَلَغَ فَلْيُزَوِّجْهُ فَإِنْ بَلَغَ وَلَمْ يُزَوِّجْهُ فَأَصَابَ إِثْمًا فَإِنَّمَا إثمه على أَبِيه» رواه البيهقي فى شعب الايمان

عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: غَيَّرَ اسْمَ عَاصِيَةَ، وَقَالَ: «أَنْتِ جَمِيلَةٌ» . سنن ابی داود .

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: " أَنَّ زَيْنَبَ، كَانَ اسْمُهَا بَرَّةَ فَقِيلَ: تُزَكِّي نَفْسَهَا، فَسَمَّاهَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَيْنَبَ " وَلَفْظُ الْحَدِيثِ لِهَؤُلَاءِ دُونَ ابْنِ بَشَّار: رواه مسلم

(فتاوی محمودیه ج ۱۹ ص ۳۸۹ باب الاسمآء / ج ۳ ص ۱۶۸۷ / باب استحباب تغيير الاسم القبيح . بیروت / سنن ابي داود ج ۴ ص ۲۸۸ / كتاب الادب باب في تغيير الاسم بيروت / مشكوة المصابيح كتاب النكاح باب الولي في النكاح الفل الثالث ج ۲ ص ۲۷۱)

خیاطان پر کالو باندي دخپل شهرت دپاره خپل نومان لیکي .

سوال ۴ : ځیني خیاطان پر جوړوسوو کالو باندي خپل نوم مثلا د (عبدالله) یا د (محمد) یا د (احمد) په نامه باندي دخپلي خیاطۍ دشهرت دپاره لیکي . نو پوښتنه داده چي دغه نومان لیکل پر دغه کالو باندي لیکل رواه دي که یا ؟

جواب :(مفتي اعظم افغانستان حضرت مولانا الحاج مولوي عبدالعلي دیو بندي رحمة الله علیه) په خپلو مسائلو کښې ددغه سوال جواب ته داسي فرمایلي دي چي خلاصه یې داده :چي دغه نومونه پر دغه کالو باندي لیکل شرعا درست او رواه کار نه دی . ځکه چي په دې سره ددغه نومونو بې قدري کیږي هغه داسي چي دغه کس ددغه نومونو سره وتښناب ته ځي او دغه کالي چي کله وکاږي هلته یې دنورو مستعملو او خیرنو کالو سره ایږدي او کله کله خولا داسي هم پیښه سي چي ښځي دغه کالي او دکوچنیانو ناپاکه کالي دمینځلو دپاره ماشین ته یو ځای وراچوي او دې ته ورته نور داسي دادب څخه لیري هغه طریقې تر سره کیږي چي دهغو جواز شرعا نسته. نو باید خیاطان صاحبان ددغه عمل څخه په کلکه باندي پرهیز وکړي او

داسي نه چي خپل دغه حلال کسب او روزي خدا نخواسته په دغه ذريعه سره سبب دحرامو او ناروا ونه ګرځوي .

عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ، قَالَ: جَاءَ نَاسٌ مِنَ الْأَعْرَابِ إِلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيْهِمِ الصُّوفُ فَرَأَى سُوءَ حَالِهِمْ قَدْ أَصَابَتْهُمْ حَاجَةٌ، فَحَثَّ النَّاسَ عَلَى الصَّدَقَةِ، فَأَبْطَئُوا عَنْهُ حَتَّى رُئِيَ ذَلِكَ فِي وَجْهِهِ. قَالَ: ثُمَّ إِنَّ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ جَاءَ بِصُرَّةٍ مِنْ وَرِقٍ، ثُمَّ جَاءَ آخَرُ، ثُمَّ تَتَابَعُوا حَتَّى عُرِفَ السُّرُورُ فِي وَجْهِهِ، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةً حَسَنَةً، فَعُمِلَ بِهَا بَعْدَهُ، كُتِبَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِ مَنْ عَمِلَ بِهَا، وَلَا يَنْقُصُ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْءٌ، وَمَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةً سَيِّئَةً، فَعُمِلَ بِهَا بَعْدَهُ، كُتِبَ عَلَيْهِ مِثْلُ وِزْرِ مَنْ عَمِلَ بِهَا، وَلَا يَنْقُصُ مِنْ أَوْزَارِهِمْ شَيْءٌ.

(صحيح مسلم ج۴ حديث شماره (۲۰ ۵۹) بيروت چاپ / سنن ابن ماجة ج ۱ ص ۷۵ بيروت چاپ / دخلاصون لاره دحضرات مولوی صاب مسائل)

پرویز نوم اېښوول څنګه دی ؟

سوال ۵ : پرویز نوم اېښوول څنګه دی دومره مي فقط اورېدلي دي چي د ابنه نوم نه دی د نبي کريم صلی الله علیه وسلم د دښمن نومۀ څه معلومات که را کړئ مهرباني به مو وي؟.

جواب: پروېز د ایران د هغه با چا نوم دی چي کله د نبي کريم صلی الله علیه وسلم خط مبارک ده ته ورسېدی ده ظالم دغه خط او نوم د نبي کريم صلی الله علیه وسلم څیري کړی د کبره او غروره څخه او په دا نژدې وخت کښي پروېز د هغه کس نومۀ چي مطلق د حدیثو څخه منکرۀ نور خپله فکر پکار دی چي داسي نوم اېښودل څنګه کار دی؟ لهذا داسي نوم ایښوول نه دی پکار او که دچا نوم وي هغه دي بدل کړل سي

أن عبد الله بن عباس أخبره : أن رسول الله صلى الله عليه و سلم بعث بكتابه إلى كسرى فأمره أن يدفعه إلى عظيم البحرين يدفعه عظيم البحرين إلى كسرى فلما قرأه كسرى مزقه فحسبت أن ابن المسيب قال فدعا عليهم رسول الله صلى الله عليه و سلم (أن يمزقوا كل

ممزق) رواه البخاري

أن عبد الله بن عبد الله بن عباس أخبره أن رسول الله صلى الله عليه وسلم بعث بكتابه إلى كسرى وأمره أن يدفعه إلى عظيم البحرين فدفعه عظيم البحرين إلى كسرى فلما قرأه كسرى مزقه

(صحيح البخاري ج ۲ ص ۱۰۷۹ قديمي سنن النسائي ج ۵ ص ۲۶۶ مكتبه شامله فتح الباري ج ۱۳ ص ۳۰۰ مكتبه رشيديه / ستاسي مسائل او دهغوی حل ج ۸ ص ۲۶۹ اردو)

آیا پر ماشومانو دانبیاء کرامو نومونه ایښوول صحیح دی

سوال ۶ :آیا پر پیدا سوي ماشوم باندي دانبیاء کرامو علیهم الصلوة والسلام نومونه ایښودل جواز لري که یا؟

جواب : بالکل جایز دي لیکن هر کله چي پر اولاد باندي دانبیاء کرامو علیهم الصلوة والسلام نومان کښېښودل سي نو بیاهم هغه نومانو ته بد ویل او پر هغو باندي لعنت ویل او هغه نوم بد استعمالول او ښکنځل ورته کول ناروا کار دی ځکه چي په ځیني روایتونو کي راځي چي عجموته نه ده رواه چي پر خپل اولاد دالله پاک جل جلاله نومان کښېږدي ځکه چي عجم دنومانو سپکاوي کوي.

عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ رحمه الله تعالى قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ، يَقُولُ: قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «تَسَمَّوْا بِاسْمِي، وَلَا تَكَنَّوْا بِكُنْيَتِي .

(فتاوى اللكنوي ص ۴۰۷ مايتعلق بتعظيم اسم الله / صحيح مسلم شريف ج ۲ ص ۲۰۶ كتاب الادب / ستاسي مسائل او دهغه حل ج ۸ ص ۲۷۰ باب الاسماء / سنن ابي داود ج ۲ ص ۶۷۶)

ایا حارث نوم ایښوول صحیح دی که یا ؟

سوال ۷ : زما دزوی نوم حارث دی او ما دحارث دنامه پر برابر اوریدلي دي چي دادشیطان نوم دی ایا داخبره حقیقت لري که یا ؟

جواب : حارث صحیح او درست نوم دی دحارث معنی ده په عربي کښې بزگر یا کښت کوونکی او محنت کوونکی دد غه نامه وبدلولو ته هیڅ ضرورت نسته شرعاً .

دا ځکه چي د متعدد صحابه کرامو رضي الله عنهم نومونه په حارث سره مسمی وه لکه حارث ابن انس ، حارث بن خزيمة وغيره .

عن أبي وهب الجشميرحمه الله تعالى وكانت له صحبة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «تسموا بأسماء الأنبياء، وأحب الأسماء إلى الله عبد الله، وعبد الرحمن، وأصدقها حارث، وهمام، وأقبحها حرب ومرة.

(ابوداود شريف ج ۲ ص ۳۲۰ باب في تغيير الأسماء / كنزالعمال ج ۱۶ ص ۴۲۰ / مسند احمد حنبل ج ۴ ص ۲۴۵ / ستاسي مسائل او دهغه حل ج ۸ ص ۲۶۵ باب الاسماء)

عبدالرحمان ته رحمان ويل څنګه دی

سوال ۸ : عبدالرحمن عبدالرزاق مثلاً داسي نومان زموږ په خواکي رواج دي چي عبدالرحمن ته رحمان وايي او عبدالرزاق ته رازق وائي او دانومان خو دالله پاک جل جلاله دي ايا شرعا په داسي نامه سره څوک رابلل ګناه لري که يا؟

جواب : حضرت مولانا محمد يوسف لدهيانوي شهيد رحمه الله تعالى په خپل کتاب ستاسي مسائل او دهغه حل کي ليکلي دي : دادعبد لفظ ليري کول په رحمان او رازق سره خالي يو چاته اوازکول ډيره سخته ګناه ده .

دالله پاک جل جلاله دوه قسمه نومونه دي په شريعت کي يو قسم نومونه دالله پاک هغه دي چي دبنده لپاره هغه نوم اېښودل صحيح او روا نه دي لکه رحمان ، خالق ، رازق ، دغسي نومان دالله پاک څخه ماسوا بل چاته انتخابول او استعمالول سخته ګناه ده لکه ديوچا نوم چي عبدالله وي ته عبد اېسته کړي او الله ورته وايي همداسي عبدالرحمن ته رحمان صاحب عبدالخالق ته خالق ويل ګناه ده.

دوهم قسم هغه نومونه دي چي دهغو استعمال بندګانوته هم روا دی لکه الله پاک په قرآن کريم کي نبي کريم صل الله عليه وسلم ته روف رحيم ويلي دي دداسي نومونو استعمال تر يوه حده پوري دبندګانو دپاره رواه دي .

وفي الفتاوى الهندية :والتسمية باسم يوجد في كتاب الله تعالى كالعلي والكبير والرشيد والبديع جائزة لأنه من الأسماء المشتركة ويراد في حق العباد غير ما يراد في حق الله تعالى كذا في السراجية.

(الفتاوى الهندية ج۵ ص ۳۶۲ الباب الثاني والعشرون في تسمية الأولاد وكناهم والعقيقة / شرح الفقه الاكبر ص ۱۹۳ / ستاسي مسایل او دهغه حل ۸ ص ۲۶۸ / الدرالمختار مع ردالمحتار ج۵ ص ۲۹۶ / امدادالمفتين ص ۸۵۳)

پر داسي فرشونو باندي ناسته او ولاړه کول چي اسلامي نومونه پر ليکلي وي.

سوال ۹ : ځيني خلک خصوصا په وطنونو کښې دبورې يا د ورجو يا دکود کيمياوي (امبارو) دګونيو او بوريو څخه ټاټونه او دناستي پاستي دپاره فرشونه جوړوي يعني ډيري ګونۍ سره وګنډي بيا پر هغو باندي ناسته پاسته او بيديدل کوي. او حال دا چي پر هغو ګونيو يا پر دغه فرشونو باندي په پښتو يا بله ژبه سره اسلامي نومونه هم ليکلي وي لکه احمد يا محمود وغيره. ايا پر داسي فرشونو باندي ناسته ولاړه کول شرعا رواه ده که يا ؟.

جواب : حضرت مولانا عبد الحی لکنوي رحمة الله عليه په خپل مشهوره فتاوی. فتاوی لکنوي کښې دسي ليکلي دي : داسي فرش چي په هغوی کښې دالله جل جلاله نومونه(اسلامي نومونه) ليکلي وي پر هغوی باندي ناسته ولاړه کول او هغوی هوارول او په استعمال کښې راوستل شرعا منع دي ځکه چي په دې کښې دالله جل جلاله يا دنبي کريم صلی الله عليه وسلم دنومونو بې عزتي او بې حرمتي راځي.

فتاوی سراجيه کښې ليکلي دي : چي هغه مصلی (جای نماز) چي په هغه کښې دالله جل جلاله نومونه ليکلي وي، يا تسبيحاتي په کښې ليکلي وي، يا دقرآن کريم سورتونه او اياتونه په کښې ليکلي وي هغه بايد استعمال نه سي. او زموږ په تيرو بزرګانو کښې ويوه بزرګ ته يو چا يوه مصلی چي سره پېچلې او کت وه تحفه کړه. کله چي دا بزرګ هغه مصلی خلاصه کړه نو چي ويې کتل دالله جل جلاله نومونه او

سورتونه او ایاتونه په کښې لیکلي وه . نو یې حکم ورکړی چي دادي په یوه ښه لفافه او پوښ کښې وپیچل سي او لوړه دي په عزت سره کښېښوول سي .
داټوله قولونه او حکایت ددې خبري راهنمایې ورکوي چي دداسي شیانو سره باید یو مسلمان داحتیاط او دقت معامله وکړي دلاوبالی، او لاپرواهی ځخه اجتناب وکړي .

فاذا کتب اسم الله تعالی علی البساط یکره بسطه والقعود علیه لان فیه ابتذال اسمآء الله تعالی .

(فتاوی اللکنوي ص ۴۰۴ باب مایتعلق بتعظیم اسم الله واسم حبیب الله وانبیاء الله والصحابة والتابعین ومایتعلق به / الفتاوی الهندیة ج ۵ ص ۳۵۸ /فتاوی سراجیه / مطالب المومنین)

نبي الله نوم ایښوول څنګه دی ؟

سوال ۱۰: پر یو چا باندي د نبي الله نوم ایښوول شرعا رواه دی که یا ؟

جواب : نبي د عربي ژبي لفظ دی د (نَبَأَ) ځخه جوړ دی د نَبَأَ معنی په عربي ژبه کښې دلوړوالي او ښکاره والي راځي او دخبر ورکولو په معنی هم راځي . او نبي د شریعت په اصطلاح کښې هغه چاته ویل کیږي چي د الله جل جلاله له طرفه ومخلوق ته خبرورکوونکی وي . او دنبوت معنی دالله جل جلاله او دهغه دذوي العقول مخلوق تر منځ سفارت کولو راځي .

لهذا نبي الله دهغه نومانو ځخه نه دی چي دکومو استعمال شرعا منع وي البته خو دیو قسم دعوې جانب او طرف ضرور او خامخا په کښې سته نو ددې وجي ځخه ددغه نوم بدلول پکاردي پر ځای یې داسي نوم ایښوول پکاردي کوم چي دهر قسم اشتباه او شک یا دعوې ځخه پاک او مبرأ وي . زموږ ناقصه مشوره داده چي دنبي الله پر ځای باندي رفیع الله نوم انتخاب سي ډیر ښه به وي . والله اعلم بالصواب .

(نبأ)

الشَّيْء نبئا ونبوءا ارْتَفع وَظهر وَمن أَرض إِلَى أَرض أُخْرَى خرج مِنْهَا إِلَيْهَا وعَلى الْقَوْم طلع عَلَيْهِم وهجم وَيُقَال نبأ نبئا ونبأة صات صَوتا خَفِيفا ونبأ الرجل نبأ أخبر (أنبأه) الْخَبَر وبالخبر أخبرهُ (نابأه) منابأة أنبأ كل مِنْهُمَا صَاحبه وَالْقَوْم ترك جوارهم وتباعد عَنْهُ (نبأه)

الْخَبَر وبالخبر خَبره وَيُقَال نبأت زيدا عمرا خَارِجا أعلمت(تنبأ) ادّعى النبوءة وبالأمر أخبر بِهِ قبل وقته (محدثة)

(استنبأ) الرجل استخبره والنبأ بحث عَنه (النبأ) الْخَبَر (ج) أنباء (النبأة) الصَّوْت لَيْسَ بالشديد وَلَا بالمسترسل يُقَال سَمِعت نبأة والنشز فِي الأَرْض (النبوءة) سفارة بَين الله عز وَجل وَبَين ذَوي الْعُقُول لإزاحة عللها (وتبدل الْهمزَة واوا وتدغم فَيُقَال النُّبُوَّة) والإخبار عَن الشَّيْء قبل وقته حزرا وتخمينا (محدثة) (النبيء) الْمخبر عَن الله عز وَجل (وتبدل الْهمزَة يَاء وتدغم فَيُقَال النَّبِي) (ج) أَنْبيَاء وأنباء ونبآء وَالْمَكَان الْمُرْتَفع الناشز المحدودب

عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَحَبُّ الْأَسْمَاءِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى عَبْدُ اللَّهِ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ»

(المعجم الوسيط ص ۹۰ ۱ النبأة / فتاوى عثماني ج ۱ ص ۲۸۳ كتاب الذكر والدعاء والتعويذات / فتاوى محموديه ج ۱۹ ص ۳۸۳ / سنن ابي داود ج ۲ ص ۳۲۸ كتاب الاداب باب في تغيير الاسماء

محمدنبي نوم ایښودل جواز لري که یا ؟

سوال ۱۱ : ایا پریو کوچني باندې محمد نبي نوم ایښودل روا کاردی که یا ؟

جواب : محمد نبي نوم ایښودل مشکل نه لري البته دعبدالنبي ، عبدالرسول ، عبدالحبيب ، عبدالمحمد ، او عبدالاحمد ، عبد القاسم ، عبد الحارث ، عبدالسخي ، عبدالمناف غوندې نومونه ایښودل منع دي والله اعلم .

لماقال الامام ابن عابدين الشامي رحمه الله في ردالمحتار : أَقُولُ: وَيُؤْخَذُ مِنْ قَوْلِهِ وَلَا عَبْدَ فُلَانٍ مَنْعُ التَّسْمِيَةِ بِعَبْدِ النَّبِيِّ وَنَقَلَ الْمُنَاوِيُّ عَنْ الدَّمِيرِيِّ أَنَّهُ قِيلَ بِالْجَوَازِ بِقَصْدِ التَّشْرِيفِ بِالنِّسْبَةِ، وَالْأَكْثَرُ عَلَى الْمَنْعِ خَشْيَةَ اعْتِقَادِ حَقِيقَةِ الْعُبُودِيَّةِ كَمَا لَا يَجُوزُ عَبْدُ الدَّارِ اهـ. وَمِنْ قَوْلِهِ وَلَا بِمَا فِيهِ تَزْكِيَةٌ الْمَنْعُ عَنْ نَحْوِ مُحْيِي الدِّينِ وَشَمْسِ الدِّينِ مَعَ مَا فِيهِ مِنْ الْكَذِبِ وَأَلَّفَ بَعْضُ الْمَالِكِيَّةِ فِي الْمَنْعِ مِنْهُ مُؤَلَّفًا وَصَرَّحَ بِهِ الْقُرْطُبِيُّ فِي شَرْحِ الْأَسْمَاءِ الْحُسْنَى وَأَنْشَدَ بَعْضُهُمْ فَقَالَ:

(ردالمحتار ج ۵ ص ۲۹۶ مکتبه رشیدیه / فتاوى اللكهنوي ص ۴۲۴ مکتبه حبيبيه / كفايت المفتي ج ۱۲ ص ۴۲۳ اردو / جامع الفتاوى ج ۳ ص ۲۴۴ اردو / ستاسي مسائل او دهغوی حل ج ۸ ص ۲۷۱ اردو)

باب خصال الفطرة

دسروېښتيان چي وخيژي بايد څه پرې وکړم ؟

سوال ۱ : دسرياږيري په ږمنځولو سره اکثره وختونه وېښته خيژي نوا وس پوښتنه داده چي په دغه ختلي وېښتيانو باندي بايد څه وکړم ؟

جواب : که چيري ديوچا دسرياږيري وېښتيان وخيږي ياهم يوڅوک سروخريي يانوکان واخلي نوترټولو ښه طريقه داده چي په مځکه کي پټ کړل سي دچټلۍ اومرداري په ځای کي يې غورځول مکروه کاردی ځکه چي دادانسان دبدن اجزاوي دي بايد احترام يې وسي والله اعلم .

لماقال ابن عابدين شامي رحمه الله فى ردالمحتار : (قَوْلُهُ وَيُسْتَحَبُّ قَلْمُ أَظَافِيرِهِ) وَقَلْمُهَا بِالْأَسْنَانِ مَكْرُوهٌ يُورِثُ الْبَرَصَ ، فَإِذَا قَلَّمَ أَظْفَارَهُ أَوْ جَزَّ شَعْرَهُ يَنْبَغِي أَنْ يَدْفِنَهُ فَإِنْ رَمَى بِهِ فَلَا بَأْسَ وَإِنْ أَلْقَاهُ فِي الْكَنِيفِ أَوْ فِي الْمُغْتَسَلِ كُرِهَ لِأَنَّهُ يُورِثُ دَاءً خَانِيَّةٌ وَيُدْفَنُ أَرْبَعَةٌ الظُّفْرُ وَالشَّعْرُ وَخِرْقَةُ الْحَيْضِ وَالدَّمُ عَتَّابِيَّةٌ

وفي مجمع الانهر : وينبغي أن يدفنه وإن ألقاه فلا بأس به ويكره إلقاؤه في الكنيف والمغتسل

(ردالمحتار ج ۵ ص ۲۸۷ مكتبة الرشيديه / مجمع الانهر ج ۴ ص ۲۲۶ مكتبة الحرمين الشريفين / فتاوى رحيميه ج ۱۰ ص ۱۰۵ اردو / الفتاوى الهنديه ج ۵ ص ۳۵۸ مكتبه رشيديه / حاشية طحطاوي علي الدرمختار ج ۴ ص ۲۰۲ مكتبه رشيديه)

دجنابت په حالت کښي دنوکانو او وړېښتانو پرېکولو حکم.

سوال ۲ : دجنابت په حالت کښي دنوکانو دپرېکولو او دوېښتيانو دخريلو څه حکم دی ايا جائز دي که يا ؟

جواب :دجنابت په حالت کښي ټوله جسم په ظاهري توګه سره دنجاست ښکارسوی وي نوددې لپاره دټول جسم پرېمينځل فرض دي په داسي حالت کښي دوېښتيانو او نوکانو پرېکول مکروه دي فقهاء کرامو مطلقاً دکراهيت ذکر کړی دی ليکن دقرائنو داعتباره داکراهيت تنزيهي څرګنديږي

لمل في الهندية :حَلْقُ الشَّعْرِ حَالَةَ الْجَنَابَةِ مَكْرُوهٌ وَكَذَا قَصُّ الْأَظَافِيرِ كَذَا فِي الْغَرَائِبِ.

قَالَ الامام الغزالي رحمه الله فِي الْإِحْيَاءِ: لَا يَنْبَغِي أَنْ يُقَلِّمَ أَوْ يَحْلِقَ أَوْ يَسْتَحِدَّ (يحلق العانة) أَوْ يُخْرِجَ دَمًا أَوْ يُبِينَ مِنْ نَفْسِهِ جُزْءًا وَهُوَ جُنُبٌ، إِذْ يُرَدُّ إِلَيْهِ سَائِرُ أَجْزَائِهِ فِي الْآخِرَةِ فَيَعُودُ جُنُبًا، وَيُقَالُ: إِنَّ كُلَّ شَعْرَةٍ تُطَالِبُ بِجَنَابَتِهَا.

(الفتاوى الهندية :ج ۵ ص ۳۵۸ الباب التاسع عشر في الختان مكتبه رشيديه/ مغني المحتاج ج ۱ ص ۲۲۲ باب الغسل مكتبه شامله بيروت/ ستاسو مسائل او دهغوی حل ج ۳ ص ۱۱۸ باب الغسل/ فتاوى دارالعلوم زكريا ج ۱ ص ۵۵۶ كتاب الطهارة/ فتاوى محموديه ج ۵ ص ۱۱۵ باب الغسل/ امدادالفتاوى ج ۱ ص ۲۸ باب الغسل مكتبه دارالعلوم كراچي/ فتاوى رحيميه ج ۳ ص ۱۸۸ باب الغسل)

غیری ضروري وېښته لکه دبغل یازیري ناف وېښته څومره وخت لري ؟

سوال ۳ :غیر ضروري وېښته مثلاً دبغل او زیري ناف وېښته څو ورځي پس باید صفاسي؟

جواب : غیر ضروري وېښته هره هفته صفا کول مستحب کار دی او تر څلو ېښتو ورځو پوري ځنډول جواز لري او وروسته تر څلویښتو ورځوبیا مکروه عمل دی .

وفى الفتاوى الهندية : الأفضل أن يقلم أظفاره ويحفي شاربه ويحلق عانته وينظف بدنه بالاغتسال في كل أسبوع مرة فإن لم يفعل ففي كل خمسة عشر يوما ولا يعذر في تركه وراء الأربعين فالأسبوع هو الأفضل والخمسة عشر الأوسط والأربعون

(الفتاوى الهندية ج۵ ص ۳۵۷ (الباب التاسع عشر في الختان والخصاء وقلم الأظفار وقص الشارب وحلق الرأس وحلق المرأة شعرها ووصلها شعر غيرها/ الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۵ ص ۲۸۸ / فتاوى حقانيه ج ۲ ص ۲۴۹ باب المسائل المتفرقة / فتاوى محموديه ج ۱۹ ص ۴۴۸)

که دیوچا نوکان دګوتوتر سرو تیروي ډوډۍ په خوړل

سوال ۴ :که دیوچا نوکان دګوتو ترسرو تیروي په هغه لاسونو سره ډوډۍ خوړل رواه ده ؟

جواب : نوکان دومره غټ پرېښوول چي دګوتو تر سرو تیر سي دامکروه کار دی علماؤ لیکلي دي دچا چي نوکان ډیر اوږده وي نو رزق به يې تنګ وي ښه طریقه يې دپرېکولو داده که نروي که ښځه په هفته کي دجمعي په ورځ خپل نوکان واخلي. که

هغه نه وي نو دي پنځلس ورځې فاصله وركړي دا هم افضله طريقه ده بيا څه ترڅلويښتو ورځو پورې او ترڅلويښت ورځې زيات پرېښوول ګناه ده.

وفى الفتاوى الهندية : الأفضل أن يقلم أظفاره ويحفي شاربه ويحلق عانته وينظف بدنه بالاغتسال في كل أسبوع مرة فإن لم يفعل ففي كل خمسة عشر يوما ولا يعذر في تركه وراء الأربعين فالأسبوع هو الأفضل والخمسة عشر الأوسط والأربعون الأبعد ولا عذر فيما وراء الأربعين ويستحق الوعيد كذا في القنية.

(الفتاوى الهندية ج ۵ ص ۲۸۷ (الباب التاسع عشر في الختان والخصاء وقلم الأظفار وقص الشارب وحلق الرأس وحلق المرأة شعرها ووصلها شعر غيرها / الدر المختار مع ردالمحتار ج ۵ ص ۲۸۷ / فتاوى قاضي خان علي هامش الهندية ج ۳ ص ۴۱۱ / فتاوس حقانيه ج ۲ ص ۲۱۲)

دښځې ږيره او بريتونه چې راسي کښل يې ګناه لري که يا ؟

سوال ۵ : که چيرې د ښځې پر مخ باندې ږيره يا بريتونه را شنه سي نو د دغه وېښتيانو كښل رواه دي كه ګناه لري ؟

جواب : خاتم الفقهاء علامه ابن عابدين شامي رحمه الله تعالى په ردالمحتار کښې په حواله د تبيين المحارم كتاب ليكلي دي : كه چيري د ښځې ږيره يا بريتونه راشنه سي نو د دغه وېښتيانو كښل حرام لا څه كوي بلكي مستحب دي . والله اعلم .

لما قال العلامة ابن عابدين رحمه الله تعالى فى ردالمحتار : وَفِي تَبْيِينِ الْمَحَارِمِ إزَالَةُ الشَّعْرِ مِنْ الْوَجْهِ حَرَامٌ إلَّا إذَا نَبَتَ لِلْمَرْأَةِ لِحْيَةٌ أَوْ شَوَارِبُ فَلَا تَحْرُمُ إزَالَتُهُ بَلْ تُسْتَحَبُّ اهـ.

(ردالمحتار ج ۶ ص ۳۷۳ كتاب الحظر والاباحة فصل النظر والمس بيروت چاپ / مرقاة المفاتيح كتاب الطهارة باب السواک الفصل الاول رقم الحديث ۳۷۹ ج ۲ ص ۹۱ مكتبه رشيديه / بذل المجهود ج ۱ ص ۳۳ باب السواک من الفطرة مكتبه امداديه ملتان / احسن الفتاوى كتاب الحظر والاباحة ج ۸ ص ۷۵ سعيد چاپ اردو / فتاوى محموديه ج ۱۹ ص ۴۲۲ باب خصال الفطرة)

د دبر (مقعدي) وېښتيان خريل څنګه دي؟

سوال ۶: د انسان تر نامه لاندې چې كوم وېښتيان دي د هغه د خريلو اندازه څو مره ده يعني د كم ځاى څخه تر كم ځايه پورې خريل كيږي او د دبر (مقعدي) وېښتيان خريل شرعاً جائز دي كه يا ؟ بعضي كسان وائي چې د مخرج نجاست يعني د مقعدي د شا او خوا وېښتان خريل هم لازمي دي ايا په دې هكله يو حديث شريف سته كه يا ؟

جواب: دنامه څخه شروع بیاد خصیتینو (خایو) ترلاندي پوري اودورنو تربېخوپوري داوېښتېان خریل ضروري دي دامکان ترحده پوري . پاته سو دمخرج نجاست دشااوخوا وېښتانو په خریلو کي دحدیث موجودیت په هرجُزي حکم کښي دحدیث ذکرکول ضروري نه دي فقهاءکرامو دهغو وېښتانو خریل ضروري بللي دي کم چي په نجاست دلړل کېدو خطره وي اودعلامة ابن شریح رحمه الله تعالی په روایت کښي هم صراحتاً داذکر سوی دي چي دمقعدي وېښتان خریل مستحب دي

کماقال الملا علی القاری رحمه الله فی مرقات المفاتیح شرح مشکاة المصابیح زَادَ ابْنُ شُرَيْحٍ: وَحَلْقَةُ الدُّبُرِ، فَجَعَلَ الْعَانَةَ مَنْبَتَ الشَّعْرِ مُطْلَقًا. .... وَالْإِزَالَةُ شَامِلَةٌ لِقَصِّ الْأَظْفَارِ وَالشَّارِبِ وَحَلْقِ الْعَانَةِ أَوْ نَتْفِهَا أَوْ اسْتِعْمَالِ النُّورَةِ وَكَذَا نَتْفُ الْإِبْطِ، وَالْعَانَةُ الشَّعْرِ الْقَرِيبِ مِنْ فَرْجِ الرَّجُلِ وَالْمَرْأَةِ وَمِثْلُهَا شَعْرُ الدُّبُرِ بَلْ هُوَ أَوْلَى بِالْإِزَالَةِ لِئَلَّا يَتَعَلَّقَ بِهِ شَيْءٌ مِنْ الْخَارِجِ عِنْدَ الِاسْتِنْجَاءِ بِالْحَجَر

(ردالمحتار ج ۲ ص ۴۸۱ [فصل في الاحرام وصفةالمفرد] مکتبه شامله/ مرقات المفاتیح شرح مشکات المصابیح ج ۸ ص ۲۰۹؛۲۱۰ کتاب اللباس باب الترجل الفصل الاول رشیدیه/ فتاوی عبادالرحمن ج ۵ ص ۲۷۷ کتاب الحظر والاباحة / فتاوی محمودیه ج ۱۹ ص ۴۴۶ باب خصال الفطرة/شرح النووي علي المسلم ج ۳ ص ۱۴۸ مکتبه شامله/حاشیةالطحطاوي علي مراقي الفلاح ص ۵۲۷ رشیدیه/فتح الباري لابن حجر ج ۱۰ ص ۳۴۳ مکتبه شامله/الفتاوي العالمگیریه ج ۵ ص ۳۵۷؛۳۵۸ کتاب الکراهیة الباب التاسع عشر رشیدیه)

دږیري شرعي اندازه دشریعت مطهره دنظره څخه څومره مقرره سوې ده ؟

سوال ۷ : پوښتنه داده چي دږیري شرعي اندازه دشریعت مطهره دنظره څخه څومره مقرره سوې ده ؟

جواب : ږیره دانبیآء علیهم السلام سنت قدیمه دی او ددین اسلام دشعائرو څخه ګڼل کیږي دفقهآء کرامو دتحقیقاتو په رڼا کي دږیري پرېښوول واجب دي او انداز یې یو موټی دی دډې څخه کمه پرېښوول دسنتو څخه خلاف عمل دی .

لما قال العلامة علی بن سلطان محمد القاري رحمه الله تعالی فی مرقاة المفاتیح شرح مشکاة المصابیح : وَفِي الْإِحْيَاءِ قَدِ اخْتَلَفُوا فِيمَا طَالَ مِنَ اللِّحْيَةِ، فَقِيلَ: إِنْ قَبَضَ الرَّجُلُ

عَلَى لِحْيَتِهِ وَأَخَذَ مَا تَحْتَ الْقُبْضَةِ فَلَا بَأْسَ بِهِ، وَقَدْ فَعَلَهُ ابْنُ عُمَرَ وَجَمَاعَةٌ مِنَ التَّابِعِينَ، وَاسْتَحْسَنَهُ الشَّعْبِيُّ، وَابْنُ سِيرِينَ .

وفي ردالمحتار على الدرالمختار : (قوله والسنة فيها القبضة) وهو أن يقبض الرجل لحيته فما زاد منها على قبضة قطعه كذا ذكره محمد في كتاب الآثار عن الإمام، قال وبه أخذ. محيط اهـ

(ردالمحتار علي الدرالمختار ج۵ ص ۲۸۸ فصل في البيع / مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح ج ۷ ص ۲۸۲۲ مكتبه شامله / امدادالفتاوى ج ۴ ص ۳۲۳ / احسن الفتاوى ج ۹ ص ۵۵ فتاوى حقانيه ج ۲ ص ۲۵۱ / احسن الفتاوى ج ۹ ص ۵۵ / ستاسي مسائل او دهغه حل ج۸ ص ۳۰۷)

ايا دبرېتو خريل سنت دي ؟

سوال۸: ايا دبرېتو خريل سنت دي كه بدعت او كه يې كوچني كول سنت دي ؟

جواب : د درمختار د عبارت څخه معلوميږي چي د برېتو خريل بدعت دي او يو قول داهم راغلى دى چي خريل يې سنت دي . او كوم فعل چي د سنت او بدعت ترمېنځ راسي ترك او پرېښوول يې اولى كار دى . والله اعلم

لما قال العلام الحصكفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار : حلق الشارب بدعة وقيل سنة واختلف في المسنون في الشارب هل هو القص أو الحلق؟ والمذهب عند بعض المتأخرين من مشايخنا أنه القص. قال في البدائع: وهو الصحيح وقال الطحاوي:القص حسن والحلق أحسن وهو قول علمائنا الثلاثة نهرقال في الفتح وتفسير القص أن ينقص حتى ينتقص عن الإطار وهو بكسر الهمزة: ملتقى الجلدة واللحم من الشفة،وكلام صاحب الهداية على أن يحاذيه. اهـ

(الدرالمختار علي هامس ردالمحتار ج ۶ ص ۴۰۷ كتاب الحظر والاباحة فصل في البيع مكتبه شامله / ردالمحتار ج ۲ ص ۵۵۰ كتاب الحج باب الجنايات سعيد / الفتاوى الهندية ج ۱ ص ۲۴۹ / فتاوى اللكنوي ص ۴۹۱ / جامع الفتاوى ج ۳ ص ۲۰۵ / الهداية ج ۱ ص ۲۴۹ / فتاوى محموديه ج۱۹ ص ۴۲۳)

باب الصلوة على رسول الله والتعويذات

هغه کوم سورت دی چي دهر مرض دپاره شفا دی .

سوال ۱ : په قرآن کريم کښې هغه کوم سورت دی چي دهر مرض دپاره شفا دی ؟ .

جواب : په قرآن کريم کښې هغه سورت چي دهر قسم مريضۍ دپاره شفادی هغه سورت فاتحه ده . ځکه چي په حديث شريف کښې دنبي کريم صلی الله عليه وسلم ارشاد مبارک دی چي سورت فاتحه دهر قسم مريضۍ دپاره شفا ده . هغه نو بيا برابره ده که تعويذ ځيني جوړ سي په غاړه کړل سي يا پر اوبو باندي دم کړل سي بيا په مريض باندي هغه اوبه وچيښل سي . يا پر مريض باندي ددې په ذريعه سره دم وکړل سي .

وأمّ الكتاب، والسبع المثاني، لأنها تثنى في كل ركعة، والقرآن العظيم، لتضمنها جميع علوم القرآن ومقاصده الأساسية، والشفاء لقوله صلّى الله عليه وسلم: «فاتحة الكتاب شفاء من كل سم ، والرّقية لقوله صلّى الله عليه وسلّم لمن رقى بها سيد الحي: «ما أدراك أنها رقية ،والأساس، لقول ابن عباس:وأساس الكتب: القرآن، وأساس القرآن و رواه الدارمي عن عبد الملك بن عمير، بلفظ: «في فاتحة الكتاب شفاء من كل داء»

(التفسير المنير ج ۱ ص ۵۶ سورة الفاتحه مکتبه حبيبيه / تفسير الثعلبي ج ۱ ص ۱۲۸ بيروت چاپ / تفسير الرازي ج ۱ ص ۱۵۹ بيروت چاپ / تفسير القرطبي ج ۱ ص ۱۱۲ بيروت چاپ / تفسير ابن کثير ج ۱ ص ۱۰۱ بيروت چاپ)

دتلاوت څخه مخکښې ددرود ويلو حکم.

سوال ۲ : ځيني کسان چي کله تلاوت شروع کوي نو درود شريف وايي او بيا چي کله تلاوت ختم کړي نو بيا درود شريف وايي اوس پوښتنه داده چي دتلاوت څخه مخکي او وروسته درود شريف ويل ثابت دي که يا ؟

جواب : ددرود شريف لپاره يو مشخص وخت نسته بلکي په هر وخت کښې ددرود شريف ويل باعث داجر او ثواب دي خو ځيني وختونه داسي سته چي په هغه وختونو کښې ددرود شريف ويل تر نورو وختو ډېر ثواب لري چي په هغه وختونو کښې يو دادی چي کله يو کس تلاوت ختم کړي نو بيا دي درود شريف ووايي البته خاص

دتلاوت په سر کي درود ويل او ددغه درود ثبوت زموږ دپوره کوشش سره سره بيا هم دفقهي شريفي په کتابو کي موجود نه سو.

تُسْتَحَبُّ الصَّلاَةُ عَلَيْهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَارِجَ الصَّلاَةِ فِي كُل الأْوْقَاتِ، وَتَتَأَكَّدُ فِي مَوَاطِنَ مِنْهَا: يَوْمُ الْجُمُعَةِ وَلَيْلَتُهَا، وَعِنْدَ الصَّبَاحِ، وَعِنْدَ الْمَسَاءِ، وَعِنْدَ دُخُول الْمَسْجِدِ، وَالْخُرُوجِ مِنْهُ، وَعِنْدَ قَبْرِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعِنْدَ إِجَابَةِ الْمُؤَذِّنِ، وَعِنْدَ الدُّعَاءِ، وَبَعْدَهُ وَعِنْدَ السَّعْيِ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ، وَعِنْدَ اجْتِمَاعِ الْقَوْمِ، وَتَفَرُّقِهِمْ، وَعِنْدَ ذِكْرِ اسْمِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعِنْدَ الْفَرَاغِ مِنَ التَّلْبِيَةِ، وَعِنْدَ اسْتِلاَمِ الْحَجَرِ، وَعِنْدَ الْقِيَامِ مِنَ النَّوْمِ، وَعَقِبَ خَتْمِ الْقُرْآنِ،

(الموسوعة الفقهية ج ٢٧ ص ٢٣٧ مكتبه حقانيه/ردالمحتار ج ١ ص ٣٨٣ مطلب نص العلماء علي استحباب الصلوة علي النبي ﷺ)

دنبي کريم ﷺ دنامه مبارک سره درود شريف ويل کوم حيثيت لري؟

سوال ٣: دنبي کريم صلی الله عليه وسلم دنوم مبارک په اوريدو سره درود شريف ويل فرض دی که واجب دی که سنت دی؟

جواب: فقهاء کرامو ليکلي دي چي په ټول عمر کي يو ځل پر نبي کريم صلی الله عليه وسلم باندي درود شريف ويل فرض دی، او ددې څخه وروسته بيا دنبي کريم صلی الله عليه وسلم دنوم مبارک په اوريدو سره هر ځل پر نبي کريم صلی الله عليه وسلم باندي درود شريف ويل واجب دی داځکه چي دنبي کريم صلی الله عليه وسلم دنوم مبارک اوريدل او بيا درود شريف نه ويل پر دې باندي ډېري سزاګاني په احاديث مبارکه وو کي راغلي دي او همدغه قول امام طحاوي رحمه الله تعالی اختيار کړی دی، البته دامام کرخي رحمه الله تعالی په نزد بيا که چيري په يوه مجلس کي څو واره دنبي کريم صلی الله عليه وسلم نوم مبارک ذکر سي نو هر وار درود شريف ويل ورسره واجب نه دی بلکي يو ځل ويل واجب دی. والله اعلم بالصواب.

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار على هامش ردالمحتار : (وهي اى الصلوة على النبي صلى الله عليه وسلم فرض) عملا مرة واحدة اتفاقا في العمر . وقال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار على الدرالمختار : قلنا بفرضيتها لأجل العمل بالأمر القطعي الثبوت والدلالة، فهي فرض علما وعملا لا عملا فقط كالوتر.

... لما قال العلامة الحكفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار على هامش ردالمحتار ايضا (واختلف) الطحاوي والكرخي (في وجوبها) على السامع والذاكر (كلما ذكر) – صلى الله عليه وسلم – (والمختار) عند الطحاوي (تكراره) أي الوجوب (كلما ذكر) ولو اتحد المجلس في الأصح .... وقال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار على الدرالمختار ايضا : كن صحح في الكافي وجوب الصلاة مرة في كل مجلس .... وهو كمن سمع اسمه – عليه الصلاة والسلام – مرارا لم تلزمه الصلاة إلا مرة في الصحيح لأن تكرار اسمه – صلى الله عليه وسلم – لحفظ سنته التي بها قوام الشريعة، فلو وجبت الصلاة بكل مرة لأفضى إلى الحرج، غير أنه يندب تكرار الصلاة

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۱ ص ۵۱۵ باب صفة الصلوة ، آداب الصلوة مكتبه شامله ، ج ۱ ص ۵۱۶ / البحر الرائق آخر باب صفة الصلوة ج ۱ ص ۵۷۳ مكتبه رشيديه / فتاوى محموديه ج ۳ ص ۱۳۳ باب البدعات والرسوم مكتبة الفاروق اردو)

دقرآن مجيد اياتونه او دعاوي ليكل په مريض باندي چيښل .

سوال ۴ : ځيني كسان نن سبا دكينسر يا دسرطان په مريضۍ اخته كسانو ته ټوله قرآن كريم ورليكي او بيا يې اوبو ته اچوي په دغه ناجوړو كسانو باندي يې چيښي ايا دشريعت دنګاه څخه ددغه عمل اجازه سته كه يا .

جواب : دقرآن كريم داياتونو او احاديث مباركه وو څخه تعويذ جوړول يا پر اوبو او بل پاک شي باندي دم كول او هغه بيا چيښل جائز او رواه عمل دى خپله يې هم چيښل رواه دي او په بل باندي يې هم چيښل رواه دي . په خيرالقرون (دصحابه

کرامو او تابعینو او تبع تابعینو په زمانه) کښې دبزرګانو دغه معمولات او مجربات نقل سوي دي شرعا کوم مشکل او حرج په دې کښې نسته .

نوټ : یوه خبره چي دلته دذکر کولو قابله ده هغه داده چي دغه ټوله دیرش سېپاري قرآن کریم په رنګ باندي لیکل او بیا ټوله رنګ داوبو سره چیښل دغه یوه داسي مسئله ده چي په دې کښې دډاکټرانو سره هم باید مشوره وسي ځکه چي دنن سبا دقلمونو په رنګونو کښې ځیني کیمیاوي او زهرجن مواد ګډ دي چي کله کله دانسان وصحت ته ډیر سخت ضرر رسوي داسي نه وي چي دفائدې پر ځای یې تاوان زیات سي او موږ په شریعت کښې ځیني داسي مسائل هم لرو چي په هغه مسائلو کښې شریعت دیو ماهر او دیندار یوه مسلمان ډاکټر وخبري ته اعتبار ورکوي والله اعلم بالصواب .

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: " إِذَا عَسُرَ عَلَى الْمَرْأَةِ وَلَدُهَا، أَخَذَ إِنَاءً لَطِيفًا يَكْتُبُ فِيهِ {كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ مَا يُوعَدُونَ} [الأحقاف:٣٥] إِلَى آخِرِ الْآيَةِ، وَ {كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا عَشِيَّةً أَوْ ضُحَاهَا} [النازعات: ۴۶] ، وَ {لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِأُولِي الْأَلْبَابِ} [يوسف: ١١١] إِلَى آخِرِ الْآيَةِ، ثُمَّ يُغْسَلُ، وَيَسْقِي الْمَرْأَةَ مِنْهُ، وَيَنْضَحُ عَلَى بَطْنِهَا وَفَرْجِهَا . الحديث

(فتاوی فریدیه ج ۴ ص ۵۲۳ / عمل اليوم والليلة المعروف بابن السني ص ۵۷۶ بیروت چاپ ، باب ماتعوذ به المرأة التي تطلق . / شرح الخربوتي علي القصيدة البردة ص ۱۴۶)

دیو چا دطبیعت دنرمولو دپاره تعویذ کول .

سوال ۵ : که چیري یو کس په بل کس باندي مثلا ښځه په خاوند باندي یا زوی په پلار باندي یا یو دوست په بل دوست باندي داسي تعویذ وکړي چي د طبیعت سختي یې په نرمی بدله سي یا دکورني جنګ او جنجاله څخه لاس واخلي ایا داسي تعویذ کول شرعا روا اینبنت لري که یا ؟

جواب : که چیري یو خاوند پر ښځي باندي یا پلار پر زوی باندي خدانخواسته ظلم کوي او دهغوی جائز حقونه نه اداء کوي او یا دهغوی څخه بې ځایه نفرت کوي نو په داسي صورت کښې دشریعت په حدودو کښې دننه هر قسم تدابیر ددوی ددغه نا

جائز عمل د ختمولو دپاره کول رواه دي هغه که تعویذ وي، یا کوم څابنت وي یا یو بل څه رواه او جائز تدبیروي شرعا د دغه تدابیرو د اختیارولو څخه منع نه ده راغلې.

البته جادو یا منتر او کوډي په دغه کسانو باندي کول او د دوی اختیارات په دغه جادو یا کوډو سره سلب کول دا طریقې بیا شرعا نارواه دي.

قال ابن عابدين رحمه الله تعالى فى ردالمحتار : وَفِيهِ أَنَّهُ وَرَدَ فِي الْحَدِيثِ النَّهْيُ عَنْ التُّوَلَةِ بِوَزْنِ عِنَبَةٍ: وَهِيَ مَا يُفْعَلُ لِيُحَبِّبَ الْمَرْأَةَ إلَى زَوْجِهَا. اهـ.

(امدادالمفتين ج ۲ص ۲۱۹ ردالمحتار ج ۱ ص ۳۳ / ج ۵ ص ۲۵۷ دررالحكام شرح غرر الاحكام ج ۱ ص ۳۱۹ مكتبه شامله / امدادالفتاوى ج ۴ ص ۸۶ اردو / تعليم الاحكام ص ۲۸۶)

تعویذ او څابنت په شریعت کښې ثبوت لري که یا؟

سوال۶: زمونږ په معاشره کي نن د تعویذ او د څابنت راکړه ورکړه ډېره ده د شریعت د نظره څخه د تعویذ او د څابنت څه اثر او ثبوت سته که یا ؟

جواب: د تعویذ ثبوت د شریعت له نظره د احادیثو په رڼا کي سته او د تعویذ اثر چي دی هغه هم په حکم د الله جل جلاله سره دی، محدثینو او علماؤ د تعویذ د جواز لپاره درې شرطونه مقرر کړي دي.

۱ : د یو جائز مقصد لپاره به وي د ناجائز او ناروا کار لپاره به نه وي.

۲ : د هغه تعویذ الفاظ به کفري او شرکي نه وي مفهوم او معنی به یې معلومه او درسته وي.

۳ :دا تعویذ به موثر بالذات نه بولي بلکه حکم به د الله جل جلاله بولي، خو یو چاته د ضرر او تاوان رسولو لپاره تعویذونه او کوډي کول دا په حکم کي د جادو دي دا فعل حرام او سخته ګناه ده.

عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ يُعَلِّمُهُمْ مِنَ الْفَزَعِ كَلِمَاتٍ أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ مِنْ غَضَبِهِ وَشَرِّعِبَادِهِ وَمِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَنْ يَحْضُرُونِ وَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو يُعَلِّمُهُنَّ مَنْ عَقَلَ مِنْ بَنِيهِ وَمَنْ لَمْ يَعْقِلْ كَتَبَهُ فَأَعْلَقَهُ عَلَيْهِ.

(رواه ابي داؤد)

ولما في فتح الباري : وقد أجمع العلماء على جواز الرقي عند اجتماع ثلاثة شروط أن

يكون بكلام الله تعالى أو بأسمائه وصفاته وباللسان العربي أو بما يعرف معناه من غيره وأن يعتقد أن الرقية لا تؤثر بذاتها بل بذات الله تعالى .

(سنن ابي داؤد ج ۱ ص ۵۴۳ / مشكوة المصابيح ص ۳۸۸ قديمي كتب خانه / فتح الباري ج ۱۰ ص ۱۹۵ بيروت چاپ / مرقاة المفاتيح ج ۸ ص ۳۰۳ مكتبه رشيديه / ردالمحتار ج ۵ ص ۲۵۶ مكتبه رشيديه / فتاوى محموديه ج ۲۰ ص ۶۴ اردو / فتاوى حقانيه ج ۲ ص ۱۹۶ جديد كتب خانه / امداد الاحكام ج ۱ ص ۳۲۹ اردو / فتاوى بينات ج ۲ ص ۱۴۹ اردو / فتاوى فريديه ج ۱ ص ۴۰۵ اردو / ستاسو مسائل او دهغوی حل ج ۲ ص ۴۹۵ اردو)

دخاوند دمحبت لپاره تعويذ كول

سوال ۷ : يوه ښځه داسي تعويذ په خپل خاوند كوي چي دخپل خاوند محبت ددې سره زيات سي او دغير شرعي اجنبي ښځودغير مشروع تعلقاتو څخه راوګرځي داسي تعويذ كول روادی كه يا ؟

جواب : كه چيري يو خاوند پر خپلي ښځي باندي ظلم كوي او دخپلي ښځي حقوق نه اداء كوي دځه غير شرعي تعلقاتو دوجي څخه يا دبل مشكل دوجي څخه نو بيا دمحبت داسي تعويذ كول روادی خو په دې شرط چي دميړه څخه غلام جوړول مقصد په كښې نه وي او په نېک مصلح با عمله عالم باندي چي په هغه تعويذ كي به جنتر منتر (جادو او كوډي) نه وي او په خپل خاوند باندي جادو كول يا دهغه اختيارات سلب كول قطعا روانه دي .

عن عمرو بن شعيب، عن أبيه، عن جده، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم كان يعلمهم من الفزع كلمات: «أعوذ بكلمات الله التامة، من غضبه وشر عباده، ومن همزات الشياطين وأن يحضرون» وكان عبد الله بن عمر يعلمهن من عقل من بنيه، ومن لم يعقل كتبه فأعلقه عليه

(سنن ابي داود باب كيف الرقي ج ۴ ص ۱۲ مكتبه شامله /ردالمحتار ج ۵ ص ۲۵۷ كتاب الحظر والاباحة ، فصل في اللمس / امداد المفتين ص ۲۱۹ / امداد الفتاوى ج ۴ ص ۸۶ / درر الحكام شرح غرر الاحكام ج ۱ ص ۳۱۹ / فتاوى حقانيه ج ۲ ص ۱۹۷)

په درود شريف كښې دمحمد صلي الله عليه وسلم لفظ (مُحَمَّدٍ) ويل كيږي كه (مُحَمَّد) ويل كيږي ؟

سوال۸ : په درود شریف کښې دمحمد صلی الله علیه وسلم لفظ (مُحَمَّدٍ) ویل کیږي که (مُحَمَّد) ویل کیږي ؟ .

جواب : دوصل (چي روان یي ونه دریږي) په صورت کښې (مُحَمَدٍ) ویل کیږي په دوه زیره سره . او دفصل (چي وقف وکړي ودریږي) په صورت کښې (مُحَمَد) په سکون (وړغندي) ددال سره ویل کیږي .

لما فی التمهید فی علم التجوید : القسم الثالث: إدغامهما في حروف (یومن) إدغاماً غیر مستكمل التشديد لبقاء الغنة، وهي بعض الحرف، نحو قوله: {مكني} ، {من نعمة} ، {حطة نغفر} ، {من واق} ، {غشاوة ولهم} ، {من ماء} ، {ماءً مباركاً} ، {فمن يعمل} ، {وبرق يجعلون} . ولما في غاية المريد: والسكون المحض هو السكون الخالص الذي لا حركة فيه، وهو الأصل في الوقف، وإلى هذا يشير الإمام ابن الجزري في الطَّيِّبَة

(جمال القرآن ص ۵۳ / ۷۶ / فوابد مکیه ص ۵۶ / غاية المريدفي علم التجويدص ۱۸۱/ التمهيدفي علم التجويد ص۱۵۶)

د هندوانو او سیکانو څخه جادو یا تعویذ ونه اخیستل .

سوال ۹ : زموږ دټولني څه بې علمه کسان داسي دي چي دهندوانو او سیکانو څخه دمختلفو مقاصدو دپاره جادو یا تعویذونه اخلي او بیا یې په غاړه کوي پوښتنه داده چي دغیر مسلم قوم څخه جادو یا تعویذونه اخیستل رواه دي که یا ؟

جواب : جادو کول په شریعت کښې حرام دی هغه که مسلمان کوي که یې کافر کوي که چیري په دغه جادو کښې داسلام دعقیدې خلاف څه شی وي نو فقهاوو لیکلي دي چي دا کفر دی . او پاته سوه دتعویذ خبره په فتاوي محمودیه کښې حضرت مولانا مفتي محمود حسن رحمه الله تعالی لیکلي دي چي دغیر مسلم قوم څخه تعویذ دم وغیره اخیستل نه دي پکار ځکه چي ځني وختونه ددوی په لیکلو تعویذو او منتر وغیره کښې دشرک خبري وي چي دهغوی تعظیم او پر هغوی باندي عقیده لرل کفر دی .

وفی شرح الفقه الاکبر : فان کان فی ذلک ای السحر ردمالزمه فی شرط الایمان فهو کفر والا فلا فلو فعل ما فیه هلاک انسان او مرضه او تفریق بینه وبین امراته فهو غیر منکر

لشئ من شرائط الایمان لایکفر لکنه یکون فاسقا ساعیا فی الارض بالفساد فیقتل الساحر والساحرة لان علة القتل السعی فی الارض بالفساد . انتهی . وقال العلامة ابن عابدین رحمه الله تعالی فی ردالمحتار : وَعُلِمَ بِهِ وَبِمَا نَقَلْنَاهُ عَنْ الْخَانِيَّةِ أَنَّهُ لَا يَكْفُرُ بِمُجَرَّدِ عَمَلِ السِّحْرِ مَا لَمْ يَكُنْ فِيهِ اعْتِقَادٌ أَوْ عَمَلُ مَا هُوَ مُكَفِّرٌ، وَلِذَا نَقَلَ فِي [تَبْيِينِ الْمَحَارِمِ] عَنْ الْإِمَامِ أَبِي مَنْصُورٍ أَنَّ الْقَوْلَ بِأَنَّهُ كُفْرٌ عَلَى الْإِطْلَاقِ خَطَأٌ وَيَجِبُ الْبَحْثُ عَنْ حَقِيقَتِهِ، فَإِنْ كَانَ فِي ذَلِكَ رَدُّ مَا لَزِمَ فِي شَرْطِ الْإِيمَانِ فَهُوَ كُفْرٌ وَإِلَّا فَلَا.

(شرح الفقه الاکبر لملا علي القاري رحمه الله تعالي ص ۱۴۵ قدیمي کتابخانه / ردالمحتار علي صدرالدرالمختار ج ۴ ص ۲۴۱ مطلب توبة الیاس مقبولة دون ایمان الیاس / فتاوی محمودیه ج ۲۰ ص ۶۱ باب مایتعلق بالسحر والعوذة مکتبه فاروقیه / کفایت المفتي جج ۱۲ ص ۴۸۰ مایتعلق بالسحر مکتبه فاروقیه)

په یوې ښځې باندي داسي تعویذ کول چي نکاح کولو ته راضي سي .

سوال ۱۰ : په یوې ښځي باندي داسي تعویذ کول چي هغه نکاح کولو ته اماده سي رواه دی که یا ؟

جواب : حضرت مولانا اشرف علي تهانوي رحمه الله تعالی په امداد الفتاوی کي لیکلي دي چي عملیات او تعویذات په اعتبار داثر پر دوه قسمه دي یو هغه قسم تعویذونه او عملیات دي چي پر هغه عمل وسي نو هغه شخص چي تا دغه عمل پر کړی دی یا دي تعویذ په کړی دی مسخر او مغلوب المحبته او مغلوب العقله سي یعني لیونی او سرګردانه سي داسي عمل یا تعویذ دداسي کار دپاره نه دی رواه چي هغه شرعا واجب نه وي لکه دیو معلوم شخص سره نکاح کول چي هغه شرعا واجب نه ده .

دوهم قسم هغه عملیات او تعویذات دي چي دهغوی په ذریعه سره دغه مطلوبه شخص دهغه مقصود طرف ته فقط متوجه او مائله سي بې له دغه چي هغه مغلوب

العقله سي نو بيا هغه شخص په ښه هو ښياري سره د خپل ځان د پاره هغه مصلحت تجويز کړي د داسي کار د پاره بيا داسي تعويذ روا ه دی .

(امدادالفتاوی ج ۴ ص ۸۹ باب التعویذات والاعمال / فتاوی محمودیه ج ۲۰ ص ۸۹ باب مایتعلق بالسحر والعوذة)

تعويذ په غاړه يا په لاس او بازو پسي زړول رواه دي که يا ؟

سوال ۱۱ : په غاړه يا په لاس او بازو پسي تعويذ زړول شرعًا رواه کار دی که يا؟ ځني کسان د دي څخ منع کوي؟

جواب : که چيري د غه تعويذ په جايز او رواه کلماتو سره ليکل سوی وي مثلاً د قرآن کريم اياتو نه يا د احاديثو دعا ګاني په کښې وي نو بيا په غاړه کول يا په لاس او بازو پسي زړول رواه دي

عن عمر وبن شعيب عن ابيه جده أن رسول الله صلى الله عليه وسلم كان يعلمهم من الفزع كلمات: «أعوذ بكلمات الله التامة، من غضبه وشر عباده، ومن همزات الشياطين وأن يحضرون» وكان عبد الله بن عمر يعلمهن من عقل من بنيه، ومن لم يعقل كتبه فأعلقه عليه

(سنن ابي داود ج ۴ ص ۱۲ باب کيف الرقي مکتبه شامله / فتاوي فريديه جلد ۱ ص ۶۰۶ مسائل شتي)

د دريې دوهلو سره درود شريف ويل څنګه دی شرعًا؟

سوال ۱۲ : يو کس دريه وهي او بيا د دريي دوهلو سره درود شريف هم ورسره وايي په بغل کښې او په ترنم سره يې وايي ايا درود شريف د دريي د وهلو سره رواه دی که يا ؟

جواب: د دريې د وهلو سره شرعًا د درود شريف ويل جايز نه دی دا کار نارواه دی مسلمانانو ته پکار ده چي د سروز او د دريې سره د الله جل جلاله حمد د رسول صلى الله عليه وسلم نعتونه درود شريف په داسي حال کي چي د لهو او لعب حالت دی ونه وايي

[قال الله تَعالي فی القرآن الكريم : قُلِ ادْعُوا اللَّهَ أَوِ ادْعُوا الرَّحْمَنَ أَيا مَا تَدْعُوا فَلَهُ الأَسْمَاءُ الْحُسْنٰى.

(سورة بني اسرائيل ايت (١١٠) پاره ١٥ / كفايت المفتي جلد ٩ ص ٦٢ كتاب الحظر والاباحة)

دتجارت او کاروبار دترقۍ دپاره تعویذ کول شرعا رواه دی که یا ؟

سوال ١٣ : دتجارت او کاروبار دترقۍ دپاره تعویذ کول شرعا رواه دی که یا ؟

جواب : تجارت او کاروبار چي پر شرعي طريقه برابر وي يو رواه او جائز عمل دی جائز لاځه بلکي شرعا يو مطلوب عمل دی او درواه او جائز مقصد دپاره تعويذ کول شرعا رواه دی کوم حرج نه لري او د تعويذ ثبوت درواه او جائزو مقاصدو دپاره د شريعت له نظره د احاديثو په رڼا کي ستهٔ او د تعويذ اثر چي دی هغه هم په حکم د الله جل جلاله سره دی، محدثينو او علماؤ د تعويذ د جواز لپاره درې شرطونه مقرر کړي دي. **١**: د يو جائز مقصد لپاره به وي د ناجائز او ناروا کار لپاره به نه وي. **٢**:د هغه تعويذ الفاظ به کفري او شرکي نه وي مفهوم او معنی به يې معلومه او درسته وي. **٣**:دا تعويذ به موثر بالذات نه بولي بلکه حکم به د الله جل جلاله بولي، خو يو چاته د ضرر او تاوان رسولو لپاره تعويذونه او کوډي کول دا په حکم کي د جادو دي دا فعل حرام او سخته ګناه ده .

عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ يُعَلِّمُهُمْ مِنَ الْفَزَعِ كَلِمَاتٍ أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ مِنْ غَضَبِهِ وَشَرِّعِبَادِهِ وَمِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَنْ يَحْضُرُونِ وَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو يُعَلِّمُهُنَّ مَنْ عَقَلَ مِنْ بَنِيهِ وَمَنْ لَمْ يَعْقِلْ كَتَبَهُ فَأَعْلَقَهُ عَلَيْهِ.

(رواه ابي داؤد)

ولما في فتح الباري : وقد أجمع العلماء على جواز الرقي عند اجتماع ثلاثة شروط أن يكون بكلام الله تعالى أو بأسمائه وصفاته وباللسان العربي أو بما يعرف معناه من غيره وأن يعتقد أن الرقية لا تؤثر بذاتها بل بذات الله تعالى.

(سنن ابي داؤد ج ١ ص ٥٤٣ / مشكوة المصابيح ص ٣٨٨ قديمي كتب خانه / فتح الباري ج ١٠ ص ١٩٥ بيروت چاپ / مرقاة المفاتيح ج ٨ ص ٣٠٣ مكتبه رشيديه / ردالمحتار ج ٥ ص ٢٥٦ مكتبه رشيديه / فتاوى محموديه ج ٢٠ ص ٦٤ اردو / فتاوى حقانيه ج ٢ ص ١٩٦ جديد كتب خانه / امداد الاحكام ج ١ ص ٣٢٩ اردو / فتاوى بينات ج ٢ ص ١٤٩ اردو / فتاوى فريديه ج ١ ص ٤٠٥ اردو / اپ كي مسائل ج ٢ ص ٤٩٥ اردو)

باب التصـــــاویر

تلویزون کتل شرعا رواه دی که یا ؟

سوال ۱: تلویزون کتل شرعا رواه دی که یا حال دا دی چي په تلویزون کي فحش فلمونه او ډرامې او د اجنبي او بېګانه ښځو انظورونه او ګانا او موزیک وغیره غوندي خرافات موجود دي .

جواب: حقاني علماوو او د وخت مستند و متقیانو مفتیانو حضراتو دتهي وي په باره کي د شریعت مطهره د فیصلې داسي وضاحت کړی دی : په کور کي تهي وي او تلویزون ایښوول یو داسي لعنت دی چي د مرګ څخه وروسته هم د انسان تعقیبدل نه پرېږدي د دې لعنت علاج دا دی چي انسان توبه وباسي او د غه ناسور او د خرافاتو خزانه د کوره څخه وباسي . علماء کرامو او بزرګانو لیکلي دي چي څنګه ماحول جوړ وي په هغه ماحول او ټولنه کي دا وسیدونکو انسانانو اخلاق به هم د هغه ماحول تابع وي . مطلب دا چي که ماحول دیني او اسلامي وو نو د هغه ماحول اوسیدونکي به هم د دین طرف ته مایله او پر دین به برابر وي . او که چیري یو ماحول غلط او بېکاره وي نو د هغه ماحول اوسیدونکي به هم د دغه ماحول فاسد اخلاق راخپلوي او پر هغه به ځي . لهذا د کور د مشر دیني او اسلامي دنده او وظیفه داده چي خپل کور د تهي وي او تلویزون د مضر اثراتو او منفي اخلاقو د خرابیو څخه خلاص کړي .

د شریعت حکم دا دی چي د خپلي ښځي څخه علاوه دیوې اجنبي ښځي مخ ته کتل نه دي رواه دا خولا څه کوې چي د فلم او تصویرونو په ذریعه سره یو څوک د هغې ټوله جسم او بدن ګوري ، او بیا د دې تصویرونو مقصد او غرض د نفساني هوس تسکین او د بد اخلاقیو ترغیب او تشویق دی چي دا ښکاره خبره ده چي د انارواه کلتور او عنعنه د اسلام د مزاج او مذاق څخه بالکل مغایر دی بلکي دا خو د انسانیت او د انسان جانب ته چي د الله جل جلاله له طرفه کوم شرم او حیا ورکړل سوېده د هغه شرم او حیا څخه هم خلاف ده .

وفي فتح الملهم : اما التلفزيون فلا شک في حرمة استعمالها بالنظر الى ما يشتملان عليه من المنكرات الكثيرة من الخلاعة والمجون ، والكشف عن النساء المتبرجات او العاريات ، ومااالى ذلک من اسباب الفسوق .

وقال ابن عابدين رحمه الله تعالى فى ردالمحتار على الدرالمختار : قوله (وكره كل لهو) أي كل لعب وعبث فالثلاث بمعنى واحد كما في شرح التأويلات والإطلاق شامل لنفس الفعل واستماعه كالرقص والسخرية والتصفيق وضرب الأوتار من الطنبور والبربط والرباب والقانون والمزمار والصنج والبوق فإنها كلها مكروهة لأنها زي الكفار واستماع ضرب الدف والمزمار وغير ذلك حرام

(ردالمحتار مع الدرالمختار ج۵ ص ۲۷۹ مکتبه رشيديه / بخاري شريف ج ۲ ص ۸۰۸ باب عذاب المصورين يوم القيمة / البحر الرائق ج۵ ص ۳۷۹ كتاب الكراهية فصل في البيع مكتبه رشيديه / فتح الملهم ج ۱۰ ص ۱۴۲ دار احياء التراث العربي كتاب اللباس والزينة باب تحريم تصوير صورة الحيوان / فتاوى حقانيه ج۳ ص ۲۲۲ باب التصاوير / ستاسي مسائل ج۸ ص ۴۴۰ باب التصاوير / كتاب الفتاوى ج ۶ ص ۱۷۳ الحلال والحرام فتاوى محموديه ج۱۹ ص ۵۲۳ باب التصاوير / جامع الفتاوى ج۴ ص ۲۲ اردو)

دقصص القرآن په نامه فلم جوړول او کتل جائز دي که يا؟

سوال ۲ : څه فرمايي علماء کرام دلاندينۍ مسئلې په باره کي چي يو فلم دقصص القرآن په نامه باندي جاري سويدی چي په هغه کي مختلف قرآني واقعات د فلم په طور باندي پېش سويدي مثلاً دبني اسرائلو دذبح واقعه دفرعون دغرقېدو واقعه او دبني اسرائلو دوتلو واقعه او په فلم کي يې حضرت موسى عليه السلام نه دى ښوولی خو دحضرت موسى عليه السلام په شکل يې بل کس ښوولی دی چي احکام وبني اسرائلوته رسوي او س پوښتنه داده چي دداسي فلم کتل شرعاً جواز لري که يا؟

جواب: دقرآن کريم دواقعاتو مصور فلم جوړول او کتل او ښوول هيڅکله جائز نه دی بلکي دقرآن کريم دبې حرمتۍ په وجه په دې عمل کي دسختي سزا خطره ده او ددې فلم دخطرې ډېر وجوهات دي چي په هغو کي يو څو په لاندي ډول دي (۱) قرآن کريم

چي د کوم عظمت او جلال او بزرګۍ لايق او حامل دی دهغو غوښتنه داده چي هغه مضامين د قرآن کريم په الفاظو کښي په پوره ادب او احترام سره ولوستل سي يا واوريدل سي نه د تلوېزون پر مخ د دې برعکس کسب کاره اداکاران او فلم جوړونکي لره دا هيڅکله روا نه ده چي د مقدس قرآن شخصيات چي اکثره دهغو انبياء کرام صلوات الله عليهم اجمعين دي په مصنوعي شکل کښي پيش کړي د قرآن کريم دبيان سوو واقعاتو مصنوعي او پر تکلفه نقل کول داد قرآني اياتونو دلوبي او تماشې جوړولو سره برابر او مترادف دی او د قرآن کريم دلوبي او تماشې جوړول په قطعي ايات سره حرام دي الله جل جلاله فرمايي

(وَذَرِ الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ لَعِبًا وَلَهْوًا)الانعام (۷۰)

ژباړه(او پرېږده هغه کسان چي جوړکړی يې دی دين خپل لوبه او تماشه.)

(۲) هيڅ يو فلم دروح لرونکو او جانداره تصويرونو څخه نه دی خالي او دروح لرونکو شيانو تصويرونه او عکسونه جوړول ؛کتل ؛او ښوول شرعاً حرام دي لهذا قراني مضامين په داسي ذرائعو سره پيش کول ډېرو احاديثو په رڼا کښي ناجائز دی صرف حرام نه بلکي د قران کريم د توهين او بې عزتۍ مترادف دي (۳) دواقعاتو فلم تر هغه وخته نه مکمل کيږي تر څو چي د ښځو کردار نه وي او په دغه فلم کي هم د ښځو کردار موجود دی او د ښځو بې حجابه د نارينه مخ ته راتلل يا دهغو تصويرونه بلاضرورته و نامحرمو خلګو ته ښوول د قرآن او احاديثو په رڼا کښي با لکل حرام او ناروا عمل دی او ناروا کار د قرآن کريم د مضامينو د بيانولو لپاره ذريعه جوړول نه صرف حرام بلکه د قرآن کريم د بې عزتۍ سره برابر عمل دی العياذ با الله.

(۴) کله چي يوې رشتيا واقعې او قصې ته د فلم شکل ورکړه سي نو په هغه قصې کښي بيا د فلم جوړونکي د فرضي تخيلاتو ګډون دامکانه څخه خالي نه دی ځکه چي دا رشتيا قصه ده او د دې ګډون څخه بغير هيڅ يو فلم نه سي جوړيدای دغه فلم جوړونکی به د فلم جوړولو لپاره دواقعاتو خلاء او خاليګاه په خپل فرضي خيالاتو سره ډکوي که نور هيڅ نه وي د دغه اشخاصو

شکل؛صورت؛شباهت؛دهغوی تعداد ؛دهغوی دناستي ولاړي انداز؛دهغوی دشا

اوخوا دماحول پس منظر؛عبادات؛او فضائل لازماً دخپل قیاسي اوجوړسوو مفروضاتوپر بنیاد پیش کوي اوپه فلم کښې داټولي خبري دقرآن کریم څخه نسبي جلاکېدلای نولهذا دی به هم دغه خپل قیاسات دقرآن کریم طرفته منسوبه کوي اودایوقسم دمعنوي تحریف سره مشابه دی، او دوی کله کله ډېر شیان داسرائلي ي اوضعیفه روایاتو څخه را اخلي سره دخپل فرضي تخیلاتو چي دقرآن کریم دواقعاتو سره یې شامل کړېدي اوناخبره خلګوته بیا دقرآن کریم دقصو په نامه ددوی دخبرتیا لپاره دغه څه په فلم کي ښوول کیږي دغه ناخبره خلګ بیا په دغه فلم کښې دقرآن اوغیر قرآن تمیز اوجلا والی نه سي کولای اوهغوی بیا دغه ټوله مجموعې ته قرآن وایي اودایوه درنه اوسنګینه غلطي ده چي غیر قرآن ته انسان قرآن وایي اوددې ذمه داري اودګناه بوج پرهغه کسانو دی چي یادافلمونه جوړه وي اویایې خلګوته دخپل تلوېزوني خپرونو دلاري ښکاره کوي (۵) دفلم اصلي منشاء تعلیم اوتبلیغ نه وي بلکي دطبیعت دتفریح ؛لوبي؛اوتماشې څخه لذت اوخوند حاصلول وي لهذا دغه فلم لره کتونکي په اصل کي دطبیعت دتفریح په غرض دغه فلم ته ګوري نه دعلم عبرت یادنصیحت حاصلولو لپاره ددې خبري واضح اوښکاره دلیل دادی، که دغه مضامین اوقصې یوعالم په خپل اصلي صورت کښې دوعظ اوپند لپاره بیانوي نوډېر کم خلګ به په هغه کښې شریک سي اووابه یې وري دابه ډېر لږوي اودقرآني مضامینو اوقصو اورېدل یا اورول چي دهغه مقصد لوبي اوتفریح جوړول وي ناروا عمل دی، بلکي دقرآن کریم دواقعاتو اصل مقصد عبرت اخیستل دي البته که ددې په ضمن کښې څه تنشیط اوتفریح حاصله سي نودابېله خبره ده خولوبه اوتفریح اصل ګرځول اوهمدا اصلي مقصد جوړول هیڅ کله جائز نه دی، خلاصه داچي دپورتنیو ذکر سوو وجوهاتو او ورسره نورو مفاسدو پیش نظر داسي فلم جوړول ؛کتل ؛اوښوول ټوله ناروا اعمال دي مسلمانانو ته پکار ده چي ددغه ناروا عمل څخه په کلکه پرهېز وکړي اودحکومت دا ذمه داري ده چي دداسي فلم دښودلو څخه هغه ښوونکي شبکې په کلکه منع کړي اودتل لپاره پر داسي ناروا اوتوهین آمیزو اُمورو باندي سخته پابندي ولګوي والله سبحانه اعلم

وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى وَلا تَعَاوَنُوا عَلَى الإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ

(قال العلامة ابن كثير رحمه الله)يَأْمُرُ تَعَالَى عِبَادَهُ الْمُؤْمِنِينَ بِالْمُعَاوَنَةِ عَلَى فِعْلِ الْخَيْرَاتِ، وَهُوَ الْبِرُّ، وَتَرْكِ الْمُنْكِرَاتِ وَهُوَ التَّقْوَى، وَيَنْهَاهُمْ عَنِ التناصر على الباطل.(ابن كثير)

عَنْ مُسْلِمٍ، قَالَ: كُنَّا مَعَ مَسْرُوقٍ، فِي دَارِ يَسَارِ بْنِ نُمَيْرٍ، فَرَأَى فِي صُفَّتِهِ تَمَاثِيلَ، فَقَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَذَابًا عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ القِيَامَةِ المُصَوِّرُونَ»متفق عليه

(قال العلامة النووي رحمه الله)قَالَ أَصْحَابُنَا وَغَيْرُهُمْ مِنَ الْعُلَمَاءِ تَصْوِيرُ صُورَةِ الْحَيَوَانِ حَرَامٌ شَدِيدُ التَّحْرِيمِ وَهُوَ مِنَ الْكَبَائِرِ لِأَنَّهُ مُتَوَعَّدٌ عَلَيْهِ بِهَذَا الْوَعِيدِ الشَّدِيدِ الْمَذْكُورِ فِي الْأَحَادِيثِ وَسَوَاءٌ صَنَعَهُ بِمَا يُمْتَهَنُ أَوْ بِغَيْرِهِ فَصَنْعَتُهُ حَرَامٌ بِكُلِّ حَالٍ لِأَنَّ فِيهِ مُضَاهَاةً لِخَلْقِ اللَّهِ تَعَالَى وَسَوَاءٌ مَا كَانَ فى ثوب أو بساط أودرهم أَوْ دِينَارٍ أَوْ فَلْسٍ أَوْ إِنَاءٍ أَوْ حَائِطٍ أَوْ غَيْرِهَا..... ولافرق فى هذا كله بين ماله ظل ومالاظل لَهُ هَذَا تَلْخِيصُ مَذْهَبِنَا فِي الْمَسْأَلَةِ وَبِمَعْنَاهُ قَالَ جَمَاهِيرُ الْعُلَمَاءِ مِنَ الصَّحَابَةِ وَالتَّابِعِينَ وَمَنْ بَعْدَهُمْ وَهُوَ مَذْهَبُ الثَّوْرِيِّ وَمَالِكٍ وَأَبِي حَنِيفَةَ وَغَيْرِهِمْ

(وَفِي التَّوْضِيح قَالَ أَصْحَابنَا وَغَيرهم تَصْوِير صُورَة الْحَيَوَان حرَام أَشد التَّحْرِيم وَهُوَ من الْكَبَائِر وَسَوَاء صنعه لما يمتهن أَو لغيره فَحَرَام بِكُل حَال لِأَن فِيهِ مضاهاة لخلق الله.... وَبِمَعْنَاهُ قَالَ جمَاعَة الْعلمَاء مَالك وَالثَّوْري وَأَبُو حنيفَة وَغَيرهم

(تفسير ابن كثير ج ٢ ص ١٠ سورة المائدة مكتبه رياض/صحيح البخاري ج ٧ ص ١٦٧ باب عذاب المصورين يوم القيمة بيروت/صحيح مسلم ج ٣ ص ١٦٧٠ باب لاتدخل الملئكة فيه كلب بيروت/سنن النسائي ج ٨ ص ٢١٦ باب ذكر اشدالناس عذابا بيروت/ المعجم الاوسط ج ٦ ص ١٣٧ بيروت /المعجم الصغير للطبراني ج ٢ ص ٢٠٧ بيروت /شرح النووي علي صحيح مسلم ج ٢ ص ١٩٩ باب تحريم تصوير قديمي چاپ/عمدة القاري شرح صحيح البخاري ج ٢٢ ص ١١٠ باب عذاب المصورين يوم القيمة مكتبه دارالكتب العلمية بيروت/ردالمحتار ج ٦ ص ٣٦٠ فصل في اللبس سعيد چاپ/فتاوى قاضي خان علي هامش الهندية ج ٢ ص ٣٣٧ كتاب السير رشيديه/فتاوى عالمگيريه ج ٢ ص ٢٧٠ كتاب السير الباب التاسع في احكام المرتدين رشيديه/مشكوة المصابيح ج ٢ ص ٣٨٥ باب التصاوير قديمي چاپ/احسن الفتاوى ج ٨ ص ١٧٣

كتاب الحظر والاباحة/فتاوی محموديه ج ۱۹ ص ۵۲۱ باب الصور والملاهي/كفايت المفتي ج ۱۳ ص ۸۳ باب الغناء والملاهي والات الموسقي/ستاسو مسائل اودهغوی حل ج ۸ ص ۴۳۲ /فتاوی بينات ج ۴ ص ۴۳۶ / فتاوی عثماني ج ۱ ص ۱۸۴)

دمرغانو رسمونه او تصويرونه جوړول .

سوال ۳ : دمرغانو يا ژوندي شيانو تصويرونه جوړول په شريعت کښې څه حکم لري ؟

جواب : دروح او سا لرونکو دتصويرونو اخيستل او جوړول دخداوندي تخليق دشبيه دجوړولو سره برابر دي کوم چي ګناه کبيره ده په شريعت مقدسه کښې دژوندي شيانو تصويرونه جوړول او خرڅول او اخيستل دا ټوله حرام او نا جائز دي او ددې کسب او آمدني يعني هغه حاصله سوې ګټه هم حرامه ده .

عَنْ عَائِشَةَ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قالت إِنَّ أَصْحَابَ هَذِهِ الصُّوَرِ يُعَذَّبُونَ يَوْمَ القِيَامَةِ، وَيُقَالُ لَهُمْ: أَحْيُوا مَا خَلَقْتُمْ " وَقَالَ: «إِنَّ البَيْتَ الَّذِي فِيهِ الصُّوَرُ لاَ تَدْخُلُهُ المَلاَئِكَةُ .

عَنْ عَوْنِ بْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ، قَالَ: رَأَيْتُ أَبِي اشْتَرَى عَبْدًا حَجَّامًا، فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ثَمَنِ الكَلْبِ وَثَمَنِ الدَّمِ، وَنَهَى عَنِ الوَاشِمَةِ وَالمَوْشُومَةِ، وَآكِلِ الرِّبَا وَمُوكِلِهِ، وَلَعَنَ المُصَوِّرَ.

(الصحيح البخاري ج ۲ ص ۸۸۱ باب من يدخل بيتا فيه صورة / الصحيح المسلم ج ۲ ص ۲۰۱ باب تحريم تصوير صورة الحيوان / مشكوة المصابيح ج ۲ ص ۳۸۵ باب التصاوير الفصل الاول / فتاوی حقانيه ج ۲ ص ۲۱۹ باب التصاوير)

تصويرونه اخيستل او فيلمبرداري کول شرعا ناروا ده دي .

سوال ۴ : موږ اوريدلي دي چي تصويرونه او عکسونه خو په شريعت کښې ناروا دي ايا فيلمبرداري کول هم په شريعت کښې منع ده که رواه ده ؟

جواب : دډيجيټل نظام په ذريعه سره چي کوم تصويرونه يا فيلميبرداری دکمپيوټر پر اسکرين يا دټي وي او تلويزون پر اسکرين باندي راښکاره او ښکاره او څرګنديږي يا په ډسک او سي ډي کښې محفوظه کيږي دا د حرام او ناروا تصاويرو په حکم کښې شامل او داخل دي دا ځکه چي دتصاويرو د حرمت چي کومي څلور وجوهاتي دي يوه

نه یوه وجه په دوی کښې ضرور بضرور موجود وي . هغه څلور وجوهاتي د تصویر او فیلمبرداری د حرمت په لاندي ډول دي . **اول** :یوه وجه يې داده چي دا ذریعه او وسیله د بت پرستی ده ځکه چي بنیاد او اساس د بت پرستی د هم دغه تصاویرو څخه شروع سوی دی که چیري يو څوک ديني معلومات ولري .

دوهم : بله وجه يې داده چي په دي کښې د الله جل جلاله د خلقت سره مشابهت راځي او دا کار او تشبیه منع ده . **دريم** : بله وجه يې داده چي فرشتې د داسي تصاویرو سره بغض لري او د اسي کورته فرشتې نه داخليږي په کوم کي چي تصویرونه وي .

څلورم : اوبله وجه يې چي داددنیا د هغه زخارفو او زینت څخه دي چي انسان د الله جل جلاله د ذکر او د آخرت د یاد څخه په غفلت کښې اچوي او د مومن شان تر دې اوچت او لوړ دی چي په داسي لایعني شیانو باندي مصروفه او اخته سي .

(**نوټ** : البته دضرورت مواقع او مواضع د دې حکم څخه مستثنی دي لکه تذکره ، او ویزا ، او پاسپورټ وغیره دې ته علماوو دضرورت په خاطر جواز ورکړی دی)

حَدَّثَنَا أَبُو زُرْعَةَ، قَالَ: دَخَلْتُ مَعَ أَبِي هُرَيْرَةَ، دَارًا بِالْمَدِينَةِ، فَرَأَى أَعْلاَهَا مُصَوِّرًا يُصَوِّرُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذَهَبَ يَخْلُقُ كَخَلْقِي، فَلْيَخْلُقُوا حَبَّةً، وَلْيَخْلُقُوا ذَرَّةً. عَنْ أَبِي زُرْعَةَ، سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: " قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذَهَبَ يَخْلُقُ كَخَلْقِي، فَلْيَخْلُقُوا ذَرَّةً أَوْ لِيَخْلُقُوا حَبَّةً أَوْ شَعِيرَةً .

حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ، عَنْ مُسْلِمٍ، قَالَ: كُنَّا مَعَ مَسْرُوقٍ، فِي دَارِ يَسَارِ بْنِ نُمَيْرٍ، فَرَأَى فِي صُفَّتِهِ تَمَاثِيلَ، فَقَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَذَابًا عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ القِيَامَةِ المُصَوِّرُونَ»

(صحیح البخاری ج ۷ ص ۱۶۷ باب نقض الصور /احکام القرآن ج ۳ ص ۵۱۷ / صحیح مسلم ج ۲ ص ۱۹۹ قدیمي کتب خانه / ردالمحتار ج ۱ ص ۶۵۰ حاشية الطحطاوي علي الدر المختار ج ۱ ص ۲۷۳ / امدادالمفتین ج ۲ ص ۹۹۶ مکتبه دارالاشاعت / البحرالرائق ج ۲ ص ۴۸ مکتبه رشیدیه/ ډیجیټل کیمره او دهغې تصویر : رساله مفتي سید نجم الحسن صاحب دامت برکاتهم العالية)

تصویرونه او عکسونه جوړول او اخیستل .

سوال۵ : بعضي خلک عکسونه اخلي او یا په قلم باندي د ذی روح شي تصویر جوړه وي ایا شرعا تصویر جوړه ول یا اخیستل روا دي که یا ؟

جواب: د روح او ساه اخیستونکي شي د تصویرونو اخیستل د خداوندي تخلیق (یعني د الله جل جلاله د مخلوق د جوړولو سره مشابهت لري) د شبیه د جوړولو سره برابر دی کوم چي ګناه کبیره ده د دې لپاره د روح لرونکو شیانو د تصویر جوړول او اخیستل شرعا حرام او ناجائز عمل دی .

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " إِنَّ أَصْحَابَ هَذِهِ الصُّوَرِ يُعَذَّبُونَ يَوْمَ القِيَامَةِ، وَيُقَالُ لَهُمْ: أَحْيُوا مَا خَلَقْتُمْ " وَقَالَ: «إِنَّ البَيْتَ الَّذِي فِيهِ الصُّوَرُ لاَ تَدْخُلُهُ المَلاَئِكَةُ»

(فتاوی حقانیه ج ۲ ص ۲۱۹/ صحیح البخاري ج ۷ ص ۱۶۹ بیروت / صحیح مسلم ج ۲ ص ۲۰۱/ مشکوة المصابیح ج ۲ ص ۳۸۵)

په تصویر داره لوښي کي خوراک کول

سوال۶: نن سبا بازارونو ته داسي لوښي او سامان د خوراک او چیښاک لکه ترموز چاینکه او غابونه راغلي دي چي پر هغو باندي دژوندي او ذي روح شیانو لکه یا د انسانانو یا د حیوانانو تصویرونه دي د دغو لوښو استعمال شرعاً روا دی که یا ؟

جواب: علامه دکتور وهبة الزحیلي رحمه الله تعالی په خپله مختصره فتاوی فتاوي عصر کي لیکلي دي چي دداسي لوښو او سامانونو چي د ذی روح شي تصویرونه ورباندي وي د دي شیانو استعمال مکروه دی.

وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا عِنْدَ اللَّهِ المصوِّرون .

ولما فی ردالمحتار للعلامة ابن عابدین رحمه الله تعالی : وَظَاهِرُ كَلَامِ النَّوَوِيِّ فِي شَرْحِ مُسْلِمٍ الْإِجْمَاعُ عَلَى تَحْرِيمِ تَصْوِيرِ الْحَيَوَانِ، وَقَالَ: وَسَوَاءٌ صَنَعَهُ لِمَا يُمْتَهَنُ أَوْ لِغَيْرِهِ، فَصَنْعَتُهُ حَرَامٌ بِكُلِّ حَالٍ لِأَنَّ فِيهِ مُضَاهَاةً لِخَلْقِ اللَّهِ تَعَالَى، وَسَوَاءٌ كَانَ فِي ثَوْبٍ أَوْ بِسَاطٍ أَوْ دِرْهَمٍ وَإِنَاءٍ وَحَائِطٍ وَغَيْرِهَا اهـ فَيَنْبَغِي أَنْ يَكُونَ حَرَامًا لَا مَكْرُوهًا إنْ ثَبَتَ الْإِجْمَاعُ أَوْ قَطْعِيَّةُ الدَّلِيلِ بِتَوَاتُرِهِ اهـ كَلَامُ الْبَحْرِ مُلَخَّصًا.

(فتاوی عصر ۱۸۹ /ردالمحتار ج ۱ ص ۶۴۷ باب مکروهات الصلوة / البحرالرائق ج ۲ ص ۲۷ باب مایفسد الصلاة وما یکره فیها طبعع سعید / مشکاة المصابیح ج ۲ ص ۱۲۷۴ باب التصاویر بیروت چاپ / صحیح البخاري ج ۲ ص ۴۰۴ / ۴۰۵ باب عذاب المصورین یوم القیمة طبع رحمانیه / فتاوی عبادالرحمن ج۵ ص ۲۲۱ کتاب الحظر والاباحة)

داهموشخصیتونوعکسونه ځړول په دفاترو او شرکتونوکي

سوال ۷ : په ډیرو ممالکو کي ترتیب داسي رارواني دی چي په حکومتي اداروکي په مکتبوکي په شفاخانوکي په محکموکي دا هموشخصیاتوتصویرونه اوعکسونه یې ځړولي وي او مستقل هلته موجود دي دغه عکسونه زړول د اسلامي نقطې له نظره څخه روا ښنت لري که یا ؟

جواب: د محترمو او نامتو اشخاصو عکسونه زړول په کورو او اداروکي دایو قسم مغربي تهذیب دي اسلام دداسي عمل نفي کوي او په کلکه یې غندي تصویر سازي او تصویرپرستي دواړه په اسلام کي ناروا او ممنوع ګڼل سوي دي .

وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا عِنْدَ اللَّهِ المصوِّرون .

ولما فی ردالمحتار للعلامة ابن عابدین رحمه الله تعالی : وَظَاهِرُ كَلَامِ النَّوَوِيِّ فِي شَرْحِ مُسْلِمٍ الْإِجْمَاعُ عَلَى تَحْرِيمِ تَصْوِيرِ الْحَيَوَانِ، وَقَالَ: وَسَوَاءٌ صَنَعَهُ لِمَا يُمْتَهَنُ أَوْ لِغَيْرِهِ، فَصَنْعَتُهُ حَرَامٌ بِكُلِّ حَالٍ لِأَنَّ فِيهِ مُضَاهَاةَ لِخَلْقِ اللَّهِ تَعَالَى، وَسَوَاءٌ كَانَ فِي ثَوْبٍ أَوْ بِسَاطٍ أَوْ دِرْهَمٍ وَإِنَاءٍ وَحَائِطٍ وَغَيْرِهَا اهـ فَيَنْبَغِي أَنْ يَكُونَ حَرَامًا لَا مَكْرُوهًا إنْ ثَبَتَ الْإِجْمَاعُ أَوْ قَطْعِيَّةُ الدَّلِيلِ بِتَوَاتُرِهِ اهـ كَلَامُ الْبَحْرِ مُلَخَّصًا.

(ردالمحتار ج ۱ ص ۶۴۷ باب مکروهات الصلوة / البحرالرائق ج ۲ ص ۲۷ باب مایفسد الصلاة وما یکره فیها طبعع سعید / مشکاة المصابیح ج ۲ ص ۱۲۷۴ باب التصاویر بیروت چاپ / صحیح البخاري ج ۲ ص ۴۰۴ / ۴۰۵ باب عذاب المصورین یوم القیمة طبع رحمانیه / فتاوی عبادالرحمن ج۵ ص ۲۲۱ کتاب الحظر والاباحة)

دشهید انو دعکسونو څخه فیلم جوړول رواه دی که یا ؟

سوال ۸ : د شهید دعکسونو څخه فیلم جوړ ول شرعا رواه دی که یا ؟ نن سبا ځیني کسان د شهیدانو عکسونه واخلي او بیا نورشیان لکه نعت ، یا شعر ،یاغزل ورسره

یو ځای کړي او بیا یې خلګ ګوري پو ښتنه داده چي داسي تصویرونه او عکسونه اخیستل او بیا فیلم ځیني جوړول شرعا رواه دي که یا ؟

جواب : په شریعت مطهره کښې دذي روح شي تصویر او عکس جوړول مطلقا حرام دی هغه که دشهید وي او که دغیر شهید وي . لهذا دداسي عکسونو او تصویرونو اخیستونکي او فیلم جوړوونکي او وروسته بیا دغه عکسونو او فیلمونو لره کتونکي دواړه سخت ګناهګاره دي . دواړو ته به دعذاب او دلعنت پوره پوره حصه دقیامت په ورځ ورکول کیږي . او لیري نه ده چي د الله پاک جل جلاله عذاب دګناهونو په ارتکاب سره په دنیا کښې هم انسان ووینې .

وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا عِنْدَ اللَّهِ المصوِّرون .

ولما فی ردالمحتار للعلامة ابن عابدين رحمه الله تعالى : وَظَاهِرُ كَلَامِ النَّوَوِيِّ فِي شَرْحِ مُسْلِمٍ الْإِجْمَاعُ عَلَى تَحْرِيمِ تَصْوِيرِ الْحَيَوَانِ، وَقَالَ: وَسَوَاءٌ صَنَعَهُ لِمَا يُمْتَهَنُ أَوْ لِغَيْرِهِ، فَصَنْعَتُهُ حَرَامٌ بِكُلِّ حَالٍ لِأَنَّ فِيهِ مُضَاهَاةً لِخَلْقِ اللَّهِ تَعَالَى، وَسَوَاءٌ كَانَ فِي ثَوْبٍ أَوْ بِسَاطٍ أَوْ دِرْهَمٍ وَإِنَاءٍ وَحَائِطٍ وَغَيْرِهَا اهـ فَيَنْبَغِي أَنْ يَكُونَ حَرَامًا لَا مَكْرُوهًا إنْ ثَبَتَ الْإِجْمَاعُ أَوْ قَطْعِيَّةُ الدَّلِيلِ بِتَوَاتُرِهِ اهـ كَلَامُ الْبَحْرِ مُلَخَّصًا.

(ردالمحتار ج ۱ ص ۶۴۷ باب مکروهات الصلوة / البحرالرائق ج ۲ ص ۲۷ باب مایفسد الصلاة وما یکره فیها طبع سعید / مشکاة المصابیح ج ۲ ص ۱۲۷۴ باب التصاویر بیروت چاپ / صحیح البخاري ج ۲ ص ۴۰۴ / ۴۰۵ باب عذاب المصورین یوم القیمة طبع رحمانیه / فتاوی عبادالرحمن ج۵ ص ۲۲۱ کتاب الحظر والاباحة)

ایا د ټلیفون یا ډیجیټل کیمرې په ذریعه اخیستل سوي عکسونه هم حرام دي؟

سوال ۱۰ : په اوسني نوي دور کښې نوي الات ایجاد سول چي یو دهغوی څخه ټلیفون دي یا ډیجیټل کیمرې دي ایا د ټلیفون په ذریعه عکسونه اخیستل یا د کیمري په ذریعه تصویرونه اخیستل شرعًا رواه دي که یا؟

جواب: د ټلیفون په ذریعه یا د ډیجیټل کیمري په ذریعه یا د فوټوګراف په ذریعه سره چي کوم تصویرونه دذي روح شیانو اخیستل کیږي دا شرعًا حرام او ناجایز او نارواه دي

او فقهاء کرامو دا تصوير او عکسونه بللي دي بلکه دا علي درجې کامل تصويرونه دي او پر دغه تصوير باندي د تصوير د حرمت احکام جاري کيږي.

نوټ: که چاته د دغه مسئلې تفصيلي دلائل پکار وي نو اوس يونوى کتاب په نامه : (د ډيجيټل کېمرې د تصوير حرمت) چاپ سوى دى په کوم کښي چي د مصر هندوستان او پاکستان د محقيقنو علماؤ او مفتيانو فتاواوي د دغه تصويرونو پر حرمت موجودي دي هغه دي وګوري اطمينان به يه حاصل سي.

لما قال العلامةالمؤلف: أبو محمد محمود بن أحمد بن موسى بن أحمد بن حسين الغيتابى الحنفى بدر الدين العينى (المتوفى: ٨٥٥هـ) فى عمدة القاري شرح صحيح البخاري :

وَفِي التَّوْضِيح قَالَ أَصْحَابنَا وَغَيرهم تَصْوِير صُورَة الْحَيَوَان حرَام أَشد التَّحْرِيم وَهُوَ من الْكَبَائِر وَسَوَاء صنعه لما يمتهن أَو لغيره فَحَرَام بِكُل حَال لِأَن فِيهِ مضاهاة لخلق الله وَسَوَاء كَانَ فِي ثوب أَو بِسَاط أَو دِينَار أَو دِرْهَم أَو فلس أَو إِنَاء أَو حَائِط وَأما مَا لَيْسَ فِيهِ صُورَة حَيَوَان كالشجر وَنَحْوه فَلَيْسَ بِحرَام وَسَوَاء كَانَ فِي هَذَا كُله مَا لَهُ ظلّ وَمَا لَا ظلّ لَهُ وَبِمَعْنَاهُ قَالَ جمَاعَة الْعلمَاء مَالك وَالثَّوْري وَأَبُو حنيفَة وَغَيرهم .

(عمدة القاري شرح صحيح البخاري كتاب اللباس ، باب عذاب المصورين يوم القيامة ج ٢٢ ص ١١٠ بيروت چاپ / كفايت المفتي جلد ١٣ ص ٣٢ باب التصاوير / ردالمحتار كتاب الصلاة ، باب ما يفسد الصلاة ومايكره فيها ج ١ ص ٦٤٧ مكتبه شامله / شرح النووي علي صحيح مسلم ، كتاب اللباس والزينة ، باب تحريم صورة الحيوان ج ٢ ص ١٩٩ قديمي چاپ / مفصل او مدلل فتوي دډيجيټل كيمري د تصويرو پر حرمت ص ٢٠)

په اخباراتو او مجلو کښي موجود تصويرونه څنګه دي؟

سوال ١٠ : د نن سبا په اخباراتو کښې او په مختلفو مجلو کښې تصويرونه عکسونه او فوټوګان وي د انسانانو او حيوانانو او بيا هغه اخبارونه او مجلې په کور يا کوټه کښې پرتي وي د دغه اخبارو ساتل په کور کښي شرعًا څنګه دي؟

جواب: د مسلمان لپاره تصويرونه او عکسونه په کور کښي ايښوول او ګلان او ګروپان پرزړول جايز او رواه نه دي پاته سوه د اخبار او مجلې حکم خبره داده چي فوټو او تصويرونه قصدا په مکان ، کور او کوټه کښي ايښوول حرام دي او بيله

قصده که په یوه اخبار یا کتاب کښې پاته سي نو د احرام نه دي مګر مکروه بیا هم دي.

لما قال العلامةالمؤلف: أبو محمد محمود بن أحمد بن موسى بن أحمد بن حسين الغيتابى الحنفى بدر الدين العينى (المتوفى: ٨٥٥هـ) فى عمدة القاري شرح صحيح البخاري :

وَفِي التَّوْضِيح قَالَ أَصْحَابنَا وَغَيرهم تَصْوِير صُورَة الْحَيَوَان حرَام أَشد التَّحْرِيم وَهُوَ من الْكَبَائِر وَسَوَاء صنعه لما يمتهن أَو لغيره فَحَرَام بِكُل حَال لِأَن فِيهِ مضاهاة لخلق الله وَسَوَاء كَانَ فِي ثوب أَو بِسَاط أَو دِينَار أَو دِرْهَم أَو فلس أَو إِنَاء أَو حَائِط وَأما مَا لَيْسَ فِيهِ صُورَة حَيَوَان كالشجر وَنَحْوه فَلَيْسَ بِحرَام وَسَوَاء كَانَ فِي هَذَا كُله مَا لَهُ ظلّ وَمَا لَا ظلّ لَهُ وَبِمَعْنَاهُ قَالَ جمَاعَة الْعلمَاء مَالك وَالثَّوْري وَأَبُو حنيفَة وَغَيرهم .

(عمدة القاري شرح صحيح البخاري كتاب اللباس ، باب عذاب المصورين يوم القيامة ج ٢٢ ص ١١٠ بيروت چاپ كفايت المفتي جلد ١٣ ص ٤٠ باب التصاوير / ردالمحتار كتاب الصلاة ، باب ما يفسد الصلاة ومايكره فيها ج ١ ص ٦٤٧ مكتبه شامله / شرح النووي علي صحيح مسلم ، كتا ب اللباس والزينة ، باب تحريم صورة الحيوان ج ٢ ص ١٩٩ قديمي چاپ / كفايت المفتي جلد ٩ ص ٢٣٨)

باب الموسيقي

شعر او شاعري داسلام دنظره څخه څنګه ده ؟

سوال ١ : شعر او شاعري د اسلام د نظره کوم مقام لري . یعني شعر ویل ښه کار دی که بد کار دی .

جواب : حافظ ابن حجر رحمة الله علیه په فتح الباري شرح بخاري کښې د حضرت ابن عمر رضي الله عنه څخه مرفوع روایت نقل کړی دی : چي شعر یو داسي کلام دی که یې مضمون ښه او مفید وي نو ښه شعر دی ، او که یې مضمون بد یا د ګناه وي نو بد شعر دی . په تفسیر قرطبي کښې علامه قرطبي رحمه الله نقل کړي دي چي د مدینې منورې لس فقهاوو کم چي په خپل علم او فضل کښې معروف او مشهور دي . په دوی کښې عبید الله ابن عتبه بن مسعود رضي الله عنه مشهور او قادر الکلام شاعر وو . او بیا علامه قرطبي رحمه الله لیکلي دي چي ابو عمر رحمة الله علیه

فرمایلي دي چي پرښو مضامینو باندي مشتملو اشعاروته په عالمانو او فاضلانو کي ځوک بد نه سي ویلای ، ځکه چي په مشرانو صحابه کرامو کښې کم چي د دین پېشوایان وه په دوی کښې یو هم داسي نه وو چي یا یې خپله اشعار نه وي ویلي یا یې د نورو اشعار ویلي یا اورېدلي نه وي او یا یې خوښ کړي نه وي .

خلاصه دا چي د الله جل جلاله حمد او ثنا ، د نبي کریم صلی الله علیه وسلم پر نعت او اوصاف جمیله وو اخلاق عالیه باندي مشتمل شعرونه ویل ښه کار دی . همداشان د عقل او دانش او علم وحکمت د اشعارو ویلو اجازه شرعا سته . د دې ځخه علاوه د فسق او فجور او د ادنن سبا په نامه د میني او عشق مجازي شعر او شاعري کول فضول او لایعني کار دی ناروا ه عمل دی . د نبي کریم صلی الله علیه وسلم ارشاد مبارک دی که دیو چا نس او خېټه د نوونو او زووبونو ځخه ډکه سي دا ښه دی تر دې چي دده سینه د شعرونو ځخه ډکه وي .

وَالشُّعَرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ(سورة الشعرآء) ايت (٢٢۴) وفى التفسير المظهر ي : وروى عن ابى سعيد الخدري قال بينا نحن نسير مع رسول الله صلى الله عليه وسلم بالعرج إذ عرض شاعر ينشد فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم خذوا الشيطان او أمسكوا الشيطان لان يمتلى جوف رجل قيحا خير له من ان يمتلى شعرا عن ابن مسعود قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم هلك المتنطعون قالها ثلاثا. رواه مسلم

روى البغوي فى شرح السنة والمعالم عن كعب بن مالك انه قال للنبى صلى الله عليه وسلم ان الله تعالى قد انزل فى الشعر ما انزل قال النبي صلى الله عليه وسلم ان المؤمن يجاهد بسيفه ولسانه والّذى نفسى بيده لكانّما ترمونهم به نضح النبل. وفى الاستيعاب لابن عبد البر انه قال يا رسول الله ماذا ترى فى الشعر قال ان المؤمن يجاهد بسيفه ولسانه وروى البغوي عن انس ان النبي صلى الله عليه وسلم دخل مكة فى عمرة القضاء وابن رواحة يمشى بين يدى رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم وفى حرم الله يقول الشعر فقال النبي صلى الله عليه وسلم خل عنه يا عمر فلمى اسرع فيهم من نضح النبل وفى الصحيحين عن البراء بن عازب قال قال النبي صلى الله عليه وسلم يوم قريظة لحسان بن ثابت اهج

المشركين فان جبرئيل معك– وكان رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول لحسان أجب عنى اللهم أيده بروح القدس– وروى مسلم عن عائشة ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال اهجوا قريشا فانه أشد عليهم من رشق النبل. وروى عنها ايضا قالت سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول لحسان ان روح القدس لا يزال يؤيدك ما نافحت عن الله ورسوله وقالت سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول هجاهم حسان فشفا وأشفي.

(الفسير المظهري ج ٧ ص ٩٢ سورة الشعراء بيروت چاپ / تفسير ابن كثير ج ۶ ص ١٧١ سورة الشعراء بيروت چاپ / تفسير القرطبي ج١٣ ص ١۴۵ سورة الشعراء بيروت چاپ/ تفسير معارف القرآن ج ٧ پاره ١٩ ص ٩٩ مكتبه حبيبيه / ستاسي مسائل او دهغه حل ج ٨ ص ۴٨٩ باب الحلال والحرام)

نعتونه او درود شريف د دريې او ډولک سره وهل رواه دي که يا ؟

سوال ٢ : نن سبا ځيني داسي نعتونه او اوازونه تر غوږو کيږي چي ځيني نعت خوانانو درود شريف او نعتونه د دريو او ډولک سره ويلي دي لکه د طالب جان په نامه يو نعت خوان دی هغه نعتونه د دريې او ډولک سره وايي . پوښتنه داده چي درود شريف يا نعت د دريې سره ول رواه دي که يا ؟

جواب : فقهاء کرامو داشی په سختۍ سره منع کړی دی، يعني درود شريف يا نعتونه د دريې او ډول وډولک سره ويل دد ې ويل هم منع دي او اوريدل يې هم منع دي هر څوک چي وي .

لما قال العلامة ابن عابدين رحمه الله تعالى في ردالمحتار على الدرالمختار : وَفِي الْمُلْتَقَى وَعَنْ النَّبِيِّ – صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – أَنَّهُ كَرِهَ رَفْعَ الصَّوْتِ عِنْدَ قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ وَالْجِنَازَةِ وَالزَّحْفِ وَالتَّذْكِيرِ، فَمَا ظَنُّك بِهِ عِنْدَ الْغِنَاءِ الَّذِي يُسَمُّونَهُ وَجْدًا وَمَحَبَّةً فَإِنَّهُ مَكْرُوهٌ لَا أَصْلَ لَهُ فِي الدِّينِ. قَالَ الشَّارِحُ: زَادَ فِي الْجَوْهَرَةِ: وَمَا يَفْعَلُهُ مُتَصَوِّفَةُ زَمَانِنَا حَرَامٌ لَا يَجُوزُ الْقَصْدُ وَالْجُلُوسُ إلَيْهِ وَمَنْ قَبْلَهُمْ لَمْ يَفْعَلْ كَذَلِكَ .

(الدرالمختار مع ردالمحتار كتاب الحظر والاباحة فصل في البيع ج ٦ ص ٣٩٨ سعيد چاپ / مجمع الانهر في شرح ملتقي الابحر ،كتاب الكراهية فصل في المتفرقات ج ٤ ص ٢١٩ مكتبه غفاريه كويټه / الاختيار لتعليل المختار كتاب الكراهية فصل ج ٤ ص ١٩١، ١٩٢ دارالكتب العلمية بيروت چاپ / كفايت المفتي ج ٢ ص ١٩٦ باب الصلاة والسلام)

دموټرياركشې ترسيټ لاندي په اسپيكركښي قران كريم چالانه وي پرهغه سيټ باندي كښېناستل جائزدي كه يا؟

سوال ٣: بعضي موټروانان وموټرته دقرآن كريم پيټه وروا چوي او اسپيكران يې دموټر ترسيټ لاندي نصب كړي وي او خلګ هم پرسيټ باندي ناست وي اوس پوښتنه داده چي دقرآن كريم تلاوت دموټر ترسيټ لاندي شروع وي او خلګ سربېره ورباندي ناست وي ايا دا جائزدی كه يا؟

جواب: دسوال دجوابېدو څخه مخكي په دې پوهېدل پكار دي چي دټيپ څخه دقرآن كريم اورېدل جائز دي كه يا په دې هكله دعلماء كرامو مختلفي نظريې او اقوال دي (مفتي اعظم حضرت مولانا مفتي محمد شفيع صاحب رحمه الله تعالى ؛شيخ الاسلام حضرت مولانا مفتي محمد تقي عثماني صاحب؛مفتي اعظم هندوستان حضرت مولانا مفتي كفايت الله صاحب؛او حضرت مولانا خالد سيف الله رحماني صاحب) دغه مفتيان حضرات فرمايي چي په ټيپ اوراډيوكښي دقرآن كريم ويل جائز او اورېدل يې باعث داجر اوثواب دي ددې علماؤ دليل دادی چي ديوڅا وغوږوته دا الله ﷻ كلام پاک ورسېدی اوده توجه ورته وكړل نو الله پاک ﷻ به ضرور ودغه كس ته ثواب وركوي اوبل طرفته بيا (فقيه الامت حضرت مولانا مفتي محمود حسن ګنګوهي رحمه الله بيا فرمايي چي په ټيپ يا راډيوكښي دقرآن كريم تلاوت كول جائز نه دی ځكه چي په ټيپ اوراډيوكښي غزلي اوسروزونه ويل كيږي نودداسي سروزو اوغزلو په آله كښي دقرآن كريم تلاوت كول دقراني آدابو څخه خلاف عمل دی نوځنګه چي يې تلاوت جائز نه سو نوپر اورېدلويې هم ثواب نسته او حضرت مولانا محمديوسف لدهيانوي رحمه الله) هم ليكلي دي چي په ټيپ ياراډيوكښي تلاوت كول جائزنه دی ځكه چي راډيو اوټيپ په اكثره وختوكښي دغزلو اوسروزو لپاره استعماليږي اوسروز شرعاً حرام دی نودحرامو شيانو په آله

کښي قران کريم ويل بې ادبي ده او ددې ښه واضح اوښکاره مثال دا دی چي په يوه لوښي کښي يو کس خوراک کوي خو بيا په هغه لوښي کښي نجاست او مرداري هم اچوي او که چيري يو څوک په ټيپ کښي اذان ثبت کړي او بيا دا اذان پروخت دا ټيپ واسپيکر ته کښيږدي نونه ودې ته اذان ويل کيږي اونه هم په دې سره دا اذان سنت اداکيږي نومعلومه سوه چي په ټيپ کښي کوم تلاوت کيږي نه هغه صحيح تلاوت دی اونه هم په هغه سره دقرآن کريم حق اداکيږي نوخلاصه دا سوه که چيري دقرآن کريم تلاوت په ټيپ کښي جائزوي او اوريدل يې ثواب ولري نوبيا پرداسي سيټ يا چوکی باندي کښېنستل دقرآني ادابو څخه خلاف دی چي تر هغه لاندي دقرآن تلاوت کيږي والله اعلم بالصواب

لما قال العلامة علاؤالدين الكاساني رحمه الله تعالى فَيُنْظَرُ إلَى أَهْلِيَّةِ التَّالِي وَأَهْلِيَّتِهِ بِالتَّمْيِيزِ وَقَدْ وُجِدَ فَوُجِدَ سَمَاعُ تِلَاوَةٍ صَحِيحَةٍ فَتَجِبُ السَّجْدَةُ بِخِلَافِ السَّمَاعِ مِنْ الْبَبْغَاءِ وَالصَّدَى فَإِنَّ ذَلِكَ لَيْسَ بِتِلَاوَةٍ وَكَذَا إذَا سَمِعَ مِنْ الْمَجْنُونِ؛ لِأَنَّ ذَلِكَ لَيْسَ بِتِلَاوَةٍ صَحِيحَةٍ لِعَدَمِ أَهْلِيَّتِهِ لِانْعِدَامِ التَّمْيِيزِ.

قراةالقرآن على ضرب الدف والقضيب كفرا لاستخفافه وأدب القرآن ألايقرأ في مثل هذه المجالس والمجلس الذي اجتمعوافيه للغناءوالرقص لايقرأ فيه القرآن كما لايقرأفي البيع والكنائس؛لأنه مجمع الشيطان؛(البزازية)

عن عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ قَرَأَ حَرْفًا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ فَلَهُ بِهِ حَسَنَةٌ، وَالحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا، لَا أَقُولُ الم حَرْفٌ، وَلَكِنْ أَلِفٌ حَرْفٌ وَلَامٌ حَرْفٌ وَمِيمٌ حَرْفٌ»

(جامع الترمذي ج ٢ ص ١١٩ باب ماجاء في من قرأ حرفاً من القرآن ماله من الاجر سعيد چاپ / بدائع الصنائع ج ١ ص ١٨٦ كتاب الصلوة سعيد چاپ/ردالمحتار ج ٦ ص ٥٦ ؛ ٥٧ كتاب الاجارة سعيد چاپ/ فتاوى تنقيح الحامدية ج ٢ ص ١٣٨ كتاب الاجارة مكتبه امداديه/البزازية علي هامش الفتاوى العالمگيرية ج ٦ ص ٣٣٨ رشيديه/ خلاصةالفتاوى ج ۴ ص ٣٨٨ الجنس الثامن رشيديه/شرح فقه الاكبر ص ١۶٧ فصل في القرأة والصلوة قديمي چاپ/البحرالرائق ج ۵ ص ٢٠۵ باب احكام المرتدين رشيديه/ فتاوى محموديه ج ٣ ص ۵۴٨ باب مايتعلق با القرآن/كفايت

المفتي ج ۲ ص ۵۰۱ باب اداب القرآن/فتاوى عثماني ج ۱ ص ۱۹۵ / ستاسومسائل اودهغوی حل ج ۴ ص ۴۸۰ / جديد فقهي مسائل ص ۷۲ / آلآة جديدة ص ۱۳۸)

چک چکي وهل رواه عمل دی که یا ؟

سوال ۴ : د چک چکو وهل په شریعت کښي رواه عمل بلل سوی دی او که ناروا ه ؟

جواب : د چک چکو د وهلو جواز او عدم جواز شرعاً په معتبرو اغراضو پوري اړه لري : هغه داسي که چيري د چک چکو وهل ديوه معتبر حاجت او غرض د پاره وي لکه ديو چا څخه د کور یا د کوټي د ننوتلو اجازه اخيستل ، یا دیو چا د خبرولو د پاره وي ، اویا لکه چي د شعر او شاعری د صنعت د ښایست د پاره وي ، او یا یوه مورو غوا ړي چي د خپل ماشوم سره لوبي او ساتيری وکړي نو د دغه اغراضو د پاره شريعت د چک چکو د وهلو اجازه ورکړې ده .

او که چيري د غير حاجت د پاره وي نو بيا ځيني علماء فرمايي چي دا حرام عمل دی او ځيني بيا فرمايي چي مکروه عمل دی او وجه يي دا بيان کړېده : چي دا د لهو او لعب د قبيله څخه دي اوپه دې کښي مشابهت دی د اهل جاهليت د عبادت سره چي دوی به د کعبې شريفي سره کوی ، اویا مشابهت دی د ښځو سره ځکه چي په لمانځه کښي کله څه مشکل امام ته پيښ سي نو ښځي به خپل لاسونه یو پر بل سره وهي . په **الموسوعة الفقهية** کتاب کښي د دغي مسئلې حکم داسي ليکلې دی چي بيان سو خو بيا هم په دې مسئله کښي که نورو علماوو ته رجوع کول پکار دي .

التَّصْفِيقُ فِي غَيْرِ الصَّلاَةِ وَالْخُطْبَةِ:التَّصْفِيقُ فِي غَيْرِ الصَّلاَةِ وَالْخُطْبَةِ جَائِزٌ إِذَا كَانَ لِحَاجَةٍ مُعْتَبَرَةٍ كَالاِسْتِئْذَانِ وَالتَّنْبِيهِ، أَوْ تَحْسِينِ صِنَاعَةِ الإِنْشَادِ، أَوْ مُلاَعَبَةِ النِّسَاءِ لأَطْفَالِهِنَّ. أَمَّا إِذَا كَانَ لِغَيْرِ حَاجَةٍ، فَقَدْ صَرَّحَ بَعْضُ الْفُقَهَاءِ بِحُرْمَتِهِ، وَبَعْضُهُمْ بِكَرَاهَتِهِ. وَقَالُوا: إِنَّهُ مِنَ اللَّهْوِ الْبَاطِلِ، أَوْ مِنَ التَّشَبُّهِ بِعِبَادَةِ أَهْل الْجَاهِلِيَّةِ عِنْدَ الْبَيْتِ كَمَا قَال تَعَالَى: {وَمَا كَانَ صَلاَتُهُمْ عِنْدَ الْبَيْتِ إِلاَّ مُكَاءً وَتَصْدِيَةً} . أَوْ هُوَ مِنَ التَّشَبُّهِ بِالنِّسَاءِ، لِمَا جَاءَ فِي الْحَدِيثِ مِنِ اخْتِصَاصِ النِّسَاءِ بِالتَّصْفِيقِ إِذَا نَابَ الإِمَامَ شَيْءٌ فِي الصَّلاَةِ، فِي حِينِ أَنَّ التَّسْبِيحَ لِلرِّجَال.

و لا يخفى ما في هذه الاستدلالات من المآخذ، لأن كونه من اللهو الباطل معناه أنه لا ثواب له وليس كل ما خلا من الثواب حراما، ولأن التشبه بعبادة أهل الجاهلية لم يبق له وجود. وذم التصفيق في الآية إنما هو لكونه عند البيت (في المسجد الحرام ولكونهم جعلوه صلاتهم ، ولان التشبه بالنسآء فى التصفيق انما يحصل اذا صفق الرجل فى الصلاة لسهوالامام او نحوه بدلا من التسبيح المشروع فى حقه .(اللجنة)

(تحفة الأحوذي ۵ / ۲۶۶ / ردالمحتار علي الدرالمختار ج ۵ ص ۲۷۹ مكتبه حبيبيه / الموسوعة الفقهية ج ۱۲ ص ۸۲)

د موبايل ټليفون دزنګ او ګنټي حکم .

سوال۵ : زه ديو سائل په حيث دري پوښتني لرم دهري پوښتني جلا جلا جواب غواړم .

اوله پوښتنه داده : پرموبائل ټليفون باندي څه قسم رنګ برابرول پکار دی ؟

دوهمه پوښتنه داده : که چيري دلمانځه په دوران کښي موبائل ټليفون ته رنګ راسي نو په داسي صورت کښي څه کول پکار دي ؟

دريمه پوښتنه داده : چي نن سبا خلګ پر موبائل ټليفون باندي دقرآن کريم يو آيت ، يا دالله اکبر الفاظ يا دعا او اذکاروالفاظ او اواز سبتوي او برابروي ددې شرعا څه حکم دی ؟

جواب : دسروزاو موسيقي جمله او ټوله اقسام دقرآن کريم او احاديثو درويه **څخه** ناروا او حرام دي . عبدالله ابن مسعود رضی الله عنه فرمايي : چي دلهو او لعب يعني موسيقي او سروز اواز په زړه کښي داسي نفاق راپيدا کوي څنګه چي اوبه کښت او وابنه راشنه کوي او لويوي . نو داولي پوښتني جواب دادی چي : ديو مسلمان دپاره په حيث دمسلمان دموبائل ټليفون په استعمال کښي ددغه موبائل ټليفون ساده او سيدا رنګ برابرول او سبتول پکار دي . اودهيڅ قسم سروز موسيقي اوموزيک منحوس او بې برکته اواز لګول او برابرول نه دی پکار او نه هم رواه دی .

ددوهمي پوښتني جواب : دادی چي کله يو څوک مسجد ته دلمانځه دپاره رائي نو دي ومسجد ته تر داخليدو مخکي مخکي خپل موبائل ټليفون بند کړي . او يا دي

کم تر کمه دهغه او از بند کړي او دغه کار دي دخپل روزمره ژوند عادت جوړ کړي .
لیکن که چیري په تقاضایي بشریت سره دده څخه دموبائل ټلیفون بندول هیر سول او دلمانځه په دوران کښې رنګ ورته راغی نو دي دغه لمونځ کوونکی ددغه ټلیفون یو بټن ووهي او هغه دي بند کړي . که چیري موبائل په راسته جیب کښې وي نو دې په راسته لاس بند کړي ، او که په چپه جیب کښې وي نو دې په چپه لاس سره بند کړي . په دغه شان عمل کولو سره نه عمل کثیر لازمیږي او نه هم لمونځ فاسدیږي .
البته که چا ټلیفون دجیبه څخه راوکښی بیا یې بند کړی یا بار بار رنګونه ورته راتلله او ده بار بار ټلیفون بندوی نو که چیري په یوه رکن کښې دغه دبندوولو عمل درې واره تکرار سو نو دبعضي فقهاوو په نزد دغه کار عمل کثیر دی لمونځ یې فاسد دی . (مثلا په ولاړه کښې چي یو رکن دی درې واره ټلیفون بند کړي) .
ددریمي پوښتني جواب دادی : څنګه چي دالله جل جلاله پاک ذات بزرګ او عظیم دی همداشان دهغه صفات هم بزرګ او عظیم دي دالله جل جلاله په عظمت او مدح کښې مشغول اوسیدل هم یو قابل تعریف فعل دی . همداشان دالله جل جلاله ټوله نومونه او اسمونه که ذاتي وي او صفاتي وي ددې ټولو عزت او احترام کول دهر مسلمان پر ذمه باندي واجب دی . په قرآن کریم کښې دالله جل جلاله ارشاد او خطاب دی ونبي کریم صلی الله علیه وسلم ته چي (ته دوی یعني کفاروته ووایه تاسي الله جل جلاله راوبولی یا رحمن راوبولی په کوم نامه چي تاسو دی رابولی نو الله جل جلاله لره نیک او ښایسته نومونه دي) (سورة الاسراء ۱۱۱) بل ځای دالله جل جلاله ارشاد مبارک دی (چي خبردار دالله جل جلاله په یاد سره زړونه سکون او ارام اخلي)(سورة الرعد ۲۸) .
ددې څخه معلومه سوه چي دالله جل جلاله نومونه صرف دهغه دذات دیاد دپاره او دهغه دبزرګی دبیانوولو دپاره اخیستل او یادول درست دي نه دبل دنیوي غرض دپاره .
سوال کوونکي چي کومه پوښتنه کړېده : چي عوام یا ځیني کسان نن سبا په دانسته یا نادانسته ډول سره د موبائل ټلیفون پر رنګ باندي دالله اکبر ، یا دالله جل جلاله

یو نوم مبارک دهغه دنومونو څخه یا دقرآن کریم یوآیت سبتوي او برابروي ، او بیا دړنګ دراتللو په وخت کښې دالله اکبر یا دقرآن کریم دتلاوت غونديي یو قسم آواز راوزي نوجواب دادی چي دشریعت مقدسه درویه څخه داسي استعمال ناروااو حرام دی .

ځکه چي په دې کښې دالله جل جلاله دمبارک نوم په ذریعه سره ویوچاته اطلاع او خبرورکول لازمیږي کومه چي غټه ګناه ده . دالله جل جلاله د نوم یا کلام مبارک داسي استعمالول دهغه دذات دعظمت سره په ټکر کښې راځي .

فقهاکرامو لیکلي دي که چیري یو کس خلکو ته دخپل راتګ دخبرورکولو دپاره (یا الله)ووایې چي هغه دی فلانی راغی نو داسي کول مکروه دي . یا یو چوکیدار (لااله الا الله) ووایې او دده مقصد ددې څخه داوي چي زه ویښ یم بیداره یم نو داسي کول هم مکروه دي . او که چیري دالله دلفظ څخه ذکر هم مقصود وي او خبرروکول مقصود وي نو هلته بیا دغالب اوډیروالي اعتبار کیږي چي کوم صورت ډیر غالبه دی هم هغه ته به اعتبار ورکول کیږي او حکم به باندي جاري کیږي . والله اعلم بالصواب .

لما قال العلامة الحصكفي رحمه الله تعالى فى الدرالمختار على هامش ردالمحتار : (وَ) يُفْسِدُهَا (كُلُّ عَمَلٍ كَثِيرٍ) لَيْسَ مِنْ أَعْمَالِهَا وَلَا لِإِصْلَاحِهَا،وَفِيهِ أَقْوَالٌ خَمْسَةٌ أَصَحُّهَا (مَا لَا يَشُكُّ) بِسَبَبِهِ (النَّاظِرُ) مِنْ بَعِيدٍ (فِي فَاعِلِهِ أَنَّهُ لَيْسَ فِيهَا)

الْقَوْلُ الثَّانِي أَنَّ مَا يُعْمَلُ عَادَةً بِالْيَدَيْنِ كَثِيرٌ وَإِنْ عُمِلَ بِوَاحِدَةٍ كَالتَّعْمِيمِ وَشَدِّ السَّرَاوِيلِ وَمَا عُمِلَ بِوَاحِدَةٍ قَلِيلٌ وَإِنْ عُمِلَ بِهِمَا كَحَلِّ السَّرَاوِيلِ وَلُبْسِ الْقَلَنْسُوَةِ وَنَزْعِهَا إلَّا إذَا تَكَرَّرَ ثَلَاثًا مُتَوَالِيَةً ......قال فى شرح المنية ..... وَالظَّاهِرُ أَنَّ ثَانِيَهُمَا لَيْسَ خَارِجًا عَنْ الْأَوَّلِ، لِأَنَّ مَا يُقَامُ بِالْيَدَيْنِ عَادَةً يَغْلِبُ ظَنُّ النَّاظِرِ أَنَّهُ لَيْسَ فِي الصَّلَاةِ،

وايضا قال ....وَقَدْ كَرِهُوا وَاَللَّهُ أَعْلَمْ وَنَحْوَهُ ... وقال ابن عابدين فى ردالمحتارتحت قوله : (قَوْلُهُ لِإِعْلَامِ خَتْمِ الدَّرْسِ)لِإِعْلَامِ خَتْمِ الدَّرْسِ حِينَ يُقَرَّرُ أَمَّا إذَا لَمْ يَكُنْ إعْلَامًا بِانْتِهَائِهِ لَا يُكْرَهُ، لِأَنَّهُ ذِكْرٌ فِيهِ وَتَفْوِيضٌ بِخِلَافِ الْأَوَّلِ، فَإِنَّهُ اسْتَعْمَلَهُ آلَةً

لِلْإِعْلَامِ وَنَحْوِهِ إذَا قَالَ الدَّاخِلُ: يَا اللَّهُ مَثَلًا لِيُعْلِمَ الْجُلَّاسَ بِمَجِيئِهِ لِيُهَيِّئُوا لَهُ مَحَلًّا، وَيُوَقِّرُوهُ وَإِذَا قَالَ الْحَارِسُ: لَا إلَهَ إلَّا اللَّهُ وَنَحْوَهُ لِيُعْلَمَ بِاسْتِيقَاظِهِ، فَلَمْ يَكُنْ الْمَقْصُودُ الذِّكْرَ أَمَّا إذَا اجْتَمَعَ الْقَصْدَانِ يُعْتَبَرُ الْغَالِبُ كَمَا اُعْتُبِرَ فِي نَظَائِرِهِ اهـ ط.

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۶ ص ۴۳۱ كتاب الحظر والاباحة قبيل كتاب احيآء الموات / ج ۱ ص ۶۲۴ باب مايفسد الصلوة ومايكره فيها / مشكوة المصابيح ج ۱ ص ۲ كتاب الايمان الفصل الاول / فتاوى بينات ج ۲ ص ۴۰۴ كتاب الصلوة / فتاوى فريديه ج ۴ ص ۵۰۲ مسائل شتي / جواهر الاحكام ۳۲۱ كتاب الحظر والاباحة / فتاوى هاديه ج ۲ ص ۴۳۷ / دموبائل ټليفون احكام او مسائل رسالة)

بې له سازه او موسيقي څخه اشعار او نظمونه په ترنم کښې اوريدل ؟

سوال ۶ : که چيري يو څوک اشعار او نظمونه بې له سروزه او سازه څخه او بې له موسيقۍ څخه اوري شرعاً يې جواز او روايښت سته که يا ؟

جواب : ښه اشعار او نظمونه د ترنم سره اوريدل شرعا جايز دي خو په درو شرطونو سره . **اول شرط** : هغه ويونکی د دغه نظمونو او اشعارو به پيشه ور او کسب کاره ، فاسق او بې ږيري هلک نه وي او ښځه به هم نه وي او په دغه مجلس کښې به يو بې ږيري هلک او يا ښځه هم نه وي . **دوهم شرط** : د دغه اشعارو مضمون به د شريعت سره په ټکر او مخالفت کښې واقع نه وي . **دريم شرط** : د موسيقی او ساز آلات به نه وي ورسره .

لما قال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى فى ردالمحتار على الدرالدرالمختار :

أَقُولُ: وَفِي شَهَادَاتِ فَتْحِ الْقَدِيرِ بَعْدَ كَلَامٍ عَرَفْنَا مِنْ هَذَا أَنَّ التَّغَنِّيَ الْمُحَرَّمَ مَا كَانَ فِي اللَّفْظِ مَا لَا يَحِلُّ كَصِفَةِ الذُّكُورِ وَالْمَرْأَةِ الْمُعَيَّنَةِ الْحَيَّةِ وَوَصْفِ الْخَمْرِ الْمُهَيِّجِ إلَيْهَا وَالْحَانَاتِ وَالْهِجَاءِ لِمُسْلِمٍ أَوْ ذِمِّيٍّ إذَا أَرَادَ الْمُتَكَلِّمُ هِجَاءَهُ لَا إذَا أَرَادَ إنْشَادَهُ لِلِاسْتِشْهَادِ بِهِ أَوْ لِيَعْلَمَ فَصَاحَتَهُ وَبَلَاغَتَهُ، وَكَانَ فِيهِ وَصْفُ امْرَأَةٍ لَيْسَتْ كَذَلِكَ أَوْ الزَّهْرِيَّاتُ الْمُتَضَمِّنَةُ وَصْفَ الرَّيَاحِينِ وَالْأَزْهَارِ وَالْمِيَاهِ فَلَا وَجْهَ لِمَنْعِهِ عَلَى هَذَا، نَعَمْ إذَا قِيلَ ذَلِكَ عَلَى الْمَلَاهِي امْتَنَعَ وَإِنْ كَانَ مَوَاعِظَ وَحِكَمًا لِلْآلَاتِ نَفْسِهَا لَا لِذَلِكَ التَّغَنِّي اهـ مُلَخَّصًا وَتَمَامُهُ فِيهِ فَرَاجِعْهُ،

(**الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۶ ص ۳۴۹ کتاب الحظر والاباحة / الفتاوی الهندية ج ۵ ص ۳۴۳ / ستاسي مسائل او دهغوی حل ج ۸ ص ۴۱۹ موسيقي او ډانس**)

موټروانان دسفر په دوران کښې موسيقي ږغوي او موږ نه يو په راضي ګناهکاره څوک دی ؟

سوال ۷ : ځيني وختونه دسفر په دوران کښې بعضي موټروانان دموسيقۍ فيتې ټيپ ته وراچوي او حال دادی چي زموږ خوښه هم نه وي او زور هم نه سو ورسره کولای ځکه چي زموږ ږغ پر دغه برابر څوک نه اوري اوس پوښتنه داده چي په داسي (مُبتلی بِهِ)صورت کښې ګناه دچا په غاړه ده ؟

جواب : دنن سبا دفتنو څخه په ډک دور کښې ددينداری دکمۍ او داخلاقو دکمزوری نتيجه دا راووتل چي کوم ناروا او حرام فعل يا عمل چي په معاشره او ټولنه کښې عام سي هغه ته خلګ دحلال او رواه په نظر ګوري . او تعجب خو دادی چي يو ه زمانه هغه وه چي کوم شخص به دموسيقي پيشه او کسب اختياره کړی هغه ته به ډم يا دلاک ويل کيدی او خلګو به هغه ته په ښه نګاه سره نه کتل ليکن نن سبا چي څوک دغه حرام او نارواه کسباختياره کړي هغه ته هنرمند يا فنکاره ويل کيږي او دغه کسب ته دفن او ثقافت غوندي معزز القاب ورکول کيږي . او ستم ظريفي او کمزري خو لانوره دغه ده چي کوم عالم دين يا ديني او روحاني پيشواه ددغه حرامو او نارواه افعالو خلاف خپل اواز پورته کوي هغه ته خلګ تنګ نظره او رجعت پسنده وايي او حال دادی چي دسروز او موسيقي متعلق دنبي کريم صلی الله عليه وسلم مبارک ارشادات په لاندي ډول دي : **اول** : دحضرت عبدالله ابن عمر رضي الله عنه څخه روايت دی چي نبي کريم صلی الله عليه وسلم دسروز او موسيقۍ دويلو او اوريدلو څخه منع کړې ده . (**الزواجر عن اقتراف الکبائر ص ۲۷۲**) .

دوهم : دحضرت ابو هريرة رضي الله عنه څخه روايت دي چي نبي کريم صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي : چي دسروز او موسيقی محبت په زړه کښې داسي نفاق (

منافقت) راپورته کوي او وده ورکوي ځنګه چي په اوبو سره سبزي راپورته کيږي او وده کوي . (**الدرالمنثور ج ۵ ص ۱۵۹ / مشکوة شریف ص ۴۱۱**)

دریم : د حضرت عمران ابن حصین رضي الله عنه څخه روایت دی چي نبي کریم صلی الله علیه وسلم وفرمایل : په دغه امت کښې به خلک په مځکه کښې ننوزي او د خلکو شکلونه به مسخ (خراب) سي او داسمان څخه به د کاڼو داوريدلو واقعات راسي. پر دغه ارشاد مبارک باندي یو کس پوښتنه وکړه چي یارسول الله دا واقعاتي به کله رابښکاره سي ؟ نبي کریم صلی الله علیه وسلم وفرمایل کله چي د سروزاو موسیقي ویونکو ښځو او دباجو او طبلو رواج عام سي (خلک به یې هیڅ عار او عیب نه بولي او ګناه نه بولي) او شراب په کثرت سره وچیښل سي . **ترمذی شریف ج ۲ ص ۴۴**

ددغه ذکر سوو احادیثو څخه د سروزاو موسیقي حراموالی صفا او ښکاره ثابت دی او بل طرف ته دامت ځلور سره حق مذاهب پر دې متفق دي چي سروزاو موسیقي ویل او اوریدل یو ناروا عمل دی او دانساني فطرت د صحیح تقاضاوو د فهرست څخه وتلی دی . الله جل جلاله دي موږ او تاسو ټولو ته خصوصا دنن سبا د خبري رسنیو کارکوونکو ته دکومو چي اکثره یا ځیني پروګرامونه ددغه ناسور او ضد شریعت او فطرت و انسانیت ویروس څخه ډک دي دکامل او مکمل اجتناب او توبې کولو توفیق رانصیب کړي .

رابه سو د سوال جواب ته کوم موټروانان چي دغه سروزاوري او تاسي یې منع هم وکړه او دوی خبره ونه منل نو ګناه ددغه سروزاو موسیقي دچلولو پر هغوی باندي ده الله جل جلاله دنیتونو مالک دی تاسي خپل غاړي خلاصي کړې امید الله جل جلاله ته سته چي ستاسي مواخذه به ونه کړي . او که غواړې چي تر دغه لا هم یو ګام بل مخ ته واخلې نو دا یوه قرباني ورکړه دهغه موټره څخه کښته سه په بل موټر کښې خپل سفر وکړه بیا به په آینده کښې هغه موټروان ته هم دخپل دغه بداخلاقۍ یو څه درک ورمعلوم سي .

وَقَالَ الْحَسَنُ الْبَصْرِيُّ: أُنْزِلَتْ هذه الآية: {وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ} فِي الْغِنَاءِ وَالْمَزَامِيرِ. .... عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "لَا يَحِلُّ بَيْعُ الْمُغَنِّيَاتِ وَلَا شِرَاؤُهُنَّ، وَأَكْلُ أَثْمَانِهِنَّ حَرَامٌ، وَفِيهِنَّ أَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَيّ: {وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ}

أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنْ مُغِيرَةَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: «الْغِنَاءُ يُنْبِتُ النِّفَاقَ فِي الْقَلْبِ» ..... الْغِنَاءُ رُقْيَةُ الزِّنَا، وَهُوَ مَرْوِيٌّ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ..... وَعَن جَابِرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْغِنَاءُ يُنْبِتُ النِّفَاقَ فِي الْقَلْبِ كَمَا يُنْبِتُ الْمَاءُ الزَّرْعَ» . رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي «شعب الْإِيمَان»

وقال العلامة ابن عابدين رحمه الله تعالى : أَنَّ كُلَّ ذَلِكَ مَكْرُوهٌ عِنْدَ عُلَمَائِنَا. وَاحْتَجَّ بِقَوْلِهِ تَعَالَى – {وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ} [لقمان:٦]– الْآيَةَ جَاءَ فِي التَّفْسِيرِ: أَنَّ الْمُرَادَ الْغِنَاءُ .... وَإِنْ كَانَ سَمَاعَ غِنَاءٍ فَهُوَ حَرَامٌ بِإِجْمَاعِ الْعُلَمَاءِ

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج۵ ص ۲۷۹ مکتبه رشیدیه / روح المعاني ج۲۰ ص ۱۰۲ / تفسیر ابن کثیر ج ۳ ص ۴۶۸ / ستاسي مسائل او دهغه حل ج۸ ص ۴۱۳ / جامع معمر بن راشد ج ۱۱ ص ۴ مکتبه شامله / (ترمذی شریف ج ۲ ص ۴۴ / الدرالمنثور ج۵ ص ۱۵۹ / مشکوة شریف ص ۴۱۱ /الزواجر عن اقتراف الکبائر ص ۲۷۲ / فتاوی بینات ج ۴ ص ۴۲۵)

موسیقۍ یوچاته ډالۍ کول (یعني په یوچاباندي اوربدل) څنګه ده ؟

سوال ۸ : نن سبا چي درسنیو یعني راډیو یا تلویزون دلاري څخه چي کوم پروګرامونه خپرېږي ځیني په دغه پروګرامونو کښې داسي دي چي خلک پر ټلیفون باندي اړیکي ورسره نیسي او بیا یو بل ته سندري او غزلي ډالۍ کوي دشریعت دنګاه څخه سندره یاګانه یو چاته ډالۍ ګول څنګه ده ؟

جواب : په قرآن کریم کښې دالله جل جلاله ارشاد مبارک دی :

وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ (۲) سورة المائدة . (ژباړه) تاسي یو دبل سره کومک وکړئ دخیر او نیکۍ په

کارونو کښې او کومک مه کوئ یو دبل سره دګناه او ظلم وزیاتي په کارونو کښې
که مو چیري دغه کومک دشراو بدئ په کارونو کښې کوئ نو پوه سئ چي الله جل
جلاله ډیره سخته سزا ورکوونکئ ذات دی . موسیقي خپله اوریدل یا په بل چا
باندي اورول چي تاسي ورته ډالئ وایاست دادواړه کبیره ګناهونه دي او پر ګناه
باندي دیوچا سره کومک کول دي اوددې عمل څخه په قرآن کریم کښې په قطعي او
یقیني آیت سره منع راغلې ده . کوم کسان چي دغه دموسیقئ پروګرام په رسنیو
کښې پر مخ بیایي هغه خپله هم دکبیره ګناه مرتکب دي او کوم څوک چي زنګونه
ورته وهي او بیا یې خپله داوریدلو غوښتنه کوي او یایي په بل چاباندي اوري هغه
هم ددغي غټي ګناه مرتکب دی .الله جل جلاله دي موږ ته په حقه لاره بسې دتللو
توفیق رانصیب کړي .

دنن سبا دفتنو څخه په ډک دور کښې ددینداری دکمئ او داخلاقو دکمزورئ
نتیجه دا راووتل چي کوم ناروا او حرام فعل یا عمل چي په معاشره او ټولنه کښې
عام سي هغه ته خلګ دحلال او رواه په نظر ګوري . او تعجب خو دادی چي یوه
زمانه هغه وه چي کوم شخص به دموسیقي پیشه او کسب اختیاره کړئ هغه ته به ډم
یا دلاک ویل کیدئ او خلګو به هغه ته په ښه نګاه سره نه کتل لیکن نن سبا چي څوک
دغه حرام او نارواه کسب

اختیاره کړي هغه ته هنرمند یا فنکاره ویل کیږي او دغه کسب ته دفن او ثقافت
غوندي معزز القاب ورکول کیږي . او ستم ظریفي او کمزري خو لانوره دغه ده چي
کوم عالم دین یا دیني او روحاني پیشواه ددغه حرامو او نارواه افعالو خلاف خپل
اواز پورته کوي هغه ته خلګ تنګ نظره او رجعت پسنده وایي .

او حال دادی چي دسروز او موسیقي متعلق دنبي کریم صلی الله علیه وسلم مبارک
ارشادات په لاندي ډول دي : **اول** : دحضرت عبدالله ابن عمر رضي الله عنه څخه
روایت دی چي نبي کریم صلی الله علیه وسلم دسروز او موسیقئ دویلو او اوریدلو
څخه منع کړې ده . (**الزواجر عن اقتراف الکبائر ص ۲۷۲**) .

دوهم : د حضرت ابو هريرة رضي الله عنه څخه روايت دي چي نبي کريم صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي : چي د سروز او موسيقی محبت په زړه کښې داسي نفاق (منافقت) راپورته کوي او وده ورکوي ځنګه چي په اوبو سره سبزي راپورته کيږي او وده کوي . (**الدرالمنثور ج ۵ ص ۱۵۹ / مشکوة شريف ص ۴۱۱**)

دريم : د حضرت عمران ابن حصين رضي الله عنه څخه روايت دی چي نبي کريم صلی الله عليه وسلم وفرمايل : په دغه امت کښې به خلک په مځکه کښې ننوزي او د خلګو شکلونه به مسخ (خراب) سي او د اسمان څخه به د کاڼو داوريدلو واقعات راسي. پر دغه ارشاد مبارک باندي يو کس پوښتنه وکړه چي يارسول الله دا واقعاتي به کله رابنکاره سي ؟ نبي کريم صلی الله عليه وسلم وفرمايل کله چي د سروز او موسيقي ويونکو ښځو او دباجو او طبلو رواج عام سي (خلک به يې هيڅ عار او عيب نه بولي او ګناه نه بولي) او شراب په کثرت سره وچيښل سي . **ترمذی شريف ج ۲ ص ۴۴**

د دغه ذکر سوو احاديثو څخه د سروز او موسيقي حراموالی صفا او ښکاره ثابت دی او بل طرف ته د امت ټلور سره حق مذاهب پر دې متفق دي چي سروز او موسيقي ويل او اوريدل يو ناروا عمل دی او د انساني فطرت د صحيح تقاضاوو د فهرست څخه وتلی دی . الله جل جلاله دي موږ او تاسو ټولو ته خصوصا د نن سبا د خبري رسنيو کارکوونکو ته د کومو چي اکثره يا ځيني پروګرامونه د دغه ناسور او ضد شريعت او فطرت و انسانيت ويروس څخه ډک دي د کامل او مکمل اجتناب او توبې کولو توفيق رانصيب کړي

وَقَالَ الْحَسَنُ الْبَصْرِيُّ: أُنْزِلَتْ هذه الآية: {وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ} فِي الْغِنَاءِ وَالْمَزَامِيرِ. .... عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "لَا يَحِلُّ بَيْعُ الْمُغَنِّيَاتِ وَلَا شِرَاؤُهُنَّ، وَأَكْلُ أَثْمَانِهِنَّ حَرَامٌ، وَفِيهِنَّ أَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَيّ: {وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ}

أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنْ مُغِيرَةَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: «الْغِنَاءُ يُنْبِتُ النِّفَاقَ فِي الْقَلْبِ» ..... الْغِنَاءُ رُقْيَةُ الزِّنَا، وَهُوَ مَرْوِيٌّ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ..... وَعَن جَابِرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْغِنَاءُ يُنْبِتُ النِّفَاقَ فِي الْقَلْبِ كَمَا يُنْبِتُ الْمَاءُ الزَّرْعَ» . رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي «شعب الْإِيمَان»

وقال العلامة ابن عابدين رحمه الله تعالى : أَنَّ كُلَّ ذَلِكَ مَكْرُوهٌ عِنْدَ عُلَمَائِنَا. وَاحْتَجَّ بِقَوْلِهِ تَعَالَى – {وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ} [لقمان:٦]– الْآيَةَ جَاءَ فِي التَّفْسِيرِ: أَنَّ الْمُرَادَ الْغِنَاءُ .... وَإِنْ كَانَ سَمَاعَ غِنَاءٍ فَهُوَ حَرَامٌ بِإِجْمَاعِ الْعُلَمَاءِ

(الدر المختار مع ردالمحتار ج۵ ص ۲۷۹ مکتبه رشیدیه / روح المعاني ج۲۰ ص ۱۰۲ / تفسیر ابن کثیر ج ۳ ص ۴۶۸ / ستاسي مسائل او دهغه حل ج۸ ص ۴۱۳ / جامع معمر بن راشد ج ۱۱ ص ۴ مکتبه شامله / (ترمذی شریف ج ۲ ص ۴۴ / الدرالمنثور ج۵ ص ۱۵۹ / مشکوة شریف ص ۴۱۱ /الزواجر عن اقتراف الکبائر ص ۲۷۲ / فتاوی بینات ج۴ ص ۴۲۵)

ایا سروز او موسیقي دروح غذا ده ؟

سوال ۹: آیا دغه خبره درسته ده چي موسیقي او ساز اوريدل د روح غذا ده؟ (۲) موږ چي کله د رقص او ډانس او موسیقي لپاره د فحاشي او بې حیائۍ لفظ استعمال کړو نو ځیني کسان یې بده بولي چي دا خو طبیعت راسته کيدل دي کوم مشکل په شریعت کي نه لري . (۳) او ځیني کسان وائې که رقص او ډانس د ورزش په نیت وسي روا دی؟ د دې درو سوالونو جواب که راکړئ مننه به مو وي ؟

جواب: (۱) موسیقي د روح غذا ده مګر د شیطاني روح غذا ده نه دانساني روح د انساني روح غذا ذکر الهی دی. (۲) رقص او ډانس ګناه کبیره ده بالکل په فحاشي کي داخله ده. (۳) دغه کسان په حقیقت کي نفس غولولي او په دوکه کي اچولي دي چي دوی وائې رقص د ورزش په نیت روا دی دا داسي دی لکه شراب چي د شربتو په نامه یو څوک چیښي او بیا وایي دا رواه دي .

وَقَالَ الْحَسَنُ الْبَصْرِيُّ: أُنْزِلَتْ هذه الآية: {وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ} فِي الْغِنَاءِ وَالْمَزَامِيرِ. .... عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ قَالَ: "لَا يَحُلُّ بَيْعُ الْمُغَنِّيَاتِ وَلَا شِرَاؤُهُنَّ، وَأَكْلُ أَثْمَانِهِنَّ حَرَامٌ، وَفِيهِنَّ أَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَيّ: {وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ}

أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنْ مُغِيرَةَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: «الْغِنَاءُ يُنْبِتُ النِّفَاقَ فِي الْقَلْبِ» ..... الْغِنَاءُ رُقْيَةُ الزِّنَا، وَهُوَ مَرْوِيٌّ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ..... وَعَن جَابِرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْغِنَاءُ يُنْبِتُ النِّفَاقَ فِي الْقَلْبِ كَمَا يُنْبِتُ الْمَاءُ الزَّرْعَ» . رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي «شعب الْإِيمَان»

وقال العلامة ابن عابدين رحمه الله تعالى : أَنَّ كُلَّ ذَلِكَ مَكْرُوهٌ عِنْدَ عُلَمَائِنَا. وَاحْتَجَّ بِقَوْلِهِ تَعَالَى - {وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ} [لقمان:۶]- الْآيَةَ جَاءَ فِي التَّفْسِيرِ: أَنَّ الْمُرَادَ الْغِنَاءُ .... وَإِنْ كَانَ سَمَاعَ غِنَاءٍ فَهُوَ حَرَامٌ بِإِجْمَاعِ الْعُلَمَاءِ

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج۵ ص ۲۷۹ مكتبه رشيديه / روح المعاني ج۲۰ ص ۱۰۲ / تفسير ابن كثير ج۳ ص ۴۶۸ / ستاسي مسائل او دهغه حل ج۸ ص ۴۱۳ / جامع معمر بن راشد ج ۱۱ ص ۴ مكتبه شامله / (ترمذی شريف ج ۲ ص ۴۴ / الدرالمنثور ج۵ ص ۱۵۹ / مشكوة شريف ص ۴۱۱ /الزواجر عن اقتراف الكبائر ص ۲۷۲ / فتاوى بينات ج۴ ص ۴۲۵)

دساز او سروز فیتې خرڅول روادي که یا

سوال۱۰ : (۱) دساز او سروز فیتي او کیسټونه خرڅول شرعاً څه حکم لري؟
(۲)هغه پیسې او عائد چې د دغه تجارت څخه ترلاسه کېږي حلالي دي که یا؟
(۳)او داسي فیته فروش ته دوکان په کرایه ورکول روا دی که یا؟

جواب :دساز او سروز فیتې خرڅول شرعاً ناروا دي ځکه چې په اسلام کي سازو موسيقي اوسروز اوربدل چې په غناء معازف مزامير سره يې تعبير کېږي په اياتونو او صحيح احاديثو سره ناروا دي اوبل دا چې دغه فیتې یا سروز او ګانې سبب دفسق او دفساد دمعاشرې دخرابۍ او دنوي نسل یا ځوان نسل دخرابۍ ګرځي. د دغه فیتو دتجارت مال حرام دیی حدیث شریف دی

همدا شان دوکان په کرایه وداسي کس ته ورکول هم شرعاً جواز نه لري ځکه چې دا یو قسم کومک دی د دغه مالک د دغه کرایه دار سره دګناه او فسق په کار

کید شریعت له نظره داسي کس ته توصیه او حکم دادی چي الله جل جلاله ته توبه وباسي او هغه سروز او سازونه چي په دغه فیتو کي دي هغه دي صفا کړي روا او جایز شیان دي په کښي ثبت کړي.

وَقَالَ الْحَسَنُ الْبَصْرِيُّ: أُنْزِلَتْ هذه الآية: {وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ} فِي الْغِنَاءِ وَالْمَزَامِيرِ. .... عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "لَا يَحُلُّ بَيْعُ الْمُغَنِّيَاتِ وَلَا شِرَاؤُهُنَّ، وَأَكْلُ أَثْمَانِهِنَّ حَرَامٌ، وَفِيهِنَّ أَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَيّ: {وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ}

أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنْ مُغِيرَةَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: «الْغِنَاءُ يُنْبِتُ النِّفَاقَ فِي الْقَلْبِ» ..... الْغِنَاءُ رُقْيَةُ الزِّنَا، وَهُوَ مَرْوِيٌّ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ..... وَعَن جَابِرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْغِنَاءُ يُنْبِتُ النِّفَاقَ فِي الْقَلْبِ كَمَا يُنْبِتُ الْمَاءُ الزَّرْعَ» . رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي «شعب الْإِيمَان»

وقال العلامة ابن عابدين رحمه الله تعالى : أَنَّ كُلَّ ذَلِكَ مَكْرُوهٌ عِنْدَ عُلَمَائِنَا. وَاحْتَجَّ بِقَوْلِهِ تَعَالَى – {وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ} [لقمان:٦]– الْآيَةَ جَاءَ فِي التَّفْسِيرِ: أَنَّ الْمُرَادَ الْغِنَاءُ .... وَإِنْ كَانَ سَمَاعَ غِنَاءٍ فَهُوَ حَرَامٌ بِإِجْمَاعِ الْعُلَمَاءِ

ان الله اذاحرم شی ءً حرم ثمنه) رواهابوداؤد واحمد. .... (ولاتعاونوا على الاثم والعدوان)

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج۵ ص ۲۷۹ مکتبه رشیدیه / روح المعاني ج۲۰ ص ۱۰۲ / تفسیر ابن کثیر ج ۳ ص ۴۶۸ / ستاسي مسائل او دهغه حل ج۸ ص ۴۱۳ / جامع معمر بن راشد ج ۱۱ ص ۴ مکتبه شامله / (ترمذی شریف ج ۲ ص ۴۴ / الدرالمنثور ج۵ ص ۱۵۹ / مشکوة شریف ص ۴۱۱ /الزواجر عن اقتراف الکبائر ص ۲۷۲ / فتاوی بینات ج ۴ ص ۴۲۵ / فتاوی علماء البلدالحرام ۱۵۶۶

آیاموسیقي دروح غذاءده

سوال ۱۱ :داوسني معاشري او زماني ځیني کسان خاص بیاځوان نسل په دغه مفکوره اونظردی چي موسیقی اوسروزدروح غذاءده داسلام دپاک دین اوشریعت دنګاه څخه دغه خبره سمه ده او که نه ده ؟

جواب: دین اسلام یو اصل او قانون لري دخپلو اصولو او قوانینو څخه
هغه اصل دادی چي انساني تقاضاوي او خواهشات ځیني فطري او خلقتي دي چي
دذات او فطرت څخه الله پاک په انسان کښي ایښي دي ، او ځیني غیر فطري
تقاضاوي او خواهشات دي چي دشیطان او دنفس دغلبې دوجي وي ، اکثریت
خلک ددغه دوو قسمو تقاضاوو ترمابین فرق نه سي کولای یا یې نه کوي الله پاک
جل جلاله چي دانساني تقاضاؤ خالق او پیدا کوونکی دی هغه ذات دانساني
تقاضاؤ او خواهشاتو دتسکین او ارام لپاره پور اسامان پیدا کړی دی او
دغیرفطري تقاضاؤ دتکمیل څخه یې انسان منع کړی دی ، ښه کلام او بهتره اشعار
او نعتونه ویل او اوریدل تر یوه حده پوري دانساني فطرت جایز او روا تقاضاده
اسلام د داسي کلام او اشعارو او حمد او نعتو اجازه ورکړې ده ،لیکن ساز او سروز
دموسیقي آلات وغیره داد غیر فطري تقاضاؤ څخه دي
اسلام دداسي تقاضاؤ او خواهشاتو څخه منع کوي ، پاته سوه دا خبره چي موسیقي
دروح غذا ده دا خبره صحیح ده دشیطاني روح غذاده دانساني روح غذا نه ده
دانساني روح غذا ذکر الهي دی.
دموسیقي او سروز حرمت په قرآن کریم او په احادیث مبارکه وو سره ثابت دی او
دشریعت دنګاه څخه سروز او موسیقي اوریدل او هغه خپل کسب او پیشه جوړول
کبیره ګناه ده ځوک چي کبیره ګناه داسي په جرات سره کوي دهغې مرتکب ته
اوبیا دې کبیره ګناه ته دروح غذاء ویل فاسق ویل کیږي ،دشریعت دنګاه څخه په
حقیقت کښي دشیطان او دنفس دهوکه او خطاء ایستل دي دا داسي سو لکه یو
ځوک چي شرابو ته دشربت نوم ورکړي ،او لکه ځیني کسان چي رقص او ډانس ته
بدني سپورټ او ورزش نوم ورکوي شیطان چي په انسان یو ناروا عمل وکړي نو بیا
یې دخلاصون طریقي هم ورښیي اودا په حقیقت کښي خلاصون نه دی بلکه ودام ته
دهلاکت ورپوري وهل دي.
حدیث شریف کښي راځي (الغناء ینبت النفاق في القلب کماینبت الماء البقل)
(الدرالمنثور ج ۵ ص ۱۵۹)

او ابو هریرة رضي الله عنه فرمایي چي نبي کریم صل الله علیه وسلم وفرمایل دموسیقي او سروز مینه او محبت په زړه کښي داسي نفاق یعني منافقت پیدا کوي لکه چي په اوبو سره وابښه ژر ژر شنه کیږي او بیا ابو هریرة رضي الله عنه فرمایي چي نبي کریم صل الله علیه وسلم وفرمایل دموسیقي او سروز مینه او محبت په زړه کښي داسي نفاق یعني منافقت پیدا کوي لکه چي په اوبو سره وابښه ژر ژر شنه کیږي او غټیږي او په بل حدیث شریف کښي راځي دعمران بن حصین رض څخه روایت دي چي نبي کریم صل الله علیه وسلم وفرمایل په دغه اُمت کښي هم په مځکه ننوتل او شکلونو خرابیدل او دډبرو او کاڼو دباران واقعاتي او عذابونه راتلونکي دي یو صحابي عرض وکړی چي یا رسول الله دغه عذا بونه به کله وي ده مبارک وفرمایل چي دري شیان چي کله په اُمت کښي عام شي داعذابونه به راځي (۱) دغزلو او موسیقي او ګانو ویونکي ښځي به میدان ته راوځي هیڅ شرم او عار به نه ورته دریږي او دابه ډیري سي.

(۲) اودباجو او طبلو وهلو به عام رواج سي په هره کوزده او واده کښي به داشیان عام سي. (۳) او دشرابو چیښل به ډیر سي نو بیا دغه عذابونه راځي.

آخري خبره

نن سبا دغه دفتنو په دور کښي دیني او خلاقي انحطاط او کمزوري دغه حال ته رسیدلې ده چي کمه ناروا او ناروا عمل په معاشره کښي عام سي خلګ بیا هغه حلال بولي یو زمانه هغه وه چي کوم شخص به ډول او سورنا او دموسیقي کسب او پیشه اختیاره کړه هغه ته به ډم یا دلاک ویل کیدی او په علاقه او معاشره کښي به خلګو هغه ته په بده او دحقارت په نګاه کتل، لیکن نن که هغه کسب او پیشه اختیاره وي هغه ته هنر مند او فنکار ویل کیږي او دغه فن ته دثقافت نوم ورکول کیږي، او غټ مشکل او ستم ظریفي خودا ده چي کله علماء او صلحاء ددغه ناروا خلاف خبره دقرآن او حدیث څخه راپورته کوي هغه ته خلګ تنګ نظره او رجعت پسنده وایي. په قرآن کریم کښي الله جل جلا له فرمایي :

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ (۶)﴾ (سورة لقمان آيت نمبر ۶پ نمبر۲۱)

ترجمه :ځيني د خلکو څخه هغه دي چي رانيسي عبث خبري چي بي لاري کړي خلک د الله جل جلاله دلاري څخه بي له پوهني او نيسي دغه لاره د دين په ټوکو او مسخرو سره او دغه کسانو ته عذاب سته د ذلت.

(۱)عبد الله ابن مسعود رضي الله عنه درې واره قسم واخستی چي د خدای جل جلاله په ذات مي دي قسم وي چي د عبث خبرو څخه مراد د سروز او موسيقي اوريدل دي .

(۲)د عبد الله بن عمر رضي الله عنه څخه هم دغه شان روايت راغلی دی .

(۳)قاسم بن محمد رحمه الله تعالی فرمايلي دي سروز او موسيقي يو باطل او عبث او بيهوده عمل دی او هر باطل به په اور کښي وي.

(۴)امام مجاهد رحمه الله تعالی فرمايي دلهو الحديث څخه مراد موسيقي ته غوږ نيول دي او هغه ورته ناروا او بيهوده شيان دي

احاديث مبارکه د موسيقي د حراموالي او بدوالي په شان کښي ډير زيات دي ، که چا ته د دغي مسئلي تفصيل نور هم په کار وي نو دي د ي تفسير قرطبي ته رجوع وکړي يو حديث شريف صرف د نمونې په ډول تاسي کتلای سی

ابو موسی اشعري رضي الله عنه فرمايی چي رسول الله صلی الله عليه وسلم وفرمايل چا چي په دنيا کښي د موسيقي سره مينه او هغه يې اوريدل د قيامت په ورځ به د روحانيونو اوازونه وانه وري صحابه کرامو پوښتنه وکړه روحانيان څوک دي نبي کريم صلی الله عليه وسلم وفرمايل د جنت قاريان او هلته د قرآن کريم تلاوت کوونکي.

وَقَالَ الْحَسَنُ الْبَصْرِيُّ: أُنْزِلَتْ هذه الآية: {وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ} فِي الْغِنَاءِ وَالْمَزَامِيرِ. .... عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "لَا يَحُلُّ بَيْعُ الْمُغَنِّيَاتِ وَلَا شِرَاؤُهُنَّ، وَأَكْلُ أَثْمَانِهِنَّ حَرَامٌ، وَفِيهِنَّ أَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَيّ: {وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ}

أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنْ مُغِيرَةَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: «الْغِنَاءُ يُنْبِتُ النِّفَاقَ فِي الْقَلْبِ» ..... الْغِنَاءُ رُقْيَةُ الزِّنَا، وَهُوَ مَرْوِيٌّ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ..... وَعَن جَابِرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْغِنَاءُ يُنْبِتُ النِّفَاقَ فِي الْقَلْبِ كَمَا يُنْبِتُ الْمَاءُ الزَّرْعَ» . رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي «شعب الْإِيمَان»

وقال العلامة ابن عابدين رحمه الله تعالى : أَنَّ كُلَّ ذَلِكَ مَكْرُوهٌ عِنْدَ عُلَمَائِنَا. وَاحْتَجَّ بِقَوْلِهِ تَعَالَى – {وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ} [لقمان:٦]– الْآيَةَ جَاءَ فِي التَّفْسِيرِ: أَنَّ الْمُرَادَ الْغِنَاءُ .... وَإِنْ كَانَ سَمَاعَ غِنَاءٍ فَهُوَ حَرَامٌ بِإِجْمَاعِ الْعُلَمَاءِ

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج۵ ص ۲۷۹ مکتبه رشيديه / روح المعاني ج۲۰ ص ۱۰۲ / تفسير ابن کثير ج ۳ ص ۴۶۸ / ستاسي مسائل او دهغه حل ج۸ ص ۴۱۳ / جامع معمر بن راشد ج ۱۱ ص ۴ مکتبه شامله / (ترمذی شريف ج ۲ ص ۴۴ / الدرالمنثور ج۵ ص ۱۵۹ / مشکوة شريف ص ۴۱۱ /الزواجر عن اقتراف الکبائر ص ۲۷۲ / فتاوی بينات ج ۴ ص ۴۲۵)

دښځي دپاره دنن سبا شعر او شاعري رواه ده که يا ؟

سوال ۱۲ : دښځي دپاره دنن سبا دفتنو څخه په ډک ماحول کښې شعر او شاعري کول رواه ده که يا؟

جواب :ښه اشعار او نظمونه دترنم سره اوريدل شرعا جايز دي خو په درو شرطونو سره . **اول شرط**: هغه ويونکی ددغه نظمونو او اشعارو به پيشه ورا و کسب کاره ، فاسق او بې ږيري هلک نه وي او ښځه به هم نه وي او په دغه مجلس کښې به يو بې ږيري هلک او يا ښځه هم نه وي . **دوهم شرط** : ددغه اشعارو مضمون به دشريعت سره په ټکر او مخالفت کښې واقع نه وي . **دريم شرط** : دموسيقی او سازآلات به نه وي ورسره .

او داخبره تر لمر سپينه ده چي کومي ښځي نن سبا شعر او شاعري کوي اکثره به داسي وي چي خامخا به درسنيو سره اړيکي نيسي په کوم کښې چي ددغي ښځي د غير محرم نارينه سره به دد ې خبري کيږي چي داخبري سبب دفتنې دي او يا به دنارينه شاعرانو سره په داسي مخلوط يعني دنر او ښځو څخه ګډ جوړ محافلو او مجالسو کښې شرکت کوي په کومو کښې چي دشرعي پرد ې مراعات نه کيږي او په

داسي مجالسو کښې دښځي دپاره دغیر محرم کسانو سره شرکت کول شرعا ناروا دی.
فقهاء کرامو لیکلي دي چي کوم رواه کار سبب دناروا کار جوړیږي هغه رواه کار هم ناروا کیږي. او دا خو لا بله مسئله ده چي دښځي اواز عورت دی که نه دی؟ لهذا دښځو دپاره دنن سبا شعر او شاعري کول نه ده رواه لکه څنګه چي دشعر دجواز په شرطونو کښې دا شرط بیان سو چي ښځه به نه وي.

لما قال العلامة ابن عابدين الشامي رحمه الله تعالى في ردالمحتار على الدرالمختار :عَرَّفَ الْقُهُسْتَانِيُّ الْغِنَاءَ بِأَنَّهُ تَرْدِيدُ الصَّوْتِ بِالْأَلْحَانِ فِي الشِّعْرِ مَعَ انْضِمَامِ التَّصْفِيقِ الْمُنَاسِبِ لَهَا قَالَ فَإِنْ فُقِدَ قَيْدٌ مِنْ هَذِهِ الثَّلَاثَةِ لَمْ يَتَحَقَّقْ الْغِنَاءُ اهـ قَالَ فِي الدُّرِّ الْمُنْتَقَى: وَقَدْ تُعُقِّبَ بِأَنَّ تَعْرِيفَهُ هَكَذَا لَمْ يُعْرَفْ فِي كُتُبِنَا فَتَدَبَّرْ اهـ. أَقُولُ: وَفِي شَهَادَاتِ فَتْحِ الْقَدِيرِ بَعْدَ كَلَامٍ عَرَفْنَا مِنْ هَذَا أَنَّ التَّغَنِّيَ الْمُحَرَّمَ مَا كَانَ فِي اللَّفْظِ مَا لَا يَحِلُّ كَصِفَةِ الذُّكُورِ وَالْمَرْأَةِ الْمُعَيَّنَةِ الْحَيَّةِ وَوَصْفِ الْخَمْرِ الْمُهَيِّجِ إلَيْهَا وَالْحَانَاتِ وَالْهِجَاءِ لِمُسْلِمٍ أَوْ ذِمِّيٍّ إذَا أَرَادَ الْمُتَكَلِّمُ هِجَاءَهُ لَا إذَا أَرَادَ إنْشَادَهُ لِلِاسْتِشْهَادِ بِهِ أَوْ لِيَعْلَمَ فَصَاحَتَهُ وَبَلَاغَتَهُ، وَكَانَ فِيهِ وَصْفُ امْرَأَةٍ لَيْسَتْ كَذَلِكَ أَوْ الزَّهْرِيَّاتُ الْمُتَضَمِّنَةُ وَصْفَ الرَّيَاحِينِ وَالْأَزْهَارِ وَالْمِيَاهِ فَلَا وَجْهَ لِمَنْعِهِ عَلَى هَذَا، نَعَمْ إذَا قِيلَ ذَلِكَ عَلَى الْمَلَاهِي امْتَنَعَ وَإِنْ كَانَ مَوَاعِظَ وَحِكَمًا لِلْآلَاتِ نَفْسِهَا لَا لِذَلِكَ التَّغَنِّي اهـ مُلَخَّصًا وَتَمَامُهُ فِيهِ فَرَاجِعْهُ،

(الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۶ ص ۳۴۹ کتاب الحظر والاباحة / الفتاوى الهندية ج ۵ ص ۳۴۳ / ستاسي مسائل او دهغوی حل ج ۸ ص ۴۱۹ موسیقي او ډانس)

دراډیو استعمال شرعا رواه دی که یا؟ اوپر راډیو باندي دقران کریم تلاوت اوریدل جواز لري که یا؟

سوال ۱۳: راډیو په کور کښې ایښوول او اورېدل شرعا روا ایښت لري که یا حال دا چي سروزهم ډیر په کښې دی او دراډیو په ذریعه دقران کریم دتلاوت اورېدل څنګه دي؟

جواب: راډیو هغه وخت په کور کښې ساتل او لګول رواه ده چي په هغه کښې فقط خبرونه او مباح اورواه او اصلاحي بیانات او تقریرونه واوریدل سي. سروزاو

اوسندري او ناجایز تقریرونه باید په وانه وریدل سي او د قرآن کریم تلاوت د راډیو په ذریعه اوریدل شرعًا رواه دی. دپوره تفصیل دپاره کفایت المفتي دحضرت مولانا مفتي کفایت الله صاحب رحمه الله تعالی فتاوی کتلای سی.

کفایت المفتي جلد ۹ ص ۲۱۸ کتاب الحظر والاباحة دارالاشاعت چاپ / حضرت مولانا مفتي کفایت الله صاحب رحمه الله تعالي مفتي اعظم هند)

باب الملاهي والالعاب

په چکه ، یا کرم بورډ ، یا شطرنج باندي لوبي کول .

سوال ۱ : نن سبا خلک په مختلفو لوبو او لهواتو باندي اخته لیدل کیږي چي ځیني دهغوی څخه چکه ، کرم بورډ ، یا شطرنج دی . پوښتنه داده چي په دغه شیانو سره لوبي کول او وخت پر تېرول شرعا رواه دی که یا ؟ .

جواب : فقهاء کرامو په دغه باره کښې څه قواعد او اصول مقرر کړي دي چي په لاندي ډول دي : هغه کارونه چي په هغوی کښې نه ددنیا فایده وي او نه دآخرت بلکي برعکس دوخت او دولت دضائع کېدل هم په کښې وي لکه کرم بورډ یا چکه وغیره . په دې شیانو کښې نه دصحت ګټه سته او نه هم ددنیا او نه هم دآخرت نو په داسي بې معنی او بې ضرورته کارونو کښې خپل ګران او قیمتي وخت ضائع کول دهوښیاری خبره نه ده . او شریعت مقدسه دداسي لهو او لعب څخه منع فرمایلې ده . او بل اصل دادی چي هر هغه ساتیری چي په هغه کښې بدني ورزش وي او یا ذهني ورزش وي او خومار او شرط ورباندي نه کښېښوول سي او نه هم په دیني واجباتو او لازماتو کښې کوتاهي په کښې راسي لکه جماعت پر قضا کول یا بې ستري په کښې راتلل اویا فسق په کښې کول لکه ښکنځل یا جنجال وغیره . که دغه نقصانات نه وي بیاه هغه لوبي رواه دي . خو چکه یا کرم بورډ شطرنج هر هغه شیان دي چي په هغوی کښې نه بدني ورزش سته لکه په ګین کولو کښې چي سته یا په کراټې کولو کښې چي سته او نه هم ذهني ورزش په کښې سته لکه په درې ګاټې یا کتار او اتلس ګاټې نامي ساتیریو کښې چي سته . ددغه اصولو په نظر کښې نیولو سره ددغه ذکر سوو (شطرنج ، چکه ، کرم بورډ) لوبو کولو څخه پرهېز پکار دی .

لما قال العلامة ابن نجيم رحمه الله تعالى : وَفِي الْمُحِيطِ: وَيُكْرَهُ اللَّعِبُ بِالشِّطْرَنْجِ وَالنَّرْدِ وَالْأَرْبَعَةَ عَشَرَ لِقَوْلِهِ – عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ – «كُلُّ لَعِبٍ حَرَامٌ إلَّا مُلَاعَبَةَ الرَّجُلِ زَوْجَتَهُ وَقَوْسَهُ وَفَرَسَهُ» لِأَنَّهُ يَصُدُّ عَنْ الْجَمْعِ وَالْجَمَاعَاتِ وَسَبَبٌ لِلْوُقُوعِ فِي فَوَاحِشِ الْكَلَامِ وَغَيْرِهِ

(البحر الرائق ج ۸ ص ۲۱۵ کتاب الکراهیة مکتبه شامله بیروت چاپ / الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۶ ص ۳۹۴ کتاب الحظر والاباحة فصل في البیع / بدائع الصنائع ج ۵ ص ۱۲۸ کتاب الاستحسان / فتاوی حقانیه ج ۲ ص ۲۲۴ باب الملاهي / ستاسي مسائل او دهغه حل ج ۸ ص ۴۰۸ / مسائل رفعت قاسمي ج ۲ ص ۱۵۱ مکتبة العلم اردو / کفایت المفتي ج ۱۳ ص ۹۶ اردو)

دفټبال او والي بال یا کرکټ لوبي دشریعت دنظره څخه رواه دي که یا ؟

سوال ۲: زموږ دټولني په ځوانانو کښي نن سبا د فټبال او والي بال او کرکټ وغیره د لوبو وبا عامه سوې ده هر کس او ځوان خپل قیمتي وخت په دغه لوبو باندي ضایع کوي او بیا پر هر میدان او هره کوڅه کښي دغه لوبي تر سره کېږي،پوښتنه داده چي غه مذکوره لوبي پر دغه طریقه باندي دشریعت دنګاه څخه رواه دی که یا ؟

جواب: د یوې لوبي د جواز او روا والي لپاره فقهاء کرامو دشریعت مطهر په رڼا کښې ه یو څه شرطونه بیان کړي دي (**۱**) **اول شرط** : دا دی چي مقصد به د دغې لوبې څخه مطلق بدني او ذهني ورزش او تفریح وي خپله به دغه لوبه مستقل مقصد نه وي. (**۲**) **دوهم شرط** :دا دی چي دغه لوبه به فی نفسه روا هم وي او په دغه لوبه کښي به نا جائز او نا روا امور او کارونه نه وي لکه فوچ او فحش ویل او ښکنځل کول وغیره. (**۳**) **دریم شرط** : دا دی چي د دغې لوبي د وجي به په شرعي فرایضو کښي کوتاهي او غفلت نه راځي لکه د لمانځه قضاء کېدل . (**۴**) **څلورم شرط** : دادی چي خمار به نه وي باندي (**۵**) **پنځم شرط** : دادی چي لڅېدل دعورت به نه وي په کښې (**۶**) **شرط** : دادی چي شرکت دښځو به نه وي په کښې (**۷**) **اووم شرط** : دادی چي دهمېش لپاره به دغه لوبي خپل شغل نه جوړوي . اوس که چیري موږ نن سبا دغه معیار او شرائط مخ ته کښېږدو نو اکثره لوبي نا جایزه او غلطي په نظر راځي. دا ځکه چي زموږ په ټولنه کښې د لوبو ځیني شوقي ځوانانو ته لوبه نن سبا یوه داسي محبوبه مشغله او وظیفه جوړه سوې ده چي دلوبي پر برابر نه شرعي او دیني فرایضو ته توجه ورکوي او نه د تعلیم

طرف ته توجه کوي او نه د کور د کارونو او چار و طرف ته توجه ورکوي او د ژوند مقصد يې بس دغه لوبه جوړه کړې ده.او دا خولا څه کوې چې پښې يې تر ورونونو پوري لڅې او ښکاره وي کوم چې شرعا عورت دي.

حضرت مولانا مفتي كفايت الله صاحب رحمه الله تعالى په كفايت المفتي فتاوی کښې ليکلي دي: چې دلوبو او ورزش مختلفي طريقي دي چې ځيني په هغوی کښې داسي دي چې ديو خاص قوم کافرانو سره خاص او مخصوصي دي لکه کرکټ او فټبال، هاکي وغيره چې ددغه لوبو په کولو سره ديو رپيانو کفارو سره يو قسم مشابهت راځي نو ددغه مشابهت د وجې څخه دغه لوبي کول مکروه دي. ده ليکلي دي خو بيا هم په دغه شيانو کښې د شغل او مصروفيت د وجې څخه په لمانځه يا بل امر شرعي کښې چې نقصان رانه سي نو صرف د تشبه د وجې څخه به کراهت لازم سي خو حرام ورته نه سو ويلای.

لما قال العلامة عبد الرحمن بن محمد بن سليمان المدعو بشيخي زاده, يعرف بداماد أفندي (المتوفى: ١٠٧٨هـ) فى مجمع الأنهر في شرح ملتقى الأبحر : تَجُوزُ الْمُسَابِقَةُ بِالسِّهَامِ وَالْخَيْلِ وَالْحَمِيرِ وَالْإِبِلِ وَالْأَقْدَامِ) لِقَوْلِهِ – عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ – «لَا سَبَقَ إلَّا فِي خُفٍّ أَوْ نَصْلٍ أَوْ حَافِرٍ» وَالْمُرَادُ بِالْخُفِّ الْإِبِلُ وَبِالنَّصْلِ الرَّمْيُ وَبِالْحَافِرِ الْفَرَسُ وَالْبَغْلُ. وَفِي الْحَدِيثِ «سَابَقَ رَسُولُ اللَّهِ – صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ – رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ – فَسَبَقَ رَسُولُ اللَّهِ – صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ –» وَلِأَنَّهُ يُحْتَاجُ إلَيْهِ فِي الْجِهَادِ لِلْكَرِّ وَالْفَرِّ وَكُلُّ مَا هُوَ مِنْ أَسْبَابِ الْجِهَادِ فَتَعَلُّمُهُ مَنْدُوبٌ إلَيْهِ سَعْيًا فِي إقَامَةِ هَذِهِ الْفَرِيضَةِ .

(مجمع الأنهر في شرح ملتقي الأبحرج ٢ ص ٤٤٩ باب المتفرقات / الفتاوی الهندية كتاب الكراهية ، الباب السادس في المسابقة ج٥ ص ٣٢٤ رشيديه / فتاوى السراجية كتاب الحظر والاباحة ص ٧٦ سعيد چاپ /ابوداود كتاب اللباس باب في لبس الشهرة ج ٢ ص ٢٠٣ مكتبه رحمانيه / تكملة فتح الملهم كتاب الشعر حكم الالعاب في الشريعة ج ٤ ص ٤٣٦ دارالعلوم كراچي / احكام القرآن باب الناهي عن الملاهي ج ٣ ص ١٩٤ ، ١٩٥ ، ٢٠١ ادارة القرآن كراچي / مرقاة المفاتيح كتاب اللباس الفصل الثاني ج ٨ ص ١٥٥ رشيديه / كفايت المفتي ج ١٣ ص ١٠٣ باب الالعاب مكتبه

فارقیه کراچي / الدر المختار مع ردالمحتار ج ۵ ص ۲۶۸ رشیدیه / ستاسي مسائل او دهغه حل ج ۸ ص ۴۰۶ باب اللعب واللهو / عزیز الفتاوی ج ۱ ص ۷۱۳ فتتاوی حقانیه ج ۲ ص ۲۲۶ / بدرالفتاوی ج ۱ ص ۴۰۴)

په لوبو یا دورزش په کلب کښې دورنونو دبربنډولو او لڅولو حکم .

سوال ۳ : په ځیني لوبو کښې لکه تمرین کبډي بدني ښکلا وروزش وغیره کښې ځیني خلک خپل ورنونه لڅوي چي نور خلک یې هم ویني او سترګي باندي لګیږي . پوښتنه داده چي دورنونو لڅول شرعا رواه دي که یا ؟ .

جواب : دنارینه یعني سړي دنامه څخه نیولې تر زنګنونو پوري دبدن برخه عورت دی چي پټول یې شرعا لازم دي . او لڅول او ښکاره کول یې ګناه ده . نو ددې دپاره دلوبو په وخت کښې سړی باید دبدن دهمدې برخي دپټولو ته خاصه پاملرنه وکړي . لما قال العلامة شیخ الاسلام ابوبکر بن علی الحداد الیمنی رحمه الله تعالی : قَوْلُهُ (وَيَنْظُرُ الرَّجُلُ مِنْ الرَّجُلِ جَمِيعَ بَدَنِهِ إلَّا مَا بَيْنَ سُرَّتِهِ وَرُكْبَتِهِ) «لِقَوْلِهِ – عَلَيْهِ السَّلَامُ – لِعَلِيٍّ – رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ – لَا تَنْظُرْ إلَى فَخِذِ حَيٍّ وَلَا مَيِّتٍ.

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ –: «لَا يَنْظُرُ الرَّجُلُ إِلَى عَوْرَةِ الرَّجُلِ، وَلَا الْمَرْأَةُ إِلَى عَوْرَةِ الْمَرْأَةِ، وَلَا يُفْضِي الرَّجُلُ إِلَى الرَّجُلِ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ، وَلَا تُفْضِي الْمَرْأَةُ إِلَى الْمَرْأَةِ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ» . رَوَاهُ مُسْلِمٌ.وقال الملاعلی القاری رحمه الله تعالی : :وَفِيهِ بَيَانُ تَحْرِيمِ النَّظَرِ إِلَى مَا لَا يَجُوزُ. وَعَوْرَةُ الرَّجُلِ مَا بَيْنَ سُرَّتِهِ وَرُكْبَتَيْهِ .

(الدرالمختار علي صدر ردالمحتار ج ۶ ص ۳۶۴ تا ۳۶۶ کتاب الکراهیة فصل في البیع / الجوهرة النیرة ج ۲ ص ۳۸۵ باب الحظر والاباحة / مرقاة المفاتیح شرح مشکاة المصابیح ج ۶ ص ۱۹۵ باب النظر الي المرءة المخطوبة وبیان العورات / فتاوی حقانیه ج ۲ ص ۲۲۶ باب الملاهي)

په چکه ، یا کرم بورډ ، یا شطرنج باندي لوبې کول .

سوال ۴ : نن سبا خلک په مختلفو لوبو او لهواتو باندي اخته لیدل کیږي چي ځیني دهغوی څخه چکه ، کرم بورډ ، یا شطرنج دی . پوښتنه داده چي په دغه شیانو سره لوبي کول او وخت پر تېرول شرعا رواه دی که یا ؟ .

جواب : فقهاء کرامو په دغه باره کښې څه قواعد او اصول مقرر کړي دي چي په لاندي ډول دي : هغه کارونه چي په هغوی کښې نه ددنیا فایده وي او نه دآخرت بلکي برعکس دوخت او دولت دضائع کېدل هم په کښې وي لکه کرم بورډ یا چکه وغیره . په دې شیانو کښې نه دصحت ګټه سته او نه هم ددنیا او نه هم دآخرت نو په داسي بې معنی او بې ضرورته کارونو کښې خپل ګران او قیمتي وخت ضائع کول دهوښیاری خبره نه ده . او شریعت مقدسه دداسي لهو او لعب څخه منع فرمایلې ده . او بل اصل دادی چي هر هغه ساتیری چي په هغه کښې بدني ورزش وي او یا ذهني ورزش وي او قیمار او شرط ورباندي نه کښېښوول سي او نه هم په دیني واجباتو او لازماتو کښې کوتاهي په کښې راسي لکه جماعت پر قضا کول یا بې ستري په کښې راتلل او یا فسق په کښې کول لکه ښکنځل یا جنجال وغیره . که دغه نقصانات نه وي بیاه هغه لوبي رواه دي . خو چکه یا کرم بورډ شطرنج هر هغه شیان دي چي په هغوی کښې نه بدني ورزش سته لکه په ګین کولو کښې چي سته یا په کراټې کولو کښې چي سته او نه هم ذهني ورزش په کښې سته لکه په دري ګاټي یا کتار او اتلس ګاټي نامي ساتیریو کښې چي سته . ددغه اصولو په نظر کښې نیولو سره ددغه ذکر سوو (شطرنج ، چکه ، کرم بورډ) لوبو کولو څخه پرهېز پکار دی .

لما قال العلامة ابن نجيم رحمه الله تعالى : وَفِي الْمُحِيطِ: وَيُكْرَهُ اللَّعِبُ بِالشِّطْرَنْجِ وَالنَّرْدِ وَالْأَرْبَعَةَ عَشَرَ لِقَوْلِهِ – عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ – «كُلُّ لَعِبٍ حَرَامٌ إلَّا مُلَاعَبَةَ الرَّجُلِ زَوْجَتَهُ وَقَوْسَهُ وَفَرَسَهُ» لِأَنَّهُ يَصُدُّ عَنْ الْجَمْعِ وَالْجَمَاعَاتِ وَسَبَبٌ لِلْوُقُوعِ فِي فَوَاحِشِ الْكَلَامِ وَغَيْرِهِ

(البحر الرائق ج ۸ ص ۲۱۵ کتاب الکراهیة مکتبه شامله بیروت چاپ / الدر المختار مع رد المحتار ج ۶ ص ۳۹۴ کتاب الحظر والاباحة فصل في البیع / بدائع الصنائع ج ۵ ص ۱۲۸ کتاب الاستحسان / فتاوی حقانیه ج ۲ ص ۲۲۴ باب الملاهي / ستاسي مسائل او دهغه حل ج ۸ ص ۴۰۸ / مسائل رفعت قاسمي ج ۲ ص ۱۵۱ مکتبة العلم اردو / کفایت المفتي ج ۱۳ ص ۱۹۶ اردو)

دفټبال او والي بال يا کرکټ لوبي دشريعت دنظره څخه رواه دي که يا ؟

سوال ۵: زموږ دټولني په ځوانانو کښي نن سبا د فټبال او والي بال او کرکټ وغيره د لوبو وبا عامه سوې ده هر کس او ځوان خپل قيمتي وخت په دغه لوبو باندي ضايع کوي او بيا پر هر ميدان او هره کوڅه کښي دغه لوبي تر سره کيږي،پوښتنه داده چي غه مذکوره لوبي پر دغه طريقه باندي دشريعت دنګاه څخه رواه دی که يا ؟

جواب: د يوې لوبي د جواز او روا والي لپاره فقهاء کرامو دشريعت مطهر په رڼا کښې ه يو څه شرطونه بيان کړي دي (**۱**) **اول شرط** : دا دی چي مقصد به د دغې لوبې څخه مطلق بدني او ذهني ورزش او تفريح وي خپله به دغه لوبه مستقل مقصد نه وي. (**۲**) **دوهم شرط** :دا دی چي دغه لوبه به فی نفسه روا هم وي او په دغه لوبه کښي به نا جائز او نا روا امور او کارونه نه وي لکه فوچ او فحش ويل او ښکنځل کول وغيره . (**۳**) **دريم شرط** : دا دی چي د دغې لوبي د وجي به په شرعي فرايضو کښي کوتاهي او غفلت نه راځي لکه د لمانځه قضاء کيدل . (**۴**) **خلورم شرط** : دادی چي خمار به نه وي باندي (**۵**) **پنځم شرط** : دادی چي لڅيدل دعورت به نه وي په کښي (**۶**) **شرط** : دادی چي شرکت دښځو به نه وي په کښي (**۷**) **اووم شرط** : دادی چي دهمېش لپاره به دغه لوبي خپل شغل نه جوړوي .

اوس که چيري موږ نن سبا دغه معيار او شرائط مخ ته کښيږدونو اکثره کيلونه او لوبي نا جايزه او غلطي په نظر راځي. دا ځکه چي زموږ په ټولنه کښې د لوبو ځيني شوقي ځوانانو ته لوبه نن سبا يوه داسي محبوبه مشغله او وظيفه جوړه سوې ده چي دلوبي پر برابر نه شرعي او ديني فرايضو ته توجه ورکوي او نه د تعليم طرف ته توجه کوي او نه د کور د کارونو او چار وطرف ته توجه ورکوي او د ژوند مقصد يې بس دغه لوبه جوړه کړې ده.او دا خولاڅه کوې چي پښې يې تر ورونونو پوري لڅي اوښکاره وي کوم چي شرعا عورت دي .

حضرت مولانا مفتي کفايت الله صاحب رحمه الله تعالی په کفايت المفتي فتاوی کښې ليکلي دي : چي دلوبو او ورزش مختلفي طريقي دي چي ځيني په هغوی کښې داسي دي چي ديو خاص قوم کافرانو سره خاص او مخصوصي دي لکه کرکټ او فټبال ،

هاکي وغيره چي د دغه لوبو په کولو سره د يورپيانو کفارو سره يو قسم مشابهت راځي نو د دغه مشابهت د وجي څخه د غه لوبي کول مکروه دي. ده ليکلي دي خو بيا هم په دغه شيانو کښې د شغل او مصروفيت د وجي څخه په لمانځه يا بل امر شرعي کښې چي نقصان رانه سي نو صرف د تشبه د وجي څخه به کراهت لازم سي خو حرام ورته نه سو ويلای.

لما قال العلامة عبد الرحمن بن محمد بن سليمان المدعو بشيخي زاده, يعرف بداماد أفندي (المتوفى: ١٠٧٨هـ) فى مجمع الأنهر في شرح ملتقى الأبحر : تَجُوزُ الْمُسَابِقَةُ بِالسِّهَامِ وَالْخَيْلِ وَالْحَمِيرِ وَالْإِبِلِ وَالْأَقْدَامِ) لِقَوْلِهِ – عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ – «لَا سَبَقَ إلَّا فِي خُفٍّ أَوْ نَصْلٍ أَوْ حَافِرٍ» وَالْمُرَادُ بِالْخُفِّ الْإِبِلُ وَبِالنَّصْلِ الرَّمْيُ وَبِالْحَافِرِ الْفَرَسُ وَالْبَغْلُ. وَفِي الْحَدِيثِ «سَابَقَ رَسُولُ اللَّهِ – صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ – رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ – فَسَبَقَ رَسُولُ اللَّهِ – صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ –» وَلِأَنَّهُ يُحْتَاجُ إلَيْهِ فِي الْجِهَادِ لِلْكَرِّ وَالْفَرِّ وَكُلُّ مَا هُوَ مِنْ أَسْبَابِ الْجِهَادِ فَتَعَلُّمُهُ مَنْدُوبٌ إلَيْهِ سَعْيًا فِي إقَامَةِ هَذِهِ الْفَرِيضَةِ .

(مجمع الأنهر في شرح ملتقي الأبحرج ٢ ص ٤٤٩ باب المتفرقات / الفتاوى الهندية كتاب الكراهية ، الباب السادس في المسابقة ج ٥ ص ٣٢٤ رشيديه / فتاوى السراجية كتاب الحظر والاباحة ص ٧٦ سعيد چاپ /ابوداود كتاب اللباس باب في لبس الشهرة ج ٢ ص ٢٠٣ مكتبه رحمانيه / تكملة فتح الملهم كتاب الشعر حكم الالعاب في الشريعة ج ٤ ص ٤٣٦ دارالعلوم كراچي / احكام القرآن باب الناهي عن الملاهي ج ٣ ص ١٩٤ ، ١٩٥ ، ٢٠١ ادارة القرآن كراچي / مرقاة المفاتيح كتاب اللباس الفصل الثاني ج ٨ ص ١٥٥ رشيديه / كفايت المفتي ج ١٣ ص ١٠٣ باب الالعاب مكتبه فارقيه كراچي / الدر المختار مع ردالمحتار ج ٥ ص ٢٦٨ رشيديه / ستاسي مسائل او دهغه حل ج ٨ ص ٤٠٦ باب اللعب واللهو / عزيز الفتاوى ج ١ ص ٧١٣ فتتاوى حقانيه ج ٢ ص ٢٢٦ / بدرالفتاوى ج ١ ص ٤٠٤)

دفټبال او کرکټ لوبه په شريعت کي رواه ده که يا ؟

سوال ٦ : د فټبال او کرکټ لوبي په شريعت مطهره کي رواه دي که يا ؟

جواب : ديوې لوبي د جواز د پاره شريعت درې شرطونه مقرر کړي دي. اول : دا چي د لوبي څخه به مقصود محض ورزش يا تفريح وي خپله به دغه لوبه مستقل مقصد نه

ګرځول کیږي . دوهم : دغه لوبه بذات خود جائزه او رواه هم وي او په دغه لوبه کي به یوه ناجائزه خبره نه وي . دریم : د دغه لوبي ځخه به په شرعي فرائضو په اداء کولو کي کوم غفلت او سستي نه راځي .

دغه شرائط او معیار که چیري مخي ته کښېږدو نو ډېری لوبي او کهیلونه ناجائزه او غلطه په نظر راځي او زموږ دلوبو شوقي ځوانانو ته نن سبا لوبه یوه داسي محبوبه مشغله ګرځېدلې ده چي دهغې په مقابله کي نه دوی ته ددیني فرائضو خپال وي نه دتعلیم خپال وي او نه دکور او کورنۍ دکارونو ورته احساس وي او تعجب خو دادی چي دسرکانو او کوڅو ځخه یې دفټبال میدانونه جوړ کړي وي . او داسي ذوق ورته پیدا سوی دی لکه العیاذ بالله چي ددوی تخلیق ددغي لوبي دپاره سوی وي . نو داسي لوبو ته به څوک جائز او رواه لوبي و وایي .

نو که چیري دغه شرائط پرځای سي بیا به په دغه لوبو کي خاص مشکل نه وي البته په او سني وخت کي چي موږ ګورو دغه شرائط نه پرځای کیږي .

لماقال الامام ابن عابدين الشامي رحمه الله في ردالمحتار : (قوله بالأقدام) متعلق بعد أي جعلوها بالأقدام وما عطف عليه قال ط: ولا أدري وجه ذكر هذه العبارة غير أنها أوهمت أن القواعد تقتضيها، وليس كذلك، بل قواعد المذهب تقتضي أن غالب هذه من اللهو المحرم كالصولجان وما بعده اه ملخصا.أقول: قدمنا عن القهستاني جواز اللعب بالصولجان وهو الكرة للفروسية وفي جواز المسابقة بالطير عندنا نظر وكذا في جواز معرفة ما في اليد واللعب بالخاتم فإنه لهو مجرد وأما المسابقة بالبقر والسفن والسباحة فظاهر كلامهم الجواز ورمي البندق والحجر كالرمي بالسهم، وأما إشالة الحجر باليد وما بعده، فالظاهر أنه إن قصد به التمرن والتقوي على الشجاعة لا بأس به

(ردالمحتارج ۵ ص ۲۸۶ مکتبه رشیدیه / صحیح المسلم ج ۱ ص ۲۹۱ قدیمي چاپ / عزیزالفتاوی ص ۷۱۳ اردو / اپ کي مسائل ج ۸ ص ۴۰۶ اردو / بدرالفتاوی ص ۴۰۴ / فتاوی حقانیه ج ۲ ص ۲۲۶ پښتو)

باب المعاملات مع الكفار

داهل ذمه کافرانوسره دراکړي ورکړي حکم.

سوال ۱ : موږيو کتاب مطالعه کوی چي په هغه کتاب کښي يې ديوه ايات تفسير داسي کړی وو چي دکفارو سره تعلق ساتل حرام دي اوس دپوښتني خبره داده چي زموږ په علاقه کښي اهل ذمه هند وان اوسيږي او موږ کله ناکله راکړه ورکړه ورسره کوو او ددوی دمريضانو وپوښتني ته ورځو ايا شرعاً دا جائزدي که يا؟

جواب : دکوم ايات ترجمه چي تاسو په تفسير کښي مطالعه کړيده دهغه مطلب دادی چي دمسلمانانو محبت اودوستي کول دکفارو سره اويا دمسلمانانوپه خلاف دکفاروسره يو ځای کېدل اومحبت ورسره کول ناجائز اوحرام دی او دامطلب يې نه دی چي مطلقاً دکفارو سره معامله کول حرام دی دشريعت مقدسه اسلاميه داحکم نه دی چي هيڅ معامله دي داهل ذمه سره نه کيږي بلکي ددوی سره بيع؛ اوشرآء داهل ذمه هندووانوسره جائزه ده بلکي دکافر همسايه سره دهمسايه توب پر بنا باندي تحفه ورکول يا تحفه ځيني قبلول هم جائزدي دنبي کريم ﷺ په کورکښي يوه بزه حلاله سوه نو پر همسايګانو باندي يې تقسيم کړل کله چي نبي کريم ﷺ کورته راغی نوپوښتنه يې وکړه ايا زموږ ويهودي همسايګانوته مو غوښي وروا ستولې :ايازموږ ويهودي همسايګانو ته مو غوښي ورواستولې :اوخپله نبي کريم ﷺ ديوه کافر سره بيع اوشرآء کړيده او دهغوی تحفې يې قبولي کړيدي خلاصه دجواب داده چي دکفارو سره ددوی ددين اومذهب پربنا ددوی سره دوستي او محبت کول ناروا او حرام دی اومحضي ددوی سره يوځای والی ، سکونت اودهمسايه توب په طوريا دتمدني اومعاشرتي ضرورتونو په وجه ددوی سره خبري اتري کول يا ددوی سره بيع او شرآء کول : تحفه ورکول يا تحفه ځيني قبلول داټوله شيان جائز اومباح دي

عَنْ مُجَاهِدٍ، أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو ذُبِحَتْ لَهُ شَاةٌ فِي أَهْلِهِ، فَلَمَّا جَاءَ قَالَ: أَهْدَيْتُمْ لِجَارِنَا اليَهُودِيِّ؟ أَهْدَيْتُمْ لِجَارِنَا اليَهُودِيِّ؟

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: «أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اشْتَرَى طَعَامًا مِنْ يَهُودِيٍّ إِلَى أَجَلٍ، وَرَهَنَهُ دِرْعًا مِنْ حَدِيدٍ»

(وقال العلامة حصكفي رحمه الله) (فَإِنْ حَاصَرْنَاهُمْ دَعَوْنَاهُمْ إلَى الْإِسْلَامِ فَإِنْ أَسْلَمُوا) فَبِهَا (وَإِلَّا فَإِلَى الْجِزْيَةِ.... فَإِنْ قَبِلُوا ذَلِكَ فَلَهُمْ مَا لَنَا) مِنْ الْإِنْصَافِ (وَعَلَيْهِمْ مَا عَلَيْنَا) مِنْ الِانْتِصَافِ(الدرالمختار)

(وقال ابن عابدين) قَوْلُهُ فَلَهُمْ مَا لَنَا مِنْ الْإِنْصَافِ إلَخْ) أَيْ الْمُعَامَلَةِ بِالْعَدْلِ وَالْقِسْطِ

(وفي الهندية) لَا بَأْسَ بِأَنْ يَكُونَ بَيْنَ الْمُسْلِمِ وَالذِّمِّيِّ مُعَامَلَةٌ إذَا كَانَ مِمَّا لَا بُدَّ مِنْهُ كَذَا فِي السِّرَاجِيَّةِ.

(فتاوی عالمگیریه ج ۵ ص ۳۴۸ کتاب الکراهیة رشیدیه/الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۴ ص ۱۲۸ کتاب الجهاد سعید چاپ / صحیح البخاري ج ۱ ص ۲۷۷ کتاب البیوع قدیمي چاپ / جامع الترمذي ج ۲ ص ۱۶ کتاب البر والصلة سعید چاپ / سنن ابي داود ج ۲ ص ۲۷۱ کتاب الدیات مکتبه امدادیه ملتان/ فتح الباري شرح صحیح البخاري ج ۷ ص ۶۳۴ کتاب المغازي قدیمي چاپ / کفایت المفتي ج ۱۳ ص ۱۳۸ باب المعاملات مع الکفار/ فتاوی محمودیه ج ۱۹ ص ۵۴۵ باب الموالات مع الکفار والفسقة / فتاوی عبادالرحمن ج ۵ ص ۲۶۹ کتاب الحظر والاباحة/ فتاوی حقانیه ج ۴ ص ۴۱۱ کتاب الجهاد)

دهندوانو او سیکانو سره سودا کول.

سوال ۲ : دهندوانو او سیکانو سره سودا (رانیول او خرڅول) کول رواه ده که یا ؟

جواب : دهندوانو او سیکانو یعني غیر مسلم قوم سره درانیولو او خرڅولو او قرض ورکولو او راکولو معامله شرعا رواه ده. په دې شرط چې دغه هندوان او سیکان به مرتد نه وي.

لما فی صحیح البخاري : عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ جَاءَ رَجُلٌ مُشْرِكٌ مُشْعَانٌّ طَوِيلٌ بِغَنَمٍ يَسُوقُهَا، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " بَيْعًا أَمْ عَطِيَّةً؟ – أَوْ قَالَ: – أَمْ هِبَةً "، قَالَ: لاَ، بَلْ بَيْعٌ، فَاشْتَرَى مِنْهُ شَاةً .

ولما فی الفتاوی الهندية : لَا بَأْسَ بِأَنْ يَكُونَ بَيْنَ الْمُسْلِمِ وَالذِّمِّيِّ مُعَامَلَةٌ إذَا كَانَ مِمَّا لَا بُدَّ مِنْهُ كَذَا فِي السِّرَاجِيَّةِ.

(صحيح البخاري ج ۳ ص ۸۰ مكتبه شامله بيروت چاپ بَابُ الشِّرَاءِ وَالبَيْعِ مَعَ المُشْرِكِينَ وَأَهْلِ الحَرْبِ / الفتاوى الهندية ج ۵ ص ۳۴۸ كتاب الكراهية الباب الرابع عشر في اهل الذمة والاحكام اللتي تعود اليهم مكتبه رشيديه / البحرالرائق كتاب الكراهية ج ۸ ص ۳۷۴ رشيديه / احكام القرآن للتهانوي آل عمران ج ۲ ص ۱۱ دارالعلوم كراچي / كفايت المفتي ج ۱۳ ص ۱۴۳ باب المعاملات مع الكفار / ستاسي مسائل او دهغه حل ج ۷ ص ۸۴ باب المعاملات مع الكفار)

متفرقات الحظر و الاباحة

دپیریانو او جناتو سوځل رواه دي که یا ؟

سوال ۱ : که چیري پر یوه ماشوم یا ښځه باندي دپیري دښکاره کېدو اثرات وي نو بیا هغه تعویذګر یا عامل راولاړېږي هغه پیری سوځي پو ښتنه داده چي دپیري سوځل شرعا رواه دي که یا ؟

جواب : که چیري ددغه پیري دشړلو دپاره نورو تدابیرو او کوششونو هیڅ فائده او نتیجه نه ورکوله او دی په خپله هم نه تلی نو يې سوځل درست دي بهتره داده چي په دغه تعویذ کي داسي ولیکل سي (که نه ځې نو ودي سوځل سې) .

(امدادالفتاوی ج ۴ ص ۸۸ باب التعويذات والاعمال / فتاوی محموديه ج ۲۰ ص ۳۲ باب مايتعلق بالجنات)

دښځي شيدې پاکي دي که يا ؟

سوال ۲ : دښځي دتيو څخه چي کومي شيدې راځي پاکي دي که يا او که چیري کالي په ولړل سي لمونځ ورسره صحيح کیږي که یا ؟

جواب : دښځي شيدي پاکي دي هیڅ مشکل نه لري که چیري په دغه شیدو باندي کالي ولړل سي لمونځ بيله کوم مشکله ورسره روادی والله اعلم .

لما في الموسوعة الفقهية : لَبَنُ الآْدَمِيِّ الْحَيِّ طَاهِرٌ بِاتِّفَاقٍ، سَوَاءٌ أَكَانَ مِنَ امْرَأَةٍ أَمْ مِنْ رَجُلٍ إِذْ لاَ يَلِيقُ بِكَرَامَتِهِ أَنْ يَكُونَ مَنْشَؤُهُ نَجِسًا. أَمَّا لَبَنُ الآْدَمِيِّ الْمَيِّتِ فَهُوَ طَاهِرٌ عِنْدَ

الْحَنَفِيَّةِ وَالشَّافِعِيَّةِ وَهُوَ الظَّاهِرُ مِنْ مَذْهَبِ الْحَنَابِلَةِ، لأَنَّ اللَّبَنَ لاَ يَنْجُسُ بِالْمَوْتِ بَل هُوَ طَاهِرٌ بَعْدَ الْمَوْتِ .

(الموسوعة الفقهية ج ۳۵ ص ۱۹۸ مكتبه حقانية / المحيط البرهاني ج ۱ ص ۱۳۱ مكتبه شامله / البحرالرائق ج ۸ ص ۱۸۲ / قاموس الفقه ج ۴ ص ۵۷۹ اردو)

پر داسي فرشونو باندي ناسته او ولاړه کول چي اسلامي نومونه پر ليکلي وي .

سوال ۳ : ځيني خلګ خصوصا په وطنونو کښې دبورې يا د ورجو يا دکود کيمياوي (امبارو) دګونيو او بوريو ځخه ټاټونه او دناستي پاستي دپاره فرشونه جوړوي يعني ډيري ګونۍ سره وګنډي بيا پر هغو باندي ناسته پاسته او بيدېدل کوي ،او حال دا چي پر هغو ګونيو يا پر دغه فرشونو باندي په پښتو يا بله ژبه سره اسلامي نومونه هم ليکلي وي لکه احمد يا محمود وغيره،ايا پر داسي فرشونو باندي ناسته ولاړه کول شرعا رواه ده که يا ؟ .

جواب : حضرت مولانا عبدالحی لکنوي رحمة الله عليه په خپل مشهوره فتاوی. فتاوی لکنوي کښې دسي ليکلي دي : داسي فرش چي په هغوی کښې دالله جل جلاله نومونه (اسلامي نومونه) ليکلي وي پر هغوی باندي ناسته ولاړه کول او هغوی هوارول او په استعمال کښې راوستل شرعا منع دي ځکه چي په دې کښې دالله جل جلاله يا دنبي کريم صلی الله عليه وسلم دنومونو بې عزتي او بې حرمتي راځي .

فتاوی سراجيه کښې ليکلي دي : چي هغه مصلی چي په هغه کښې دالله جل جلاله نومونه ليکلي وي ، يا تسبيحاتي په کښې ليکلي وي ، يا دقرآن کريم سورتونه او اياتونه په کښې ليکلي وي هغه بايد استعمال نه سي ، او زموږ په تيرو بزرګانو کښې ويوه بزرګ ته يو چا يوه مصلی چي سره پيچلې او کت وه تحفه کړه کله چي دابزرګ هغه مصلی خلاصه کړه نو چي ويې کتل دالله جل جلاله نومونه او سورتونه او اياتونه په کښې ليکلي وه نو يې حکم ورکړی چي دادي په يوه ښه لفافه او پوښ کښې وپيچل سي او لوړه دي په عزت سره کښېښوول سي .

داټوله قولونه او حکایت د دې خبرې راهنمايي ورکوي چې د داسې شیانو سره باید یو مسلمان د احتیاط او دقت معامله وکړي او د لاوبالۍ او لاپرواهۍ څخه دې اجتناب وکړي.

فاذا کتب اسم الله تعالی علی البساط یکره بسطه والقعود علیه لان فیه ابتذال اسمآء الله تعالی.

(فتاوی اللکنوي ص ۴۰۴ باب مایتعلق بتعظیم اسم الله واسم حبیب الله وانبیاء الله والصحابة والتابعین ومایتعلق به / الفتاوی الهندية ج ۵ ص ۳۵۸ /فتاوی سراجیه / مطالب المومنین)

په وربځو کښې چې ږغونه او رڼاوي وي دي دادڅه شي ږغونه دی.

سوال ۴ :کله چې وریځ پیدا سي نو بیا په دې وریځ کښې ږغونه او رڼاوي کیږي چې په اصطلاح ورته (تالنده او برېښنا یا پیلبو) وایي نو اوس پوښتنه داده چې دا ږغونه او رڼاوي د څه شي دي او ولې کیږي ؟

جواب :په تفاسیرو کښې یې د نبي کریم ﷺ او یهودانو هغه بحث او مناظره را اخیستې ده کوم چې د دغه سوال جواب پکښې سوی دی چې هغه مناظره داده چې یهودان و نبي کریم ﷺ ته راغله او عرض یې وکړه چې ای ابوالقاسم صلی الله علیه وسلم دغه رعد څه شی دی ؟

نبي کریم ﷺ په جواب کښې ورته وفرمایل چې دا د الله ﷻ د فرښتو څخه یوه ملکه ده چې په لاس کښې یې دا ورغمچینه ده چې وریځې په شړي و هغه ځای ته کوم چې الله ﷻ امر کړی وي بیا یهودانو عرض وکړه چې دغه اواز د څه شي دی چې موږ یې د باران په وخت کښې اورو؟

نبي کریم ﷺ ورته وفرمایل چې دا اواز د همدې ملکې دی کوم چې الله پاک ﷻ پر وریځو او باران مقرره کړېده :نو معلومه سوه چې هغه ږغ چې موږ یې په اصطلاح تالنده بولو هغه د هغه ملکې کومه چې الله پاک جل جلاله پر وریځو مقرره کړېده د هغې د تسبیح اواز دی او کومه رڼا چې د باران او ربدلو په وخت کښې ښکاره سي چې په اصطلاح موږ ورته برېښنا یا پیلبو وایو دا د همدې ملکې د غمچینې رڼا ده چې په ډېر سرعت او تېزۍ سره وریځې یوې او بلې خواته شړي والله اعلم بالصواب

(قال الله سبحانه وتعالی)هُوَ الَّذِي يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنْشِئُ السَّحَابَ الثِّقَالَ (۱۲) وَيُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ وَالْمَلَائِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصِيبُ بِهَا مَنْ يَشَاءُ (سورةالرعد)

(قال العلامة آلوسي رحمه الله) عن ابن عباس رضي الله تعالى عنهما أن اليهود سألوا رسول الله صلى الله عليه وسلم فقالوا: أخبرنا ما هذا الرعد؟ فقال عليه الصلاة والسلام: ملك من ملائكة الله تعالى موكل بالسحاب بيديه مخراق من نار يزجر به السحاب يسوقه حيث أمره الله تعالى قالوا: فما هذا الصوت الذي نسمع؟ قال عليه الصلاة والسلام: صوته فقالوا: صدقت،

(وفي الاستذكار) وَرُوِيَ عَنْ عَلِيٍّ – رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ – قَالَ الرَّعْدُ مَلَكٌ وَالْبَرْقُ مَخَارِقُ مِنْ حَدِيدٍ

(تفسير روح المعاني ج ۱۳ ص ۱۴۸ سورةالرعد مکتبه حقانيه/تفسير معارف القرآن ج ۵ ص ۹۶ پاره ۱۳ مکتبه حبيبيه/ عزيزالتفاسير ج ۶ ص ۴۰۱ سورةالرعد مکتبه دارالکنوز علمية/ جامع الترمذي ج ۵ ص ۲۹۴ باب ومن سورةالرعد مکتبه شامله بيروت/ الاستذکار ج ۸ ص ۵۸۸ باب القول اذاسمت الرعد مکتبه شامله بيروت/ مسند امام احمد ج ۴ ص ۲۸۵ حديث عبدالله بن عباس مکتبه شامله بيروت)

ایاد ګناهکاره سړي په وجه پر محلې او کلي باندي آفتونه راځي ؟

سوال ۵ :دبعضي کسانو څخه موږ اوريدلي دي چي باران بنديدل؛او داسي نور آفتونه راتلل داد ګناهونو په وجه کيږي اوس پوښتنه داده چي ديوه کس ګناهونه کول پر کلي او محله باندي اثر کوي که يا؟

جواب :ګناهونه دالله تبارک وتعالی جل شانله دقهر او غصې سبب جوړيږي نو کله چي يو کس ګناهونه کوي او خلک يې نه ځيني راګرځوي نو الله پاک ﷻ به پرداټوله محله باندي خپل رحمت بند کړي کله چي دالله ﷻ رحمت بند سي نو قهر به يې راځي او نبي کريم ﷺ په يوه حديث شريف کښي فرمايي چي يو کس به مړسي دغه کس به ددنيا دټوله افتونو څخه بيغمه سي او بل کس به مړسي ددنيا ټوله شيان به دده دشر او فساده څخه بيغمه سي اوپر ګناهکاره کس باندي حيوانات هم لعنت وايي

ځکه چي باران بندېدل دده د ګناهونو په وجه سره وي نو لهذا کله چي په يوه ټولنه کښې ګناهونه کيږي الله پاک ﷻ به پرهغه ټولنه او جامعه باندي قسم قسم تکليفونه او عذابونه راولي.

عَنْ أَبِي قَتَادَةَ بْنِ رِبْعِيٍّ الأَنْصَارِيِّ، أَنَّهُ كَانَ يُحَدِّثُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُرَّ عَلَيْهِ بِجِنَازَةٍ، فَقَالَ: «مُسْتَرِيحٌ وَمُسْتَرَاحٌ مِنْهُ» قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا المُسْتَرِيحُ وَالمُسْتَرَاحُ مِنْهُ؟ قَالَ: «العَبْدُ المُؤْمِنُ يَسْتَرِيحُ مِنْ نَصَبِ الدُّنْيَا وَأَذَاهَا إِلَى رَحْمَةِ اللَّهِ، وَالعَبْدُ الفَاجِرُ يَسْتَرِيحُ مِنْهُ العِبَادُ وَالبِلاَدُ، وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ»

وقال الملا علي القاري رحمه الله)أَيْ: مَا مَعْنَاهَا أَوْ مَا بِمَعْنَى مَنْ. (فَقَالَ: " الْعَبْدُ الْمُؤْمِنُ يَسْتَرِيحُ) أَيْ: يَجِدُ الرَّاحَةَ بِالْمَوْتِ. (مِنْ نَصَبِ الدُّنْيَا) أَيْ: تَعَبِهَا بِالْأَعْمَالِ التَّكْلِيفِيَّةِ وَالْأَحْوَالِ الْكَوْنِيَّةِ التَّقْدِيرِيَّةِ. (وَأَذَاهَا) أَيْ: مِنَ الْحَرِّ وَالْبَرْدِ، أَوْ أَذَى أَهْلِهَا. (إِلَى رَحْمَةِ اللَّهِ) أَيْ: ذَاهِبًا وَاصِلًا إِلَيْهَا، وَمِنْ ثَمَّ قَالَ مَسْرُوقٌ: مَا غَبَطْتُ شَيْئًا بِشَيْءٍ كَمُؤْمِنٍ فِي لَحْدِهِ ; أَمِنَ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ، وَاسْتَرَاحَ مِنَ الدُّنْيَا. قَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ: أُحِبُّ الْمَوْتَ اشْتِيَاقًا إِلَى رَبِّي، وَأُحِبُّ الْمَرَضَ تَكْفِيرًا لِخَطِيئَتِي، وَأُحِبُّ الْفَقْرَ تَوَاضُعًا لِرَبِّي. (وَالْعَبْدُ الْفَاجِرُ) وَهُوَ أَعَمُّ مِنَ الْكَافِرِ. (يَسْتَرِيحُ مِنْهُ) أَيْ: مِنْ شَرِّهِ. (الْعِبَادُ) مِنْ جِهَةِ أَنَّهُ حِينَ فَعَلَ مُنْكَرًا إِنْ مَنَعُوهُ آذَاهُمْ وَعَادَاهُمْ إِنْ سَكَتُوا عَنْهُ، أَضَرَّ بِدِينِهِمْ وَدُنْيَاهُمْ. (وَالْبِلَادُ) مِنَ الْعِمَارَاتِ وَالْفَلَوَاتِ. (وَالشَّجَرُ) أَيِ: النَّبَاتَاتُ. (وَالدَّوَابُّ) أَيِ: الْحَيَوَانَاتُ. قَالَ الطِّيبِيُّ: اسْتَرَاحَ الْبِلَادُ وَالْأَشْجَارُ ; لِأَنَّ اللَّهَ تَعَالَى بِفَقْدِهِ يُرْسِلُ السَّمَاءَ مِدْرَارًا، وَيُحْيِي بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَا حَبَسَ لِشُؤْمِهِ الْأَمْطَارَ. وَفِي حَدِيثِ أَنَسٍ: «أَنَّ الْحُبَارَى لَتَمُوتُ هَزَلًا بِذَنْبِ ابْنِ آدَمَ» ، وَخَصَّ الْحُبَارَى ; لِأَنَّهُ أَبْعَدُ الطَّيْرِ نُجْعَةً أَيْ: طَلَبًا لِلرِّزْقِ، وَإِنَّمَا تُذْبَحُ بِالْبَصْرَةِ، وَتُوجَدُ فِي حَوْصَلَتِهَا الْحَبَّةُ الْخَضْرَاءِ، وَبَيْنَ الْبَصْرَةِ وَبَيْنَ مَنَابِتِهَا مَسِيرَةُ أَيَّامٍ، وَجَاءَ أَنَّ الْحَيَوَانَاتِ تَلْعَنُ الْمُذْنِبِينَ بِسَبَبِ حَبْسِ الْقَطْرِ عَنْهَا بِذُنُوبِهِمْ.

(مرقاة المفاتيح شرح مشكوة المصابيح ج ۳ ص ۱۱۵۸ باب تمني الموت وذكره بيروت چاپ/ صحيح البخاري ج ۸ ص ۱۰۷ باب سكرات الموت مكتبه شامله بيروت/ صحيح مسلم ج ۲ ص ۶۵۶ باب ماجآء في مستريح والمستراح منه مكتبه شامله بيروت/ سنن النسائي ج ۴ ص ۴۸ باب استراحة

المؤمن بالموت مکتبه شامله بیروت / مسند امام احمد ج ۳۷ ص ۲۲۲ مکتبه شامله بیروت / مشکوة المصابیح ج ۱ ص ۵۰۳ باب تمني الموت وذکره مکتبه شامله بیروت/ عمدة القاري شرح صحیح البخاري ج ۲۳ ص ۹۶ باب سکرات الموت مکتبه شامله بیروت)

دښځې پر څټ باندې چې ویښتان شنه وي دادبونې دراتګ علامه ده ؟

سوال ۶ : موږ اوریدلي دي چې که چیرې دیوې ښځې پرڅټ باندې ویښته راشنه وي نو دادې علامه ده چې پر هغې ښځې باندې بن راځي داخبره رشتیا او حقیقت لري که یا ؟

جواب : دانسان دبدن ویښته خپله دانسان خلقتي شی دی داد انسان په اختیار کښې نه دي چې یا دي ډیروي او یا دي لږ وي او یا دي نه وي داخبره دشریعت دنګاه څخه هیڅ اصل او حقیقت نه لري فقط دښځو ترمینځ مشهوره سوېده او دا فقط توهمات دي انسان پرېشانه کوي بل خاص حقیقت نه لري انسان ته پکار دي چې دالله جل جلاله پر مقدراتو باندې صفا عقیده او یقین ولري چې هر څه دالله جل جلاله له طرفه مقدر دي څه چې هغه ذات کوي کیږي به او څه چې هغه دفع کوي هغه به دفعه کیږي .

حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مِينَاءَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لاَ عَدْوَى وَلاَ طِيَرَةَ، وَلاَ هَامَةَ وَلاَ صَفَرَ، وَفِرَّ مِنَ المَجْذُومِ كَمَا تَفِرُّ مِنَ الأَسَدِ .

(مشکوة المصابیح ج ۲ ص ۳۹۱ باب الفال والطیرة الفصل الاول قدیمي / صحیح مسلم کتاب الطب والرقي ،باب لاعدوی ولاطیرة ولاهامة ج ۲ ص ۲۳۰ قدیمي / صحیح البخاری کتاب الطب باب لاعدوی ج ۲ ص ۸۵۹ قدیمي / فتاوی محمودیه ج ۱ ص ۲۳۱ مایتعلق بالسعادة والنحوسة)

خط په چپه لاس باندې لیکل .

سوال ۷ : ایا په چپه لاس باندې خط لیکل ګناه لري ؟

جواب : دنبي کریم صلی الله علیه وسلم ارشاد مبارک دی : چې الله جل جلاله راسته طرف په هرشي کښې خوښوي تر دې چې دڅپلی په پښو کولو او دسر په ږمونځو ولو کښې لاهم راسته طرف خوښوي . ددې حدیث شریف څخه داثابتیږي چې خط یا بل داسي ښه فعل باید په راسته لاس سره ترسره سي . که دیو چاعادت دچپه لاس دلیکلو وي نو کوشش کول پکار ده چې دغه عادت ختم کړل سي او هغه کار په راسته لاس ترسره سي . او که چیرې دیو چا داسي عادت جوړ سوی وو چې

اوس دهغه ختميدل مشکل دي نو بيا هم ناجائز او نارواه شرعا نه ورته ويل کيږي ځکه چي په حديث شريف کښې داسي الفاظ راغلي دي چي ددغه کس په وسه وي او که يې په وسه نه وه نو بيا مشکل نه لري .البته خلاف مستحب ورته ويلی سو .

عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُحِبُّ التَّيَامُنَ فِي كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى فِي التَّرَجُّلِ وَالِانْتِعَالِ

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا وَذَكَرَتْ: «أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُحِبُّ التَّيَامُنَ مَا اسْتَطَاعَ فِي طُهُورِهِ وَنَعْلِهِ وَتَرَجُّلِهِ» قَالَ شُعْبَةُ: ثُمَّ سَمِعْتُ الْأَشْعَثَ بِوَاسِطَ يَقُولُ: يُحِبُّ التَّيَامُنَ، فَذَكَرَ شَأْنَهُ كُلَّهُ، ثُمَّ سَمِعْتُهُ بِالْكُوفَةِ يَقُولُ: يُحِبُّ التَّيَامُنَ مَا اسْتَطَاعَ .

(الهداية ج ۱ ص ۳۳ سنن الطهارة مكتبه حنفيه / صحيح ابن حبان ج ۱۲ ص ۲۷۱ بيروت چاپ / المجتبي من السنن ، السنن الصغرى للنسائي ج۸ ص ۱۸۵ / صحيح ابن خزيمة ج ۱ ص ۹۱ بيروت چاپ)

ايا ورجي دنبي كريم صلي الله عليه وسلم دتندي خوله ده ؟

سوال ۸ : نن سبا په عوامو کښې دغه خبره مشهوره ده چي ورجي دنبي کريم صلی الله عليه وسلم دتندي خوله ده . ايا دغه خبره حقيقت لري که يا ؟ .

جواب : موږ چي کوم تفتيش او تلاش کړی دی دغه خبره مو ديو معتمد کتاب په حواله او سند سره نه ده پيدا کړې هغه ثوک چي دا وايې هغه يې بايد ثبوت هم پيش کړي ،اوبل طرف ته دا خبره ځکه صحت نه لري چي دحضرت عيسى عليه السلام په زمانه کښې چي داسمان څخه کوم دسترخوان دحضرت عيسى عليه السلام ددعا په برکت سره فرشتو راکښته کړی نو تفاسيرو دا خبره رااخيستې ده چي په هغه کښې ورجي هم وي او حال دا چي په هغه وخت کښې نبي کريم صلی الله عليه وسلم دنيا ته لا نه وو راغلی، نو بيا داڅنګه کيدای سي چي داد نبي کريم صلی الله عليه وسلم دتندي خوله ده ،اوبله خبره دا چي په دې شيانو کښې خاص تحقيق کول هم ضروري نه دی ځکه چي نه يې په دنيا کښې ثوک زيات تفتيش کوي او نه هم په قبر او آخرت کښې ددې په باره کښې پوښتنه کيږي .

وَأخرج عبد بن حميد وَابْن جرير وَابْن الْمُنْذر وَابْن أبي حَاتِم وَابْن الْأَنْبَارِي فِي كتاب الأضداد وَأَبُو الشَّيْخ عَن عَطِيَّة الْعَوْفِيّ قَالَ: الْمَائِدَة سَمَكَة فِيهَا من طعم كل طَعَام . وَأخرج ابْن أبي حَاتِم وَأَبُو الشَّيْخ عَن عِكْرِمَة أَن الْخبز الَّذِي أنزل مَعَ الْمَائِدَة كَانَ من أرز . فقد أخرج ابن جرير، وابن المنذر، وابن أبي حاتم عن عمار بن ياسر موقوفا ومرفوعا. والوقف أصح قال: أنزلت المائدة من السماء خبزا ولحما وأمروا أن لا يخونوا ولا يدخروا لغد فخانوا وادخروا فمسخوا قردة وخنازير وكان الخبز من أرز على ما روي عن عكرمة.

(التفسير الدرالمنثورج ۳ ص ۲۳۶ الباب ۱۱۲ بيروت چاپ/ التفسير روح المعاني للعلامة آلالوسي ج ۴ ص ۶۰ بيروت چاپ)

يوڅوک وايي زه فلاني شي مريض کړم .

سوال ۹ : بعضي کسان دغه عادت لري چي کله دخوراک يا چيښاک شی سم پر ونه لګيږي نو بيا وايي چي زه دغه فلانکي شي مريض کړم ايا داسي ويل دشريعت دنګاه څخه رواه دي که يا ؟.

جواب : دهر مسلمان عقيده دقرآن کريم داياتونو او دنبي کريم صلى الله عليه وسلم داحاديث مبارکه وو اود امت او مذهب دعلماوو او فقهاوو داقوالو په رڼا کښې داده چي په دنيا کښې هيڅ شی هم دالله جل جلاله بې ارادې څخه نه کيږي هرڅه دالله جل جلاله په ارده سره کيږي که نفع ده که ضرر دی، که صحت دی، که ناجوړي ده که فقر دی، که غنا ده .

او هرکله چي دادنيا دارالاسباب ده نو کله کله بنده ګان داسبابو په درجه کښې ديو شي نسبت يو سبب ته کوي چي مطلب يې دادی، چي دغه کار خو په حقيقت کښې دالله جل جلاله په اراده سره وسو البته سبب يې دغه خوراک يا چيښاک سو او هغه سبب ګرځوونکی هم په حقيقت کښې الله جل جلاله دی. نو که يو څوک دغه وايې چي زه فلانکي شي مريض کړم او دده عقيده داوي چي ظاهري او مجازي سبب دغه شی جوړ سو شرعا کوم مشکل نه لري . او که دده عقيده داوي چي دغه شی زما دمريضی، حقيقي سبب دی، نو بيا خو دايو قسم شرک دی، چي قطعا يې اجازه نسته بلکي يوه غټه ګناه ده . او زموږ ګمان هم پر مسلمانانو باندي دادی، چي داسي

عقیده به نه لري ځکه چي داسي عقیده د مسلمان د شان سره نه ښایي . خو بیا هم که ونه ویل سي ښه به وي صفا دي ووایي چي مریض یم یا ناجوړي یم ، یا مي صحت خراب دی، نه پوهیږم چي سبب به یې څه وي . والله اعلم

الَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ يَهْدِينِ (٧٨) وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِ (٧٩) وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ (٨٠) وَالَّذِي يُمِيتُنِي ثُمَّ يُحْيِينِ (٨١) وَالَّذِي أَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لِي خَطِيئَتِي يَوْمَ الدِّينِ (٨٢) (سورة الشعرآء) قلْ مَنْ ذَا الَّذِي يَعْصِمُكُمْ مِنَ اللَّهِ إِنْ أَرَادَ بِكُمْ سُوءًا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ رَحْمَةً وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا (١٧) (سورة الاحزاب)

د حمام د کاروبار څخه لاس ته راغلي روپۍ او ګټه حلاله ده که یا؟

سوال ۱۰ : د حمام د کاروبار څخه لاس ته راغلي روپۍ او ګټه حلاله ده که حرامه ؟ او حال دا چي په ځینو حمامونو کښې ږیري هم خریل کیږي او بیا په بدل کښې پیسې ځیني اخیستل کیږي .

جواب : حمامونه پر دوه قسمه دي یو قسم هغه حمامونه دي چي سلماني نسته په کښې بس فقط خلک ورځي خپل غسل کوي بیرته راوزي نو د دې حمام د کاروبار څخه چي کومه ګټه لاس ته راځي که د شریعت د اصولو سره برابره وه نو حلاله ده یعني د چم او خم څخه خالي معامله وه .

دوهم قسم هغه حمامونه دي چي ږیري هم په کښې خریل کیږي او د سرونو ویښته هم په کښې د شریعت خلاف طریقې سره کوچني کیږي نو د داسي کاروبار څخه راغلې ګټه شرعا حرامه ده ځکه چي ږیره خریل په شریعت کښې حرام عمل دی او د حرام عمل څخه چي کومه ګټه لاس ته راسي نو هغه ګټه هم حرامه ده .

وفی الدرالمختار : فَإِذَا ثَبَتَ كَرَاهَةُ لُبْسِهَا لِلتَّخَتُّمِ ثَبَتَ كَرَاهَةُ بَيْعِهَا وَصِيَغِهَا لِمَا فِيهِ مِنْ الْإِعَانَةِ عَلَى مَا لَا يَجُوزُ وَكُلُّ مَا أَدَّى إلَى مَا لَا يَجُوزُ لَا يَجُوزُ وَتَمَامُهُ فِي شَرْحِ الْوَهْبَانِيَّةِ

وفی تبیین الحقائق : لایجوز علی الغناء والنوح والملاهی لان المعصیة لایتصور استحقاقها بالعقد فلا یجب علیه الاجر......... وان اعطاه الاجروقبضه لایحل له ویجب علیه رده علی صاحبه .

تبیین الحقائق ج ۶ ص ۱۱۹ کتاب الاجارة باب الاجارة الفاسدة بیروت / الدر المختار مع ردالمحتار ج ۶ ص ۳۶۰ فصل في اللبس کتاب الحظر والاباحة سعید چاپ / حاشیة الشلبي علي هامش التبیین للزیلعي ج ۷ ص ۱۰۸ کتاب الاشربة دارالکتب العلمیة بیروت لبنان / مجمع الانهر ج ۲ ص ۵۳۰ فصل في الاکل کتاب الکراهیة داراحیاء التراث العربي بیروت / فتاوی محمودیه ج ۱۹ ص ۴۲۷ باب خصال الفطرة)

دموټر او موټرسایکل بې حده زغلول سخته ګناه ده .

سوال ۱۱ : که چیري یو کس موټر یا موټرسایکل بې حده زغلوي او بیا غوزار سي خپله خوږ سي یا بل څوک خوږ کړي نو ایا دی په دغه فعل سره ګناهګاره دی که یا ؟

.

جواب : په قرآن کریم کښې دالله جل جلاله ارشاد مبارک دی : وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا (۲۹) سورة النساء) اوبل ځای بیا داسي اراشاد مبارک دی: وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ ... (۱۹۵) سورة البقرة) یعنې خپل ځانونه مه قتلوئ ځکه چي الله جل جلاله پر تاسي باندي ډیر زیات مهربان دی . او په خپلو لاسونو باندي ځانونه په هلاکت کښې مه اچوی ،او دنبي کریم صلی الله علیه وسلم ارشاد مبارک دی : چي په اسلام کښې نه خپل ځان ته ضرر او نقصان رسول سته او نه بل چاته ضرر او نقصان رسول رواه دي، او داهم حدیث شریف دی چي نبي کریم صلی الله عليّ وسلم فرمایي : کامل مومن یا مسلمان هغه کس دی چي نور مسلمانان دده دلاس او دژبي دشره څخه په امن کښې وي . داده اسلام عمومي حکمونه دي چي په هرځای او هر محل کښې جاري کیږي نو ددغه ارشاداتو په رڼا کښې که چیري دموټرانو او وساېلودنن سبا وزغستا او زغلولو ته فکر وکړو چي ډیری کسان دموټر چلولو

جواز هم نه لري او نه هم مسلکي تجربه لري . نو دا خبره به تر لمر ښکاره معلومه سي چي په دغه زغستنا او زغلولو کښې هم خپل ځان ته نقصان رسول دي او هم بل مسلمان ورور ته لهذا دغه عمل د شريعت او عقل دواړو د نګا ځخه ناروا او ناجائز عمل دی داسي کسانو ته بايد د قانون په چوکاټ کښې سزا ورکول سي ځکه چي هم ځان ته او هم بل ته نقصان رسوي .

وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ ... (۱۹۵) سورة البقرة) وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا (۲۹) سورة النساء) عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ، «أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَضَى أَنْ لَا ضَرَرَ وَلَا ضِرَارَ . عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «المُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ المُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ، وَالمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ مَا نَهَى اللَّهُ عَنْه .

(سنن دار قطني ج ۴ ص ۱۴۶ / ابن ماجة كتاب الاحكام ص ۱۷۰ باب من بني في حقه / صحيح البخاری ج ۱ ص ۱۱ / الفتاوی القاسميه ص ۲۰۹ مكتبه قاسميه / الفقه الحنفي ص ۱۷۴)

دنن سبا عشق مجازي يا په بله اصطلاح مينه کول .

سوال ۱۲ : مينه کول د څنګه ده ؟ او دنن سبا مروج غير مشروع تعلقات د انجونو يا کشرانو هلکانو سره ساتل شرعا څنګه دي ؟.

جواب : دا يو داسي لنډ او مبهم سوال دی چي هيڅ مطلب يې ښکاره نه معلوميږي چي د سوال کوونکي د ميني ځخه د چاسره مينه مراد ده ؟ که چيري د دغه سوال د ميني ځخه د الله جل جلاله او د هغه د رسول صلی الله عليه وسلم مينه او محبت مراد وي خو دا يو داسي شی دی چي په شريعت کښې مطلوب دی او د انسان د ژوند اصلي مقصد هم د خپل رب جل جلاله او د هغه د رسول صلی الله عليه وسلم سره مينه او محبت او د هغوی خبره منل دي .

او که چيري د سوال کوونکي مقصد د دغه ميني ځخه د نن سبا مجازي مينه مراد وي چي په حقيقت کښې مينه هم نه ده بلکه يو مجازي او جعلي قسم عشق دی . او موږ نه پوهيږو چي پر دغه مجازي عشق باندي د ميني نوم کوم نادان شخص ايښی دی ؟نو

بيا دسوال جواب ډير مفصل راځي خو موږ به کوشش وکړو چي خپل تر وسه او طاقته يې په مختصر او لنډو الفاظو درته پيش کړو .
حکيم الامت حضرت مولانا اشرف علی تهانوي رحمة الله عليه ليکلي دي : چي دغير محرم ښځي يا نارينه (ښايسته) سره يو قسم تعلقات جوړول هغه نو که هغه ته په کتلو سره وي ، يا دهغه دزړه دخوشحالولو دپاره په يوازي والي او تنهايي کښې خبري کول وي ، يا په خلوت کښې دهغه سره کښېناستل ، يا دهغه دزړه دخوشحالولو دپاره خپل لباس ښايسته کول او خپل خبري نازکي او نرمي جوړول او داسي نور او نور . حقيقت دادی چي ددغه تعلق څخه چي کومي کومي خرابيانې راپيدا کيږي او انسان دکومو مصيبتونو سره مخ کيږي دا هغه څه دي چي حکيم الامت رحمة الله عليه فرمايي چي زه يې دکاغذ پر مخ باندي دليکلو او راوړلو څخه عاجزه يم (او کومو کسانو چي دغه درياب ته ځان اچولی دی هغوی ته به ښه معلومه هم وي) .
خلاصه دا چي عشق مجازي يو قسم عذاب الهي دی څنګه چي په دوږخ کښې انسان دمرګ او ژوند تر مېنځ پريشانه وي نه مري او نه رغيږي همدا شان دبد نظری (نارينه او ښځي لره يو بل ته کتل) څخه وروسته چي کله انسان په عشق مجازي کښې مبتلا سي نو بې اوره کباب او سوزي همدا شان دخوب غوندي اعلی نعمته څخه محرومي ددغه باب اوله جائزه او تحفه ده،دين او دنيا دواړه په کښې تباه کيږي او آخر کار په ليونتون او مرستون کښې دده ميلميستيا وي ،که چيري دليونتون او مرستون داوسيدونکو مردم شماري وسي نو نوي فيصده به دعشق مجازي مريضان وي چي اکثره يې دټي وي او تلويزون ، وي سي آر ،سينما ، او غير اخلاقي ناولونو يا دنن سبا دهندي يا انګريزي ډرامو دکتلو څخه وريېښه وي (او داچي موږ لينتون يا مرستون نه لرو هغه بيا بله خبره ده) .
تر بدنظری (نارينه او ښځي لره يو بل ته کتل) وروسته چي کله انسان په عشق مجازي باندي مبتلا سي نو کله کله دګناه نوبت هم راځي بيا نو په داسي صورت کښې فاعل او مفعول دواړه دهمېشه دپاره ذليله او شرمنده وي او هيڅکله بيا يو او

بل ته د شرم دلاسه کتلای هم نه سي ،څنګه چي یو مشفق او مهربانه پلار دا غواړي چي زما زوی دي په عزت سره وو سیږي او دیو بد فعلۍ په ذریعه دي ذلیله نه سي همدا شان الله جل جلاله دا غواړي چي زما بنده دي دیو ذلیل فعل د وجي څخه رسوا او سپک نه وي او په تقوی سره دي د عزت ژوند او زندګي تر سره کړي پر حلالو باندي اکتفاء وکړي او د حرامو څخه اجتناب وکړي ، او تاسي ته دا ښه معلوم ده چي په دغه عشق مجازي کښې عشق کوونکي په اول قدم کښې په بد نظرۍ کښې مبتلا سي او بد نظري هغه ناروا عمل دی چي په حدیث شریف کښې یې صراحةً او ښکاره منع راغلې ده او پر کوونکي باندي یې لعنت راغلی دي . نبي کریم صلی الله علیه فرمایي دا الله جل جلاله لعنت دي وي پر هغه کس باندي چي نامحرمو ښځو ته ګوري او دا الله جل جلاله لعنت دي پر هغه ښځي باندي وي چي د نامحرمو کسانو مخ ته راځي او ځان د هغوی د نظر ښښه ګرځوي ، نور خپله سر خلاص کړئ چي دا ښرا دیو عام بنده ښراه نه ده بلکي د نبي کریم صلي الله علیه وسلم ښرا ده چي په قبولیت کښې یې یوه ذره شک هم نسته او دا خبره هم موږ او تاسي ته ښه معلومه ده چي دغه عشق مجازي یا مینه بېله بد نظرۍ او رفتار و ګفتار څخه ناممکنه ده .

خبري ډېرېږي د ټولو خلاصه دا ده چي دغه د نن سبا مینه چي یا د بل دا نجونو سره کیږي یا د کشرانو هلکانو سره کیږي دا یوه ګناه نه ده بلکي د ډېرو ګناهونو مجموعه ده دا سي ګناهونه چي د دنیا او د آخرت د تاوانونو سبب او ذریعه ګرځي ، د دنیا تاوان یې دا دی چي ښایسته ځواني او صحت او ښه فکر و مفکوره دلاسه ورکول کیږي انسان لېوتتوب ته نژدې کیږي او د آخرت تاوانونه یې هغه دي چي الله جل جلاله او دهغه رسول صلی الله علیه وسلم ناراضه او خفه وي ،په یو څه بې ادبانه انداز به دادرته ووایم چي فقط دیو څو ورځو د ځوانۍ بخار دی کله چي دا بخار کښته سي نه بیا مینه وي او نه هم محبت بلکي د یو ناروا غرض د سرته د رسوولو د پاره یو څو ناکامي هڅي دي .

د دې معاشرتي ناسور علاج څه دی ؟

ددې روحاني ناجوړې څخه دځان او اولاداو ملګرو د ساتلو ښه علاج دادی چي صحبت او ناسته پاسته وتعلقات دبدو خلګو سره ختم سي دنیکانو صحبت او ملګرتیا اختیاره سي ، او دپلار ذمه داري داولاد دپاره که نارینه وي که ښځینه وي داده چي کله بلوغ ته ورسیږي نوريې دکوزدې او واده غم وخوړل سي ځنډ په کښې رانه سي ، الله جل جلاله دي موږ او تاسو ټولو ته دالله جل جلاله او دهغه درسول حقیقي او اصلي مینه ومحبت رانصیب کړي آمین .

که څوک غواړي په دغه باره کښې زموږ ددیوبند دعلماوو او اکابرینو نصیحتونه او خبري وګوري نو دحضرت مولانا شا حکیم اختر صاب رحمه الله تعالی یوه رساله په نامه د (بدنظري او عشق مجازي او دهغه تبا کارياني) دارساله دي وګوري چي زړه ته به يې ډير سکون او اطمینان حاصل سي .

قال العلامة آلوسي رحمه الله تعالى : إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِما يَصْنَعُونَ لا يخفى عليه شيء مما يصدر عنهم من الأفاعيل التي من جملتها إجالة النظر واستعمال سائر الحواس وتحريك الجوارح وما يقصدون بذلك فليكونوا على حذر منه عز وجل في كل ما يأتون وما يذرون .

وَعَنِ الْحَسَنِ مُرْسَلًا قَالَ: بَلَغَنِي أَنَّ رَسُولَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَعَنَ اللَّهُ النَّاظِرَ وَالْمَنْظُورَ إِلَيْهِ» . رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي شُعَبِ الْإِيمَانِ .

(مشکوة المصابیح ج ۲ ص ۹۳۶ بَاب النّظر إِلَي المخطوبة وَبَيَان العورات الفصل الثالث بیروت چاپ / تفسير روح المعاني سورة النور آیت ۳۰ / ج ۹ ص ۳۳۴ بیروت چاپ مکتبه شامله / دبد نظرۍ او عشق مجازي تباه کارياني رساله مولانا شا حکیم اختر صاب / تفسیر ابن کثیر ج ۲ ص ۵۹۸ سورة النور مکتبه شامله بیروت چاپ)

په کوزده او واده کي پر ذوم باندي خوږه خواني کول

سوال ۱۳ : زموږ په معاشره کښې يو عادت او رواج دا دی چي پس له تړلو د نکاح په وخت کي د کوزدې یا پسله مراسمو د واده د زوم قریبان پر زوم باندي خوږې او شیریني پاشي او یا دغه خوږې د دسملو نوسره راوړي ایا دغه طریقه خوبه په ناروا رسمونو کي نه راځي؟

جواب: په فتاوی سراجیه کي لیکلي دي چي شرعا خاص مشکل او حرج نه لري .

لاباس به کما في السراجیه،
(نفع المفتي والسایل تالیف اللکنوي رحمه الله تعالي ج ۱ ص ۴۸۴)

ایا دکور یا د کښت او کروندې دساتني دپاره سپي درول او ساتل رواه دی ؟

سوال۱۴: موږ او ربدلي دي چي په کوم کور کي سپی وي هغه کور ته ملائکي یا فرشتې نه راځي لیکن موږ مجبوره یو د حالاتو څخه د خپل کور د ساتني لپاره مو سپی درولی دی آیا موږ په دغه کار سره د خدای جل جلاله په نزد مجرمان یو که یا؟

جواب: په حدیث شریف کښې راځي چي داسي کور ته د رحمت ملکي او فرشتې نه راځي په کوم کور کي چي سپی وي یا عکسونه وي.

د ممنوعه سپي څخه مراد هغه سپی دی چي د شوق او خوند یاد جنګ لپاره يې پر کور ساتي لیکن (کلب صید، کلب ماشیة، کلب الحراسة) یعني د ښکار سپی، د رمې د ساتلو سپی، د کور د حفاظت سپی ځیني مستثنی او وتلي دي داسي سپی که وي نو بیا هم د رحمت فرشتې راځي کورته شرعًا د داسي سپي پالل روا ښت لري.

عَن أبي طَلْحَة رضي الله عنه قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَدْخُلُ الْمَلَائِكَةُ بَيْتًا فِيهِ كَلْبٌ وَلَا تصاوير.

وفى الفتاوى الهندية : وفي الأجناس لا ينبغي أن يتخذ كلبا إلا أن يخاف من اللصوص أو غيرهم .... ويجب أن يعلم بأن اقتناء الكلب لأجل الحرس جائز شرعا وكذلك اقتناؤه للاصطياد مباح وكذلك اقتناؤه لحفظ الزرع والماشية جائز كذا في الذخيرة.

(مشکاة المفاتیح ص ۳۸۵ کتاب اللباس باب التصاویر الفصل الاول قدیمي چاپخانه / الفتاوی الهندیة کتاب الکراهیة ج۵ ص ۳۶۱ مکتبه رشیدیه / بذل المجهود ج۵ ص ۶۸ کتاب اللباس باب التصاویر قدیمي چاپ خانه / فتاوی محمودیه ج ۱۹ ص ۴۷۱ باب الصورة والاخلاص / فتاوی رحیمیه ج۱۰ ص ۲۸۰)

ایا پر تعمیر او سرای پیسې خرڅول اسراف دی ؟

سوال۱۵: د ترمذي شریف حدیث دی چي (النفقة کلها في سبیل الله الا البناء فلا خیر فیه) ژباړه: ټوله خرڅ د انسان د الله جل جلاله په لاره کي شمېرل کیږي ماسواد هغه

پيسو او دولت څخه چي پر تعمير او د کور په جوړولو کي يې انسان مصرفوي په دې کښې هيڅ خير نسته دا حديث خو مطلق دی حالانکه کله کله د تعمير او د کور و جوړلو ته سخت ضرورت وي که چيري پر هر قسم تعمير او کور جوړولو پيسې خرڅول گناه وي دا خو موږ ټوله په اخته يو او زموږ چاره يې څه؟

جواب: د حديث مطلب دا دی تر حاجت او ضرورت زيات تعمير جوړول او بلا ضرورت زيب وزينت هغه ته ورکول چي د اخرت څخه د غافله کېدو سبب جوړ سي په داسي تعمير جوړولو کي خير نسته، او که د ضرورت لپاره وي بيا خو هيڅ گناه نسته.

حضرت مفتي شفيع صاحب رحمه الله تعالی هم په معارف القرآن کي فرمايي : بغير دضرورت څخه مکان او تعمير جوړول شرعا بد او مذموم عمل دی .

قال الله تعالى فى القرآن الكريم : أَتَبْنُونَ بِكُلِّ رِيعٍ آيَةً تَعْبَثُونَ (١٢٨) سورة الشعراء

(فتاوی رشيديه ص ١٦٧ / مسائل معارف القرآن ص ١٩٠ / معارف القرآن ج ١ پ ١٩ ص ٨١ مکتبه حبيبيه)

له سهار تر مابنامه ددنيا په غم سرگردانه وي او آخرت يې هير وي ؟

سوال ١٦ : يو انسان د سهاره څخه تر مابنامه پوري د دنيا په گټلو او راټولو مصروفه وي دين او آخرت ته يې چنداني توجه نه وي داسي گټه او کسب روا دی که يا؟

جواب: د دنيا او مال په گټلو کي په دومره اندازه مصروفه کېدل چي د الله جل جلاله په حقوقو او د بنده په حقوقو کي خلل راسي، او پر جسماني او دماغي صحت باندي اثرات پرېوزي دا جائز نه دی د دين او آخرت د اعمالو پورا نگراني بايد وسي.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ (٩) سورة المنافقون .

(التفسير المنير ج ١٤ ص ٦١١ / التفسير القرطبي ج ١٨ ص ١١٦ / التفسير المظهري ج ٩ ص ٣٠٨ ، ٣٠٩ / معارف القرآن ج ١٠ پ ٢٨ ص ١٤٩ مکتبه حبيبيه / احسن الفتاوی ج ٨ ص ٩٣)

ايا پر بغلونو باندي لاسونه ايښوول ښه کار دی ؟

سوال ۱۷: ایا رشتیا پر خپلو بغلونو باندي لاسونه ایښوول د شریعت له نظره ناخوښه کار دی ؟

جواب: فقهاء کرامو لیکلي دي چي لاسونه پر خپلو بغلونو تکیه کول کول او دا د ځان عادت جوړول مکروه کار دی په عربي کي دې ته تخصر وایې د لمانځه د باندي او دننه په دواړو کي کراهیت لري .

لما فی الفتاوی الهندیة : ویکره أن یضع یده علی خاصرته کذا في فتاوی قاضي خان ویکره التخصر أیضا خارج الصلاة کذا في الزاهدي .

(ان الشیطان لما اخرج من الجنة اختصر فذلك یکره وفي الحمیدی معنی النهي فیه انه راحة اهل النار وفی الروضة ان اهل النار لما ضربوا صنعوا ایدیهم علی الخاصرة.

(الفتاوی الهندیة ج ۱ ص ۱۰۶ مکتبه رشیدیه / الدرالمختار مع ردالمحتار ج ۱ ص ۴۷۵ / البحرالرائق ج ۲ ص ۳۶ مکتبه رشیدیه / بدائع الصنائع ج ۱ ص ۵۰۴ مکتبه رشیدیه / فتاوی اللکنوي ص ۴۸۵)

دمرغانو او چوغوکو ساتل په قفس کي څنګه دي ؟

سوال ۱۸ : دشریعت مقدسه دنظره څخه مرغان او چوغوکي دښایست په خاطر روزل او په قفس کي بندول همدا شان په باغ وحش کښي حیوانات دانساني تفریح په خاطر په پنجرو کښي بندول او دغه شان دشوق لپاره حلال مرغان په قفس کښې ساتل دریز او اوازونو لپاره څنګه دي ؟

جواب : روا او حلال مرغان روزل او ساتل او پالل پر کور باندي شرعاً روا ایښت لري په دې شرط چي چي جنګوي به یي نه او په دې شرط چي دخوراک او چیښاک انتظام به یې کوې او په دې شرط چي بل کوم خاص تکلیف او ازار به هم نه ورته رسول کیږي امام بخاري رحمه الله تعالی په کتاب اداب المفرد کښي یو روایت ذکر کړی دی چي ځیني صحابه کرامو رضي الله عنهم به مرغان پالل والله اعلم .

«عَنْ أَنَسٍ – رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ – قَالَ: إِنْ كَانَ النَّبِيُّ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – لَيُخَالِطُنَا حَتَّى يَقُولَ لِأَخٍ لِي صَغِيرٍ: " يَا أَبَا عُمَيْرٍ مَا فَعَلَ النُّغَيْرُ؟ " كَانَ لَهُ نُغَيْرٌ يَلْعَبُ بِهِ فَمَاتَ . مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

وفی مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح : وَفِي شَرْحِ السُّنَّةِ: فِيهِ فَوَائِدُ، مِنْهَا:............: وَإِنَّهُ لَا بَأْسَ أَنْ يُعْطَى الصَّبِيُّ الطَّيْرَ لِيَلْعَبَ بِهِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يُعَذِّبَهُ.

(مشكاة المصابيح ج ۲ ص ۴۱۶ باب المزاح / مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح ج ۹ ص ۱۰۷ / التعليق الصبيح ج ۵ ص ۲۰۲ / ستاسي مسائل او دهغه حل ج ۵ ص ۵۰۸ باب احكام الطيور)

ايا چارزانو كښېنستل روادي ؟

سوال ۱۹ : ايا چارزانو كښېنستل رواه دي شرعا كه يا ؟

جواب : كه چيري چارزانو ناسته يو څوک دكبر او لويې دوجي څخه كوي نو خو مكروه ده او كه يې دا كښېنستل مطلقا عادت وي دكبر او لو يې نيت نه لري نو بيا رواده .

عن جابر بن سمرة، قال: «كان النبي صلى الله عليه وسلم إذا صلى الفجر تربع في مجلسه حتى تطلع الشمس حسناء .

(سنن ابي داود ج ۴ ص ۲۶۳ باب في الرجل يجلس متربعا / مرقاة المفاتيح ج ۸ ص ۵۰۶ ، ۵۱۹ / شرح النووي علي المسلم ج ۱۴ ص ۷۸ / فيض القدير ج ۵ ص ۱۴۶ / فتاوى اللكنوي ص ۴۸۲)

دداسي سپيانو وژل چي خلک ځيني په تكليف وي .

سوال ۲۰ : موږ د مازداو و او موټرانو په استهاپ كښې د وكانونه لرو په دغه ساحه كښې دغه بې مالكه او بې خاونده سپي ډېر زيات دي په خلكو او موټرانو پسې زغلي هم او غاپي هم او ډېر زيات هم دي خلاصه دا چي خلک ځيني په تكليف دي پو ښتنه دا ده چي د دغه سپيانو وژل موږ ته رواه دي كه يا ؟

جواب : فقهاء كرامو ليكلي دي چي سپی او پيشي په عامو حالاتو كښې يې وژل نه دي رواه ، ليكن كه د دوی د وجي څخه يو چاته تكليف او نقصان رسېدی نو په داسي وخت كې بياد هغوی وژل رواه دي ،البته په وژلو كښې داسي طريقه بايد اختياره سي چي ژر او په تلواره سره يې روح وخيژي او زيات تكليف ورته ونه رسيږي .

لما فی تنويرالابصار مع الدرالمختار : (وجاز قتل ما يضر منها ككلب عقور وهرة تضر ويذبحها اى الهرة ذبحا ولايضر بها لانه لايفيد ولايحرقها .

ولما فی الفتاوی الهندية : قَرْيَةٌ فِيهَا كِلَابٌ كَثِيرَةٌ وَلِأَهْلِ الْقَرْيَةِ مِنْهَا ضَرَرٌ يُؤْمَرُ أَرْبَابُ الْكِلَابِ أَنْ يَقْتُلُوا الْكِلَابَ فَإِنْ أَبَوْا رُفِعَ الْأَمْرُ إلَى الْقَاضِي حَتَّى يُلْزِمَهُمْ ذَلِكَ كَذَا فِي مُحِيطِ السَّرَخْسِيِّ.

(تنویر الابصار مع االدرالمختار ج ۱۰ ص ۴۸۲ طبع امدادیه / الفتاوی الهندیة ج۵ ص ۳۶۰ طبع رشیدیه / البحرالرائق ج۴ ص ۲۰۰ طبع ایچ ایم سعید / ردالمحتار ج ۲ ص ۵۷۰ کتاب الحج باب الجنایات سعید چاپ / فتاوی محمودیه ج۱۸ ص ۲۸۲ باب الانتفاع بالحیوانات طبع جامعه فاروقیه /فتاوی عبادالرحمان ج ۵ ص ۲۹۸ کتاب الحظر والاباحة مکتبه دارالافتاء والتحقیق)

لڅ سر او لڅي پښې ګرځېدل رواه دي که یا ؟

سوال ۲۱ : لڅ سر او لڅي پښې ګرځېدل او اوسېدل رواه دي که یا ؟

جواب : خولۍ ، لنګوټه او چمپل او څپلۍ په پښه کول سنت کار دی او هغه وضع او قطع چي د سنت طریقې څخه مخالفه وي د هغې په بد والي کي هیڅ شک او شبه نسته نبي کریم صلی الله علیه وسلم پر دواړو کارونو یعني پټ سر او پټو پښو باندي پابندي او مواظبت کړی دی . اولڅ سر ګرځېدل او عادت جوړول نن سبا د فساقو او فجارو شعار او عادت دی نو ډېر قباحت په کښې دی او همداشان لباس د الله جل جلاله یو لوی نعمت دی چي زینت هم دی او دیخ او ګرمۍ څخه د حفاظت سبب هم دی او د نعمت ترک کول او پرېښوول د نعمت ناشکري بلل کیږي .

(احسن الفتاوی ج۸ ص ۱۸۲ متفرقات الحظر والاباحة)

غیر سید کس ځان ته سید وایي داسي کول رواه دي ؟

سوال ۲۲ : که چیري یو غیر سید کس راولاړ سي ځان ته سید وایي ایا داسي کول د شریعت د نګاه څخه رواه دي که یا ؟ یعني خپل نسب بدلول او بل لوړ یا کښته نسب ته د ځان نسبت کول .

جواب : که چیري فی الواقع دغه کس دنسب په اعتبار سره سید نه وي او بیا هم ځان ته سید وایي او پر دغه کار باندي مصر هم وي نو داسي شخص ګناهګار ده دی په حدیث شریف کي پر داسي کسانو باندي لعنت راغلی دی او دداسي عادت ته څخه اجتناب کول لازمي دي .

لما ذكر العلامة سلطان محمد القاري رحمه الله تعالى فى مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح : مَنِ ادَّعَى إِلَى غَيْرِ أَبِيهِ أَوْ تَوَلَّى غَيْرَ مَوَالِيهِ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لَا يُقْبَلُ مِنْهُ صرف وَلَا عدل .... (وَفِي رِوَايَةٍ لَهُمَا: " مَنِ ادَّعَى) : أَيِ انْتَسَبَ (إِلَى غَيْرِ أَبِيهِ) ، أَيِ: الْمَعْرُوفِ (أَوْ تَوَلَّى غَيْرَ مَوَالِيهِ) : هَذَا الْعَطْفُ يُؤَيِّدُ مَنْ فَسَّرَ الْمُوَالَاةَ بِوَلَاءِ الْعِتَاقَةِ (فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ، لَا يُقْبَلُ مِنْهُ صَرْفٌ وَلَا عَدْلٌ)

(مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح ج ۵ ص ۱۸۷۱ باب حرم المدينة / مشكاة المصابيح ج ۱ ص ۲۳۹ / ستاسي مسائل او دهغه حل ج ۸ ص ۲۸۰ / فتاوی دارالعلوم دیوبند ج ۳ ص ۲۳۵ / صحیح البخاري ج ۲ ص ۶۱۹ مکتبه شامله)

کتاب الفرائض

دشهید دکالو حکم.

سوال ۱ : یو کس شهید سو او نور مال یې پروارثانو تقسیم سو صرف کالي یې پاته دي او س پوښتنه داده چي ایا دغه کالي یې یوچا ته ورکړو او که یې پروارثانو تقسیم کړو ؟

جواب: دچا په ملکیت کښي چي څو مره شیان هم وي د هغه له مرګ څخه وروسته ټول دهغه ترکه شمارل کیږي که دمرحوم جایدادوي یا نقدي روپۍ وي یا کور وي یا دکور سامان وي په دغو ټولو شیانو کښي به میراث جاري کیږي او پر وارثانو به وېشل کیږي .

(لما قال العلامة الزيلعي رحمه الله في تبيين الحقائق شرح كنز الدقائق : وَالْمُرَادُ مِنْ التَّرِكَةِ مَا تَرَكَهُ الْمَيِّتُ خَالِيًا عَنْ تَعَلُّقِ حَقِّ الْغَيْرِ بِعَيْنِهِ،

(تبيين الحقائق ج ۶ ص ۲۲۹ كتاب الفرائض بيروت چاپ/ الفتاوى الهندية ج ۶ ص ۴۴۷ كتاب الفرائض مكتبه رشيديه/الشريفه شرح سراجي ص ۳ كتاب الفرائض مكتبه حقانيه/ البحرالرائق ج ۸ ص ۵۵۷ كتاب الفرائض بيروت چاپ مكتبه شامله/ قرةعين الاخيار لتكمله ردالمحتار ج ۷ ص ۳۵۰ كتاب الفرائض بيروت چاپ مكتبه شامله/ فتاوى حقانيه ج ۵ ص ۴۷۰ كتاب الفرائض)

دڅلوروښځودمېړه په ترکه کښې شرعي حصه.

سوال ۲ : دیوه سړي څلور ښځې دي او دهغه دوفات وروسته څلو واړه ژوندی دي نوایا هري یوې ته به له پاته سوي مال څخه اتمه(۸) ورکول کیږي او که دټولو په ګډه سره اتمه حصه وي چي پر هغوی به برابره وېشل کیږي ؟

جواب : اسلام داولاد په موجودوالي کښې دښځي لپاره اتمه حصه مقرره کړېده خواه که یوه وي او که ډیري ،او که چیري یې اولادونه درلودل نو دهغي لپاره څلورمه حصه مقرره ده نو ځکه په صورت مسئله کښې به دمرحوم دټوله جایداد څخه په یو ې اتمه حصه کي دهغو څلور واړه ښځو حق دی او دا به پر دوی باندي برابر وېشل کیږي او باقي نور مال به دمرحوم پر اولادونو او نورو وارثانو باندي تقسیمېږي .

لما قال العلامة السجاوندي رحمه الله فى السراجي :اما للزوجات فحالتان الربع للواحدة فصاعدة عند عدم الولد وولدالابن وان سفل والثمن مع الولد وولدالابن وان سفل

(السراجي)

(وفى الهندية) وَلِلزَّوْجَةِ الرُّبُعُ عِنْدَ عَدَمِهِمَا وَالثُّمُنُ مَعَ أَحَدِهِمَا، وَالزَّوْجَاتُ وَالْوَاحِدَةُ يَشْتَرِكْنَ فِي الرُّبُعِ وَالثُّمُنِ وَعَلَيْهِ الْإِجْمَاعُ،

(السراجي ص ۷ ؛ ۸ باب معرفة الفروض مكتبه رحمانيه/ فتاوى عالمگيريه ج ۶ ص ۴۵۰ الباب الثاني في ذوي الفروض رشيديه / الاختيار لتعليل المختار ج ۵ ص ۸۶۰ كتاب الفرائض بيروت/ فتاوى حقانيه ج ۵ ص ۴۷۳ كتاب الفرائض)

یو وار وارثانو تقسیم سره وکړی اوس بیا دعوه کوي دماتولو .

سوال ۳ : که چیري یو وار دوارثانو په مینځ کښې تقسیم وسي او اوس بیا یو وارث دعوه کوي چي دا تقسیم دي مات سي نو ایا قاضي به یې فیصله اوري که یا ؟

جواب : خلاصه دا چي که چیري یو وار دوارثانو تر مینځ تقسیم وسي او بیا وروسته په وارثانو کښې یو کس راولاړ سي دعوه وکړي نو شرعا به یې قاضي دعوه نه اوري

البته که چیري دیو چا سره ظلم او زیاتی سوی وي نو خو بیا د قاضي دروازه دهر مظلوم پر طرف باندي خلاصه ده .

ولو تقا سم الورثة الترکة ثم ادعی احدهم انها ملکه واراد نقض القسمة لاتسمع دعواه

(القضاة والمفتین ص ۵۵ / جامع الفوائد ص ۲۴۳ / فتاوی هادیه ج ۲ ص ۱۸۲)

پلار خپل په ژوند کښې وخپلو اولادونو ته وېش او تقسیم وروکړی .

سوال ۴ : که چیري یو پلار را ولاړسي خپل په ژوند کښې و خپلو اولادونو ته تقسیم وروکړي او هغه وېشل سوی شی په قبضه کښې هم ورکړي نو بیا دغه اولادونه دپلار په ژوند کښې یاد پلارتر مرګ وروسته یو دبل په حق کښې حصه لري که یا ؟

جواب : که چیري یو پلار خپل په ژوند کښې دتندرستۍ او جوړالي په حالت کښې خپل اولادونو یعني لوڼو او زامنو ته کوم شی ورتقسیم کړي یعني ورته هبه او بخښنه یې کړي او خپله قبضه ختمه کړي ددوی قبضه پر ولګوي نو دغه شی بیا ددغه اولادونو ملکیت ګرځي . هغه نو که زباني هبه وي او که لیکلې هبه وي فرق نه کوي هغه شی بیا په آینده کښې میراث او ترکه نه بلل کیږي او نه هم په دغه هبه کړل سوو شیانو کښې بل وارث حق لري ، او اختیار هم پلار ته دی چي چاته لږ ورکوي او چاته ډیره ورکوي ، البته که چیري پلار په دغه تقسیم سره دیو وارث دمحرومه کولو یا هغه ته دتاوان درسولو نیت وکړي نو په دې باندي بیا پلار ګناهګاره دی ځکه پلار ته پکار ده چي ټولو اولادونو ته برابري برابري حصې ورکړي دهلک او انجلۍ دحصې فرق دي نه کوي ،ځکه چي دهلک او انجلۍ دحصې فرق په میراث کښې راغلی دی او دا میراث نه دی هبه او بخښنه ده .

یلزم ان یکون الموهوب مال الواهب فلو وهب واحد مال غیره بلا اذنه لاتصح الهبة ای لاتنعقد لاستحالة تملیک مالیس بمملوک للواهب .... لما قال العلامة الحصکفي رحمه الله تعالی فی الدرالمختار علی هامش ردالمحتار : وتتم الهبة بالقبض الکامل .....

(شرح المجلة لسلیم رستم باز رقم المادة ۸۵۷ ج ۱ ص ۴۷۱ کتاب الهبة الباب الثالث في احکام الهبة / مکتبه حنفیه کوئټه / الفتاوی الهندیة کتاب الهبة الباب الاول الخ ج ۴ ص ۳۷۴ مکتبه

رشیدیه / الدرالمنتقي علي هامش مجمع الانهر کتاب الهبة ج ۳ ص ۴۹ مکتبه غفاریه کوئټه /فتاوی محمودیه ج ۲۴ ص ۶۲ کتاب الهبة)

دلوڼو دمیراث څخه دمحرومه کولو حکم .

سوال ۵ : په ځینو علاقو کښې دغه یو قسم رواج راروان دی چې دپلار په ترکه او میراث کښې لوڼو ته حصه نه ورکول کیږي ایا داسي کول شرعا رواه دي که یا ؟

جواب : دپلار تر مرګ وروسته لکه څنګه چي زامن دهغه په میراث کښې دمیراث حقداره دي همداسي لوڼي هم په میراث او ترکه کښې شرعا حق لري او داحق هغوی ته اسلام ورکړی دی نو ځکه ددې شرعي حق څخه ددوی محرومه کول ناجائز او نارواه عمل دی الله جل جلاله دي زموږ او تاسو ټولو ته په هر معامله کښې دعدل او انصاف توفیق رانصیب کړي آمین .

لما قال العلامة طاهر ابن عبد الرشید البخاري رحمه الله تعالی فی خلاصة الفتاوی : ولو وهب جمیع ماله لابنه جاز فی القضاء وهو اثم نص عن محمد هکذا فی العیون .

(خلاصة الفتاوی ج ۴ ص ۴۰۰ کتاب الهبة قبل الفصل الاول / فتاوی قاضیخان علي هامش الهندیة ج ۳ ص ۲۷۹ فصل في هبة الولد لولده / الفتاوی الهندیة ج ۵ ص ۳۹۱ الباب السادس في الهبة للصغیر / فتاوی حقانیه ج ۵ ص ۴۶۸ کتاب الفرائض)

ایا لیوني زوی هم دپلار په میراث کي حق لري ؟

سوال ۶:یو کس مړ سو تر شا یې اولاد و نه پرېښوول کور داره یو په هغو کښې لیونی دی آیا دغه لیونی زوی هم د پلار په میراث کښې حق لري که یا؟

(۲) او دغه لیونی چي مړ سي د ده ښځه د ده په مال کښې د میراث وړلو حق لري که یا؟

جواب: هغه موانع چي انسان د میراث وړلو څخه محرومه کوي (۱) مثلا کفر، مریی توب، اختلاف دارین ، اختلاف دینین ، په هغو کښې لیونتوب نه دی راغلی،لهذا حسب قانون شریعت لیونی کس د خپل مرحوم پلار د ماله څخه د میراث حصه وړای سي. (۲) همدارنګه لیونی که مړ سو ښځه یې هم د ده د ماله څخه میراث وړای سي .

. وفی السراجي ؛الموانع من الارث اربعة : الرق ، والقتل ، واختلاف الدارين ، واختلاف الدينين

وَعَنْ أَنَسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ قَطَعَ مِيرَاثَ وَارِثِهِ قَطَعَ اللَّهُ مِيرَاثَهُ مِنَ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ» . رَوَاهُ ابْنُ مَاجَهْ .

(السراجي ص ۵ / مشكاة المصابيح ج ۱ ص ۲۲۶ الفصل الثالث / التعليق الصبيح ج ۳ ص ۵۰۲ ، ۵۰۳ / مرقاة المفاتيح ج ۶ ص ۲۳۶ / ستاسي مسائل او دهغه حل ج ۷ ص ۴۲۲ احکام المیراث / فتاوی محمودیه ج ۲۰ ص ۲۵۷ کتاب الفرائض)

یو کس په خپل ژوند کي اولادونوته مال ورتقسیم کړی.

سوال ۷ : یو کس په خپل ژوند کي ټوله مال او جائیداد پر خپلو اولادونو باندي دشرعي حصو موافق تقسیم کړی لیکن ښځي ته یې حصه ورنه کړه اوس ددغي ښځي لپاره څه حکم دی دابه چیري ژوند تیروي او حال دا چي سراي او تعمیر یې داولادنو په حصه کي راغلی دی.

جواب : اوله خبره قابل غور داده چي په ژوند کي یو کس خپل مال او جائیداد تقسیموي دغه تقسیم ته شرعاً د میراث تقسیم نه وایې بلکه دابخښنه او هبه ده .
دوهمه خبره داده چي دغه کس ګناهګاره او مجرم دی دالله پاک جل جلاله په نزد چي واولادونوته یې حصه ورکړه او ښځه یې پریښودل او داخبره چي ځیني اولادونوته زیاته په هبه کي ورکول ځینوته کمه ورکول داخپل تفصیل لري.
(۱) صورت : ځیني اولادونوته یې زیاته حصه ځکه ورکړه چي دهغه نوروسره ضد او تعصب لري او هغو ته ضرر رسول مقصود وي دپلار دغه صورت مکروه او حرام دی
(۲)صورت : که چیري دهغه نورو اولادونو سره ضد او تعصب او نیت داضرار نه لري صرف دپیرزویني له وجي وبعضي اولادونوته ډیره حصه ورکوي وجه ترجیح نسته دغه صورت مکروه تنزیهي دی.
(۳)صورت : چي ځیني اولادونوته د دینداری او خدمت ګذاری او په دیني خدماتو کي د مصروفیت له وجي څخه زیاته حصه ورکول مستحب او ښه کار دی.

(۴)**صورت** : بې دینه اولادنافرمانه اولادته ترګذارې زیات مال او دنیا ورکول نه دي ﺑﻜﺎر بلکه هغه محرومه کول او هغه زیات مال په دیني امورو کي مصرف کول ښه کار دی .

(۵)**صورت** : په زامنو او لوڼو کي برابري په هبه او بخښنه کي مستحب کار دی .

وفى الفتاوى الهندية : ولو وهب رجل شيئا لأولاده في الصحة وأراد تفضيل البعض على البعض في ذلك لا رواية لهذا في الأصل عن أصحابنا، وروي عن أبي حنيفة – رحمه الله تعالى – أنه لا بأس به إذا كان التفضيل لزيادة فضل له في الدين، وإن كانا سواء يكره وروى المعلى عن أبي يوسف – رحمه الله تعالى – أنه لا بأس به إذا لم يقصد به الإضرار، وإن قصد به الإضرار سوى بينهم يعطي الابنة مثل ما يعطي للابن وعليه الفتوى هكذا في فتاوى قاضي خان وهو المختار، كذا في الظهيرية.

(الفتاوى الهندية ج۴ ص ۳۹۱ الباب السادس في الهبة للصغير مكتبه شامله / البحر الرآئق ج۷ ص ۴۹۰ / بزازية علي هامش الهندية ج۶ ص ۳۳۷ / فتاوى محموديه ج۲۰ ص ۱۴۷ / احسن الفتاوى ج ۹ ص ۳۱۰ / خلاصة الفتاوى ج۴ ص ۴۰۰)

یو کس مړ سو تر شايي یو میرېزی ورور او دسکه ورور زوی (وراره) پاته سوه میراث دچا حق دی ؟

سوال ۸ : یو کس مړ سو تر شا یې په ورثه وو کښې فقط یو میرېزی ورور پاته سو او بل یې دسکه ورور زوی پاته سو چي ددغه مړي سکه وراره کیږي پو ښتنه داده چي دغه دواړه کسان ددغه مړي دمیراث حقداره دي او که فقط یو دی هغه بل نه دی ؟

جواب : په ذکر سوي صورت کښې چي کله دغه کس مړ سو او دغه دوه وارثان یې تر شا پرېښوول یو میرېزی ورور او بل دسکه ورور زوی چي دمړي او میت وراره کیږي دمیراث حقداره فقط دغه میرېزی ورور دی هغه دسکه ورور زوی یې دمیراث څخه محروم دی . دا ځکه چي میراث دعلم یوه قاعده او اصل دادی چي تر څه وخته دمړي ورور موجود وي هغه نو که سکنی ورور وي او که میرېزی ورور وي د ورور تر اولاد

مقدم دی نو ځکه دورور اولاد دمړي دورور په موجودوالي کښې میراث نه سي وړلای لهذا دټوله مال حقداره یې هغه میرېزی ورور دی .

لما قال العلامة الشيخ سراج الدين محمد بن عبد الرشيد السجاوندي الحنفي رفع الله تعالى درجاته : اما العصبة بنفسه فكل ذكر لاتدخل فى نسبته الى الميت انثى وهم اربعة اصناف جزء الميت واصله وجزء ابيه الخ .... فالاقرب يرجحون بقرب الدرجة اعنى اولهم بالميراث جزء الميت .... ثم جزء ابيه اى الاخوة .

ولما قال العلامة محمد بن صالح بن محمد العثيمين (المتوفى: ١٤٢١هـ) فى تسهيل الفرائض : ولو هلك عن أخ لأب، وابن أخ شقيق: فالمال للأخ؛ لأنه أقرب منزلة ولم نعتبر قوة الثاني؛ لأن قرب المنزلة مقدم على القوة.

(السراجي في الميراث ص ١٤ باب العصبات مكتبه حبيبيه / تسهيل الفرائض لمحد بن صالح العثيمين ج ١ ص ٥٩ باب العصبة مكتبه شامله / تلخيص فقه الفرائض ج ١ ص ٣٤ مكتبه شامله /الفرائض للشيخ الفاضل العربي عبد الكريم بن محمد بن عبد العزيز اللاحم ج ١ ص ٦٧ باب العصبة مكتبه شامله)

یو کس مړ سو تر شایې یوه ښځه او لوڼې او خور پرېښووله خور یې حق لري که یا؟

سوال ۹ : که چیري یو کس مړ سي او تر شا یوه ښځه او لوڼې او یوه خور پرېږدي وروسته یې بیا میراث خواره هغه ښځه او لوڼې ځیني بوزي فقط خور یې تر شا پاته سي دغه خور ددغه ورور په میراث کښې حق لري که یا ؟

جواب : ددغه کس دمال اتمه حصه ددغه مړي دښځې کیږي او دوې دریمې یې دلوڼو کیږي او پاته مال یې دخور کیږي . لهذا خور یې حقداره ده .

اما للزوجات فحالتان : الربع للواحدة فصاعدة عند عدم الولد وولد الابن وان سفل والثمن مع الولد او ولد الابن وان سفل .

واما لبنات الصلب فاحوال ثلث : النصف للواحدة والثلثان للاثنين فصاعدة .

ولهن (الاخوات) الباقى مع البنات او بنات الابن لقوله عليه السلام اجعلوا الاخوات مع البنات عصبة .

ترث الزوجة من زوجها الربع: إن لم يكن له فرع وارث. وترث الثمن: إن كان له فرع وارث منها أو من غيرها، ولا فرق بين أن تكون الزوجة واحدة أو أكثر، فلا يزيد الفرض بزيادتهن؛ لقوله تعالى: {وَلَهُنَّ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْتُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ وَلَدٌ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ الثُّمُنُ مِمَّا تَرَكْتُم} . "النساء: من الآية فلو هلك امرؤٌ عن زوجة وأب: فللزوجة الربع لعدم الفرع الوارث والباقي للأب.

(السراجي ص ۷ ، ۸ فصل في النساء مكتبه حبيبيه / تسهيل الفرائض محمد بن صالح بن محمد العثيمين (المتوفي: ۱۴۲۱ ھ) ج ۱ ص ۲۶ مكتبه شامله)

پلار وصيت کړی دی چي زما دمرګ څخه وروسته دي زما ميراث پر اولادونو برابر تقسيم سي .

سوال ۱۰ : يو کس داسي وصيت وکړی چي زه کله مړ سوم نو زما مال دي زما پر اولادونو لوڼو اوزامنو باندي برابر تقسيم سي دزوی او لور په حصو کښې دي تفاوت اوفرق نه کيږي . پوښتنه داده چي پر دغه طريقه باندي وصيت کول رواه دی که يا ؟

جواب : دنبي کريم صلی الله عليه وسلم ارشاد مبارک دی حضرت ابو امامة رضي الله عنه فرمايي چي ما دنبي کريم صلی الله عليه وسلم څخه واوريدل د وفرمايل الله جل جلاله دهر حق خاوند ته دهغه حق ورکړی دی نور د مړي او مورِث وصيت و وارث لره باطل دی . لهذا ددغه حديث شريف درويه څخه پلار ته دا نه دی رواه چي خپل اولادونو يعني لوڼو او زامنو ته دميراث دبرابري او مساوات دتقسيم وصيت وکړي دا ځکه چي دغه اولادونه دده وارثان دي او خپلو وراثانو ته وصيت کول نه دی رواه او بل دا چي الله جل جلاله چي کومي حصې ودوی ته ورکړي دي چي هغه دزوی حصه دوه چنده ده دلور تر حصې دی راولاړيږي دهغو دباطلولو کوشش کوي کوم چي شرعا ممنوع او ناروه کوشش دی .

که دی پر خپلو لوڼو باندي تر زامنو ډېر مهربانه او مشفق وي نو دي په خپل ژوند کښې ورته يو څه دارايي او مال ورته هبه او بخښنه کړي او قبضه دي باندي ورته ورکړي

عن شرحبيل بن مسلم سمعت أبا أمامة، سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: «إن الله قد أعطى كل ذي حق حقه فلا وصية لوارث»

(سنن أبي داود أبو داود سليمان بن الأشعث بن إسحاق بن بشير بن شداد بن عمرو الأزدي السِّجِستاني (المتوفي: ٢٧٥ھ) ج ٣ ص ١١٤ باب ما جآء في الوصية للوارث مكتبه شامله / سنن الترمذي ج ۴ ص ۴۳۳ باب ما جآء لا وصية للوارث مكتبه شامله / سنن النسائي ج ۶ ص ۲۴۷ باب ابطال الوصية للوارث مكتبه شامله / سنن ابن ماجة ج ۲ ص ۹۰۵ مكتبه شامله)

ايا خپل اولادونه دميراث څخه محرومه کول رواه دي ؟

سوال ۱۱ : اکثره وختونه پلار داولاده څخه ناراضه سي نو خپل اولاد دميراثه څخه محرومه کړي او دا وصیت په ژوند کي وکړي چي زما فلانی زوی زما دمرګه وروسته زما په جایداد کي هيڅ حق نه لري ؟

جواب : فقهاء کرامو ليکلي دی چي يو شرعي وارث دميراثه څخه محرومه کول حرام او ناجائز عمل دی او شرعا قابل قبول هم نه دی اودغه محروم سوي اولادونه ددغه مورث تر مرګ وروسته مستقل وارثان ګڼل کيږي .

(يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنْثَيَيْنِ . سورة النساء آيت نمبر ١١)

عن أنس بن مالك قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «من فرض من ميراث وارثه، قطع الله ميراثه من الجنة يوم القيامة . وفي احكام القرآن للتهانوي رحمه الله تعالى : وكل من وقف على جور فى الوصية من جهة الخطا او العمد ردها الى العدل .... او اوصى بحرمان احد من الورثة من الميراث ونحوه .

(احكام القرآن للشيخ ظفر احمد التهانوي ج ١ ص ١٦٣ ادارة القرآن والعلوم الاسلامية / سنن ابن ماجة ص ١٩۴ / مشكاة المصابيح ج ١ ص ٢۶۶ / احكام القرآن للجصاص ج ٢ ص ١٣۶ / ستاسي مسائل او دهغه حل ج ٧ ص ٣٩۶ باب تقسيم الوراثة)

دمور دمرګ وروسته اولادونه کولای سي چي حق يې دوړونو څخه راجلا کړي .

سوال ۱۲ : که چيري يوه ښځه خپل حق چي دپلار په ترکه او ميراث کي يي لري دڅه مناسبت او شرم په خاطر لکه په پښتني ماحول کي چي دغه رواجونه نن سبا موجود دي په خپل ژوند کي طلب نه کړي ددې ښځي دمرګ څخه وروسته يې اولادونه بيا دغه حق اخيستلای سي که يا ؟

جواب : که چیري دغه ښځي دغه خپل حق په خپله خوښه ودې خپلو وروڼو ته نه وي بخښلی او هم یې نه وي پر خرڅ کړی نو په داسي صورت کي بیا اولادونه حق لري چي دخپلي مور حق دخپلو ما ماګانو څخه واخلي دا ځکه چي فقهاء کرامو دارث موانع کوم شپان ذکر کړي دي هغه په دغه صورت او مسئله کي نه دي موجود .

لما قال العلامة الشيخ سراج الدين محمد ابن عبدالرشيد السجاوندي الحنفي رحمه الله تعالى في السراجي :موانع الإرث اربعة : اختلاف الدينين ، والرق، والقتل، اختلاف الدراين .

(السراجي في الميراث ص ١١ موانع الارث فصل في موانع الارث مكتبة البشرى / تسهيل الفرائض ج ١ ص ٢٨ موانع الارث / تلخيص فقه الفرائض ج ١ ص ١٠ موانع الارث)

دمؤلف نور تصنیفونه

١ : تفسیر دیوبندي پښتو دوه ټوکه .
٢ : تعلیم الاحکام لافادة العوام یو ټوک .
٣: جواهر الاحکام یو ټوک .
۴: اسلامي تحفه یو ټوک .
۵: زاد الطلاب شرح ارشاد الصرف یو ټوک .
۶ : ښه ماشوم : ادبونه یو ټوک .
٧: دماشومانو دیني تعلیمات یو ټوک .
٨ : دحج لارښود : مناسک یو ټوک .
٩: دمفرت تحفه یو ټوک .
١٠: دقربانۍ مسئلې یو ټوک .
١١: فتاوی رحمانیه درې ټوکه .